บทที่ 3
การวิเคราะห์ข้อมูล

หอสมุดกลาง สถาบันวิทยบริการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สุขาภิบาลแสนสุข อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี

1. ประวัติความเป็นมา

1.1 อำเภอเมืองชลบุรี

อำเภอเมืองชลบุรีหรือเมืองชลบุรีนับได้ว่าเป็นเมืองที่เก่าแก่เมืองหนึ่ง จากหลักฐานทางโบราณคดีที่ขุดค้นพบจากเมืองโบราณ และเครื่องถ้วยขามสังคโลก ที่หมู่บ้านศรีพระโร ตำบลหนองไม้แดง ซึ่งสันนิษฐานว่าคงจะสร้างขึ้นในสมัยทารวดี และเจริญต่อเนื่องถึงสมัยสุโขทัย สำหรับหลักฐานทางประวัติศาสตร์เกี่ยวกับเมืองชลบุรีนั้น มีปรากฏเป็นหลักฐานในแผนที่ไตรภูมิโบราณสมัยกรุงศรีอยุธยา ได้ระบุชื่อตำบลของเมืองชลบุรีไว้ 4 ตำบล คือ บางทราย บางปลาสร้อย บางพระเรือ (ปัจจุบันคือตำบลบางพระอยู่ในอำเภอศรีราชา) และบางละมุง (ปัจจุบันอยู่ในอำเภอบางละมุง) ในหนังสือคำให้การของชาวกรุงเก่าเล่าว่า "เมืองชลบุรีเคยส่งส่วยไม้แดงไปยังกรุงศรีอยุธยา" จึงสันนิษฐานว่าชื่อตำบลหนองไม้แดงในปัจจุบันคงจะได้มาจากการมีป่าไม้แดงมากนั้นเอง นอกจากนี้ ตามทำเนียบศักดินาหัวเมือง พ.ศ.1919 ในสมัยสมเด็จพระบรมราชาธิราชที่ 1 (ชุนหลวงพระงั่ว ได้ระบุชื่อเมืองชลบุรีไว้ในหัวเมืองชั้นจัตวา เมืองชลบุรีเริ่มเป็นที่รู้จักและมีบันทึกในประวัติศาสตร์ เมื่อสมัยกรุงศรีอยุธยาแตกเสียแก่พม่า พ.ศ.2310 พระเจ้าตากสินได้ตีฝ่าวงล้อมพม่าพาทหารหนีลงมายังหัวเมืองภาคตะวันออก และได้แวะพักที่วัดใหญ่อินทาราม (ปัจจุบันอยู่ในเขตเทศบาลเมืองชลบุรี) ก่อนจะเดินทางไปยังเมืองระยอง เมื่อพระองค์เดินทางไปถึงเมืองระยอง ขุนรามหมื่นซ่อง นายทองอยู่นกเล็ก ซึ่งเป็นกรรมการเมืองอยู่ได้คิดประทุษร้ายลอบโจมตีปล้นค่ายของพระองค์ พระองค์ได้ทำการต่อสู้จนขุนรามหมื่นซ่องหนีไปยังเมืองจันทบุรี นายทองอยู่นกเล็กหนีไปยังเมืองชลบุรี และยอมสวามิภักดิ์ พระองค์โปรดเกล้าให้เป็นเจ้าเมืองชลบุรี ช่วยเกลี้ยกล่อมชาวเมืองให้ร่วมเข้ากับกองทัพยกไปตีเมืองจันทบุรี เมื่อพระองค์ได้เมืองจันทบุรีแล้ว ทรงทราบว่า นายทองอยู่นกเล็กประพฤติตัวไม่เหมาะสม เป็นโจรสลัดเที่ยวปล้นสดมภ์ทำความเดือดร้อนให้กับชาวบ้าน จึงยกกองทัพลงมาปราบ แล้วปลดออกเสียจากตำแหน่งเจ้าเมือง แต่จะทรงโปรดเกล้า

แต่งตั้งใครเป็นเจ้าเมืองอีกไม่แจ้ง ซึ่งมาปรากฏเมื่อตอนสิ้นรัชกาลว่า พระยาชลบุรี บุตร พระยาจักรี (หมุด) ต้นสกุล สมุทรานนท์ สมุหนายก อัครเสนาบดีคนแรกสมัยกรุงธนบุรี เป็นผู้รักษาเมือง ต่อมาในสมัยรัชกาลที่ 1 ชื่อเมืองชลบุรีปรากฏในทำเนียบศักดินาหัวเมือง ถูกจัดไว้เป็นหัวเมืองชั้นจัตวา ผู้รักษาเมือง มีตำแหน่ง พระยาชลบุรีสังกัดกรมท่า ในสมัย รัชกาลที่ 5 สังกัดอยู่ในมณฑลปราจีนบุรี ปัจจุบันอำเภอเมืองชลบุรี เป็นศูนย์กลางการบริหาร การปกครองของจังหวัด และได้เปลี่ยนชื่อจากเดิมว่า อำเภอบางปลาสร้อย มาเป็นอำเภอ เมือง ตามพระราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 55 หน้า 660 วันที่ 14 พฤศจิกายน พ.ศ.2481 จากหลักฐานแผ่นจารึกรายนามนายอำเภอ ปรากฏชื่อขุนชนาอักษรเป็นนายอำเภอคนแรก เมื่อวันที่ 1 ธันวาคม ร.ศ.112[9]

1.2 สุขาภิบาลแสนสุข

ประวัติความเป็นมาของชุมชน สันนิษฐานได้ว่า เดิมเป็นชุมชนเก่าแก่ ที่มีการตั้งถิ่นฐานมานานเมื่อครั้งกรุงศรีอยุธยา จากหลักฐานที่สำคัญคือ วัดเก่าโบราณ ที่ ปัจจุบันตั้งอยู่ที่ตำบลเหมือง ยังมีศิลปกรรมสมัยอยุธยาหลงเหลือให้เห็นอยู่ จากตำนาน ท้องถิ่นที่บันทึกคำบอกเล่า มีความว่า "เมื่อสมัยกรุงศรีอยุธยาเสียแก่พม่าเมื่อปี 2310 กองทหารพม่าบางส่วนได้เดินทางมารีบทรัพย์จับเชลยในพื้นที่บริเวณนี้ และได้ผ่านมาที่วัด เข้าปล้นสดมภ์ ฆ่าพระภิกษุสามเณรในวัดนี้เสียสิ้น" ซึ่งวัดนี้แต่เดิมชื่อไรไม่ปรากฏ แต่ ชาวบ้านหลายชั่วคนที่เกิดมาก็เห็นวัดนี้ตั้งอยู่ก่อนแล้ว จึงพากันขนานนามว่า วัดเก่าโบราณ นอกจากนี้เมื่อครั้งพระเจ้าตากสินยกกองทหารเดินทางไปยังเมืองระยองก็ยังได้ผ่านและ พักผ่อนบริเวณหนองน้ำ ซึ่งปัจจุบันอยู่ในหมู่ที่ 5 บ้านหนองกระเสริม ตำบลห้วยกะปิ ตรง สะพานข้ามคลองบางโปรง ก่อนจะถึงทางแยกถนนสุขุมวิทเข้าหาดบางแสน และได้เกลี้ยก กล่อมชาวบ้านให้ร่วมสนับสนุนเป็นทหารในกองทัพโดยนำเอาน้ำในหนองน้ำนั้นมาทำพิธี ปลุกเสกเป็นน้ำมนต์ให้ทหารและชาวบ้านดื่มกินก่อนเดินทางต่อไป ซึ่งนายพรหม ศิสโล อดีตครูใหญ่โรงเรียนวัดกลางดอน ซึ่งเป็นคนเก่าคนแก่ของตำบล ได้ตั้งข้อสังเกตว่า "น่าที่จะเป็นที่มาของคำว่า หนองมนต์ หรือหนองน้ำมนต์ ต่อมาได้เรียกชื่อเพี้ยนเสียงและ เขียนสะกดแตกต่างกัน เช่น หนองมน หนองมนต์ หนองมณ เป็นต้น ในที่สุดก็มีการตกลงกัน ให้ใช้คำว่าหนองมนแปลว่าหนองแห่งน้ำใจ"

---

[9] อำเภอเมืองชลบุรี, รายงานกิจกรรมอำเภอเมืองชลบุรี (ชลบุรี : กมลศิลป-การพิมพ์, 2515), หน้า 1 - 7

ชุมชนในเขตสุขาภิบาลเริ่มเป็นที่รู้จักและมีการบันทึกไว้เป็นหลักฐานในสมัยรัชกาลที่ 5 เมื่อครั้งสมัยพระองค์เสด็จประพาสหัวเมืองชายทะเล และได้เสด็จแวะประทับที่ตำบลอ่างศิลา ซึ่งพระองค์ทรงโปรดลักษณะภูมิประเทศ และสนใจการตั้งถิ่นฐานของราษฎร ดังพระราชหัตถเลขาที่พระองค์ทรงบันทึกไว้ ความตอนหนึ่งว่า "....แลเรียกชื่ออ่างศิลานั้น เพราะมีแผ่นดินสูงเป็นลูกเนิน มีศิลาเป็นก้อนใหญ่ ๆ เป็นศิลาดาด และมีสระยาวรีอยู่ 2 แห่ง แห่ง ๆ ลึก 7 ศอก กว้าง 7 ศอก ยาว 10 วา แห่งหนึ่งลึก 6 ศอก กว้าง 3 วา 2 ศอก ยาว 7 วา เป็นที่ขังน้ำฝน น้ำฝนไม่รั่วซึมไปได้ ท่านเจ้าพระยาทิพากรวงษ์มหาโกษาธิบดี เห็นว่าเป็นประโยชน์ต่อคนทั้งปวง จึงให้หลวงฤทธิ์ศักดิ์ชลเขตปลัดเมืองชลบุรีเป็นนายงานก่อเสริมปากบ่อกันไม่ให้น้ำโสโครกไหลลงไปในบ่อได้ ราษฎรชาวบ้านและชาวเรือได้อาศัยใช้น้ำฝนในอ่างศิลานั้น บางปีฝนตกน้อยราษฎรได้อาศัยใช้เพียง 5 เดือน 6 เดือน ก็พอหมดน้ำในอ่างศิลา แต่น้ำในบ่อที่แห่งอื่น ๆ ที่ราษฎรขุดขังน้ำฝนไว้ใช้นั้นมีอยู่หลายแห่งหลายตำบลถึงน้ำในอ่างศิลาสองตำบลนี้จะแห้งไปแล้ว ราษฎรใช้น้ำในบ่อแห่งอื่นได้ จึงได้เรียกว่า "บ้านอ่างศิลา" มาจนทุกวันนี้..."[10] ปัจจุบันอ่างศิลาที่เก็บน้ำนั้น เหลือที่บริเวณวัดอ่างศิลาแห่งเดียวเท่านั้น ส่วนหาดบางแสนนั้นพระองค์ไม่ได้ทรงกล่าวไว้ คงเนื่องจากสภาพของหาดยังคงเป็นป่าละเมาะ ทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์อยู่ ซึ่งเริ่มมาเป็นที่รู้จักกันเมื่อตอนสงครามโลกครั้งที่ 2 เมื่อสมัยจอมพล ป.พิบูลย์สงคราม เป็นพันธมิตรกับรัฐบาลญี่ปุ่น ซึ่งทหารญี่ปุ่นได้มาใช้หาดบางแสนเป็นที่พักผ่อน ต่อมาจอมพล ป. เห็นว่าหาดบางแสนสามารถจะพัฒนาเป็นสถานที่ตากอากาศได้ จึงมีการสร้างถนนหนทาง ปรับปรุงบริเวณพื้นที่ สร้างบ้านพักรับรอง ที่แหลมแท่น เขาสามมุข แต่โครงการยังไม่สำเร็จก็ต้องลี้ภัยการเมืองไปต่าง ๆ ประเทศ ซึ่งจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัตน์ ก็ได้ดำเนินการพัฒนาต่อ สร้างบ้านพักรับรอง สำนักนายกรัฐมนตรีขึ้นที่แหลมแท่น เขาสามมุข ทำให้หาดบางแสนเป็นที่รู้จักกันอย่างแพร่หลายในอดีตส่งผลให้ชุมชนต่าง ๆ เจริญขึ้นอย่างมาก จนกระทรวงมหาดไทยประกาศจัดตั้งเป็นสุขาภิบาล เมื่อวันที่ 28 ธันวาคม พ.ศ.2499

---

[10] เรื่องเดียวกัน, หน้า 44,48,108,144

ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ 26 มกราคม พ.ศ.2500 โดยอาณาเขตครอบคลุมพื้นตำบลแสนสุข อ่างศิลา บ้านบึกทั้งตำบล บางส่วนในหมู่ 3,4,5,6,7,8 ตำบลเสม็ด หมู่ 1,3 ตำบลเหมือง หมู่ 5 ตำบลห้วยกะปิมีเนื้อที่ประมาณ 27.9 ตารางกิโลเมตร

2. โครงสร้างทางกายภาพ

2.1 ที่ตั้งและอาณาเขต

อำเภอเมืองชลบุรีตั้งอยู่บริเวณชายฝั่งทะเลตะวันออกของอ่าวไทยตอนบนระหว่างเส้นรุ้งที่ 13° 14′ - 13° 28′ เหนือและเส้นแวงที่ 100° 54′ - 101° 05′ ตะวันออก อยู่ห่างกรุงเทพมหานคร โดยเส้นทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 3 บางนาตราด (สายเก่า) ประมาณ 93 กิโลเมตร หรือโดยเส้นทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 34 เชื่อมกับหมายเลข 3 (สายใหม่) ประมาณ 81 กิโลเมตร

ทิศเหนือ	ติดต่อกับ	อำเภอบางปะกง จังหวัดฉะเชิงเทรา
ทิศตะวันออก	"	อำเภอพานทอง อำเภอบ้านบึง
ทิศใต้	"	อำเภอศรีราชา
ทิศตะวันตก	"	อ่าวไทย

สำหรับสุขาภิบาลแสนสุขตั้งอยู่ทางตอนใต้ของอำเภอระหว่างเส้นรุ้งที่ 13° 14′ - 13° 20′ เหนือและเส้นแวงที่ 100° 54′ - 100° 57′ ตะวันออก

ทิศเหนือ	ติดต่อกับ	ตำบลเสม็ด
ทิศใต้	"	ตำบลบางพระ อำเภอศรีราชา
ทิศตะวันออก	"	ตำบลเหมือง ตำบลห้วยกะปิ
ทิศตะวันตก	"	อ่าวไทย

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

2.2 ลักษณะภูมิประเทศ

โดยสภาพทั่วไปพื้นที่ส่วนใหญ่ของอำเภอเป็นที่ราบ มีระดับความสูงของพื้นที่ตั้งแต่ 0 - 60 เมตร เหนือระดับน้ำทะเล (ดูแผนที่ 1 ประกอบ) ด้านทิศตะวันออกเฉียงใต้จดแนวเทือกเขาเขียวต่อแนวเขต อ.ศรีราชา อ.บ้านบึง สลับภูเขาเตี้ย ๆ ในเขต ต.หนองรี ต.หนองข้างคอก ต.ห้วยกะปิ ซึ่งเป็นเขตอุตสาหกรรมย่อยหินของอำเภอ ซึ่งลักษณะพื้นที่ส่วนใหญ่ กล่าวได้ว่าเหมาะสำหรับการตั้งถิ่นและพัฒนาใช้ประโยชน์ในที่ดินกิจกรรมต่าง ๆ

สำหรับลักษณะภูมิประเทศในเขตสุขาภิบาลแสนสุข เมื่อพิจารณาสภาพทั่วไปสามารถแบ่งลักษณะพื้นที่ได้เป็น 7 บริเวณดังนี้ (ดูแผนที่ที่ 2 ประกอบ)

2.2.1 พื้นที่ภูเขา ได้แก่บริเวณเขาสามมุข เป็นภูเขาสูงชันเตี้ย ๆ มีลักษณะเป็นแหลมที่มีหน้าผาสูงชันยื่นล้ำออกไปสู่ทะเล โดยมีจุดยอดสูงสุด 75 เมตร เหนือระดับน้ำทะเล พื้นที่ส่วนใหญ่ประกอบด้วยชั้นหินแกรนิต (granite) ซึ่งลักษณะดังกล่าวทำให้ยากต่อการพัฒนาและใช้ทำประโยชน์

2.2.2 พื้นที่ราบชายฝั่ง ได้แก่ บริเวณแนวชายฝั่งทะเล ตั้งแต่หลักเขตที่ 1 บ้านแหลมแท่น จดหลักเขตที่ 10 สุดเขตสุขาภิบาล และบริเวณพื้นที่หมู่ที่ 13 14,15 ของตำบลแสนสุข พื้นดินส่วนใหญ่เป็นดินทรายและดินปนทราย ซึ่งเหมาะต่อการพัฒนาใช้ทำประโยชน์ในกิจกรรมต่าง ๆ ปัจจุบันมีการปลูกสร้างที่อยู่อาศัยและกิจกรรมต่าง ๆ อยู่ทั่วไป

2.2.3 พื้นที่ราบต่ำน้ำทะเลท่วมถึง ได้แก่ บริเวณปากคลองบางโปรง และพื้นที่บางส่วนของหมู่ที่ 13,15 ตำบลแสนสุข หมู่ที่ 1,3 ตำบลบ้านปึก หมู่ที่ 5 ตำบลอ่างศิลา พื้นที่ส่วนใหญ่จะเป็นดินตะกอน โคลน กรวด ทราย ที่สะสมมาจากน้ำกร่อย (Brackish) และน้ำทะเล พื้นที่บริเวณนี้สามารถพัฒนาใช้ประโยชน์ในกิจกรรมต่าง ๆ ได้ แต่ปัจจุบันยังมีการใช้ประโยชน์น้อย พื้นที่ส่วนใหญ่ยังเป็นที่ว่าง ยังไม่ได้ใช้ทำประโยชน์มากนัก

2.2.4 พื้นที่เนินลูกระนาด ได้แก่ บริเวณพื้นที่ส่วนใหญ่ของตำบลอ่างศิลา ซึ่งความสูงของพื้นที่ (Slope) อยู่ระหว่าง 10 - 18 เมตร ความลาดชันอยู่ระหว่าง 1 - 2% ซึ่งยังอยู่ในเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนด ที่ต่ำกว่า 4% ซึ่งสามารถใช้ทำประโยชน์ในกิจกรรมต่าง ๆ ได้ แต่พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นดินปนทราย และมีโครงสร้างชั้นหิน

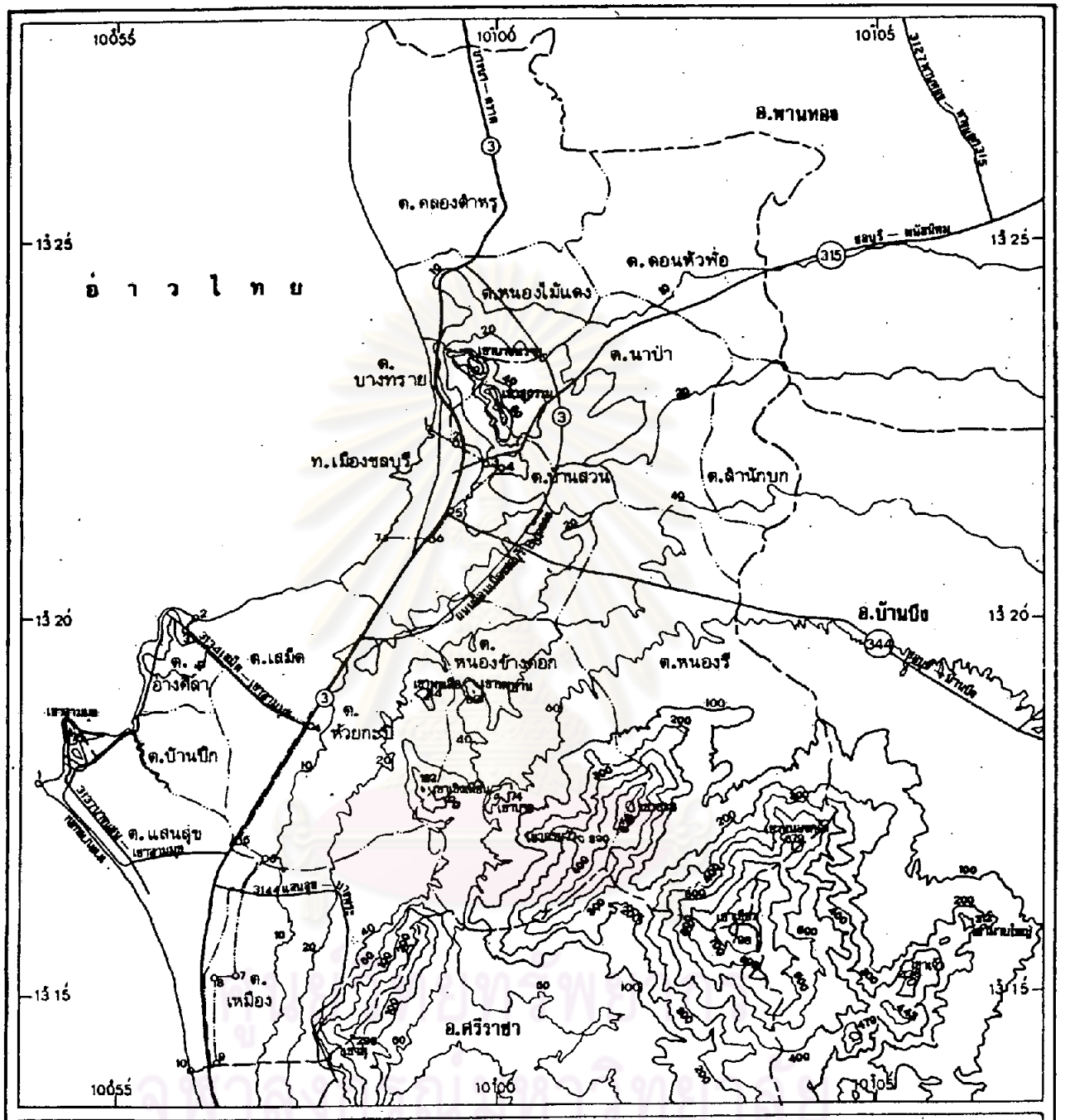

แผนที่อำเภอเมืองชลบุรี

มาตราส่วน 1 130,000

0 1.3 2.6 3.9 5.2 กม.

แผนที่ 1

แสดง ลักษณะความสูงของภูมิประเทศ

การศึกษาเพื่อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาชุมชนสุขาภิบาลแสนสุข อ. เมือง จ. ชลบุรี

สัญลักษณ์

เส้นชั้นความสูงของภูมิประเทศเหนือระดับน้ำทะเล

0 – 10	ความสูงสุดยอด
10.1 – 20	60.1 – 100 เมตร
20.1 – 40	100.1 – 200 "
40.1 – 60	200.1 – 300 "
	300.1 – 400 "
	400.1 – 500 "
	500.1 – 600 "
	600.1 – 700 "

เส้นแนวเขตอำเภอ

เส้นแนวเขตตำบล

เส้นแนวเขตและหลักเขตเทศบาลเมืองชลบุรี

เส้นแนวเขตและหลักเขตสุขาภิบาลแสนสุข

ที่มา : กรมพัฒนาที่ดิน, แผนที่แสดงลักษณะดินจังหวัดชลบุรี ลำดับที่ 44 แผ่นที่ 1/3

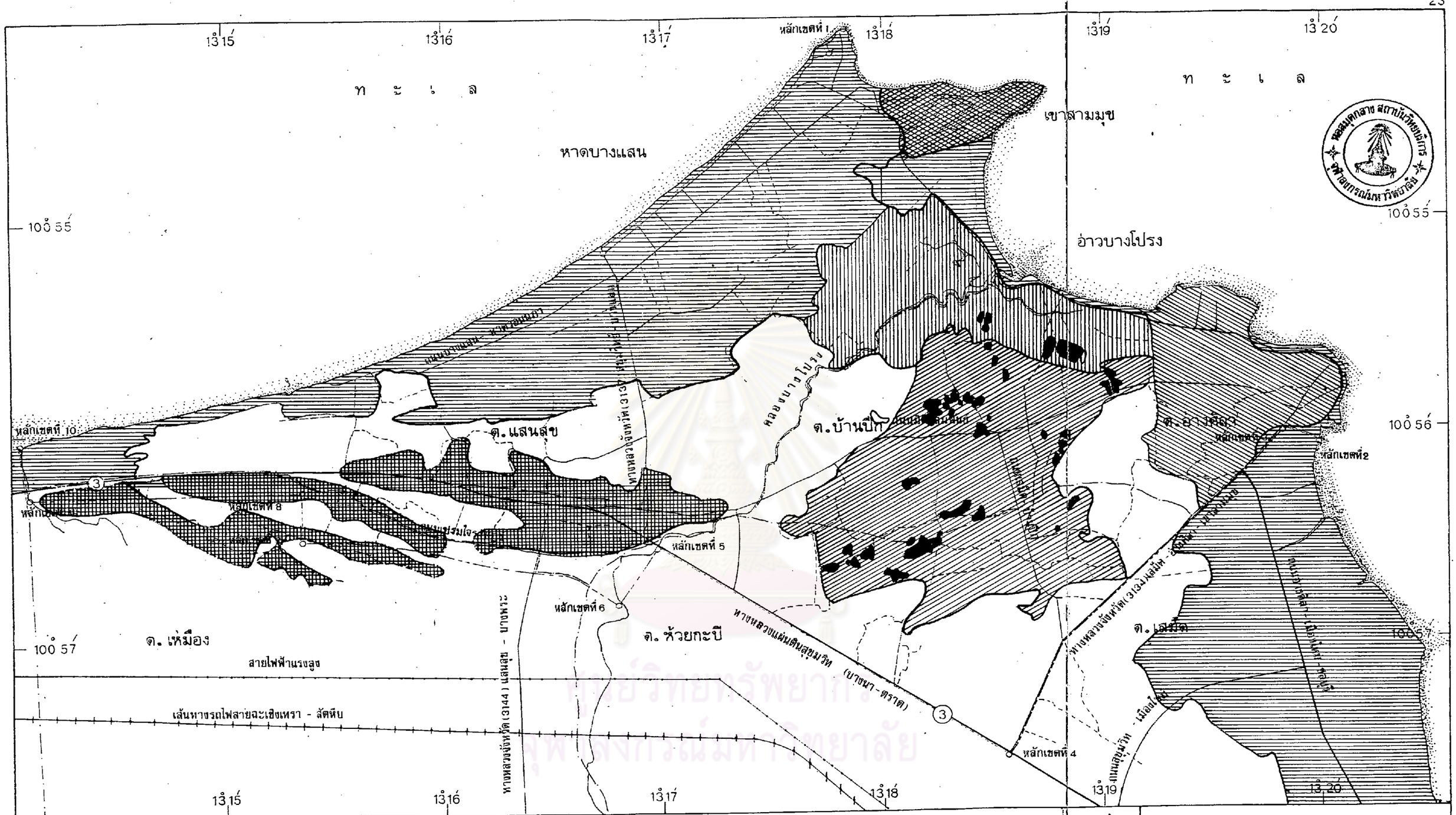

แผนที่สุขาภิบาลแสนสุข อ.เมือง จ.ชลบุรี

แสดง : ลักษณะพื้นที่

มาตราส่วน 1 : 31,600 0 .316 .632 1.264 กม.

- เส้นแนวเขตตำบล
- เส้นแนวเขตและหลักเขตสุขาภิบาล
- ถนน.ซอยที่ราดยาง
- ถนน.ซอยไม่ได้ราดยาง

น.

สัญลักษณ์

- พื้นที่ภูเขา
- พื้นที่ราบชายฝั่ง
- พื้นที่ราบต่ำน้ำทะเลทว่มถึง
- พื้นที่เนินเขา
- พื้นที่ราบ
- พื้นที่ราบต่ำและเป็นเหมืองบ่อทราย
- พื้นที่ราบลุ่มที่เป็นท้องนา

ที่มา : จากการสำรวจ และแปลภาพถ่ายทางอากาศ

แผ่นที่ 2

การศึกษาเพื่อเสนอแนะแนวทางการ
พัฒนาชุมชนสุขาภิบาลแสนสุข
อ.เมือง จ. ชลบุรี
โดย นายณรงค์ พิระภิญโญ
ภาควิชา การวางแผนภาคและเมือง
ปัณฑิตวิทยาลัย
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

หอสมุดกลาง สถาบันวิทยบริการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ศูนย์วิทยทรัพยากร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แกรนิตหรือหินอัคนี ที่เคยนำมาใช้ในการทำครกหินอ่างศิลาที่มีชื่อเสียง ซึ่งลักษณะดังกล่าวบางบริเวณจะเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาการใช้ประโยชน์ในที่ดิน เนื่องจากมีโครงของชั้นหินที่แข็งแกร่ง

2.2.5 พื้นที่ราบ ได้แก่ บริเวณพื้นที่บางส่วนของหมู่ที่ 3,4,5,9 ตำบลแสนสุข และหมู่ที่ 1,3 ตำบลเหมือง พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นดินปนทราย และเป็นบริเวณที่มีประชากรอาศัยอยู่มาก รวมทั้งเป็นเขตที่ตั้งของกิจกรรมต่าง ๆ ซึ่งถือว่าเป็นบริเวณศูนย์กลางของชุมชนในเขตสุขาภิบาล

2.2.6 พื้นที่ราบลุ่ม ได้แก่ บริเวณพื้นที่ท้องนา ที่มีอยู่ทั่วไป ซึ่งมีลักษณะพื้นที่ต่ำ มีน้ำขังในช่วงฤดูฝน พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นดินร่วน ดินปนทราย โคลน ส่วนใหญ่ใช้ประโยชน์ในการทำนา

2.2.7 พื้นที่ราบต่ำและเป็นเหมืองบ่อทราย ได้แก่ บริเวณพื้นที่บางส่วนของตำบลบ้านปึกและตำบลเสม็ด ซึ่งพื้นที่ส่วนใหญ่ที่ราบลุ่มท้องนา ที่ดินชั้นล่างเป็นทรายมาก จึงมีการขุดทำเป็นเหมืองบ่อทรายกระจายอยู่ทั่วไป ลักษณะดังกล่าวเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาโดยบริเวณที่เป็นเหมืองบ่อทราย

อย่างไรก็ดีลักษณะพื้นที่ทั่วไปไม่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาการใช้ประโยชน์ในที่ดิน ซึ่งสามารถปรับปรุงสภาพพื้นที่เพื่อใช้ประโยชน์ได้ โดยเฉพาะการก่อสร้าง

2.3 ลักษณะดิน

ลักษณะของดินในเขตสุขาภิบาลแสนสุข สามารถแบ่งเป็นชุดดินประเภทต่าง ๆ ได้ 7 ชุดด้วยกัน ซึ่งแต่ละชุดมีวัตถุต้นกำเนิด คุณสมบัติ ความอุดมสมบูรณ์แตกต่างกันดังนี้ (ดูแผนที่ที่ 3 ประกอบ)

2.3.1 ดินชุดพัทยา pattaya Series (PY)

มีอยู่บริเวณแนวชายฝั่งทะเลในพื้นที่บางส่วนของตำบลแสนสุขและตำบลบ้านปึก พบได้ตามหาดทรายเก่า เนินทรายริมทะเล ตามแนวชายฝั่งหรือปากแม่น้ำ เป็นดินที่เกิดจากน้ำทะเล ดินชั้นบนและดินชั้นล่างลึกลงไปเป็นดินทรายหรือทรายหยาบ ความอุดมสมบูรณ์ต่ำ ไม่อุ้มน้ำมีความเป็นกรดแก่ถึงปานกลาง PH 5.0-7.0 ดังนั้นเมื่อจะใช้ดินเพื่อการเพาะปลูกต้องมีการปรับปรุงให้เหมาะสม ใช้ปุ๋ยอินทรีย์และปุ๋ยวิทยาศาสตร์ช่วยเสริม

2.3.2 ดินชุดท่าจีน (Thachin Series)(TC)

มีอยู่บริเวณตามแนวคลองและปากคลองบางโปรงในเขต หมู่ที่ 13 หมู่ที่ 15 ตำบลแสนสุข และหมู่ที่ 1 หมู่ที่ 3 ตำบลบ้านปึก เป็นดินที่เกิดจากการทับถมของตะกอนน้ำทะเล การระบายน้ำของดินเลว การไหลบ่าของน้ำบนดินช้า ๆ ระดับน้ำใต้ดินสูงอยู่ใกล้กับผิวดินตลอดปี ดินชั้นบนลึกไม่เกิน 30 ซ.ม. เนื้อดินเป็นดินเหนียว มีค่าความเป็นกรด ด่างประมาณ PH 5.0-8.0 ดินชั้นล่างลึกจาก 30 ซ.ม.แรกลงไป เนื้อดินเป็นดินเหนียวปนเศษพืช มีความเป็นกรดด่าง ประมาณ 7.0-8.0 ทั้งดินชั้นบนดินชั้นล่างมีปริมาณอินทรีย์วัตถุสูงมาก เช่น ธาตุฟอสฟอรัส โปแตสเซียม ที่มีประโยชน์ต่อพืชสูง แต่ปัจจุบันบริเวณนี้ยังไม่มีการใช้ทำประโยชน์ในด้านการเพาะปลูก เนื่องจากดินเค็ม เพราะน้ำทะเลท่วมถึง ซึ่งถ้ามีการทำเรือนป้องกันน้ำทะเลไม่ให้เข้ามาในบริเวณพื้นที่ได้ และมีการปรับปรุงดินเค็มให้ดีขึ้นก็จะสามารถปลูกข้าวหรือมะพร้าวได้

2.3.3 ดินชุดชลบุรี (Chonburi Series)(CB)

ส่วนใหญ่มีอยู่ในพื้นที่เขตตำบลเหมืองและบางส่วนของตำบลแสนสุข อ่างศิลา เสม็ด เป็นดินที่เกิดจากดินตะกอนจากลำน้ำ ซึ่งถูกพัดพามาทับถมในที่ที่มีระดับต่ำ ดินชั้นบนลึกไม่เกิน 30 ซ.ม. เป็นดินร่วนปนทราย หรือดินเหนียวปนทราย มีความเป็นกรดเล็กน้อย PH 6.0-6.5 ส่วนดินชั้นล่างเป็นดินเหนียว มีความเป็นกรดจัดถึงกรดแก่ PH 5.0-5.5 ดินชุดนี้มีการระบายน้ำเลว ความอุดมสมบูรณ์ต่ำ ส่วนใหญ่ใช้ประโยชน์ในการทำนาให้ผลผลิตปานกลาง

2.3.4 ดินตะกอนทับถมที่มีการระบายน้ำเลว (Alluvial Soil Poorly drained Complese)(AC-pd)

มีอยู่ในพื้นที่บางส่วนของ หมู่ที่ 14,15 ตำบลแสนสุข เป็นดินตะกอนที่เกิดจากลำน้ำเก่าทับถมกันเป็นเวลานาน เนื้อดินส่วนใหญ่เป็นดินร่วนปนทรายและดินเหนียว การระบายน้ำเลว ใช้ประโยชน์ในการทำนา มีความอุดมสมบูรณ์ปานกลาง

2.3.5 ดินชุดสัตหีบ (Sattahip Series)(Sh)

ส่วนใหญ่มีอยู่ในเขตตำบลอ่างศิลาและบางส่วนของตำบลแสนสุข เป็นดินเกิดจากตะกอนน้ำเก่าทับถม ดินชั้นบนลึกไม่เกิน 30 ซ.ม. เป็นดินร่วนปนทราย มีความเป็นกรดปานกลาง PH 6.0-7.0 ดินชั้นล่างที่ลึกลงไปเป็นดินร่วนปนทรายบางแห่งเป็นทรายหยาบปนดินร่วน มีความเป็นกรดปานกลางถึงน้อย PH 6.0-6.5

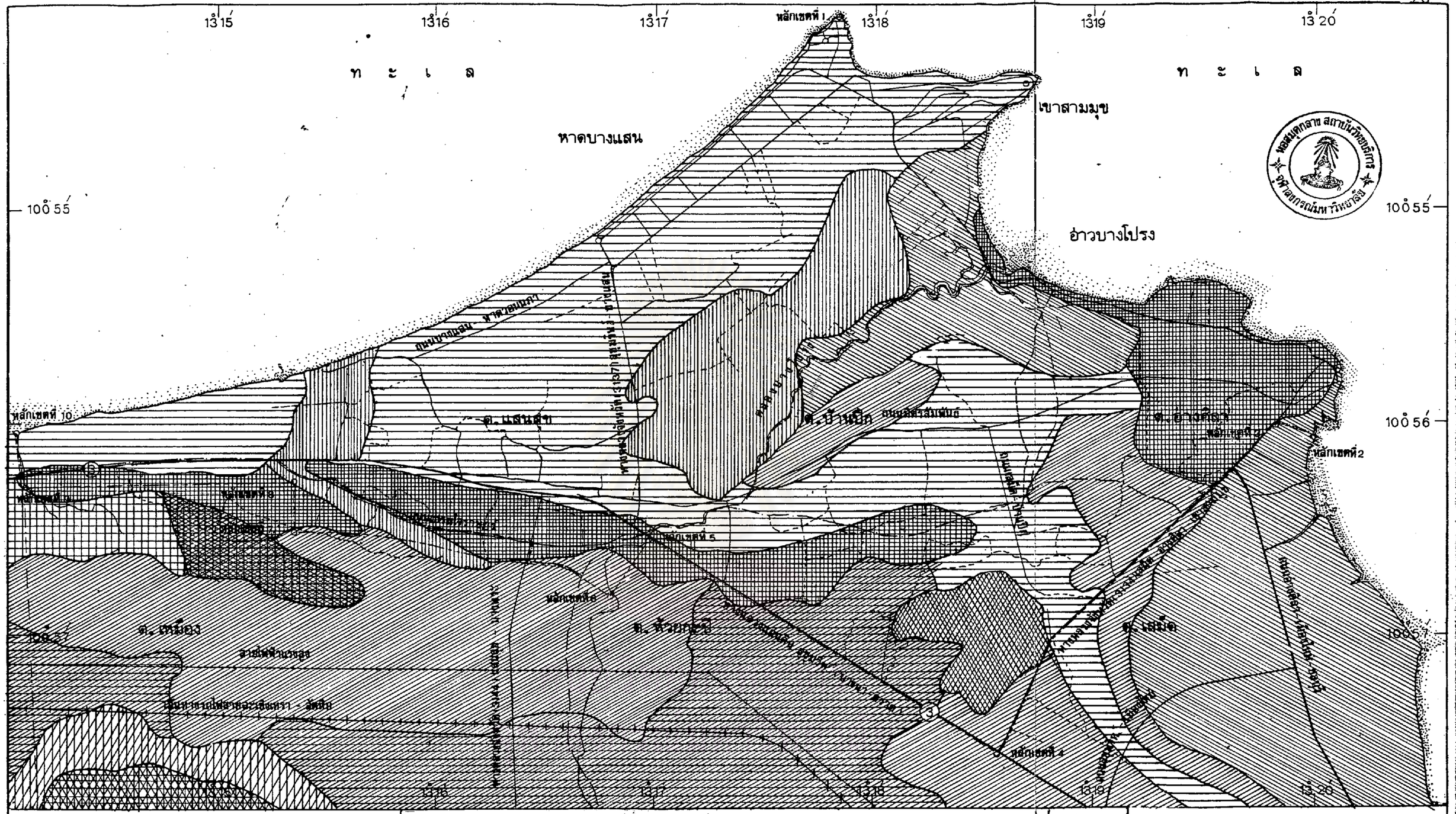

แผนที่สุขาภิบาลแสนสุข อ.เมือง จ.ชลบุรี

แสดง : ลักษณะดิน

มาตราส่วน 1 : 31,600 0 .316 .632 1.264 กม.

เส้นแนวเขตตำบล

เส้นแนวเขตและหลักเขตสุขาภิบาล

ถนน.ซอยที่ราดยาง

ถนน.ซอยไม่ได้ราดยาง

น.

สัญลักษณ์

1. ดินชุดพัทยา
2. ดินชุดท่าจีน
3. ดินชุดชลบุรี
4. ดินชุดตะกอน
5. ดินชุดแกลง
6. ดินชุดศรีราชา
7. ดินชุดบางนรา
8. ดินชุดบ้านบึง
9. ดินชุดสัตหีบ
10. ดินชุดดอนเมือง
11. ดินชุดสตึก

ที่มา : กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

แผนที่ 3

การศึกษาเพื่อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาชุมชนสุขาภิบาลแสนสุข อ.เมือง จ. ชลบุรี

โดย นายณรงค์ พิระภิญโญ
ภาควิชา การวางแผนภาคและเมือง
บัณฑิตวิทยาลัย
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

หอสมุดกลาง สถาบันวิทยบริการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ดินชุดนี้มีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ การระบายน้ำเร็ว ส่วนใหญ่ใช้ในการทำไร่มันสำปะหลัง

2.3.6 ดินชุดบ้านบึง (Ban Bung Series)(Bbg)

มีอยู่ในพื้นที่บางส่วนของตำบลเสม็ด และห้วยกะปิ เป็นดินตะกอนที่มีเนื้อดินเป็นดินทรายจากหินจำพวกแกรนิต และควอตไซท์ ที่ทับถมบนลานตะพักน้ำระดับต่ำ ดินชั้นบนลึกไม่เกิน 30 ซ.ม. เป็นดินร่วนปนทราย มีความเป็นกรดเล็กน้อยถึงด่างอ่อน PH 6.0-8.0 ดินชั้นล่างเป็นร่วนปนทรายเช่นกัน มีความเป็นกรดเล็กน้อยถึงด่างอ่อน PH 6.5-8.0 ดินชุดนี้มีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ การระบายน้ำดีปานกลางถึงค่อนข้างเลว

2.3.7 ดินชุดดอนเมือง (Don Muang Series)(Dan)

มีอยู่ในพื้นที่บางส่วน หมู่ที่ 3 หมู่ที่ 4 ตำบลเสม็ด เป็นดินที่เกิดจากการทับถมของตะกอนน้ำกร่อย ดินชั้นบนลึกไม่เกิน 30 ซ.ม. เป็นดินร่วนปนดินเหนียว มีความเป็นกรดจัดมาก ถึงกรดแก่ PH 4.8-5.5 ดินชั้นล่างเป็นดินเหนียวปนทรายมีความเป็นกรดจัดมาก PH 4.5 ความอุดมสมบูรณ์ของดินต่ำ การระบายน้ำเลว ดินเป็นกรดมาก

2.3.8 ดินชุดบางนรา (Bang Nara Series)(Ba)

มีอยู่ในพื้นที่เขตตำบลเหมือง เป็นดินตะกอนเกิดจากการทับถมของลำน้ำบนลานตะพักลำน้ำระดับต่ำ การระบายน้ำเลว เนื้อดินชั้นบนชั้นล่างเป็นดินร่วนปนดินเหนียว มีความเป็นกรดแก่จัดถึงกรดแก่ PH 4.5-5.5 ดินนี้เหมาะสำหรับการทำนา

2.3.9 ดินชุดแกลง (Klaeng Series)(Ki)

เป็นดินที่เกิดจากการพัดพามาทับถมของลำน้ำเก่าบนลานตะพักลำน้ำระดับต่ำ ดินชั้นบนดินชั้นล่างเป็นดินร่วนปนดินเหนียวและปนทราย มีความเป็นกรดจัดถึงกรดปานกลาง PH 5.0-6.5 ดินมีการระบายน้ำเลว และเหมาะในการทำนา

ซึ่งทั้งดินชุดบางนาราและดินชุดแกลงนี้อยู่นอกเขตสุขาภิบาลแสนสุข

2.4 สมรรถนะของดิน

จากการศึกษาลักษณะดิน ที่กล่าวถึงวัตถุต้นกำเนิด คุณสมบัติของดินมาแล้วนั้น เมื่อนำมาพิจารณาถึงสมรรถนะของดินที่ต่อการปลูกข้าวและการปลูกพืชไร่แล้ว สามารถแบ่งบริเวณพื้นที่ที่มีสมรรถนะของดินเหมาะสำหรับการปลูกข้าวและการปลูกพืชไร่ได้ดังนี้ (ดูแผนที่ที่ 4 ประกอบ)

2.4.1 บริเวณพื้นที่ที่ไม่เหมาะสมสำหรับการเพาะปลูก ซึ่งแบ่งได้เป็น 3 ประเภท คือ

1) บริเวณพื้นที่ที่มีปัญหาเนื่องจากสภาพภูมิประเทศ ได้แก่ บริเวณเขาสามมุข ที่มีโครงสร้างทางธรณีที่เป็นหินแกรนิต พื้นที่เป็นภูเขาซึ่งมีการพังทะลาย ลักษณะดินอยู่ในดินชุดพัทยาเป็นดินทรายที่ซึมซับน้ำได้เร็ว ความอุดมสมบูรณ์ต่ำ

2) บริเวณพื้นที่ที่มีปัญหาน้ำทะเลท่วมถึง ได้แก่ บริเวณปากคลองบางโปรง ในเขตหมู่ที่ 13,15 ตำบลแสนสุข หมู่ที่ 1,3 ตำบลบ้านปึก และหมู่ที่ 5 - ตำบลอ่างศิลา ลักษณะดินอยู่ในดินชุดท่าจีน ถึงแม้ว่าดินจะมีธาตุอาหารของพืชมากก็ตาม มีปัญหาในด้านความเค็มและน้ำทะเลท่วมถึง

3) บริเวณพื้นที่ที่ดินมีปัญหา เนื่องจากคุณภาพของดินเอง ได้แก่ พื้นที่บางส่วนของตำบลแสนสุข ตำบลบ้านปึก ซึ่งลักษณะดินอยู่ในดินชุดพัทยา ที่มีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ การซึมซับน้ำเร็ว

2.4.2 บริเวณพื้นที่ดินที่เหมาะสำหรับการปลูกพืชไร่

ได้แก่ บริเวณพื้นที่บางส่วนของตำบลเสม็ด เหมือง และอ่างศิลา ลักษณะดินอยู่ในชุดดินสัตหีบ ซึ่งสมรรถนะของดิน มีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ การซึมซับน้ำเร็ว

2.4.3 บริเวณพื้นที่ดินที่เหมาะสำหรับการปลูกข้าว และพอจะเหมาะสำหรับการปลูกพืชไร่

ได้แก่ บริเวณพื้นที่บางส่วนของตำบลเหมือง เสม็ด อ่างศิลา ลักษณะดินอยู่ในชุดดินชลบุรี ซึ่งสมรรถนะดินมีการซึมซับน้ำช้า ความอุดมสมบูรณ์ต่ำ ให้ผลผลิตปานกลาง ถ้าใช้ปลูกพืชไร่ จะมีปัญหาการระบายน้ำหรือการซึมซับน้ำของดิน

2.4.4 บริเวณพื้นที่ดินที่เหมาะสำหรับการปลูกข้าวและพืชไร่

ได้แก่ บริเวณพื้นที่บางส่วนของตำบลเสม็ด และบ้านปึก ลักษณะดินอยู่ในชุดดินบ้านบึง ซึ่งสมรรถนะของดิน มีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ ถ้าให้ปลูกพืชไร่จะมีปัญหาการซึมซับน้ำของดินที่เลว การใช้ในการปลูกข้าวจะมีปัญหาในเรื่องขาดแคลนน้ำ

2.4.5 บริเวณพื้นที่เหมาะมากที่สุดสำหรับการปลูกข้าว และพอเหมาะสำหรับการปลูกพืชไร่

ได้แก่ บริเวณพื้นที่บางส่วนของตำบลเสม็ด ลักษณะดินอยู่ในชุดดินดอนเมือง สมรรถนะของดินมีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ ถ้าใช้ในการปลูกพืชไร่จะมีปัญหาการ

ชื้มซับน้ำของดิน ซึ่งมีการชื้มซับน้ำที่เลว

จากการศึกษาโครงสร้างทางกายภาพ จะพบว่า พื้นที่ของสุขาภิบาลแสนสุขมีจำนวนมาก ที่มีศักยภาพเพียงพอในการพัฒนานำไปใช้ทำประโยชน์ในกิจกรรมต่าง ๆ ยกเว้นด้านกสิกรรมการเพาะปลูกข้าว และการเพาะปลูกพืชไร่ ซึ่งต้องมีการพัฒนาและการลงทุนปรับพื้นที่ดินอีกมาก เนื่องจากลักษณะและสมรรถนะภาพของดินที่มีความอุดมสมบูรณ์ค่อนข้างต่ำ และจากการสัมภาษณ์พบว่าเกษตรกรบางส่วนยังขาดความรู้และความเข้าใจในด้านการบำรุงรักษาดินเท่าที่ควร นอกจากนี้จากการสำรวจพบว่าพื้นที่เกษตรกรรมเป็นจำนวนมากถูกปล่อยให้เป็นพื้นที่ว่างโดยเปล่าประโยชน์และบางบริเวณได้ถูกทำลายหน้าดินด้วยการขุดดินขายเป็นบริเวณกว้างในเขต ต. บ้านปึกและต. เสม็ด ซึ่งจะเป็นปัญหาในด้านการพัฒนาเกษตรกรรมและการใช้ประโยชน์ที่ดินได้ในอนาคต

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

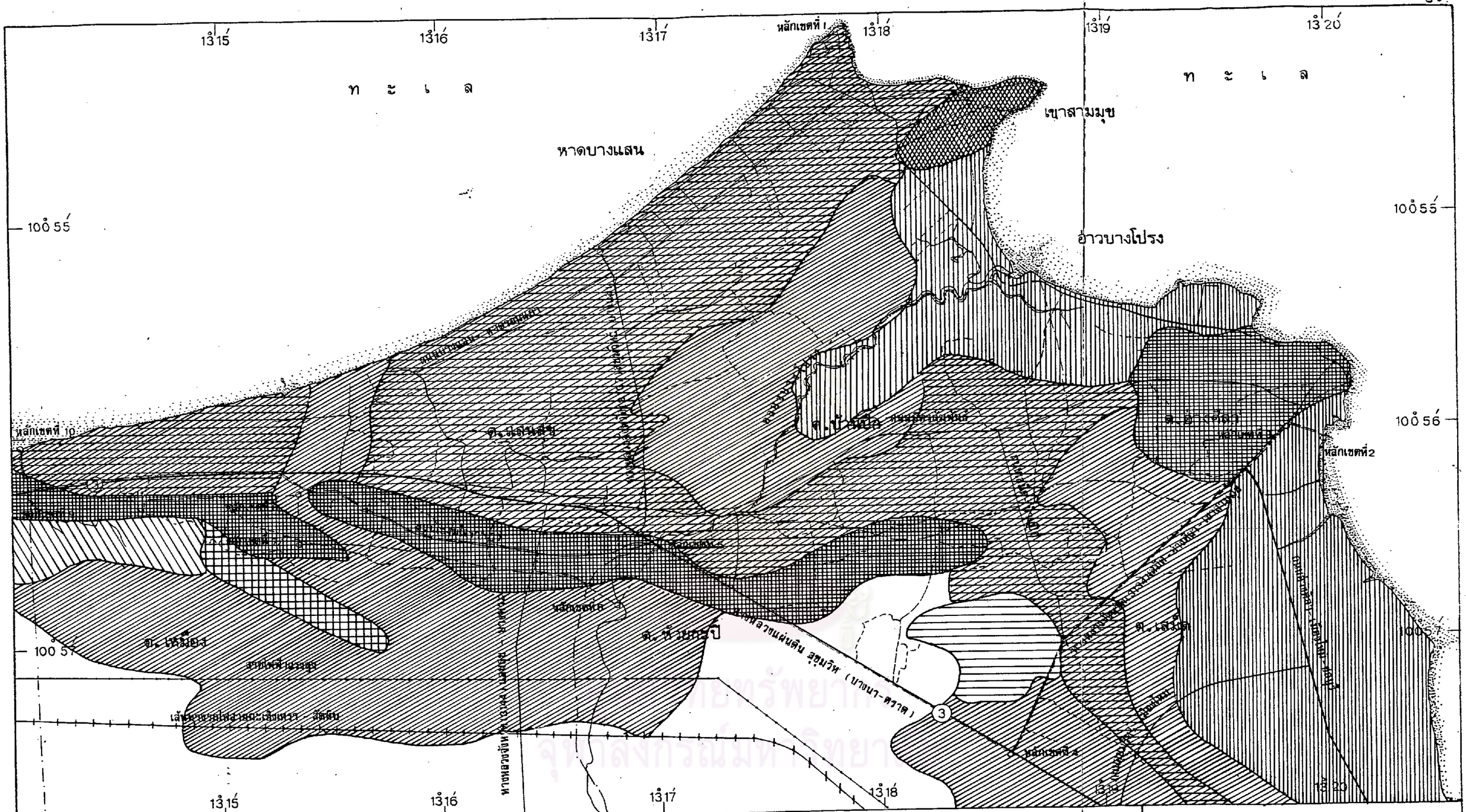

แผนที่สุขาภิบาลแสนสุข อ.เมือง จ.ชลบุรี

แสดง: สมรรถนะของดิน

มาตราส่วน 1 : 31,600 — 0 .316 .632 1.264 กม.

- เส้นแนวเขตตำบล
- เส้นแนวเขตและหลักเขตสุขาภิบาล
- ถนน.ซอยที่ราดยาง
- ถนน.ซอยไม่ได้ราดยาง

น.

สัญลักษณ์

- ไม่เหมาะสำหรับการเพาะปลูก มีปัญหาสภาพภูมิประเทศ
- ไม่เหมาะสำหรับการเพาะปลูก มีปัญหาน้ำทะเลทว่มถึง
- ไม่เหมาะสำหรับการเพาะปลูก มีปัญหาคุณภาพข้อจำกัดของดิน
- เหมาะสำหรับการปลูกพืชไร่ แต่ไม่เหมาะสำหรับการปลูกข้าว
- เหมาะสำหรับการปลูกข้าวและพอจะเหมาะสำหรับการปลูกพืชไร่
- เหมาะมากสำหรับการปลูกข้าวและพอจะเหมาะสำหรับการปลูกพืชไร่
- พอจะเหมาะสำหรับการปลูกพืชไร่
- เหมาะสำหรับการปลูกข้าวและพืชไร่
- เหมาะสำหรับการปลูกข้าว

ที่มา : กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

แผ่นที่ 4

การศึกษาเพื่อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาชุมชนสุขาภิบาลแสนสุข อ.เมือง จ.ชลบุรี

โดย นายณรงค์ พิระภิญโญ

ภาควิชา การวางแผนภาคและเมือง บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

3. โครงสร้างทางสังคม

3.1 การตั้งถิ่นฐานของชุมชนในเขตสุขาภิบาลแสนสุข

จากประวัติความเป็นมาของชุมชน กับสภาพความเป็นอยู่ในปัจจุบัน จะเห็นได้ว่า ศูนย์กลางในการตั้งถิ่นฐานของประชากรจะอยู่ 2 บริเวณ คือ เขต ต.อ่างศิลา กับเขต ต.แสนสุข โดยมีชุมชนขนาดเล็ก ๆ เขต ต.บ้านปึก ต.เสม็ด ต.เหมือง และ ต.แสนสุข ตั้งกระจายอยู่บริเวณรอบ ๆ ซึ่งความเป็นศูนย์กลางของชุมชน ในอดีตสมัยรัชกาลที่ 5 อาจกล่าวได้ว่า ต.อ่างศิลา (ตลาดอ่างศิลาปัจจุบัน) เป็นศูนย์กลางของชุมชนต่าง ๆ ในเขตสุขาภิบาล จากการสัมภาษณ์ผู้อาวุโสท่านหนึ่งในตลาดอ่างศิลา กล่าวว่า "เมื่อก่อนนี้จะไปตัวเมืองชลต้องไปขึ้นเรือที่ท่าเรือหัวแหลม (อยู่ใกล้กับท่าเทียบเรือขององค์การสะพานปลาปัจจุบัน) ไปลงที่ท่าเรืองสะพานศาลเจ้า ตัวเมืองชลบุรี แล้วจึงต่อเรือไปยังกรุงเทพฯ" ซึ่งตลาดอ่างศิลานอกจากเป็นท่าเทียบเรือแล้ว ยังเป็นศูนย์กลางแลกเปลี่ยนสินค้าและการคมนาคมชนส่งทางเรือที่สำคัญของชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิม ซึ่งในสมัยรัชกาลที่ 5 ก็ทรงเคยประพาสอ่างศิลาทางเรือ จึงสันนิษฐานได้ว่า ชุมชนตลาดอ่างศิลา คงจะมีความเจริญมาก่อนชุมชนอื่นๆ ต่อมาเมื่อมีการตัดถนนสุขุมวิท (บางนา-ตราด) การคมนาคมสะดวกขึ้น บริเวณชุมชน ต.แสนสุข ได้กลายเป็นจุดแวะย่านที่สำคัญ ประกอบกับการพัฒนาชายหาดบางแสนให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว การตั้งมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒในส่วนภูมิภาค (วิทยาลัยวิชาการศึกษาบางแสน) จึงมีส่วนช่วยให้ชุมชนขยายตัว มีการตั้งถิ่นฐานเพิ่มมากขึ้น ทำให้ชุมชน ต.แสนสุข เป็นชุมชนศูนย์กลางที่มีความเจริญมากที่สุดในเขตสุขาภิบาล และรองจากเทศบาลเมืองชลบุรี และสุขาภิบาลบ้านสวน

ซึ่งลักษณะการตั้งถิ่นฐานของประชาชนในเขตสุขาภิบาลปัจจุบันยังคงเหลือเค้าโครงการตั้งถิ่นฐานเดิมในอดีตอยู่ ที่ประชาชนส่วนใหญ่จะอยู่รวมตัวกันบริเวณรอบ ๆวัดที่จะเป็นจุดศูนย์กลางของชุมชนในตำบลได้แก่ บริเวณวัดใหม่เกตุงาม ต.บ้านปึก บริเวณวัดเตาปูนวัดเสม็ด ต.เสม็ด และบริเวณวัดตาลล้อมวัดราษฎร์ศรัทธา ต.เหมือง พื้นที่โดยรอบของชุมชนจะเป็นพื้นที่เกษตรกรรมที่กว้างใหญ่ที่เป็นลักษณะสังคมชนบท แต่ขณะเดียวกันการตั้งถิ่นฐานในลักษณะชุมชนเมืองจะเป็นการรวมตัวกันของกลุ่มธุรกิจและการใช้ที่ดินในกิจกรรมต่างๆโดยมีย่านการค้าและบริการเป็นศูนย์กลางของชุมชนได้แก่ บริเวณตลาดแสนสุข หนองมนและบริเวณตลาดอ่างศิลา ในเขต ต.แสนสุขและ ต.อ่างศิลา ซึ่งถ้ามองในภาพรวมจะเป็นระบบชุมชนชนบทที่กำลังขยายตัวเป็นชุมชนเมืองซึ่ง

พึ่งตนเองได้ในด้านโครงสร้างทางเศรษฐกิจ พื้นที่รอบ ๆ ชุมชนเป็นพื้นที่ว่างสีเขียวที่กันศูนย์กลางชุมชนต่าง ๆ ให้กระจายอยู่ห่างกันพอสมควรประมาณ 1 - 4 กิโลเมตร มีสาธารณูปโภค สาธารณูปการ พื้นฐานที่ให้บริการประชาชนในชุมชน การพึ่งพาระหว่างชุมชนในลักษณะที่ชุมชนเล็ก ๆ พึ่งพาชุมชนใหญ่ในด้านสินค้า การบริการและสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ขณะที่แหล่งเศรษฐกิจที่สำคัญคือหาดบางแสน จะเป็นสถานที่ประกอบอาชีพและแหล่งรายได้ร่วมกันของประชาชนในชุมชนหมู่บ้านต่าง ๆ ในเขตสุขาภิบาลและพื้นที่ใกล้เคียง ซึ่งลักษณะดังกล่าวอาจกล่าวได้ว่า การตั้งถิ่นฐานของชุมชนในเขตสุขาภิ-บาลยังคงมีลักษณะเมืองและชนบทอยู่ ซึ่งโครงสร้างของชุมชนที่เป็นศูนย์กลางแต่ละตำบลมีดังนี้ (ดูแผนที่ที่ 5 ประกอบ)

3.1.1 ตำบลอ่างศิลา ศูนย์กลางชุมชนอยู่ที่ตลาดอ่างศิลา อาชีพประชากรส่วนใหญ่ประมง การเพาะเลี้ยงหอยนางรม หอยแมลงภู่ โครงสร้างพื้นฐานมีวัด 2 แห่ง โรงเรียนมัธยม 1 โรง ประถมศึกษาของรัฐบาล 2 โรง โรงเรียนเอกชน 2 โรง ป้อมตำรวจ 1 แห่ง มีโครงข่ายไฟฟ้า ประปา โทรศัพท์ มีรถประจำทางวิ่งระหว่างชลบุรี - อ่างศิลา ชุมชนอยู่ห่างจากตลาดแสนสุขโดยถนนมิตรสัมพันธ์ประมาณ 6.2 - กิโลเมตร ห่างจากถนนสุขุมวิททางแยกเข้าอ่างศิลาประมาณ 4.4 กิโลเมตร

3.1.2 ตำบลบ้านปึก ศูนย์กลางชุมชนอยู่บริเวณวัดใหม่เกตุงาม อาชีพประชากรส่วนใหญ่ ทำไร่ ทำน้ำตาลปึก สวนมะพร้าว โครงสร้างพื้นฐาน มีวัด 1 แห่ง โรงเรียนประถมศึกษาของรัฐบาล 1 แห่ง โรงเรียนอาชีวะศึกษาเอกชน 1 แห่ง สถานีอนามัย 1 แห่ง มีโครงข่ายไฟฟ้า ประปา โทรศัพท์ มีรถประจำทางวิ่งผ่านระหว่างตลาดแสนสุข - หนองมน - วัดใหม่เกตุงาม - อ่างศิลา ชุมชนอยู่ห่างจากตลาดอ่างศิลา 2.7 กิโลเมตร และห่างจากตลาดแสนสุข หนองมน 3.5 กิโลเมตร โดยถนนมิตรสัมพันธ์

3.1.3 ตำบลเหมือง ศูนย์กลางชุมชนอยู่บริเวณวัดตาลล้อมกับวัดท้ายคอน อาชีพประชากรส่วนใหญ่ ทำนา ทำไร่ โครงสร้างพื้นฐาน มีวัด 2 แห่ง โรงเรียนประถมศึกษาของรัฐบาล 2 แห่ง สถานีอนามัย 1 แห่ง มีรถประจำทางวิ่งผ่านระหว่างตลาดแสนสุข - วัดตาลล้อม โดยถนนเปรมใจราษฎร์และถนนสุขุมวิท อยู่ห่างจากตัวตลาดแสนสุข ประมาณ 1 กิโลเมตร

3.1.4 ตำบลเสม็ด ศูนย์กลางชุมชนอยู่บริเวณวัดเสม็ดและวัดเตาปูน อาชีพประชากรส่วนใหญ่ทำนา ทำไร่ โครงสร้างพื้นฐาน มีวัด 2 แห่ง โรงเรียนประถมศึกษาของรัฐบาล 2 แห่ง มีโครงข่ายไฟฟ้า ประปา โทรศัพท์ มีรถประจำทางวิ่งผ่านอยู่ห่างจากตัวตลาดอ่างศิลา โดยถนนเสม็ดอ่างศิลา - เขาสามมุข ประมาณ 3 กิโลเมตร ห่างจากตลาดแสนสุข โดยถนนสุขุมวิทประมาณ 5 กิโลเมตร

3.1.5 ตำบลแสนสุข ศูนย์กลางชุมชนอยู่บริเวณ ตลาดแสนสุข - หนองมน เป็นชุมชนที่ใหญ่ที่สุดในเขตสุขาภิบาล ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพการค้าและบริการ โครงสร้างพื้นฐานมีวัด 2 แห่ง (อีก 2 แห่งอยู่ห่างจากชุมชนออกไป) โรงเรียนประถมศึกษาของรัฐบาล 3 โรง โรงเรียนประถมศึกษาเอกชน 2 โรง โรงเรียนมัธยมศึกษา 2 โรง มหาวิทยาลัย 1 แห่ง สถานีอนามัย 1 แห่ง ที่ทำการธนาคารพาณิชย์ 5 แห่ง ที่ทำการไปรษณีย์ 2 แห่ง ป้อมตำรวจ 1 แห่ง สถานีตำรวจภูธรบางแสน สถานีตำรวจทางหลวง มีโครงข่ายไฟฟ้า ประปา โทรศัพท์ รถประจำทางวิ่งผ่านจากตัวตลาดแสนสุข ไปยังตัวเมืองชลบุรี กรุงเทพมหานคร และจังหวัดระยอง จันทบุรี ตราด เป็นเขตอุตสาหกรรม ศูนย์กลางการค้าและบริการของสุขาภิบาล เป็นที่ตั้งของหาดบางแสน ซึ่งเป็นฐานเศรษฐกิจหลักของสุขาภิบาล

ในด้านความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนในภาพรวม ชุมชนตำบลแสนสุข บริเวณตลาดแสนสุข - หนองมน จะให้บริการด้านสินค้าและบริการแก่ชุมชนอื่น ๆ ที่อยู่รอบ ๆ โดยทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางด้านอุตสาหกรรม การค้าและบริการ การคมนาคมขนส่ง การศึกษา สาธารณูปโภคสาธารณูปการต่าง ๆ ขณะเดียวกันก็รับสินค้าบริการต่าง ๆ จากชุมชนรอบ ๆ เช่น อาหารทะเลจากอ่างศิลา อาหารเกษตรจาก ต.เหมือง ต.บ้านปึกและเสม็ด เป็นต้น นอกจากนี้ชุมชนบริเวณตลาดแสนสุข - หนองมน ยังเสมือนชุมชนรองที่รองรับสินค้าและบริการจากเทศบาลเมืองชลบุรีและเทศบาลตำบลศรีราชาอีกด้วย เนื่องจากตั้งอยู่เกือบระหว่างกลางของชุมชนเมืองทั้งสอง

แผนที่สุขาภิบาลแสนสุข อ.เมือง จ.ชลบุรี

แสดง: การตั้งถิ่นฐาน และโครงสร้างพื้นฐานของระบบชุมชน พ.ศ. 2526

มาตราส่วน 1 : 31,600 (0 .316 .632 1.264 กม.)

- เส้นแนวเขตตำบล
- เส้นแนวเขตและหลักเขตสุขาภิบาล
- ถนน,ซอยที่ราดยาง
- ถนน,ซอยไม่ได้ราดยาง

สัญลักษณ์

- โรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาแห่งชาติ
- โรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน
- โรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา
- โรงเรียนสังกัดกรมวิทยาลัย
- สถาบันฝึกอบรมวิชาชีพ
- โรงเรียนการศึกษาพิเศษ
- สถานีตำรวจ
- ป้อมตำรวจ
- มหาวิทยาลัย
- วัด ศาสนสถาน
- ท่าเทียบเรือประมง
- สถานีจ่ายน้ำประปา
- โรงฆ่าสัตว์
- สถานีดับเพลิง
- การไฟฟ้าส่วนภูมิภาคบางแสน
- หมวดการทางบางแสน
- ไปรษณีย์โทรเลข
- สถานีอนามัย
- โรงแรม
- พิพิธภัณฑ์และสถานเลี้ยงสัตว์น้ำเค็ม
- จุดศูนย์รวมของประชาชน และศูนย์กลางของชุมชนในระดับตำบล
- ตลาด ศูนย์กลางย่าน-การค้าและบริการ
- ทิศทางความสัมพันธ์ของการให้บริการระหว่าง-ชุมชนภายในเขตสุขาภิบาล

แผนที่ 5

การศึกษาเพื่อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาชุมชนสุขาภิบาลแสนสุข อ.เมือง จ.ชลบุรี

โดย นายณรงค์ พิระภิญโญ
ภาควิชา การวางแผนภาคและเมือง
บัณฑิตวิทยาลัย
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

หอสมุดกลาง สถาบันวิทยบริการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

3.2 ประชากร

3.2.1 ประชากรรายตำบลของอำเภอเมืองชลบุรี

จากการศึกษาข้อมูลประชากรในภาพรวมระดับจังหวัด จะพบว่า ใน พ.ศ.2516 และ พ.ศ.2525 อำเภอเมืองชลบุรีจะมีจำนวนประชากรเท่ากับ 147,857 คน และ 176,188 คน ซึ่งมากที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับอำเภออื่น ๆ คิดเป็นร้อยละ 24.0 และ 23.4 ของประชากรรวมจังหวัด 616,956 คน และ 754,329 คน ซึ่งจำนวนประชากรดังกล่าวได้กระจายออกไปในพื้นที่ 18 ตำบล โดยมี 13 ตำบล มีพื้นที่ทั้งหมดหรือบางส่วนอยู่ในเขตเทศบาลหรือสุขาภิบาล ได้แก่ ต.บางปลาสร้อย ต.บ้านโขด ต.มะขามหย่ง มีพื้นที่ทั้งหมดอยู่ในเขตเทศบาลเมืองชลบุรี มีประชากรรวม 47,086 คนและ 50,345 คน ต.บ้านสวน ต.หนองรี ต.หนองข้างคอก อยู่ในเขตสุขาภิบาลบ้านสวน มีประชากรรวม 24,330 คน และ 36,361 คน ต.บางทราย เป็นสุขาภิบาลบางทราย มีประชากรรวม 8,650 คน และ 10,624 คน และต.แสนสุข ต.อ่างศิลา ต.บ้านปึก ต.เหมือง ต.เสม็ด ต.ห้วยกะปิ อยู่ในเขตสุขาภิบาลแสนสุข มีประชากรรวม 27,071 คน และ 32,718 คน ซึ่งจากจำนวนประชากรรวมของอำเภอใน พ.ศ.2516 และ พ.ศ.2525 จะพบว่าประชากรส่วนใหญ่จะอยู่ในเขตเทศบาลและสุขาภิบาลมากที่สุด เท่ากับ 107,137 คน และ 132,048 คน คิดเป็นร้อยละ 72.4 และ 74.9 ของอำเภอหรือร้อยละ 17.4 และ 17.5 ของจังหวัด ส่วนนอกเขตเทศบาลและสุขาภิบาลมีเพียง 40,770 คน และ 44,140 คน คิดเป็นร้อยละ 27.6 และ 25.1 ของอำเภอ หรือร้อยละ 6.6 และ 5.9 ของจังหวัด แสดงว่า อำเภอเมืองชลบุรีจะเป็นเขตที่มีการรวมตัวของประชากรมากที่สุด ทั้งนี้เนื่องจากเป็นศูนย์กลางการบริหาร การปกครอง การค้าและบริการ ตลอดจนธุรกิจ กิจกรรมประเภทต่าง ๆ และการรวมตัวจะอยู่ในเขตชุมชนเมือง เทศบาลและสุขาภิบาลมากกว่าบริเวณอื่น ๆ ซึ่งจำนวนประชากรเหล่านี้เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบในด้านขนาดการกระจายตัว ความหนาแน่น และการเปลี่ยนแปลงในระดับตำบลแล้วพอจะชี้ให้เห็นถึงศักยภาพของพื้นที่ที่รองรับประชากรในปัจจุบัน และแนวโน้มการขยายตัวในอนาคตได้ ซึ่งพิจารณาได้ดังนี้

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

I 15552962

1) ขนาดและการกระจายตัวประชากร

จากการแบ่งกลุ่มประชากร พ.ศ.2516 และ 2525 (ดูตารางที่ 1 แผนภูมิที่ 1 และแผนที่ 6 ประกอบ) พบว่า ประชากรส่วนใหญ่จะอยู่รวมตัวกันมากในเขตที่มีความเจริญ ที่มีศักยภาพในการพัฒนาสูง โดยอยู่ตามแนวชายฝั่งทะเลและมีถนนสุขุมวิท (หมายเลข 3 บางนา - ตราด) ตัดผ่าน ได้แก่ เทศบาลเมืองชลบุรี ซึ่งเป็นศูนย์กลางความเจริญในด้านต่าง ๆ ทั้งของอำเภอและจังหวัด ต.บ้านสวน ซึ่งปัจจุบันมีการขยายตัวความเจริญอย่างรวดเร็ว เนื่องจากมีพื้นที่ต่อเนื่องกับเทศบาลเมืองชลบุรี และตำบลแสนสุข ซึ่งอยู่ห่างจากเขตเทศบาลเมืองชลบุรีออกไปประมาณ 10 กิโลเมตร ความสำคัญของชุมชนเกิดขึ้นเนื่องจากการท่องเที่ยวชายหาดบางแสนและความได้เปรียบในด้านที่ตั้งที่เป็นทางผ่านไปสู่จังหวัด อำเภออื่น ๆ ในภาคตะวันออก

สำหรับตำบลอื่น ๆ นั้นประชากรจะมีมากในตำบลที่มีอาณาเขตอยู่ใกล้กับเทศบาลเมืองชลบุรีหรือมีถนนสายสำคัญ ๆ ตัดผ่าน ซึ่งทำให้เกิดความสะดวกในการเข้าถึงและความได้เปรียบในด้านที่ตั้ง ที่จะรองรับความเจริญที่เกิดขึ้นต่าง ๆ ทั้งจากเขตเทศบาลและภายในพื้นที่ของตำบลเอง เช่น ถนนสุขุมวิท (ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 3) ที่ผ่าน ต.คลองตำหรุ ต.หนองไม้แดง ต.บางทราย เทศบาลเมืองชลบุรี ต.บ้านสวน ต.เสม็ด ต.ห้วยกะปิ ต.แสนสุข ต.เหมือง ถนนสุขประยูร (ทางหลวงจังหวัดหมายเลข 315) ที่ผ่านเทศบาลเมืองชลบุรี ต.นาป่า ต.คอนหัวฬ่อ ถนนชลบุรี - บ้านบึง (ทางหลวงจังหวัดหมายเลข 344) ที่ผ่านเทศบาลเมืองชลบุรี ต.บ้านสวน ต.หนองรี ส่วน ต.ที่อยู่พื้นที่ตอนในหรืออยู่ห่างจากแนวถนนสายหลักไกลออกไป ได้แก่ ต.อ่างศิลา ต.บ้านปึก ต.หนองข้างคอก ต.สำนักบก จะมีประชากรที่น้อยกว่า ซึ่งตำบลที่มีขนาดประชากรน้อยส่วนใหญ่อยู่ในพื้นที่ตอนใน และมีโครงสร้างเศรษฐกิจเกษตรกรรม

ส่วน ตำบลที่มีพื้นที่ทั้งหมดหรือบางส่วนอยู่ในเขต ต.แสนสุข นั้นประชากรจะอยู่รวมตัวกันมาก ในเขต ต.แสนสุข รองลงมา คือ ต.เสม็ด ต.เหมือง ซึ่งเป็นพื้นที่ต่อเนื่อง ส่วน ต.อ่างศิลา ต.บ้านปึก และ ต.เหมือง ประชากรค่อนข้างน้อย ดังนั้นจะเห็นได้ว่า ศูนย์กลางประชากรของอำเภอเมือง จะมีอยู่ 3 เขตด้วยกัน คือ เขตเทศบาลเมืองชลบุรีจะเป็นศูนย์กลางหลัก ต.บ้านสวนที่มีอาณาเขตติดต่อกับเทศบาลเมืองชลบุรีและเป็นตำบลหลักของสุขาภิบาลบ้านสวนกับ ต.แสนสุข ซึ่งเป็นชุมชนหลักของสุขาภิบาลแสนสุข จะเป็นศูนย์กลางรอง

ตารางที่ 1 แสดงขนาดความหนาแน่น และการเปลี่ยนแปลงประชากรรายตำบลของ
อำเภอเมืองชลบุรี พ.ศ.2516 - 2525

เขตการปกครอง / ตำบล	พื้นที่ กม.^{2}	ประชากร ปี 2516	ประชากร สัดส่วน %	ประชากร ปี 2525	ประชากร สัดส่วน %	ความหนาแน่น ปี 2516	ความหนาแน่น ปี 2525	การเปลี่ยนแปลงประชากร ปี 2516 - 2525 จำนวนการเปลี่ยน	Relative change	Absolute change %	อัตราการเพิ่มเฉลี่ย (%) ต่อปี	ลำดับที่
1 เทศบาลเมืองชลบุรี	4.57	47086	31.8	50345	28.6	10303	11016	3259	6.9	11.5	0.7	13
2 บ้านสวน	16.90	26535	18.0	36515	20.7	1570	2161	9980	37.6	35.2	3.6	3
3 แสนสุข	14.3	18112	12.2	21331	12.1	1266	1492	3219	17.8	11.4	1.8	8
4 หนองรี	34.90	7311	5.3	8169	4.6	224	234	358	4.5	1.3	0.5	16
5 บางทราย	3.80	6941	4.7	8993	5.1	1826	2367	2052	29.6	7.2	2.9	5
6 นาป่า	17.20	5813	3.9	6793	3.9	338	395	980	16.9	3.4	1.8	8
7 หนองไม้แดง	6.30	5062	3.5	6843	3.9	807	1086	1761	34.6	6.2	3.4	4
8 เหมือง	18.80	4959	3.4	6083	3.5	264	324	1124	22.7	4.0	2.3	6
9 เสม็ด	11.80	4483	3.0	6348	3.6	380	538	1860	41.4	6.6	3.9	2
10 คลองตำหรุ	17.40	3338	2.7	4316	2.4	226	248	378	9.6	1.3	1.0	12
11 หนองชางกอก	25.40	3587	2.4	4248	2.4	141	167	661	18.4	2.3	1.9	7
12 ห้วยกะปิ	16.50	3492	2.4	4960	2.8	212	301	1468	42.0	5.2	4.0	1
13 อ่างศิลา	3.62	3009	2.0	3519	2.0	831	972	510	17.0	1.8	1.8	8
14 บ้านปึก	4.10	2348	1.9	3035	1.7	695	740	187	6.6	0.7	0.7	13
15 คลองตำหรุ	23.60	2510	1.7	2931	1.7	106	124	421	16.8	1.5	1.7	11
16 เขาคันทรง	6.10	1646	1.1	1759	1.0	270	288	113	6.3	0.4	0.7	13
ยอดรวมอำเภอเมือง	225.29	147857	100	176188	100	656	782	28331	19.2	100	2.0	

ที่มา : กรมการปกครอง, กองวิชาการศูนย์เอกสารและไมโครฟิล์ม, "รายงานจำนวนการเกิด การตาย การย้ายเข้า ย้ายออกของประชากรรายตำบลของอำเภอเมือง ชลบุรี พ.ศ. 2516 - 2525" (เอกสารอัดสำเนา)

หมายเหตุ เทศบาลเมืองชลบุรี ประกอบด้วย ต.บางปลาสร้อย ต.บ้านโขด และ ต.ปะยามหรง

แผนภูมิที่ 1 แสดงกลุ่มขนาดประชากรตำบลของอำเภอเมืองชลบุรี พ.ศ. 2516 และ 2525

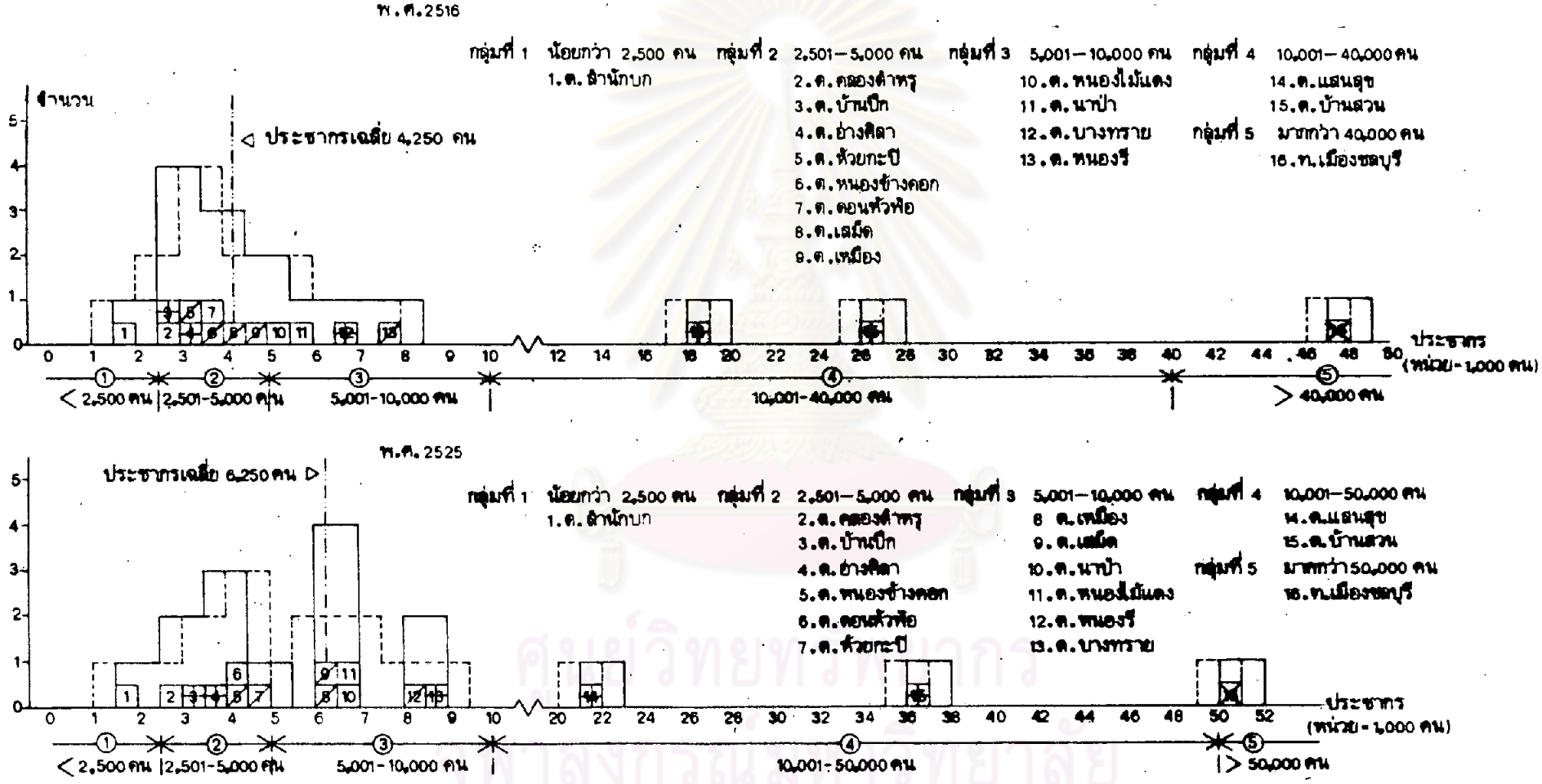

ที่มา : ตารางที่ 1

หมายเหตุ ⊞ พื้นที่ทั้งหมดอยู่ในเขตสุขาภิบาล ⊠ พื้นที่บางส่วนอยู่ในเขตสุขาภิบาล
เทศบาลเมืองชลบุรี ประกอบด้วย ต. บางปลาสร้อย ต. บ้านโขด ต. มะขามหย่ง

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

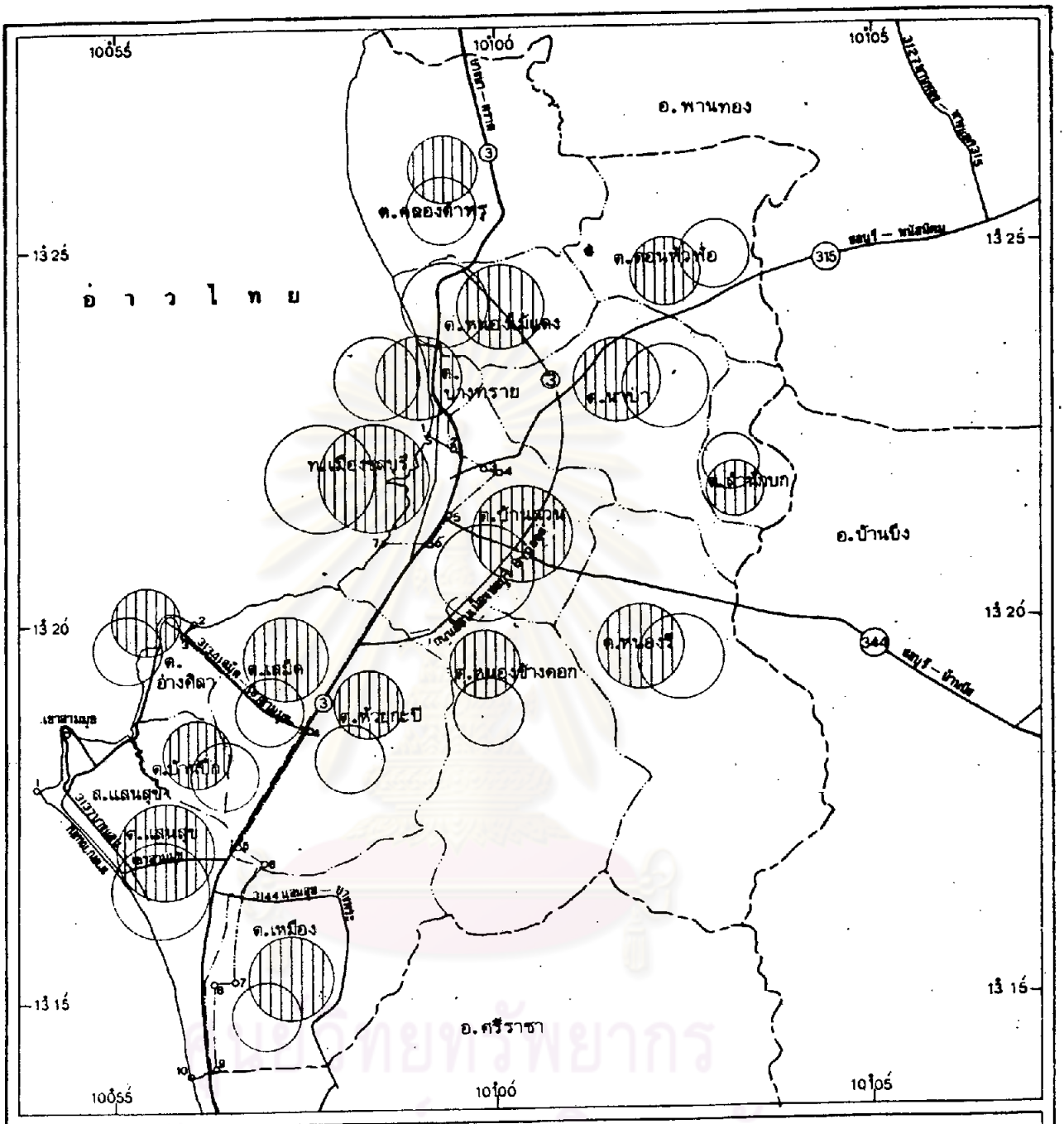

แผนที่อำเภอเมืองชลบุรี

มาตราส่วน 1 130,000

0 1.3 2.6 3.9 5.2 กม.

แผนที่ 6

แสดง กลุ่มขนาดประชากรตำบลของอำเภอเมืองชลบุรี พ.ศ. 2516 และ 2525

การศึกษาเพื่อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาชุมชนสุขาภิบาลแสนสุข อ. เมือง จ. ชลบุรี

สัญลักษณ์

ประชากร พ.ศ. 2516

ประชากร พ.ศ. 2525

ประชากร พ.ศ. 2516	ประชากร พ.ศ. 2525
มากกว่า 40,000 คน	มากกว่า 50,000 คน
10,001-40,000 คน	10,001-50,000 คน
5,001-10,000 คน	5,001-10,000 คน
2,501- 5,000 คน	2,501- 5,000 คน
น้อยกว่า 2,500 คน	น้อยกว่า 2,500 คน

เส้นแนวเขตอำเภอ

เส้นแนวเขตตำบล

เส้นแนวเขตและหลักเขตเทศบาลเมืองชลบุรี

เส้นแนวเขตและหลักเขตสุขาภิบาลแสนสุข

ที่มา : แผนภูมิที่ 1

2) ความหนาแน่นของประชากร

ใน พ.ศ.2516 และ 2525 ความแน่นของประชากรต่อพื้นที่ในตำบลต่าง ๆ สามารถแบ่งได้เป็น 5 กลุ่มด้วยกัน (ดูตารางที่ 1 แผนภูมิที่ 2 แผนที่ที่ 7)

จะเห็นได้ว่ากลุ่มความหนาแน่นของประชากรตำบลต่าง ๆ ไม่แตกต่างกันมากนัก แต่จะมีความหนาแน่นเพิ่มขึ้น เนื่องจากการเพิ่มขึ้นของประชากร ซึ่งกลุ่มที่มีความหนาแน่นมากที่สุดได้แก่ เทศบาลเมืองชลบุรี ใน พ.ศ.2516 เท่ากับ 10,303 คน/กม^2 พ.ศ.2525 11,016 คน/กม^2 กลุ่มที่รองลงมาได้แก่ ต.บางทราย ต.บ้านสวน และ ต.แสนสุข ใน พ.ศ.2516 เท่ากับ 1,826 คน/กม^2 1,570 คน/กม^2 และ 1,266 คน/กม^2 ใน พ.ศ.2525 เท่ากับ 2,367 คน/กม^2 2,161 คน/กม^2 และ 1,492 คน/กม^2 ส่วนตำบลอื่น ๆ มีความหนาแน่นมากน้อยกันตามลำดับ ซึ่งกลุ่มที่มีความหนาแน่นน้อยที่สุดได้แก่ ต.คลองตำหรุและ ต.หนองข้างคอก ใน พ.ศ.2516 เท่ากับ 106 คน/กม^2 และ 141 คน/กม^2 พ.ศ.2525 เท่ากับ 124 คน/กม^2 และ 167 คน/กม^2 ซึ่งกลุ่มตำบลที่มีความหนาแน่นของประชากรน้อย ส่วนใหญ่จะมีขนาดประชากรน้อย แต่มีพื้นที่มาก เช่น ต.หนองรี มีพื้นที่มากที่สุด 34.9 กม^2 หรือ 15.5% รองลงมา ต.หนองข้างคอก เท่ากับ 25.4 กม^2 หรือ 11.3% ต.คลองตำหรุ เท่ากับ 23.6 กม^2 หรือ 10.5% และ ต.คอนหัวฬ่อ เท่ากับ 17.4 กม^2 หรือ 7.7% ของพื้นที่รวมเป็นต้น ซึ่งกลุ่มตำบลเหล่านี้จะอยู่ทางตอนในของพื้นที่อำเภอและอยู่ห่างจากเขตเทศบาลเมืองชลบุรีออกไป พื้นที่ส่วนใหญ่ถูกใช้ในทางเกษตรกรรม จึงทำให้มีการกระจายตัวประชากรมาก ส่วนเทศบาลเมืองชลบุรีมีพื้นที่เท่ากับ 4.57 กม^2 หรือ 2.0% และ ต.บางทราย มีเท่ากับ 3.8 กม^2 หรือ 1.7% ซึ่งอยู่ในกลุ่มตำบลที่มีพื้นที่น้อยสำหรับ ต.บ้านสวน มีพื้นที่เท่ากับ 16.9 กม^2 หรือ 7.5% และ ต.แสนสุข มีเท่ากับ 14.3 กม^2 หรือ 6.4% ซึ่งทั้งสองตำบลมีพื้นที่มากในอันดับปานกลาง แต่มีขนาดความหนาแน่นของประชากรมากเนื่องจากเป็นตำบลที่มีความเจริญทางเศรษฐกิจสูง จึงทำให้มีประชากรมาอาศัยอยู่มาก อย่างไรก็ตามจากการสำรวจผู้วิจัยพบว่า ตำบลต่าง ๆ ยกเว้นเทศบาลเมืองชลบุรี ต.บางทราย ซึ่งเป็นสุขาภิบาลบางทรายแล้ว ยังมีพื้นที่ที่สามารถรองรับจำนวนประชากรเพิ่มขึ้นได้อีกเป็นจำนวนมาก ซึ่งสภาพปัจจุบันการตั้งบ้านเรือนยังมีลักษณะกระจาย

แผนภูมิที่ 2 แสดงกลุ่มความหนาแน่นประชากรตำบลของอำเภอเมืองชลบุรี พ.ศ.2516และ 2525

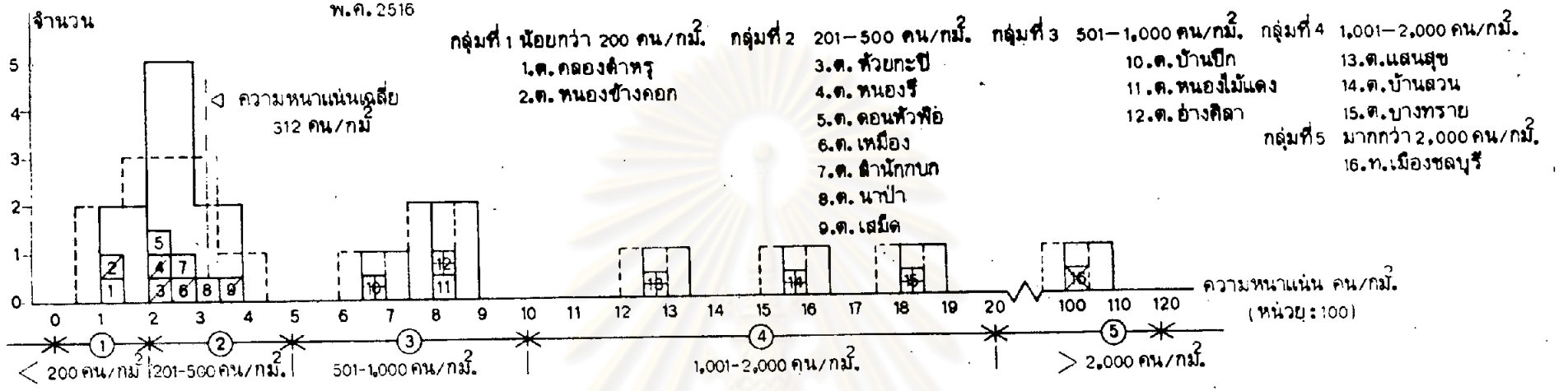

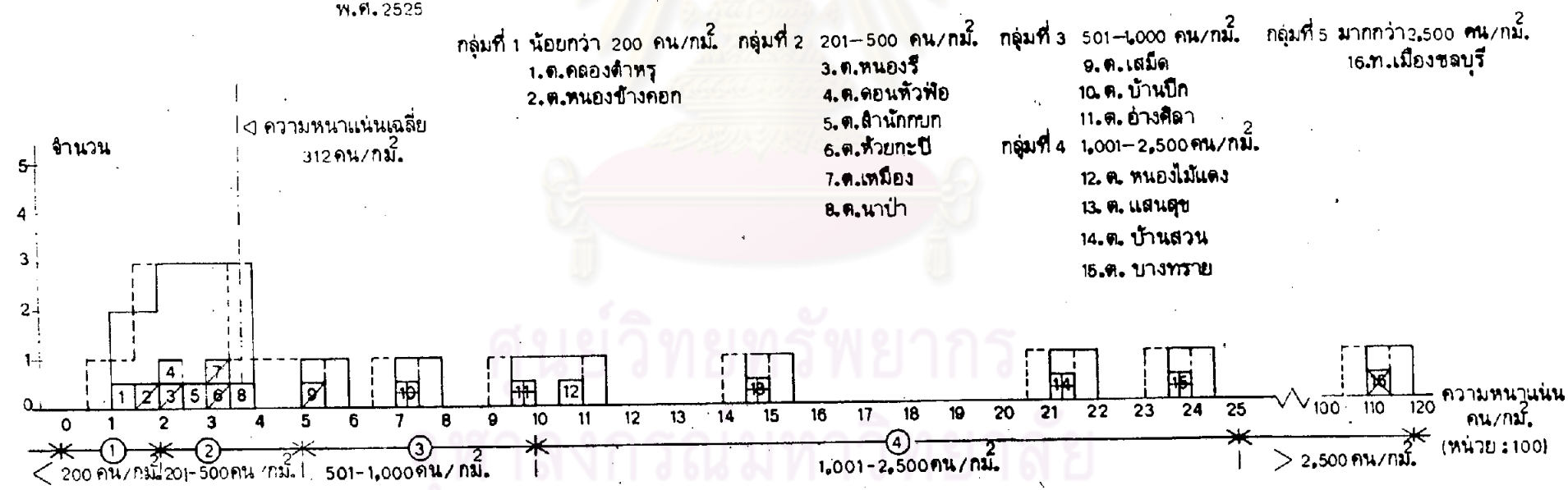

ที่มา : ตารางที่ 1

หมายเหตุ ⊞ พื้นที่ทั้งหมดอยู่ในเขตสุขาภิบาล ⊠ พื้นที่บางส่วนอยู่ในเขตสุขาภิบาล
⊠ เทศบาลเมืองชลบุรีประกอบด้วย ต.บางปลาสร้อย ต.บ้านโขด ต.มะขามหย่ง

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

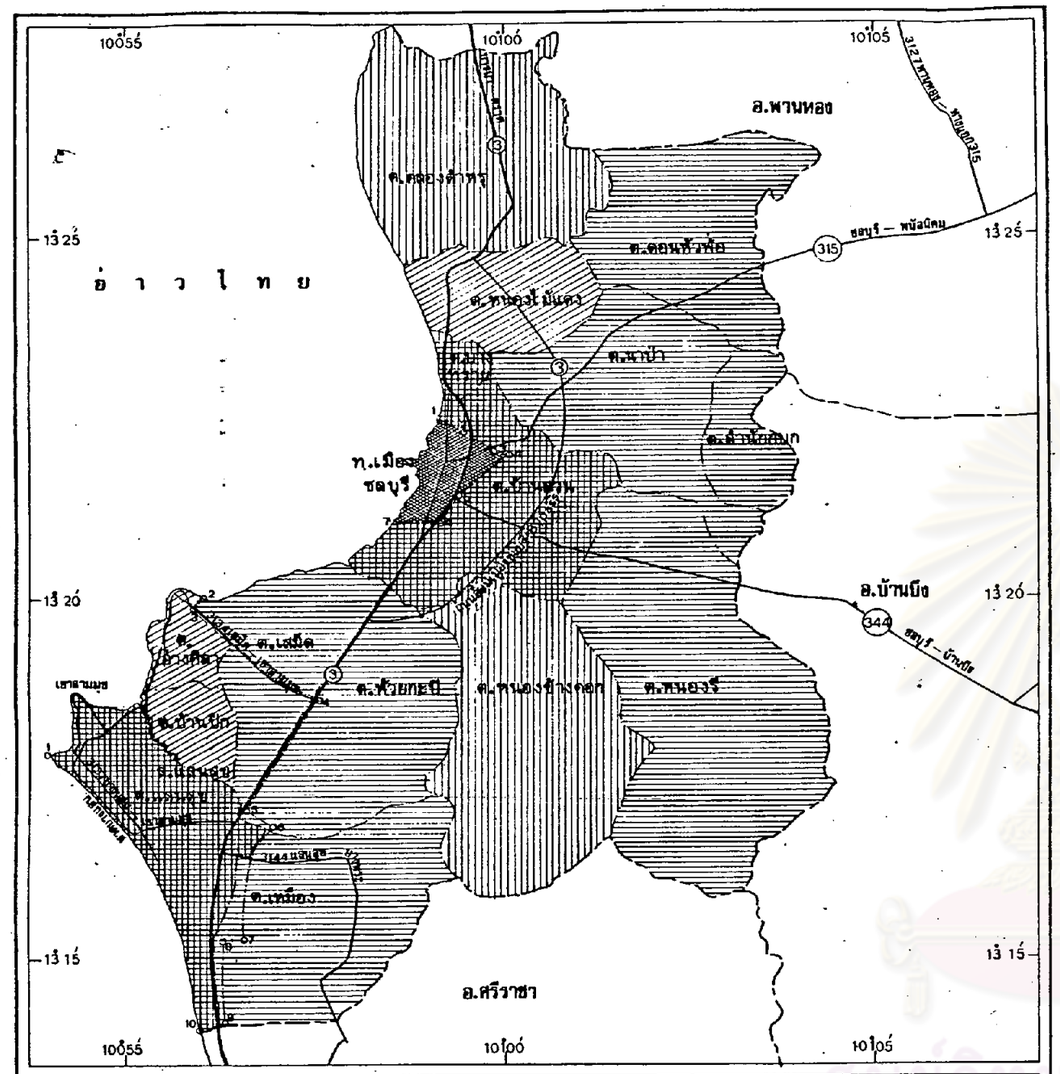

แผนที่อำเภอเมืองชลบุรี

มาตราส่วน 1 130,000

0 1.3 2.6 3.9 5.2 กม.

แผนที่ 7.

แสดง กลุ่มความหนาแน่นของประชากร
รายตำบลอำเภอเมืองชลบุรี พ.ศ.2516

การศึกษาเพื่อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาชุมชน
สุขาภิบาลแสนสุข อ. เมือง จ. ชลบุรี

สัญลักษณ์

มากกว่า 2,000	คน/กม.^{2}
1,001–2,000	"
501–1,000	"
201– 500	"
น้อยกว่า 200	"

——— เส้นแนวเขตอำเภอ ———·——— เส้นแนวเขตตำบล
—o—o— เส้นแนวเขตและหลักเขตเทศบาลเมืองชลบุรี
—o—o— เส้นแนวเขตและหลักเขตสุขาภิบาลแสนสุข

ที่มา : แผนภูมิที่ 2

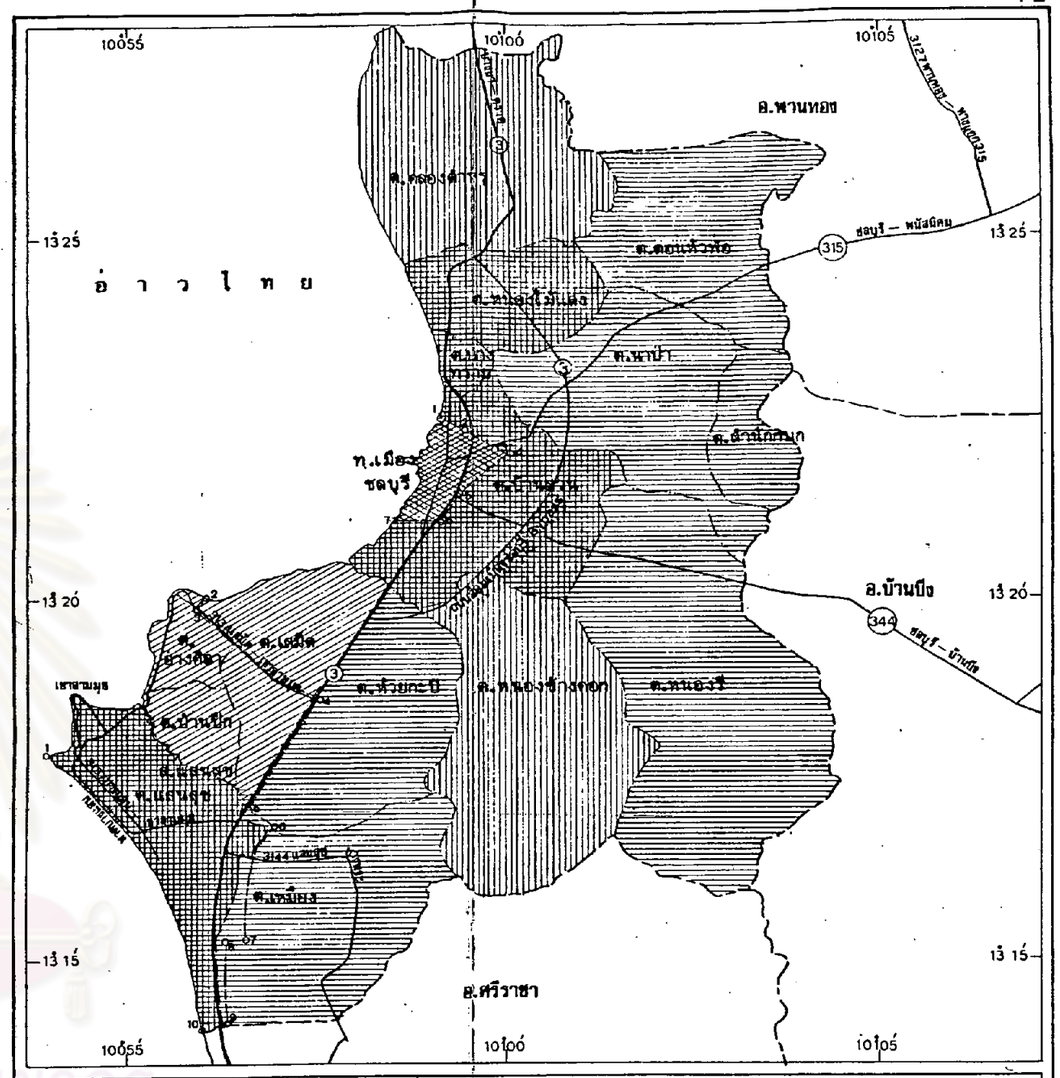

แผนที่อำเภอเมืองชลบุรี

มาตราส่วน 1 130,000

0 1.3 2.6 3.9 5.2 กม.

แผนที่ 7.

แสดง กลุ่มความหนาแน่นของประชากร
รายตำบลอำเภอเมืองชลบุรี พ.ศ2525

การศึกษาเพื่อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาชุมชน
สุขาภิบาลแสนสุข อ. เมือง จ. ชลบุรี

สัญลักษณ์

มากกว่า 2,500	คน/กม.^{2}
1,001–2,500	"
501–1,000	"
201– 500	"
น้อยกว่า 200	"

——— เส้นแนวเขตอำเภอ ———·——— เส้นแนวเขตตำบล
—o—o— เส้นแนวเขตและหลักเขตเทศบาลเมืองชลบุรี
—o—o— เส้นแนวเขตและหลักเขตสุขาภิบาลแสนสุข

ที่มา : แผนภูมิที่ 2

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

3) การเปลี่ยนแปลงประชากร

ในภาพรวมทุกตำบลจะมีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้น ซึ่งรวมทั้งอำเภอ พ.ศ.2516 - 2525 มีจำนวน 28,331 คน คิดเป็นร้อยละการเปลี่ยนแปลง 19.2 มีอัตราการเพิ่มเฉลี่ยร้อยละ 20 ต่อปี ซึ่งการเปลี่ยนแปลงนี้พิจารณาได้จาก เปอร์เซ็นต์การเปลี่ยนแปลงประชากร พ.ศ.2516 - 2525 ของแต่ละตำบล (Relative change) กับเปอร์เซ็นต์จากจำนวนการเปลี่ยนประชากรรวมของอำเภอ พ.ศ.2516 - 2525 (Absolute change) และการเปลี่ยนแปลงที่เพิ่มขึ้นโดยธรรมชาติกับการย้ายถิ่นดังนี้

(3.1) เปอร์เซ็นต์การเปลี่ยนแปลงประชากร พ.ศ.2516 - 2525 (Relative change) จากการแบ่งกลุ่ม (ดูตารางที่ 1 แผนภูมิที่ 3 และแผนที่ที่ 8 ประกอบ) จะพบว่ากลุ่มที่มีการเปลี่ยนแปลงมากกว่า 40% ขึ้นไป ได้แก่ ต.ห้วยกะปิ 42.0% ต.เสม็ด 41.4% แสดงว่าทั้ง 2 ตำบล มีการเคลื่อนไหวการเปลี่ยนแปลงประชากรที่เพิ่มขึ้นจากเดิมสูง ทั้งนี้อาจจะเนื่องจากทั้ง 2 ตำบลมีพื้นที่ติดต่อกับ ต.บ้านสวน ทางทิศเหนือ จึงรองรับการขยายตัวของความเจริญจากเทศบาลเมืองชลบุรี ผ่าน ต. บ้านสวน ลงมาทางทิศใต้ ตามแนวฝากถนนสุขุมวิท ซึ่งในช่วง พ.ศ.2520 - 2525 มีการขยายตัวอย่างมากในด้านที่อยู่อาศัย คือ มีหมู่บ้านจัดสรร การเคหะแห่งชาติ ใน ต.เสม็ด หมู่บ้านเจริญรัตน์ ใน ต.ห้วยกะปิ และแนวโน้มในอนาคตจะมีโครงการหมู่บ้านจัดสรรรวมทั้งการเคหะแห่งชาติเพิ่มขึ้น เช่น หมู่บ้านอาภาภรณ์นิเวศน์ โครงการวิรัตน์พัฒนา 7 โครงการคุรุมิตร เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีการขยายตัวในด้านอาคารพาณิชย์ อุตสาหกรรมบริการเพิ่มขึ้นตามแนวถนนสุขุมวิท จึงมีส่วนทำให้ประชากรใน 2 ตำบลเพิ่มขึ้นรวดเร็ว กลุ่มที่ 4 รองมามีการเปลี่ยนแปลงระหว่าง 30.1 - 40.0% ได้แก่ ต.บ้านสวน 37.6% ต.หนองไม้แดง 34.6% การเปลี่ยนแปลงของ ต.บ้านสวน เนื่องจากมีพื้นที่ติดต่อกับเทศบาลเมืองชลบุรีและได้รับความเจริญที่ขยายตัวออกมาจากเทศบาลโดยตรง ซึ่งปัจจุบันมีการขยายตัวเพิ่มขึ้นมาก ทั้งในด้านที่อยู่อาศัย พาณิชยกรรม อุตสาหกรรม การศึกษาและสถานที่ราชการ ซึ่งแนวโน้มอนาคตจะมีการขยายตัวมากขึ้น ซึ่งจะทำให้ดูเสมือนว่า ตำบลบ้านสวนอยู่ในเขตเทศบาลเมืองด้วย ส่วนการเปลี่ยนแปลง ต.หนองไม้แดง อาจจะเนื่องจากการขยายตัวของเทศบาลเมืองชลบุรีและตำบลบางทรายขึ้นไปทางทิศเหนือ ในด้านที่อยู่อาศัย โรงงานอุตสาหกรรม โรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชน วิทยาลัยพลศึกษาชลบุรี เป็นต้น

(3.2) เปอร์เซ็นต์จากจำนวนการเปลี่ยนแปลงประชากรรวมของอำเภอ (พ.ศ.2516 - 2525) (Absolute change)

จากการแบ่งกลุ่ม (ดูตารางที่ 1 แผนภูมิที่ 3 และแผนที่ที่ 8 ประกอบ) จะพบว่ากลุ่มที่มีการเปลี่ยนแปลงมากที่สุดเกินกว่า 30.0% ได้แก่ ต.บ้านสวน เท่ากับ 35.2% กลุ่มที่รองลงมามีการเปลี่ยนแปลงอยู่ระหว่าง 10.1 - 30.0% ได้แก่ เทศบาลเมืองชลบุรี 11.5% ต.แสนสุข 16.4% กลุ่มที่รองลงมาอันดับที่ 3 มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ระหว่าง 6.1 - 10.0% ได้แก่ ต.บางทราย 7.2% ต.เสม็ด 6.6% ต.หนองไม้แดง 6.2% ส่วนตำบลอื่น ๆ อยู่ในกลุ่มที่มีการเปลี่ยนแปลงมากน้อยตามลำดับ ซึ่งการเปลี่ยนแปลงนี้เมื่อพิจารณารวมกับ Relative change จะเห็นได้ว่า ต.บ้านสวน เป็นตำบลที่มีการเคลื่อนไหวและมีจำนวนการเปลี่ยนแปลงประชากรมากที่สุด ซึ่งมีแนวโน้มจะมีความสำคัญทางด้านความเจริญทางเศรษฐกิจและประชากรรองจากเทศบาลเมืองชลบุรี ต.ห้วยกะปิและ ต.เสม็ด ที่มี Relative change อยู่ในกลุ่มที่ 5 กับ ต.หนองไม้แดง ต.บางทราย และต.เหมือง ที่มี Relative change อยู่ในกลุ่มที่ 4 และ 3 นั้น จะเป็นกลุ่มตำบลที่มีการเคลื่อนไหวและมีจำนวนการเปลี่ยนแปลงประชากรที่มีความสำคัญรองจากตำบลบ้านสวน ส่วนเทศบาลเมืองชลบุรี และ ต.แสนสุข ถึงแม้ว่าจะมี Relative change อยู่ในกลุ่มที่น้อย แต่มี Absolute change ในกลุ่มที่มากอันดับที่ 2 แสดงว่ายังเป็นเขตที่มีความสำคัญในการรองรับประชากรที่เพิ่มขึ้น เนื่องจากความเป็นศูนย์กลางของชุมชนตำบลใกล้เคียง และความเจริญของโครงสร้างพื้นฐานทางเศรษฐกิจ ส่วนกลุ่มที่ 2 มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ระหว่าง 2.1 - 6.0% ได้แก่ ต.ห้วยกะปิ 5.2% ต.นาป่า 3.4% ต.หนองข้างคอก 2.3% ซึ่งตำบลเหล่านี้มี Relative change อยู่ในกลุ่มที่ 2 เช่นกัน แสดงว่า ยังเป็นกลุ่มตำบลที่มีการเคลื่อนไหวและการเปลี่ยนแปลงประชากรน้อย ความสำคัญของชุมชนในตำบลมีไม่มากนัก ส่วนที่กลุ่มที่ 1 มีการเปลี่ยนแปลงน้อยกว่า 2.0% ได้แก่ ต.อ่างศิลา 1.8% ต.คลองตำหรุ 1.5% ต.หนองรี 1.3% ต.คอนหัวพ่อ 1.3% ต.บ้านปึก 0.7% และ ต.สำนักบก 0.4% ซึ่งตำบลเหล่านี้อยู่ในกลุ่ม Relative change ที่น้อยที่สุดด้วย จึงเป็นกลุ่มที่มีบทบาทความสำคัญของชุมชนที่น้อยมากที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับกลุ่มตำบลอื่น ๆ

อย่างไรก็ตาม พื้นที่และ ประชากรบางส่วนของตำบลเป็นที่ตั้งของกรมทหารราบที่ 21 รักษาพระองค์ ดังนั้นการที่ประชากรเพิ่มขึ้นอาจเนื่องมาจากการขยายอัตรากำลังทหารเพิ่มขึ้น เพื่อรองรับสถานการณ์ชายแดนในปัจจุบันก็เป็นได้ กลุ่มที่ 3 รองมามีการเปลี่ยนแปลงระหว่าง 20.1 - 30.0% ได้แก่ ต.บางทราย 29.6% ต.เหมือง 22.7% ตำบลบางทรายมีพื้นที่ติดต่อเทศบาลเมืองชลบุรี ดังนั้นการเปลี่ยนแปลงอาจจะมาจากการขยายตัวความเจริญออกไปของเทศบาลเมืองชลบุรี เช่นเดียวกันกับ ต.บ้านสวน ต.เหมือง การเปลี่ยนแปลงอาจจะเนื่องจากการขยายตัวความเจริญออกไปจาก ต.แสนสุข กลุ่มที่2 มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ระหว่าง 10.1 - 20.0% ได้แก่ ต.หนองข้างคอก 18.4% ต.แสนสุข 17.8% ต.อ่างศิลา 17.0% ต.นาป่า 16.9% ต.คลองตำหรุ 16.8% ซึ่งกลุ่มตำบลเหล่านี้มีการเคลื่อนไหวการเปลี่ยนแปลงไม่มากนัก เมื่อเทียบกับตำบลใน 3 กลุ่มข้างต้น ตำบลเหล่านี้จะอยู่ห่างจากตัวเขตเทศบาลเมืองชลบุรีออกไป ซึ่งยกเว้น ต.แสนสุขแล้ว ส่วนใหญ่มีการขยายตัวของความเจริญน้อย สำหรับ ต.แสนสุข แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงจะมีลักษณะค่อยเป็นค่อยไป สอดคล้องกับการขยายตัวด้านที่อยู่อาศัย พาณิชยกรรม อุตสาหกรรม และกลุ่มที่ 1 มีการเปลี่ยนแปลงน้อยกว่า 10.0% ได้แก่ ต.คอนหัวฬ่อ 9.6% ต.สำนักบก 6.9% เทศบาลเมืองชลบุรี 6.9% ต.บ้านปึก 6.6% ต.หนองรี 4.5% ซึ่งกลุ่มตำบลเหล่านี้มีการเคลื่อนไหวการเปลี่ยนแปลงน้อยที่สุด ยกเว้นเทศบาลเมืองชลบุรี ส่วนใหญ่เป็นตำบลที่มีพื้นที่อยู่ใน เป็นที่อับไม่มีถนนสายสำคัญตัดผ่านหรืออยู่ห่างจากเขตเทศบาลเมืองชลบุรีมาก และมีความเจริญน้อย ส่วนเทศบาลเมืองชลบุรีการเปลี่ยนแปลงจะมีลักษณะค่อยเป็นค่อยไป เนื่องจากเป็นเขตที่มีความเจริญสูงสุด มีขนาดและความหนาแน่นของประชากรมาก ซึ่งมีแนวโน้มจะขยายความเจริญและประชากรออกไปสู่พื้นที่ข้างเคียงมากขึ้น

แผนภูมิที่ 9 แสดงกลุ่มการเปลี่ยนแปลงประชากรตำบลของอำเภอเมืองชลบุรี พ.ศ.2516–2525

ก. เปอร์เซนต์การเปลี่ยนแปลงจาก พ.ศ.2516–2525 (Relative Change)

กลุ่มที่ 1 น้อยกว่า 10.0% กลุ่มที่ 2 10.1–20.0% กลุ่มที่ 3 20.1–30.0% กลุ่มที่ 4 30.1–40.0%

1. ต.หนองรี
2. ต.บ้านบึก
3. ท.เมืองชลบุรี
4. ต.สำนักบก
5. ต.ดอนหัวฬ่อ
6. ต.คลองตำหรุ
7. ต.นาป่า
8. ต.อ่างศิลา
9. ต.แสนสุข
10. ต.หนองข้างคอก
11. ต.เหมือง
12. ต.บางทราย
13. ต.หนองไม้แดง
14. ต.บ้านสวน
15. ต.เสม็ด
16. ต.ห้วยกะปิ

กลุ่มที่ 5 มากกว่า 40.0%

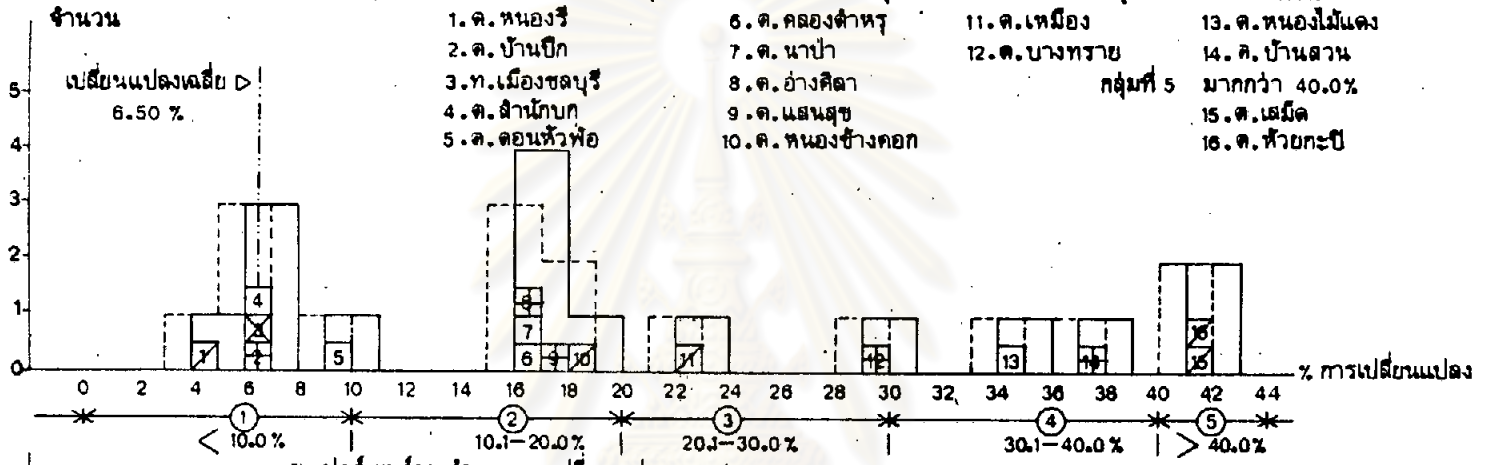

ข. เปอร์เซนต์จากจำนวนการเปลี่ยนแปลงรวม (Absolute Change)

กลุ่มที่ 1 น้อยกว่า 2.0% กลุ่มที่ 2 2.1–6.0% กลุ่มที่ 3 6.1–10.0% กลุ่มที่ 4 10.1–12.0%

1. ต.สำนักบก
2. ต.บ้านบึก
3. ต.หนองรี
4. ต.ดอนหัวฬ่อ
5. ต.คลองตำหรุ
6. ต.อ่างศิลา
7. ต.หนองข้างคอก
8. ต.นาป่า
9. ต.เหมือง
10. ต.ห้วยกะปิ
11. ต.หนองไม้แดง
12. ต.เสม็ด
13. ต.บางทราย
14. ต.แสนสุข
15. ท.เมืองชลบุรี
16. ต.บ้านสวน

กลุ่มที่ 5 มากกว่า 12.0%

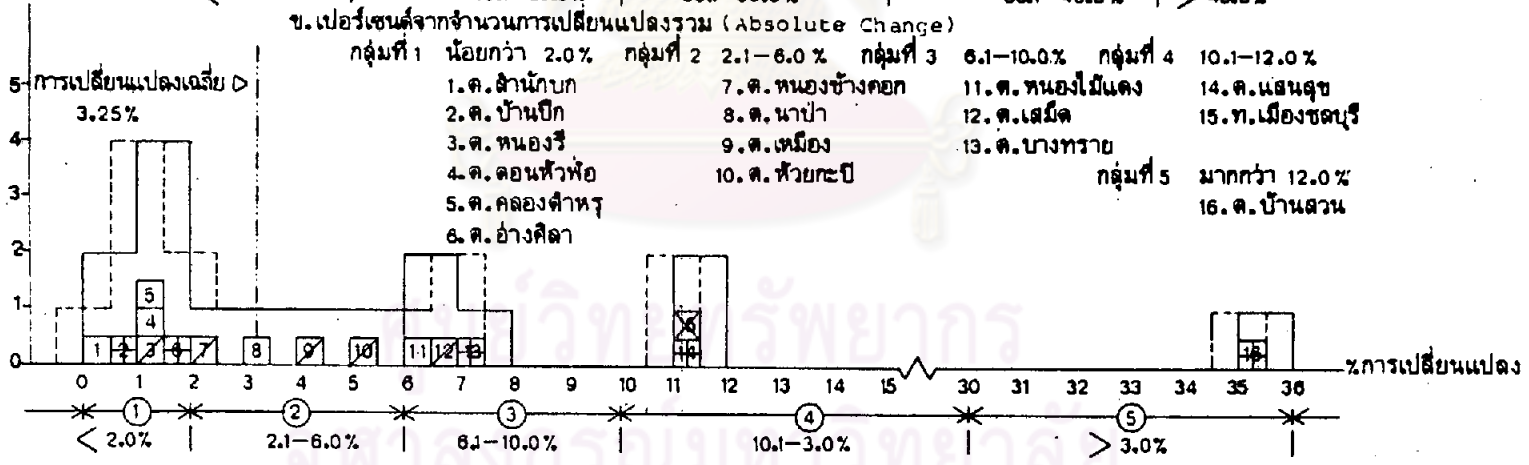

ที่มา : ตารางที่ 1

หมายเหตุ ⊞ พื้นที่ทั้งหมดอยู่ในเขตสุขาภิบาล ⊠ พื้นที่บางส่วนอยู่ในเขตสุขาภิบาล
เทศบาลเมืองชลบุรีประกอบด้วย ต.บางปลาสร้อย ต.บ้านโขด ต.มะขามหย่ง

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พลสมุดกลาง สถาบันวิทยบริการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

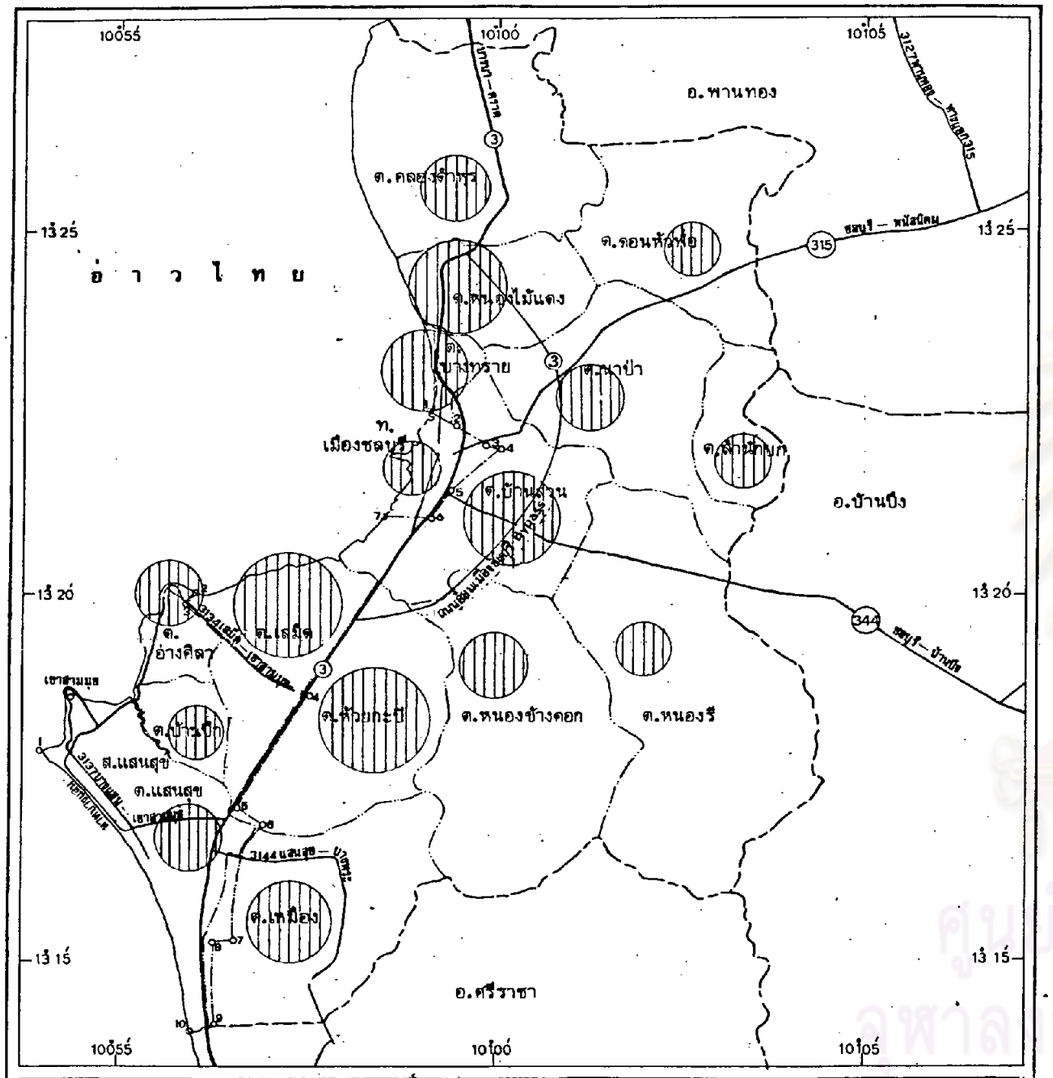

แผนที่อำเภอเมืองชลบุรี

มาตราส่วน : 130,000
0 1.3 2.6 3.9 5.2 กม.

แผนที่ 8

แสดง กลุ่มการเปลี่ยนแปลงประชากรตำบล ของอำเภอเมืองชลบุรี พ.ศ.2516-2525

การศึกษาเพื่อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาชุมชน สขุาภิาลแสนสุข อ. เมือง จ. ชลบุรี

สัญลักษณ์

ก.เปอร์เซนต์การเปลี่ยนแปลง จาก พ.ศ.2516-2525
Relative Change
- มากกว่า- 40.0 %
- 30.1-40.0 %
- 20.1-30.0 %
- 10.1-20.0 %
- น้อยกว่า- 10.0 %

เส้นแนวเขตอำเภอ — เส้นแนวเขตตำบล
เส้นแนวเขตและหลักเขตเทศบาลเมืองชลบุรี
เส้นแนวเขตและหลักเขตสุขาภิบาลแสนสุข

ที่มา : แผนภูมิที่ 3

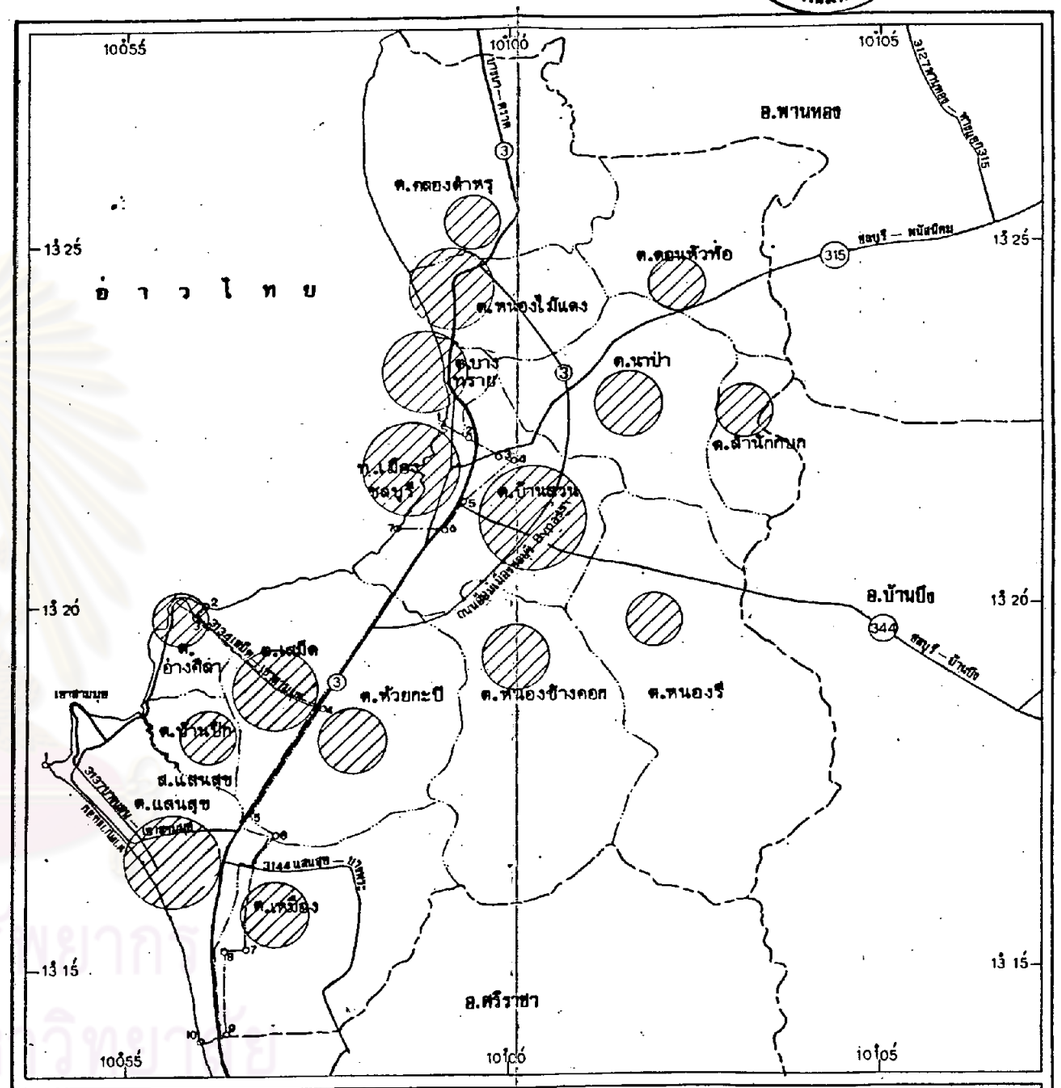

แผนที่อำเภอเมืองชลบุรี

มาตราส่วน 1 130,000
0 1.3 2.6 3.9 5.2 กม.

แผนที่ 8

แสดง กลุ่มการเปลี่ยนแปลงประชากรตำบล ของอำเภอเมืองชลบุรี พ.ศ.2516-2525

การศึกษาเพื่อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาชุมชน สขุาภิาลแสนสุข อ. เมือง จ. ชลบุรี

สัญลักษณ์

ข.เปอร์เซนต์จากจำนวนการเปลี่ยน รวม พ.ศ.2516-2525
Absolute Change
- มากกว่า-12.0 %
- 10.1-12.0 %
- 6.1-10.0 %
- 2.1- 6.0 %
- น้อยกว่า- 2.0 %

เส้นแนวเขตอำเภอ — เส้นแนวเขตตำบล
เส้นแนวเขตและหลักเขตเทศบาลเมืองชลบุรี
เส้นแนวเขตและหลักเขตสุขาภิบาลแสนสุข

ที่มา : แผนภูมิที่ 3

ศูนย์วิทยทรัพยากร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

(3.3) การเปลี่ยนแปลงประชากรที่เพิ่มขึ้นโดยธรรมชาติกับการย้ายถิ่น

จากการศึกษาในเรื่องขนาดและการเปลี่ยนแปลงประชากรนั้น จะเห็นว่าตำบลต่าง ๆ จะมีจำนวนประชากรที่เพิ่มขึ้น ซึ่งจำนวนที่เพิ่มขึ้นนั้น ส่วนหนึ่งจะมาจากการเพิ่มขึ้นโดยธรรมชาติ คือ จำนวนคนเกิดมากกว่าคนตาย กับการเพิ่มโดยการย้ายถิ่น คือ จำนวนคนอพยพย้ายเข้ามากกว่าคนอพยพย้ายออก ดังนั้น การเกิดการตายและการย้ายถิ่นมีส่วนสำคัญพอจะชี้ให้เห็นถึงศักยภาพของตำบลต่าง ๆ ได้ ซึ่งสามารถพิจารณาได้ดังนี้ (ดูตารางที่ 12 ประกอบ)

(3.3.1) การเกิดและการตาย

ในภาพรวมตั้งแต่ พ.ศ.2517 - 2525 อำเภอเมืองชลบุรีมีจำนวนคนเกิดรวม 33,823 คน คนตาย 14,330 คน รวมเป็นการเพิ่มโดยธรรมชาติ 19,293 คน คิดเป็นสัดส่วน 68.1% ของการเพิ่มประชากรทั้งหมด ซึ่งตำบลที่มีการเกิดการสูง ได้แก่ ต.บ้านสวน คิดเป็น 48.1 และ 66.2% เทศบาลเมืองชลบุรี 16.1 และ 12.7% ของจำนวนการเกิดการตายรวม ซึ่งการที่ทั้ง 2 เขตมีจำนวนการเกิดการตายสูงส่วนหนึ่งอาจจะเนื่องจากเป็นการเกิดและการตายของเด็กทารกหรือผู้ป่วยในโรงพยาบาล สถานพยาบาลและผดุงครรภ์ ซึ่ง ต.บ้านสวนเป็นที่ตั้งของโรงพยาบาลประจำจังหวัดชลบุรี โรงพยาบาลเอกชน และเขตเทศบาลเมืองเป็นศูนย์รวมของสถานพยาบาลและผดุงครรภ์ของเอกชนจำนวนมาก ที่สตรีและประชาชนทั่วไปในเขตอำเภอเมืองชลบุรีและอำเภอใกล้เคียงนิยมไปใช้บริการ ซึ่งตามกฎหมายเมื่อมีการเกิดการตายต้องแจ้งให้นายทะเบียนท้องที่ทราบตามระยะเวลาที่กำหนด ก่อนที่จะแจ้งโอนย้ายกลับภูมิลำเนาเดิม ส่วนตำบลอื่น ๆ การเกิดการตายมีมากน้อยกันตามลำดับ ซึ่งจะสัมพันธ์กันกับขนาดประชากร คือ ตำบลใดมีขนาดประชากรมากก็ย่อมมีประชากรที่อยู่วัยเจริญพันธ์มาก ก็ทำให้มีการเกิดมาก ขณะเดียวกันก็มีประชากรที่ตายมากด้วย สำหรับดุลภาพ การเกิดการตายหรือการเพิ่มขึ้นโดยธรรมชาตินั้น ต.บ้านสวนมีจำนวนที่คิดเป็นสัดส่วนมากที่สุดคือ 34.4.% รอง

ลงมาคือ เทศบาลเมืองชลบุรี 18.8% และ ต.แสนสุข 8.0% ส่วนตำบลที่มีสัดส่วนการเพิ่มธรรมชาติที่น้อยได้แก่ ตำบลคลองตำหรุ 1.7% ตำบลสำนักบก 1.6% ตำบลอ่างศิลา 1.3% ตำบลบ้านปึก 1.2%

(3.3.2) การย้ายถิ่น

ตำบลที่มีการย้ายเข้า และย้ายออกที่คิดเป็นสัดส่วนมากที่สุด ได้แก่ เทศบาลเมืองชลบุรี คิดเป็น 32.8 และ 36.6% ของจำนวนการย้ายเข้าย้ายออกรวม รองลงมาได้แก่ ต.บ้านสวน 32.4 และ 31.9% และ ต.แสนสุข 9.0 และ 7.9% ซึ่งการที่ทั้ง 3 เขต มีการเคลื่อนไหวทางการย้ายถิ่นมากเนื่องจากเป็น เขตที่มีประชากรมาก มีความสำคัญทางเศรษฐกิจ การศึกษาและอื่น ๆ เช่น ตำบลแสนสุข ซึ่งเป็นที่ตั้งของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ และชายหาดบางแสน เป็นต้น ซึ่งมีส่วนดึงดูดการอพยพเข้าของประชากร ส่วนตำบลอื่น ๆ จะมีจำนวนการย้ายเข้าย้ายออกมากน้อยตามกันตามลำดับ สำหรับตำบลที่มีการเคลื่อนไหวการเปลี่ยนแปลงทางประชากรเพิ่มขึ้นมาก จะมีการย้ายเข้าย้ายออกมากด้วย เช่น ต.บางทราย 4.7 และ 4.1% ต.ห้วยกะปิ 4.1 และ 3.4% ต.หนองไม้แดง 3.6 และ 2.6% ต.เสม็ด 3.5 และ 2.7%

สำหรับดุล ภาพการย้ายถิ่น หรือการย้ายถิ่นสุทธิของประชากรรวม พ.ศ.2517 - 2525 (ดูตารางที่ 2 และแผนที่ที่ 9 ประกอบ) กลุ่มที่มีการย้ายถิ่นออกมากกว่าย้ายถิ่นเข้า ได้แก่ ต.หนองรี มีมากที่สุด-649 คน คิดเป็น-7.2% เทศบาลเมืองชลบุรี-361 คน คิดเป็น-4.0% ซึ่งส่วนหนึ่งเป็นการย้ายเด็กทารกที่เกิดขึ้นในโรงพยาบาล สถานพยาบาลผดุงครรภ์ต่าง ๆ ในเขตเทศบาล แต่อย่างไรก็ตามแนวโน้มในอนาคตจะมีจำนวนประชากรที่ย้ายออกเพิ่มมากขึ้น เนื่องจากสภาพปัจจุบันมีความหนาแน่นสูง ไม่สามารถรองรับจำนวนประชากรที่เพิ่มขึ้นได้ ประกอบแนวโน้มที่มีการขยายความเจริญต่าง ๆ ออกไปสู่ตำบลใกล้เคียง นอกจากนี้ได้แก่ ต.สำนักบก -194 คน คิดเป็น-2.2% ต.หนองข้างคอก เท่ากับ -101 คน คิดเป็น-1.1% ต.คอนหัวหอ เท่ากับ -59 คน คิดเป็น-0.7% และตำบลบ้านปึก เท่ากับ-40 คน คิดเป็น-0.4% ของจำนวนการย้ายถิ่นสุทธิ ซึ่งกลุ่มตำบลเหล่านี้ จะอยู่ในกลุ่มที่มีขนาด ความหนาแน่น และการเปลี่ยนแปลงประชากรที่น้อยด้วย แสดงว่าเป็นเขตตำบลที่มีศักยภาพที่ต่ำ มีความเจริญน้อย ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่เกษตรกรรม แนวโน้มประชากรจะย้ายออกมากกว่าย้ายเข้า

ส่วนกลุ่มตำบลที่มีการย้ายถิ่นเข้ามากกว่าออกนั้น ต.บ้านสวน มีจำนวนมากที่สุด เท่ากับ 3,334 คน คิดเป็น 36.9% แสดงว่าเป็นตำบลที่มีศักยภาพสูงในการดึงดูดการอพยพของประชากร รองลงมาคือ ต.แสนสุข เท่ากับ 1,670 คน คิดเป็น 18.5% แสดงว่ายังเป็นตำบลที่มีความสำคัญอยู่ ทั้ง ๆ ที่ชายหาดบางแสนได้ซบเซาลงไปมาก นอกจากนี้ได้แก่ ต.หนองไม้แดง เท่ากับ 1,158 คน คิดเป็น 12.8% ต.บางทราย เท่ากับ 935 คน คิดเป็น 10.4% ต.ห้วยกะปิ เท่ากับ 1,000 คน คิดเป็น 11.1% ต.เสม็ด 992 คน คิดเป็น 11.0% และ ต.เหมือง 660 คน คิดเป็น 7.3% ของจำนวนการย้ายถิ่นสุทธิ ซึ่งกลุ่มตำบลเหล่านี้ เป็นตำบลที่กำลังขยายตัวความเจริญและมีการเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงประชากรสูงขึ้นอย่างรวดเร็ว ส่วนตำบลที่มีการย้ายเข้าน้อยที่สุดได้ ต.นาป่า 347 คน คิดเป็น 3.8% ต.อ่างศิลา 254 คน คิดเป็น 2.8% และ ต.คลองตำหรุ 92 คน คิดเป็น 1.0% ของจำนวนการย้ายถิ่นสุทธิ แสดงว่ายังเป็นกลุ่มตำบลที่มีศักยภาพที่เป็นรองจากกลุ่มตำบลข้างต้น

ซึ่งการเปลี่ยนแปลงประชากรโดยการเพิ่มขึ้นโดยธรรมชาติกับการย้ายถิ่นนี้ ถ้าพิจารณาเป็นสัดส่วนของการเปลี่ยนแปลงประชากรรวมของแต่ละตำบล จะพบว่าในภาพรวมอำเภอเมืองชลบุรี มีจำนวนประชากรที่เพิ่มขึ้นโดยธรรมชาติ 19,293 คน หรือ 68.1% มากกว่าการเพิ่มขึ้นโดยการย้ายถิ่นที่เท่ากับ 9,038 คน หรือ 31.9% แสดงว่า การเพิ่มขึ้นของประชากรในตำบลต่าง ๆ ส่วนใหญ่เป็นการเพิ่มโดยธรรมชาติ ซึ่งสามารถแบ่งเป็นกลุ่มที่มีสัดส่วนการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นโดยธรรมชาติเกินกว่า 100% ได้แก่ ต.หนองรี 281.3% ต.สำนักบก 271.7% ต.บ้านปึก 121.4% ต.คอนหัวฬ่อ 115.6% ต.หนองข้างคอก 115.3% และเทศบาลเมืองชลบุรี 111.1% ซึ่งกลุ่มตำบลเหล่านี้จะมีดุลยภาพการย้ายถิ่นติดลบ คือ ย้ายถิ่นออกมากกว่าย้ายถิ่นเข้าด้วย แสดงว่า ยกเว้นเทศบาลเมืองชลบุรี เขตตำบลเหล่านี้มีศักยภาพในการดึงดูดประชากรน้อยที่สุด รองลงมาได้แก่ กลุ่มที่มีสัดส่วนการเพิ่มโดยธรรมชาติระหว่าง 50 - 100% ได้แก่ ต.คลองตำหรุ 78.2% ต.บ้านสวน 66.6% ต.นาป่า 64.6% ต.บางทราย 54.4% ต.อ่างศิลา 50.2% ซึ่งกลุ่มตำบลเหล่านี้จะมีการย้ายถิ่นเข้ามากกว่าย้ายถิ่นออก แสดงว่ายกเว้นตำบลบ้านสวน แล้วจัดได้ว่าตำบลเหล่านี้มีศักยภาพในการดึงดูดประชากรปานกลาง สำหรับตำบลที่มีการเปลี่ยนแปลงประชากรที่มีสัดส่วนมากกว่า 50% มาจากการย้ายถิ่น ได้แก่ ต.ห้วยกะปิ 68.1% ต.หนองไม้แดง 65.8% ต.เหมือง 58.7%

ต.เสม็ด 53.3% ต.แสนสุข 51.9% แสดงว่าตำบลเหล่านี้มีศักยภาพในการดึงดูดประชากรสูง

จากการศึกษาประชากรระดับตำบล พอจะชี้ให้เห็นได้ว่า เทศบาลเมืองชลบุรียังคงมีบทบาทสำคัญในฐานะชุมชนหลัก ที่ให้บริการและขยายความเจริญไปสู่ตำบลใกล้เคียง ถึงแม้ว่ามีแนวโน้มประชากรจะย้ายเข้ามากขึ้นก็ตาม ส่วนตำบลบ้านสวนและตำบลแสนสุขจัดได้ว่าเป็นชุมชนรอง เนื่องจากมีขนาดประชากร และการเปลี่ยนแปลงที่มีแนวโน้มจะเพิ่มขึ้นทั้งโดยธรรมชาติและการย้ายถิ่น มีการขยายตัวทางเศรษฐกิจและความเจริญอย่างรวดเร็ว ส่วน ต.บางทราย ต.หนองไม้แดง ที่มีพื้นที่ต่อเนื่องจากเทศบาลเมืองชลบุรีกับ ต.เสม็ด และ ต.ห้วยกะปิ ที่มีพื้นที่ต่อเนื่องกับ ต ต.บ้านสวน และ ต.แสนสุข จะเป็นเขตที่มีการขยายตัว ประชากรและเศรษฐกิจต่อเนื่องจากเขตเทศบาลชลบุรีต่อไปในอนาคต ซึ่งจะมีส่วนช่วยให้เกิดขยายตัวประชากรและความเจริญต่าง ๆ ให้กับ ส.แสนสุข ส.บ้านสวนด้วย

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 2 แสดงจำนวนรวมของการเปลี่ยนแปลงประชากรที่เพิ่มขึ้นโดยธรรมชาติและการย้ายถิ่นรายตำบลของอำเภอเมืองชลบุรี พ.ศ. 2516-2525

เขตการปกครอง	การเปลี่ยนแปลงประชากร พ.ศ. 2516-2525													
	ยอดรวม	สัดส่วน %	เพิ่มขึ้นโดยธรรมชาติ						เพิ่มขึ้นโดยการย้ายถิ่น					
			รวม	สัดส่วน %	เกิด	สัดส่วน %	ตาย	สัดส่วน %	รวม	สัดส่วน %	ย้ายเข้า	สัดส่วน %	ย้ายออก	สัดส่วน %
		(2)		(4)	(5)	(6)	(7)	(8)		(10)	(11)	(12)	(13)	(14)
1. เทศบาลเมืองชลบุรี	3,259	11.5 (100)	3,620	18.8 (111.1)	5,461	16.1	1,841	12.7	- 361	- 4.0 (-11.1)	31,731	32.8	32,092	36.6
2. ต.บ้านสวน	9,980	35.2 (100)	6,646	34.4 (66.6)	16,266	48.1	9,620	66.2	3,334	36.9 (33.4)	31,355	32.4	28,021	31.9
3. ต.แสนสุข	3,219	11.4 (100)	1,549	8.0 (48.1)	2,184	6.5	635	4.4	1,670	18.5 (51.9)	8,651	9.0	6,981	7.9
4. ต.หนองรี	358	1.3 (100)	1,007	5.2 (281.3)	1,275	3.8	268	1.8	- 649	-7.2 (-181.3)	1,973	2.0	2,622	3.0
5. ต.บางทราย	2,052	7.2 (100)	1,117	5.8 (54.4)	1,482	4.4	365	2.5	935	10.4 (45.6)	4,536	4.7	3,601	4.1
6. ต.นาป่า	980	3.4 (100)	633	3.3 (64.6)	925	2.7	292	2.0	347	3.8 (35.4)	1,839	1.9	1,492	1.7
7. ต.เกษองไม้แดง	1,761	6.2 (100)	603	3.1 (34.2)	833	2.5	230	1.6	1,158	12.8 (65.8)	3,428	3.6	2,270	2.6
8. ต.เหมือง	1,124	4.0 (100)	464	2.4 (41.3)	694	2.0	230	1.6	660	7.3 (58.7)	1,642	1.7	982	1.1
9. ต.เสม็ด	1,860	6.6 (100)	868	4.5 (46.7)	1,007	3.0	139	1.0	992	11.0 (53.3)	3,399	3.5	2,407	2.7
10. ต.คลองตำหรุ	378	1.3 (100)	437	2.3 (115.6)	579	1.7	142	1.0	-59	-0.7 (-15.6)	624	0.6	683	0.8
11. ต.เกษองขางคลก	661	2.3 (100)	762	4.0 (115.3)	884	2.6	122	0.8	- 101	-1.1 (-15.3)	1,195	1.2	1,296	1.5
12. ต.หวยกะปิ	1,468	5.2 (100)	463	2.4 (31.9)	662	2.0	194	1.3	1,000	11.1 (68.1)	3,952	4.1	2,952	3.4
13. ต.อางศิลา	510	1.8 (100)	256	1.3 (50.2)	412	1.2	156	1.1	254	2.8 (49.8)	871	0.9	617	0.7
14. ต.บานปึก	187	0.7 (100)	227	1.2 (121.4)	341	1.0	114	0.8	-40	-0.4 (-21.4)	628	0.6	668	0.8
15. ต.คลองตำหรุ	421	1.5 (100)	329	1.7 (78.2)	419	1.2	90	0.6	92	1.0 (21.8)	787	0.8	695	0.8
16. ต. สำนักบก	113	0.4 (100)	307	1.6 (271.7)	399	1.2	92	0.6	- 194	-2.2 -171.7	148	0.2	342	0.4
ยอดรวม	28,331	100 (100)	19,293	100 (68.1)	33,823	100	14,530	100	9,038	100 (31.9)	96,759	100	87,721	100

ที่มา : กรมการปกครอง, กองวิชาการ ศูนย์เอกสารและไมโครฟิล์ม, "รายงานจำนวน การเกิด การตาย การย้ายเข้า การย้ายออก ของประชากรรายตำบล อำเภอเมืองชลบุรี พ.ศ. 2517-2525" (เอกสารอัดสำเนา)

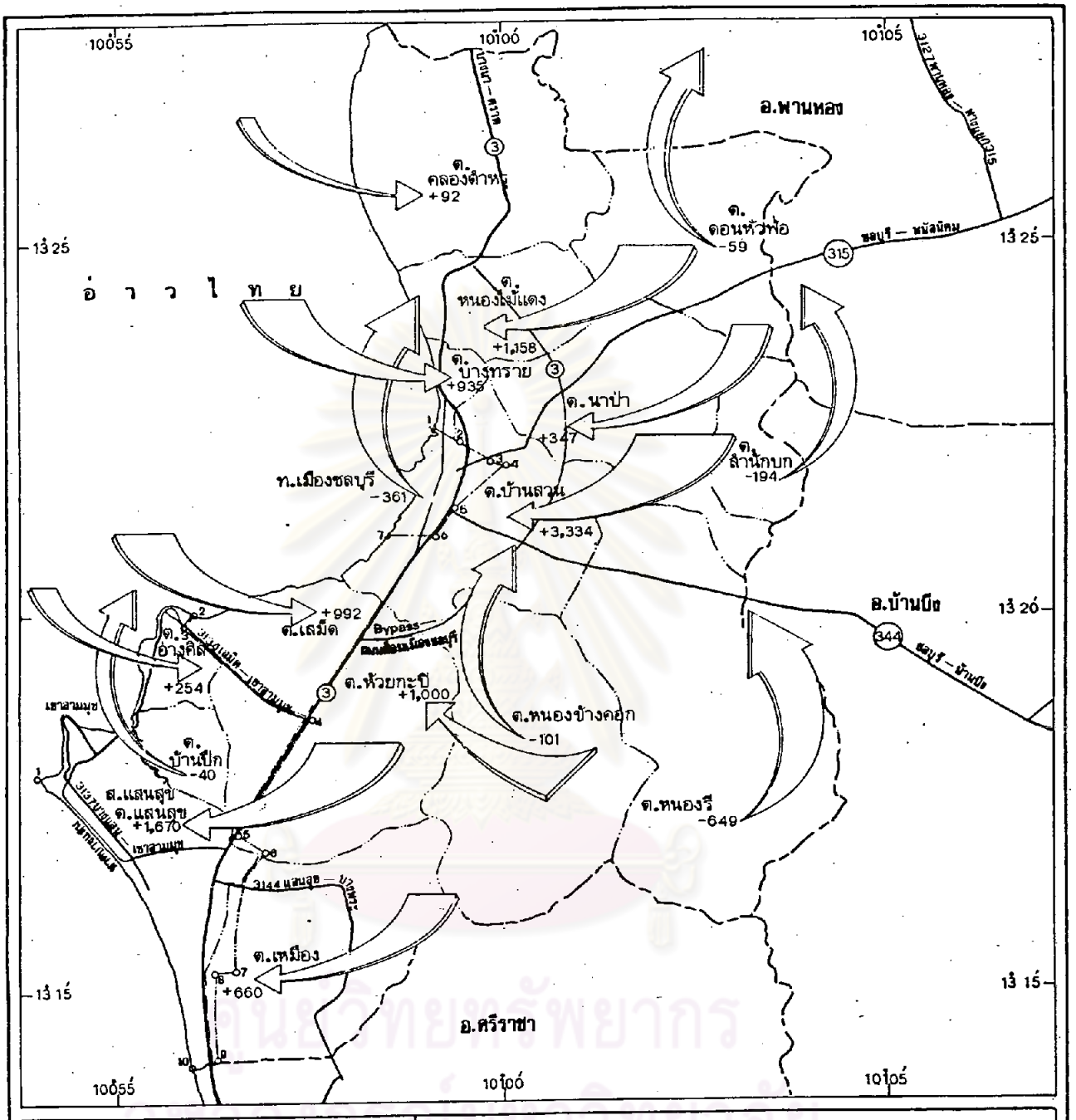

แผนที่อำเภอเมืองชลบุรี	
มาตราส่วน 1 130,000 (0 1.3 2.6 3.9 5.2 กม.)	แผนที่ 9
แสดง การย้ายถิ่นรวมสุทธิของประชากรราย ตำบลอำเภอเมืองชลบุรี พ.ศ. 2517-2525	
การศึกษาเพื่อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาชุมชน สุขาภิบาลแสนสุข อ. เมือง จ. ชลบุรี	

สัญลักษณ์

ก. การย้ายถิ่นเข้าสุทธิ (+)

มากกว่า 3,000 คน	
1,501-3,000 คน	
1,001-1,500 คน	
901-1,000 คน	
601- 900 คน	
301- 600 คน	
201- 300 คน	
น้อยกว่า 200 คน	

ข. การย้ายถิ่นออกสุทธิ (-)

มากกว่า 600 คน	
301-600 คน	
101-300 คน	
น้อยกว่า 100 คน	

เส้นแนวเขตอำเภอ — เส้นแนวเขตตำบล

เส้นแนวเขตและหลักเขตเทศบาลเมืองชลบุรี

เส้นแนวเขตและหลักเขตสุขาภิบาลแสนสุข

ที่มา : ตารางที่ 2

3.2.2 ประชากรสุขาภิบาลแสนสุข

1) ขนาดและการกระจายตัวประชากร

สุขาภิบาลแสนสุขประกอบด้วยพื้นที่ทั้งหมดของ ต.แสนสุข ต.อ่างศิลา ต.บ้านปึก หมู่ที่ 1,3 ต.เหมือง หมู่ที่ 3,4,5,6,7,8 ต.เสม็ดและพื้นที่บางส่วนหมู่ที่ 5 ต.ห้วยกะปิ มีพื้นที่รวมประมาณ 27.9 กม^2 อยู่ภายในอาณาเขตการปกครอง 6 ตำบล ใน พ.ศ.2525 (ดูตารางที่ 3) มีประชากรรวม 45,276 คน อยู่ในเขตสุขาภิบาลมากที่สุด เท่ากับ 32,718 คน หรือ 72.3% นอกเขตสุขาภิบาลเท่ากับ 12,558 คน หรือ 27.7% ซึ่งในเขตสุขาภิบาลประชากรมีมากในเขต ต.แสนสุข เท่ากับ 21,331 คน หรือ 47.1% รองลงมา ต.อ่างศิลา เท่ากับ 3,519 คน หรือ 7.8% ต.บ้านปึก เท่ากับ 3,035 คน หรือ 6.7% ต.เสม็ด เท่ากับ 2,951 คน หรือ 6.5% และ ต.เหมือง เท่ากับ 1,882 คน หรือ4.2% ส่วนนอกเขตสุขาภิบาล ต.ห้วยกะปิจะมีมากที่สุด เนื่องจากพื้นที่ส่วนใหญ่อยู่นอกเขตสุขาภิบาล เป็นประชากรทั้งตำบลเท่ากับ 4,960 คน หรือ 11.0% รองลงมาได้แก่ ต.เหมือง เท่ากับ 4,201 คน หรือ 9.2% และ ต.เสม็ด เท่ากับ 3,397 คน หรือ 7.5%

ซึ่งจำนวนประชากรดังกล่าวนี้จากการสำรวจพบว่าจะมีการรวมตัวกันมากบริเวณใดบริเวณหนึ่งของพื้นที่ ซึ่งจะเป็นชุมชนศูนย์กลางของตำบล เช่น บริเวณตลาดแสนสุข - หนองมน ต.แสนสุข ตลาดอ่างศิลา ต.อ่างศิลา วัดใหม่เกตุงาม ต.บ้านปึก วัดราษฎร์ศรัทธา และวัดตาอล้อม ต.เหมือง วัดเสม็ด และวัดเตาปูน ต.เสม็ด วัดจรูญ ต.ห้วยกะปิ โดยที่ชุมชนบริเวณตลาดแสนสุข - หนองมน ทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางหลักของสุขาภิบาลและชุมชนต่าง ๆ ของ 6 ตำบล สำหรับการขยายตัวด้านประชากรที่อยู่อาศัย ร้านค้าอาคารพาณิชย์ต่าง ๆ จะอยู่บริเวณตามแนวถนนสุขุมวิท และถนนแยกสุขุมวิท - บางแสน - เขาสามมุข ส่วนพื้นที่บริเวณรอบนอกอื่น ๆ ยังมีการตั้งบ้านเรือนที่กระจายออกไป โดยเฉพาะพื้นที่นอกเขตสุขาภิบาลส่วนใหญ่ยังเป็นที่ว่างทางเกษตรกรรม

ส่วนลักษณะประชากรในภาพรวมทั้ง 6 ตำบล และในเขต - นอกเขตสุขาภิบาลจะมีประชากร ชายน้อยกว่าหญิงเล็กน้อยในอัตรา 1 : 1.07 และ 1 : 1.06 ซึ่งตำบลที่มีชายน้อยกว่าหญิงมากที่สุด ได้แก่ ต.ห้วยกะปิ เท่ากับ 1 : 17 รองลงมา ต.แสนสุข เท่ากับ 1: 1.15 ต.เหมือง เท่ากับ 1 : 1.04 ส่วนตำบลที่มีชายมากกว่าหญิงได้แก่ ต.บ้านปึก เท่ากับ 1 : 0.86 ต.เสม็คเท่ากับ 1 : 0.93 และ 1 : 0.89 และ ต.อ่างศิลา 1 : 0.95

2) ความหนาแน่นของประชากร

พ.ศ.2525 ความหนาแน่นของประชากรรวม 6 ตำบลเท่ากับ 655 คน/กม.^{2} เป็นความหนาแน่นในเขตสุขาภิบาลเท่ากับ 1,173 คน/กม.^{2} มากกว่านอกเขตสุขาภิบาลที่เท่ากับ 305 คน/กม.^{2} เนื่องจากมีขนาดประชากรที่มากกว่า แต่มีพื้นที่ที่น้อยกว่า และแนวโน้มความหนาแน่นในเขตสุขาภิบาลจะมีมากกว่านอกเขตสุขาภิบาลต่อไป เว้นแต่ว่าจะมีการเปลี่ยนแปลงขนาดประชากรเพิ่มขึ้นอย่างมากในนอกเขตสุขาภิบาล ซึ่งตำบลที่มีความหนาแน่นมากที่สุดได้แก่ ต.แสนสุข เท่ากับ 1,492 คน/กม.^{2} รองลงมาได้แก่ ต.อ่างศิลา เท่ากับ 972 คน/กม.^{2} และ ต.บ้านปึก 740 คน/กม.^{2} ส่วนนอกเขตสุขาภิบาล ต.เสม็คมีความหนาแน่นมากที่สุดเท่ากับ 482 คน/กม^2 รองลงมาได้แก่ ต.ห้วยกะปิ 302 คน/กม.^{2} และ ต.เหมือง 237 คน/กม.^{2} เมื่อพิจารณาด้านพื้นที่จะเห็นได้ว่า ต.เหมือง และ ต.ห้วยกะปิมีพื้นที่อยู่นอกเขตสุขาภิบาลมากที่สุด คือ 17.75 กม.^{2} และ 16.42 กม.^{2} โดยเฉพาะ ต.ห้วยกะปิ มีพื้นที่เกือบทั้งตำบลอยู่นอกเขตสุขาภิบาล

อย่างไรก็ตามในภาพรวมทั้ง 6 ตำบล ในเขต - นอกเขตสุขาภิบาล ยังสามารถรองรับจำนวนประชากรที่จะเพิ่มขึ้นในอนาคตได้อีกมาก เนื่องจากว่าประชากรส่วนใหญ่ยังมีการตั้งบ้านเรือนลักษณะกระจาย การรวมตัวของประชากรในบริเวณที่เป็นศูนย์กลางของชุมชนตำบลต่าง ๆ ยังไม่หนาแน่นมากนัก อีกทั้งยังมีที่ว่างทางเกษตรกรรมอีกมาก ส่วนภายในพื้นที่สุขาภิบาลบริเวณที่มีประชากรรวมตัวค่อนข้างหนาแน่นจะอยู่บริเวณรอบๆตลาดแสนสุข หนองมน กับบริเวณรอบๆตลาดอ่างศิลา ซึ่งในอนาคตคาดว่าจะเป็นเขตพาณิชย์กรรมและที่อยู่อาศัยหนาแน่นปานกลางถึงหนาแน่นมาก ส่วนบริเวณที่จะมีการขยายตัวความหนาแน่นเพิ่มขึ้นจะอยู่บริเวณรอบๆวัดตาลล้อมและวัดราษฎร์ศรัทธา ต.เหมือง จะเป็นเขตที่อยู่อาศัยหนาแน่นปานกลางที่ขยายตัวมาจากบริเวณตลาดแสนสุข

3) การเปลี่ยนแปลงประชากร

การเปลี่ยนแปลงประชากรพิจารณาได้จากการเปลี่ยนแปลงประชากรรวม ใน พ.ศ.2516 - 2520 พ.ศ.2520 - 2525 และ พ.ศ.2516 - 2525 กับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นโดยธรรมชาติและการย้ายถิ่น พ.ศ.2520 - 2525 ดังนี้

(3.1) การเปลี่ยนแปลงประชากรรวม

ในช่วง พ.ศ.2516 - 2520 (ดูตารางที่ 4) การเปลี่ยนแปลงประชากรรวมจะมีมากในเขตสุขาภิบาล เท่ากับ 3,286 คน เป็นหญิง 2,221 คน เป็นชาย 1,065 คน ซึ่งหญิงมากกว่าชาย 1,156 คน คิดเป็นอัตราเพิ่มเฉลี่ย 2.2 , 1.9 และ 3.9% ต่อปี ส่วนนอกเขตมีประชากรลดลง -105 คน โดยเป็นหญิงลดลง- 411คน ส่วนชายเพิ่มขึ้น 306 คน คิดเป็นอัตราเพิ่มเฉลี่ย -0.3 , 1.7 และ 2.0% ต่อปี แสดงว่าในช่วง 4 ปี มีการเปลี่ยนแปลงประชากรเพิ่มขึ้นในเขตสุขาภิบาลเป็นจำนวนมาก ทั้งนี้อาจจะเนื่องจากการขยายตัวของความเจริญในด้านการค้าการบริการ ที่อยู่อาศัยเพิ่มขึ้น ส่วนการเปลี่ยนแปลงที่ลดลงนอกเขตสุขาภิบาลส่วนหนึ่งอาจจะย้ายเข้ามาในเขตสุขาภิบาลหรือย้ายไปยังตำบลหรือเขตพื้นที่อื่น ๆ ส่วนในช่วง พ.ศ.2520 - 2525 การเปลี่ยนแปลงนอกเขตสุขาภิบาลจะมีเพิ่มขึ้นเท่ากับ 2,826 คน เป็นชาย 1,388 คน เป็นหญิง 1,438 คน มีอัตราการเพิ่มเฉลี่ย 5.2 , 5.3 และ 5.2% ต่อปี ซึ่งมากกว่า การเพิ่มในเขตสุขาภิบาลที่มีจำนวนเท่ากับ 2,361 คน เป็นชาย1,007คน เป็นหญิง 1,354 คน มีอัตราการเพิ่มเฉลี่ย 1.5 , 1.3 และ 1.7% ต่อปี ซึ่งการเพิ่มขึ้นของประชากรนอกเขตสุขานี้ เนื่องจากมีการขยายตัวมาก ในด้านที่อยู่อาศัย คือ โครงการการเคหะแห่งชาติ ใน ต.เสม็ด และหมู่บ้านจัดสรรเจริญรัตน์ ที่ ต.ห้วยกะปิ กับการขยายตัวอาคารพาณิชย์ และอุตสาหกรรมบริการต่าง ๆ ที่มาจากการขยายตัวของเทศบาลเมืองชลบุรีลงมาสู่ยังบริเวณพื้นที่ทางตอนใต้ตลอดแนวถนนสุขุมวิทในเขต ต.เสม็ด และ ต.ห้วยกะปิ มากขึ้น ส่วนการเปลี่ยนแปลงในเขตสุขาภิบาลในช่วง พ.ศ. 2520-2525 จะมีอัตราการเพิ่มน้อยกว่าในช่วง พ.ศ. 2516 - 2520 เล็กน้อย ซึ่งการเปลี่ยนแปลงอาจจะเป็นการขยายตัวของสุขาภิบาลออกไปสู่บริเวณพื้นที่นอกเขตสุขาภิบาลในเขต ต.ห้วยกะปิ ต.เสม็ด และต.เหมือง ซึ่งมีแนวโน้มจะมีการขยายตัวมากขึ้นในด้านที่อยู่อาศัยและกิจกรรม

ต่างๆ แต่จากการสำรวจพบว่าตั้งแต่ พ.ศ.2527 เป็นต้นไปแนวโน้มการขยายตัวของประชากรในเขตสุขาภิบาลจะมีเพิ่มขึ้น: เนื่องจากมีโครงการบ้านจัดสรรที่จะดำเนินการก่อสร้างไม่ต่ำกว่า 10 โครงการ ซึ่งการเปลี่ยนแปลงใน 2 ช่วงปี ดังกล่าวนี้ เมื่อพิจารณารวมการเปลี่ยนแปลงในช่วงปี 2516 - 2525 จะพบว่า อัตราการเพิ่มเฉลี่ยของประชากรรวมนอกเขตสุขาภิบาลจะมีเท่ากับ 2.8% ต่อปี มากกว่าในเขตสุขาภิบาลที่เท่ากับ 2.1% ต่อปี และรวมเขต 6 ตำบล มีเท่ากับ 2.3% ต่อปี แสดงว่ามีการเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงประชากรนอกเขตมากกว่าในเขตสุขาภิบาล แต่ถ้าพิจารณาจำนวนการเปลี่ยนแปลงแล้ว ในเขตสุขาภิบาลมีมากที่สุดเท่ากับ 5,647 คน เป็นชาย 2,072 คน เป็นหญิง 3,575 คน ซึ่งมีอัตราการเพิ่มเฉลี่ยของหญิง 2.7% ต่อปี มากที่สุด ส่วนนอกเขตสุขาภิบาลมีจำนวนเท่ากับ 2,721 คน เป็นชาย 1,694 คน เป็นหญิง 1,027 คน ซึ่งมีอัตราการเพิ่มเฉลี่ยของชายมากที่สุด 2.8% ต่อปี แสดงว่าเขตสุขาภิบาลยังมีศักยภาพในการดึงดูดประชากรมากกว่านอกเขตสุขาภิบาล รวมประชากรที่เพิ่มทั้ง 6 ตำบล 8,368 คน เป็นชาย 3,766 คน เป็นหญิง 4,602 คน มีอัตราการเพิ่มเฉลี่ยของหญิง 2.5% ต่อปี มากกว่าชายเล็กน้อยที่เท่ากับ 2.3% ต่อปี

(3.2) <u>การเปลี่ยนแปลงโดยธรรมชาติและการย้ายถิ่น</u>

จากการเปลี่ยนประชากรที่กล่าวมาแล้วนั้น เมื่อพิจารณาการเปลี่ยนแปลงโดยธรรมชาติกับการย้ายถิ่นใน พ.ศ.2520 - 2525 (ดูตารางที่ 5 ประกอบ) จะเห็นได้ว่า ในเขต 6 ตำบล เขตสุขาภิบาลและนอกเขตสุขาภิบาลจะมีการเกิดมากกว่าการตาย ซึ่งเขตสุขาภิบาลจะมีการเพิ่มโดยธรรมชาติ เท่ากับ 1,158 คน มากกว่านอกเขตที่เท่ากับ 561 คน ซึ่งตำบลแสนสุข การเกิดการตายและการเพิ่มขึ้นโดยธรรมชาติมากที่สุด เท่ากับ 106.2 327 และ 735 คน รองลงมาได้แก่ ต.เสม็ดในเขตสุขาภิบาล เท่ากับ 199 57 และ 142 คน และนอกเขตสุขาภิบาลที่ เท่ากับ 330 30 และ 300 คน ส่วนการย้ายถิ่นในเขตสุขาภิบาล มีการย้ายเข้า 7,235 คน ย้ายออก 6,032 คน มากกว่านอกเขตสุขาภิบาลที่เท่ากับ 5,750 และ 3,485 คน จึงทำให้การเพิ่มประชากรโดยการย้ายถิ่น นอกเขตสุขาภิบาลเท่ากับ 2,265 คน มีมากกว่าในเขตสุขาภิบาลที่เท่ากับ 1,203 คน ซึ่ง ต.แสนสุขมีการย้ายเข้า ย้ายออก และการเพิ่มโดยธรรมชาติมากที่สุดเท่ากับ 5,121 4145 และ 976 คน รองลงมา ต.เสม็ดในเขตสุขาภิบาลเท่ากับ 905 808 และ 97 คน นอกเขตสุขาภิบาลเท่ากับ 1,757

932 และ 825 คน และ ต.ห้วยกะปิซึ่งอยู่นอกเขตสุขาภิบาลเท่ากับ 3,160 2,227 และ 933 คน

จะเห็นได้ว่า การเปลี่ยนแปลงประชากรทั้งในเขตและนอกเขตสุขาภิบาล ต.แสนสุข จะมีจำนวนประชากรเพิ่มโดยธรรมชาติและการย้ายถิ่นมากที่สุดและจำนวนประชากรที่เพิ่มจะมี 57.0% ที่มาจากการย้ายถิ่น ซึ่งมากกว่าการเพิ่มโดยธรรมชาติที่เท่ากับ 43.0% แสดงว่า ต.แสนสุขเป็นชุมชนที่มีความสำคัญมากที่สุดในบริเวณพื้นที่ 6 ตำบล และมีศักยภาพการดึงดูดประชากรสูงเนื่องจากเป็นย่านการค้า สถานที่พักผ่อนหย่อนใจหาดบางแสน และที่ตั้งของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ รองลงมาได้แก่ ต.เสม็ด จะมีการเคลื่อนไหวการเปลี่ยนแปลงประชากรสูงโดยเฉพาะนอกเขตสุขาภิบาล ซึ่งมี 73.3% ของการเพิ่มประชากรมาจากการย้ายถิ่น และ 26.7% เป็นการเพิ่มโดยธรรมชาติ ส่วนในเขตสุขาภิบาล 59.4% เป็นการเพิ่มโดยธรรมชาติ และ 40.6% เป็นการเพิ่มโดยการย้ายถิ่น ทั้งนี้เนื่องจากการขยายตัวด้านที่อยู่อาศัย และความเจริญที่ต่อเนื่องจากเขตเทศบาลเมืองชลบุรี ต.ห้วยกะปิซึ่งอยู่นอกเขตสุขาภิบาลซึ่งมีการขยายตัวอย่างรวดเร็วในด้านที่อยู่อาศัย ความเจริญต่าง ๆ ซึ่ง 85.2% เป็นเพิ่มโดยการย้ายถิ่น และ 14.8% เป็นการเพิ่มโดยธรรมชาติ และ ต.เหมืองซึ่งมีพื้นที่ติดต่อกับ ต.แสนสุข การขยายตัวมีแนวโน้มออกนอกเขตสุขาภิบาล คือ มี 83.7% เป็นการเพิ่มโดยการย้ายถิ่น 16.3%เป็นการเพิ่มโดยธรรมชาติ แต่ในเขตสุขาภิบาลจะมีการย้ายออกมากกว่าการย้ายเข้า มี 105.9% เป็นการเพิ่มโดยธรรมชาติ และ -5.9% เป็นการย้ายถิ่น สำหรับ ต.บ้านปึก 104.4%เป็นการเพิ่มโดยธรรมชาติ -4.4%เป็นการย้ายถิ่น แสดงว่ามีแนวโน้มประชากรจะอพยพออกไปจากตำบล ส่วน ต.อ่างศิลา 53.5%เป็นการเพิ่มโดยการย้ายถิ่น 46.5%เป็นการเพิ่มโดยธรรมชาติ ซึ่งการย้ายถิ่นมีเพิ่มมากกว่าเล็กน้อย ซึ่งทั้ง 2 ตำบลนี้นับได้ว่ามีศักยภาพในการดึงดูดประชากรค่อนข้างต่ำ เมื่อเทียบกับตำบลอื่น ๆ ทั้งนี้เนื่องจากมีที่ตั้งอยู่ตอนในของพื้นที่ ซึ่งห่างจากแนวถนนสุขุมวิท (ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 3) และเขตเทศบาลเมืองชลบุรีออกไป ทำให้เสียเปรียบที่ตั้งที่จะรองรับการขยายความเจริญที่ขยายตัวจากเขตเทศบาลเมืองชลบุรีย่านตามแนวถนนสุขุมวิท เช่น ตำบลอื่น ๆ อย่างไรก็ตามทั้ง 2 ตำบลก็มีพื้นที่ทั้งหมดอยู่ในเขตสุขาภิบาล ซึ่งแนวโน้มในอนาคตคงจะมีการขยายตัวด้านประชากร เพิ่มมากขึ้น เนื่องจากการขยายตัวของชุมชน ต.แสนสุข

ตารางที่ 3 แสดงขนาดและความหนาแน่นของประชากรรายตำบลที่อยู่ในเขตและนอกเขต
สุขาภิบาลแสนสุข พ.ศ. 2525

เขตการปกครอง / ตำบล	รวม 6 ตำบล						เขตสุขาภิบาล						นอกเขตสุขาภิบาล					
	พื้นที่ ($กม^2$)	ประชากร				ความหนาแน่น รวม (คน/$กม^2$)	พื้นที่ ($กม^2$)	ประชากร				ความหนาแน่น รวม (คน/$กม^2$)	พื้นที่ ($กม^2$)	ประชากร				ความหนาแน่น รวม (คน/$กม^2$)
		รวม	ชาย	หญิง	อัตราส่วน ชาย:หญิง			รวม	ชาย	หญิง	อัตราส่วน ชาย:หญิง			รวม	ชาย	หญิง	อัตราส่วน ชาย:หญิง	
1. แสนสุข	14.3	21,331 (47.1%)	9,931	11,400	1 : 1.15	1,492	14.3	21,331 (47.1%)	9,931	11,400	1 : 1.15	1,492	-	-	-	-	-	-
2. ยางศิลา	3.62	3,519 (7.8%)	1,807	1,712	1 : 0.95	972	3.62	3519 (7.8%)	1,807	1,712	1 : 0.95	972	-	-	-	-	-	-
3. บ้านปึก	4.1	3,035 (6.7%)	1,635	1,400	1 : 0.86	740	4.1	3,035 (6.7%)	1,635	1,400	1 : 0.86	740	-	-	-	-	-	-
4. เหนือง	13.8	6,083 (13.4%)	2,984	3,099	1 : 1.04	324	1.05	1,882 (4.2%)	896	986	1:1.10	1,792	17.75	4,201 (9.2%)	2,088	2,113	1 : 1.01	237
5. เสม็ด	11.8	6,348 (14.0%)	3,282	3,066	1 : 0.93	538	4.75	2,951 (6.5%)	1,560	1,391	1 : 0.89	621	7.05	3,397 (7.5%)	1,722	1,675	1 : 0.97	482
6. ห้วยกะปิ	16.5	4,960 (11.0%)	2,287	2,673	1 : 1.17	301	0.08	-	-	-	-	-	16.42	4,960 (11.0%)	2,287	2,673	0 : 1.17	302
รวม	69.12	45,276 (100.%)	21,926	23,350	1 : 1.06	655	27.9	32,718 (72.3%)	15,829	16,889	1 : 1.07	1,173	41.22	12,558 (27.7%)	6,097	6,461	1 : 1.06	305

ที่มา : สำนักงานสุขาภิบาลแสนสุข คัดลอกจากเอกสารรายงานจำนวนการเกิด การตาย การย้ายเข้า ย้ายออก ของประชากรรายตำบลที่อยู่ในเขตสุขาภิบาลแสนสุข พ.ศ. 2525

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 4 เนื้อที่ จำนวนประชากร และการเปลี่ยนแปลงประชากรรวม 6 ตำบล

ในเขตและนอกเขตสุขาภิบาลแสนสุข พ.ศ.2516 2520 และ 2525

เขตการปกครอง	เนื้อที่ (กม.^{2})	ประชากร											
		พ.ศ. 2516				พ.ศ. 2520				พ.ศ. 2525			
		รวม	ชาย	หญิง	อัตราส่วน ชาย : หญิง	รวม	ชาย	หญิง	อัตราส่วน ชาย : หญิง	รวม	ชาย	หญิง	อัตราส่วน ชาย : หญิง
1. รวม 6 ตำบล	69.12	36,908	18,160	18,748	1 : 1.03	40,089	19,531	20,558	1 : 1.05	45,276	21,926	23,350	1 : 1.06
2. สุขาภิบาลแสนสุข	27.9	27,071	13,757	13,314	1 : 0.97	30,357	14,822	15,535	1 : 1.05	32,718	15,829	16,889	1 : 1.07
3. นอกเขตสุขาภิบาล	41.22	9,837	4,403	5,434	1 : 1.23	9,732	4,709	5,023	1 : 1.07	12,558	6,097	6,461	1 : 1.06

ความหนาแน่นประชากรรวม (คน/กม^2)			การเปลี่ยนแปลงประชากร																	
			พ.ศ. 2516 - 2520						พ.ศ. 2520 - 2525						พ.ศ. 2516 - 2525					
			จำนวน			อัตราเพิ่มเฉลี่ย (ร้อยละ)			จำนวน			อัตราเพิ่มเฉลี่ย (ร้อยละ)			จำนวน			อัตราเพิ่มเฉลี่ย (ร้อยละ)		
ปี 2516	ปี 2520	ปี 2525	รวม	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง
534	580	655	3,181	1,371	1,810	2.1	1.8	2.3	5,187	2,395	2,792	2.5	2.3	2.6	8,368	3,766	4,602	2.3	2.1	2.5
970	1,010	1,173	3,286	1,065	2,221	2.9	1.9	3.9	2,361	1,007	1,354	1.5	1.3	1.7	5,647	2,072	3,575	2.1	1.6	2.7
239	228	305	- 105	306	- 411	-0.3	1.7	-2.0	2,826	1,388	1,438	5.2	5.3	5.2	2,721	1,694	1,027	2.8	3.7	1.9

ที่มา : 1. กรมการปกครอง, กองวิชาการศูนย์เอกสารไมโครฟิล์ม, "รายงานจำนวน การเกิด การตาย การย้ายเข้าการย้ายออกของประชากรรายตำบลของอำเภอเมืองชลบุรี พ.ศ. 2516 2520 และ 2525"

2. สำนักงานสุขาภิบาลแสนสุข, "คัดลอกจากเอกสารรายงานจำนวน การเกิด การตาย การย้ายเข้า ย้ายออกของประชากรรายตำบลที่อยู่ในเขตสุขาภิบาลแสนสุข พ.ศ. 2516 2520 และ 2525"

ตารางที่ 5 แสดงการเปลี่ยนแปลงประชากรโดยธรรมชาติ และการย้ายถิ่นในเขต 6 ตำบล และในเขต-นอกเขตสุขาภิบาลแสนสุข พ.ศ. 2521 – 2525

เขตการปกครอง / ตำบล	การเปลี่ยนแปลงโดยธรรมชาติ									การเปลี่ยนแปลงโดยการย้ายถิ่น									การเปลี่ยนแปลงรวม		
	เกิด			ตาย			จำนวนที่เปลี่ยนแปลงสุทธิ			ย้ายเข้า			ย้ายออก			จำนวนที่เปลี่ยนแปลงสุทธิ					
	ตำบล	สุขาภิบาล	นอกเขตสุขาภิบาล	ตำบล	สุขาภิบาล	นอกเขตสุขาภิบาล	ตำบล	สุขาภิบาล	นอกเขตสุขาภิบาล	ตำบล	สุขาภิบาล	นอกเขตสุขาภิบาล	ตำบล	สุขาภิบาล	นอกเขตสุขาภิบาล	ตำบล	สุขาภิบาล	นอกเขตสุขาภิบาล	ตำบล	สุขาภิบาล	นอกเขตสุขาภิบาล
	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)=(1)-(4)	(8)=(2)-(5)	(9)=(3)-(6)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)=(10)-(13)	(17)=(11)-(14)	(18)=(12)-(15)	(19)=(7)+(16)	(20)=(8)+(17)	(21)=(9)+(18)
1. แสนสุข	1,062	1,062	-	327	327	-	735 (43.0%)	735 (43.0%)	-	5,121	5,121	-	4,145	4,145	-	976 (57.0%)	976 (57.0%)		1,711 (100%)	1,711 (100%)	-
2. อ่างศิลา	207	207	-	87	87	-	120 (46.5%)	120 (46.5%)	-	517	517	-	379	379	-	138 (53.5%)	138 (53.5%)		258 (100%)	258 (100%)	-
3. บ้านปึก	138	138	-	67	67	-	71 (104.4%)	71 (104.4%)	-	473	473	-	476	476	-	-3 (-4.4%)	-3 (-4.4%)		68 (100%)	68 (100%)	-
4. เสม็ด	529	199	330	87	57	30	442 (32.4%)	142 (59.4%)	300 (26.7%)	2,662	905	1,757	1,740	808	932	922 (67.6%)	97 (40.6%)	825 (73.3%)	1,364 (100%)	239 (100%)	1,125 (100%)
5. เหมือง	309	120	189	120	30	90	189 (27.4%)	90 (105.9%)	99 (16.3%)	1,052	219	833	550	224	326	502 (72.6%)	- 5 (-5.9%)	507 (83.7%)	691 (100%)	85 (100%)	606 (100%)
6. หัวยกะปิ	265	-	265	103	-	103	162 (14.8%)	-	162 (14.8%)	3,160	-	3,160	2,227	-	2,227	933 (85.2%)	-	933 (85.2%)	1,095 (100%)	-	1,095 (100%)
รวม	2,510	1,726	784	791	568	223	1,719 (33.1%)	1,158 (49.0%)	561 (19.8%)	12,985	7,235	5,750	9,517	6,032	3,485	3,468 (66.9%)	1,203 (51.0%)	2,265 (80.0%)	5,137 (100%)	2,361 (100%)	2,826 (100%)

ที่มา : สำนักงานสุขาภิบาลแสนสุข คัดลอกจากเอกสารรายงานจำนวนการเกิด การตาย การย้ายเข้า การย้ายออก ของประชากรรายตำบลที่อยู่ในเขตสุขาภิบาลแสนสุข พ.ศ. 2521 – 2525

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

4) การคาดประมาณประชากร

เป็นการคาดประมาณอย่างคราว ๆ เพื่อแสดงให้แนวโน้มจำนวนประชากรที่อาจจะเป็นไปได้ใน 15 ปีข้างหน้าจาก พ.ศ.2525 ถึง 2530 2535 และ 2540 โดยสมมุติฐานที่ว่าแนวโน้มอัตราการเพิ่มเฉลี่ยประชากรเท่ากันทุกปี โดยใช้

สูตร $Pt_n = P_o(1+r)^n$

เมื่อ Pt = จำนวนประชากรในปีที่ต้องการคาดประมาณ

Po = ประชากรในปีฐาน

r = อัตราการเพิ่มเฉลี่ยต่อปี

n = จำนวนปีที่ต้องการคาดประมาณ

สำหรับค่า r หาได้จากสูตร

$r = \sqrt[n]{\frac{Pt}{Po}} - 1$

เมื่อ P = ประชากรในปีท้าย

Po = ประชากรในปีต้น

n = จำนวนปีระหว่างปีต้นกับปีท้าย

ซึ่งค่า สำหรับคาดประมาณประชากรสุขาภิบาลแสนสุข ใช้ค่าอัตราการเพิ่มเฉลี่ย พ.ศ.2516 - 2525

0.021 หรือ 2.1% ต่อปี ในการคาดประมาณ ซึ่งจะได้ประชากรรวมสุขาภิบาล ดังนี้

พ.ศ.2525	เท่ากับ	32,718	คน
2530	"	36,301	"
2535	"	40,276	"
2540	"	44,686	"

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

4. โครงสร้างทางเศรษฐกิจ

สภาพทั่วไปทางเศรษฐกิจอาจกล่าวได้ว่าอยู่ในขั้นที่ดี มีสาขาการผลิตที่สำคัญ ๆ ที่ทำรายได้ให้กับประชาชน ได้แก่ เกษตรกรรม อุตสาหกรรม การค้าและการบริการ และการท่องเที่ยว ซึ่งแต่ละสาขาการผลิตนี้ยังมีประเภทกิจกรรมการผลิตที่สำคัญ ๆ และต่างก็กระจายออกไปในพื้นที่เขตตำบลต่าง ๆ เช่น เกษตรกรรมสาขาการผลิตที่สำคัญ ได้แก่ ประมงทะเลและการเพาะเลี้ยงชายฝั่ง อยู่ในเขต ต.อ่างศิลา และบางส่วน ต.แสนสุข อุตสาหกรรมประเภทโรงงานที่สำคัญได้แก่โรงงานแป้งมันสำปะหลัง มันอัดเม็ด มันเส้น และสาคู ซึ่งมากที่สุดในเขต อ.เมืองชลบุรี อยู่บริเวณ ต.แสนสุข และ ต.เหมือง การค้าและการบริการ ได้แก่ บริเวณตลาดแสนสุข - หนองมน ซึ่งเป็นศูนย์การค้าใหญ่เป็นอันดับ 2 ของ อ.เมืองชลบุรีรองจากเทศบาลเมืองชลบุรี การท่องเที่ยว ได้แก่ บริเวณหาดบางแสน - เขาสามมุข และอ่างศิลา ซึ่งนอกจากจะเป็นฐานทางเศรษฐกิจของตำบลแล้วยังเป็นโครงสร้างทางเศรษฐกิจรวมที่สร้างรายได้ให้กับประชาชนในเขตสุขาภิบาลด้วย ซึ่งในรายละเอียดของแต่ละสาขาพิจารณาได้ดังนี้

4.1 เกษตรกรรม

4.1.1 การกสิกรรม

เป็นสาขาการผลิตที่ไม่เด่นนัก เมื่อเทียบกับสาขาอื่น ๆ จากการสำรวจของผู้วิจัยพบว่ามีพื้นที่เกษตรจำนวนมากที่ปล่อยให้เป็นพื้นที่รกร้างว่างเปล่า ทั้งนี้เนื่องจากการศึกษาพบว่า ลักษณะและสมรรถนะของดินโดยทั่วไปมีคุณภาพต่ำ มีความเหมาะสมสำหรับการเพาะปลูกข้าวและพืชไร่น้อย (ดูหัวข้อ 2.3,2.4 และแผนที่ที่ 3, 4 ประกอบ) จึงเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้การเพาะปลูกไม่ได้ผลผลิตเท่าที่ควร และเกษตรกรต้องหันไปประกอบอาชีพอย่างอื่น ประกอบด้วยการขยายตัวความเจริญที่เพิ่มขึ้น ทำให้พื้นที่เกษตรต้องเปลี่ยนแปลงไป เช่น การทำเหมืองบ่อทรายใน ต.บ้านปึก การจัดสรรที่ดินและหมู่บ้านจัดสรรบริเวณหน้ามหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ และการสร้างหมู่บ้านจัดสรรบริเวณ ต.เสม็ด เป็นต้น สำหรับพื้นที่ทางเกษตรกรรม จากการวัดเนื้อที่จากแผนที่การใช้ที่ดินของสุขาภิบาลปี 2526 (ดูตารางที่33 ประกอบ) มีการใช้ที่ดินเพื่อการเกษตรรวมประมาณ 4,585.35 ไร่ ต.แสนสุขมีการใช้ที่ดินรวมมากที่สุดประมาณ 1,793.56 ไร่

ส่วนเขตที่มีการใช้ที่ดินในการทำนาและทำไร่มากที่สุด คือ ต.เสม็ด 641.08 และ 142.84 ไร่ กับ ต.บ้านปึก 346.4 และ 349 ไร่ ซึ่งการทำนามีการทำทั้งนาปรังและนาปี การทำไร่ส่วนใหญ่จะปลูกมันสำปะหลัง ส่วนต้นไม้ยืนต้นที่ปลูกกันมาก คือ มะพร้าว โดยปล่อยให้ขึ้นเองตามธรรมชาติ ซึ่ง ต.แสนสุขมีมากที่สุดประมาณ 1,221.64 ไร่ นอกจากนี้ยังมีการทำนากุ้งและสวนต้นไม้ประมาณ 289.6 และ 27.56 ไร่ ซึ่งในภาพรวมเขตเกษตรกรรมที่มีการเพาะปลูกจะอยู่บริเวณตั้งแต่แนวคลองบางโปรงเขตพื้นที่ตอนกลางของสุขาภิบาลใน ต.แสนสุข ต.บ้านปึก ต.เสม็ด และบางส่วน ต.อ่างศิลา อย่างไรก็ตามการเพาะปลูก ไม่ค่อยได้ผลเท่าใดนักเนื่องจากเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้น จึงทำให้ผลิต เช่น ข้าว หัวมันสำปะหลัง และผักสดต่าง ๆ ส่วนใหญ่จะมาจากภายนอกเขตสุขาภิบาล

4.1.2 <u>การประมง</u>

การประมงนับได้ว่าเป็นอาชีพหลักดั้งเดิมประเภทหนึ่งของชุมชนที่ตั้งถิ่นฐานอยู่ตามแนวชายฝั่งทะเลของจังหวัดชลบุรี ได้แก่ อ.เมืองชลบุรี อ.ศรีราชา อ.บางละมุง และ อ.สัตหีบ และกิ่ง อ.เกาะสีชัง ซึ่งแบ่งได้เป็น 2 ประเภท คือ

1) <u>การประมงทะเล</u>

เป็นการทำประมงโดยอาศัยเรือและเครื่องมือชนิดต่าง ๆ ออกไปจับสัตว์น้ำทะเลนอกชายฝั่ง ซึ่งส่วนใหญ่เป็นการประมงแบบยังชีพที่นำเรือออกจากฝั่งไป - กลับในวันเดียว ใน พ.ศ.2524 มีปริมาณสัตว์น้ำทะเลชนิดต่าง ๆ ที่จับได้ทั้ง จังหวัดรวม 121,878 ตัน คิดเป็นมูลค่าการผลิตประมาณ 1,462 ล้านบาท เฉลี่ยตันละ 11,995.6 บาท ซึ่ง อ.เมืองชลบุรีจับได้มากที่สุด 65,650 ตัน หรือ 53.9% คิดเป็นสัดส่วนมูลค่าการผลิตรวม 787.5 ล้านบาท โดยมีเรือที่ทำการประมง 274 ลำ หรือ 44.1% ของจำนวนเรือทั้งหมด 622 ลำ ที่จดทะเบียนไว้กับประมงจังหวัด (ดูตารางที่ 6 ประกอบ) จะเห็นได้ว่าการประมงทะเลในเขต อ.เมืองชลบุรี นับว่าสำคัญมากเมื่อเทียบกับอำเภออื่น ๆ ซึ่งบริเวณที่มีการทำประมงได้แก่ ต.อ่างศิลา ต.แสนสุข ต.บางหรายและเทศบาลเมือง ส่วน ต.เสม็ดกับ ต.คลองตำหรุ ก็มีบ้างแต่น้อย สำหรับในเขตสุขาภิบาล ต.อ่างศิลาจะมีการทำประมงทะเลมากที่สุด คือ ใน พ.ศ.2525 มีครัวเรือนที่

ประกอบอาชีพประมง 312 ครัวเรือน[11] คิดเป็น 32.8% ของครัวเรือนทั้งหมด 952 ครัวเรือน ทั้งนี้ยังไม่ได้รวมผู้เพาะเลี้ยงชายฝั่งจะเห็นได้ว่าเป็นสัดส่วนเกือบครึ่งของสาขาอาชีพอื่น ๆ ของครัวเรือนทั้งหมด นอกจากนี้ยังมีเรือ 130 ลำที่จดทะเบียนและผู้ประกอบการ 82 คน เป็นสมาชิกสหกรณ์กลุ่มเกษตรกรทำประมง[12] คิดเป็น 47.5% ของเรือที่จดทะเบียนใน อ.เมืองชลบุรีทั้งหมด 274 ลำ นับได้ว่าเรือประมงเกือบครึ่งหนึ่งของ อ.เมืองชลบุรีอยู่ที่ ต.อ่างศิลา โดยจอดอยู่ท่าเทียบเรืออ่างศิลา (ท่าเรือองค์การสะพานปลา) ทั้งนี้ยังไม่รวมเรือประมงที่ไม่จดทะเบียนและเรือจรอื่น ๆ ส่วน ต.แสนสุข การทำประมงทะเลจะอยู่บริเวณ หมู่ที่ 14 บ้านหาดวอนนภา หมู่ที่ 13 บ้านแหลมแท่น มีจำนวนประมาณ 55 ครัวเรือน[13] จำนวนเรือประมงจากการสังเกตและสัมภาษณ์มีประมาณ 70 ลำ จอดที่แหลมแท่นประมาณ 20 ลำ และท่าเทียบเรือเขาสามมุขประมาณ 50 ลำ ซึ่งเรือจำนวนนี้ส่วนหนึ่งเป็นเรือจรที่จอดแวะ และทำการประมงในบริเวณชั่วครั้งชั่วคราว ประมาณ 10 ลำ ขนาดเรือที่ใช้ในการทำประมง มีระวางขับน้ำตั้งแต่ 1 - 60 ตันกรอสก์ ความยาวเรือ 8 - 14 เมตร จำนวนลูกเรือขนาด 4 - 8 คนแล้วแต่ขนาดเรือ ที่น่าสังเกตคือลูกเรือระดับต่ำนั้นส่วนใหญ่จะเป็นคนมาจากภาคตะวันออกเฉียงเหนือหรือจังหวัดอื่น ๆ ทั้งนี้อาจจะเนื่องจากปัญหาค่าจ้างแรงของคนในพื้นที่ค่อนข้างสูง จึงนิยมใช้แรงงานของคนในพื้นที่อื่น ๆ ส่วนลูกเรือระดับสูงขึ้นไปจนถึงกัปตันเรือจะเป็นคนในพื้นที่ นับได้ว่าภาคเศรษฐกิจด้านประมงทะเลของสุขาภิบาลยังเป็นแหล่งจ้างแรงงานของคนในจังหวัดอื่น ๆ ด้วย สำหรับปริมาณสัตว์น้ำทะเลที่จับได้ส่วนใหญ่ส่งไปยังตลาดแสนสุข ตลาดปลาชลบุรี หรือท่าเทียบเรืออื่น ๆ ถ้ามีราคาซื้อขายที่ดีกว่า

---

[11] สำนักงานประมงจังหวัดชลบุรี "การสำรวจครัวเรือนและอุปกรณ์เครื่องมือทำประมงทะเล อำเภอเมืองชลบุรี พ.ศ.2525" (ชลบุรี : สำนักงานประมงจังหวัดชลบุรี, 2525), หน้า 1

[12] สำนักงานกลุ่มเกษตรกรทำประมงอ่างศิลา "รายงานประจำปี 2525" (ชลบุรี : สำนักงานกลุ่มเกษตรกรทำประมงอ่างศิลา, 2525), หน้า 2

[13] สำนักงานประมงจังหวัดชลบุรี "การสำรวจครัวเรือนและอุปกรณ์เครื่องมือทำประมง อำเภอเมือง ชลบุรี", หน้าเดียวกัน

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รูปภาพที่ 4 ท่าเทียบเรือองค์การสะพานปลา ต.อ่างศิลา (12 ม.ค. 2527)

รูปภาพที่ 5 แปลงเพาะเลี้ยงชายฝั่งหอยนางรม บริเวณ ต.อ่างศิลา (12 ม.ค. 2527)

ส่วนด้านปัญหาการประมงทะเลนั้น ปัจจุบันปริมาณสัตว์น้ำน้อยลงไปมาก ประกอบกับการประกาศขยายน่านน้ำเศรษฐกิจของประเทศเพื่อนบ้าน 200 ไมล์ทะเล ทำให้บริเวณพื้นที่ทำการประมงถูกจำกัดแคบลง ซึ่งส่งผลกระทบการประมงชายฝั่ง และปัญหาเรื่องราคาน้ำมันที่มีการเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงไม่แน่นอนตามสภาพการณ์โลก ถ้าน้ำมันมีราคาสูงขึ้นหรือขาดแคลนลง จะทำให้ต้นทุนการทำประมงสูงขึ้น และจะมีการขาดทุน ทำให้การประมงหยุดชะงักได้ เช่น วิกฤตการณ์น้ำมันปี 2516 นอกจากนี้เรื่องภาษี ที่มีการประเมินจัดเก็บสูงเพิ่มขึ้นทุกปี ทำให้ผู้ประกอบประมงรายย่อย ๆ เดือดร้อน

2) <u>การเพาะเลี้ยงชายฝั่ง</u>

การเพาะเลี้ยงชายฝั่งที่สำคัญได้แก่ การเลี้ยงหอยนางรม หอยแมลงภู่ และกุ้งทะเล ซึ่งแยกพิจารณาได้ดังนี้

(2.1) <u>การเลี้ยงหอยนางรม</u> พ.ศ.2524 (ดูตารางที่ 7 ประกอบ) สุขาภิบาลแสนสุข มีจำนวนผู้เพาะเลี้ยงและเนื้อที่มากที่สุดของจำนวนรวมจังหวัด คือ จำนวนผู้เพาะเลี้ยงรวม 389 ราย หรือ 98.24% มีเนื้อที่เพาะเลี้ยงรวม 1,440.1 ไร่ หรือ 98.69% โดย ต.อ่างศิลามีการเพาะเลี้ยงมากที่สุด 237 ราย หรือ 59.85% 980.2 ไร่ หรือ 67.17% รองลงมา ต.แสนสุข 108 ราย หรือ 27.28% 396.3 ไร่ หรือ 27.16% และต.บ้านปึก 44 ราย หรือ 11.11% 63.6 ไร่ หรือ 4.36% แสดงว่าเขตสุขาภิบาลโดยเฉพาะ ต.อ่างศิลาเป็นเขตการเพาะเลี้ยงนางรมที่สำคัญของจังหวัด ซึ่งปริมาณการผลิตและมูลค่าการผลิตเมื่อเทียบจากอัตราส่วน เนื้อที่ ปริมาณผลผลิตและมูลค่าการผลิตรวมของจังหวัดที่ 1 ไร่ เท่ากับ 0.435 ตัน และ 1 ตัน ต่อ 13,001.0366 บาท สุขาภิบาลจะมีปริมาณการผลิตรวม 626.450ตัน คิดเป็นมูลค่า 8,144,500 บาท คิดเป็น 98.69% ซึ่ง ต.อ่างศิลา จะมีมากที่สุด 426.390ตัน คิดเป็นมูลค่า 5,543,512 บาท หรือ 67.17% รองลงมาต.แสนสุข 172.390 ตันคิดเป็นมูลค่า 2,241,249 บาท หรือ 27.16% ต.บ้านปึก 27.670 ตัน คิดเป็นมูลค่า 359,739 บาท หรือ 4.36%

จะเห็นได้ว่าการเลี้ยงหอยนางรมเป็นอาชีพที่สำคัญอันหนึ่งที่ทำรายได้ให้กับประชาชนในเขตสุขาภิบาล โดยเฉพาะ ต.อ่างศิลา ซึ่งเป็นแหล่งเลี้ยงที่ใหญ่และมีชื่อเสียงในด้านการเพาะเลี้ยงมานาน แต่อย่างไรก็ตามการเพาะเลี้ยงหอย

นางรมในปัจจุบันกำลังประสบปัญหา คือ จากปริมาณผลผลิตรวมจังหวัดใน พ.ศ.2519 - 2524 (ดูแผนภูมิที่ 4 ประกอบ) จะเห็นได้ว่าปริมาณผลผลิตเริ่มมีแนวโน้มลดลงใน พ.ศ.2521 และลดลงมากใน พ.ศ.2524 ซึ่งเปรียบเทียบกับ พ.ศ.2520 ลดลงเท่ากับ -9,657 ตันหรือ -938.3% ขณะที่จำนวนผู้เพาะเลี้ยงและเนื้อที่มีการเปลี่ยนแปลงไม่แตกต่างกันมากนักทั้งนี้เนื่องจากปัญหา มลพิษของน้ำทะเลตลอดแนวชายฝั่งของอ่าวที่เกิดจากการระบายน้ำเสียและสิ่งปฏิกูลจากโรงงานอุตสาหกรรม และแหล่งชุมชนต่าง ๆ ลงสู่น้ำทะเลที่ต่อเนื่องมาจากปากน้ำสมุทรปราการ อ่าวบางปะกง อ่าวชลบุรี จนกระทั่งถึงอ่าวบางโปรง และอ่าวบางแสน จึงมีส่วนช่วยทำลายเชื้อหอยธรรมชาติ และหยุดยั้งการเจริญเติบโตของเชื้อหอยจากการสัมภาษณ์ผู้เพาะเลี้ยงใน ต.อ่างศิลา พบว่า "ปัจจุบันเชื้อหอยไม่ค่อยจะเกาะแปลงหินในระยะ 50 เมตรแรกจากแนวชายฝั่ง" นอกจากนี้คือปัญหาวิธีการเพาะเลี้ยง ซึ่งยังขาดการพัฒนาให้ถูกต้องตามหลักวิชาการ ผู้เพาะเลี้ยงยังคงใช้วิธีการเก่า ที่พวกเขาพัฒนาคิดค้นขึ้นมาเอง จึงอาจเป็นสาเหตุหนึ่งทำให้ผลผลิตที่ได้ไม่ดีเท่าที่ควร ปริมาณผลผลิต/ไร่ต่ำ ขนาดของหอยเล็ก ไม่เป็นที่ต้องการของตลาดจึงจะส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจส่วนรวมได้

(2.2) การเพาะเลี้ยงหอยแมลงภู่

มีการเพาะเลี้ยงกันในเขต อ.เมืองชลบุรี เนื่องจากลักษณะชายฝั่งเป็นดินเลน ดินโคลนตะกอนที่ทับถมมาจากปากแม่น้ำบางปะกง ซึ่งเหมาะสำหรับการเจริญเติบโตของเชื้อหอย ใน พ.ศ.2524 (ดูตารางที่ 8 ประกอบ) เขตที่มีการเพาะเลี้ยงมากที่สุด คือ สุขาภิบาลแสนสุข มีผู้เพาะเลี้ยง 24 ราย เนื้อที่ประมาณ 779 ไร่ โดยอยู่ใน ต.อ่างศิลา 13 ราย เนื้อที่ประมาณ 616 ไร่ และ ต.แสนสุข 11 ราย เนื้อที่ประมาณ 163 ไร่ นอกนั้นอยู่ในเขตเทศบาลเมืองชลบุรี ต.บางทราย และ ต.เสม็ด ตามลำดับ จะเห็นได้ว่า ต.อ่างศิลา นอกจากจะมีการเพาะเลี้ยงหอยนางรมมากแล้ว ยังมีการเพาะเลี้ยงหอยแมลงภู่มากด้วย ซึ่งวิธีการเลี้ยงทั่วไปจะเอาไม้ไผ่ไปปักไว้ในทะเล ซึ่งปริมาณการผลิตและมูลค่าเมื่อคิดเทียบจากอัตราเนื้อที่รวม ปริมาณการผลิตรวมเท่ากับ 1 ไร่ : 1.329 ตัน และปริมาณการผลิตรวม : มูลค่าการผลิตรวมเท่ากับ 1 ตัน : 1,287.9 บาทแล้วเขตสุขาภิบาลจะมีปริมาณการผลิตประมาณ 1,035.5 ตัน คิดเป็นมูลค่า

1,333,644 บาท หรือ 41.58% ซึ่ง ต.อ่างศิลาจะมีมากที่สุด 818.8 ตัน คิดเป็นมูลค่า 1,054,551 บาท หรือ 32.88% และต.แสนสุข 216.7 ตัน คิดเป็นมูลค่า 279,093 บาท หรือ 8.70% รองลงมาเขตเทศบาลเมืองชลบุรี 607.3ตัน คิดเป็นมูลค่า 782,155 บาท หรือ 24.38%

จึงนับได้ว่าการเพาะเลี้ยงหอยแมลงภู่ทำรายได้ให้แก่ประชาชนในเขตสุขาภิบาลอีกประเภทหนึ่ง โดยเฉพาะ ต.อ่างศิลาซึ่งเป็นแหล่งเพาะเลี้ยงที่ใหญ่ ส่วนปัญหาการเพาะเลี้ยงก็เช่นเดียวกันกับหอยนางรม คือ จากปริมาณการผลิตรวมจังหวัด พ.ศ.2519 - 2524 (ดูแผนภูมิที่ 5) จะเห็นได้ว่าปริมาณการผลิตจะเริ่มลดลงในปี 2521 และลดลงมากในปี 2523 ซึ่งในปี 2524 ลดลงจากปี 2519 เท่ากับ -25,828 ตัน หรือ -91.2% นับได้ว่ามีการลดมาก ขณะเดียวกันก็มีการลดลงของจำนวนผู้เพาะเลี้ยง และเนื้อที่เพาะเลี้ยง ซึ่งมีการลดลงใน พ.ศ.2521 และลดลงมากใน พ.ศ.2524 เมื่อเปรียบเทียบกับ พ.ศ.2519 แล้วมีผู้เพาะเลี้ยงลดลง -77 ราย หรือ -57.5% มีพื้นที่เพาะเลี้ยงลดลง -4,143.6 ไร่ หรือ - 68.9% ทั้งนี้เนื่องจากปัญหามลพิษของน้ำทะเลที่มีส่วนทำลายเชื้อหอยธรรมชาติ ทำให้ปริมาณการผลิตน้อยลง ขนาดตัวหอยเล็ก ราคาต่ำ ทำให้จำนวนผู้เพาะเลี้ยงและเนื้อที่มีแนวโน้มลง

(2.3) การเพาะเลี้ยงกุ้ง

การเพาะเลี้ยงส่วนใหญ่จะอยู่ในเขต อ.เมืองชลบุรี ซึ่งใน พ.ศ.2524 มีผู้ประกอบการ 53 ราย มีเนื้อที่ประมาณ 3,351.6 ไร่ อยู่ในเขต ต.คลองตำหรุมากที่สุด 29 ราย เนื้อที่ประมาณ 2,102 ไร่ ต.หน้องไม้แดง 19 ราย เนื้อที่ประมาณ 824 ไร่ ต.เสม็ด 4 ราย เนื้อที่ประมาณ 136 ไร่ และ ต.แสนสุขที่อยู่ในเขตสุขาภิบาล 1 ราย เนื้อที่ประมาณ 2,896 ไร่ มีปริมาณการผลิตรวมไม่นับเขตสุขาภิบาลแสนสุขเท่ากับ 175.141 ตัน คิดเป็นมูลค่าการผลิต 5,376,316 บาท เฉลี่ยตันละ 30,696 บาท นอกจากนี้ยังมีผลพลอยได้จากปลาชนิดต่าง ๆ ที่เข้ามาในนากุ้งมีปริมาณ 201,983 ตัน คิดเป็นมูลค่ารวม 695,844 บาท[14] ซึ่งพันธุ์กุ้งที่นิยมเลี้ยงคือ กุ้งกุลาดำ กุ้งแชบวย และกุ้งโอ คัก

---

[14] กรมประมง,ฝ่ายเศรษฐกิจการประมงและแผน, "เอกสารรวบรวมสถิติการเพาะเลี้ยงกุ้งของจังหวัดชลบุรี พ.ศ.2524", (กรุงเทพมหานคร :กรมประมง, 2524), ไม่ปรากฏหน้า.

ตารางที่ 6 แสดงจำนวนและสัดส่วน ปริมาณสัตว์น้ำทะเลที่จับได้ มูลค่าการผลิต และเรือประมง รายอำเภอของจังหวัดชลบุรี พ.ศ.2524

เขตการปกครอง / อำเภอ	ปริมาณสัตว์น้ำทะเลที่จับได้ (ตัน)	สัดส่วน %	มูลค่าการผลิต (ล้านบาท)	สัดส่วน %	จำนวนเรือที่ทำการประมง (ลำ)	สัดส่วน %
1. เมืองชลบุรี	65,650	53.9	787.5	53.9	274	44.1
2. ศรีราชา	3,554	2.9	42.6	2.9	114	18.3
3. บางละมุง	20,224	16.6	242.6	16.6	56	9.0
4. สัตหีบ	31,820	26.1	381.7	26.1	111	17.8
5. กิ่ง อ.เกาะสีชัง	630	0.5	7.6	0.5	67	10.8
รวม	121,878	100	1,462	100	622	100

ที่มา : สำนักงานประมงจังหวัดชลบุรี

หมายเหตุ

เป็นอำเภอที่มีพื้นที่ติดต่อกับชายฝั่งทะเลเท่านั้น

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 7 แสดงจำนวนสัดส่วน เนื้อที่ ผู้ประกอบการ ปริมาณผลผลิต และมูลค่าผลิตหอยนางรมจังหวัดชลบุรี พ.ศ. 2524

เขตการปกครอง	เนื้อที่เพาะเลี้ยง (ไร่)	สัดส่วน %	ผู้เพาะเลี้ยง (ราย)	สัดส่วน %	ปริมาณผลผลิต (กก.)	สัดส่วน %	มูลค่าการผลิต (บาท)	สัดส่วน %
ก. รวม อ.เมืองชลบุรี	1,457.1	99.86	395	99.75	633,845	99.85	8,240,642	99.86
1. รวมเขตสุขาภิบาลแสนสุข	1,440.1	98.69	389	98.24	626.450	98.68	8,144,500	98.69
1.1 ต.อ่างศิลา	980.2	67.17	237	59.85	426.390	67.18	5,543,512	67.17
1.2 ต.แสนสุข	396.3	27.16	108	27.28	172.390	27.16	2,241,249	27.16
1.3 ต.บ้านปึก	63.6	4.36	44	11.11	27.670	4.34	359,739	4.36
2. รวมนอกเขตสุขาภิบาล	17.0	1.17	6	1.51	7.395	1.17	96,142	1.17
2.1 ต.เสม็ด	4.1	0.28	3	0.76	1.784	0.28	23,194	0.28
2.2 ต.บ้านสวน	11.5	0.79	1	0.25	5.002	0.79	65,031	0.79
2.3 ต.หนองไม้แดง	0.4	0.03	1	0.25	0.174	0.03	2,262	0.03
2.4 ท.เมืองชลบุรี	1.0	0.07	1	0.25	0.435	0.07	5,655	0.07
ข. รวม อ.ศรีราชา	2.1	0.14	1	0.25	0.914	0.15	11,883	0.14
1. ต.บางพระ	2.1	0.14	1	0.25	0.914	0.15	11,883	0.14
รวมทั้งจังหวัด	1,459.2	100	396	100	634.759	100	8,252,525	100

ที่มา : กรมประมง, ฝ่ายเศรษฐกิจการประมงและแผนงาน

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 8 แสดงจำนวน สัดส่วน พื้นที่ ผู้ประกอบการ ปริมาณ มูลค่าการผลิตหอยแมลงภู่ในเขต อ.เมืองชลบุรี พ.ศ. 2524

เขตการปกครอง	พื้นที่เพาะเลี้ยง (ไร่)	สัดส่วน %	ผู้ประกอบการ (ราย)	สัดส่วน %	ปริมาณผลผลิต (ตัน)	สัดส่วน %	มูลค่าการผลิต (บาท)	สัดส่วน %
อ.เมืองชลบุรี								
เขตสุขาภิบาลแสนสุข	779	41.58	24	42.11	1,035.5	41.58	1,333,644	41.58
ต.อ่างศิลา	616	32.88	13	22.81	818.8	32.88	1,054,551	32.88
ต.แสนสุข	163	8.70	11	19.30	216.7	8.70	279,093	8.70
นอกเขตสุขาภิบาล	1,094.7	58.42	33	57.89	1,455.1	58.42	1,874,056	58.42
ต.เมืองชลบุรี	456.9	24.38	20	35.09	607.3	24.38	782,155	24.38
ต.บางทราย	439.8	23.47	12	21.05	584.6	23.47	752,920	23.47
ต.เสม็ด	198	10.57	1	1.75	263.2	10.57	338,981	10.57
รวมทั้งสิ้น	1,873.7	100	57	100	2,490.6	100	3,207,700	100

ที่มา : กรมประมง, งานสถิติการประมง ฝ่ายเศรษฐกิจการ และแผนงาน

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แผนภูมิที่ 4 แสดงจำนวนผู้เพาะเลี้ยง เนื้อที่ และปริมาณผลผลิตหอยนางรม ของจังหวัดชลบุรี พ.ศ. 2519 - 2524

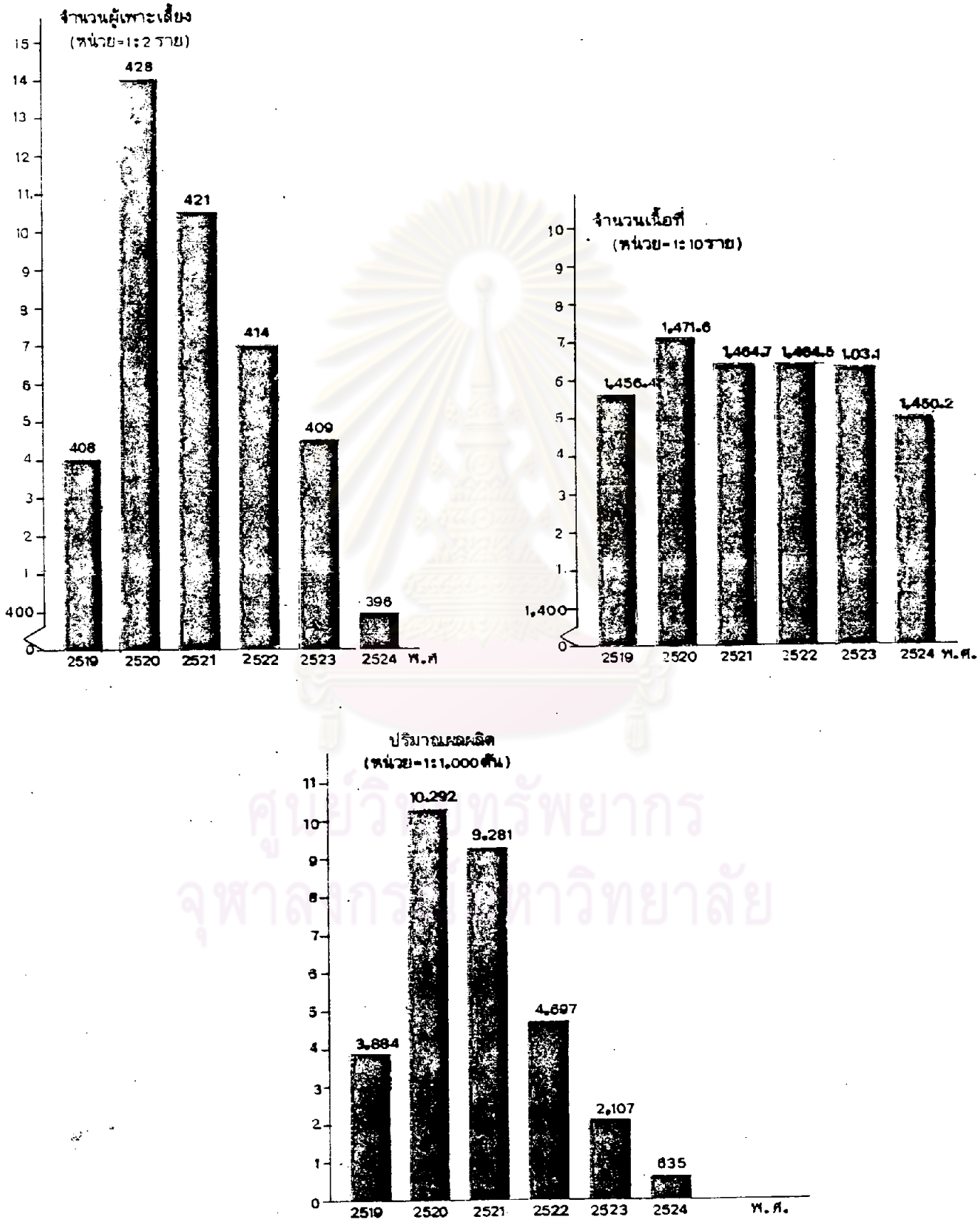

ที่มา กรรมประมง , ฝ่ายเศรษฐกิจการประมงและแผนงาน

แผนภูมิที่ 5 แสดงจำนวนผู้เพาะเลี้ยง เนื้อที่ และผลผลิตหอยแมลงภู่ของจังหวัดชลบุรี พ.ศ.2519—พ.ศ.2524

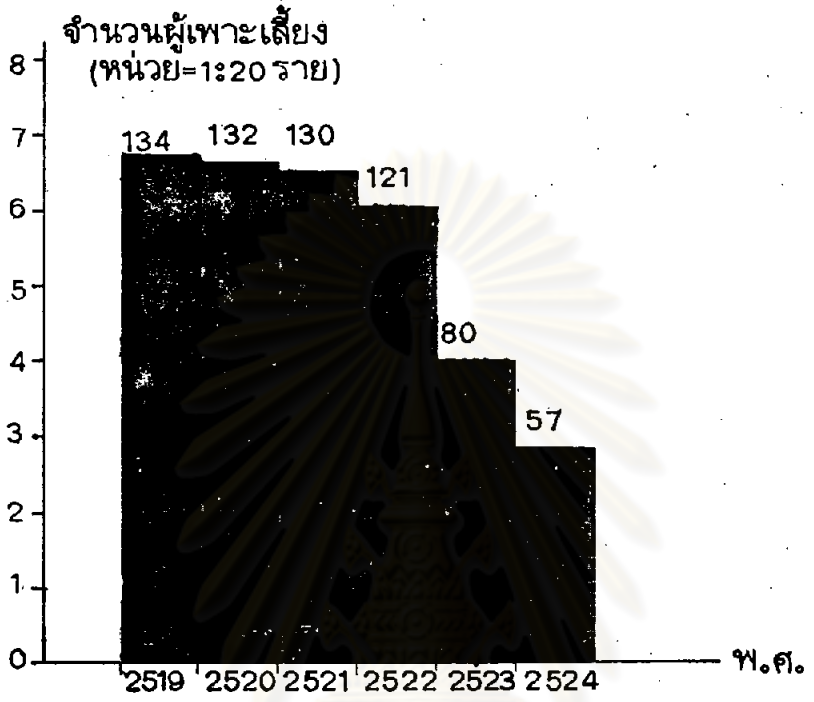

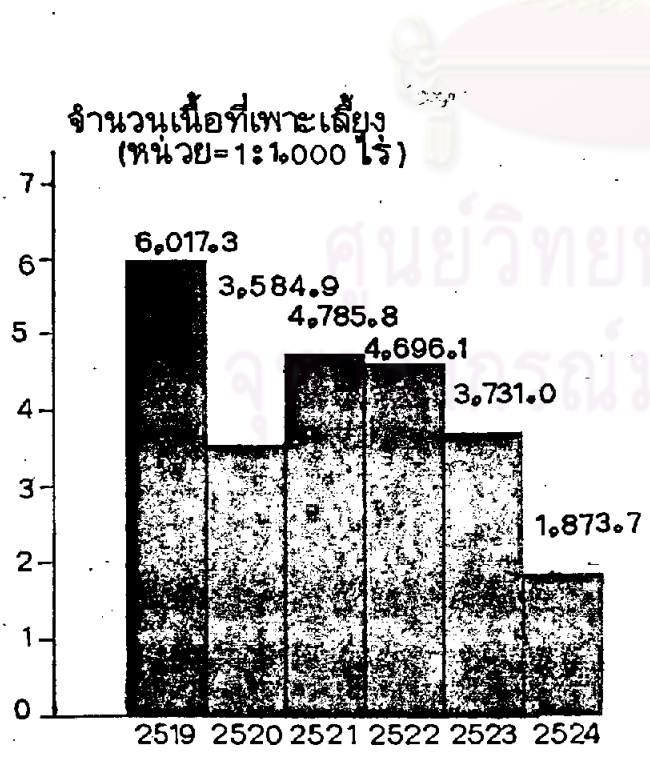

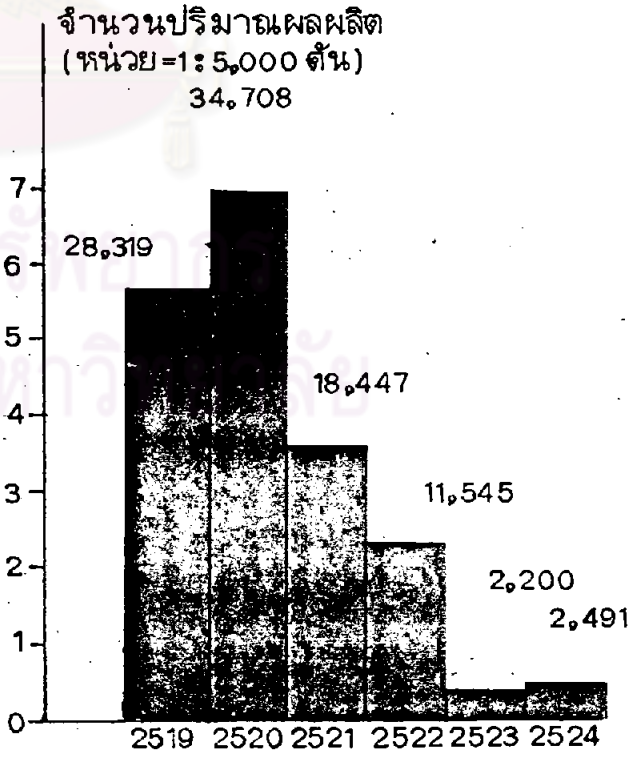

ที่มา : กรมประมง ฝ่ายเศรษฐกิจการประมงและแผนงาน

4.2 อุตสาหกรรมและหัตถกรรม

4.2.1 อุตสาหกรรมโรงงาน

ในภารรวมของ พ.ศ.2526 (ดูตารางที่ 9 ประกอบ) สุขาภิบาลแสนสุข มีจำนวนโรงงานประเภทต่าง ๆ ที่จดทะเบียนไว้กับอุตสาหกรรมจังหวัด 63 โรง มีมูลค่าจดทะเบียนรวม 64.33 ล้านบาท มีจำนวนคนงาน 641 คน โดยที่ตำบลแสนสุขจะมีจำนวนมากที่สุด 40 โรง ทุนจดทะเบียน 35.052 ล้านบาท คนงาน 366 คน รองลงมาก็คือ ตำบลเสม็ด มีจำนวน 11 โรง ทุนจดทะเบียน 21.677 ล้านบาท จำนวนคนงาน 151 คน ตำบลเหมือง มีจำนวน 9 โรง ทุนจดทะเบียน 4.548 ล้านบาท จำนวนคนงาน 55 คน และตำบลอ่างศิลา มีจำนวน 3 โรง ทุนจดทะเบียน 3.053 ล้านบาท จำนวนคนงาน 69 คน ส่วนตำบลบ้านบึกนั้นไม่มีโรงงานอุตสาหกรรม (ดูแผนที่ที่ 10 ประกอบ) จากจำนวนโรงงานอุตสาหกรรมดังกล่าว เมื่อพิจารณาแต่ละประเภทจะพบว่า โรงงานประเภทอุตสาหกรรมการเกษตร อันได้แก่ โรงงานแป้งมันสำปะหลัง มันเส้น มันอัดเม็ด เม็ดสาคู จะเป็นโรงงานอุตสาหกรรมหลักของชุมชนสุขาภิบาล กล่าวคือ มีจำนวนโรงงานรวมเท่ากับ 21 โรง เป็นโรงงานแป้งมันสำปะหลัง 8 โรง เม็ดสาคู 7 โรง มันเส้น 4 โรง มันอัดเม็ด 2 โรง มีทุนจดทะเบียนรวม 9.039 ล้านบาท คนงาน 134 คน ซึ่งนับได้ว่ามีจำนวนมากที่สุดในแต่ละประเภทของโรงงาน ทุนจดทะเบียนและความต้องการด้านแรงงาน ในด้านปัจจัยการผลิตจะเป็นแหล่งรองรับผลิตหัวมันสำปะหลังทั้งในเขตสุขาภิบาล และพื้นที่นอกเขตรอบ ๆ ทำให้เกิดการกระจายรายได้สู่ภาคเกษตรกรรม นอกจากนี้ผลผลิตที่ได้ยังเป็นปัจจัยการผลิตต่อเนื่องของโรงงานอุตสาหกรรมอื่น ๆ เช่น เม็ดสาคู และอาหารสัตว์ เป็นต้น รองลงมาคือ อุตสาหกรรมบริการมีจำนวน 14 โรง ทุนจดทะเบียน 21.368 ล้านบาท คนงาน 119 คน ส่วนโรงงานที่นับได้ว่า มีความสำคัญรองลงมามี 7 โรงงาน ที่มีทุนจดทะเบียนเกินกว่าหนึ่งล้านบาท และมีความต้องการแรงงานเกินกว่า 10 คนขึ้นไป (ดูตารางที่ 10 ประกอบ) ได้แก่ โรงงานผลิตหัวอาหารสัตว์จากแป้งมันสำปะหลัง บริษัทมิตรชัญญาอุตสาหกรรม จำกัด มีทุนจดทะเบียน 6 ล้านบาท คนงาน 60 คน โรงงานผลิตเสาคอนกรีตเสริมเหล็ก บริษัท เอ.อาร์.อี จำกัด มีทุนจดทะเบียน 2.5 ล้านบาท คนงาน 52 คน โรงงานผลิตเคมีแอสฟัลท์เหลว มีทุนจดทะเบียน 2.4 ล้านบาท คนงาน 50 คน

โรงน้ำแข็งไทยน้ำแสง มีทุนจดทะเบียน 3.4 ล้านบาท คนงาน 22 คน และโรงงานผลิตแป้งข้าวเจ้า ข้าวเหนียว ห้างหุ้นส่วนจำกัดพรชัยอุตสาหกรรมชลบุรี มีทุนจด ทะเบียน 3.1 ล้านบาท คนงาน 15 คน ห้างหุ้นส่วนจำกัดสหกลชลบุรี รับซ่อมรถยนต์ มีทุนจดทะเบียน 6 ล้านบาท คนงาน 11 คน ที่เหลือนอกนั้นเป็นโรงงานที่ต้องการแรงไม่เกิน 10 คน

จะเห็นได้ว่าโรงงานอุตสาหกรรมส่วนใหญ่จะเป็นอุตสาหกรรมขนาดเล็ก และขนาดปานกลาง ส่วนการลงทุนอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ที่มีทุนจดทะเบียนและคนงาน จำนวนมาก ๆ ยังไม่มี ซึ่งเขตอุตสาหกรรมจะอยู่บริเวณแนวถนนสุขุมวิท ถนนเปรมใจราษฎร์ ในเขต ต.แสนสุข และ ต.เหมือง

ในด้านการเปลี่ยนแปลง (ดูตารางที่ 11 ประกอบ) โครงสร้างอุตสาหกรรมหลักทางการเกษตรมีแนวโน้มเปลี่ยนแปลงไปเป็นอุตสาหกรรมประเภทอื่น ๆ กล่าวคือ ใน พ.ศ.2506 จำนวนโรงงานแป้งมันสำปะหลังในเขตตำบลแสนสุขมีจำนวน 39 โรง มีคนงาน 183 คน ตำบลเหมือง มีจำนวน 27 โรง คนงาน 85 คน รวมเป็น 66 โรง คนงาน 268 คน ที่อยู่ในเขตสุขาภิบาล ซึ่งจะเห็นได้ว่าจำนวนโรงงาน ใน พ.ศ.2525 ลดลงจาก พ.ศ.2506 ถึง -45 โรง คนงาน -134 คน แบ่งเป็นในเขตสุขาภิบาลแสนสุข -27 โรง คนงาน -104 คน ตำบลเหมือง -18 โรง คนงาน -30 คน ซึ่งปัจจุบันยังเหลือซากของโรงงานปรากฏให้เห็นอยู่ สาเหตุที่ทำให้การเปลี่ยนแปลงลดลง อาจเนื่องมาจาก การแข่งขันกันเพิ่มจำนวนโรงงานการผลิตในเขตพื้นที่ต่าง ๆ ทำปริมาณผลผลิตเกินความต้องการของตลาดภายในประเทศ และตลาดโลก ประกอบความต้องการตลาดโลกมีแนวโน้มลดลง จึงทำให้ราคาผลผลิตตกต่ำลง ขณะเดียวกันรัฐบาลก็เข้ามามีบทบาทในการประกันราคาพืชผลทางเกษตร และควบคุมโรงงานในด้านสิ่งแวดล้อมมากขึ้น ทำให้โรงงานที่ไม่สามารถตัวเข้ากับสภาวะแวดล้อมดังกล่าวได้ต้องปิดกิจการลง และมีแนวโน้มว่าโรงงานประเภทแป้งมันสำปะหลังจะลดจำนวนลงอีก ซึ่งจะมีผลกระทบต่อโครงสร้างอุตสาหกรรมของสุขาภิบาลได้

ส่วนการขยายตัวของอุตสาหกรรมอื่น ๆ นั้นจะมีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้น เนื่องจากการขยายตัวของอุตสาหกรรมที่ออกมาจากเขตเทศบาลเมืองชลบุรี โดยอุตสาหกรรมบริการและอุตสาหกรรมหนัก

หอสมุดกลาง สถาบันวิทยบริการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 9 แสดงจำนวนโรงงานอุตสาหกรรม เงินทุนจดทะเบียน และคนงานแยกเป็นรายตำบลในเขตสุขาภิบาลแสนสุข พ.ศ 2526

(ทุน - ล้านบาท)

ประเภทกิจกรรม	จำนวนรวม			เขตการปกครอง											
				ต.แสนสุข			ต.เหมือง			ต.เสม็ด			ต.บางพระ		
	โรงงาน	ทุน	คนงาน	โรงงาน	ทุน	คนงาน	โรงงาน	ทุน	คนงาน	โรงงาน	ทุน	คนงาน	โรงงาน	ทุน	คนงาน
1. อุตสาหกรรมการเกษตร	28	18.949	230	18	14.491	188	9	4.548	55	1	0.260	7			
1.1 โรงงานแป้งมันสำปะหลัง	8	2.480	38	5	1.810	25	3	0.670	13						
1.2 โรงงานมันเส้น	4	0.205	29	2	0.031	16	2	0.174	13						
1.3 โรงงานเม็ดสาคู	7	3.950	49	4	1.950	29	3	2.000	20						
1.4 โรงงานอัดมันเม็ด	2	2.404	18	1	0.900	9	1	1.504	9						
1.5 โรงงานผลิตหัวอาหารสัตว์	2	8.260	67	1	8.000	60				1	0.260	7			
1.6 โรงงานสีข้าว	4	0.250	7	4	0.250	7									
1.7 โรงงานบดแป้งข้าวเจ้าข้าวเหนียว	1	3.400	22	1	3.400	22									
2. อุตสาหกรรมการประมง	3	1.710	27	3	1.71	27									
2.1 โรงงานน้ำมันหอยนางรม	1	0.600	5	1	0.600	5									
2.2 โรงงานน้ำปลา	2	1.11	22	2	1.11	22									
3. อุตสาหกรรมยาสูบ	7	7.392	73	4	6.755	51				2	0.317	13	1	0.320	9
3.1 โรงงานเส้นหมี่เส้นก๋วยเตี๋ยว	6	7.172	64	3	6.535	42				2	0.317	13	1	0.320	9
3.2 โรงงานทำขนมเปี๊ยะ	1	0.220	9	1	0.220	9									
4. อุตสาหกรรมไม้ของเป็น	2	3.651	25	2	3.651	25									
4.1 โรงงานทำน้ำแข็งก้อน	1	3.400	22	1	3.400	22									
4.2 โรงงานทำน้ำแข็งหลอด	1	0.251	3	1	0.251	3									
5. อุตสาหกรรมวัสดุการก่อสร้าง	4	4.700	74	2	1.650	11				1	0.55	11		2.500	52
5.1 โรงงานคอนกรีตบล็อก	2	1.950	17	1	1.4	6				1	0.55	11			
5.2 โรงงานวงกบประตูหน้าต่าง	1	0.250	5	1	0.250	5									
5.3 โรงงานผลิตเสาคอนกรีตอัดแรง	1	2.500	52										1	2.500	52
6. อุตสาหกรรมหล่อยาง โลหะ และพลาสติก	4	5.560	68	2	2.830	12				2	2.730	56			
6.1 โรงงานเคมียางนอตฟิตติ้งเหลว	1	2.400	50							1	2.400	50			
6.2 โรงงานหล่อดอกยางรถยนต์	1	2.500	9	1	2.500	9									
6.3 โรงงานถุงพลาสติก	1	0.330	3	1	0.330	3									
6.4 โรงงานหล่อพระ	1	0.330	6							1	0.330	6			
7. อุตสาหกรรมการบริการ	14	21.388	119	8	3.315	47				5	17.820	64	1	0.233	8
7.1 ร้านเชื่อมกลึงโลหะ	8	3.583	56	5	2.163	30				3	1.420	26			
7.2 ร้านซ่อมเครื่องยนต์	2	16.400	38							2	16.400	38			
7.3 ร้านซ่อมเครื่องเรือ	1	0.233	8										1	0.233	8
7.4 ร้านทำท่อไอเสีย	1	0.050	4	1	0.050	4									
7.5 อู่ต่อตัวถังรถยนต์	2	1.102	13	2	1.102	13									
8. อุตสาหกรรมการต่อเรือ	1	1.000	25	1	1.000	25									
รวม	63	64.33	641	40	35.052	368	9	4.548	55	11	21.677	151	3	3.053	69

ที่มา : อุตสาหกรรมจังหวัดชลบุรี, ทำเนียบโรงงานอุตสาหกรรมของจังหวัดชลบุรี พ.ศ. 2526
(ชลบุรี : สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดชลบุรี, 2526), หน้า 5-95.

ตารางที่ 10 แสดงรายชื่อโรงงานอุตสาหกรรมที่มีทุนจดทะเบียนเกิน 1 ล้านบาท และจำนวนคนงานเกิน 10 คน ในเขตสุขาภิบาลแสนสุข พ.ศ. 2528

ประเภทกิจการ	ชื่อโรงงาน	ที่ตั้ง	ทุนจดทะเบียน (ล้านบาท)	จำนวนคนงาน	
				ชาย	หญิง
1. ผลิตหัวอาหารสัตว์จากแป้งมันสำปะหลัง	บริษัทมิตรธัญญะอุตสาหกรรม จำกัด	132/ ถ.สุขุมวิท ม.11 ต.แสนสุข	6.0	60	-
2. ผลิตเสาคอนกรีตเสริมเหล็กลัดแรง	บริษัท เอ.อาร์.อี. จำกัด	ม.5 ถ.อ่างศิลา-เขาสามมุข ต.อ่างศิลา	2.5	52	-
3. ผลิตเคมีทำแอสฟัลท์เหลว	บริษัท พี.เอส แอลฟัลท์ จำกัด	29/1 ถ.สุขุมวิท ม.3 ต.เสม็ด	2.4	50	-
4. ซ่อมเครื่องยนต์	ชลบุรีเซอรวิส	38/250 ถ.สุขุมวิท ม.7 ต.เสม็ด	9.80	27	-
5. อู่ต่อเรือ	อู่ต่อเรือแหลมแท่น	356/1 ม.13 ต.แสนสุข	1	25	-
6. โรงน้ำแข็ง	โรงน้ำแข็งไทยนำแสง		3.4	22	
7. เส้นหมี่ ก๋วยเตี๋ยว	เอี๊ยวเซ่งเฮง	129/1 ถ.สุขุมวิท ม.11 ต.แสนสุข	2.385	18	-
8. แป้งข้าวเจ้า ข้าวเหนียว	ห้างหุ้นส่วนจำกัดพรชัยอุตสาหกรรมชลบุรี	132/2 ม.11 ต.แสนสุข	3.1	15	-
9. ซ่อมรถยนต์	ห้างหุ้นส่วนจำกัดสหกลชลบุรี	66/17 ถ.สุขุมวิท ม.4 ต.เสม็ด	5.60	11	-
10. หล่อดอกยาง	วิรัชเป็นไทร์	1/1 ถ.สุขุมวิท ม.4 ต.แสนสุข	2.5	9	-
11. เส้นก๋วยเตี๋ยว	ฮะเซ้งฮวด	111/7 ม.15 ต.แสนสุข	1.050	9	-
12. แป้งมันสำปะหลังและสาคู	ป้อกิม	69 ถ.สุขุมวิท ม.9 ต.แสนสุข	1.1	7	-
13. เม็ดสาคู	บุ้นไช้	99/1 ถ.สุขุมวิท ม.11 ต.แสนสุข	1.4	6	-
14. คอรกรีตบล็อก	หนองมนเอ็นจิเนียร์ริ่ง จำกัด	101 ม.11 ต.แสนสุข	1.4	6	-

ที่มา : สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดชลบุรี, ทำเนียบโรงงานอุตสาหกรรมของจังหวัดชลบุรี พ.ศ. 2526, (ชลบุรี : สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดชลบุรี, 2526), หน้า 5-95.

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

78

ตารางที่ 11 แสดงจำนวนและการเปลี่ยนแปลงโรงงานอุตสาหกรรมการเกษตรแยกเป็นรายตำบลในเขตสุขาภิบาลแสนสุข พ.ศ. 2506-2526

เขตการปกครอง / ตำบล	พ.ศ. 2506[1]		พ.ศ. 2526[2]		การเปลี่ยนแปลง พ.ศ. 2506-2526	
	โรงงาน	คนงาน	โรงงาน	คนงาน	โรงงาน	คนงาน
1. แสนสุข	39	183	12	79	-27	-104
2. เสม็ด	5	51	-	-	-	-
3. เหมือง	27	85	9	55	-18	-30
รวม	71	319	21	134	-45	-134

ที่มา

1/ กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม, สถิติชั้นมูลของอุตสาหกรรม 2506, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่น, 2506), หน้า 104-109

2/ สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดชลบุรี, ทำเนียบโรงงานอุตสาหกรรมของจังหวัดชลบุรี พ.ศ.2526, (ชลบุรี : สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดชลบุรี, 2526), หน้า 5-59

หมายเหตุ

โรงงานอุตสาหกรรมเกษตรหมายถึง โรงงานประเภทแป้งมันสำปะหลัง โรงงานมันเส้นและโรงงานมันอัดเม็ด

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

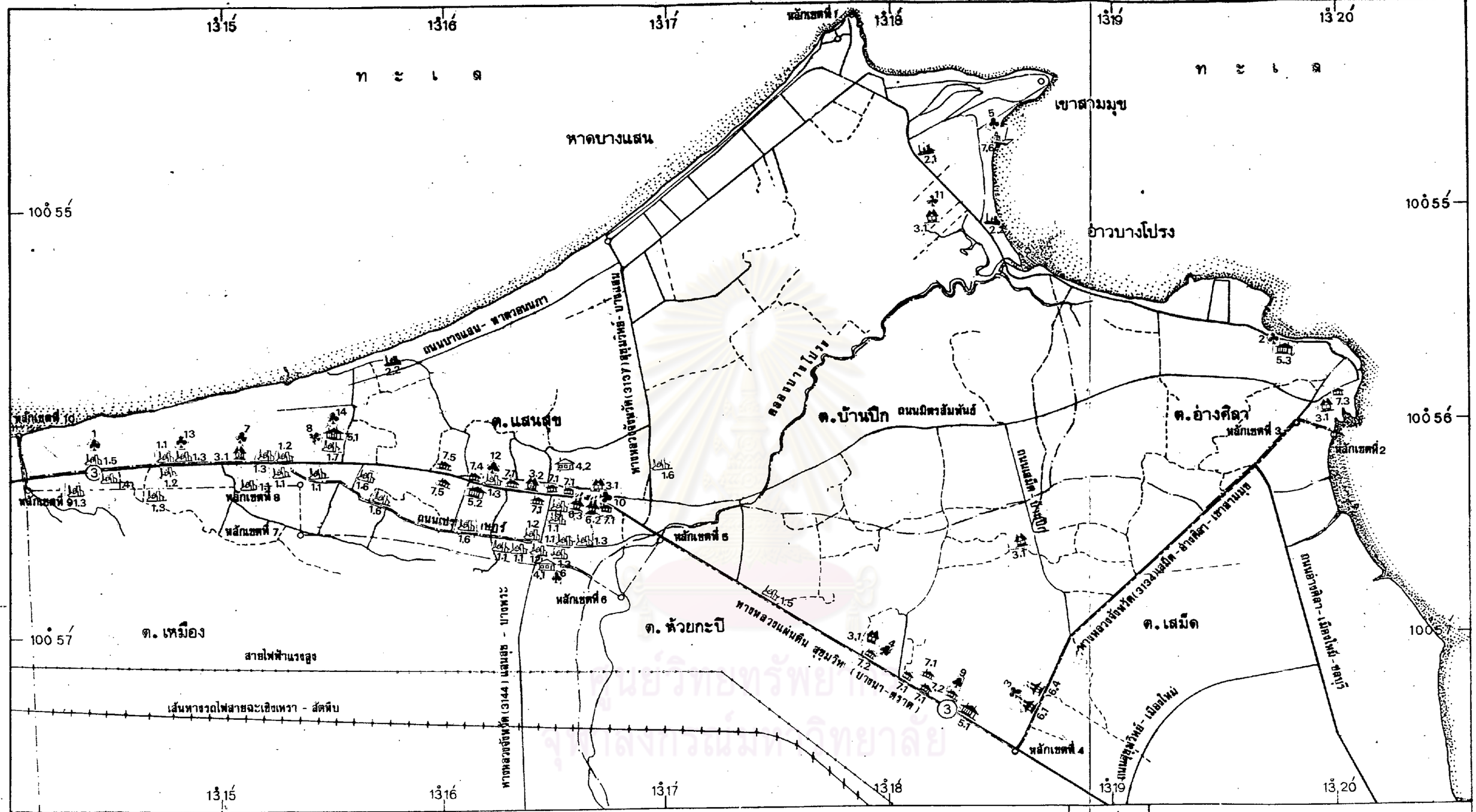

แผนที่สุขาภิบาลแสนสุข อ.เมือง จ.ชลบุรี

แสดง : ที่ตั้งโรงงานอุตสาหกรรม พ.ศ. 2526

มาตราส่วน 1 : 31,600 (0 .316 .632 1.264 กม.)

——— เส้นแนวเขตตำบล

———o——— เส้นแนวเขตและหลักเขตสุขาภิบาล

——— ถนน.ซอยที่ราดยาง

- - - - - - - ถนน.ซอยไม่ได้ราดยาง

สัญลักษณ์

1. อุตสาหกรรมการเกษตร
2. อุตสาหกรรมการประมง
3. อุตสาหกรรมอาหาร
4. อุตสาหกรรมห้องเย็น
5. อุตสาหกรรมวัสดุก่อสร้าง
6. อุตสาหกรรมหล่อยาง พาสติค และโลหะ
7. อุตสาหกรรมบริการ
8. อุตสาหกรรมการต่อเรือ

♠ อุตสาหกรรมที่มีทุนจดทะเบียนเกินล้านบาท

ดูตารางที่ 13.14 ประกอบ

แผนที่ 10

การศึกษาเพื่อเสนอแนะแนวทางการ
พัฒนาชุมชนสุขาภิบาลแสนสุข
อ.เมือง จ. ชลบุรี
โดย นายฉรงค์ พิระภิญโญ
ภาควิชา การวางแผนภาคและเมือง
บัณฑิตวิทยาลัย
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

4.2.2 อุตสาหกรรมครอบครัว

การเผาข้าวหลาม เป็นอุตสาหกรรมครอบครัวที่มีชื่อเสียงของชาวตำบลแสนสุขที่คนทั่วไปเมื่อได้ยินคำว่า "หนองมน" ก็ต้องนึกถึงข้าวหลามหนองมนนี้ด้วย จึงนับได้ว่าเป็นสินค้าพื้นเมืองที่ดึงดูดความสนใจให้กับนักท่องเที่ยวและผู้ที่เดินทางแวะผ่านได้เป็นอย่างดี ซึ่งจะมีส่วนช่วยส่งเสริมการจำหน่ายสินค้าพื้นเมืองอื่น ๆ ทางอ้อมอีกด้วย ซึ่งจากการสำรวจเมื่อวันที่ 7 เมษายน พ.ศ.2527 พบว่ามีผู้ประกอบการเผาข้าวหลามไม่ต่ำกว่า 33 ราย ที่เผาข้าวหลามจำหน่ายเป็นอาชีพประจำ ซึ่งได้แก่ บริเวณหลังวัดแจ้งเจริญผล 3 ราย บริเวณหลังตลาดสดหนองมาบนิยม 10 ราย บริเวณถนนสันติเกษมและซอยเนตรดี 1 3 ราย บริเวณแนวถนนสุขุมวิท (ช่วงท้ายตลาด) 9 ราย บริเวณวัดตาลล้อม 3 ราย และบริเวณวัดราษฎร์ศรัทธา 5 ราย นอกจากนี้จากการสัมภาษณ์พบว่ายังมีผู้ประกอบการเผาข้าวหลามไม่น้อยกว่า 20 รายที่ผลิตจำหน่ายเป็นครั้งคราว ซึ่งส่วนใหญ่จะจำหน่ายในวันหยุดราชการและเทศกาลที่สำคัญ ๆ ซึ่งการเผาข้าวหลามโดยทั่วไปจะอาศัยพื้นที่ลานดินรอบ ๆ บ้านที่อยู่อาศัย โดยใช้เศษไม้ กะลา กาบมะพร้าว เป็นเชื้อเพลิง จึงทำให้เกิดควันไฟฟุ้งกระจายไปทั่วบริเวณ ซึ่งอาจจะเป็นอันตรายต่อสุขภาพของผู้ประกอบการ และผู้ที่อยู่อาศัยบริเวณใกล้เคียงได้ ส่วนวัตถุดิบที่ใช้ในการผลิตนอกจากข้าวเหนียว มะพร้าว ที่สามารถหาได้ในพื้นที่แล้ว กระบอกไม้ไผ่จะเป็นวัตถุดิบหลักที่สำคัญ จากการสำรวจและสัมภาษณ์พบว่า มีร้านค้าและผู้ประกอบการผลิต 5 ราย เป็นตัวแทนจำหน่ายไม้ไผ่ ซึ่งเฉลี่ยใน 1 สัปดาห์จะรับไม้ไผ่จากจังหวัดกาญจนบุรีประมาณ 4,500 ลำ ขนส่งด้วยรถบรรทุก 10 ล้อ เฉลี่ยประมาณคันละ 900 ลำ ได้แก่ บริเวณหน้าวัดแจ้งเจริญผล 1 ราย บริเวณหลังตลาดสดหนองมาบนิยม 1 ราย บริเวณแนวถนนสุขุมวิท (ช่วงท้ายตลาด) 3 ราย ซึ่งจำนวนไม้ไผ่เหล่านี้จะส่งต่อไปยังผู้ประกอบการผลิตรายย่อยอื่น ๆ ต่อไป จากการสัมภาษณ์ประมาณได้ว่าจะมีไม้ไผ่ที่ใช้หมุนเวียนในการเผาข้าวหลามไม่น้อยกว่า 4,000 ลำใน 1 สัปดาห์ ส่วนที่เหลือจะถูกใช้ไปในกิจการไก่ยางเสียบไม้ ซึ่งมีจำนวนไม่ต่ำกว่า 30 ราย ในบริเวณหาดบางแสน และใช้เป็นวัสดุในการก่อสร้างปลูกโรงเรือน ฯลฯ จึงนับได้ว่าเป็นแหล่งที่รองรับไม้ไผ่ที่ใหญ่แห่งหนึ่งของจังหวัดกาญจนบุรีในด้านผลผลิต จำนวนข้าวหลามที่ผลิตได้ส่วนใหญ่จะจำหน่ายที่บริเวณตลาดแสนสุข หนองมน และหาดบางแสน ซึ่งในวันปกติธรรมดาจะมีผู้ประกอบการค้าไม่น้อยกว่า 33 ราย ที่จำหน่ายอยู่บริเวณตลาดแสนสุข หนองมน และ 10 ราย บริเวณหาด

บางแสน ส่วนวันหยุดราชการหรือเทศกาลที่สำคัญ ๆ จะมีผู้ประกอบการค้าไม่น้อยกว่า 60 รายที่จำหน่ายอยู่บริเวณตลาดแสนสุขหนองมน และ 51 รายบริเวณหาดบางแสน นอกจากนี้ในแต่ละวันยังมีผู้ประกอบการค้ารับไปจำหน่ายที่กรุงเทพมหานครไม่น้อยกว่า 10 ราย ที่บริเวณบริษัทขนส่งจำกัด (ชลบุรี) บริเวณป้ายจอดรถประจำทางเฉลิมไทย (ชลบุรี) 2 ราย และบริเวณตลาดเทศบาลตำบลศรีราชา 2 ราย ซึ่งจำนวนข้าวหลามที่ส่งไปจำหน่ายยังสถานที่อื่นนี้ อาจกล่าวได้ว่าไม่แพร่หลายมากนัก ทั้งนี้อาจเนื่องจากเป็นสินค้าที่เน่าเสียได้ง่าย และค่านิยมในตัวของสินค้า (good will) จะผูกพันธ์กับสถานที่ จึงทำให้ข้าวหลามหนองมนมีขอบเขตการจำหน่ายค่อนข้างแคบ และอยู่บริเวณตลาดแสนสุขหนองมนและหาดบางแสนเท่านั้น

แต่อย่างไรก็ตามในปัจจุบันข้าวหลามหนองมนกำลังถูกวิจารณ์ในด้าน "ปริมาณเนื้อข้าวหลามที่ได้ไม่คุ้มค่ากับวัสดุที่ใช้ในการผลิต และราคาค่อนข้างแพง" ทั้งนี้เนื่องจากว่าการผลิตได้ใช้ไม้ไผ่ค่อนข้างสั้นเปลือง มีการตัดช่วงปล้องค่อนข้างยาวเฉลี่ย 2 ปล้องต่อ 1 กระบอก ทำให้ได้กระบอกข้าวหลามน้อยกว่าปกติ และการตัดกระบอกจะเน้นความสวยงามมากกว่าปริมาณจึงทำให้บรรจุข้าวเหนียวได้น้อย ซึ่งจะใส่ไว้ในปล้องตอนบนที่ตัดไว้ค่อนข้างสั้นส่วนตอนล่างที่ยาวกว่าเล็กน้อยจะเป็นเศษที่ทิ้งไปโดยเปล่าประโยชน์ จึงมีส่วนทำให้ต้นทุนด้านวัสดุสูงขึ้น และจำนวนปริมาณเนื้อข้าวหลามที่บรรจุและราคาที่จำหน่ายเมื่อเปรียบเทียบกับสินค้าที่ใช้ข้าวเหนียวและมะพร้าวในการผลิตที่ใกล้เคียงกันแล้วจะมีราคาที่สูงกว่ามาก ส่วนในด้านคุณภาพเนื่องจากปัจจุบันมีการแข่งขันในด้านการจำหน่ายกันมาก จึงมีการดัดแปลงโดยสอดไส้และผสมสัดส่วนข้าวหลามแตกต่างกันออกไป เช่น สอดไส้เผือก สังขยา ฯลฯ ซึ่งอาจจะเป็นการทำลายเอกลักษณ์และรสชาติที่ดีมาแต่ดั้งเดิมได้

4.2.3 หัตถกรรม

1) การตีครกหิน เป็นหัตถกรรมพื้นเมืองที่มีชื่อเสียงของชาว ต.อ่างศิลา หัดเทียมกันกับข้าวหลามหนองมน จึงเป็นสินค้าพื้นเมืองที่ดึงดูดความสนใจให้กับนักท่องเที่ยวและผู้ที่เดินทางแวะผ่านได้เป็นอย่างมาก ซึ่งเขตการตีครกหินนั้นจะอยู่ในเขต ต.แสนสุข และ ต.อ่างศิลา จากการสำรวจเมื่อวันที่ 10 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2527 พบว่ามีผู้ประกอบการรวม 31 ราย คนงานช่างฝีมือประจำ 89 คน โดยแยกเป็นรายเขตดังนี้ เขต ต.แสนสุข มีผู้ประกอบการ 9 ราย คนงาน 31 คน ได้แก่ บริเวณ

แนวถนนเข้าหาดบางแสน 5 ราย คนงาน 16 คน บริเวณบ้านแหลมแท่น 3 ราย คนงาน 13 คน บริเวณเขาสามมุข 1 ราย คนงาน 2 คน เขต ต.อ่างศิลา มีผู้ประกอบการรวม 22 ราย คนงาน 58 คน ได้แก่บริเวณรอบ ๆ ตลาดอ่างศิลา 15 ราย คนงาน 40 คน บริเวณแนวถนนเสม็ด-อ่างศิลา-เขาสามมุข 7 ราย คนงาน 18 คน นอกจากนี้ยังช่างฝีมืออิสระไม่น้อยกว่า 20 ราย ที่รับจ้างตีครกหินอยู่ตามบ้านอาศัยรอบ ๆ ตลาดอ่างศิลาอีกด้วย จึงกล่าวได้ว่า บริเวณตลาดอ่างศิลาเป็นเขตหัตถกรรมตีครกหินโดยแท้ ในด้านวัตถุดิบการผลิตจะใช้หินแกรนิตหรือหินอัคนีจากจังหวัดตาก ส่วนกำลังการผลิตเฉลี่ยขนาดครกมาตรฐาน 8 นิ้ว จีน คือ เส้นผ่าศูนย์กลาง 9 นิ้วมาตราเมตริก (1 นิ้วจีน = 1.125 นิ้วเมตริก) ช่างฝีมือ 1 คนจะทำได้เฉลี่ย 1 ใบต่อวันหรือ 8 นิ้วจีน จึงสามารถประมาณจำนวนการผลิตครกหินขนาดมาตราฐานจากจำนวนช่างฝีมือที่สำรวจได้จะไม่น้อยกว่า 89 ใบต่อวันซึ่งไม่นับรวมช่างฝีมืออิสระที่รับจ้างเป็นครั้งคราว ส่วนอัตราค่าจ้างแรงงานคิดเป็นนิ้วจีน เท่ากับ 8 ถึง 10 บาทต่อ 1 นิ้ว เฉลี่ยช่างฝีมือ 1 คนจะมีรายได้เท่ากับ 64 ถึง 80 บาทต่อวัน ทั้งนี้ไม่นับการสกัดแกะสลักป้ายสุสานต่าง ๆ ซึ่งนาน ๆ จะทำสักครั้งหนึ่ง และค่าจ้างแรงคิดเป็นเปอร์เซนต์ของราคาจ้างเหมา สำหรับราคาครกหินที่จำหน่ายจะคิดเป็นนิ้วจีนเท่ากับ 30 บาทต่อ 1 นิ้ว ซึ่งสามารถประมาณรายได้เฉลี่ยต่ำสุดของภาคหัตถกรรมตีครกหินจากผลิตภัณฑ์ที่ผลิตได้เฉลี่ยต่อวัน ของช่างฝีมือเท่ากับ 89 ใบ หรือ 712 นิ้วจีน (89 × 8) เฉลี่ยใบหนึ่งเท่ากับ 240 บาทแล้วจะเป็นรายได้หรือมูลค่าจากผลิตภัณฑ์ที่ผลิตได้เท่ากับ 21,360 บาทต่อวัน (240 × 89) นับได้ว่าเป็นรายได้เฉลี่ยต่ำสุดที่ดีสาขาหนึ่ง ซึ่งจากการสัมภาษณ์พบว่าจำนวนครกหินที่ผลิตได้ส่วนใหญ่จะจำหน่ายให้กับนักท่องเที่ยวที่แวะผ่านตลาดอ่างศิลาและย่านการค้าตลาดแสนสุขหนองมน โดยจำหน่ายให้โดยตรงและผ่านร้านค้าพาณิชย์ต่าง ๆ ส่วนที่เหลือบางส่วนจะส่งไปจำหน่ายที่ตลาดเขตเทศบาลเมืองชลบุรีและเขตเทศบาลตำบลศรีราชา นอกจากนี้ยังมีการส่งไปจำหน่ายที่กรุงเทพมหานคร ภาคใต้จังหวัดสุราษฎร์ธานี ภาคเหนือจังหวัดลำปาง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จังหวัดขอนแก่นด้วย โดยผ่านตัวแทนรับซื้อไปจำหน่ายอีกต่อหนึ่ง ซึ่งนาน ๆ จะมีการส่งไปจำหน่ายสักครั้งหนึ่ง ซึ่งจะเห็นได้ว่าครกหินอ่างศิลาเป็นหัตถกรรมพื้นเมืองที่ควรอนุรักษ์ให้อยู่คู่กับ ต.อ่างศิลา เพื่อความเอกลักษณ์และรักษาหัตถกรรมงานฝีมือที่ตกทอดมาจากชาวจีนในยุคก่อน ๆ ให้อยู่ต่อไป และให้ส่งเสริมงานหัตถกรรมพื้นเมืองให้เป็นสินค้าออกไปจำหน่ายยังพื้นที่ต่าง ๆ ให้

กว้างขวางมากยิ่งขึ้น ซึ่งจะช่วยเพิ่มพูนรายได้ให้กับประชาชนในท้องถิ่นอีกทางหนึ่ง

2) <u>การทอผ้า</u> เป็นหัตถกรรมพื้นเมืองประเภทหนึ่งที่เคยมีชื่อเสียงมากในอดีต ควบคู่กับครกหินอ่างศิลา ซึ่งชาวจังหวัดระยองรู้จักกันดีในผลิตภัณฑ์ของผ้าขาวม้า ผ้าฝ้าย และผ้าไหมอ่างศิลา จากสถิติ พ.ศ.2506 (กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม : 2506) พบว่ามีโรงงานทอผ้าไหมและผ้าฝ้าย 5 โรง และโรงทอผ้าฝ้าย 19 โรง ตั้งอยู่บริเวณตลาดอ่างศิลา บ้านปากคลองโรคนาค สำหรับปัจจุบันจากการสำรวจเมื่อวันที่ 9 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2527 พบว่า เหลือเพียง 2 ราย ที่ยังมีการทอเป็นผ้าฝ้ายเป็นครั้งคราว ซึ่งจะเป็นงานอดิเรกมากกว่าเป็นอาชีพ แต่ในปัจจุบันยังพอที่หาผ้าทอที่เป็นผ้าขาวม้าอ่างศิลาได้อยู่บ้าง แต่จะไม่แพร่หลายและเป็นที่นิยมมากเช่นในอดีต จึงนับได้ว่าเป็นหัตถกรรมพื้นเมืองที่กำลังจะสูญหายไปจาก ต.อ่างศิลา ซึ่งควรจะได้รับการส่งเสริมฟื้นฟูขึ้นอีกครั้งหนึ่ง เพื่อเป็นสินค้าพื้นเมืองที่ช่วยดึงดูดความสนใจให้นักท่องเที่ยวเดินทางมาแวะผ่านและเพิ่มพูนรายได้ให้กับประชาชนในท้องถิ่นมากขึ้นด้วย

รูปภาพที่ 6 หัตถกรรมพื้นบ้าน ตีครกหิน บริเวณตลาดอ่างศิลา (12 ม.ค. 2527)

4.3 การค้าและบริการ

ย่านการค้าและบริการที่สำคัญในเขตสุขาภิบาลแสนสุขนั้นมีอยู่ 3 บริเวณด้วยกัน คือ 1. บริเวณถนนสุขุมวิทตลาดแสนสุขหนองมนซึ่งเป็นศูนย์กลางการค้าและบริการหลักของสุขาภิบาล 2. บริเวณหาดบางแสนซึ่งเป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจทางอากาศชายทะเลที่มีชื่อเสียงและเป็นฐานเศรษฐกิจที่สำคัญของสุขาภิบาล 3. บริเวณตลาดอ่างศิลา เป็นย่านการค้าเพื่อที่ให้บริการแก่ประชาชนทั่วไปที่อาศัยอยู่บริเวณพื้นที่ตอนกลางของสุขาภิบาลในเขต ต.อ่างศิลา ต.บ้านปึก ต.เสม็ด ส่วนบริเวณที่อยู่นอกเขตสุขาภิบาลที่เรียกว่า " ศูนย์การค้าการุณนิเวศ " ซึ่งอยู่ทางทิศตะวันออกตามแนวถนนสุขุมวิท เป็นกลุ่มอาคารพาณิชย์ที่สร้างขึ้นมาเกือบ 18 ปีที่แล้ว ปัจจุบันอาคารเหล่านี้ส่วนใหญ่จะถูกใช้เป็นที่อยู่อาศัย ร้านค้าอุตสาหกรรมบริการ โรงเก็บสินค้า ซึ่งยังไม่มีบทบาทความสำคัญมากนักแต่อย่างไรก็ตามแนวโน้มจะมีบทบาทเพิ่มมากขึ้น เนื่องจากว่ามีโครงการหมู่บ้านจัดสรรที่กำลังดำเนินการอยู่หลายโครงการ และอิทธิพลของการขยายตัวของตลาดแสนสุขหนองมนที่กำลังจะขยายตัวไปถึง

4.1 ย่านการค้าบริเวณตลาดแสนสุขหนองมน

เป็นเขตย่านการค้าที่สำคัญที่สุดของสุขาภิบาลที่ให้บริการแก่ประชาชนทั่วไปที่อาศัยอยู่ในเขตและนอกเขตสุขาภิบาล ตลอดจนนักท่องเที่ยวและผู้ที่เดินทางผ่านไปยังกรุงเทพมหานครหรือจังหวัดชายทะเลต่างๆของภาคตะวันออก ซึ่งบทบาทและความสำคัญพิจารณาได้ดังนี้

1) ด้านที่ตั้ง

ตลาดแสนสุขหนองมนมีทำเลที่ตั้งที่เหมาะสม โดยมีถนนสุขุมวิทหรือทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 3 (บางนา-ตราด) ตัดผ่าน และตั้งอยู่ระหว่างกลาง โดยห่างจากเทศบาลเมืองชลบุรี ประมาณ 10 กิโลเมตร และเทศบาลตำบลศรีราชา ประมาณ 13 กิโลเมตร จึงเป็นจุดแวะจอดแห่งแรก และแห่งสุดท้ายของผู้ที่จะเดินทางเข้าหรือออกจากกรุงเทพมหานครไปสู่จังหวัดชายทะเลต่างๆของภาคตะวันออกซึ่งถ้าเปรียบเทียบกับย่านการค้าของเทศบาลเมืองชลบุรีและเทศบาลตำบลศรีราชาแล้วจะเห็นได้ว่า มีทำเลที่ตั้งที่ถนนสายหลักซึ่งจะอำนวยความสะดวกให้กับนักท่องเที่ยวและผู้ที่เดินทางได้แวะจอดซื้อสินค้าต่างๆมากกว่าเทศบาลเมืองชลบุรีและเทศบาลตำบลศรีราชา

ซึ่งศูนย์กลางย่านการค้าจะอยู่ห่างจากแนวถนนสุขุมวิทออกไป นอกจากนี้บริเวณตลาดแสนสุขหนองมน ยังมีสินค้าพื้นเมืองที่มีเสียงได้แก่ ข้าวหลามหนองมน ครกหินอ่างศิลา หอมกระเทียมดองสด อาหารทะเลแห้ง ฯลฯ จึงมีส่วนช่วยดึงดูดความสนใจให้กับนักท่องเที่ยวหรือผู้เดินทางแวะซื้อสินค้าต่างๆได้มากขึ้น และที่สำคัญอยู่ใกล้กับสถานที่ตากอากาศชายหาดบางแสนและเป็นทางผ่านไปยังหาดพัทยา จึงมีส่วนได้รับอิทธิพลจากการท่องเที่ยวที่จะมีนักท่องเที่ยวเป็นจำนวนมากที่เดินทางมาแวะผ่านบริเวณนี้ด้วย

2) สภาพการค้าทั่วไป

บริเวณย่านการค้าสามารถแยกได้เป็น 2 บริ--เวณด้วยกันคือ บริเวณตัวตลาดแสนสุขและตลาดสดกับบริเวณ 2 ฝากแนวถนนสุขุมวิท ซึ่งจำนวนร้านค้าจากการสำรวจเมื่อวันที่ 7 มกราคม พ.ศ. 2527 จากปากทางแยกเข้าหาดบางแสนตลอดแนว 2 ฝากถนนสุขุมวิทถึงบริเวณปั๊มน้ำมันเอสโซ่ พบว่ามีอาคารพาณิชย์ประเภทต่างๆรวม 249 ร้าน โดยเป็นร้านค้าประเภทบริการมากที่สุด 88 ร้าน มีตลาดการค้าของเอกชน 3 ตลาด มีผู้ประกอบการค้า 122 ราย เป็นตลาดแสนสุข 73 ราย ตลาดสด 47 ราย และตลาดหนองมน 2 ราย (เป็นตลาดที่ผู้ประกอบการและประชาชนทั่วไปไม่นิยมไปจำหน่ายและซื้อสินค้ากันเนื่องจากทำเลที่ตั้งสู้ตลาดแสนสุขกับตลาดสดไม่ได้) นอกจากนี้ยังมีผู้ประกอบการค้าหาบเร่แผงลอยไม่น้อยกว่า60 รายอยู่รอบๆตลาดแสนสุขและตลาดสด กับจำนวนไม่น้อยกว่า 30 รายอยู่บริเวณแนวด้านซ้ายมือถนนสุขุมวิทในวันปกติและไม่น้อยกว่า 70 รายในวันหยุดสุดสัปดาห์ ซึ่งจำนวนหาบเร่แผงลอยนี้จะเป็นแผงข้าวหลามไม่น้อยกว่า 40 ราย(ไม่นับรวมภายในตลาดแสนสุข) ส่วนร้านค้าพาณิชย์ที่น่าสนใจคือร้านจำหน่ายอาหารทะเลแห้งมีจำนวน 15 ร้าน จะเป็นแหล่งที่ดึงดูดความสนใจให้กับนักท่องเที่ยวได้ไม่น้อยกว่าแผงข้าวหลาม ซึ่งสภาพการค้าในวันปกติธรรมดา ตลาดแสนสุขกับตลาดสดจะมีผู้คนพลุกพล่านมากที่สุดในช่วงเวลาเช้าประมาณ 5.30 น.- 7.30 น. และช่วงเวลาเย็นประมาณ 16.00 น.-19.30 น. ส่วนตลาดหนองมนค่อนข้างเงียบ ซึ่งในช่วงเวลาดังกล่าวจะมีผู้ประกอบการค้า หาบเร่แผงลอย ไม่น้อยกว่า 60 ราย วางตั้งสินค้าประเภทต่างๆบนพื้นถนนและทางเท้าบริเวณหน้าตลาดอย่างอำเภอใจ ทำให้เกิดความแออัด ไม่มีระเบียบ และปัญหาจราจรขึ้น ส่วนวันหยุดราชการและเทศกาลต่างๆบริเวณที่

รูปภาพที่ 7 ย่านการค้าและบริการบริเวณตลาดแสนสุข หัวหมาก

(12 ม.ค. 2527)

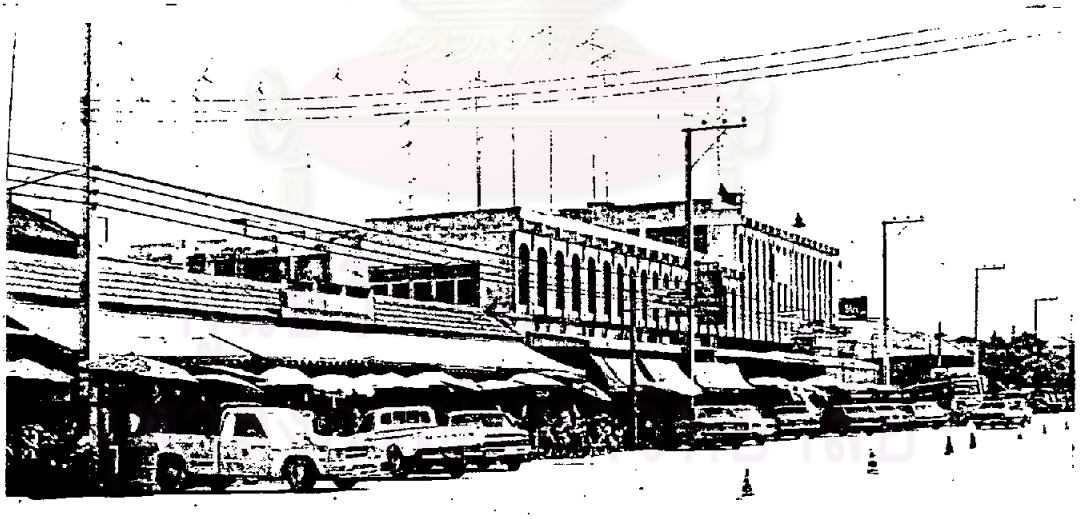

รูปภาพที่ 7 ต่อ

มีความพลุกพล่านมากคือ บริเวณ 2 ฝากแนวถนนสุขุมวิท ตั้งแต่ตลาดแสนสุขถึงธนาคารกรุงเทพจำกัด ซึ่งจะมีนักท่องเที่ยวและผู้ที่เดินทางผ่านแวะจอดกันเป็นจำนวนมาก ตลอดทั้งวัน และมีผู้ประกอบการค้าหาบเร่ แผงลอย รถเข็นเพิ่มขึ้นเป็นจำนวนมากด้วย ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้เกิดปัญหาความเป็นระเบียบเรียบร้อยและการจราจรขึ้นบริเวณ 2 ฝากแนวถนนนี้

3) แหล่งที่มาของสินค้าและการให้บริการ

สินค้าอุปโภค บริโภค ทั่วไปส่วนใหญ่เกินกว่าร้อยละ 50 จะมาจากตลาดต่าง ๆ ในเขตเทศบาลเมืองชลบุรี (ดูแผนภูมิที่ 6 ประกอบ) ได้แก่ อาหารทะเลแห้งจากตลาดทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ อาหารทะเลสดจากตลาดปลาวัดอุทยานนที ผักสดผลไม้จากตลาดใหม่ และตลาดกาลวันต์ เสื้อผ้าสำเร็จรูป ของชำ ของใช้เบ็ดเตล็ด และเครื่องเหล็ก มาจากตลาดวัดกลาง ส่วนสินค้าที่มาจากนอกเขตสุขาภิบาลแหล่งอื่น ๆ ได้แก่ ผักสด ผลไม้ประเภทสับปะรด ขนุน มาจากตลาดศรีเจริญ และตลาดสดเทศบาลตำบลศรีราชา อาหารทะเลแห้งมาจากบ้านเพ จังหวัดระยอง นอกจากนี้ก็เป็นของใช้เบ็ดเตล็ดต่าง ๆ เสื้อผ้าสำเร็จรูป ยา เครื่องเวชภัณฑ์ เครื่องเหล็ก อุปกรณ์การประมง ฯลฯ จากพนักงานส่งเสริมการขายจากบริษัทต่าง ๆ จากกรุงเทพมหานคร สำหรับสินค้าที่มาจากภายในเขตสุขาภิบาลนั้นได้แก่ ผักสด จาก ต.บ้านปึก ต.เหมือง และ ต.เสม็ด น้ำตาลสด น้ำตาลปึก จาก ต.บ้านปึก และ ต.เสม็ด ข้าวหลาม จาก ต.แสนสุข และ ต.เหมือง อาหารทะเลสดและแห้ง จาก ต.อ่างศิลา และ ต.แสนสุข

ในด้านการให้บริการโดยทั่วไปจะทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางที่ให้บริการแก่ประชาชนทั่วไปที่อาศัยอยู่ในเขตสุขาภิบาล และนอกเขตในส่วนของ ต.เหมืองทั้งตำบล บางส่วนของ ต.ห้วยกะปิ ที่มีระยะทางห่างไม่เกิน 4 กิโลเมตร บริเวณทางแยกอ่างศิลา และบางส่วนของ ต.บางพระ ที่มีระยะทางห่างไม่เกิน 6 กิโลเมตร ซึ่งจะอยู่ระหว่างกลางของระยะทางตลาดเทศบาลเมืองชลบุรี กับตลาดเทศบาลตำบลศรีราชากับตลาดแสนสุข-หนองมน ที่ประชาชนที่อยู่บริเวณนี้จะมีความสะดวกมากกว่า และใช้เวลาเดินทางมาซื้อสินค้าที่ตลาดแสนสุขหนองมนน้อยกว่าจะเดินไปยังบริเวณอื่น ๆ ในด้านสินค้าอุปโภค-บริโภคทั่วไปที่ไม่ต้องการเปรียบเทียบ และทำหน้าที่เป็นตลาดกลางในการขายส่งสินค้า

จากการสำรวจพบว่ามีร้านค้าของชำรายใหญ่ 3 ราย ร้านขายส่งน้ำแข็ง 3 ราย ร้านขายส่งขนมแห้ง 3 ราย ร้านขายส่งขนมสด 3 ราย ร้านขายผักสด 5 ราย ร้านขายผลไม้ 2 ราย ร้านขายไก่ 1 ราย ร้านขายหมู 1 ราย ร้านขายปลาสด 2 ราย ที่จำหน่ายสินค้าในราคาส่งให้กับร้านขายปลีกรายย่อยเล็ก ๆ ที่ประจำอยู่ตามบ้านเรือนในหมู่บ้านของตำบลต่าง ๆ และยังมีผู้ประกอบการค้ารถเร็น 5 ราย รถปิคอัพ 5 ราย ที่มารับสินค้าประเภทกับข้าวเร่ขายไปตามบ้านเรือนทั่วไปด้วย นอกจากนี้ยังให้บริการแก่นักท่องที่ยวและผู้ที่เดินทางแวะผ่าน ซึ่งในแต่ละวันจะมีผู้เดินทางด้วยยานพาหนะประเภทต่าง ๆ เข้ามาจอดซื้อสินค้าประเภทของฝากของที่ระลึกตลอดเวลา โดยเฉพาะในวันหยุดสุดสัปดาห์หรือวันหยุดเทศกาลต่าง ๆ จะมีผู้ที่เดินทางเข้ามาเป็นจำนวนมาก ซึ่งสินค้าที่จำหน่ายได้ส่วนใหญ่เป็นสินค้าพื้นเมือง เช่น ข้าวหลามหนองมน อาหารทะเลแห้งต่าง ๆ ห่อหมกหนองมน ครกหินอ่างศิลา ฯลฯ ซึ่งมีส่วนช่วยเพิ่มการกระจายรายได้สู่ภาคเศรษฐกิจและบริการมากขึ้น ซึ่งจะเห็นได้ว่า ตลาดแสนสุข หนองมน นอกจากจะเป็นแหล่งรองรับสินค้าจากตลาดในเขตเทศบาลเมืองชลบุรี และบริเวณอื่น ๆ แล้ว ยังมีบทบาทในการให้บริการแก่ชุมชนบริเวณที่อยู่ใกล้เคียงทั้งในเขตและนอกเขตสุขาภิบาล ตลอดจนนักท่องเที่ยวและผู้ที่เดินทางแวะผ่านได้ดีอีกด้วย

หอสมุดกลาง สถาบันวิทยบริการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 1.2 แสดงจำนวนและประเภทร้านค้าอาคารพาณิชย์บริเวณรอบ ๆ ตลาดแสนสุข-เทพองมณ และตลาดอ่างศิลา จากการสำรวจเมื่อวันที่ 7 มกราคม พ.ศ. 2527

ประเภทร้านค้า	ตลาดแสนสุข-เทพองมณ		ตลาดอ่างศิลา	
	จำนวน	หมายเหตุ	จำนวน	หมายเหตุ
1. อาหารและเครื่องดื่ม	40		13	
1.1 ร้านก๋วยเตี๋ยว	9		4	
1.2 ร้านอาหารขนาดเล็ก	12		5	
1.3 ห้องอาหาร	5		1	
1.4 ร้านกาแฟ	8		1	
1.5 ร้านน้ำดื่มโพการีส	1		-	
1.6 ร้านขายส่งน้ำแข็งและเครื่องดื่ม	3		2	
1.7 ร้านขายส่งน้ำแข็ง	2		-	
2. อุปโภค-บริโภค	74		18	
2.1 ร้านเสื้อผ้ารองเท้า	7		1	
2.2 ร้านทองรูปพรรณ	4		1	- เป็นร้านทำทอง
2.3 ร้านอุปกรณ์เครื่องเหล็กและประมง	5		1	
2.4 ร้านเครื่องใช้และอุปกรณ์ไฟฟ้า	7			
2.5 ร้านวัสดุก่อสร้าง	4	- เป็นโรงไม้ 2 และอยู่นอกตัวตลาดอีก 2 รวมเป็น 6		
2.6 ร้านหนังสือ	3			
2.7 ร้านเฟอร์นิเจอร์	3		1	
2.8 ร้านเครื่องหวาย	2			
2.9 ร้านจำหน่ายรถมอเตอร์ไซค์	2			
2.10 ร้านจำหน่ายเครื่องพิธีสงฆ์	1		1	
2.11 ร้านของใช้เบ็ดเตล็ด	6		3	
2.12 ร้านของชำ	5	- เป็นร้านค้าส่งขนาดใหญ่ 3	7	- เป็นร้านค้าขนาดเล็ก
2.13 ร้านขายยาแผนปัจจุบัน	8		1	- เป็นยาปัจจุบันบรรจุเสร็จ
2.14 ร้านขายยาแผนโบราณ	1			
2.15 ร้านจำหน่ายแก๊ส	6	- เป็นปั๊มแก๊ส 1	1	
2.16 ร้านถ่านและไม้ฟืน	2			

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 12 ต่อ

ประเภทร้านค้า	ตลาดแสนสุข-หนองมน		ตลาดอ่างศิลา	
	จำนวน	หมายเหตุ	จำนวน	หมายเหตุ
2.17 ปั๊มน้ำมัน	2	- และอยู่นอกเขตตลาดอีก 2 รวมทั้งหมด 4	1	- เป็นร้านขายน้ำมันจากถังบรรจุ
2.18 ร้านอุปกรณ์การเกษตร	2			
2.19 ร้านอาหารสัตว์	1			
2.20 ร้านขนมเปี๊ยะ	3			
3. ของฝากของที่ระลึก	36		22	
3.1 ร้านของทะเลตากแห้ง	15	- เป็นร้านจำหน่ายกะปิ น้ำปลา กุ้งแห้ง หมึกแห้ง ปลาเค็ม ขนม ผลไม้กวน ตรกหิน ฯลฯ อยู่ในตลาดแผงข้าวหลาม ไม่นับรวมหมายเหตุ	10	
3.2 ร้านข้าวเหลาม	16			
3.3 ร้านกล้วยฉาบ	2			
3.4 ตรกหิน	3	- เป็นร้านที่ตีตรกหิน ยังไม่ได้นับรวมที่อยู่นอกตัวตลาดออกไป	22	- ยังไม่ได้นับร้านที่ตีตรกที่อยู่นอกตัวตลาดออกไป
4. การบริการ	88		13	
4.1 ร้านซ่อมเครื่องยนต์	3		1	
4.2 ร้านเชื่อมกลึงโลหะ	5		-	
4.3 ร้านซ่อมรถยนต์	1		-	
4.4 ร้านซ่อมรถจักรยาน	3		-	
4.5 ร้านเคาะปะพ่นสี	2		-	
4.6 ร้านซ่อมไดนาโมและเมตเตอร์	3		-	
4.7 ร้านซ่อมปะหม้อน้ำ	1		-	
4.8 ร้านปะยาง	3		-	
4.9 ร้านซ่อมทำผ้าใบ	3		-	
4.10 ร้านซ่อมแอร์คูเย็น	2		-	
4.11 ร้านซ่อมวิทยุโทรทัศน์	3		-	
4.12 ร้านทำป้ายโฆษณา	2		-	
4.13 ร้านออกแบบตกแต่งภายใน	1		-	

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 12 ต่อ

ประเภทร้านค้า	ตลาดแสนสุข–เหมืองงาม		ตลาดอ่างศิลา	
	จำนวน	หมายเหตุ	จำนวน	หมายเหตุ
4.14 ร้านตัดเสื้อผ้าสตรี	9		4	
4.15 ร้านตัดเสื้อผ้าชาย	6		2	
4.16 ร้านเสริมสวยชาย	6		1	
4.17 ร้านเสริมสวยสตรี	14		5	
4.18 ร้านซักรีดเสื้อผ้า	1		–	
4.19 ร้านถ่ายรูป	4		–	
4.20 ร้าน วี ดี โอ	1		–	
4.21 โรงพิมพ์	3		–	
4.22 คลินิคทันตกรรม	5	เป็นทันตแพทย์ปริญญา 2	–	
4.23 คลินิคแพทย์ปัจจุบัน	6		–	
4.24 สถานบริการ	1	อาบ อบ นวด แผนตะวันตก		
5. สถาบันทางการเงิน	6			
5.1 ธนาคาร	5	เป็นธนาคารออมสิน 1 แห่ง ธนาคารพาณิชย์ 5 แห่ง		
5.2 บริษัทประกันภัย	1			
6. บริษัท ห้างหุ้นส่วน ตัวแทนขายส่ง	5		1	
6.1 บริษัท	1			
6.2 ห้างหุ้นส่วน	2			
6.3 ตัวแทนขายส่ง	1		1	
6.4 สำนักงานทนายความ	1			
รวมทั้งสิ้น	249		67	

ที่มา : จากการสำรวจเมื่อวันที่ 7 มกราคม 2522

หมายเหตุ 1/ เป็นการสำรวจบริเวณรอบตลาดแสนสุข–เหมืองงาม ตั้งแต่ถนนสุขุมวิททางแยกเข้าหาดบางแสนถึงถนนสุขุมวิทบริเวณทางแยกถนนสันดิเกษม (ปั๊มเอสโซ่) รวมถนนมิตรสัมพันธ์ตั้งแต่ตลาดแสนสุขถึงทางแยกถนนเข้าหาดบางแสน

2/ บริเวณตลาดอ่างศิลาตั้งแต่ทางแยกถนนเข้าสู่ตลาดถึงบริเวณสระสำนักสงฆ์

แผนภูมิที่ 6 แสดงแหล่งที่มาของสินค้าประเภทต่างๆในตลาดแสนสุข-หนองมนแล
ร้านจำหน่ายสินค้าต่างที่อยู่บริเวณใกล้เคียงโดยสังเขป

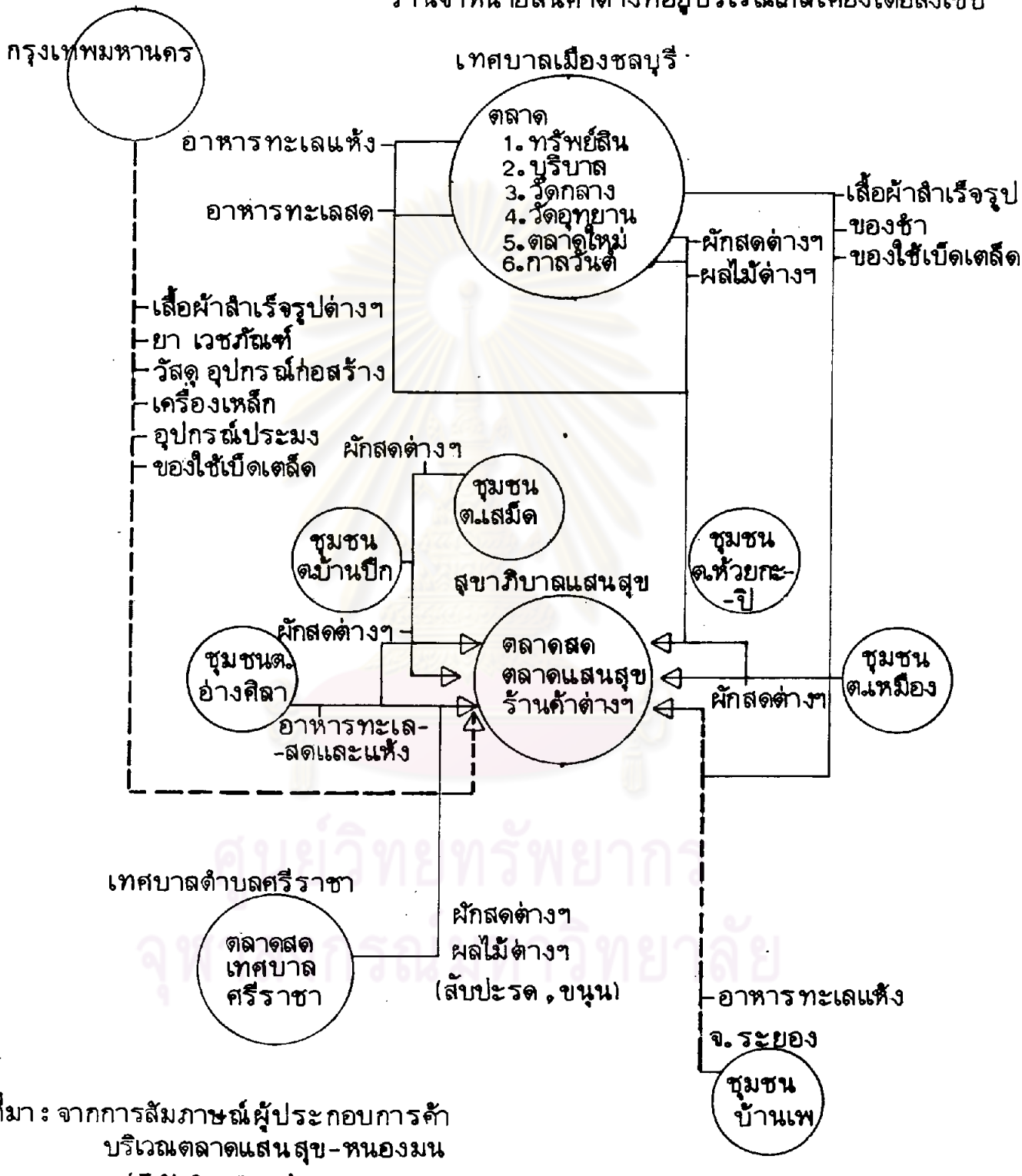

ที่มา : จากการสัมภาษณ์ผู้ประกอบการค้า
บริเวณตลาดแสนสุข-หนองมน
(7 ม.ค. 2527)

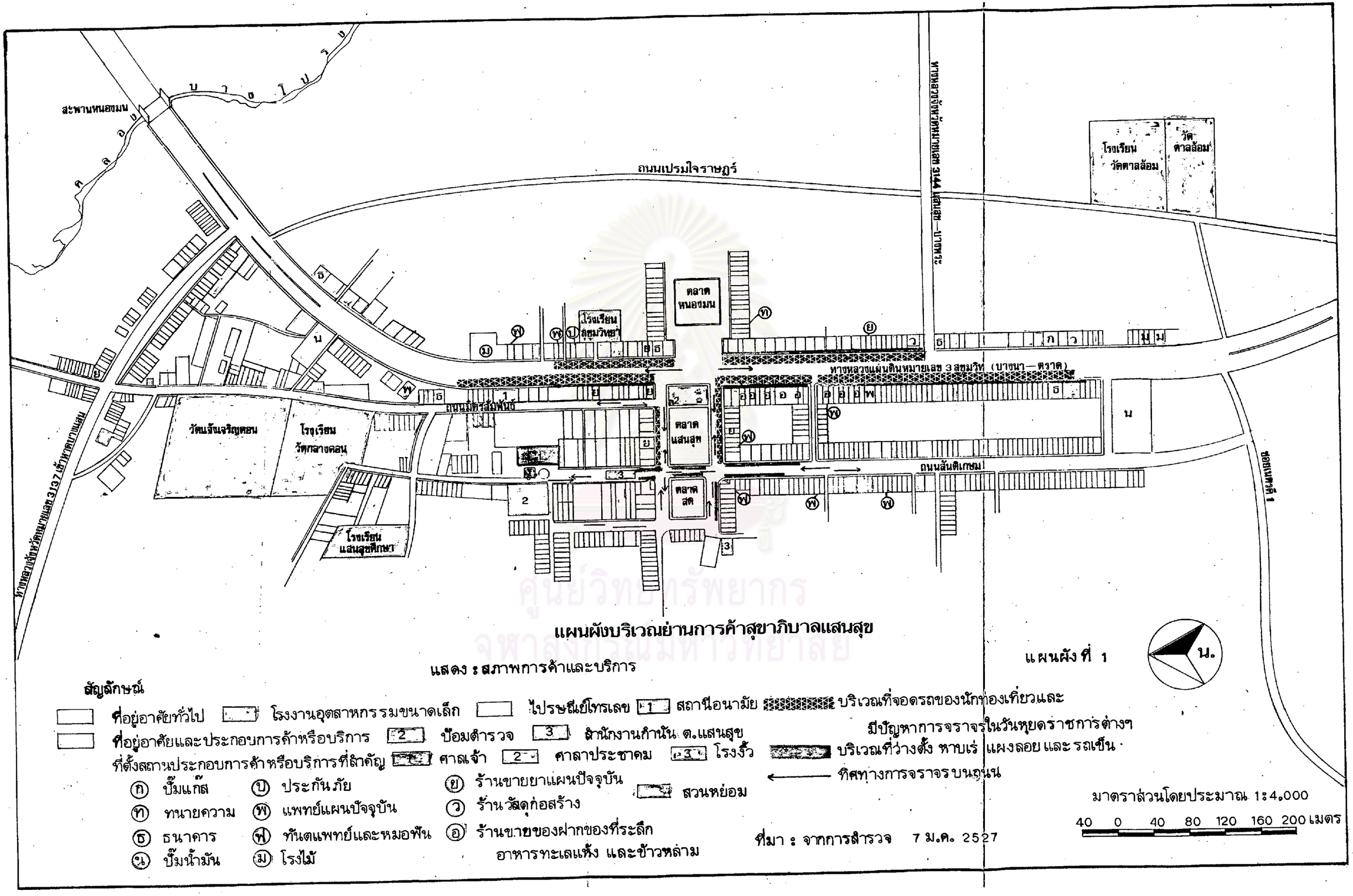

แผนผังบริเวณย่านการค้าสุขาภิบาลแสนสุข

แสดง : สภาพการค้าและบริการ

แผนผัง ที่ 1

น.

สัญลักษณ์

- ที่อยู่อาศัยทั่วไป
- ที่อยู่อาศัยและประกอบการค้าหรือบริการ
- ที่ตั้งสถานประกอบการค้าหรือบริการที่สำคัญ
- (ก) ปั๊มแก๊ส
- (ท) ทนายความ
- (ธ) ธนาคาร
- (น) ปั๊มน้ำมัน
- (ป) ประกันภัย
- (พ) แพทย์แผนปัจจุบัน
- (ฟ) ทันตแพทย์และหมอพื้น
- (ม) โรงไม้
- (ย) ร้านขายยาแผนปัจจุบัน
- (ว) ร้านวัสดุก่อสร้าง
- (อ) ร้านขายของฝากของที่ระลึก อาหารทะเลแห้ง และข้าวหลาม
- โรงงานอุตสาหกรรมขนาดเล็ก
- ไปรษณีย์โทรเลข
- 1 สถานีอนามัย
- 2 ป้อมตำรวจ
- 3 สำนักงานกำนัน ต.แสนสุข
- 1 ศาลเจ้า
- 2 ศาลาประชาคม
- 3 โรงงิ้ว
- สวนหย่อม
- บริเวณที่จอดรถของนักท่องเที่ยวและมีปัญหาการจราจรในวันหยุดราชการต่างๆ
- บริเวณที่ว่างตั้ง หาบเร่ แผงลอย และรถเข็น
- ทิศทางการจราจรบนถนน

ที่มา : จากการสำรวจ 7 ม.ค. 2527

มาตราส่วนโดยประมาณ 1:4,000

40 0 40 80 120 160 200 เมตร

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

4) ราคาสินค้า

โดยทั่วไปสามารถกล่าวได้ว่า ประชาชนในเขตสุขาภิบาลแสนสุข มีอัตราค่าครองชีพค่อนข้างสูงเมื่อเปรียบเทียบกับระดับราคาสินค้าบริโภคทั่วไปในเขตเทศบาลเมืองชลบุรีและเทศบาลตำบลศรีราชา โดยเฉพาะอย่างยิ่งสินค้าของฝากของที่ระลึกต่าง ๆ มีราคาสูงกว่ามาก ซึ่งจากการสำรวจตัวอย่างเมื่อวันจันทร์ที่ 9 มกราคม พ.ศ.2527 (ดูตารางที่ 13 ประกอบ) พบว่าประเภทอาหารและเครื่องดื่มจะมีราคาสูงกว่าตลาดในเขตเทศบาลเมืองชลบุรีและเทศบาลตำบลศรีราชาเล็กน้อย ส่วนในด้านอาหารสด ผัก ผลไม้ จะมีราคาค่อนข้างสูง ที่น่าสังเกตุคือระดับราคาหมูเนื้อแดงซึ่งมีราคา 52 บาท/กิโลกรัม สูงกว่าตลาดในเขตเทศบาลเมืองชลบุรีซึ่งมีราคา 34 บาท/กิโลกรัม และตลาดเทศบาลตำบลศรีราชา ซึ่งมีราคา 38 บาท/กิโลกรัม ในขณะที่ระดับราคาหมูทั่วไปในช่วงปี 2527 ตกต่ำอย่างมาก และร้านหมูบางร้านในตลาดใหม่เทศบาลเมืองชลบุรีจำหน่ายในราคา 3 กิโลกรัม/100 บาท เป็นต้น ซึ่งภาพรวมทั่วไปของพวกอาหารสด ผัก และผลไม้ จะมีระดับที่แพงกว่าตลาดในเขตเทศบาลเมืองชลบุรีประมาณ 3-10 บาท และตลาดในเขตเทศบาลตำบลศรีราชาประมาณ 3-5 บาท สำหรับสินค้าของฝากของที่ระลึกสินค้าประเภทอาหารทะเลแห้งได้แก่ กุ้งแห้ง ปลาเค็ม ปลาหมึกแห้ง กะปิ น้ำปลา ครกหิน อ่างศิลา ฯลฯ จะมีราคาสูงกว่าตลาดในเขตเทศบาลเมืองชลบุรีและศรีราชา แต่คุณภาพของสินค้าจะดีกว่า เนื่องจากมีการหมุนของสินค้าอย่างรวดเร็ว ส่วนสินค้าพื้นเมือง ข้าวหลามหนองมน และห่อหมกที่มีชื่อเสียงนั้น จะมีราคาแพงมากที่สุด และกำลังมีคำวิจารณ์ในเรื่องปริมาณและคุณภาพของสินค้าที่ไม่สมดุลกับราคาและมูลค่าของวัสดุที่ใช้ในการผลิต ซึ่งสามารถจะเห็นได้ชัดเจนว่ามีการใช้ใบตอง และกระบอกไม้ไผ่ที่สิ้นเปลืองไปโดยเปล่าประโยชน์เป็นจำนวนมาก จากระบบเศรษฐกิจการค้าที่ทำให้ระดับราคาสินค้าทั่วไปมีราคาค่อนข้างสูงนี้ ในระยะยาวอาจจะส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจ และความเป็นอยู่ของประชาชนส่วนรวมได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งประชาชนที่ยากจน และสภาวะความชบเชาของหาดบางแสน ซึ่งเป็นแหล่งรายได้โดยตรงของประชาชนทั่วไปยังคงเป็นอยู่ นอกจากนี้นักท่องเที่ยวและผู้ที่เดินทางต่าง ๆ อาจจะแวะจอดน้อยลง เนื่องจากสินค้าต่าง ๆ เหล่านี้สามารถหาซื้อได้ทั่วไป และราคาก็อยู่ในระดับที่ใกล้เคียงกันหรือถูกกว่า เป็นต้น และที่สำคัญผู้ประกอบการค้ามักจะเอาเปรียบผู้ซื้อโดยเฉพาะนักท่องเที่ยวหรือคนต่างถิ่นด้วยการเสนอราคาสินค้าสูงกว่าความเป็นจริง และหลอกลวงโดยการนำเอาสินค้าที่ไม่มีคุณภาพมาจำหน่าย เป็นต้น

ตารางที่ 13 / แสดงการเปรียบเทียบตัวอย่างราคาสินค้าประเภทต่าง ๆ ที่จำหน่ายอยู่บริเวณย่านการค้า ตลาดแสนสุข หนองมน อ่างศิลา เทศบาลเมืองชลบุรี และเทศบางตำบลศรีราชา เมื่อวันที่ 9 มกราคม พ.ศ.2527

ประเภทตัวอย่างสินค้า	ตลาด แสนสุข ราคาจริง (บาท)	แสนสุข ราคาต่อรอง (บาท)	อ่างศิลา ราคาจริง (บาท)	อ่างศิลา ราคาต่อรอง (บาท)	เมืองชลบุรี ราคาจริง (บาท)	เมืองชลบุรี ราคาต่อรอง (บาท)	ศรีราชา ราคาจริง (บาท)	ศรีราชา ราคาต่อรอง (บาท)
1. อาหารและเครื่องดื่ม (1 ชาม,จาน,ถ้วย)								
1.1 ก๋วยเตี๋ยวไก่,เป็ด,หมู,เนื้อ	10-15	-	5-8	-	10	-	10	-
1.2 ข้าวราดแกง	7-10	-	5-7	-	5-7	-	5-7	-
1.3 ข้าวหมูแดง ข้าวมันไก่ ข้าวขาหมู ข้าวหน้าเป็ด ราดหน้า ข้าวผัด	10	-	-	-	10	-	10	-
1.4 โอเลี้ยง	3-5	-	3	-	3	-	3	-
1.5 น้ำอัดลม (1 ขวด)	3,4,5		3,4,5		3,4,5		3,4,5	
2. อาหารเนื้อสัตว์ (1 กก.)								
2.1 หมูเนื้อแดง	52	-	40	-	34	-	36	-
2.2 เนื้อวัว	38		36		34		36	
2.3 ไก่สด	24	-	20	-	20	-	22	-
2.4 เป็ดพะโล้ (1 ตัว)	35-40	-	30-35	-	30-35	-	30	-
2.5 ปลาดุกน้ำจืด	18	19	20	-	12	13	14	15
2.6 ปลาช่อน (ตามแต่ขนาด)	15-25	16-26	17-25	-	15-16	16-19	14-22	15-23
3. อาหารทะเลสด (1 กก.)								
3.1 กุ้งเปลือกแข็ง	30	35	20	-	25	28	26	28
3.2 กุ้งนาง	110	120	80	-	100	110	95	100
3.3 กุ้งก้ามกราม	150-200	160-210	110-150	-	120-170	130-175	140-190	150-200
3.4 ปลาหมึกกล้วย	30	35	25	-	25	28	26	27
3.5 ปลาจาระเม็ดดำ	15	17	12	-	13	15	12	15
3.6 ปลาอินทรีย์	25	27	20		20	22	22	23
3.7 ปลาช้างเหลือง	7	8	4	-	4	6	3	5
3.8 ปลากุแล	6	7	4	-	4	5	4	6
3.9 หอยนางรม (ตามแต่ขนาด)	30-200	40-220	70-250	-	-	-	40-200	50-230
3.10 หอยแมลงภู่	6	7	3.50	4	5	-	4	-
3.11 หอยแครง	4	-	3	-	3	-	4	-
3.12 ปูม้า (ตามแต่ขนาด)	30-40	40-50	25-35	-	25-35	27-37	30-45	32-46
3.13 ปูทะเล (ตามแต่ขนาด)	50-90	60-95	35-70	-	45-75	50-90	45-85	47-90
3.14 ปลาดุกทะเล (ตามแต่ขนาด)	20-30	25-35	18-25	-	18-28	19-29	18-27	19-30
4. อาหารทะเลแห้ง (1 กก.)								
4.1 กุ้งแห้ง (ตามแต่ขนาด)	50-250	60-270	40-245	50-260	45-230	50-250	40-250	45-260
4.2 ปลาหมึกแห้ง (ตามแต่ขนาด)	50-120	55-130	45-110	50-120	50-100	55-110	45-120	50-125
4.3 ปลาหมึกแห้งอบน้ำยิ้ง	120	150	120	130	-	-	110	130
4.4 ปลาอินทรีย์เค็ม (ตามแต่ขนาด)	80-320	90-350	70-320	80-330	60-300	65-310	70-300	75-310
4.5 ปลาหวาน	35-50	40-55	30-50	35-55	25-45	30-55	20-50	25-55
4.6 กะปิ อย่างดี (1 กก.)	60-90	65-95	50-75	60-80	40-80	50-70	50-80	55-85
4.7 น้ำปลาอย่างดี (ตามแต่ภาชนะ)	50-100	70-120	50-100	70-120	35-100	-	35-100	40-110
4.8 หอยนางรมดอง (ตามแต่ภาชนะ)	10-15	-	10-15	-	-	-	10-15	-
4.9 หอยเสียบดอง (ตามแต่ภาชนะ)	5-10	-	5-10	-	-	-	5-10	-
5. ผัก และผลไม้ (1 กก.)								
5.1 ผักกาดขาว	16	17	15	-	9	10	20	21
5.2 ผักคะน้า	12	13	10	-	7	8	8	9
5.3 กะหล่ำปลี	12	13	10	-	7	8	8	9
5.4 ผักบุ้ง	6	7	4	-	3	4	5	6
5.5 มะเขือเทศ	15	16	17	-	11	12	13	14
5.6 ต้นหอม	25	26	22	-	19	20	22	23
5.7 ผักชี	30	31	28	-	23	24	26	27
5.8 มะนาว 1 ผล (ตามแต่ขนาด)	1-2	-	1-2	-,	0.50-1	-	1-1.50	-
5.9 ส้ม (ตามแต่ขนาด)	10-17	-	8-15		6-12	-	8-12	-
5.10 ขนุนแกะสำเร็จ	25-30	-	20-25	-	18-20	-	18-20	-
5.11 สับปะรด (ตามแต่ขนาด)	10-15	-	8-10	-	5-8	-	5-7	-
6. สินค้าของฝากพื้นเมือง								
6.1 ครกหิน (ตามขนาดที่นิยม	110-230	120-250	100-250	120-270	-	-	110-220	120-230
6.2 ห่อหมก (ตามแต่ขนาด 1 ห่อ)	1-4.50	1.50-5	1-5	-	1-5	-	1-5	1-5
6.3 ข้าวหลาม (ตามแต่ขนาด เทียบราคาต่อ 3 กระบอก)	5,10,20,25	ไม่แน่นอน	-	-	-	-	-	-
6.4 กล้วยฉาบ เผือกฉาบ	50	-	50	-	-	-	50	-
6.5 น้ำสาลสด 1 ขวด	15	-	12	-	-	-	-	-

ที่มา : จากการสัมภาษณ์ผู้ประกอบการค้า เมื่อวันที่ 9 มกราคม พ.ศ.2527

ในเขตสุขาภิบาลแสนสุขได้แก่ ตลาดแสนสุข หนองมน ตลาดอ่างศิลา เทศบาลเมืองชลบุรี ได้แก่ ตลาดทรัพย์สิน ตลาดใหม่ ตลาดกาลวันต์ และตลาดวัดเกาะ เทศบาลตำบลศรีราชา ได้แก่ ตลาดศรีเจริญ ตลาดเทศบาล

หมายเหตุ : เป็นตัวอย่างระดับราคาสินค้าเฉพาะของผู้วิจัยที่ได้ข้อมูลมาเท่านั้น

ระดับราคาสินค้าโดยธรรมชาติความเป็นจริงขึ้นอยู่กับวิธีการต่อรองราคาของผู้ซื้อ ระดับความพอใจของผู้ขาย ช่วงเวลาจังหวะในการซื้อขาย การแข่งขันระหว่างผู้ขายของด้วยกัน และสภาพความต่างถิ่นของผู้ซื้อด้วย เช่น นักท่องเที่ยวหรือผู้เดินทางต่างถิ่นที่ซื้อสินค้าบริเวณตลาดแสนสุขหนองมน ผู้ขายจะเพิ่มราคาสินค้าขึ้นไป 10-20% เพื่อการต่อรองราคากับผู้ซื้อ และซื้อสินค้าในช่วงเวลา 6.00 น. และ 19.00 น. จะถูกกว่าซื้อในเวลาปกติ นอกจากนี้การซื้อสินค้าในปกติธรรมดาการต่อรองราคาย่อมจะง่ายกว่าในวันหยุดราชการ เป็นต้น ดังนั้นสินค้าชนิดเดียวกัน ซื้อจากร้านเดียวกันแต่ผู้ซื้อต่าง ๆ กัน ราคาสินค้าอาจจะแตกต่าง ๆ กันได้

5) <u>จำนวนยานพาหนะ นักท่องเที่ยวและผู้ที่เดินทางเข้ามายังบริเวณย่านการค้าตลาดแสนสุขหนองมน</u>

โดยสภาพทั่วไปบริเวณตลาดแสนสุข หนองมน จะเป็นจุดศูนย์กลางที่ประชาชนในเขตและนอกเขตสุขาภิบาลใกล้เคียงได้มาซื้อสินค้า และใช้บริการในด้านต่าง ๆ ซึ่งกล่าวได้ว่าเป็นผู้ที่เดินทางประจำที่หมุนเวียนเข้ามาจากภายในพื้นที่ และรายได้จากผู้ที่เดินทางเข้ามานี้ถือได้ว่าเป็นรายได้หมุนเวียนประจำของระบบการค้าในแต่ละวันของบริเวณย่านการค้าแห่งนี้ แต่ในขณะเดียวในแต่ละวันยังมีนักท่องเที่ยวและผู้ที่เดินทางเข้ามายังบริเวณตลาดแสนสุข หนองมน เป็นจำนวนมาก ซึ่งจากการสำรวจแจงนับเมื่อวันอาทิตย์ที่ 1 เมษายน พ.ศ.2527 (ดูตารางที่ 14 ประกอบ) พบว่าช่วงเวลา 8.00 น. ถึง 18.00 น. จะมียานพาหนะประเภทต่าง ๆ เข้ามาจอดรวม 5,648 คัน เฉลี่ยชั่วโมงละ 564.8 คัน โดยเป็นยานพาหนะทั่วไปรวม 2,009 คัน รถเมล์โดยสารประจำทาง บ.ข.ส.สายตะวันออก 229 คัน รถเมล์โดยสารประจำทางระหว่างอำเภอ 360 คัน และรถโดยสารสองแถวประจำทาง 3,050 คัน ซึ่งยานพาหนะประเภททั่วไปส่วนใหญ่จะเดินทางมาจากกรุงเทพมหานครรวม 1,307 คัน โดยเป็นรถยนต์นั่งส่วนบุคคลมากที่สุด 1,017 คัน นอกนั้นจะมาจากจังหวัดปริมณฑลได้แก่ นนทบุรี 122 คัน ปทุมธานี 61 คัน สมุทรปราการ 60 คัน นครปฐม 17 คัน มาจากภายในจังหวัดชลบุรี 245 คัน และจังหวัดอื่น ๆ ในภาคตะวันออกได้แก่ ฉะเชิงเทรา 23 คัน ระยอง 65 คัน จันทบุรี 20 คัน ตราด 9 คัน และจังหวัดอื่น ๆ 80 คัน ซึ่งจำนวนยานพาหนะเหล่านี้จะจอดอยู่บริเวณ 2 ฝากถนนสุขุมวิท บริเวณธนาคารกรุงเทพพาณิชย์การจำกัด ทางทิศเหนือถึงบริเวณธนาคารกรุงเทพจำกัด ทางทิศใต้ ซึ่งจากการประมาณผู้ที่เดินทางมากับยานพาหนะประเภทต่าง ๆ เฉลี่ยต่ำสุดต่อคัน (ดูตารางที่ 14 ประกอบ) ปรากฏว่าจะมีนักท่องเที่ยวและผู้ที่เดินทางเข้ามาไม่น้อยกว่า 22,650 คน โดยเดินทางมากับยานพาหนะทั่วไป 11,911 คน คิดเป็นร้อยละ 54.16 รถเมล์โดยสาร บ.ข.ส.สายตะวันออก 409 คน คิดเป็นร้อยละ 1.75 รถเมล์โดยสารประจำทางระหว่างอำเภอ 1,080 คน คิดเป็นร้อยละ 4.61 และจากรถโดยสารสองแถวเล็ก 9,250 คน ซึ่งผู้เดินทางมากับยานพาหนะทั่วไปจะมาจากกรุงเทพมหานครมากที่สุด 6,892 คน นอกนั้นก็มาจากจังหวัดปริมณฑลได้แก่ นนทบุรี 834 คน ปทุมธานี 491 คน สมุทรปราการ 674 คน นครปฐม 198 คน มาจากภายในจังหวัดชลบุรี 777 คน ฉะเชิงเทรา 259 คน ระยอง

250 คน จันทบุรี 160 คน ตราด 31 คน และจังหวัดอื่น ๆ 1,345 คน ซึ่งจำนวนผู้ที่เดินทางนี้จะเป็นผู้เดินทางมากับรถยนต์นั่งส่วนบุคคลมากที่สุด 4,209 คน โดยมาจากกรุงเทพมหานคร 3,051 คน และมากับรถบัสทัศนาจร 2,600 คน ซึ่งส่วนใหญ่จะมาจากจังหวัดในภาคกลางและภาคตะวันออกเฉียงเหนือรวม 1,100 คน นอกจากนี้ยังมีนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ ส่วนใหญ่เป็นชาวเอเชียที่เดินทางมากับรถทัวร์ทัศนาจร 660 คน ส่วนผู้ที่เดินทางมากับรถโดยสารประจำทาง ส่วนใหญ่จะมาจากภายในจังหวัดชลบุรีรวม 10,495 คน และคาดว่าจะเป็นผู้เดินทางไม่น้อยกว่า 10,330 คน ที่เดินทางเข้าออกระหว่างสุขาภิบาลแสนสุขกับเทศบาลเมืองชลบุรีและเทศบาลตำบลศรีราชา ส่วนในวันปกติธรรมดาจะมียานพาหนะและผู้ที่เดินทางเข้ามาน้อยกว่าในวันหยุดสุดสัปดาห์ จากการสำรวจและแจงนับเมื่อวันศุกร์ที่ 30 มีนาคม พ.ศ.2527 (ดูตารางที่ 15 ประกอบ) พบว่าช่วงเวลา 8.00 น. ถึง 18.00 น. จะมียานพาหนะประเภทต่าง ๆ เข้ามาแวะจอดรวม 4,568 คน เฉลี่ยชั่วโมงละ 456.8 คัน โดยเป็นยานพาหนะทั่วไป 915 คัน รถเมล์โดยสารประจำทาง บ.ข.ส.สายตะวันออก 229 คัน รถเมล์โดยสารประจำทางระหว่างอำเภอ 360 คัน และรถโดยสารสองแถวประจำทาง 3,064 คัน ซึ่งยานพาหนะทั่วไปส่วนใหญ่จะมาจากกรุงเทพมหานคร 546 คัน และจากจังหวัดปริมณฑลได้แก่ จังหวัดนนทบุรี 34 คัน ปทุมธานี 32 คัน สมุทรปราการ 59 คัน นครปฐม 11 คัน มาจากภายในจังหวัดชลบุรี 132 คัน และจากจังหวัดอื่น ๆ ในภาคตะวันออก ได้แก่ ระยอง 22 คัน จันทบุรี 9 คัน ฉะเชิงเทรา 13 คัน ตราด 5 คัน และจากจังหวัดอื่น ๆ 52 คัน ซึ่งจากการประมาณผู้ที่เดินทางเข้ามากับยานพาหนะประเภทต่าง ๆ (ดูตารางที่15 ประกอบ) พบว่าจะมีผู้ที่เดินทางเข้ามาไม่น้อยกว่า 12,234 คน โดยเดินทางมากับยานพาหนะทั่วไป 4,581 คน คิดเป็นร้อยละ 37.45 รถเมล์โดยสารประจำทาง บ.ข.ส.สายตะวันออก 445 คน คิดเป็นร้อยละ 3.64 รถเมล์โดยสารระหว่างอำเภอ 1,080 คน คิดเป็นร้อยละ 8.82 และจากรถโดยสารสองแถวเล็ก 6,128 คน คิดเป็นร้อยละ 50.09 ทางมากับยานพาหนะทั่วไปส่วนใหญ่จะมาจากกรุงเทพมหานครมากที่สุด 2,695 คน จากจังหวัดปริมณฑลได้แก่ นนทบุรี 157 คน ปทุมธานี 167 คน สมุทรปราการ 358 คน นครปฐม 35 คน มาจากภายในจังหวัดชลบุรี 412 คน และจังหวัดอื่น ๆ ในภาคตะวันออก ได้แก่ ฉะเชิงเทรา 60 คน ระยอง 82 คน จันทบุรี 31 คน ตราด 17 คน และจากจังหวัดอื่น ๆ 567 คน ซึ่งผู้เดินทางนี้ส่วนใหญ่จะเป็นผู้ที่เดินทางมากับรถยนต์นั่งส่วนบุคคลมากที่สุด

1,869 คน นอกจากนี้เป็นนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศจากทวีปเอเชียและยุโรปที่เดินทางมากับรถทัวร์ทัศนาจร 450 คน ส่วนผู้ที่เดินทางด้วยรถโดยสารประจำทางส่วนใหญ่จะมาจากภายในจังหวัดชลบุรีรวม 7,391 คน

ซึ่งจะเห็นได้ว่าในวันอาทิตย์หรือวันหยุดสุดสัปดาห์จะมีผู้ที่เดินทางและยานพาหนะเข้ามายังบริเวณย่านการค้าตลาดแสนสุขหนองมนเป็นจำนวนมาก และมากกว่าวันศุกร์หรือวันธรรมดา ซึ่งจำนวนผู้ที่เดินทางเข้าด้วยยานพาหนะทั่วไปประเภทต่าง ๆ นั้น จะเห็นได้ว่ามาจากกรุงเทพมหานครมากที่สุด รองลงมาคือจังหวัดปริมณฑล และจังหวัดที่ติดชายฝั่งทะเลของภาคตะวันออก แสดงว่าบริเวณตลาดแสนสุข หนองมน เป็นจุดแวะผ่านที่สำคัญแห่งหนึ่งบนเส้นทางถนนสุขุมวิท (ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 3 บางนา-ตราด) ก่อนจะเข้าสู่กรุงเทพมหานคร หรือจังหวัดชายฝั่งทะเลของภาคตะวันออก ซึ่งผู้เดินทางเหล่านี้ส่วนใหญ่จะมีจุดหมายแวะจอดเพื่อซื้อสินค้าของฝากของที่ระลึกต่าง ๆ จึงมีส่วนทำให้เกิดการกระจายรายได้ให้กับด้านเศรษฐกิจการค้าและบริการบริเวณนี้มากยิ่งขึ้น ซึ่งสิ่งที่น่าสังเกตคือได้มีนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศส่วนใหญ่เป็นชาวเอเชียที่ให้ความสนใจในการแวะจอดเพื่อเลือกซื้อสินค้าต่าง ๆ ในวันที่สำรวจเป็นจำนวนมาก จากการสัมภาษณ์ผู้ประกอบการค้าทราบว่า "ได้มีร้านจำหน่ายสินค้าอาหารทะเลแห่งร้านหนึ่ง (ร้านเย็นจิต) ได้มีการติดต่อกับบริษัททัวร์ทัศนาจร ให้นำนักท่องเที่ยวแวะจอดเพื่อซื้อสินค้าร้านของตน" จึงนับได้เป็นก้าวแรกในการประชาสัมพันธ์ให้ชาวต่างประเทศได้รู้จักตลาดแสนสุข หนองมน ซึ่งจะส่งเสริมการท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้นด้วย นอกจากนี้จากการศึกษาจะเห็นได้ว่า บริเวณตลาดแสนสุข หนองมน เป็นศูนย์การคมนาคมขนส่งของสุขาภิบาลแสนสุข เนื่องจากเป็นจุดแวะจอดรับผู้โดยสารจุดใหญ่ที่เป็นที่รวมของรถโดยสารสองแถวเล็กสายชลบุรี-หนองมน บางแสน และชลบุรี-หนองมน-ศรีราชา ซึ่งมีจำนวนรถรวมกันไม่น้อยกว่า 876 คัน มีจำนวนเที่ยวเดินรถไม่น้อยกว่า 3,064 เที่ยวต่อวัน นอกจากนี้มีรถเมล์โดยสารระหว่างชลบุรี-หนองมน-บางแสน ชลบุรี-ศรีราชา ชลบุรี-สัตหีบ ซึ่งมีจำนวนเที่ยวเดินรถไม่น้อยกว่า 360 เที่ยวต่อวัน และรถเมล์โดยสาร บ.ข.ส.สายตะวันออกอีกไม่น้อยกว่า 229 เที่ยวต่อวัน (ดูตารางที่ 14 ประกอบ) จึงอำนวยความสะดวกในการเดินทางติดต่อระหว่างเทศบาลเมืองชลบุรี เทศบาลตำบลศรีราชา กรุงเทพมหานคร และจังหวัดชายฝั่งทะเลอื่น ๆ ของภาคตะวันออกด้วย ซึ่งจากการสำรวจจะเห็นได้ว่า มีผู้เดินทางเข้ามาด้วยรถโดยสารประจำทางไม่น้อยกว่า 7,653 คน ในวันธรรมดา และ 10,739

คน ในวันหยุดสุดสัปดาห์ (ดูตารางที่ 14 และ 15 ประกอบ) ซึ่งจำนวนผู้เดินทางเหล่านี้คาดว่าส่วนใหญ่จะมาจากภายในเขตสุขาภิบาลที่เดินทางเข้าและออกเป็นปกติประจำวัน ซึ่งจะช่วยทำให้สภาพการค้าบริเวณตลาดแสนสุขหนองมนมีความพลุกพล่านมากขึ้น

6) <u>รายได้จากนักท่องเที่ยวและผู้ที่เดินทางและผ่าน</u>

การกระจายรายได้ของนักท่องเที่ยวและผู้ที่เดินทางในบริเวณย่านการค้าตลาดแสนสุข หนองมน นั้น สามารถประมาณได้จากค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่ำสุดของนักท่องเที่ยวและผู้ที่เดินทางต่อคน เมื่อเปรียบเทียบกับระดับราคาสินค้าและบริการที่เป็นอยู่ และพฤติกรรมการใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวและผู้ที่เดินทางมากับยานพาหนะประเภทต่าง ๆ เพื่อกำหนดให้เป็นตัวคูณมาตรฐานกับจำนวนนักท่องเที่ยวและผู้ที่เดินทางที่ประมาณได้ (ดูตารางที่ 14 ประกอบ) ซึ่งจะพบว่า ในวันอาทิตย์ที่ 1 เมษายน พ.ศ.2525 จะมีการกระจายรายได้ไม่ต่ำกว่า 702,940 บาท โดยมาจากผู้ที่เดินทางมากับยานพาหนะทั่วไปของนักท่องเที่ยวและผู้ที่เดินทางเท่ากับ 595,550 บาท คิดเป็นร้อยละ 85.52 เป็นผู้ที่เดินทางมากับรถโดยสารประจำทาง บ.ข.ส. เท่ากับ 4,090 บาท คิดเป็นร้อยละ 0.55 รถเมล์โดยสารระหว่างอำเภอเท่ากับ 10,800 บาท คิดเป็นร้อยละ 1.46 และรถโดยสารสองแถวเท่ากับ 92,500 บาท ซึ่งจะเห็นว่ารายได้จากผู้เดินทางมากับยานพาหนะทั่วไป

จะมีมูลค่าสูงที่สุด และมาจากกรุงเทพมหานครมากที่สุดเท่ากับ 344,600 บาท รองลงมาได้แก่จังหวัดปริมณฑล นนทบุรี เท่ากับ 41,700 บาท สมุทรปราการ เท่ากับ 33,700 บาท ปทุมธานี 24,550 บาท และนครปฐมเท่ากับ 9,900 บาท ส่วนภายในจังหวัดชลบุรีเองเท่ากับ 38,850 บาท ซึ่งก็อยู่ในเกณฑ์การกระจายรายได้ที่สูง

ซึ่งที่มาของแหล่งรายได้นี้ สิ่งที่น่าสังเกตคือ จะมีรายได้จากชาวต่างประเทศกับรถทัวร์ทัศนาจรรวมอยู่ด้วย ซึ่งมีจำนวนไม่ต่ำกว่า 33,000 บาท และรายได้จากผู้ที่เดินทางมากับรถยนต์นั่งส่วนบุคคลรวมจะมีมากที่สุดเท่ากับ 210,450 บาท และรวมรายได้ทั้งหมดของผู้ที่เดินทางมากับพาหนะของนักท่องเที่ยวและผู้ที่เดินทางโดยแท้จริงแล้ว คาดว่าคงจะมีมากกว่าจำนวนที่ประมาณไว้มากเนื่องจากพฤติกรรมการใช้จ่ายส่วนใหญ่จะซื้อสินค้าของฝากของที่ระลึกกันมาก ซึ่งมูลค่าเฉลี่ยจะมากกว่า 50 บาทต่อคน ส่วนผู้ที่เดินทางมากับรถโดยสารประจำทางสายต่าง ๆ นั้น ส่วนใหญ่จะมีจุดมุ่งหมายเพื่อที่จะเดินทางต่อไปยังพื้นที่ต่าง ๆ ซึ่งพฤติกรรมการใช้จ่ายจะถูกใช้ไปในด้านอาหารและเครื่อง

ดื่ม และของใช้เบ็ดเตล็ดที่จำเป็น ถ้าค่าใช้จ่ายเฉลี่ย 10 บาทต่อคนที่ประมาณไว้สอดคล้องใกล้กับความจริงแล้ว จะเห็นได้ว่าบริเวณย่านการค้าตลาดแสนสุข หนองมน จะมีรายได้หมุนเวียนประจำจากผู้ที่เดินทางด้วยรถโดยสารประจำทางสายต่าง ๆ ไม่ต่ำกว่า 107,390 บาทต่อวัน และรายได้จากนักท่องเที่ยวหรือผู้เดินทางแวะผ่านที่จะเป็นมูลค่าที่เพิ่มขึ้น ซึ่งจะมากกว่า 595,550 บาท ในวันหยุดราชการหรือเทศกาลต่าง ๆ และทั้งนี้ยังไม่นับรายได้จากการใช้จ่ายซื้อสินค้าของประชากรในบริเวณชุมชนตำบลต่าง ๆ ทั้งในเขตและนอกเขตสุขาภิบาลที่มาใช้บริการบริเวณศูนย์กลางการย่านการค้าตลาดแสนสุข หนองมน ซึ่งแสดงให้เห็นได้ว่าบทบาทความสำคัญทางเศรษฐกิจของบริเวณศูนย์กลางย่านการค้านี้จะเป็นรองอันดับที่ 2 จากเทศบาลเมืองชลบุรี จะมีส่วนช่วยดึงดูดและกระจายตัวด้านการค้า ประชากร ตลอดจนกิจกรรมต่าง ๆ ออกจากเทศบาลเมืองชลบุรี และทำให้ชุมชนเมืองและย่านการค้าขยายตัวเพิ่มมากขึ้น ซึ่งอาจจะช่วยเสริมบทบาทและหน้าที่ของเมืองหลักเทศบาลเมืองชลบุรีต่อไปในอนาคต

ส่วนในวันปกติธรรมดานั้นจากการสำรวจเมื่อวันศุกร์ที่ 30 มีนาคม พ.ศ.2527 (ดูตารางที่ 15 ประกอบ) จะมีรายได้มาจากผู้ที่เดินทางมากับยานพาหนะประเภทต่าง ๆ รวมไม่น้อยกว่า 305,580 บาท โดยเป็นรายได้ที่มาจากผู้เดินทางมากับยานพาหนะทั่วไป เท่ากับ 229,050 บาท คิดเป็นร้อยละ 74.96 รถเมล์โดยสารประจำทาง บ.ข.ส. เท่ากับ 4,450 บาท คิดเป็นร้อยละ 1.46 รถเมล์โดยสารระหว่างอำเภอเท่ากับ 10,800 บาท คิดเป็นร้อยละ 3.53 และมากับรถโดยสารสองแถวเท่ากับ 61,280 บาท คิดเป็นร้อยละ 20.05 ซึ่งจำนวนรายได้นี้จะมาจากกรุงเทพมหานครมากที่สุดเท่ากับ 136,830 บาท โดยมาจากยานพาหนะทั่วไป 134,750 บาท รองลงมาก็มาจากภายในจังหวัดชลบุรี 94,510 บาท ซึ่งส่วนใหญ่จะมาจากรถโดยสารสองแถวประจำทางชลบุรี-หนองมน-บางแสน และชลบุรี-หนองมน-ศรีราชา นอกจากนั้นก็มาจากจังหวัด นนทบุรี 7,850 บาท ปทุมธานี 8,350 บาท สมุทรปราการ 17,900 บาท นครปฐม 1,750 บาท ฉะเชิงเทรา 3,000 บาท ระยอง 4,460 บาท จันทบุรี 1,690 บาท ตราด 690 บาท และจากจังหวัดอื่น ๆ 28,350 บาท และรายได้ส่วนหนึ่งจะมาจากชาวต่างประเทศที่เดินทางมากับรถทัวร์ทัศนาจรเท่ากับ 22,500 บาทด้วย

ซึ่งรายได้จากผู้ที่เดินทางเข้ามานี้จะเห็นได้ว่าในวันหยุดสุดสัปดาห์จะมีมากกว่าวันปกติธรรมดามาก ทั้งนี้เนื่องจากจะมีนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาพักผ่อนที่หาดบางแสน หาดพัทยา และสถานที่พักผ่อนใจอื่น ๆ เป็นจำนวนมาก ตลอดจนผู้ที่ใช้ช่วงเวลาวันหยุดในการเดินทางด้วยวัตถุประสงค์อื่น ๆ

ซึ่งพอจะชี้ให้เห็นได้ว่าสภาพเศรษฐกิจทางการค้าและบริการบริเวณตลาดแสนสุข หนองมนอยู่ในเกณฑ์ที่ดี เป็นจุดแวะผ่านของนักท่องเที่ยวและผู้ที่เดินทางทั่วไป ที่นำรายได้มาสู่สุขาภิบาลโดยส่วนรวม ซึ่งจะมีส่วนช่วยทำให้เกิดการขยายตัวทางด้านเศรษฐกิจการค้าและบริการตลอดจนการขยายตัวของชุมชนเมือง ที่จะช่วยส่งเสริมบทบาทหน้าที่เมืองหลักของเทศบาลเมืองชลบุรีในด้านการค้าและบริการต่อไปในอนาคต

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

หอสมุดกลาง สถาบันวิทยบริการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 14 แสดงจำนวน ยานพาหนะ ผู้ที่เดินทาง และรายได้จากผู้ที่เดินทางเข้ามา บริเวณย่านการค้าตลาดแสนสุข หนองมุม
เมื่อวันอาทิตย์ที่ 1 เมษายน พ.ศ.2527

ประเภทยานพาหนะ	จำนวน					ค่าใช้จ่าย			แหล่งที่มาของ ยานพาหนะ ผู้ที่เดินทาง และรายได้ จากจังหวัดต่าง ๆ											
	ยานพาหนะ		ผู้เดินทาง						กรุงเทพมหานคร			นนทบุรี				ปทุมธานี		สมุทรปราการ		
	รวม (คัน)	ชม.:คัน (10ชม.)	เฉลี่ย 1คัน:คน	รวม (คน)	สัดส่วน (%)	เฉลี่ย 1คน:บาท	รวม (บาท)	สัดส่วน (%)	ยานพาหนะ (คัน)	ผู้เดินทาง (คน)	ค่าใช้จ่าย (บาท)	ยานพาหนะ (คัน)	ผู้เดินทาง (คน)	ค่าใช้จ่าย (บาท)	ยานพาหนะ (คัน)	ผู้เดินทาง (คน)	ค่าใช้จ่าย (บาท)	ยานพาหนะ (คัน)	ผู้เดินทาง (คน)	ค่าใช้จ่าย (บาท)
	(1)	(2)=(1)÷10	(3)	(4)=(1)×(3)	(5)	(6)	(7)=(3)×(6)	(8)	(9)	(10)=(9)×(3)	(11)=(10)×(6)	(12)	(13)=(12)×(3)	(14)=(13)×(6)	(15)	(16)=(15)×(3)	(17)=(16)×(6)	(18)	(19)=(18)×(3)	(20)=(19)×(6)
1. ยานพาหนะทั่วไป																				
1.1 รถยนต์นั่งส่วนบุคคล	1,403	140.3	3	4,209	19.16	50	210,450	30.25	1,017	3,051	152,550	70	210	10,500	30	90	4,500	17	51	2,550
1.2 รถบัสท้องเที่ยว	52	5.2	50	2,600	13.23	50	130,000	20.89	11	550	27,500	3	150	7,500	2	100	5,000	4	200	10,000
1.3 รถทัวร์ท้องเที่ยว	22	2.2	30	660	2.82	50	33,000	4.45	22	660	33,000	–	–	–	–	–	–	–	–	–
1.4 รถโดยสารสองแถวขนาดใหญ่	90	9.0	20	1,800	7.68	50	90,000	12.13	61	1,220	61,000	9	180	9,000	7	140	7,000	13	260	13,000
1.5 รถโดยสารสองแถวขนาดเล็ก(ปิคอัพ)	156	15.6	10	1,560	6.66	50	78,000	10.51	103	1,030	51,500	24	240	12,000	13	130	6,500	11	110	5,500
1.6 รถบรรทุกเล็ก(ปิคอัพ)	174	17.4	3	522	2.23	50	26,100	3.52	42	126	6,300	13	39	1,950	7	21	1,050	11	33	1,650
1.7 รถตู้โดยสาร	112	11.2	5	560	2.39	50	28,000	3.77	51	255	12,750	3	15	750	2	10	500	4	20	1,000
รวม	2,009	200.9	5.9	11,911	54.16	50	595,550	86.52	1,307	6,892	344,600	122	834	41,700	61	491	24,550	60	674	33,700
2. รถเมล์โดยสารประจำทาง บขส.สายตะวันออก																				
2.1 กรุงเทพฯ – ตราด	8	0.8	1	8	0.03	10	80	0.01	4	4	40	–	–	–	–	–	–	–	–	–
2.2 กรุงเทพฯ – จันทบุรี	20	2.0	1	20	0.09	10	200	0.03	9	9	90	–	–	–	–	–	–	–	–	–
2.3 กรุงเทพฯ – ประแส(จันทบุรี)	6	0.6	1	6	0.03	10	60	0.01	3	3	30	–	–	–	–	–	–	–	–	–
2.4 กรุงเทพฯ – ระยอง	47	4.7	1	47	0.20	10	470	0.06	23	23	230	–	–	–	–	–	–	–	–	–
2.5 กรุงเทพฯ – ตาม่ย่าน(ระยอง)	6	0.6	1	6	0.03	10	60	0.01	3	3	30	–	–	–	–	–	–	–	–	–
2.6 กรุงเทพฯ – บ้านค่าย(ระยอง)	16	1.6	1	16	0.07	10	160	0.02	7	7	70	–	–	–	–	–	–	–	–	–
2.7 กรุงเทพฯ – สัตหีบ	36	3.6	1	36	0.15	10	360	0.05	18	18	180	–	–	–	–	–	–	–	–	–
2.8 กรุงเทพฯ – พัทยา	43	4.3	3	129	0.55	10	1,290	0.17	21	63	630	–	–	–	–	–	–	–	–	–
2.9 กรุงเทพฯ – ศรีราชา	47	4.7	3	141	0.60	10	1,410	0.19	20	60	600	–	–	–	–	–	–	–	–	–
รวม	229	22.9	1.8	409	1.75	10	4,090	0.55	108	190	1,900	–	–	–	–	–	–	–	–	–
3. รถเมล์โดยสารประจำทางระหว่างอำเภอ																				
3.1 ชลบุรี – หนองมน – บางแสน	140	14.0	3	420	1.79	10	4,200	0.57	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
3.2 ชลบุรี – หนองมน – ศรีราชา	140	14.0	3	420	1.79	10	4,200	0.57	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
3.3 ชลบุรี – สัตหีบ	80	8.0	3	240	1.03	10	2,400	0.32	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
รวม	360	36.0	2.8	1,080	4.61	10	10,800	1.46	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
4. รถโดยสารสองแถวเล็ก (ปิคอัพ)																				
4.1 ชลบุรี – หนองมน – บางแสน	1,320	132.0	3	3,960	16.90	10	39,600	5.34	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
4.2 ชลบุรี – หนองมน – ศรีราชา	1,730	173.0	3	5,290	22.56	10	52,900	7.13	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
รวม	3,050	305.0	3	9,250	39.48	10	92,500	12.47	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
ยอดรวมทั้งสิ้น	5,648	564.8	4	22,650	100	31.67	702,940	100	1,415	7,082	313,500	122	834	41,700	61	491	24,550	60	674	33,700

ตารางที่ 43 ต่อ

ประเภทยานพาหนะ	แหล่งที่มาของ ยานพาหนะ นักท่องเที่ยว และรายได้ จากจังหวัดต่างๆ																				
	นครปฐม			ฉะเชิงเทรา			ชลบุรี			ระยอง			จันทบุรี			ตราด			อื่นๆ		
	ยานพาหนะ (คัน)	ผู้เดินทาง (คน)	ค่าใช้จ่าย (บาท)	ยานพาหนะ (คัน)	ผู้เดินทาง (คน)	ค่าใช้จ่าย (บาท)	ยานพาหนะ (คัน)	ผู้เดินทาง (คน)	ค่าใช้จ่าย (บาท)	ยานพาหนะ (คัน)	ผู้เดินทาง (คน)	ค่าใช้จ่าย (บาท)	ยานพาหนะ (คัน)	ผู้เดินทาง (คน)	ค่าใช้จ่าย (บาท)	ยานพาหนะ (คัน)	ผู้เดินทาง (คน)	ค่าใช้จ่าย (บาท)	ยานพาหนะ (คัน)	ผู้เดินทาง (คน)	ค่าใช้จ่าย (บาท)
	(21)	(22)=(21)×(3)	(23)=(22)×(6)	(24)	(25)=(24)×(3)	(26)=(26)×(6)	(27)	(28)=(27)×(3)	(29)=(28)×(6)	(30)	(31)=(30)×(3)	(32)=(31)×(6)	(33)	(34)=(33)×(3)	(35)=(34)×(6)	(36)	(37)=(36)×(3)	(38)=(37)×(6)	(39)	(40)=(39)×(3)	(41)=(40)×(6)
1. ยานพาหนะทั่วไป																					
1.1 รถยนต์นั่งส่วนบุคคล	8	24	1,200	14	42	2,100	144	432	21,600	57	171	8,550	13	39	1,950	7	21	1,050	26	78	3,900
1.2 รถบัสปรับอากาศ	3	150	7,500	4	200	10,000	–	–	–	1	50	2,500	2	100	5,000	–	–	–	22	1,100	55,000
1.3 รถทัวร์ปรับอากาศ	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
1.4 รถโดยสารธรรมดาขนาดใหญ่	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
1.5 รถโดยสารธรรมดาขนาดเล็ก(ปิคอัพ)	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	5	50	2,500
1.6 รถบรรทุกเล็ก(ปิคอัพ)	3	9	450	4	12	600	80	240	12,000	3	9	450	2	6	300	–	–	–	9	27	1,350
1.7 รถตู้โดยสาร	3	15	750	1	5	250	21	105	5,250	4	20	1,000	3	15	750	2	10	500	18	90	4,500
รวม	17	198	9,900	23	259	12,950	245	777	38,850	65	250	12,500	20	160	8,000	9	31	1,550	80	1,345	67,250
2. รถเมล์โดยสารประจำทาง บขส.สายตะวันออก																					
2.1 กรุงเทพฯ – ตราด	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	4	4	40	–	–	–
2.2 กรุงเทพฯ – จันทบุรี	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	11	11	110	–	–	–	–	–	–
2.3 กรุงเทพฯ – ประณต(จันทบุรี)	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	3	3	30	–	–	–	–	–	–
2.4 กรุงเทพฯ – ระยอง	–	–	–	–	–	–	–	–	–	24	24	240	–	–	–	–	–	–	–	–	–
2.5 กรุงเทพฯ – สามย่าน(ระยอง)	–	–	–	–	–	–	–	–	–	3	3	30	–	–	–	–	–	–	–	–	–
2.6 กรุงเทพฯ – บ้านค่าย(ระยอง)	–	–	–	–	–	–	–	–	–	9	9	90	–	–	–	–	–	–	–	–	–
2.7 กรุงเทพฯ – สัตหีบ	–	–	–	–	–	–	18	18	180	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
2.8 กรุงเทพฯ – พัทยา	–	–	–	–	–	–	22	66	660	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
2.9 กรุงเทพฯ – ศรีราชา	–	–	–	–	–	–	27	81	810	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
รวม	–	–	–	–	–	–	67	165	1,650	36	36	360	14	14	140	4	4	40	–	–	–
3. รถเมล์โดยสารประจำทางระหว่างอำเภอ																					
3.1 ชลบุรี – หนองมน – บางแสน	–	–	–	–	–	–	140	420	4,200	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
3.2 ชลบุรี – หนองมน – ศรีราชา	–	–	–	–	–	–	140	420	4,200	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
3.3 ชลบุรี – สัตหีบ	–	–	–	–	–	–	80	240	2,400	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
รวม	–	–	–	–	–	–	360	1,080	10,800	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
4. รถโดยสารธรรมดาขนาดเล็ก(ปิคอัพ)																					
4.1 ชลบุรี – หนองมน – บางแสน	–	–	–	–	–	–	1,320	3,960	39,600	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
4.2 ชลบุรี – หนองมน – ศรีราชา	–	–	–	–	–	–	1,730	5,290	52,900	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
รวม	–	–	–	–	–	–	3,050	9,250	92,500	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
ยอดรวมทั้งสิ้น	17	198	9,900	23	259	12,950	3,722	11,272	143,800	101	286	12,860	34	174	8,140	13	35	1,590	180	1,345	67,250

ที่มา :

1. จากการสำรวจเมื่อวันอาทิตย์ที่ 1 เมษายน พ.ศ.2527 เป็นการแจงนับจำนวนยานพาหนะประเภทต่าง ๆ ที่แวะจอดบริเวณรอบ ๆ ตลาดแสนสุข และ 2 ฝากแนวถนนสุขุมวิท ช่วงหน้าธนาคารกรุงเทพพาณิชยการ จำกัด ทางทิศเหนือ ถึงธนาคารกรุงเทพ จำกัด ทางทิศใต้ ช่วงเวลา 8.00 น. - 18.00 น.
2. เป็นจำนวนผู้ที่เดินทางมากับยานพาหนะเฉลี่ยต่ำสุดต่อคัน โดยประมาณจากการแจงนับและการสังเกตจำนวนผู้ที่เดินทางมากับยานพาหนะประเภทต่าง ๆ ส่วนใหญ่
3. เป็นค่าใช้จ่ายของผู้ที่เดินทางเข้ามาเฉลี่ยต่ำสุดต่อคน กำหนดขึ้นโดยพิจารณาเปรียบเทียบกับระดับราคาสินค้าทั่วไปที่เป็นอยู่และอยู่บนสมมุติฐานที่ให้เป็นค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่ำสุด สำหรับผู้ที่เดินทางเข้ามาตามแต่วัตถุประสงค์ กล่าวคือ ผู้ที่เดินทางมากับยานพาหนะนักท่องเที่ยวและผู้ที่เดินทาง ส่วนใหญ่จะจอดแวะซื้อสินค้าของฝากของที่ระลึกต่าง ๆ ส่วนผู้ที่เดินทางมากับยานพาหนะโดยสารประจำทางต่าง ๆ ส่วนใหญ่จะแวะผ่านเพื่อเปลี่ยนยานพาหนะ หรือเดินทางต่อไปยังพื้นที่อื่น ๆ ซึ่งการใช้จ่ายส่วนใหญ่จะเป็นไปในด้านอาหาร เครื่องดื่มและของใช้เบ็ดเตล็ดต่าง ๆ
4. แหล่งที่มาของยานพาหนะและผู้ที่เดินทางใช้วิธีการแจงนับจากป้ายทะเบียนท้ายยานพาหนะ โดยอยู่บนสมมุติฐานที่ว่าผู้ที่เดินทางมากับยานพาหนะที่จดทะเบียนที่จังหวัดใดก็จะเป็นผู้เดินทางและยานพาหนะที่มาจากจังหวัดนั้น ๆ

หมายเหตุ

1. รถเมล์และรถโดยสารสองแถวประจำทางสายต่าง ๆ จะเป็นจำนวนเที่ยวของรถที่แวะผ่าน ซึ่งจำนวนรถที่แท้จริงมีดังนี้
   ก. รถเมล์ บ.ข.ส. สายกรุงเทพฯ - ตราด 10 คัน กรุงเทพฯ - จันทบุรี 20 คัน กรุงเทพฯ - ประแส (จันทบุรี) 4 คัน กรุงเทพฯ - ระยอง 38 คัน กรุงเทพฯ - สามย่าน (ระยอง) 3 คัน กรุงเทพฯ - บ้านค่าย (ระยอง) 11 คัน กรุงเทพฯ - สัตหีบ 20 คัน กรุงเทพฯ - พัทยา 19 คัน กรุงเทพฯ - ศรีราชา 26 คัน (ที่มา : บริษัทขนส่งจำกัด)
   ข. รถเมล์ประจำทางระหว่างอำเภอสาย ชลบุรี - หนองมน - บางแสน 14 คัน ชลบุรี - หนองมน - ศรีราชา 56 คัน ชลบุรี - สัตหีบ 20 คัน (ที่มา : สำนักงานขนส่งจังหวัดชลบุรี)
   ค. รถโดยสารสองแถวเล็กสาย ชลบุรี - หนองมน - บางแสน 353 คัน ชลบุรี - หนองเม็ - ศรีราชา 323 คัน ซึ่งจำนวนรถดังกล่าวจะมีการวิ่งสลับกันเส้นทางรับผู้โดยสารระหว่าง ชลบุรี - หนองมน - บางแสน กับ ชลบุรี - หนองมน - ศรีราชา ตลอดเวลาไม่มีหิว และเส้นทางวิ่งแน่นอน ซึ่งรวมตลอดเส้นทางชลบุรี - ศรีราชา จะมีรถร่วมไม่น้อยกว่า 800 คัน ที่วิ่งรับผู้โดยสารในแต่ละวัน (สัมภาษณ์ : ผู้ขับรถโดยสารสองแถวชลบุรี - หนองมน - บางแสน เมื่อวันที่ 30 มีนาคม พ.ศ.2527)
2. นักท่องเที่ยวที่เดินทางมากับรถทัวร์ส่วนใหญ่จะเป็นนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศทวีปเอเชีย และจะเป็นรายได้จากชาวต่างประเทศที่เดินทางผ่านมาจากกรุงเทพมหานคร

หอสมุดกลาง สถาบันวิทยบริการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 15 แสดงจำนวน ยานพาหนะ ผู้ที่เดินทาง และรายได้จากผู้ที่เดินทางเข้ามา บริเวณย่านการค้าตลาดแสนสุข หนองมน เมื่อวันศุกร์ที่ 30 มีนาคม พ.ศ.2527

ประเภทยานพาหนะ	จำนวน					ค่าใช้จ่าย			แหล่งที่มาของ ยานพาหนะ ผู้เดินทาง และรายได้ จากจังหวัดต่าง ๆ										
	ยานพาหนะ		ผู้เดินทาง						กรุงเทพมหานคร			นนทบุรี			ปทุมธานี			สมุทรปราการ		
	รวม (คัน)	ชม.:คัน (10ชม.)	เฉลี่ย 1คัน:คน	รวม (คน)	สัดส่วน (%)	เฉลี่ย 1คน:บาท	รวม (บาท)	สัดส่วน (%)	ยานพาหนะ (คัน)	ผู้เดินทาง (คน)	ค่าใช้จ่าย (บาท)	ยานพาหนะ (คัน)	ผู้เดินทาง (คน)	ค่าใช้จ่าย (บาท)	ยานพาหนะ (คัน)	ผู้เดินทาง (คน)	ค่าใช้จ่าย (บาท)	ยานพาหนะ (คัน)	ผู้เดินทาง (คน)	ค่าใช้จ่าย (บาท)
	(1)	(2)=(1)÷10	(3)	(4)=(1)×(3)	(5)	(6)	(7)=(3)×(6)	(8)	(9)	(10)=(9)×(3)	(11)=(10)×(6)	(12)	(13)=(12)×(3)	(14)=(13)×(6)	(15)	(16)=(15)×(3)	(17)=(16)×(6)	(18)	(19)=(18)×(3)	(20)=(19)×(6)
1. ยานพาหนะทั่วไป																				
1.1 รถยนต์นั่งส่วนบุคคล	623	62.3	3	1,869	15.28	50	93,450	30.58	393	1,179	58,950	28	84	4,200	22	66	3,300	37	111	5,550
1.2 รถบัสปรับอากาศ	9	0.9	50	450	3.68	50	22,500	7.36	2	100	5,000	—	—	—	—	—	—	—	—	—
1.3 รถทัวร์ปรับอากาศ	15	1.5	30	450	3.68	50	22,500	7.36	15	450	22,500	—	—	—	—	—	—	—	—	—
1.4 รถโดยสารสองแถวขนาดใหญ่	35	3.5	20	700	5.72	50	35,000	11.45	21	420	21,000	3	60	3,000	3	60	8,000	3	160	8,000
1.5 รถโดยสารสองแถวขนาดเล็ก(ปิคอัพ)	39	3.9	10	390	3.19	50	19,500	6.38	17	170	8,500	—	—	—	2	20	1,000	5	50	2,500
1.6 รถบรรทุกเล็ก(ปิคอัพ)	124	12.4	3	372	3.04	50	18,600	6.09	57	171	8,550	1	3	150	2	6	300	4	12	600
1.7 รถตู้โดยสาร	70	7.0	5	350	2.86	50	17,500	5.73	41	205	10,250	2	10	500	3	15	750	5	25	1,250
รวม	915	91.5	5	4,581	37.45	50	229,050	74.96	548	2,695	134,750	34	157	7,850	32	167	8,350	59	358	17,900
2. รถเมล์โดยสารประจำทาง บขส.สายตะวันออก																				
2.1 กรุงเทพฯ — ตราด	8	0.8	1	8	0.06	10	80	0.03	4	4	40	—	—	—	—	—	—	—	—	—
2.2 กรุงเทพฯ — จันทบุรี	20	2.0	1	20	0.16	10	200	0.07	9	9	90	—	—	—	—	—	—	—	—	—
2.3 กรุงเทพฯ — ประแส(จันทบุรี)	6	0.6	1	6	0.05	10	60	0.02	3	3	30	—	—	—	—	—	—	—	—	—
2.4 กรุงเทพฯ — ระยอง	47	4.7	1	47	0.39	10	470	0.15	23	23	230	—	—	—	—	—	—	—	—	—
2.5 กรุงเทพฯ — สามย่าน(ระยอง)	6	0.6	1	6	0.05	10	60	0.02	3	3	30	—	—	—	—	—	—	—	—	—
2.6 กรุงเทพฯ — บ้านค่าย(ระยอง)	16	1.6	1	16	0.13	10	160	0.05	7	7	70	—	—	—	—	—	—	—	—	—
2.7 กรุงเทพฯ — สัตหีบ	36	3.6	2	72	0.59	10	720	0.24	18	36	360	—	—	—	—	—	—	—	—	—
2.8 กรุงเทพฯ — พัทยา	43	4.3	3	129	1.06	10	1,290	0.42	21	63	630	—	—	—	—	—	—	—	—	—
2.9 กรุงเทพฯ — ศรีราชา	47	4.7	3	141	1.15	10	1,410	0.46	20	60	600	—	—	—	—	—	—	—	—	—
รวม	229	22.9	2.2	445	3.64	10	4,450	1.48	108	208	2,080	—	—	—	—	—	—	—	—	—
3. รถเมล์โดยสารประจำทางระหว่างอำเภอ																				
3.1 ชลบุรี — หนองมน — บางแสน	140	14.0	3	420	3.43	10	4,200	1.37	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
3.2 ชลบุรี — หนองมน — ศรีราชา	140	14.0	3	420	3.43	10	4,200	1.37	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
3.3 ชลบุรี — สัตหีบ	80	8.0	3	240	1.96	10	2,400	0.79	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
รวม	360	36.0	3	1,080	8.82	10	10,800	3.53	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
4. รถโดยสารสองแถวเล็ก(ปิคอัพ)																				
4.1 ชลบุรี — หนองมน — บางแสน	1,644	164.4	2	3,288	26.88	10	32,880	10.76	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
4.2 ชลบุรี — หนองมน — ศรีราชา	1,420	142.0	2	2,840	23.21	10	28,400	9.29	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
รวม	3,064	306.4	2	6,128	50.09	10	61,280	20.05	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
ยอดรวมทั้งสิ้น	4,568	456.8	2.7	12,234	100.00	25	305,580	100.00	654	2,903	136,830	34	157	7,850	32	167	8,350	59	358	17,900

ตารางที่ 15 ต่อ

ประเภทยานพาหนะ	แหล่งที่มาของ ยานพาหนะ ผู้เดินทาง และรายได้ จากจังหวัดต่างๆ																				
	นครปฐม			ฉะเชิงเทรา			ชลบุรี			ระยอง			จันทบุรี			ตราด			อื่นๆ		
	ยานพาหนะ (คัน)	ผู้เดินทาง (คน)	ค่าใช้จ่าย (บาท)	ยานพาหนะ (คัน)	ผู้เดินทาง (คน)	ค่าใช้จ่าย (บาท)	ยานพาหนะ (คัน)	ผู้เดินทาง (คน)	ค่าใช้จ่าย (บาท)	ยานพาหนะ (คัน)	ผู้เดินทาง (คน)	ค่าใช้จ่าย (บาท)	ยานพาหนะ (คัน)	ผู้เดินทาง (คน)	ค่าใช้จ่าย (บาท)	ยานพาหนะ (คัน)	ผู้เดินทาง (คน)	ค่าใช้จ่าย (บาท)	ยานพาหนะ (คัน)	ผู้เดินทาง (คน)	ค่าใช้จ่าย (บาท)
	(21)	(22)=(21)×(3)	(23)=(22)×(6)	(24)	(25)=(24)×(3)	(26)=(25)×(6)	(27)	(28)=(27)×(3)	(29)=(28)×(6)	(30)	(31)=(30)×(3)	(32)=(31)×(6)	(33)	(34)=(33)×(3)	(35)=(34)×(6)	(36)	(37)=(36)×(3)	(38)=(37)×(6)	(39)	(40)=(39)×(3)	(41)=(40)×(6)
1. ยานพาหนะทั่วไป																					
1.1 รถยนต์นั่งส่วนบุคคล	10	30	1,500	7	21	1,050	84	252	12,600	17	51	2,550	5	15	750	3	9	450	17	51	2,550
1.2 รถบัสปรับอากาศ	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	7	350	17,500
1.3 รถทัวร์ปรับอากาศ	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
1.4 รถโดยสารสองแถวขนาดใหญ่	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
1.5 รถโดยสารสองแถวขนาดเล็ก(ปิคอัพ)	–	–	–	3	30	1,500	–	–	–	2	20	1,000	–	–	–	–	–	–	10	100	5,000
1.6 รถบรรทุกเล็ก(ปิคอัพ)	–	–	–	3	9	450	40	120	6,000	2	6	300	2	6	300	1	3	150	12	36	1,800
1.7 รถตู้โดยสาร	1	5	250	–	–	–	8	40	2,000	1	5	250	2	10	500	1	5	250	6	30	1,500
รวม	11	35	1,750	13	60	3,000	132	412	20,600	22	82	4,100	9	31	1,550	5	17	850	52	567	28,350
2. รถเมล์โดยสารประจำทาง บขส.สายตะวันออก																					
2.1 กรุงเทพฯ – ตราด	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	4	4	40	–	–	–
2.2 กรุงเทพฯ – จันทบุรี	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	11	11	110	–	–	–	–	–	–
2.3 กรุงเทพฯ – ประแส(จันทบุรี)	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	3	3	30	–	–	–	–	–	–
2.4 กรุงเทพฯ – ระยอง	–	–	–	–	–	–	–	–	–	24	24	240	–	–	–	–	–	–	–	–	–
2.5 กรุงเทพฯ – ตามอำเภอ(ระยอง)	–	–	–	–	–	–	–	–	–	3	3	30	–	–	–	–	–	–	–	–	–
2.6 กรุงเทพฯ – บ้านค่าย(ระยอง)	–	–	–	–	–	–	–	–	–	9	9	90	–	–	–	–	–	–	–	–	–
2.7 กรุงเทพฯ – สัตหีบ	–	–	–	–	–	–	18	36	360	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
2.8 กรุงเทพฯ – พัทยา	–	–	–	–	–	–	22	66	600	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
2.9 กรุงเทพฯ – ศรีราชา	–	–	–	–	–	–	27	81	810	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
รวม	–	–	–	–	–	–	67	183	1,830	36	36	360	14	14	140	4	4	40	–	–	–
3. รถเมล์โดยสารประจำทางระหว่างอำเภอ																					
3.1 ชลบุรี – หนองมน – บางแสน	–	–	–	–	–	–	140	420	4,200	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
3.2 ชลบุรี – หนองมน – ศรีราชา	–	–	–	–	–	–	140	420	4,200	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
3.3 ชลบุรี – สัตหีบ	–	–	–	–	–	–	80	240	2,400	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
รวม	–	–	–	–	–	–	360	1,080	10,800	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
4. รถโดยสารสองแถวเล็ก (ปิคอัพ)																					
4.1 ชลบุรี – หนองมน – บางแสน	–	–	–	–	–	–	1,644	3,288	32,880	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
4.2 ชลบุรี – หนองมน – ศรีราชา	–	–	–	–	–	–	1,420	2,840	28,400	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
รวม	–	–	–	–	–	–	3,064	6,128	61,280	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
ยอดรวมทั้งสิ้น	11	35	1,750	13	60	3,000	3,623	7,803	94,510	58	118	4,460	23	45	1,690	9	21	890	52	567	28,350

ที่มา :

1. จากการสำรวจเมื่อวันศุกร์ที่ 30 มีนาคม พ.ศ. 2527 เป็นการแจงนับจำนวนยานพาหนะประเภทต่าง ๆ ที่แวะจอดบริเวณข้าง ๆ ตลาดแสนสุข และ 2 ฝากแนวถนนสุขุมวิท ช่วงหน้าธนาคารกรุงเทพพาณิชยการ จำกัด ทางทิศเหนือ ถึงธนาคารกรุงเทพ จำกัด ทางทิศใต้ ช่วงเวลา 8.00 น. - 18.00 น.
2. เป็นจำนวนผู้ที่เดินทางมากับยานพาหนะเฉลี่ยต่ำสุดต่อคัน โดยประมาณจากการแจงนับและการสังเกตจำนวนผู้ที่เดินทางมากับยานพาหนะประเภทต่าง ๆ ส่วนใหญ่
3. เป็นค่าใช้จ่ายของผู้ที่เดินทางเข้ามาเฉลี่ยต่ำสุดต่อคน กำหนดขึ้นโดยพิจารณาเปรียบเทียบกับระดับราคาสินค้าทั่วไปที่เป็นอยู่และอยู่บนสมมุติฐานที่ให้เป็นค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่ำสุด สำหรับผู้ที่เดินทางเข้ามาตามแต่วัตถุประสงค์ กล่าวคือ ผู้ที่เดินทางมากับยานพาหนะนักท่องเที่ยวและผู้ที่เดินทาง ส่วนใหญ่จะจอดแวะซื้อสินค้าของฝากของที่ระลึกต่าง ๆ ส่วนผู้ที่เดินทางมากับยานพาหนะโดยสารประจำทางต่าง ๆ ส่วนใหญ่จะแวะผ่านเพื่อเปลี่ยนยานพาหนะ หรือเดินทางต่อไปยังพื้นที่อื่น ๆ ซึ่งการใช้จ่ายส่วนใหญ่จะเป็นไปในด้านอาหาร เครื่องดื่มและของใช้เบ็ดเตล็ดต่าง ๆ
4. แหล่งที่มาของยานพาหนะและผู้ที่เดินทางใช้วิธีการแจงนับจากป้ายทะเบียนท้ายยานพาหนะ โดยอยู่บนสมมุติฐานที่ว่าผู้ที่เดินทางมากับยานพาหนะที่จดทะเบียนที่จังหวัดใดก็จะเป็นผู้เดินทางและยานพาหนะที่มาจากจังหวัดนั้น ๆ

หมายเหตุ

- รถเมล์และรถโดยสารสองแถวประจำทางสายต่าง ๆ จะเป็นจำนวนเที่ยวของรถที่แวะผ่าน ซึ่งจำนวนรถที่แท้จริงมีดังนี้
  ก. รถเมล์ บ.ข.ส. สายกรุงเทพฯ - ตราด 10 คัน กรุงเทพฯ - จันทบุรี 20 คัน กรุงเทพฯ - ประแส (จันทบุรี) 4 คัน กรุงเทพฯ - ระยอง 38 คัน กรุงเทพฯ - สามพาน (ระยอง) 3 คัน กรุงเทพฯ - บ้านค่าย (ระยอง) 11 คัน กรุงเทพฯ - สัตหีบ 20 คัน กรุงเทพฯ - พัทยา 19 คัน กรุงเทพฯ - ศรีราชา 26 คัน (ที่มา : บริษัทขนส่งจำกัด)
  ข. รถเมล์ประจำทางระหว่างอำเภอสาย ชลบุรี - หนองมน - บางแสน 14 คัน ชลบุรี - หนองมน - ศรีราชา 56 คัน ชลบุรี - สัตหีบ 20 คัน (ที่มา : สำนักงานขนส่งจังหวัดชลบุรี)
  ค. รถโดยสารสองแถวเล็กสาย ชลบุรี - หนองมน - บางแสน 553 คัน ชลบุรี - หนองมน - ศรีราชา 323 คัน ซึ่งจำนวนรถดังกล่าวจะมีการวิ่งสลับหับเส้นทางรับผู้โดยสารระหว่าง ชลบุรี - หนองมน - บางแสน กับ ชลบุรี - หนองมน - ศรีราชา ตลอดเวลาไม่มีคิว และเส้นทางวิ่งแน่นอน ซึ่งรวมตลอดเส้นทางชลบุรี - ศรีราชา จะมีรถร่วมไม่น้อยกว่า 800 คัน ที่วิ่งรับผู้โดยสารในแต่ละวัน (สัมภาษณ์ : ผู้ขับรถโดยสารสองแถวชลบุรี - หนองมน - บางแสน เมื่อวันที่ 30 มีนาคม พ.ศ.2527)

นักท่องเที่ยวที่เดินทางมากับรถทัวร์ส่วนใหญ่จะเป็นนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศทวีปเอเชีย และจะเป็นรายได้จากชาวต่างประเทศที่เดินทางผ่านมาจากกรุงเทพมหานคร

7) การคาดประมาณลักษณะการเดินทาง (Trip Generation) ในอนาคต

เป็นการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างจำนวนประชากร กับจำนวนผู้ที่เดินทางและจำนวนยานพาหนะประเภทต่าง ๆ ในปัจจุบันเพื่อคาดประมาณจำนวนผู้ที่เดินทาง จุดมุ่งหมายของผู้ที่เดินทาง ยานพาหนะประเภทต่าง ๆ และความต้องการพื้นที่จอดยานพาหนะที่เข้ามายังบริเวณย่านการค้าตลาดแสนสุข หนองมน ในวันหยุดสุดสัปดาห์ พ.ศ.2530 พ.ศ.2535 และ พ.ศ.2540 ซึ่งการคาดประมาณนั้นขึ้นอยู่กับสมมุติฐานในด้านต่าง ๆ และประยุกต์วิธีการคำนวณจากสูตร[15]

$$T_i = gP_i$$

เมื่อ T_i = จำนวนผู้ที่เดินทางมาจากพื้นที่ i

g = อัตราส่วนระหว่างประชากร : ผู้ที่เดินทาง

P_i = จำนวนประชากรรวมพื้นที่ i

ซึ่งวิธีการคำนวณให้หาค่า g ในปัจจุบันซึ่งจะถูกกำหนดให้เป็นค่าคงที่ในอนาคตโดยอยู่บนสมมุติฐานที่ว่าค่า g จะไม่เปลี่ยนแปลงและคงที่ตลอดไป แล้วจึงเทียบกลับหาค่าที่ T_i ในอนาคตจากค่า P_i ที่คาดประมาณได้ในอนาคต (ตามแต่เรื่องที่ต้องการศึกษา) และการคาดประมาณนี้พิจารณาเฉพาะจำนวนผู้ที่เดินทางและยานพาหนะประเภทต่าง ๆ ที่มาจากกรุงเทพมหานคร จังหวัดปริมณฑลของกรุงเทพมหานคร จังหวัดชลบุรี และจังหวัดอื่น ๆ ของภาคตะวันออก เนื่องจากเป็นจำนวนผู้เดินทางและยานพาหนะที่เดินทางเข้ามามากที่สุดในปัจจุบัน

สำหรับรายละเอียดของการศึกษามีดังนี้

(1) การคาดประมาณจำนวนผู้ที่เดินทางเข้ามาเฉลี่ยในวันหยุดสุดสัปดาห์ใน พ.ศ.2530 พ.ศ.2535 และ พ.ศ.2540

---

[15] Robert Lane, Timothy J.Powell and Paul Prestwood Smith, Analytical Transport Planning, (Great Britain : Redwood Burn Limited, Trowbridge & Esher, 1974), P 62.

ใน พ.ศ.2530 พ.ศ.2535 พ.ศ.2540

เขตการปกครอง จังหวัด	ประชากร				
	จำนวนปัจจุบัน 1/		จำนวนที่คาดประมาณ 2/		
	พ.ศ. 2521	พ.ศ. 2525	พ.ศ. 2530	พ.ศ. 2535	พ.ศ. 2540
1. กรุงเทพมหานคร	4,870,509	5,468,286	6,319,712	7,303,708	8,440,914
2. ปริมณฑล	1,957,866	2,218,585	2,593,836	3,032,556	3,545,482
รวม	6,828,375	7,686,871	8,931,548	10,336,264	11,986,396
3. ชลบุรี	696,835	754,329	832,912	919,682	1,015,492
4. ภาคตะวันออก (ยกเว้นชลบุรี)	2,063,150	2,283,592	2,592,556	2,943,322	3,341,546
รวม	2,759,985	3,037,921	3,425,468	3,863,004	4,357,038
ยอดรวมทั้งสิ้น	9,588,360	10,724,792	12,339,016	14,199,268	16,343,434

ที่มา : 1/ กรมการปกครอง, กองทะเบียนราษฎร์ "เอกสารรายงานประชากรรวมรายจังหวัด พ.ศ.2521 และ 2525"

2/ คาดประมาณจากสูตร $Pt_n = Po\ (1+r)^n$ (ดูหน้าที่ 62 ประกอบ)

หมายเหตุ : 1 จังหวัดปริมณฑล ได้แก่ นนทบุรี ปทุมธานี สมุทรปราการ สมุทรสาคร และนครปฐม

2 ภาคตะวันออก ได้แก่ ชลบุรี ระยอง จันทบุรี ตราด

108

ตารางที่ 17 แสดงลักษณะการเดินทาง จำนวนยานพาหนะ ผู้ที่เดินทางและจุดมุ่งหมายของผู้ที่เดินทางเข้ามาบริเวณย่านการค้าตลาดแสนสุข หนองมน จากจังหวัดกรุงเทพมหานคร จังหวัดปริมณฑลของกรุงเทพมหานคร จังหวัดชลบุรีและภาคตะวันออกในวันอาทิตย์ที่ 1 เมษายน พ.ศ.2527

เขตการปกครอง จังหวัด	ผู้ที่เดินทางเข้ามา(คน)			ประเภทยานพาหนะของผู้ที่เดินทาง (คัน)									
	รวม	จุดมุ่งหมาย		รถยนต์นั่งส่วนบุคคล	รถบัสทัศนาจร	รถทัวร์ทัศนาจร	รถสองแถว(ใหญ่)	รถสองแถว(เล็ก)	รถบรรทุก(ปิคอัพ)	รถตู้โดยสาร	รถเมล์ บ.ข.ส.	รถเมล์ประจำทาง	รถสองแถวประจำทาง
		แวะผ่าน	ซื้อสินค้า										
1. กรุงเทพมหานคร	7,082	190	6,892	1,017	11	22	61	103	42	51	108	–	–
2. ปริมณฑล	2,197	–	2,197	125	12	–	29	48	34	12	–	–	–
รวม	9,279	190	9,089	1,142	23	22	90	151	76	63	108	–	–
3. ชลบุรี	11,272	10,495	777	144	–	–	–	–	80	21	67	360	3,050
4. ภาคตะวันออก	754	54	700	91	7	–	–	–	9	10	54	–	–
รวม	12,026	10,549	1,477	235	7	–	–	–	89	31	121	360	3,050
5. อื่นๆ	1,345	–	1,345	26	22	–	–	5	9	18	–	–	–
ยอดรวมทั้งสิ้น	22,650	10,739	11,911	1,403	52	22	90	156	174	112	229	360	3,050

ที่มา : ตารางที่ 18

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

จากสูตร $T_i = gP_i$

เมื่อ T_i = จำนวนผู้ที่เดินทางเข้ามาจากพื้นที่ i

g = อัตราส่วนการเดินทางระหว่างจำนวนผู้ที่เดินทาง T_i/ประชากรรวม P_i

P_i = จำนวนประชากรรวมในพื้นที่ที่มีการเดินทาง i

ข้อสมมุติฐานในการคาดประมาณ

(ก) จำนวนผู้ที่เดินทางเข้ามาจากการสำรวจได้ในปัจจุบัน วันอาทิตย์ที่ 1 เมษายน พ.ศ.2527 กำหนดให้เป็นตัวแทนเฉลี่ยของผู้ที่เดินทางเข้าในวันหยุดสุดสัปดาห์ ในช่วง พ.ศ.2525 พ.ศ.2526 เพื่อความสะดวกในการคำนวณกับข้อมูลประชากรที่มีอยู่ พ.ศ.2525 ซึ่งสันนิษฐานว่าจำนวนผู้ที่เดินทางเข้ามาในช่วงเวลาดังกล่าวจะมีจำนวนไม่แตกต่าง ๆ กันมากนัก

(ข) บริเวณย่านการค้าตลาดแสนสุข หนองมน ยังคงเป็นจุดที่แวะผ่านที่สำคัญที่ดึงดูดความสนใจให้กับนักท่องเที่ยวและผู้ที่เดินทางแวะผ่านต่อไป หาดบางแสนได้รับการพัฒนาในด้านต่าง ๆ ที่ดีขึ้น และบทบาทความสำคัญของพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออกจะมีเพิ่มมากขึ้นในอนาคต ซึ่งปัจจัยเหล่านี้จะมีส่วนช่วยเพิ่มปริมาณการจราจรบนถนนสุขุมวิทและผู้ที่เดินทางแวะผ่านมากขึ้น

สำหรับจำนวนผู้ที่เดินทางเข้ามาปัจจุบันให้ดูตารางที่ 17 ประกอบ) และจำนวนประชากรในอนาคต(ดูตารางที่16 ประกอบ) ซึ่งการคาดประมาณพิจารณาได้ดังนี้

(1.1) จำนวนผู้ที่เดินทางมาจากกรุงเทพ-มหานคร

จำนวนผู้ที่เดินทางเข้ามาในปัจจุบัน T_i = 7,082 คน

จำนวนประชากรรวม พ.ศ.2525 P_i = 5,468,286 คน

อัตราส่วนประชากรรวม : จำนวนผู้ที่เดินทาง $g = \frac{7,082}{5,468,286}$

= 0.001295 คน

จำนวนผู้ที่เดินทางเข้ามาในวันหยุดสุดสัปดาห์

พ.ศ.2530 = 6,319,712 x 0.001295 = 8,184 คน

พ.ศ.2535 = 7,303,708 x 0.001295 = 9,458 คน

พ.ศ.2540 = 8,440,914 x 0.001295 = 10,931 คน

(1.2) จำนวนผู้ที่เดินทางมาจากจังหวัดปริมณฑลของกรุงเทพมหานคร

จำนวนผู้ที่เดินทางเข้ามาในปัจจุบัน T_i = 2,197 คน

จำนวนประชากรรวม พ.ศ.2525 P_i = 2,218,585 คน

อัตราส่วนประชากรรวม : จำนวนผู้ที่เดินทาง $g = \frac{2,197}{2,218,585}$

= 0.0009903 คน

จำนวนผู้ที่จะเดินทางเข้ามาในวันหยุดสุดสัปดาห์

พ.ศ.2530 = 2,593,836 x 0.0009903 = 2,568 คน

พ.ศ.2535 = 3,032,556 x 0.0009903 = 3,003 คน

พ.ศ.2540 = 3,545,482 x 0.0009903 = 3,511 คน

(1.3) จำนวนผู้ที่เดินทางมาจากจังหวัดชลบุรี

จำนวนผู้ที่เดินทางเข้ามาในปัจจุบัน T_i = 11,272 คน

จำนวนประชากรรวม พ.ศ.2525 P_i = 754,329 คน

อัตราส่วนประชากรรวม : จำนวนผู้ที่เดินทาง $g = \frac{11,272}{754,329}$

= 0.01494 คน

จำนวนผู้ที่จะเดินทางเข้ามาในวันหยุดสุดสัปดาห์

พ.ศ.2530 = 832,912 x 0,01494 = 12,444 คน

พ.ศ.2535 = 919,682 x 0.01494 = 13,740 คน

พ.ศ.2540 = 1,015,492 x 0.01494 = 15,171 คน

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

(1.4) จำนวนผู้ที่เดินทางมาจากจังหวัดอื่น ๆ ของภาคตะวันออก

จำนวนผู้ที่เดินทางเข้ามาในปัจจุบัน T_i = 754 คน

จำนวนประชากรรวม พ.ศ.2525 P_i = 2,283,592 คน

อัตราส่วนประชากรรวม : จำนวนผู้ที่เดินทาง $g = \frac{754}{2,283,592}$

= 0.00033018 คน

จำนวนผู้ที่จะเดินทางเข้ามาในวันหยุดสุดสัปดาห์

พ.ศ.2530 = 2,592,556 x 0,00033018 = 856 คน

พ.ศ.2535 = 2,943,322 x 0.00033018 = 971 คน

พ.ศ.2540 = 3,341,546 x 0.00033018 = 1,103 คน

พ.ศ.2535 และ พ.ศ.2540 เท่ากับ 24,052 คน 27,172 คน และ 30,714 คน โดยมาจากกรุงเทพมหานคร 8,184 คน 9,458 คน และ 10,930 คน จังหวัดปริมณฑล 2,568 คน 3,003 คน และ 3,510 คน จังหวัดชลบุรี 12,444 คน 13,740 คน 15,171 คน และจังหวัดอื่น ๆ ภาคตะวันออก 856 คน 971 คน และ 1,103 คน ซึ่งพอจะเห็นได้ว่าจะมีนักท่องเที่ยวและผู้ที่เดินทางแวะเข้ามายังบริเวณย่านศูนย์กลางการค้าของสุขาภิบาลแสนสุขเป็นจำนวนมาก ทั้งนี้ยังไม่รวมถึงผู้ที่อาจจะเดินทางมาจากจังหวัดอื่น ๆ นอกเหนือจากจังหวัดที่คาดประมาณไว้ ซึ่งจะช่วยส่งเสริมทางด้านเศรษฐกิจ การค้าและบริการของสุขาภิบาลแสนสุขให้เจริญก้าวหน้ามากยิ่งขึ้น และจะมีผลต่อการขยายตัวของชุมชนโดยส่วนรวม

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

(2) จุดมุ่งหมายของจำนวนผู้ที่เดินทางเข้ามาในวันหยุดสุดสัปดาห์ ใน พ.ศ.2530 พ.ศ.2535 และ พ.ศ.2540

จากสูตร $T_i = gP_i$

เมื่อ T_i = จุดมุ่งหมายของจำนวนผู้ที่เดินทางเข้ามาจากพื้นที่ i

P_i = จำนวนผู้ที่เดินทางเข้ามาจากพื้นที่ i รวม

g = อัตราส่วนระหว่างจำนวนผู้ที่เดินทางเข้ามารวม : จำนวนผู้ที่เดินทางเข้ามาตามจุดมุ่งหมาย

$= T_i \div P_i$

ข้อสมมุติฐานในการคาดประมาณ

จากการสำรวจจำนวนผู้ที่เดินทางเข้ามาในวันอาทิตย์ที่ 1 เมษายน พ.ศ.2527 ดูตาราง พบว่า จำนวนผู้ที่เดินทางมากับยานพาหนะทั่วไปประเภทต่าง ๆ นั้นส่วนใหญ่จะแวะซื้อสินค้าของฝากของที่ระลึกต่าง ๆ ส่วนผู้ที่เดินทางมากับรถเมล์โดยสารประจำทาง บ.ข.ส. สายตะวันออก รถเมล์โดยสารประจำทางระหว่างอำเภอ รถโดยสารสองแถว ส่วนใหญ่จะเป็นผู้ที่เดินทางที่แวะผ่านโดยลงจากยานพาหนะและจุดมุ่งหมายหรือวัตถุประสงค์เพื่อเดินทางต่อไปยังพื้นที่ทั้งในเขตและนอกเขตสุขาภิบาล สำหรับผู้ที่เดินทางมาซื้อสินค้าประเภทอาหาร ของใช้เบ็ดเตล็ดประจำวัน จากการสังเกตุพบว่าส่วนใหญ่จะเป็นผู้ที่อาศัยอยู่บริเวณรอบ ๆ ตลาดแสนสุข และการเข้ามาจะเดินทางด้วยการเดินเท้า รถจักรยาน และรถจักรยานยนต์ ซึ่งสินค้าดังกล่าวโดยทั่วไปสามารถหาซื้อได้ตามร้านค้าย่อยที่ประจำอยู่ตามชุมชนบ้านเรือนในหมู่บ้านต่าง ๆ ดังนั้นจึงกำหนดจุดมุ่งหมายของผู้ที่เดินทางเข้ามาด้วยยานพาหนะประเภทต่าง ๆ ในอนาคตมี 2 ประการที่สำคัญคือ แวะจอดเพื่อซื้อสินค้าของฝากของที่ระลึกและเดินทางแวะผ่าน

สำหรับจำนวนผู้ที่เดินทางเข้ามารวมและเดินทางเข้ามาแยกตามจุดมุ่งหมายในปัจจุบัน(ดูตารางที่ 17 ประกอบ) สำหรับจำนวนผู้ที่จะเดินทางเข้ามารวมในอนาคต พ.ศ.2530 พ.ศ.2535 พ.ศ.2540 ดูหน้าที่ 112 ประกอบ ซึ่งการคาดประมาณพิจารณาได้ดังนี้

(2.1) จำนวนผู้ที่เดินทางเข้ามาด้วยจุดมุ่งหมายเพื่อซื้อสินค้าของฝากของที่ระลึกในวันหยุดสุดสัปดาห์ พ.ศ.2530 พ.ศ.2535 และ พ.ศ.2540

(2.1.1) จำนวนผู้ที่เดินทางมาจากกรุงเทพมหานคร

จำนวนผู้ที่เดินทางเข้ามาซื้อสินค้าปัจจุบัน T_i = 6,892 คน

จำนวนผู้ที่เดินทางเข้ามารวมปัจจุบัน P_i = 7,082 คน

อัตราส่วนของผู้ที่เดินทางเข้ามารวม : ผู้ที่เดินทางเข้ามาซื้อสินค้า $g = \frac{6,892}{7,082}$

$= 0.9732$ คน

จำนวนผู้ที่จะเดินทางเข้ามาซื้อสินค้าในวันหยุดสุดสัปดาห์

พ.ศ.2530 = 8,184 x 0.9732 = 7,965 คน

พ.ศ.2535 = 9,458 x 0.9732 = 9,204 คน

พ.ศ.2540 = 10,931 x 0.9732 = 10,638 คน

(2.1.2) จำนวนผู้ที่เดินทางมาจากจังหวัดปริมณฑลของกรุงเทพมหานคร

จำนวนผู้ที่เดินทางเข้ามาซื้อสินค้าปัจจุบัน T_i = 2,197 คน

จำนวนผู้ที่เดินทางเข้ามารวมปัจจุบัน P_i = 2,197 คน

อัตราส่วนของผู้ที่เดินทางเข้ามารวม : ผู้ที่เดินทางเข้ามาซื้อสินค้า $g = \frac{2,197}{2,197}$

= 1 คน

จำนวนผู้ที่จะเดินทางเข้ามาเพื่อซื้อสินค้าในวันหยุดสุดสัปดาห์

พ.ศ.2530 = 2,568 x 1 = 2,568 คน

พ.ศ.2535 = 3,003 x 1 = 3,003 คน

พ.ศ.2540 = 3,511 x 1 = 3,511 คน

(2.1.3) จำนวนผู้ที่เดินทางมาจาก

จังหวัดชลบุรี

จำนวนผู้ที่เดินทางเข้ามาซื้อสินค้าปัจจุบัน T_i = 777 คน

จำนวนผู้ที่เดินทางเข้ามารวมปัจจุบัน P_i = 11,272 คน

อัตราส่วนของผู้ที่เดินทางเข้ามารวม : ผู้ที่เดินทางเข้ามาซื้อสินค้า $g = \frac{777}{11,272}$

= 0.0689 คน

จำนวนผู้ที่เดินทางเข้ามาเพื่อซื้อสินค้าในวันหยุดสุดสัปดาห์

พ.ศ.2530 = 12,444 x 0.0689 = 857 คน

พ.ศ.2535 = 13,740 x 0.0689 = 947 คน

พ.ศ.2540 = 15,171 x 0.0689 = 1,045 คน

(2.1.4) จำนวนผู้ที่เดินทางมาจาก

จังหวัดอื่น ๆ ในภาคตะวันออก

จำนวนผู้ที่เดินทางเข้ามาซื้อสินค้าปัจจุบัน T_i = 700 คน

จำนวนผู้ที่เดินทางเข้ามารวมปัจจุบัน P_i = 754 คน

อัตราส่วนของผู้ที่เดินทางเข้ามารวม : ผู้ที่เดินทางเข้ามาซื้อสินค้า $g = \frac{700}{754}$

= 0.9284 คน

จำนวนผู้ที่จะเดินทางเข้ามาซื้อสินค้าในวันหยุดสุดสัปดาห์

พ.ศ.2530 = 856 x 0.9284 = 795 คน

พ.ศ.2535 = 971 x 0.9284 = 902 คน

พ.ศ.2540 = 1,103 x 0.9284 = 1,024 คน

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

(2.2) จำนวนผู้ที่เดินทางเข้ามาด้วยจุดมุ่งหมายเพื่อเดินทางแวะผ่านในวันหยุดสุดสัปดาห์ พ.ศ.2530 พ.ศ.2535 และ พ.ศ.2540

(2.2.1) จำนวนผู้ที่เดินทางมาจากกรุงเทพมหานคร

จำนวนผู้ที่เดินทางเข้ามาแวะผ่านปัจจุบัน T_i = 190 คน

จำนวนผู้ที่เดินทางเข้ามารวมปัจจุบัน P_i = 7,082 คน

อัตราส่วนของผู้ที่เดินทางเข้ามารวม : ผู้ที่เดินทางเข้ามาแวะผ่าน $G = \frac{190}{7,082}$

$= 0.0268$ คน

จำนวนผู้ที่จะเดินทางเข้ามาแวะผ่านในวันหยุดสุดสัปดาห์

พ.ศ.2530 = 8,184 x 0.0268 = 219 คน

พ.ศ.2535 = 9,458 x 0.0268 = 254 คน

พ.ศ.2540 = 10,931 x 0.0268 = 292 คน

(2.2.2) จำนวนผู้ที่เดินทางมาจากจังหวัดชลบุรี

จำนวนผู้ที่เดินทางเข้ามาแวะผ่านปัจจุบัน T_i = 10,495 คน

จำนวนผู้ที่เดินทางเข้ามารวมปัจจุบัน P_i = 11,272 คน

อัตราส่วนของผู้ที่เดินทางเข้ามารวม : ผู้ที่เดินทางเข้ามาแวะผ่าน $G = \frac{10,495}{11,272}$

$= 0.9311$ คน

จำนวนผู้ที่จะเดินทางเข้ามาแวะผ่านในวันหยุดสุดสัปดาห์

พ.ศ.2530 = 12,444 x 0.9311 = 11,587 คน

พ.ศ.2535 = 13,740 x 0.9311 = 12,793 คน

พ.ศ.2540 = 15,171 x 0.9311 = 14,126 คน

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

(2.2.3) จำนวนผู้ที่เดินทางมาจากจังหวัดอื่น ๆ ในภาคตะวันออก

จำนวนผู้ที่เดินทางเข้ามาแวะผ่านปัจจุบัน T_i = 54 คน

จำนวนผู้ที่เดินทางเข้ามารวมปัจจุบัน P_i = 754 คน

อัตราส่วนของผู้ที่เดินทางเข้ามารวม : ผู้ที่เดินทางเข้ามาแวะผ่าน $g = \frac{54}{754}$

$= 0.0716$ คน

จำนวนผู้ที่จะเดินทางเข้ามาแวะผ่านในวันหยุดสุดสัปดาห์

พ.ศ.2530 = 856 x 0.0716 = 61 คน

พ.ศ.2535 = 971 x 0.0716 = 69 คน

พ.ศ.2540 = 1,103 x 0.0716 = 79 คน

รวมจำนวนผู้ที่จะเดินทางเข้ามาเพื่อซื้อสินค้าของฝากของที่ระลึกในวันหยุดสุดสัปดาห์ พ.ศ.2530 พ.ศ.2535 และ พ.ศ.2540 เท่ากับ 12,185 คน 14,056 คน และ 16,218 คน โดยมาจากกรุงเทพมหานคร 7,965 คน 9,204 คน และ 10,638 คน จากจังหวัดปริมณฑล 2,568 คน 3,003 คน และ 3,511 คน จากจังหวัดชลบุรี 857 คน 947 คน และ 1,045 คน จากจังหวัดอื่น ๆ ในภาคตะวันออก 795 คน 902 คน และ 1,024 คน ส่วนจำนวนผู้ที่จะเดินทางแวะผ่านเพื่อเดินทางต่อไปจะมีจำนวนรวมเท่ากับ 11,867 คน 13,116 คน และ 14,498 คน โดยมาจากกรุงเทพมหานคร 219 คน 254 คน และ 292 คน จากจังหวัดชลบุรี 11,587 คน 12,793 คน และ 14,126 คน จากจังหวัดอื่น ๆ ในภาคตะวันออก 61 คน 69 คน และ 79 คน ซึ่งพอจะเห็นได้ว่าจำนวนผู้ที่เดินทางมาเพื่อแวะซื้อสินค้าจะมาจากกรุงเทพมหานครมากที่สุด ส่วนผู้ที่แวะผ่านจะมาจากภายในจังหวัดชลบุรีมากที่สุด

(3) จำนวนยานพาหนะประเภทต่าง ๆ ที่แวะจอดในวันหยุดสุดสัปดาห์ใน พ.ศ.2530 พ.ศ.2535 และ พ.ศ.2540

สูตร $T_i = gP_i$

เมื่อ T_i = จำนวนยานพาหนะจากพื้นที่ i ที่เดินทางมาแวะจอด

P_i = จำนวนประชากรในพื้นที่ i

g = อัตราส่วนประชากรในพื้นที่ i : จำนวนยานพาหนะที่จากพื้นที่ i ที่มาแวะจอด $T_i \div P_i$

ข้อสมมุติฐานในการคาดประมาณ

(ก) จำนวนประเภทของยานพาหนะที่เข้ามาแวะจอดในปัจจุบัน (ดูตารางที่ 17 ประกอบ) ยังคงมีการเดินทางมาแวะจอดอยู่ต่อไปในอนาคตเสมอ ๆ

(ข) จำนวนยานพาหนะบางประเภท เช่น รถโดยสารสองแถวเล็ก (ปิคอัพ) รถโดยสารสองแถวขนาดใหญ่ (หกล้อ) ยังคงมีการอนุญาตจากกรมตำรวจให้วิ่งรับผู้โดยสารต่อไปไม่เปลี่ยนแปลง

(ค) จำนวนยานพาหนะที่สำรวจได้ในปัจจุบัน (วันอาทิตย์ที่ 1 เมษายน พ.ศ.2527) กำหนดให้เป็นตัวแทนเฉลี่ยของ จำนวนยานพาหนะที่แวะจอดในวันหยุดสุดสัปดาห์ของเดือนต่าง ๆ ในช่วง พ.ศ.2525 พ.ศ.2526 และ พ.ศ.2527 เพื่อสะดวกในการคำนวณกับจำนวนข้อมูลประชากรที่มีอยู่ พ.ศ.2525 ซึ่งจำนวนยานพาหนะที่เข้ามาแวะจอด ช่วงเวลาดังกล่าวสันนิษฐานว่าคงจะไม่เปลี่ยนแปลงแตกต่างกันมากนัก

(ง) บริเวณย่านการค้าตลาดแสนสุข หนองมน ยังคงเป็นจุดที่แวะผ่านที่สำคัญที่ดึงดูดความสนใจให้ผู้ที่เดินทางต่อไปไม่เปลี่ยนแปลง หาดบางแสนได้รับการพัฒนาในด้านต่าง ๆ ที่ดีขึ้นและบทบาทความสำคัญของพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออกจะมีเพิ่มมากขึ้น ซึ่งปัจจัยเหล่านี้จะช่วยเพิ่มปริมาณการเดินทางบนแนวถนนสุขุมวิท และแวะจอดบริเวณย่านการค้าตลาดแสนสุข หนองมนมากขึ้นด้วย

(จ) อัตราส่วน g ระหว่างประชากรรวมในพื้นที่ i : จำนวนยานพาหนะที่มาจากพื้นที่ i ที่มาจอดจะเป็นอัตราส่วนคงที่ ไม่เปลี่ยนแปลงในอนาคต

สำหรับจำนวนยานพาหนะประเภทต่าง ๆ ที่เดินทางเข้ามาในปัจจุบันให้ดูตารางที่ 21 ประกอบ จำนวนประชากรในอนาคต ให้ดูตารางที่ 20 ประกอบ ซึ่งการคาดประมาณพิจารณาได้ดังนี้

(3.1) จำนวนรถยนต์นั่งส่วนบุคคลที่จะเดินทางแวะจอดในวันหยุดสุดสัปดาห์ พ.ศ.2530 พ.ศ.2535 และ พ.ศ.2540

(3.1.1) จำนวนรถยนต์นั่งส่วนบุคคลที่เดินทางมาจากกรุงเทพมหานคร

จำนวนรถที่เดินทางแวะจอดในปัจจุบัน T_i = 1,017 คัน

จำนวนประชากรรวม พ.ศ.2525 P_i = 5,468,286 คน

อัตราส่วนประชากร : จำนวนรถที่แวะจอด $g = \frac{1,017}{5,468,286}$

= 0.0001860 คน/คัน

จำนวนรถที่จะเดินทางแวะจอดในวันหยุดสุดสัปดาห์

พ.ศ.2530 = 6,319,712 x 0.0001860 = 1,175 คัน

พ.ศ.2535 = 7,303,708 x 0.0001860 = 1,358 คัน

พ.ศ.2540 = 8,440,914 x 0.0001860 = 1,570 คัน

(3.1.2) จำนวนรถยนต์นั่งส่วนบุคคลที่จะเดินทางมาจากจังหวัดปริมณฑลของกรุงเทพมหานคร

จำนวนรถที่แวะจอดในปัจจุบัน T_i = 125 คัน

จำนวนประชากรรวม พ.ศ.2525 P_i = 2,218,585 คน

อัตราส่วนประชากร : จำนวนรถที่แวะจอด $g = \frac{125}{2,218,585}$

= 0.00005634 คน/คัน

จำนวนรถที่จะเดินทางแวะจอดในวันหยุดสุดสัปดาห์

พ.ศ.2530 = 2,593,836 x 0.00005634 = 146 คัน

พ.ศ.2535 = 3,032,556 x 0.00005634 = 171 คัน

พ.ศ.2540 = 3,545,482 x 0.00005634 = 200 คัน

(3.1.3) จำนวนรถยนต์นั่ง

ส่วนบุคคลที่เดินทางมาจากจังหวัดชลบุรี

จำนวนรถที่แวะจอดในปัจจุบัน T_i = 144 คัน

จำนวนประชากรรวม พ.ศ.2525 P_i = 754,329 คน

อัตราส่วนประชากร : จำนวนรถที่แวะจอด $g = \frac{144}{754,329}$

$= 0.0001909$ คน/คัน

จำนวนรถที่จะแวะจอดในวันหยุดสุดสัปดาห์

พ.ศ.2530 = 832,912 × 0.0001909 = 159 คัน

พ.ศ.2535 = 919,682 × 0.0001909 = 176 คัน

พ.ศ.2540 = 1,015,492 × 0.0001909 = 194 คัน

(3.1.4) จำนวนรถยนต์นั่ง

ส่วนบุคคลที่เดินทางมาจากจังหวัดอื่น ๆ ในภาคตะวันออก

จำนวนรถที่แวะจอดปัจจุบัน T_i = 91 คัน

จำนวนประชากรรวม พ.ศ.2525 P_i = 2,283,592 คน

อัตราส่วนประชากร : จำนวนรถที่แวะจอด $g = \frac{91}{2,283,592}$

$= 0.00003985$ คน/คัน

จำนวนรถที่จะเดินทางแวะจอดในวันหยุดสุดสัปดาห์

พ.ศ.2530 = 2,592,556 × 0.00003985 = 103 คัน

พ.ศ.2535 = 2,943,322 × 0.00003985 = 117 คัน

พ.ศ.2540 = 3,341,546 × 0.00003985 = 133 คัน

รวมจำนวนรถยนต์นั่งส่วนบุคคลที่จะแวะจอดในวันหยุดสุดสัปดาห์ พ.ศ.2530 พ.ศ.2535 และ พ.ศ.2540 รวมเท่ากับ 2,904 คัน 1,822 คัน และ 2,097 คัน โดยมาจากกรุงเทพมหานคร 1,175 คัน 1,358 คัน และ 1,570 คัน จากจังหวัดปริมณฑล 146 คัน 171 คัน และ 200 คัน มาจากจังหวัดชลบุรี 159 คัน 176 คัน และ 194 คัน มาจากจังหวัดอื่น ๆ ในภาคตะวันออก 103 คัน 117 คัน และ 133 คัน

(3.2) จำนวนรถบัสทัศนาจรที่แวะจอดในวันหยุดสุดสัปดาห์ พ.ศ.2530 พ.ศ.2535 และ พ.ศ.2540

(3.2.1) จำนวนรถบัสทัศนาจรจากกรุงเทพมหานคร

จำนวนรถที่แวะจอดในปัจจุบัน T_i = 11 คัน

จำนวนประชากรรวม พ.ศ.2525 P_i = 5,468,286 คน

อัตราส่วนประชากร : จำนวนรถที่แวะจอด $g = \frac{11}{5,468,286}$

$= 0.000002012$ คน/คัน

จำนวนรถที่จะแวะจอดในวันหยุดสุดสัปดาห์

พ.ศ.2530 = 6,319,712 x 0.000002012 = 13 คัน

พ.ศ.2535 = 7,303,708 x 0.000002012 = 14 คัน

พ.ศ.2540 = 8,440,914 x 0.000002012 = 17 คัน

(3.2.2) จำนวนรถบัสทัศนาจรจากจังหวัดปริมณฑลของกรุงเทพมหานคร

จำนวนรถที่แวะจอดในปัจจุบัน T_i = 12 คัน

จำนวนประชากรรวม พ.ศ.2525 P_i = 2,218,585 คน

อัตราส่วนประชากร : จำนวนรถที่แวะจอด $g = \frac{12}{2,218,585}$

$= 0.000005409$ คน/คัน

จำนวนรถที่จะแวะจอดในวันหยุดสุดสัปดาห์

พ.ศ.2530 = 2,593,836x 0.000005409 = 14 คัน

พ.ศ.2535 = 3,032,556x 0.000005409 = 16 คัน

พ.ศ.2540 = 3,545,482x 0.000005409 = 19 คัน

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

(3.2.3) จำนวนรถบัสที่คนาจรจาก จังหวัดชลบุรีและจังหวัดในภาคตะวันออก

จำนวนรถที่แวะจอดในปัจจุบัน T_i = 7 คัน

จำนวนประชากรรวม พ.ศ.2525 P_i = 3,037,921 คน

อัตราส่วนประชากร : จำนวนรถที่มาแวะจอด $g = \frac{7}{3,037,921}$

= 0.000002304 คน/คัน

จำนวนรถที่จะแวะจอดในวันหยุดสุดสัปดาห์

พ.ศ.2530 = 3,425,468 x 0.000002304 = 8 คัน

พ.ศ.2535 = 3,863,004 x 0.000002304 = 9 คัน

พ.ศ.2540 = 4,357,038 x 0.000002304 = 10 คัน

(3.3) จำนวนรถโดยสารสองแถวขนาดใหญ่ที่เดินทางแวะจอดในวันหยุดสุดสัปดาห์ พ.ศ.2530 พ.ศ.2535 และ พ.ศ.2540

(3.3.1) จำนวนรถโดยสารสองแถวขนาดใหญ่จากกรุงเทพมหานคร

จำนวนรถที่แวะจอดในปัจจุบัน T_i = 61 คัน

จำนวนประชากรรวม พ.ศ.2525 P_i = 5,468,286 คน

อัตราส่วนประชากร : จำนวนรถที่แวะจอด $g = \frac{61}{5,468,286}$

= 0.00001116 คน/คัน

จำนวนรถที่จะแวะจอดในวันหยุดสุดสัปดาห์

พ.ศ.2530 = 6,319,712 x 0.00001116 = 71 คัน

พ.ศ.2535 = 7,303,708 x 0.00001116 = 82 คัน

พ.ศ.2540 = 8,440,914 x 0.00001116 = 94 คัน

(3.3.2) จำนวนรถโดยสารสองแถวขนาดใหญ่จากจังหวัดปริมณฑลของกรุงเทพมหานคร

จำนวนรถที่แวะจอดในปัจจุบัน T_i = 29 คัน

จำนวนประชากรรวม พ.ศ.2525 P_i = 2,218,585 คน

อัตราส่วนประชากร : จำนวนรถที่แวะจอด $g = \frac{29}{2,218,585}$

= 0.00001307 คน/คัน

จำนวนรถที่แวะจอดในวันหยุดสุดสัปดาห์

พ.ศ.2530 = 2,593,636 × 0.00001307 = 34 คัน

พ.ศ.2535 = 3,032,556 × 0.00001307 = 40 คัน

พ.ศ.2540 = 3,545,482 × 0.00001307 = 46 คัน

รวมจำนวนรถโดยสารสองแถวขนาดใหญ่ (หกล้อ) ที่จะแวะจอดในวันหยุดสุดสัปดาห์ พ.ศ.2530 พ.ศ.2535 และ พ.ศ.2540 รวมเท่ากับ 105 คัน 122 คัน และ 140 คัน โดยมาจากกรุงเทพมหานคร 71 คัน 82 คัน และ 94 คัน มาจากจังหวัดปริมณฑล 34 คัน 40 คัน และ 46 คัน

(3.4) จำนวนรถโดยสารสองแถวขนาดเล็กที่เดินทางแวะจอดในวันหยุดสุดสัปดาห์ พ.ศ.2530 พ.ศ.2535 และ พ.ศ.2540

(3.4.1) จำนวนรถโดยสารสองแถวเล็กจากกรุงเทพมหานคร

จำนวนรถที่แวะจอดในปัจจุบัน T_i = 103 คัน

จำนวนประชากรรวม พ.ศ.2525 P_i = 5,468,286 คน

อัตราส่วนประชากร : จำนวนรถที่แวะจอด $g = \frac{103}{5,468,286}$

= 0.00001884 คน/คัน

จำนวนรถที่จะแวะจอดในวันหยุดสุดสัปดาห์

พ.ศ.2530 = 6,319,712 × 0.00001884 = 119 คัน

พ.ศ.2535 = 7,303,708 × 0.00001884 = 138 คัน

พ.ศ.2540 = 8,440,914 × 0.00001884 = 159 คัน

(3.4.2) จำนวนรถโดยสารสองแถวเล็กจากจังหวัดปริมณฑลของกรุงเทพมหานคร

จำนวนรถที่แวะจอดในปัจจุบัน T_i = 48 คัน

จำนวนประชากรรวม พ.ศ.2525 P_i = 2,218,585 คน

อัตราส่วนประชากร : จำนวนรถที่แวะจอด $g = \frac{48}{2,218,585}$

$= 0.00002164$ คน/คัน

จำนวนรถที่แวะจอดในวันหยุดสุดสัปดาห์

พ.ศ.2530 = 2,593,836 × 0.00002164 = 56 คัน

พ.ศ.2535 = 3,032,556 × 0.00002164 = 66 คัน

พ.ศ.2540 = 3,545,482 × 0.00002164 = 77 คัน

(3.4.3) จำนวนรถโดยสารสองแถวเล็กจากจังหวัดชลบุรี

จำนวนรถที่แวะจอดในปัจจุบัน T_i = 3,050 คัน

จำนวนประชากรรวม พ.ศ.2525 P_i = 754,329 คน

อัตราส่วนประชากร : จำนวนรถที่แวะจอด $g = \frac{3,050}{754,329}$

$= 0.004043$ คน/คัน

จำนวนรถที่จะแวะจอดในวันหยุดสุดสัปดาห์

พ.ศ.2530 = 832,912 × 0.004043 = 3,367 คัน

พ.ศ.2535 = 919,682 × 0.004043 = 3,718 คัน

พ.ศ.2540 = 1,015,492 × 0.004043 = 4,106 คัน

รวมจำนวนรถโดยสารสองแถวเล็กที่จะแวะจอดในวันหยุดสุดสัปดาห์ พ.ศ.2530 พ.ศ.2535 และ พ.ศ.2540 เท่ากับ 3,542 คัน 3,922 คัน และ 4,342 คัน โดยมาจากกรุงเทพมหานคร 119 คัน 138 คัน 159 คัน มาจากจังหวัดปริมณฑล 46 คัน 56 คัน และ 66 คัน มาจากจังหวัดชลบุรี 3,367 คัน 3,718 คัน และ 4,106 คัน ซึ่งรถโดยสารสองแถวที่มาจากภายในจังหวัดชลบุรีนี้จะเป็นรถประจำทาง

สายชลบุรี - หนองมน - บางแสน กับชลบุรี - หนองมน - ศรีราชา

(3.5) จำนวนรถบรรทุกเล็กที่เดินทางแวะจอดในวันหยุดสุดสัปดาห์ พ.ศ.2530 พ.ศ.2535 และ พ.ศ.2540

(3.5.1) จำนวนรถบรรทุกเล็กที่เดินทางมาจากกรุงเทพมหานคร

จำนวนรถที่แวะจอดปัจจุบัน T_i = 42 คัน

จำนวนประชากรรวม พ.ศ.2525 P_i = 5,468,286 คน

อัตราส่วนประชากร : จำนวนรถที่แวะจอด $g = \frac{42}{5,468,286}$

= 0.00000768 คน/คัน

จำนวนรถที่จะแวะจอดในวันหยุดสุดสัปดาห์

พ.ศ.2530 = 6,319,712 x 0.00000768 = 48 คัน

พ.ศ.2535 = 7,303,708 x 0.00000768 = 56 คัน

พ.ศ.2540 = 8,440,914 x 0.00000768 = 65 คัน

(3.5.2) จำนวนรถบรรทุกเล็กที่เดินทางมาจากจังหวัดปริมณฑลของกรุงเทพมหานคร

จำนวนรถที่แวะจอดในปัจจุบัน T_i = 34 คัน

จำนวนประชากรรวม พ.ศ.2525 P_i = 2,218,585 คน

อัตราส่วนประชากร : จำนวนรถที่แวะจอด $g = \frac{34}{2,218,585}$

= 0.00001532 คน/คัน

จำนวนรถที่จะแวะจอดในวันหยุดสุดสัปดาห์

พ.ศ.2530 = 2,593,836 x 0.00001532 = 40 คัน

พ.ศ.2535 = 3,032,556 x 0.00001532 = 46 คัน

พ.ศ.2540 = 3,545,482 x 0.00001532 = 54 คัน

(3.5.3) จำนวนรถบรรทุกเล็กที่เดินทางมาจากจังหวัดชลบุรี

จำนวนรถที่แวะจอดในปัจจุบัน T_i = 80 คัน

จำนวนประชากรรวม พ.ศ.2525 P_i = 754,329 คน

อัตราส่วนประชากร : จำนวนรถที่แวะจอด $g = \frac{80}{754,329}$

= 0.0001061 คน/คัน

จำนวนรถที่จะแวะจอดในวันหยุดสุดสัปดาห์

พ.ศ.2530 = 832,912 × 0.0001061 = 88 คัน

พ.ศ.2535 = 919,682 × 0.0001061 = 98 คัน

พ.ศ.2540 = 1,015,492 × 0.0001061 = 108 คัน

(3.5.4) จำนวนรถบรรทุกเล็กที่มาจากจังหวัดอื่น ๆ ในภาคตะวันออก

จำนวนรถที่แวะจอดในปัจจุบัน T_i = 9 คัน

จำนวนประชากรรวม พ.ศ.2525 P_i = 2,283,592 คน

อัตราส่วนประชากร : จำนวนรถที่แวะจอด $g = \frac{9}{2,283,592}$

= 0.00000394 คน/คัน

จำนวนรถที่จะแวะจอดในวันหยุดสุดสัปดาห์

พ.ศ.2530 = 2,592,556 × 0.00000394 = 10 คัน

พ.ศ.2535 = 2,943,322 × 0.00000394 = 12 คัน

พ.ศ.2540 = 3,341,546 × 0.00000394 = 13 คัน

รวมจำนวนรถบรรทุกเล็ก (ปิคอัพ) ที่จะเดินทางมาแวะจอดในวันหยุดสุดสัปดาห์ พ.ศ.2530 พ.ศ.2535 และ พ.ศ.2540 เท่ากับ 186 คัน 212 คัน และ 240 คัน โดยมาจากกรุงเทพมหานคร 48 คัน 56 คัน และ 65 คัน จากจังหวัดปริมณฑล 40 คัน 46 คัน และ 54 คัน จากจังหวัดชลบุรี 88 คัน 98 คัน และ 108 คัน จากจังหวัดอื่น ๆ ในภาคตะวันออก 10 คัน 12 คัน และ 13 คัน

(3.6) จำนวนตู้โดยสารที่เดินทางแวะจอดในวันหยุดสุดสัปดาห์ พ.ศ.2530 พ.ศ.2535 และ พ.ศ.2540

(3.6.1) จำนวนรถตู้โดยสารที่เดินทางมาจากกรุงเทพมหานคร

จำนวนรถที่แวะจอดปัจจุบัน T_i = 51 คัน

จำนวนประชากรรวม พ.ศ.2525 P_i = 5,468,286 คน

อัตราส่วนประชากร : จำนวนรถที่แวะจอด $g = \frac{51}{5,468,286}$

= 0.000009326 คน/คัน

จำนวนรถที่จะแวะจอดในวันหยุดสุดสัปดาห์

พ.ศ.2530 = 6,319,712 x 0.000009326 = 59 คัน

พ.ศ.2535 = 7,303,708 x 0.000009326 = 68 คัน

พ.ศ.2540 = 8,440,914 x 0.000009326 = 79 คัน

(3.6.2) จำนวนตู้โดยสารที่จะเดินทางมาจากจังหวัดปริมณฑลกรุงเทพมหานคร

จำนวนรถที่แวะจอดปัจจุบัน T_i = 12 คัน

จำนวนประชากรรวม พ.ศ.2525 P_i = 2,218,585 คน

อัตราส่วนประชากร : จำนวนรถที่แวะจอด $g = \frac{12}{2,218,585}$

= 0.000005409 คน/คัน

จำนวนรถที่จะแวะจอดในวันหยุดสุดสัปดาห์

พ.ศ.2530 = 2,593,836 x 0.000005409 = 14 คัน

พ.ศ.2535 = 3,032,556 x 0.000005409 = 16 คัน

พ.ศ.2540 = 3,545,482 x 0.000005409 = 19 คัน

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

(3.6.3) จำนวนรถตู้โดยสารที่เดินทางมาจากจังหวัดชลบุรี

จำนวนรถที่แวะจอดปัจจุบัน T_i = 21 คัน

จำนวนประชากรรวม พ.ศ.2525 P_i = 754,329 คน

อัตราส่วนประชากร : จำนวนรถที่แวะจอด $g = \frac{21}{754,329}$

= 0.00002784 คน/คัน

จำนวนรถที่จะเดินทางมาแวะจอดในวันหยุดสุดสัปดาห์

พ.ศ.2530 = 832,912 x 0.00002784 = 23 คัน

พ.ศ.2535 = 919,682 x 0.00002784 = 26 คัน

พ.ศ.2540 = 1,015,492 x 0.00002784 = 28 คัน

(3.6.4) จำนวนรถตู้โดยสารที่เดินทางมาจากจังหวัดอื่นในภาคตะวันออก

จำนวนรถที่แวะจอดปัจจุบัน T_i = 10 คัน

จำนวนประชากรรวม พ.ศ.2525 P_i = 2,283,592 คน

อัตราส่วนประชากร : จำนวนรถที่แวะจอด $g = \frac{10}{2,283,592}$

= 0.000004379 คน/คัน

จำนวนรถที่จะแวะจอดในวันหยุดสุดสัปดาห์

พ.ศ.2530 = 2,592,556 x 0.000004379 = 11 คัน

พ.ศ.2535 = 2,943,322 x 0.000004379 = 13 คัน

พ.ศ.2540 = 3,341,546 x 0.000004379 = 15 คัน

รวมจำนวนรถตู้โดยสารที่จะเดินทางมาแวะจอดในวันหยุดสุดสัปดาห์ พ.ศ.2530 พ.ศ.2535 และ พ.ศ.2540 เท่ากับ 107 คัน 123 คัน และ 141 คัน โดยมาจากกรุงเทพมหานคร 59 คัน 68 คัน และ 79 คัน มาจากจังหวัดปริมณฑล 14 คัน 16 คัน และ 19 คัน มาจากจังหวัดชลบุรี 23 คัน 26 คัน และ 28 คัน มาจากจังหวัดอื่น ๆ ในภาคตะวันออก 11 คัน 13 คัน และ 15 คัน

(3.7) จำนวนรถเมล์โดยสารประจำทาง บ.ข.ส. สายตะวันออกที่เดินทางแวะจอดในวันหยุดสุดสัปดาห์ พ.ศ.2530 พ.ศ.2535 และ พ.ศ.2540

(3.7.1) จำนวนรถเมล์โดยสารประจำทางที่เดินทางมาจากกรุงเทพมหานคร และจังหวัดปริมณฑล

จำนวนรถที่จอดปัจจุบัน T_i = 108 คัน

จำนวนประชากร พ.ศ.2525 P_i = 7,686,871 คน

อัตราส่วนประชากร : จำนวนรถที่แวะจอด $g = \frac{108}{7,686,871}$

= 0.00001405 คน/คัน

จำนวนรถที่จะแวะจอดในวันหยุดสุดสัปดาห์

พ.ศ.2530 = 8,913,548 x 0.00001405 = 125 คัน

พ.ศ.2535 = 10,336,264 x 0.00001405 = 145 คัน

พ.ศ.2540 = 11,986,396 x 0.00001405 = 168 คัน

(3.7.2) จำนวนรถเมล์โดยสารประจำทางที่เดินทางมาจากจังหวัดชลบุรีและจังหวัดอื่น ๆ ในภาคตะวันออก

จำนวนรถที่จอดในปัจจุบัน T_i = 121 คัน

จำนวนประชากร พ.ศ.2525 P_i = 3,037,921 คน

อัตราส่วนประชากร : จำนวนรถที่แวะจอด $g = \frac{121}{3,037,921}$

= 0.00003983 คน/คัน

จำนวนรถที่จะแวะจอดในวันหยุดสุดสัปดาห์

พ.ศ.2530 = 3,425,468 x 0.00003983 = 136 คัน

พ.ศ.2535 = 3,863,004 x 0.00003983 = 154 คัน

พ.ศ.2540 = 4,357,038 x 0.00003983 = 174 คัน

(3.8) จำนวนรถเมล์โดยสารประจำทางระหว่างอำเภอที่จะเดินทางแวะจอดในวันหยุดสุดสัปดาห์ พ.ศ.2530 พ.ศ.2535 และ พ.ศ.2540

(3.8.1) จำนวนรถเมล์โดยสารประจำทางระหว่างอำเภอที่เดินทางมาจากจังหวัดชลบุรี

จำนวนรถที่จอดในปัจจุบัน T_i = 360 คัน

จำนวนประชากรรวม พ.ศ.2525 P_i = 754,329 คน

อัตราส่วนประชากร : จำนวนรถที่แวะจอด $g = \frac{360}{754,329}$

= 0.0004772 คน/คัน

จำนวนรถที่จะแวะจอดในวันหยุดสุดสัปดาห์

พ.ศ.2530 = 832,912 x 0.0004772 = 397 คัน

พ.ศ.2535 = 919,682 x 0.0004772 = 439 คัน

พ.ศ.2540 = 4,357,038 x 0.0004772 = 484 คัน

รวมจำนวนยานพาหนะทั้งหมดที่คาดว่าจะแวะจอดในวันหยุดสุดสัปดาห์ พ.ศ.2530 เท่ากับ 6,216 คัน พ.ศ.2535 เท่ากับ 6,978 คัน พ.ศ.2540 เท่ากับ 7,832 คัน ซึ่งพอชี้ให้เห็นได้ว่าแนวโน้มในอนาคตจะมีจำนวนยานพาหนะประเภทต่าง ๆ เป็นจำนวนมากที่เดินทางมาแวะจอดบริเวณย่านการค้าตลาดแสนสุข หนองมน

(4) จำนวนพื้นที่จอดยานพาหนะในวันหยุดสุดสัปดาห์ ใน พ.ศ.2530 พ.ศ.2535 และ พ.ศ.2540

สูตร $T_i = gp_i$

เมื่อ T_i = จำนวนพื้นที่ที่จอดยานพาหนะในพื้นที่ i

P_i = จำนวนยานพาหนะทั้งหมดที่จอดในพื้นที่ i

g = อัตราส่วนจำนวนยานพาหนะ : จำนวนพื้นที่จอดยานพาหนะ

ซึ่งสภาพการจอดยานพาหนะในปัจจุบันจะมีการจอดอยู่บริเวณ 2 ฝากแนวถนนสุขุมวิท จากทิศเหนือทางด้านซ้ายมือบริเวณธนาคารกรุงเทพฯ พาณิชยการจำกัด ถึงบริเวณธนาคารกรุงเทพฯ จำกัด ทางด้านขวามือบริเวณโรงเรียน

สุขุมวิทยาถึงบริเวณทางแยกไทยพิพัฒน์ ซึ่งใช้พื้นที่จอดยานพาหนะรวม 2,820 ตารางเมตร ส่วนยานพาหนะที่แวะจอดจากการสำรวจเมื่อวันอาทิตย์ที่ 1 เมษายน พ.ศ.2527 (ดูตารางที่ 17 ประกอบ) จะมีจำนวน 5,648 คัน เฉลี่ยชั่วโมงละ 564.8 คัน (10 ชั่วโมง) สำหรับจำนวนยานพาหนะที่จะแวะเข้าจอดในวันหยุดสุดสัปดาห์ในอนาคตจากการคาดประมาณใน พ.ศ.2530 พ.ศ.2535 พ.ศ.2540 เท่ากับ 6,216 คัน 6,978 คัน 7,832 คัน (ดู หน้าที่ 130 ประกอบ) ซึ่งถ้าเฉลี่ยอัตราการหมุนเวียนการเข้าจอดของยานพาหนะชั่วโมงต่อคันแล้ว ความต้องการพื้นที่จอดยานพาหนะในวันหยุดสุดสัปดาห์ในอนาคตจะมีจำนวนดังนี้

จำนวนพื้นที่จอดยานพาหนะปัจจุบัน T_i = 2,820 ตารางเมตร

จำนวนยานพาหนะที่แวะจอดในปัจจุบัน P_i = 564.8 คัน/ชั่วโมง

อัตราส่วนยานพาหนะ 1 คัน : พื้นที่จอดยานพาหนะ $g = \frac{2,820}{564.8}$

$= 4.9929$ ตารางเมตร/คัน/ชั่วโมง

ความต้องการพื้นที่จอดยานพาหนะในวันหยุดสุดสัปดาห์

พ.ศ.2530 = 621.6 x 4.9929 = 3,103.59 ตารางเมตร

พ.ศ.2535 = 697.8 x 4.9929 = 3,484.04 ตารางเมตร

พ.ศ.2540 = 783.2 x 4.9929 = 3,910.44 ตารางเมตร

ซึ่งจะเห็นได้ว่าความต้องการพื้นที่จอดยานพาหนะจะเพิ่มขึ้นจากเดิม 2,820 ตารางเมตร เท่ากับ 283.59, 664.04, 1,090.44 ตารางเมตร ใน พ.ศ.2530 พ.ศ.2535 และ พ.ศ.2540 ซึ่งจำนวนพื้นที่จอดยานพาหนะที่ต้องการเพิ่มขึ้นนี้ ถ้าไม่ได้มีการจัดระเบียบการจราจรที่ดีหรือจัดหาสถานที่จอดยานพาหนะเพิ่มเติมแล้ว จะทำให้เกิดปัญหาด้านการจราจร ตลอดแนว 2 ฝากถนนสุขุมวิท บริเวณย่านการค้าตลาดแสนสุข หนองมน ซึ่งจะเป็นบริเวณที่นักท่องเที่ยวและผู้ที่เดินทางนำยานพาหนะมาแวะจอดมากที่สุด

8) การขยายตัวด้านการค้า

โดยสภาพการค้าทั่วไปจะมีการขยายตัวเพิ่มขึ้นอย่างเห็นได้ชัด กล่าวคือมีการก่อสร้างอาคารพาณิชย์ใหม่ ๆ เพิ่มขึ้นหลายบริเวณ และกำลังมีการรื้อถอนอาคารพาณิชย์ที่เสื่อมโทรมเพื่อสร้างเป็นตลาดจำหน่ายสินค้าพื้นเมืองของฝากที่ระลึกต่าง ๆ (ตลาดแสนสุขเซนเตอร์) ซึ่งจะเปิดดำเนินการปลายปี 2527 ซึ่งสิ่งที่น่าสนใจคือ การขยายตัวของธนาคารพาณิชย์ ในช่วง 5 ปีที่ผ่านมา มีธนาคารพาณิชย์เพิ่มขึ้น 2 ธนาคาร คือ ธนาคารศรีนคร จำกัด ธนาคารกรุงเทพ จำกัด และ พ.ศ.2527 ได้เปิดสาขาธนาคารกสิกรไทยเพิ่มขึ้นอีก 1 ธนาคาร รวมธนาคารออมสินและธนาคารกรุงเทพพาณิชยการจำกัดที่มีอยู่เดิมเท่ากับ 5 ธนาคาร ซึ่งเป็นดรรชนีที่สามารถวัดระดับเศรษฐกิจการค้าทั่วไปได้ว่าอยู่ในขั้นที่ดี จากการสังเกตสภาพการขยายตัวของกิจกรรมทางการค้า ที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน จะพบว่าการขยายตัวมีแนวโน้มไปตามแนวถนนสุขุมวิททั้งทางทิศเหนือและทิศใต้ และการขยายตัวจะอยู่ทางซ้ายมือด้านทิศเหนือของถนนมากกว่าทางขวามือ เนื่องจากเป็นทิศทางที่จะกลับเข้าสู่กรุงเทพมหานคร จากการสำรวจพบว่า ในช่วง พ.ศ. 2523 - 2527 จะมีอาคารห้องแถวพาณิชย์ที่สร้างเพิ่มขึ้นใหม่ไม่น้อยกว่า 55 คูหา จากปากทางแยกหาดบางแสนไปทางทิศเหนือ เขต ต.เสม็ด 25 คูหา เขต ต.ห้วยกะปิถึงบริเวณศูนย์การค้าการุณนิเวศ 15 คูหา จากปากทางแยกบางแสนถึงบริเวณหน้าวัดตาลล้อมทางทิศใต้ 15 คูหา และยังมีโครงการจะสร้างอาคารพาณิชย์ 8 คูหา บริเวณธนาคารกรุงเทพพาณิชยการ จำกัด และการรื้อถอนเพื่อสร้างอาคารห้องแถวพาณิชย์ขึ้นใหม่ 14 คูหา รอบตลาดสดแสนสุข ใน พ.ศ.2528 ซึ่งการขยายตัวนี้ ส่วนใหญ่จะประกอบการค้าจำหน่ายของฝากของที่ระลึกที่บริเวณตลาดแสนสุขทางทิศใต้ และอุตสาหกรรมให้บริการต่าง ๆ ในทางบริเวณทางเหนือ นอกจากนี้การขยายตัวยังมีแนวโน้มไปทางแนวถนนแยกสุขุมวิทเข้าหาดบางแสน จากสำรวจพบว่าในช่วง พ.ศ.2523 - 2527 มีอาคารห้องแถวพาณิชย์สร้างขึ้นไม่น้อยกว่า 23 คูหา ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นร้านอาหารที่ให้บริการในเวลากลางคืน และที่น่าสนใจคือ เป็นที่ตั้งของสถานอาบอบนวด และโรงแรมม่านรูดด้วย ซึ่งกิจกรรมการค้าของถนนสายนี้ พอจะชี้ให้เห็นได้ว่ามีแนวโน้มขยายตัวไปในด้านการให้บริการแก่ผู้พักผ่อนหย่อนใจในเวลากลางคืน เนื่องจากอยู่ใกล้กับหาดบางแสน ซึ่งการขยายตัวด้านการค้าและบริการดังกล่าวนี้ ในอนาคตคาดว่าจะมีการขยายตัวมากขึ้นอย่างรวดเร็ว จากการคาดประมาณในวันหยุดสุดสัปดาห์ พ.ศ.2530 พ.ศ.2535 และ พ.ศ.2540 (ดูหน้าที่

ถึง 112 ประกอบ) จะมีนักท่องเที่ยวและผู้ที่เดินทางเข้ามายังบริเวณย่านการค้าตลาดแสนสุข หนองมน ด้วยยานพาหนะจากจังหวัดต่าง ๆ ไม่น้อยกว่า 24,052 คน 27,172 คน 30,714 คน ทั้งนี้ยังไม่รวมถึงผู้ที่จะเดินทางเข้ามาซื้อสินค้าประจำในแต่ละวัน จากภายในพื้นที่ที่จะมีจำนวนเพิ่มมากขึ้นตามสัดส่วนของประชากรที่จะเพิ่มขึ้นในอนาคตด้วย ซึ่งจะมีส่วนช่วยให้เกิดการขยายตัวด้านการค้าและบริการเพิ่มขึ้น สำหรับกิจกรรมทางการค้าและบริการคาดว่าจะมีการขยายตัวมากที่สุดคือ ร้านค้าจำหน่ายของฝากของที่ระลึก ที่จะเป็นแหล่งรองรับสินค้าพื้นเมืองประเภทต่าง ๆ ทั้งจากภายในพื้นที่และจังหวัดต่าง ๆ เพิ่มขึ้นอีกมากมายหลายชนิด ธนาคารและสถาบันทางการเงิน ร้านอาหาร สถานที่พักผ่อนหย่อนใจเวลากลางคืน และร้านค้าประเภทบริการต่าง ๆ ซึ่งการขยายตัวไปตามแนวถนนสุขุมวิทมากที่สุด จะทำให้ย่านการค้าขยายตัวออกไปสู่นอกเขตสุขาภิบาลเขต ต.ห้วยกะปิ และทำให้เมืองมีการขยายตัวแบบ Ribbon Development

แต่อย่างไรก็ตาม การขยายตัวทางการค้าและจำนวนผู้ที่จะเดินทางเข้ามาแสนสุข หนองมน ในวันหยุดราชการหรือเทศกาลต่าง ๆ ในอนาคต จะเป็นไปได้มากน้อยเพียงไรนั้น ยังมีปัจจัยที่สำคัญที่ควรจะพิจารณา คือ

(1) ถ้าโครงการพัฒนาชายฝั่งทะเลตะวันออกบรรลุผลตามเป้าหมาย

(2) หาดบางแสนได้รับการพัฒนาปรับปรุงให้ดีขึ้น

(3) หาดพัทยายังคงเป็นได้รับการพัฒนาปรับปรุงให้เป็นเมืองแห่งการท่องเที่ยวที่สมบูรณ์แบบ

(4) สุขาภิบาลแสนสุขได้รับการพัฒนาในด้านต่าง ๆ ที่เหมาะสม โดยเฉพาะอย่างยิ่งการจัดระเบียบการใช้ที่ดิน ตลอดจนกิจกรรมการค้าต่าง ๆ ในบริเวณย่านการค้าตลาดแสนสุข หนองมน ได้อย่างเหมาะสม

ซึ่งเงื่อนไขเหล่านี้จะเป็นตัวเร่งทำให้มีจำนวนผู้ที่เดินทางแวะผ่านบริเวณย่านการค้าตลาดแสนสุข หนองมนมากยิ่งขึ้น และการขยายตัวทางการค้าจะเป็นไปอย่างรวดเร็วในลักษณะก้าวกระโดด ซึ่งในอนาคตคาดว่าจะเป็นย่านการค้าที่ใหญ่และมีบทบาทความสำคัญไม่น้อยกว่าเทศบาลเมืองชลบุรีและเทศบาลตำบลครีราชา

4.3.2 ย่านการค้าบริเวณตลาดอ่างศิลา

เป็นเขตการค้าและบริการค่อนข้างเล็กมากเมื่อเปรียบเทียบกับบริเวณตลาดแสนสุข หนองมน แต่อย่างไรก็ตามเมื่อเปรียบเทียบกับระดับตำบลต่าง ๆ ในเขต อ.เมืองชลบุรี ยกเว้นเทศบาลเมืองชลบุรี ต.แสนสุข ต.บ้านสวน และต.บางทราย แล้ว ก็จัดได้ว่าเป็นเขตการค้าที่มีสภาวะทางเศรษฐกิจอยู่ในชั้นที่ดี ซึ่งสภาพทั่วไป พิจารณาได้ดังนี้

1) ด้านที่ตั้ง

ตลาดอ่างศิลาอยู่ห่างจากถนนสุขุมวิท ตรงหลักเขตสุขาภิบาลที่ 4 ตามแนวถนนเสม็ด-อ่างศิลา-เขาสามมุข ประมาณ 3.5 กิโลเมตร หรือห่างจากหาดบางแสนตามแนวถนนสุขุมวิท หาดบางแสน-เขาสามมุข ประมาณ 5.46 กิโลเมตร ซึ่งในด้านที่ตั้งกล่าวได้ว่าไม่ได้จุดแวะผ่านที่สำคัญคือ ห่างจากถนนสุขุมวิทมาก ซึ่งสภาพที่เป็นในปัจจุบัน ซึ่งนอกจากผลิตทางการประมงทะเลแล้ว ตลาดอ่างศิลาจะต้องพึ่งพาอาศัยหาดบางแสนอย่างมากในด้านรายได้จากนักท่องเที่ยวที่จะแวะผ่าน

2) สภาพการค้าทั่วไป

ตลาดอ่างศิลา โดยทั่วไปแล้วจะเป็นกลุ่มอาคารพาณิชย์ที่ใช้ประกอบการค้า หัตถกรรมตีครกหิน ที่อยู่อาศัย และอุตสาหกรรมครัวเรือน อาหารทะเลตากแห้ง ซึ่งตลาดสดนั้นไม่มี จะมีเฉพาะร้านค้าจำหน่ายของชำของเบ็ดเตล็ดและอาหารสด จากการสำรวจเมื่อวันที่ 7 มกราคม พ.ศ.2527 (ดูตารางที่ 12ประกอบ) จะมีจำนวนร้านค้า อาคารพาณิชย์ 67 ร้าน ซึ่งร้านค้าที่น่าสนใจก็คือ ร้านจำหน่ายครกหินอ่างศิลา มีจำนวน 22 ร้าน ร้านจำหน่ายของฝากของที่ระลึกจำพวกอาหารทะเลแห้ง ครกหินหอยนางรม 10 ร้าน และเป็นแผงลอยจำหน่ายสินค้าดังกล่าว 12 ร้าน ซึ่งเป็นที่ดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยวอย่างมาก จากการสังเกตุสภาพการค้าในวันปกติธรรมดาช่วงเวลาเช้า 6.00 น. ถึง 8.00 น. และ 15.00 น. ถึง 19.00 น. จะเป็นช่วงที่มีผู้มาซื้อสินค้ากันเป็นจำนวนมาก ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นประชาชนที่ตั้งบ้านเรือนหนาแน่นบริเวณชายทะเลด้านทิศเหนือ และประชาชนที่ตั้งบ้านเรือนอยู่บริเวณส่วนตอนกลางของสุขาภิบาลในเขต ต.บ้านปึก ต.เสม็ด และ ต.อ่างศิลา ช่วงเวลา 9.00 น. - 14.00 น. ค่อนข้างเงียบ และจะมีผู้ประกอบการค้าหาบเร่แผงลอยเพิ่มมากขึ้น ซึ่งทำให้เกิดปัญหาด้านการจราจร ขาดแคลนพื้นที่สำหรับจอดรถ

รูปภาพที่ 8 ย่านการค้าบริเวณตลาดอ่างศิลา

(12 ม.ค. 2527)

รูปภาพที่ 8 ต่อ

3) แหล่งที่มาของสินค้าและการให้บริการ

ในภาพรวมสินค้าทั่วไปจะมาจากเทศบาลเมืองชลบุรี ซึ่งได้แก่ ผักผลไม้ อาหารสด ของชำ ของใช้เบ็ดเตล็ด ยาเวชภัณฑ์ อุปกรณ์เครื่องเรือ เครื่องเหล็ก และอุปกรณ์การประมง สินค้าเหล่านี้จะให้บริการแก่ประชาชนทั่วไปของตำบลและตำบลอื่น ๆ ข้างเคียง ส่วนอาหารทะเลสดและแห้ง ได้แก่ หอยนางรม กุ้งแห้ง ปลาเค็ม ปลาหมึกแห้ง หอยแมลงภู่แห้ง ฯลฯ จะมาจากครัวเรือนชาวประมงต่าง ๆ ที่อยู่เขต ต.อ่างศิลา นอกจากนี้ยังมีสินค้าหัตถกรรมครกหินอ่างศิลาที่มีชื่อเสียงก็ผลิตขึ้นบริเวณตลาดอ่างศิลาด้วย ซึ่งสินค้าเหล่านี้เป็นสินค้าหลักที่สำคัญที่จะให้บริการแก่นักท่องเที่ยว โดยเฉพาะครกหินอ่างศิลาและหอยนางรมจะเป็นสินค้าที่ดึงดูดความสนใจให้แก่นักท่องเที่ยวมากที่สุด ซึ่งในอดีตตลาดอ่างศิลามีสินค้าที่มีชื่อเสียงอีกชนิดหนึ่งคือ ผ้าทออ่างศิลา จากข้อมูลกรมส่งเสริมอุตสาหกรรม ใน พ.ศ.2506 มีโรงงานหัตถกรรมท่อผ้าไหม 5 โรง ทอผ้าฝ้าย 19 โรง ซึ่งปัจจุบันต่างเลิกกิจการไปแล้ว

4) ราคาสินค้า

โดยทั่วไปราคาสินค้า (ดูตารางที่ 13 ประกอบ) อันได้แก่ ของใช้เบ็ดเตล็ด ของชำ ยาเวชภัณฑ์ อุปกรณ์เครื่องเรือ เครื่องเหล็ก จะมีราคาเท่าเทียมกันกับเทศบาลเมืองชลบุรีและตลาดแสนสุข หนองมน ส่วนราคาสินค้าประเภทอาหารเครื่องดื่มได้แก่ ก๋วยเตี๋ยว กาแฟ ฯลฯ จะมีราคาถูกกว่า อาหารประเภทเนื้อสัตว์ ผักผลไม้จะถูกกว่าตลาดแสนสุข หนองมน ส่วนอาหารทะเลแห้งได้แก่ ปลาเค็ม กุ้งแห้ง ปลาหมึกแห้ง ฯลฯ จะมีราคาใกล้เคียงกันกับตลาดแสนสุข หนองมน แต่ถูกกว่าเล็กน้อย ส่วนราคาครกหินใกล้เคียงกับตลาดศรีราชา ซึ่งมาจากตลาดอ่างศิลาอีกต่อหนึ่ง และราคาหอยนางรมค่อนข้างแพงเมื่อเทียบราคาที่ขายส่งและพ่อค้าคนกลางมารับซื้อ จะเห็นได้ว่าราคาสำหรับสินค้าที่จะจำหน่ายให้กับนักท่องเที่ยวจะมีราคาค่อนข้างสูงไม่แตกต่างจากตลาดแสนสุขหนองมนมากนัก ซึ่งนับได้ว่าเป็นปัญหาที่สำคัญที่จะมีส่วนทำให้นักท่องเที่ยวเดินทางแวะเข้ามาซื้อสินค้าต่าง ๆ น้อยลง เนื่องจากสินค้าประเภทอาหารทะเลแห้ง หอยนางรมสด ครกหินอ่างศิลา นั้นสามารถหาได้ทั่วไป ซึ่งราคาอาจจะใกล้เคียงหรือถูกกว่าเป็นต้น ซึ่งจะส่งผลต่อเศรษฐกิจส่วนรวมของชุมชนในอนาคต

5) จำนวนยานพาหนะ นักท่องเที่ยวที่แวะผ่านและการกระจายรายได้บริเวณตลาดอ่างศิลา

นักท่องเที่ยวนับได้ว่ามีความสำคัญต่อเศรษฐกิจของชุมชนตำบลอ่างศิลา ในการกระจายเพิ่มรายได้ให้กับประชาชนมากขึ้น ซึ่งจากการสำรวจเมื่อวันอาทิตย์ที่ 25 มีนาคม พ.ศ.2527 (ดูตารางที่ 18 ประกอบ) พบว่าจะมียานพาหนะของนักท่องเที่ยวประเภทต่าง ๆ รวม 475 คัน แวะจอดซึ่งจะเป็นรถยนต์นั่งส่วนบุคคลมากที่สุด 238 คัน จากประมาณนักท่องเที่ยวที่มากับยานพาหนะประเภทต่าง ๆ นั้น จะมีนักท่องเที่ยวรวม 3,101 คน โดยมาจากกรุงเทพมหานครมากที่สุดเท่ากับ 1,754 คน และจังหวัดในปริมณฑลได้แก่ นนทบุรี 184 คน ปทุมธานี 179 คน สมุทรปราการ 469 คน และนครปฐม 18 คน ส่วนจังหวัดชลบุรีมีจำนวนเท่ากับ 172 คน ฉะเชิงเทรา 24 คน ระยอง 17 คน จันทบุรี 12 คน และตราด 8 คน ส่วนที่เหลือจะมาจากจังหวัดต่าง ๆ ในภาคกลาง 231 คน และอีก 3 คนมาจากภาคใต้ สำหรับรายได้นักท่องเที่ยวจากการประมาณค่าใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวเฉลี่ยต่ำสุดต่อคน (ดูตารางที่ 18 ประกอบ) จะพบว่าในวันอาทิตย์ที่ 28 มีนาคม พ.ศ.2527 เพียงวันเดียวจะมีรายได้จากนักท่องเที่ยวไม่ต่ำกว่า 154,810 บาท ที่จะกระจายไปสู่ร้านค้าพาณิชย์ หัตถกรรม ทีครกหิน การเพาะเลี้ยงชายฝั่งหอยนางรม หอยแมลงภู่ และประชาชนทั่วไปในพื้นที่ ซึ่งนับได้ว่าเป็นรายได้ทางเศรษฐกิจที่เพิ่มขึ้นนอกเหนือจากฐานเศรษฐกิจหลักการประมงและการเพาะเลี้ยงชายฝั่ง ซึ่งแหล่งที่มาของรายได้จะมาจากกรุงเทพมหานครมากที่สุดเท่ากับ 89,200 บาท ถ้ารวมจังหวัดในปริมณฑลจะเท่ากับ 131,700 บาท จากจังหวัดชลบุรีเท่ากับ 8,360 บาท รวมกับจังหวัดในภาคตะวันออกเท่ากับ 11,410 บาท ที่เหลือมาจากจังหวัดอื่น ๆ 11,700 บาท ซึ่งแหล่งที่มาของรายได้นี้ส่วนใหญ่จะมาจากนักท่องเที่ยวที่เดินทางมากับรถยนต์นั่งส่วนบุคคลมากที่สุด และส่วนใหญ่จะเดินทางผ่านมาจากหาดบางแสน นอกจากนี้ยังมีรายได้จากผู้ที่เดินทางด้วยโดยสารสองแถว 2,800บาทอย่างไรก็ตามสิ่งที่น่าสังเกตก็คือนักท่องเที่ยวที่เดินทางแวะผ่านไม่ได้นำรายได้มาทิ้งที่บริเวณตลาดอ่างศิลาเพียงแห่งเดียว จากการสำรวจและสังเกตผู้วิจัยพบว่า จะมีนักท่องเที่ยวจำนวนไม่น้อยแวะจอดซื้อสินค้าตามรายทาง แนวถนนเสม็ด-อ่างศิลา-เขาสามมุข (จากหาดบางแสนและเขาสามมุข) ช่วงบริเวณบ้านปากคลองโรงนาค ซึ่งเป็นชายหาดแคบ ๆ ขนานกันกับแนวถนนอยู่ทางตอนใต้ตลาดอ่างศิลา จะมีชาวบ้านทั่วไปปลูกเพิงพักร้อน และตั้งแผงจำหน่ายสินค้ากันเป็นจำนวนมากจากการแจงนับ

ตารางที่ 18 แสดงจำนวน ยานพาหนะ นักท่องเที่ยว และรายได้จากนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามายังบริเวณย่านการค้าตลาดอ่างศิลา เมื่อวันอาทิตย์ที่ 25 มีนาคม พ.ศ.2527

ประเภทยานพาหนะ	จำนวน								แหล่งที่มาของ ยานพาหนะ ผู้ที่เดินทาง และรายได้ จากจังหวัดต่าง ๆ												
	ยานพาหนะ		นักท่องเที่ยว			ค่าใช้จ่าย			กรุงเทพมหานคร			นนทบุรี			ปทุมธานี			สมุทรปราการ		
	รวม (คัน)	ชม.ละคัน (10ชม.)	เฉลี่ย 1คันมีกคน	รวม (คน)	สัดส่วน (%)	เฉลี่ย 1คนมีบาท	รวม (บาท)	สัดส่วน (%)	ยานพาหนะ (คัน)	นักท่องเที่ยว (คน)	ค่าใช้จ่าย (บาท)	ยานพาหนะ (คัน)	นักท่องเที่ยว (คน)	ค่าใช้จ่าย (บาท)	ยานพาหนะ (คัน)	นักท่องเที่ยว (คน)	ค่าใช้จ่าย (บาท)	ยานพาหนะ (คัน)	นักท่องเที่ยว (คน)	ค่าใช้จ่าย (บาท)
	(1)	(2)=(1)÷10	(3)	(4)=(1)×(3)	(5)	(6)	(7)=(3)×(6)	(8)	(9)	(10)=(9)×(3)	(11)=(10)×(6)	(12)	(13)=(12)×(3)	(14)=(13)×(6)	(15)	(16)=(15)×(3)	(17)=(16)×(6)	(18)	(19)=(18)×(3)	(20)=(19)×(6)
ก. ยานพาหนะนักท่องเที่ยวและผู้ที่เดินทาง																				
1. รถยนต์นั่งส่วนบุคคล	238	23.8	3	714	20.39	50	35,700	22.65	137	411	20,550	13	39	1,950	20	60	3,000	15	45	2,250
2. รถบัสท่องเที่ยว	6	0.6	50	300	8.57	50	15,000	9.52	1	50	2,500	1	50	2,500	–	–	–	2	100	5,000
3. รถโดยสารสองแถวขนาดใหญ่ (หกล้อ)	41	4.1	20	820	23.42	50	41,000	26.01	27	540	27,000	3	60	3,000	2	40	2,000	9	180	9,000
4. รถโดยสารสองแถวขนาดเล็ก (ปิคอัพ)	97	9.7	10	970	27.71	50	48,500	30.77	66	660	33,000	3	30	1,500	7	70	3,500	11	110	5,500
5. รถตู้โดยสาร	23	2.3	5	115	3.29	50	5,750	3.65	18	90	4,500	1	5	250	–	–	–	2	10	500
6. รถยนบรรทุกเล็ก (ปิคอัพ)	47	4.7	3	141	4.03	50	7,050	4.47	7	21	1,050	–	–	–	3	9	450	6	18	900
7. รถบรรทุกขนาดใหญ่ (สิบล้อ)	1	0.1	8	8	0.23	20	160	0.10	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
8. รถจักรยานยนต์	22	2.2	1.5	33	0.94	50	1,650	1.05	8	12	600	–	–	–	–	–	–	4	6	300
รวม	475	47.5	8.5	3,101	88.58	49.9	154,810	98.22	254	1,754	89,200	21	184	9,200	32	179	8,950	49	469	23,450
ข. รถโดยสารสองแถวขนาดเล็ก (ปิคอัพ) ประจำทาง ชลบุรี–อ่างศิลา	200	20.0	2	400	11.42	7	2,800	1.78	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
ยอดรวมทั้งสิ้น	675	67.5	5.2	3,501	100.00	45.	157,610	100.00	254	1,754	89,200	21	184	9,200	32	179	8,950	49	469	23,450

ประเภทยานพาหนะ	แหล่งที่มาของ ยานพาหนะ นักท่องเที่ยว และรายได้ จากจังหวัดต่าง ๆ																			
	นครปฐม			ฉะเชิงเทรา			ชลบุรี			ระยอง			จันทบุรี			ตราด			อื่นๆ		
	ยานพาหนะ (คัน)	นักท่องเที่ยว (คน)	ค่าใช้จ่าย (บาท)	ยานพาหนะ (คัน)	นักท่องเที่ยว (คน)	ค่าใช้จ่าย (บาท)	ยานพาหนะ (คัน)	นักท่องเที่ยว (คน)	ค่าใช้จ่าย (บาท)	ยานพาหนะ (คัน)	นักท่องเที่ยว (คน)	ค่าใช้จ่าย (บาท)	ยานพาหนะ (คัน)	นักท่องเที่ยว (คน)	ค่าใช้จ่าย (บาท)	ยานพาหนะ (คัน)	นักท่องเที่ยว (คน)	ค่าใช้จ่าย (บาท)	ยานพาหนะ (คัน)	นักท่องเที่ยว (คน)	ค่าใช้จ่าย (บาท)
	(21)	(22)=(21)×(3)	(23)=(22)×(6)	(24)	(25)=(24)×(3)	(26)=(25)×(6)	(27)	(28)=(27)×(3)	(29)=(28)×(6)	(30)	(31)=(30)×(3)	(32)=(31)×(6)	(33)	(34)=(33)×(3)	(35)=(34)×(6)	(36)	(37)=(36)×(3)	(38)=(37)×(6)	(39)	(40)=(39)×(3)	(41)=(40)×(6)
ก. ยานพาหนะนักท่องเที่ยวและผู้ที่เดินทาง																				
1. รถยนต์นั่งส่วนบุคคล	3	9	450	4	12	600	25	75	3,750	3	9	450	2	6	300	1	3	150	15	45	2,250
2. รถบัสท่องเที่ยว	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	2	100	5,000
3. รถโดยสารสองแถวขนาดใหญ่ (หกล้อ)	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
4. รถโดยสารสองแถวขนาดเล็ก (ปิคอัพ)	–	–	–	–	–	–	2	20	1,000	–	–	–	–	–	–	–	–	–	8	80	4,000
5. รถตู้โดยสาร	–	–	–	–	–	–	–	–	–	1	5	250	–	–	–	1	5	250	–	–	–
6. รถยนบรรทุกเล็ก (ปิคอัพ)	3	9	450	4	12	600	18	54	2,700	1	3	150	2	6	300	–	–	–	3	9	450
7. รถบรรทุกขนาดใหญ่ (สิบล้อ)	–	–	–	–	–	–	1	8	160	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
8. รถจักรยานยนต์	–	–	–	–	–	–	10	15	750	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
รวม	6	18	900	8	24	1,200	56	172	8,360	5	17	850	4	12	600	2	8	400	28	234	11,700
ข. รถโดยสารสองแถวขนาดเล็ก (ปิคอัพ) ประจำทาง ชลบุรี–อ่างศิลา	–	–	–	–	–	–	200	400	2,800	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
ยอดรวมทั้งสิ้น	6	18	900	8	24	1,200	256	572	11,160	5	17	850	4	12	600	2	8	400	28	234	11,700

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

หอสมุดกลาง สถาบันวิทยบริการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ที่มา :

1. จากการสำรวจ เมื่อวันอาทิตย์ที่ 25 มีนาคม พ.ศ.2527 เป็นการแจงนับจำนวนยานพาหนะที่เข้ามาจอดบริเวณรอบ ๆ ตลาดอ่างศิลา ช่วงเวลา 8.00 น. - 18.00 น.
2. เป็นจำนวนนักท่องเที่ยวที่เดินทางมากับยานพาหนะเฉลี่ยต่ำสุดต่อคัน โดยประมาณขึ้นมาจากการแจงนับและการสังเกตจำนวนนักท่องเที่ยวที่เดินทางมากับยานพาหนะประเภทต่าง ๆ เป็นส่วนใหญ่
3. เป็นค่าใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวเฉลี่ยต่ำสุดต่อคนที่กำหนดขึ้นโดยพิจารณาจากระดับราคาสินค้าทั่วไปที่เป็นอยู่ในปัจจุบันและอยู่บนสมมุติฐานที่ให้เป็นค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่ำสุดที่เป็นไปได้ สำหรับนักท่องเที่ยวทั่วไป
4. แหล่งที่มาของยานพาหนะและนักท่องเที่ยวใช้วิธีการแจงนับจากป้ายทะเบียนท้ายยานพาหนะโดยอยู่บนสมมุติฐานที่ว่า นักท่องเที่ยวที่เดินทางมากับยานพาหนะที่จดทะเบียนที่จังหวัดใดก็จะเป็นนักท่องเที่ยวและยานพาหนะที่มาจากจังหวัดนั้น ๆ

หมายเหตุ :

1. รถโดยสารสองแถวประจำทาง จะเป็นจำนวนเที่ยวของรถที่แวะจอด ซึ่งจำนวนรถที่แท้จริงที่จอดเข้าคิวมี 56 คัน (สัมภาษณ์ : ผู้ขับรถโดยสารสองแถวชลบุรี - อ่างศิลา เมื่อวันที่ 25 มีนาคม พ.ศ.2527)
2. จำนวนรถจักรยานยนต์ จะเป็นรถเฉพาะของนักท่องเที่ยวเท่านั้นไม่นับรวม รถจักรยานยนต์ของผู้อยู่อาศัยอยู่บริเวณรอบ ๆ ตลาดอ่างศิลา

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ประมาณได้ต่ำกว่า 30 ราย และมีรถนักท่องเที่ยวแวะจอดซื้อสินค้ากันเป็นระยะ ๆ ซึ่งนับได้ว่ามีการกระจายรายได้ให้กับประชาชนในเขต ต.อ่างศิลาอ่อนข้างกว้างขวาง

6) การขยายตัวทางการค้า

ซึ่งโดยสภาพทั่วไปจากการสังเกตพบว่ามีอาคารพาณิชย์ 3 ชั้น ที่สร้างขึ้นใหม่ 5 คูหา ซึ่งอยู่ห่างจากบริเวณย่านการค้าออกไป 200 เมตร ทางทิศตะวันออก ส่วนอาคารพาณิชย์ที่มีอยู่เป็นอาคารเก่า ๆ และมีการปรับปรุงบ้างไม่กี่อาคาร แสดงว่าการขยายตัวค่อนข้างน้อย ทั้งนี้เนื่องจากทำเลที่ตั้งไม่ใช่จุดผ่านที่สำคัญ และสภาพพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่เนินสูง บริเวณที่ราบแนวชายฝั่งทะเลถูกจับจองปลูกบ้านเรือนอย่างหนาแน่น ทำให้เป็นอุปสรรคต่อการขยายตัว แต่อย่างไรก็ตามก็ยังมีปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการขยายตัวของย่านการค้า ซึ่งรวมทั้งการขยายตัวของศูนย์กลางชุมชนของตำบลด้วย กล่าวคือถ้าได้มีการพัฒนาปรับปรุงพื้นที่การท่องเที่ยวหาดบางแสนให้กลับคืนสู่ความนิยมของนักท่องเที่ยวอีกครั้งหนึ่ง การขยายตัวของชุมชนการเคหะแห่งชาติเขต ต.เสม็ด ซึ่งอยู่นอกเขตสุขาภิบาลเป็นไปตามโครงการกำหนดแล้วจะทำให้ตลาดหรือชุมชนอ่างศิลาจะเป็นศูนย์กลางรองที่จะให้บริการแก่ประชากรที่จะเพิ่มขึ้นในพื้นที่นอกเขตสุขาภิบาลทางด้านชายฝั่งทะเลทางทิศเหนือต่อไปในอนาคต

แต่อย่างไรก็ตามจากการศึกษาในด้านเศรษฐกิจการค้าจะเห็นได้ว่าชุมชนตลาดอ่างศิลายังต้องพึ่งพาการท่องเที่ยวหาดบางแสนอยู่อย่างมาก โดยเฉพาะปัจจุบันที่สินค้าพื้นเมืองต่างๆที่มีอยู่นั้นสามารถหาซื้อได้ทั่วไปซึ่งจะมีส่วนช่วยลดความสนใจของนักท่องเที่ยวหรือผู้เดินทางแวะผ่านบริเวณตลาดอ่างศิลามากขึ้น ซึ่งอาจจะมีผลกระทบต่อโครงสร้างเศรษฐกิจของชุมชนได้

4.4 การท่องเที่ยว

4.4.1 สถานที่ท่องเที่ยว

การท่องเที่ยวนับได้ว่าเป็นภาคเศรษฐกิจที่สำคัญที่ช่วยสร้างความเจริญให้กับสุขาภิบาลแสนสุขโดยส่วนรวม ซึ่งสถานที่ท่องเที่ยวที่น่าสนใจในเขตสุขาภิบาลมีอยู่ 4 แห่งด้วยกันคือ

(1) พิพิธภัณฑ์และสถานเลี้ยงสัตว์น้ำเค็มของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒบางแสน ตั้งอยู่ด้านซ้ายมือถนนแยกสุขุมวิทเข้าหาดบางแสนประมาณ 2 กิโลเมตร ก่อตั้งเมื่อ พ.ศ.2514 ปัจจุบันได้ก่อสร้างเป็นอาคารใหม่ที่ใหญ่โตสวยงามและเป็นศูนย์วิทยาทางทะเลที่ใหญ่แห่งหนึ่งในเอเชีย โดยทุนสนับสนุนจากรัฐบาลญี่ปุ่นเปิดให้ประชาชนทั่วไปได้เข้าชมในเวลาราชการ

(2) หาดบางแสน เป็นสถานที่ตากอากาศชายทะเลที่มีชื่อเสียง และมีความสำคัญต่อเศรษฐกิจส่วนรวมของสุขาภิบาลแสนสุข

(3) เขาสามมุข เป็นภูเขาเตี้ย ๆ ตั้งอยู่ทางตอนเหนือของหาดบางแสน ที่บนเขามีศาลเจ้าแม่สามมุขตั้งอยู่เป็นที่เคารพนับถือแก่ประชาชนและชาวเรือโดยทั่วไปและเมื่อเดินขึ้นไปบนเขาจะสามารถมองเห็นทัศนียภาพบริเวณพื้นที่ใกล้เคียงได้สวยงามมาก

(4) หมู่บ้านชาวประมงอ่างศิลาตั้งอยู่ห่างจากทางแยกสุขุมวิทตรงหลักกิโลเมตรที่ 99 ประมาณ .4 กิโลเมตร เป็นเขตการประมงทะเลและการเพาะเลี้ยงหอยนางรมที่สำคัญของจังหวัดเป็นเขตหัตถกรรมตีครกหินอ่างศิลาที่มีชื่อเสียงและมีสถาปัตยกรรมพระตำหนักมหาราชและมหาราชินีที่สร้างขึ้นในรัชกาลที่ 5 ที่สวยงามมาก

นอกจากนี้ก็มีตลาดแสนสุขหนองมน ซึ่งเป็นศูนย์กลางการค้าและบริการของสุขาภิบาลที่จำหน่ายสินค้าพื้นเมืองของฝากของที่ระลึกต่าง ๆ สำหรับนักท่องเที่ยว ซึ่งสถานที่ท่องเที่ยวดังกล่าวนี้อยู่บริเวณที่ต่อเนื่องกันทำให้เกิดความสัมพันธ์ในด้านการท่องเที่ยว ที่นักท่องเที่ยวสามารถใช้เวลาในการพักผ่อนได้เต็มที่กับสถานท่องเที่ยวที่น่าสนใจต่าง ๆ ซึ่งอาจจะเริ่มต้นโดยการแวะที่หมู่บ้านชาวประมงตลาดอ่างศิลา ผ่านเขาสามมุข หาดบางแสน พิพิธภัณฑ์สถานที่เลี้ยงสัตว์น้ำเค็ม และตลาดแสนสุข หนองมน ก่อน

หรืออาจจะเริ่มต้นแวะที่ตลาดแสนสุขหนองมน พิพิธภัณฑ์สถานที่เลี้ยงสัตว์น้ำเค็ม หาดบางแสน เขาสามมุข และหมู่บ้านชาวประมงตลาดอ่างศิลาก่อนเดินทางกลับก็ได้

รูปภาพที่ 10 บริเวณชายหาดบางแสน (10 ม.ค.2527)

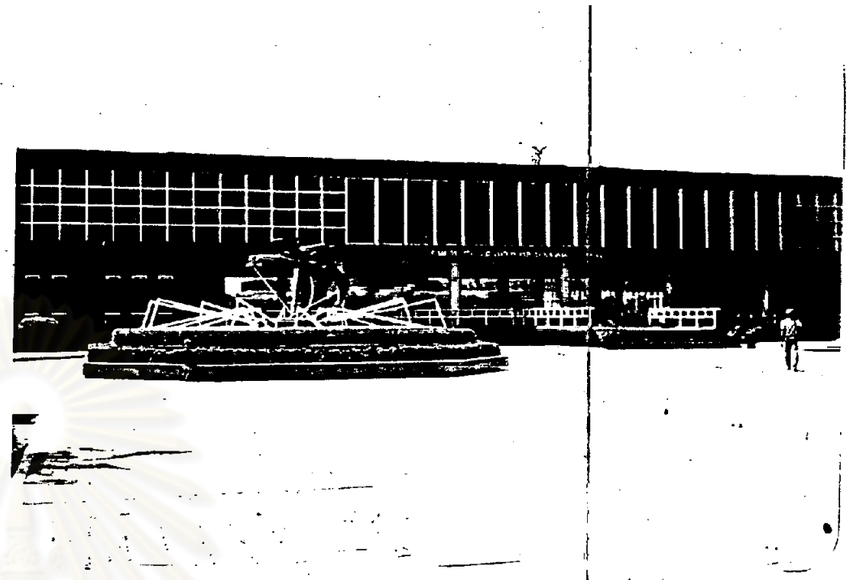

รูปภาพที่ 9 ศูนย์วิทยาศาสตร์ทางทะเลบางแสน (10 ม.ค.2527)
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

รูปภาพที่ 11 ทัศนียภาพชายฝั่งทะเลเชิงเขาสามมุข (10 ม.ค.2527)

รูปภาพที่ 12 พระตำหนักมหาราช ที่ประทับ (10 ม.ค. 2527)
ของรัชกาลที่ 5

ซึ่งนักท่องเที่ยวสามารถใช้เวลาในการพักผ่อนหย่อนใจในสถานที่ต่าง ๆ ได้ในภายใน 1 วัน

4.4.2 การท่องเที่ยวหาดบางแสน

หาดบางแสนเป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่สำคัญที่สุดของสุขาภิบาล เป็นสถานที่พักผ่อนชายทะเลที่มีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักกันดีในหมู่นักท่องเที่ยว และมีความเจริญมาก่อนพัทยา ซึ่งความสำคัญนี้พิจารณาได้จากลักษณะสภาพทั่วไปของหาดที่เอื้ออำนวยต่อการพัฒนาให้เป็นเขตการท่องเที่ยวสำหรับคนทุกระดับชั้น และบทบาทที่เป็นฐานทางเศรษฐกิจหลักที่ช่วยสร้างความเจริญให้กับชุมชนในด้านต่าง ๆ ถึงแม้นว่าปัจจุบันจะเสื่อมโทรมลงไปมากก็ตาม ซึ่งรายละเอียดพิจารณาได้ดังนี้

1) สภาพทั่วไป

(1.1) ที่ตั้ง หาดบางแสนเป็นสถานที่พักผ่อนชายทะเลแห่งแรกที่อยู่ใกล้กับกรุงเทพมหานครมากที่สุด โดยอยู่ห่างจากกรุงเทพมหานครประมาณ 99 กิโลเมตร หรือห่างจากตัวเมืองชลบุรี 12 กิโลเมตร มีถนนเข้าถึงชายหาด 2 ทางคือ ถนนแยกสุขุมวิททางซ้ายมือด้านทิศเหนือ ตรงหลักกิโลเมตรที่ 99 ผ่าน ต. เสม็ดตลาดอ่างศิลา เขาสามมุข หาดบางแสน มีระยะทางประมาณ 8 กิโลเมตร กับถนนแยกสุขุมวิททางซ้ายมือด้านทิศเหนือตรงหลักกิโลเมตรที่ 104 เข้าถึงชายหาดมีระยะทางประมาณ 2.5 กิโลเมตร ซึ่งนับได้ว่ามีทำเลที่ตั้งเหมาะสม การคมนาคมเข้าถึงสะดวก ชายหาดอยู่ไม่ไกลจากถนนสุขุมวิท ทำให้นักท่องเที่ยวที่มาจากกรุงเทพมหานครและจังหวัดใกล้เคียงสามารถเดินทางไปกลับได้ภายในวันเดียว นอกจากนี้บริเวณที่ตั้งยังอยู่ใกล้กับชุมชนตลาดอ่างศิลา ตลาดแสนสุข หนองมน เขาสามมุข พิพิธภัณฑ์และสถานเลี้ยงสัตว์น้ำเค็มของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒบางแสน ซึ่งทำให้นักท่องเที่ยวสามารถใช้เวลาในการพักผ่อนได้เต็มที่ในบริเวณสถานที่น่าสนใจใกล้เคียง และซื้อสินค้าของฝาก ที่ระลึกต่าง ๆ ก่อนที่เดินทางกลับบ้าน

(1.2) ลักษณะทั่วไปของหาด หาดบางแสนเป็นอ่าวตื้น ๆ ที่โค้งเว้าเป็นรูปวงรี ลาดเป็นแนวยาวจากแหลมเขาสามมุขถึงเขตเทศบาลตำบลศรีราชา จึงทำให้มีพื้นที่ความยาวของชายหาดเพียงพอเหมาะสำหรับพัฒนาให้เป็นเขตการท่องเที่ยว โดยเฉพาะหาดบางแสนซึ่งมีความยาวประมาณ 2.46 กิโลเมตร และมีพื้นที่ต่อเนื่องที่สามารถพัฒนาขยายให้เป็นเขตการท่องเที่ยวทางด้านทิศเหนือและทิศใต้ได้อีกไม่น้อยกว่าข้างละ 500 เมตร ซึ่งสามารถรองรับนักท่องเที่ยวและพัฒนาในด้านกิจกรรม

ต่าง ๆ เพื่อการท่องเที่ยวได้อีกเป็นจำนวนมาก ส่วนบริเวณตอนเหนือชายหาดเป็นที่ตั้งเขาสามมุข ซึ่งเป็นเนินเขาเตี้ย ๆ ที่เหมาะสำหรับการเดินทางขึ้นไปพักผ่อนชมทัศนียภาพต่าง ๆ จึงนับได้ว่าเป็นเขตการท่องเที่ยวที่มีทั้งภูเขาและชายทะเลที่ติดต่อกัน

(1.3) ด้านทัศนียภาพ ที่บริเวณชายหาดสามารถมองเห็นเกาะสีชัง อยู่บริเวณตอนกลางของหาด ด้านซ้ายเห็นอาคารบ้านเรือนหลังเล็ก ๆ บนชายฝั่ง ส่วนเว้าของอ่าวที่เป็นแหลมยื่นไปในทะเลเขตตัวเมืองศรีราชาและพัทยา คล้ายกับภาพวาด ส่วนด้านทิศเหนือส่วนที่ต่อเนื่องกับเขาสามมุข ซึ่งเป็นเนินเขาเตี้ย ๆ เมื่อขึ้นไปบนยอดเขาจะสามารถมองพื้นบริเวณใกล้เคียง และแนวอ่าวบางโปร่งที่เป็นเขตการเพาะเลี้ยงหอยนางรมของ ท.อ่างศิลา ซึ่งนับได้ว่าสภาพทั่วไปมีทัศนียภาพสวยงามพอสมควร และเมื่อพิจารณารวมกับลักษณะของพื้นที่แล้วจัดได้ว่ามีภูมิทัศน์ที่ดีแห่งหนึ่ง

(1.4) ด้านโครงสร้างพื้นฐาน โครงสร้างทั่วไปจัดได้ว่าอยู่ในขั้นดีพอสมควรได้แก่ ถนนเลียบริมชายหาดสำหรับนักท่องเที่ยวใช้เป็นทางเท้าเดินพักผ่อนได้ตลอดชายหาด กับถนนเลียบชายหาดด้านในซึ่งเป็นที่จอดรถและขับรถเที่ยวชมทัศนียภาพบริเวณชายหาด และถนนเลียบหาดด้านนอกที่ช่วยลดปริมาณจราจรของถนนสายในเชื่อมต่อกับถนนแยกเข้าหาดบางแสนไปยังเขาสามมุข ตลาดอ่างศิลา ออกสู่ถนนสุขุมวิท มีไฟฟ้าสาธารณะให้แสงสว่างตามบริเวณชายหาด มีโครงข่ายโทรศัพท์และประปาผ่านในพื้นที่ของหาด มีสถานีตำรวจภูธรแสนสุขให้บริการด้านรักษาความปลอดภัยตั้งประจำอยู่

(1.5) สถานการค้าและบริการ ส่วนใหญ่ได้แก่ ประเภทร้านอาหาร หาบเร่ แผงลอยต่าง ๆ ที่มีอยู่เป็นจำนวนมาก ในด้านโรงแรมที่พักบังกาโล มีอยู่ 3 แห่ง คือ โรงแรมและบังกาโลบางแสน ปัจจุบันดำเนินการโดยเอกชนโดยเช่าต่อจากองค์การส่งเสริมการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย มีห้องพัก 29 ห้อง บังกาโล 150 ห้อง บังกาโลสถานตากอากาศแสนสุข มี 71 หลัง และบังกาโลแสนสบาย 56 หลัง นอกจากนี้ยังมีบ้านพักที่เปิดให้เช่าพักอยู่บริเวณรอบนอกชายหาด ได้แก่ บริเวณวงเวียน 20 หลัง บริเวณหัวหาดด้านทิศเหนือ 5 หลัง สำหรับค้างแรม

2) ความสำคัญของหาดบางแสน

หาดบางแสนมีความสำคัญมากในการเป็นแหล่งกระจายรายได้และเป็นฐานเศรษฐกิจหลักที่ช่วยสร้างความเจริญต่าง ๆ ให้กับจุฬาภิบาล กล่าวคือ

(2.1) เป็นแหล่งกระจายรายได้ ซึ่งในแต่ละปีจะมีนักท่องเที่ยวเป็นจำนวนมากที่เดินทางมาพักผ่อนที่หาดบางแสน โดยเฉพาะวันหยุดราชการและเทศกาลต่าง ๆ จะมีนักท่องเที่ยวเดินทางมามากเป็นพิเศษ จากรายงานการสำรวจของสำนักงานคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติที่จัดทำขึ้นช่วงระหว่างเดือนกันยายน-ตุลาคม พ.ศ.2520 ประมาณได้ว่าในวันปกติธรรมดาจะมีนักท่องเที่ยวเฉลี่ย 15,000 คนต่อวัน และในวันสุดสัปดาห์จะมีนักท่องเที่ยวเฉลี่ยสูงสุด 22,000 คนต่อวัน[16] ซึ่งนับได้ว่าเป็นจำนวนที่มาก แต่จากการสำรวจของผู้วิจัยเมื่อวันอาทิตย์ที่ 6 เมษายน พ.ศ.2527 (ดูตารางที่ 19 ประกอบ) พบว่าจะมียานพาหนะประเภทต่าง ๆ มาแวะจอดบริเวณหาดบางแสนไม่ต่ำกว่า 4,657 คัน เป็นยานพาหนะของนักท่องเที่ยวมากที่สุดรวม 3,641 คัน และรถโดยสารประจำทางรวม 1,016 คัน ซึ่งยานพาหนะของนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่จะมาจากกรุงเทพมหานครรวม 1,997 คัน โดยเป็นรถยนต์นั่งส่วนบุคคลมากที่สุดเท่ากับ 1,157 คัน และมาจากจังหวัดปริมณฑลรวม 779 คัน ได้แก่ นนทบุรี 246 คัน ปทุมธานี 150 คัน สมุทรปราการ 334 คัน และนครปฐม 49 คัน นอกจากนั้นก็มาจากจังหวัดชลบุรี 543 คัน ฉะเชิงเทรา 135 คัน ระยอง 37 คัน จันทบุรี 30 คัน ตราด 7 คัน และจังหวัดอื่น ๆ 113 คัน สำหรับจำนวนนักท่องเที่ยวสามารถประมาณได้จากจำนวนผู้ที่เดินทางมากับยานพาหนะประเภทต่าง ๆ เฉลี่ยต่ำสุดต่อคัน (ดูตารางที่ 19 ประกอบ) ซึ่งจะมีจำนวนนักท่องเที่ยวเฉลี่ยต่ำสุดรวมเท่ากับ 26,560 คน โดยเดินทางมากับยานพาหนะของนักท่องเที่ยวรวม 24,528 คน ซึ่งมาจากกรุงเทพมหานครมากที่สุด 12,131 คน และจังหวัดปริมณฑลรวม 7,384 คน ได้แก่ นนทบุรี 2,381 คน ปทุมธานี 1,545 คน สมุทรปราการ 3,103 คน และนครปฐมเท่ากับ 355 คน ส่วนที่เหลือได้แก่จังหวัดชลบุรี 1,981 คน ระยอง 147 คน จันทบุรี 94 คน ตราด 23 คน และจากจังหวัดอื่น ๆ 2,004 คน ส่วนนักท่องเที่ยวที่เดินทางมากับรถโดยสารประจำทางรวมเท่ากับ 2,032 คน แสดงว่ายังมีนักท่องเที่ยวจำนวนมากที่เดินทางมาพักผ่อนที่หาด

---

[16] องค์การส่งเสริมการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย "รายงานการสำรวจเพื่อแก้ไขปัญหาการท่องเที่ยวสถานตากอากาศบางแสน", (กรุงเทพมหานคร : องค์การส่งเสริมการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2520), หน้า 1

บางแสน แต่ก็มีข้อน่าสังเกตว่า นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาในช่วงวันอาทิตย์ที่ 8 เมษายน พ.ศ.2527 นี้ ส่วนมากจะเป็นผู้ที่เดินทางมาไหว้บรรพบุรุษในเทศกาลเช็งเหม็งที่จะเริ่มต้นตั้งแต่วันที่ 1 - 10 เมษายนทุกปี กับอยู่ในช่วงฤดูการท่องเที่ยว และการปิดภาคเรียนของสถานการศึกษาต่าง ๆ ด้วย สำหรับรายได้จากนักท่องเที่ยวสามารถประมาณได้จากค่าใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวเฉลี่ยต่ำสุดต่อคนเมื่อเปรียบเทียบกับระดับราคาสินค้าและบริการที่หาดบางแสน (ดูตารางที่ 19 ประกอบ) ซึ่งจะมีรายได้เฉลี่ยต่ำสุดรวม 1,278,360 บาท โดยเป็นรายได้จากกรุงเทพมหานครรวม 599,350 บาท จากจังหวัดปริมณฑลรวม 369,200 บาท ได้แก่ จังหวัดนนทบุรี 119,050 บาท ปทุมธานี 77,250 บาท สมุทรปราการ 155,150 บาท และนครปฐม 17,750 บาท นอกจากนี้ก็มาจากจังหวัดชลบุรี 158,810 บาท ฉะเชิงเทรา 37,600 บาท ระยอง 7,350 บาท จันทบุรี 4,700 บาท ตราด 1,150 บาท และจากจังหวัดอื่น ๆ 100,200 บาท ซึ่งรายได้ทั้งหมดนี้จะมาจากผู้ที่เดินทางมากับรถโดยสารสองแถวเล็ก (มิดอัพ) มากที่สุด 357,000 บาท รองลงมาคือรถโดยสารสองแถวขนาดใหญ่ (หกล้อ) 338,000 บาท รถยนต์นั่งส่วนบุคคล 228,000 บาท และรถบัสทัศนาจร 127,000 บาท นอกจากนี้ยังมีรายได้จากนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศที่มากับรถทัวร์ประมาณ 1,800 บาทด้วย จึงนับได้ว่าเป็นรายได้จากการท่องเที่ยวค่อนข้างสูงที่กระจายไปสู่ผู้ประกอบการค้าประเภทต่าง ๆ ในบริเวณหาดบางแสน ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นประชาชนที่อยู่ในตำบลต่าง ๆ ของสุขาภิบาล จากการสำรวจเมื่อวันที่ 1 มกราคม พ.ศ.2527 (วันขึ้นปีใหม่) (ดูตารางที่ 22 ประกอบ) พบว่าจะมีการประกอบการค้าประเภทต่าง ๆ ไม่ต่ำกว่า 1,557 ราย และจากการประเมินรายได้เฉลี่ยจากการประกอบการค้าพบว่าจะมีจำนวนเงินไม่ต่ำกว่า 697,100 บาท ที่กระจายไปสู่ผู้ประกอบการค้าประเภทต่าง ๆ

สำหรับในปกติธรรมดา จากการสำรวจเมื่อวันพุธที่ 26 มีนาคม พ.ศ.2527 (ดูตารางที่ 20 ประกอบ) พบว่าจะมียานพาหนะประเภทต่าง ๆ มาแวะจอดบริเวณหาดบางแสนไม่น้อยกว่า 952 คัน ซึ่งจะเป็นยานพาหนะของนักท่องเที่ยวประเภทต่าง ๆ รวม 532 คัน และรถโดยสารประจำทางรวม 420 คัน ซึ่งจำนวนนักท่องเที่ยวสามารถประมาณได้จากจำนวนผู้ที่เดินทางมากับยานพาหนะประเภทต่าง ๆ เฉลี่ยต่ำสุดต่อคัน (ดูตารางที่ 20 ประกอบ) ซึ่งจะมีจำนวนนักท่องเที่ยวที่เดินทางมายังหาดบางแสนรวม 4,054 คน โดยเป็นนักท่องเที่ยวที่เดินทางมากับยานพาหนะของ

นักท่องเที่ยวรวม 3,634 คน ซึ่งมาจากกรุงเทพมหานครรวม 1,851 คน และจังหวัดปริมณฑลรวม 884 คน ได้แก่ นนทบุรี 331 คน ปทุมธานี 191 คน สมุทรปราการ 347 คน นครปฐม 15 คน ส่วนที่เหลือได้แก่จังหวัดชลบุรี 458 คน ฉะเชิงเทรา 28 คน ระยอง 34 คน จันทบุรี 17 คน ตราด 8 คน และจังหวัดอื่น ๆ 24 คน ส่วนนักท่องเที่ยวที่เดินทางมากับรถโดยสารประจำทางจะมีรวมเท่ากับ 420 คน ซึ่งสันนิษฐานได้ว่ามาจากอำเภอต่าง ๆ ภายในจังหวัดชลบุรี ซึ่งจะสังเกตุได้ว่าจำนวนนักท่องเที่ยวในวันพุธที่ 28 มีนาคม จะน้อยกว่าวันอาทิตย์ที่ 8 เมษายน เป็นจำนวนมาก แต่อย่างไรก็จำนวนนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาพักผ่อนในวันธรรมดานี้อยู่ในช่วงของฤดูร้อนและการปิดภาคเรียนของสถานศึกษาต่าง ๆ ซึ่งคาดว่าจะมีมากกว่าวันธรรมดาของช่วงฤดูฝนและฤดูหนาว ส่วนรายได้จากนักท่องเที่ยวก็สามารถที่จะประมาณได้จากค่าใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวเฉลี่ยต่ำสุดต่อคนเมื่อเปรียบเทียบกับระดับราคาสินค้าและบริการที่หาดบางแสน (ดูตารางที่ 20 ประกอบ) ซึ่งจะมีรายได้เฉลี่ยต่ำสุดรวม 193,100 บาท โดยได้จากผู้ที่เดินทางมากับยานพาหนะของนักท่องเที่ยวเฉลี่ยรวม 180,500 บาท คิดเป็นร้อยละ 93.47 ซึ่งได้มาจากกรุงเทพมหานคร 92,550 บาท และจังหวัดปริมณฑลรวม 44,200 บาท ได้แก่ นนทบุรี 16,550 บาท ปทุมธานี 9,550 บาท สมุทรปราการ 17,350 บาท นครปฐม 750 บาท ส่วนที่เหลือได้จากจังหวัดชลบุรี 21,700 บาท ฉะเชิงเทรา 1,400 บาท ระยอง 1,700 บาท จันทบุรี 850 บาท ตราด 400 บาท และจากจังหวัดอื่น ๆ 17,700 บาท นอกจากนี้ยังได้มาจากนักท่องเที่ยวที่เดินทางมากับรถโดยสารประจำทางเฉลี่ยรวม 12,600 บาท คิดเป็นร้อยละ 6.53 ซึ่งคาดว่าคงจะมาจากอำเภอต่าง ๆ ภายในจังหวัดชลบุรี สิ่งที่น่าสังเกตุคือรายได้ส่วนใหญ่จะมาจากนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาจากกรุงเทพมหานครและจังหวัดปริมณฑลมากที่สุด รองลงมาคือจังหวัดชลบุรีและจังหวัดชายทะเลภาคตะวันออก และรายได้จะมาจากผู้ที่เดินทางด้วยรถโดยสารสอง ขนาดใหญ่ (หกล้อ)มากที่สุดเท่ากับ 60,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 31.07 รองลงมาคือรถโดยสารสองแถวขนาดเล็ก (ปิคอัพ) เท่ากับ 44,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 22.79 และรถยนต์นั่งส่วนบุคคลเท่ากับ 34,500 บาท คิดเป็นร้อยละ 17.87 ส่วนรถโดยสารประจำทางที่วิ่งอยู่ภายในอำเภอเมืองชลบุรีจะได้มาจากผู้ที่เดินทางมากับรถเมล์ชลบุรี-หนองมนบางแสน 4,200 บาท รถโดยสารสองแถวเล็ก (ปิคอัพ) ชลบุรี-หนองมน-บางแสน 8,400 บาท รวม 12,600 บาท คิดเป็นร้อยละ 6.53 ซึ่งจำนวนรายได้นี้นับได้ว่าน้อย

กว่าในวันที่ 8 เมษายน

จากการศึกษาพอจะเห็นได้ว่า หาดบางแสนเป็นสถานที่ท่องเที่ยวพักผ่อนหย่อนใจตากอากาศชายทะเล ที่ให้บริการแก่ประชากรส่วนใหญ่ของกรุงเทพมหานคร และจังหวัดปริมณฑลกับภายในจังหวัดชลบุรีเองด้วย เนื่องจากมีทำเลที่ตั้งอยู่ใกล้กับกรุงเทพมหานคร ที่มีความสะดวกในการเดินทางเข้าถึง ซึ่งในแต่ละวันจะมีนักท่องเที่ยวเดินทางมาพักผ่อนกันอยู่ตลอดเวลาและจะมีผู้เดินทางมามากในวันหยุดราชการและเทศกาลที่สำคัญต่าง ๆ โดยเฉพาะช่วงฤดูร้อนที่เป็นช่วงการปิดภาคเรียนจะมีผู้เดินทางมามากที่สุด จึงนับได้ว่ามีบทบาทความสำคัญอย่างมากในด้านเศรษฐกิจที่เป็นแหล่งประกอบอาชีพ และกระจายรายได้ให้กับประชาชนทั่วไปทั้งในเขตและนอกเขตสุขาภิบาลแสนสุขในปีหนึ่ง ๆ เป็นจำนวนมาก ซึ่งรายได้นี้ที่กระจายสู่ประชาชนที่มาประกอบอาชีพต่าง ๆ ในเขตหาดบางแสนโดยตรง

ซึ่งนับได้ว่าในภาพรวมการท่องเที่ยวหาดบางแสนเป็นฐานเศรษฐกิจหลักของสุขาภิบาลที่มีประชาชนจำนวนมากมาประกอบอาชีพ เป็นแหล่งกระจายรายได้สู่ประชาชนทั่วไปในพื้นที่ต่าง ๆ ของสุขาภิบาล

(2.3) <u>เป็นฐานการขยายตัวของชุมชน</u> ซึ่งเป็นความสัมพันธ์ของหาดบางแสนกับชุมชนที่อยู่บริเวณชายฝั่ง และชุมชนที่อยู่พื้นที่ตอนกลางในการขยายตัวความเจริญต่าง ๆ ไปสู่พื้นที่ดังกล่าวได้แก่

(ก) ชุมชนตลาดอ่างศิลา ซึ่งเป็นศูนย์กลางต.อ่างศิลา ความสัมพันธ์เห็นได้ชัดเจนที่ว่า นอกจากอาชีพหลักการประมงทะเล การเพาะเลี้ยงหอยนางรมแล้ว รายได้ส่วนหนึ่งของชุมชนมาจากการท่องเที่ยว ซึ่งในแต่ละวันจะมีนักท่องเที่ยวเดินทางผ่านมาจากหาดบางแสนจอดและแวะที่ตัวตลาด ซื้อของฝากที่ระลึกต่าง ๆ ก่อนเดินทางต่อไป ซึ่งการขยายตัวจากการสังเกตพบว่า การขยายตัวด้านอาคารพาณิชย์ที่มีการก่อสร้างขึ้นใหม่มีน้อย แต่ด้านที่อยู่อาศัยมีการสร้างขึ้นใหม่เป็นจำนวนมาก ซึ่งถ้าพิจารณาในด้านที่ตั้งแล้ว ต.อ่างศิลาตั้งอยู่ในที่อับ ไม่ใช่ทางผ่านที่สำคัญ ดังนั้นความคำรงอยู่ของชุมชนนอกจากการประมงทะเลซึ่งเป็นอาชีพดั้งเดิมที่สำคัญแล้ว ผลประโยชน์ที่ได้ต่อเนื่องจากการท่องเที่ยวหาดบางแสนมีส่วนไม่น้อยในการช่วยให้ชุมชนยังคงคำรงอยู่ได้ต่อไป ซึ่งช่วยกระจายรายได้และสร้างอาชีพต่าง ๆ ให้กับประชาชนได้มากขึ้น

(ข) ชุมชนบริเวณรอบ ๆ ตลาดแสนสุข หนองมน จะมีความสัมพันธ์กับการท่องเที่ยวหาดบางแสนอย่างเห็นได้ชัด ประกอบความได้เปรียบในด้านที่ตั้งจึงเป็นจุดจอดแวะของนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้าออกจากหาดบางแสนและผู้เดินทางไปกลับจากกรุงเทพมหานครกับจังหวัดต่าง ๆ ในภาคตะวันออก ซึ่งจากการสังเกตุพบว่าในวันหยุดสุดสัปดาห์และวันหยุดเทศกาลต่าง ๆ จะมีนักท่องเที่ยวจำนวนมากที่มาจอดแวะบริเวณนี้ จึงมีส่วนในการทำให้ชุมชนขยายตัวอย่างรวดเร็วทั้งในด้านการค้าบริการและที่อยู่อาศัย และมีอิทธิพลต่อการขยายตัวของความเจริญในชุมชน ต.เหมือง ต.บ้านปึก ที่อยู่ใกล้เคียงด้วย

(ค) บริเวณพื้นที่ชายฝั่งที่ต่อเนื่องและบริเวณใกล้เคียงกับหาดบางแสน ได้แก่ แนวถนนหาดวอนนภา หมู่บ้านบางแสนล่าง ตามแนวถนนบางแสน เขาสามมุข ซึ่งมีการตั้งบ้านเรือนที่อยู่อาศัยทั่วไป ซึ่งในอนาคตจะมีบ้านเรือนและร้านค้าพาณิชย์เพิ่มมากขึ้น เนื่องจากมีโครงการหมู่บ้านจัดสรร กำลังดำเนินการอยู่หลายโครงการในพื้นที่บริเวณนี้

(ง) บริเวณพื้นที่ตอนกลางและตอนใน ต.เหมือง ต.บ้านปึก บางส่วนของ ต.เสม็ด ซึ่งสภาพทางเศรษฐกิจส่วนใหญ่จะเป็นเกษตรกรรม และอยู่ห่างจากแนวชายหาดบางแสนแต่ก็ได้รับอิทธิพลจากการท่องเที่ยวหาดบางแสนทั้งทางตรงและทางอ้อม ที่ประชาชนในเขตบริเวณนี้ไปประกอบอาชีพที่หาดบางแสนกับการที่ความเจริญต่าง ๆ ที่ขยายตัวออกจากตลาดแสนสุข หนองมน เข้ามาสู่พื้นที่บริเวณนี้มากขึ้น

ซึ่งอิทธิพลและบทบาทของการท่องเที่ยวหาดบางแสนนี้จะเห็นได้ชัดเจนในด้านการเป็นแหล่งประกอบอาชีพของประชาชนเป็นจำนวนมากและมีส่วนกระตุ้นให้เกิดการขยายตัวด้านการค้าบริเวณตลาดแสนสุข หนองมน ตลอดจนการปลูกสร้างบ้านเรือนที่อยู่อาศัยที่ทันสมัยสวยงามเพิ่มขึ้นเป็นจำนวนมากและพบเห็นได้ทั่วไป จึงสามารถกล่าวได้ว่าการท่องเที่ยวหาดบางแสนนี้จะเป็นฐานเศรษฐกิจหลักของสุขาภิบาลแสนสุขและคาดหวังว่าจะยังคงมีบทบาทต่อไปถึงแม้ว่าในปัจจุบันหาดบางแสนกำลังประสบปัญหาต่างๆมากมายที่มีส่วนทำให้เกิดความเสื่อมโทรมบนพื้นที่ตลอดแนวบริเวณชายหาด ถ้าได้มีการวางแผนการพัฒนาและแก้ไขปัญหาต่างๆให้หมดสิ้นไป ซึ่งจะทำให้หาดบางแสนกลับคืนสู่ความนิยมของนักท่องเที่ยวอีกครั้งหนึ่งเช่นเดียวกับในอดีต

ตารางที่ 19 แสดงจำนวน ยานพาหนะ นักท่องเที่ยว และรายได้จากนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาหาดบางแสน
เมื่อวันอาทิตย์ที่ 8 เมษายน พ.ศ. 2527

ประเภทยานพาหนะ	จำนวน								แหล่งที่มาของยานพาหนะ นักท่องเที่ยว และรายได้ จากกรุงเทพมหานคร			นนทบุรี			ปทุมธานี			สมุทรปราการ			นครปฐม		
	ยานพาหนะ		นักท่องเที่ยว			ค่าใช้จ่าย			ยานพาหนะ (คัน)	นักท่องเที่ยว (คน)	ค่าใช้จ่าย (บาท)	ยานพาหนะ (คัน)	นักท่องเที่ยว (คน)	ค่าใช้จ่าย (บาท)	ยานพาหนะ (คัน)	นักท่องเที่ยว (คน)	ค่าใช้จ่าย (บาท)	ยานพาหนะ (คัน)	นักท่องเที่ยว (คน)	ค่าใช้จ่าย (บาท)	ยานพาหนะ (คัน)	นักท่องเที่ยว (คน)	ค่าใช้จ่าย (บาท)
	รวม (คัน)	ชม.:คัน (10ชม.)	เฉลี่ย 1คัน:คน	รวม (คน)	สัดส่วน (%)	เฉลี่ย 1คน:บาท	รวม (บาท)	สัดส่วน (%)															
	(1)	(2)=(1)÷10	(3)	(4)=(1)×(3)	(5)	(6)	(7)=(3)×(6)	(8)	(9)	(10)=(9)×(3)	(11)=(10)×(6)	(12)	(13)=(12)×(3)	(14)=(13)×(6)	(15)	(16)=(15)×(3)	(17)=(16)×(6)	(18)	(19)=(18)×(3)	(20)=(19)×(6)	(21)	(22)=(21)×(3)	(23)=(22)×(6)
ก. ยานพาหนะนักท่องเที่ยว																							
1. รถยนต์นั่งส่วนบุคคล	1,520	152.0	3	4,560	17.17	50	228,000	17.84	1,157	3,471	173,550	63	189	9,450	40	120	6,000	65	195	9,750	30	90	4,500
2. รถบัสทัศนาจร	51	5.1	50	2,500	9.60	50	127,500	9.97	5	250	12,500	1	50	2,500	2	100	5,000	4	200	10,000	4	200	10,000
3. รถทัวร์ทัศนาจร	6	0.6	30	180	0.68	10	1,800	0.14	6	180	1,800	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
4. รถโดยสารสองแถวขนาดใหญ่ (หกล้อ)	338	33.8	20	6,760	25.45	50	338,000	26.44	173	3,460	173,000	60	1,200	60,000	35	700	35,000	70	1,400	70,000	—	—	—
5. รถโดยสารสองแถวขนาดเล็ก (ปิคอัพ)	714	71.4	10	7,140	26.88	50	357,000	27.93	363	3,630	181,500	80	800	40,000	56	560	28,000	102	1,020	51,000	2	20	1,000
6. รถยนต์บรรทุกขนาดเล็ก (ปิคอัพ)	596	59.6	3	1,788	6.73	50	89,400	6.99	110	330	16,500	27	81	4,050	10	30	1,500	50	150	7,500	10	30	1,500
7. รถตู้โดยสาร	250	25.0	5	1,250	4.71	50	62,500	4.89	153	765	38,250	11	55	2,750	7	35	1,750	21	105	5,250	3	15	750
8. รถบรรทุก (สิบล้อ)	6	0.6	10	60	0.22	20	1,200	0.09	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
9. รถจักรยานยนต์	160	16.0	1.5	240	0.91	50	12,000	0.94	30	45	2,250	4	6	300	—	—	—	22	33	1,650	—	—	—
รวม	3,641	364.1	6.7	24,528	92.35	49.6	1,217,400	95.23	1,997	12,131	599,350	246	2,381	119,050	150	1,545	77,250	334	3,103	155,150	49	355	17,750
ข. ยานพาหนะโดยสารประจำทาง																							
1. รถเมล์ ชลบุรี—หนองมน—บางแสน	140	14.0	2	280	1.05	30	8,400	0.66	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
2. รถโดยสารสองแถวเล็ก ชลบุรี—หนองมน—บางแสน	876	87.6	2	1,752	6.60	30	52,560	4.11	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
รวม	1,016	101.6	2	2,032	7.65	30	60,960	4.77	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
รวมทั้งสิ้น	4,657	465.7	5.7	26,560	100.00	48.1	1,278,360	100.00	1,997	12,131	599,350	246	2,381	119,050	150	1,545	77,250	334	3,103	155,150	49	355	17,750

ประเภทยานพาหนะ	แหล่งที่มาของยานพาหนะ นักท่องเที่ยว และรายได้ จากจังหวัดต่างๆ																	
	ฉะเชิงเทรา			ชลบุรี			ระยอง			จันทบุรี			ตราด			อื่นๆ		
	ยานพาหนะ (คัน)	นักท่องเที่ยว (คน)	ค่าใช้จ่าย (บาท)	ยานพาหนะ (คัน)	นักท่องเที่ยว (คน)	ค่าใช้จ่าย (บาท)	ยานพาหนะ (คัน)	นักท่องเที่ยว (คน)	ค่าใช้จ่าย (บาท)	ยานพาหนะ (คัน)	นักท่องเที่ยว (คน)	ค่าใช้จ่าย (บาท)	ยานพาหนะ (คัน)	นักท่องเที่ยว (คน)	ค่าใช้จ่าย (บาท)	ยานพาหนะ (คัน)	นักท่องเที่ยว (คน)	ค่าใช้จ่าย (บาท)
	(24)	(25)=(24)×(3)	(26)=(25)×(6)	(27)	(28)=(27)×(3)	(29)=(28)×(6)	(30)	(31)=(30)×(3)	(32)=(31)×(6)	(33)	(34)=(33)×(3)	(35)=(34)×(6)	(36)	(37)=(36)×(3)	(38)=(37)×(6)	(39)	(40)=(39)×(3)	(41)=(40)×(6)
ก. ยานพาหนะนักท่องเที่ยว																		
1. รถยนต์นั่งส่วนบุคคล	51	153	7,650	60	180	9,000	17	51	2,550	8	24	1,200	2	6	300	27	81	4,050
2. รถบัสทัศนาจร	2	100	5,000	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	33	1,650	82,500
3. รถทัวร์ทัศนาจร	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
4. รถโดยสารสองแถวขนาดใหญ่ (หกล้อ)	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
5. รถโดยสารสองแถวขนาดเล็ก (ปิคอัพ)	35	350	17,500	60	600	30,000	4	40	2,000	—	—	—	—	—	—	12	120	6,000
6. รถยนต์บรรทุกขนาดเล็ก (ปิคอัพ)	42	126	6,300	285	855	42,750	12	36	1,800	20	60	3,000	4	12	600	26	78	3,900
7. รถตู้โดยสาร	3	15	750	30	150	7,500	4	20	1,000	2	10	500	1	5	250	15	75	3,750
8. รถบรรทุก (สิบล้อ)	2	20	400	4	40	800	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
9. รถจักรยานยนต์	—	—	—	104	156	7,800	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
รวม	135	764	37,600	543	1,981	97,850	37	147	7,350	30	94	4,700	7	23	1,150	143	2,004	100,200
ข. ยานพาหนะโดยสารประจำทาง																		
1. รถเมล์ ชลบุรี—หนองมน—บางแสน	—	—	—	140	280	8,400	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
2. รถโดยสารสองแถวเล็ก ชลบุรี—หนองมน—บางแสน	—	—	—	876	1,752	52,560	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
รวม	—	—	—	1,016	2,032	60,960	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
รวมทั้งสิ้น	135	764	37,600	1,559	4,013	158,810	37	147	7,350	30	94	4,700	7	23	1,150	143	2,004	100,200

หอสมุดกลาง สถาบันวิทยบริการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ที่มา :

1. จากการสำรวจเมื่อวันอาทิตย์ที่ 8 เมษายน พ.ศ.2527 เป็นการแจงนับจำนวนยานพาหนะที่เข้ามาจอดบริเวณหาดบางแสน ตลอดแนวถนนเลียบชายหาดด้านใน และบริเวณซอย 1 และซอย 2 ช่วงเวลา 8.00 น. - 18.00 น. ไม่นับรวมยานพาหนะที่จอดอยู่ภายในโรงแรมและบังกาโลบางแสน บังกาโลตากอากาศแสนสุข บังกาโลแสนสบาย และบริเวณแนวถนนเลียบชายหาดด้านนอก
2. เป็นจำนวนนักท่องเที่ยวที่เดินทางมากับยานพาหนะเฉลี่ยต่ำสุดต่อคัน โดยประมาณจากการแจงนับและการสังเกตจำนวนนักท่องเที่ยวที่เดินทางมากับยานพาหนะประเภทต่าง ๆ เป็นส่วนใหญ่
3. เป็นค่าใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวเฉลี่ยต่ำสุดต่อคนที่กำหนดขึ้นโดยพิจารณาจากระดับราคาสินค้าทั่วไปที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน และอยู่บนสมมุติฐานที่ให้เป็นค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่ำสุดที่เป็นไปได้สำหรับนักท่องเที่ยวทั่วไปในด้านระดับรายได้ของนักท่องเที่ยว และระยะเวลาในการพักผ่อนที่หาดบางแสน
4. แหล่งที่มาของยานพาหนะและนักท่องเที่ยว ใช้วิธีการแจงนับจากป้ายทะเบียนท้ายยานพาหนะโดยอยู่บนสมมุติฐานที่ว่า นักท่องเที่ยวที่เดินทางมากับยานพาหนะที่จดทะเบียนที่จังหวัดใดก็จะเป็นนักท่องเที่ยวและยานพาหนะที่มาจากจังหวัดนั้น ๆ

หมายเหตุ :

1. รถเมล์และรถสองแถวประจำทาง จะเป็นจำนวนเที่ยวของรถที่แวะจอด ซึ่งจำนวนที่แท้จริงมีดังนี้
   ก. รถเมล์ประจำทาง ชลบุรี - หนองมน - บางแสน 14 คัน (ที่มา : สำนักงานขนส่งจังหวัดชลบุรี)
   ข. รถโดยสารสองแถวเล็ก ชลบุรี - หนองมน - บางแสน 553 คัน ซึ่งจำนวนรถดังกล่าวโดยส่วนใหญ่จะวิ่งรับผู้โดยสารระหว่างชลบุรี - หนองมน และเข้าหาดบางแสนต่อเมื่อมีผู้โดยสารเดินทางต่อเท่านั้น ส่วนรถสองแถวที่วิ่งเข้าหาดโดยตรงจะมีจำนวน 30 คัน จอดอยู่บริเวณปากทางแยกบางแสน 10 คัน และตลาดแสนสุข 20 คัน (สัมภาษณ์ : ผู้ขับรถโดยสารสองแถว ชลบุรี - หนองมน - บางแสน วันที่ 30 มีนาคม พ.ศ.2527)
2. นักท่องเที่ยวที่เดินทางมากับรถทัวร์ทัศนาจรส่วนใหญ่จะเป็นชาวต่างประเทศในเขตเอเชีย ซึ่งใช้เวลาในการพักผ่อนไม่นานนัก และค่าใช้จ่ายส่วนใหญ่จะใช้ไปในการเครื่องดื่มและของที่ระลึก
3. จำนวนรถจักรยานยนต์จะเป็นรถเฉพาะของนักท่องเที่ยวเท่านั้นไม่นับรวมรถจักรยานยนต์เช่น รถจักรยานยนต์ผู้ประกอบการค้าและอาศัยอยู่บริเวณหาดบางแสน

ตารางที่ 20 แสดงจำนวน ยานพาหนะ นักท่องเที่ยว และรายได้จากนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาหาดบางแสน
เมื่อวันพุธที่ 28 มีนาคม พ.ศ.2527

ประเภทยานพาหนะ	จำนวน								แหล่งที่มาของ ยานพาหนะ นักท่องเที่ยว และรายได้ จากจังหวัดต่างๆ														
	ยานพาหนะ		นักท่องเที่ยว			ค่าใช้จ่าย			กรุงเทพมหานคร			นนทบุรี			ปทุมธานี			สมุทรปราการ			นครปฐม		
	รวม (คัน)	ชม.:คัน (10 ชม.)	เฉลี่ย 1 คัน:คน	รวม (คน)	สัดส่วน (%)	เฉลี่ย 1 คน:บาท	รวม (บาท)	สัดส่วน (%)	ยานพาหนะ (คัน)	นักท่องเที่ยว (คน)	ค่าใช้จ่าย (บาท)	ยานพาหนะ (คัน)	นักท่องเที่ยว (คน)	ค่าใช้จ่าย (บาท)	ยานพาหนะ (คัน)	นักท่องเที่ยว (คน)	ค่าใช้จ่าย (บาท)	ยานพาหนะ (คัน)	นักท่องเที่ยว (คน)	ค่าใช้จ่าย (บาท)	ยานพาหนะ (คัน)	นักท่องเที่ยว (คน)	ค่าใช้จ่าย (บาท)
	(1)	(2)=(1)×10	(3)	(4)=(1)×(3)	(5)	(6)	(7)=(3)×(6)	(8)	(9)	(10)=(9)×(3)	(11)=(10)×(6)	(12)	(13)=(12)×(3)	(14)=(13)×(6)	(15)	(16)=(15)×(3)	(17)=(16)×(6)	(18)	(19)=(18)×(3)	(20)=(19)×(6)	(21)	(22)=(21)×(3)	(23)=(22)×(6)
ก. ยานพาหนะนักท่องเที่ยว																							
1. รถยนต์นั่งส่วนบุคคล	230	23.0	3	690	17.02	50	34,500	17.87	112	336	16,800	15	54	2,250	11	33	1,650	15	45	2,250	3	9	450
2. รถบัสทัศนาจร	8	0.8	50	400	9.87	50	20,000	10.36	2	100	5,000	—	—	—	—	—	—	1	50	2,500	—	—	—
3. รถโดยสารสองแถวขนาดใหญ่ (หกล้อ)	60	6.0	20	1,200	29.60	50	60,000	31.07	38	760	38,000	9	180	9,000	5	100	5,000	8	160	8,000	—	—	—
4. รถโดยสารสองแถวขนาดเล็ก (ปิคอัพ)	88	8.8	10	880	21.71	50	44,000	22.79	51	510	25,500	9	90	4,500	5	50	2,500	7	70	3,500	—	—	—
5. รถยนต์บรรทุกขนาดเล็ก (ปิคอัพ)	80	8.0	3	240	5.92	50	12,000	6.21	20	60	3,000	2	6	300	1	3	150	4	12	600	2	6	300
6. รถตู้โดยสาร	26	2.6	5	130	3.21	50	6,500	3.37	14	70	3,500	2	10	500	1	5	250	2	10	500	—	—	—
7. รถบรรทุก (สิบล้อ)	4	0.4	10	40	0.98	20	800	0.41	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
8. รถจักรยานยนต์	36	3.6	1.5	54	1.33	50	2,700	1.39	10	15	750	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
รวม	532	53.2	6.8	3,634	89.64	49.7	180,500	93.47	247	1,851	92,550	37	331	16,550	23	191	9,550	37	347	17,350	5	15	750
ข. ยานพาหนะโดยสารประจำทาง																							
1. รถเมล์ชลบุรี—หนองมน— บางแสน	140	14.0	1	140	3.45	30	4,200	2.18	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
2. รถโดยสารสองแถวเล็กชลบุรี—หนองมน — บางแสน	280	28.0	1	280	6.91	30	8,400	4.35	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
รวม	420	42.0	1	420	10.36	30	12,600	6.53	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
ยอดรวมทั้งสิ้น	952	95.2	4.3	4,054	100.00	47.6	193,100	100.00	247	1,851	92,550	37	331	16,550	23	191	9,550	37	347	17,350	5	15	750

ประเภทยานพาหนะ	แหล่งที่มาของ ยานพาหนะ นักท่องเที่ยว และรายได้ จากจังหวัดต่างๆ																					
	ฉะเชิงเทรา			ชลบุรี			ระยอง			จันทบุรี			ตราด			อื่นๆ					
	ยานพาหนะ (คัน)	นักท่องเที่ยว (คน)	ค่าใช้จ่าย (บาท)	ยานพาหนะ (คัน)	นักท่องเที่ยว (คน)	ค่าใช้จ่าย (บาท)	ยานพาหนะ (คัน)	นักท่องเที่ยว (คน)	ค่าใช้จ่าย (บาท)	ยานพาหนะ (คัน)	นักท่องเที่ยว (คน)	ค่าใช้จ่าย (บาท)	ยานพาหนะ (คัน)	นักท่องเที่ยว (คน)	ค่าใช้จ่าย (บาท)	ยานพาหนะ (คัน)	นักท่องเที่ยว (คน)	ค่าใช้จ่าย (บาท)			
	(24)	(25)=(24)×(3)	(26)=(25)×(6)	(27)	(28)=(27)×(3)	(29)=(28)×(6)	(30)	(31)=(30)×(3)	(32)=(31)×(6)	(33)	(34)=(33)×(3)	(35)=(34)×(6)	(36)	(37)=(36)×(3)	(38)=(37)×(6)	(39)	(40)=(39)×(3)	(41)=(40)×(6)			
ก. ยานพาหนะนักท่องเที่ยว																						
1. รถยนต์นั่งส่วนบุคคล	3	9	450	57	171	8,550	3	9	450	2	6	300	1	3	150	8	24	1,200				
2. รถบัสทัศนาจร	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5	250	12,500				
3. รถโดยสารสองแถวขนาดใหญ่ (หกล้อ)	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—				
4. รถโดยสารสองแถวขนาดเล็ก (ปิคอัพ)	1	10	500	7	70	3,500	—	—	—	—	—	—	—	—	—	8	80	4,000				
5. รถยนต์บรรทุกขนาดเล็ก (ปิคอัพ)	3	9	450	41	123	6,150	5	15	750	2	6	300	—	—	—	—	—	—				
6. รถตู้โดยสาร	—	—	—	3	15	750	2	10	500	1	5	250	1	5	250	—	—	—				
7. รถบรรทุก (สิบล้อ)	—	—	—	4	40	800	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—				
8. รถจักรยานยนต์	—	—	—	26	39	1,950	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—				
รวม	7	28	1,400	138	458	21,700	10	34	1,700	5	17	850	2	8	400	21	354	17,700				
ข. ยานพาหนะโดยสารประจำทาง																						
1. รถเมล์ชลบุรี—หนองมน— บางแสน	—	—	—	140	140	4,200	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—				
2. รถโดยสารสองแถวเล็กชลบุรี—หนองมน — บางแสน	—	—	—	280	280	8,400	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—				
รวม	—	—	—	420	420	12,600	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—				
ยอดรวมทั้งสิ้น	7	28	1,400	558	878	34,300	10	34	1,700	5	17	850	2	8	400	21	354	17,700				

ที่มา :

1. จากการสำรวจเมื่อวันพุธที่ 28 มีนาคม พ.ศ.2527

   เป็นการแจงนับจำนวนยานพาหนะที่เข้ามาจอดบริเวณหาดบางแสน ตลอดแนวถนนเลียบชายหาดด้านใน และบริเวณซอย 1 และซอย 2 ช่วงเวลา 8.00 น. - 18.00 น. ไม่นับรวมยานพาหนะที่จอดอยู่ภายในโรงแรมและบังกาโลบางแสน บังกาโลตากอากาศแสนสุข บังกาโลแสนสบาย และบริเวณแนวถนนเลียบชายหาดด้านนอก

2. เป็นจำนวนนักท่องเที่ยวที่เดินทางมากับยานพาหนะเฉลี่ยต่ำสุดต่อคัน โดยประมาณจากการแจงนับและการสังเกตจำนวนนักท่องเที่ยวที่เดินทางมากับยานพาหนะประเภทต่าง ๆ เป็นส่วนใหญ่

3. เป็นค่าใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวเฉลี่ยต่ำสุดต่อคนที่กำหนดขึ้นโดยพิจารณาจากระดับราคาสินค้าทั่วไปที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน และอยู่บนสมมุติฐานที่ให้เป็นค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่ำสุดที่เป็นไปได้สำหรับนักท่องเที่ยวทั่วไปในด้านระดับรายได้ของนักท่องเที่ยว และระยะเวลาในการพักผ่อนที่หาดบางแสน

4. แหล่งที่มาของยานพาหนะและนักท่องเที่ยว ใช้วิธีการแจงนับจากป้ายทะเบียนท้ายยานพาหนะโดยอยู่บนสมมุติฐานที่ว่า นักท่องเที่ยวที่เดินทางมากับยานพาหนะที่จดทะเบียนที่จังหวัดใดก็จะเป็นนักท่องเที่ยวและยานพาหนะที่มาจากจังหวัดนั้น ๆ

หมายเหตุ :

1. รถเมล์และรถสองแถวประจำทาง จะเป็นจำนวนเที่ยวของรถที่แวะจอด ซึ่งจำนวนที่แท้จริงมีดังนี้

   ก. รถเมล์ประจำทาง ชลบุรี - หนองมน - บางแสน 14 คัน (ที่มา : สำนักงานขนส่งจังหวัดชลบุรี)

   ข. รถโดยสารสองแถวเล็ก ชลบุรี - หนองมน - บางแสน 553 คัน ซึ่งจำนวนรถดังกล่าวโดยส่วนใหญ่จะวิ่งรับผู้โดยสารระหว่างชลบุรี - หนองมน และเข้าหาดบางแสนต่อเมื่อมีผู้โดยสารเดินทางต่อเท่านั้น ส่วนรถสองแถวที่วิ่งเข้าหาดโดยตรงจะมีจำนวน 30 คัน จอดอยู่บริเวณปากทางแยกบางแสน 10 คัน และตลาดแสนสุข 20 คัน (สัมภาษณ์ : ผู้ขับรถโดยสารสองแถว ชลบุรี - หนองมน - บางแสน วันที่ 30 มีนาคม พ.ศ.2527)

2. นักท่องเที่ยวที่เดินทางมากับรถทัวร์ทัศนาจรส่วนใหญ่จะเป็นชาวต่างประเทศในเขตเอเชีย ซึ่งใช้เวลาในการพักผ่อนไม่นานนัก และค่าใช้จ่ายส่วนใหญ่จะใช้ไปในการเครื่องดื่มและของที่ระลึก

3. จำนวนรถจักรยานยนต์จะเป็นรถเฉพาะของนักท่องเที่ยวเท่านั้นไม่นับรวมรถจักรยานยนต์เช่น รถจักรยานยนต์ผู้ประกอบการค้าและอาศัยอยู่บริเวณหาดบางแสน

แผนภูมิที่ 7 แสดงทิศทางการกระจายรายได้ระหว่างสาขาการผลิต
และประชากรส่วนใหญ่กับสาขาการผลิตในเขตสุขาภิบาลแสนสุข

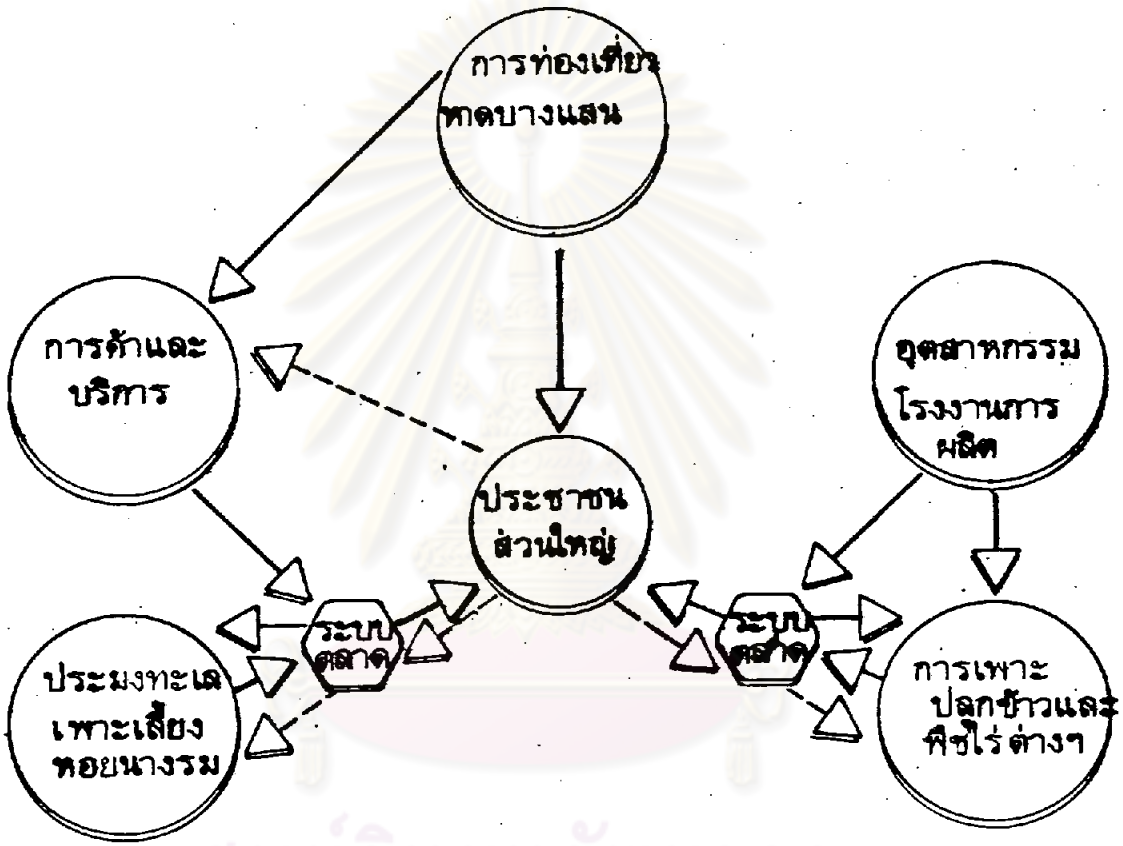

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

3) <u>ปัญหาการท่องเที่ยวหาดบางแสน</u> (ดูแผนผังที่ 2 ประกอบ)

(3.1) <u>การใช้ที่ดินบริเวณหาดบางแสน</u>

พื้นที่บริเวณหาดบางแสนมีประมาณ 507.26 ไร่ อยู่ในกรรมสิทธิ์ความรับผิดชอบ 4 หน่วยงานคือ

(1) จากวงเวียนบางแสนถึงซอย 1 เป็นที่ตั้งของบังกาโลสถานตากอากาศชายทะเลแสนสุข มีเนื้อที่ประมาณ 59.91 ไร่ อยู่ในความรับผิดชอบของสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์

(2) จากบริเวณซอย 1 ถึงซอย 3 มีเนื้อที่ประมาณ 71.77 ไร่ อยู่ในความรับผิดชอบของสุขาภิบาลแสนสุขซึ่งพื้นที่บางส่วนใช้ปลูกสร้างเป็นอาคารพาณิชย์คาลาทรงไทย 23 หลัง ห้องแถวชั้นเดียว 40 ห้อง ที่ทำการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคบางแสน แขวงการทางบางแสน และแหล่งเสื่อมโทรม

(3) จากซอย 3 ถึงซอย 5 มีเนื้อที่ประมาณ 166.8 ไร่ เป็นที่ตั้งของโรงแรมและบังกาโลบางแสน เป็นขององค์การส่งเสริมการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย

(4) จากบริเวณซอย 5 ถึงสุดเขตหาดด้านนอก มีเนื้อที่ 87.37 ไร่ เป็นที่ตั้งของบังกาโลแสนสบายและด้านหลังเป็นที่ตั้งสถานีตำรวจภูธรแสนสุขอยู่ในความรับผิดชอบของราชพัสดุ

ส่วนที่เหลือคือพื้นที่บริเวณริมชายหาดมีเนื้อที่ประมาณ 122.2 ไร่ เป็นที่สาธารณะเพื่อใช้สำหรับการพักผ่อน อยู่ในความรับผิดชอบของสุขาภิบาล นอกจากนี้ยังมีที่ดินบริเวณริมชายหาดด้านเหนือและใต้จากเขตหาดบางแสนออกไปเป็นที่อยู่อาศัยของประชาชนทั่วไป

จะเห็นได้ว่าพื้นที่บริเวณหาดบางแสนอยู่ในความรับผิดชอบของส่วนราชการถึง 4 หน่วยงาน แต่ละหน่วยงานมีการใช้ที่ดินอย่างเต็มที่ทำให้ขอบเขตอำนาจหน้าที่สุขาภิบาลในการให้บริการและวางแผนพัฒนาต่าง ๆ ทำได้ค่อนข้างจำกัด และกรรมสิทธิ์ที่ดินของเอกชน และส่วนราชการบริเวณริมหาดทางตอนเหนือ-ใต้ก็เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาขยายแนวเขตชายหาดให้กว้างขวางและยาวออกไปได้ ซึ่งที่ดินที่อยู่ในความรับผิดชอบของสุขาภิบาลเองก็ยังขาดการวางแผนการใช้ที่ดินที่ดีพอ เช่น การอนุญาตให้ส่วนราชการและรัฐวิสาหกิจเข้าไปใช้ประโยชน์ ปล่อยให้ราษฎรบุกรุกปลูกบ้านพักอาศัยจนกลายเป็นสลัมในที่สุด และการปลูกสร้างอาคารพาณิชย์ที่ขัดต่อทัศนียภาพกับการ

ก่อสร้างศาลาประชาคมที่กลายมาเป็นโกดังเก็บของ เป็นต้น ซึ่งทำให้พื้นที่สาธารณะสำหรับการพักผ่อนหย่อนใจที่น้อยอยู่แล้วกับน้อยลงไปอีก ขณะเดียวกันก็สร้างปัญหาและอุปสรรคต่อการพัฒนาและปรับปรุงการใช้ประโยชน์ในที่ดินให้เกิดขึ้นและยากต่อการแก้ไข

นอกจากนี้การใช้ที่ดินในส่วนของโรงแรมและบังกาโลต่าง ๆ ที่มีการก่อสร้างเป็นที่พักอาศัยขนาดเล็ก ๆ ตั้งอยู่ห่าง ๆ กันนั้น ทำให้การใช้ที่ดินมากเกินไป ซึ่งจะให้ผลประโยชน์ตอบแทนจากที่ดินค่อนข้างน้อยเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาการใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อกิจกรรมการพักผ่อนหย่อนใจอื่น ๆ ซึ่งถ้าได้มีการปรับปรุงในส่วนของธุรกิจโรงแรมและที่พักอาศัยพักแรมสำหรับนักท่องเที่ยวโดยการก่อสร้างเป็นอาคารทันสมัยชั้นหนึ่งที่มีจำนวนชั้นของอาคารมาก ๆ แล้ว จะเหลือพื้นที่อีกมากสำหรับการพัฒนาเพื่อการท่องเที่ยว

(3.2) <u>แหล่งเสื่อมโทรม</u>

เกิดจากที่ราษฎรบุกรุกเข้าไปปลูกบ้านพักอาศัยในที่ดินสุขาภิบาล จากการสำรวจของผู้วิจัยเมื่อวันที่ 5 มกราคม 2527 พบว่ามีจำนวนราษฎรรวม 683 คน เป็นชาย 178 คน เป็นหญิง 194 คน เป็นเด็กชาย 160 คน เป็นเด็กหญิง 151 คน จำนวน 143 ครอบครัว 135 หลังคาเรือน ผู้อาศัยส่วนใหญ่จะอพยพมาจากจังหวัดสุพรรณบุรี อยุธยา และนครปฐม นอกนั้นมาจากจังหวัดอื่น ๆ อาชีพส่วนใหญ่ร้อยละ 90 ประกอบกิจการให้เช่าลูกยาง สภาพความเป็นอยู่ทั่วไปคล้ายกับแหล่งเสื่อมโทรมอื่น ๆ

จากการที่เกิดแหล่งเสื่อมโทรมนี้ มีส่วนช่วยสร้างปัญหาอาชกรรมและความปลอดของนักท่องเที่ยว ที่บางครั้งมักจะถูกกรรโชกทรัพย์และทำร้ายร่ายกายจากคนที่อาศัยอยู่ในนี้ เนื่องจากเป็นที่รวมของคนจากที่ต่าง ๆ นอกจากนี้ยังทำลายบรรยากาศการท่องเที่ยว ซึ่งเป็นภาพที่ไม่น่าดูและสร้างปัญหาการยึดครองที่ดิน ซึ่งมักจะนำไปสู่ปัญหา ฝูงชน และปัญหาการเมืองที่ยังตกลงกันไม่ได้ เป็นต้น

(3.3) <u>การค้าและบริการบริเวณชายหาด</u>

จากการสำรวจจะพบว่าจะมีผู้ประกอบอาชีพการค้าต่าง ๆ เป็นจำนวนมากประมาณไม่ต่ำกว่า 1,653 ราย (ดูตารางที่ 21,22 ประกอบ) ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นผู้ประกอบการค้าหาบเร่ แผงลอย และรถเข็น ซึ่งสภาพการค้าทั่วไปไม่มีความเป็นระเบียบเท่าที่ควร ซึ่งมีผลกระทบการท่องเที่ยวและการใช้พื้นที่เพื่อการพักผ่อนหย่อนใจเป็นอันมาก ซึ่งพิจารณาได้ดังนี้ (ดูแผนผังที่ 2 ประกอบ)

รูปภาพที่ 13 แสดงการใช้ที่ดินของโรงแรม และบังกาโลบางแสน ที่ใช้ที่ดินมากเกินความจำเป็น (12 ม.ค.2527)

รูปภาพที่ 14 สภาพที่อยู่อาศัยของสลัมบริเวณหาดบางแสน (12 ม.ค.2527)

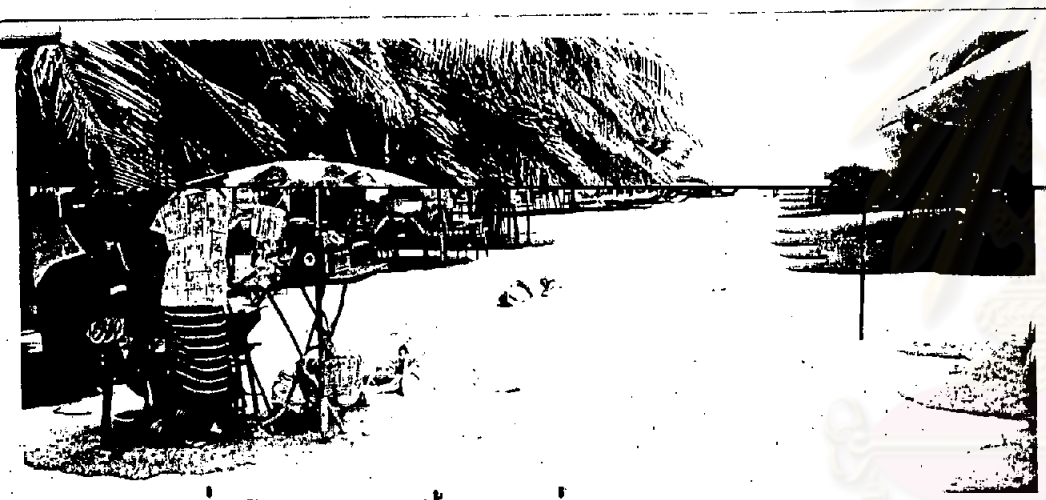

รูปภาพที่ 15 สภาพการค้า หาบเร่ แผงลอย และรถเข็น บริเวณริมชายหาด (12 ม.ค.2527)

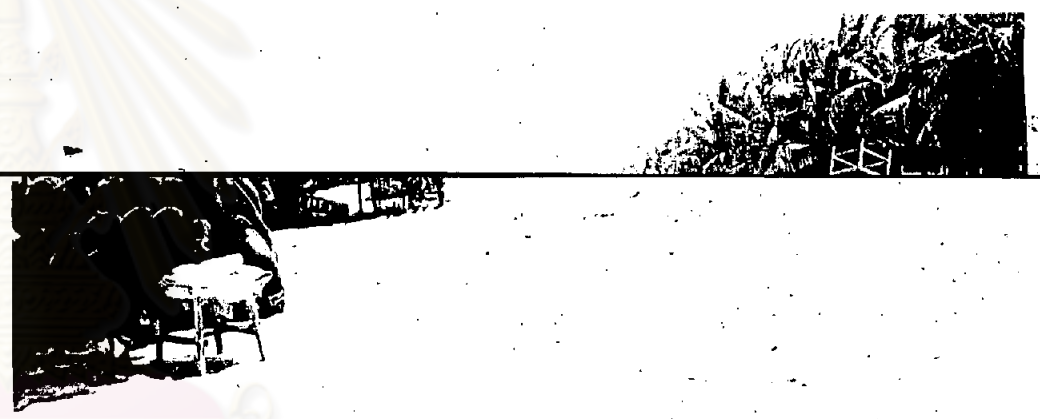

รูปภาพที่ 16 สภาพการวางตั้งลูกยาง และเก้าอี้ผ้าใบให้เช่า บริเวณริมชายหาด (12 ม.ค.2527)

รูปภาพที่ 17 บริเวณที่จอดและหัดขับขี่เรือยนต์ กับเรือสกูทเทอะ (12 ม.ค.2527)

รูปภาพที่ 18 สภาพขยะมูลฝอยที่ลอยมากับกระแสน้ำทะเล บริเวณริมชายฝั่ง (12 ม.ค.2527)

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

(3.3.1) ร้านค้าขายอาหารและของที่ระลึก

มีการก่อสร้างเป็นอาคารทรงไทยและห้องแถวชั้นเดียว 40 ห้อง ที่สุขาภิบาลได้สร้างขึ้นให้ผู้ประกอบการเช่า การก่อสร้างปราศจากการออกแบบ และวางแผนที่ดีพอ ทำให้อาคารบริเวณที่สร้างไม่สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมและสภาพภูมิทัศน์ของชายหาด นอกจากนี้ยังขาดการควบคุมดูแลที่ดีพอ ทำให้มีการต่อเติมดัดแปลงตัวอาคารเพื่อใช้ในกิจการอื่น ๆ อย่างผิดวัตถุประสงค์ เช่น ห้องอาบน้ำจืด ที่ซ่อมรถยนต์ ร้านเชื่อมกลึงโลหะ และโกดังเก็บของ ฯลฯ ทำให้กลายเป็นอาคารเสรื่อม-โทรม ซึ่งเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้สภาพภูมิทัศน์ของชายหาดเสียไป

(3.3.2) การวางตั้งเก้าอี้ผ้าใบและลูกยางให้เช่า

ผู้ประกอบการให้เช่าเก้าอี้ผ้าใบริมชายหาดมีจำนวนประมาณ 70 ราย และให้เช่าลูกยางประมาณ 175 ราย การวางเก้าอี้ผ้าใบจะมีการจัดวางเป็นชุด ๆ ชุดหนึ่งประมาณ 4-5 ตัว และมีร่มคันใหญ่ 1 - 2 คัน ปักไว้เพื่อกันแดด เรียงเป็น 1 - 2 แถวตลอดแนวริมชายหาดด้านนอก ถ้าในช่วงหยุดเทศกาลสำคัญ ๆ ที่มีนักท่องเที่ยวจำนวนมากก็จะเรียงเป็น 2 - 4 แถว บางช่วงบริเวณบังกาโลแสนสบายมีการวางกันจนจดถึงริมน้ำ ส่วนด้านนอกออกไปบริเวณที่ติดกับริมน้ำจะมีกองลูกยาง วางติดต่อกันตลอดแนวชายหาด ซึ่งลักษณะดังกล่าว เป็นการบดบังทัศนียภาพที่สวยงามของหาด ที่นักท่องเที่ยวจะไม่มีโอกาสเห็นน้ำทะเลได้เลย ถ้าไม่เดินจากชายหาดไป เป็นการกีดขวางทางเดินและการใช้พื้นสาธารณะบริเวณริมชายทะเล ที่นักท่องเที่ยวไม่มีโอกาสใช้ได้อย่างเสรีทั้ง ๆ ที่เป็นที่สาธารณะ

(3.3.3) พ่อค้า แม่ค้า หาบเร่ แผงลอย รถเข็น และรถยนต์ขายของเร่

มีจำนวนผู้ประกอบการรวม 1,164 ราย เป็นหาบเร่ 529 ราย แผงลอย 175 ราย รถเข็นเร่ทั่วไป 140 ราย รถเข็นประจำที่ 320 ราย ซึ่งพ่อค้าแม่ค้าเหล่านี้มักจะเข้าชิรบเร้าให้นักท่องเที่ยว ซื้อสินค้า ตลอดทั้งวัน ก่อให้เกิดความรำคาญแก่นักท่องเที่ยว และการวางตั้งหาบเร่ แผงลอย รถเข็น ที่ขาดความเป็นระเบียบ ทำให้กีดขวางทางสัญจร การสูญเสียพื้นที่สาธารณะสำหรับการพักผ่อน คือ บริเวณที่ว่างระหว่างกลางของถนนริมหาดด้านนอกกับด้านใน ที่ถูกใช้เป็นที่วางตั้งแผงลอย ร้านรถเข็นต่าง ๆ

ตารางที่ 23 แสดงจำนวนผู้ประกอบการค้า และประเภทกิจกรรมการค้าและบริการ บริเวณหาดบางแสน เมื่อวันที่ 1 มกราคม พ.ศ.2527

ประเภทการค้า	จำนวน (ราย)	สัดส่วน %
1. ภัตตาคาร แผงลอย รถเข็น และวางตั้งอื่น ๆ		
1.1 ภัตตาคารทั่วไป	529	33.98
1.2 แผงลอยทั่วไป	175	11.24
1.3 รถเข็นทั่วไป	460	29.54
1.4 เช่าลูกยาง	175	11.24
1.5 เช่าเก้าอี้ผ้าใบ	70	4.50
1.6 ถ่ายรูป	30	1.92
1.7 เช่าเรือยนต์	26	1.67
1.8 เช่าเรือสกูเตอร์	74	4.75
1.9 เช่าจักรยาน	14	0.90
1.10 เช่ารถจักรยานยนต์	4	0.26
รวม	1,557	100
2. ร้านค้าอาหารพาณิชย์ กิจการโรงแรม บังกาโล และอื่น ๆ		
2.1 โรงแรมและบังกาโลบางแสน	1	1.04
2.2 บังกาโลสถานตากแสนสุข	1	1.04
2.3 บังกาโลแสนสบาย	1	1.04
2.4 ห้องอาบน้ำจืด	22	22.92
2.5 ร้านขายของเบ็ดเตล็ด	5	5.21
2.6 ร้านถ่ายรูป	2	2.08
2.7 ร้านค้าขายของที่ระลึก	10	10.42
2.8 ร้านซ่อมเครื่องยนต์	1	1.04
2.9 ร้านซ่อมรถจักรยาน-รถจักรยานยนต์	1	1.04
2.10 ร้านเย็บเสื้อผ้า	1	1.04
2.11 ร้านเช่าม้าลิงโลดโผน	1	1.04
2.12 ร้านอาหารและเครื่องดื่ม	40	41.67
2.13 ห้องอาหาร	10	10.42
รวม	96	100

ที่มา : จากการสำรวจเมื่อวันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2527

หมายเหตุ

1. โรงแรมและบังกาโลบางแสน มีห้องพักบนโรงแรม 29 ห้อง บังกาโล 167 หลัง
2. บังกาโลแสนสบาย มีบังกาโล 56 หลัง
3. บังกาโลสถานตากอากาศแสนสุข มีบังกาโล 71 หลัง
4. ห้องอาบน้ำจืดที่อยู่ในมาตรฐาน และมีสภาพที่ดี 9 แห่ง

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 22 แสดงการคาดประมาณรายได้ของผู้ประกอบการค้าและบริการต่าง ๆ บริเวณริมชายหาดบางแสน เมื่อวันที่ 1 มกราคม พ.ศ.2527

ประเภทการค้า	จำนวน (ราย) (1)	รายได้เฉลี่ย 1 ราย/วัน (2)	ประมาณรายได้เฉลี่ยรวม/วัน (3)=(1)x(2)
1. แผงลอยทั่วไป	26	400	10,400
2. แผงขายส้มตำ	29	400	11,600
3. แผงแกะขนุนขาย	120	600	72,000
4. หาบเร่ทั่วไป	443	300	132,900
5. ข้าวหลาม	51	400	20,400
6. ปลาหมึกสดย่าง	20	400	8,000
7. มะพร้าวเผา	15	300	4,500
8. รถเข็นขายไก่ย่าง	110	400	44,000
9. รถเข็นขายก๋วยเตี๋ยว	100	500	50,000
10. รถเข็นขายสินค้าทั่วไป	220	400	88,000
11. รถเข็นขายน้ำอัดลม	30	300	9,000
12. ลูกยางเช่าเล่นน้ำ	175	300	52,500
13. เก้าอี้ผ้าใบเช่า	70	1,500	105,000
14. ถ่ายรูป (เดินเร่)	30	300	9,000
15. เช่าเรือยนต์	26	1,000	26,000
16. เช่าเรือสกูตเตอะ	74	600	44,400
17. เช่ารถจักรยาน	14	500	7,000
18. เช่ารถจักรยานยนต์	4	600	2,400
รวม	1,557	9,200	697,100

ที่มา : จากการสำรวจ แจงนับ สัมภาษณ์ ผู้ประกอบการค้าหาบเร่ แผงลอย รถเข็นต่าง ๆ บริเวณริมชายหาดบางแสน วันที่ 1 มกราคม พ.ศ.2527 เท่านั้น

หมายเหตุ

[1] เป็นจำนวนผู้ประกอบการค้าบริเวณชายหาดที่ได้ถูกแจงนับได้เท่านั้น ซึ่งความจริงอาจมีมากกว่านี้

[2] เป็นรายได้เฉลี่ย/วันที่ผู้ประกอบการค้าส่วนใหญ่จะได้รับ

หอสมุดกลาง สถาบันวิทยบริการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

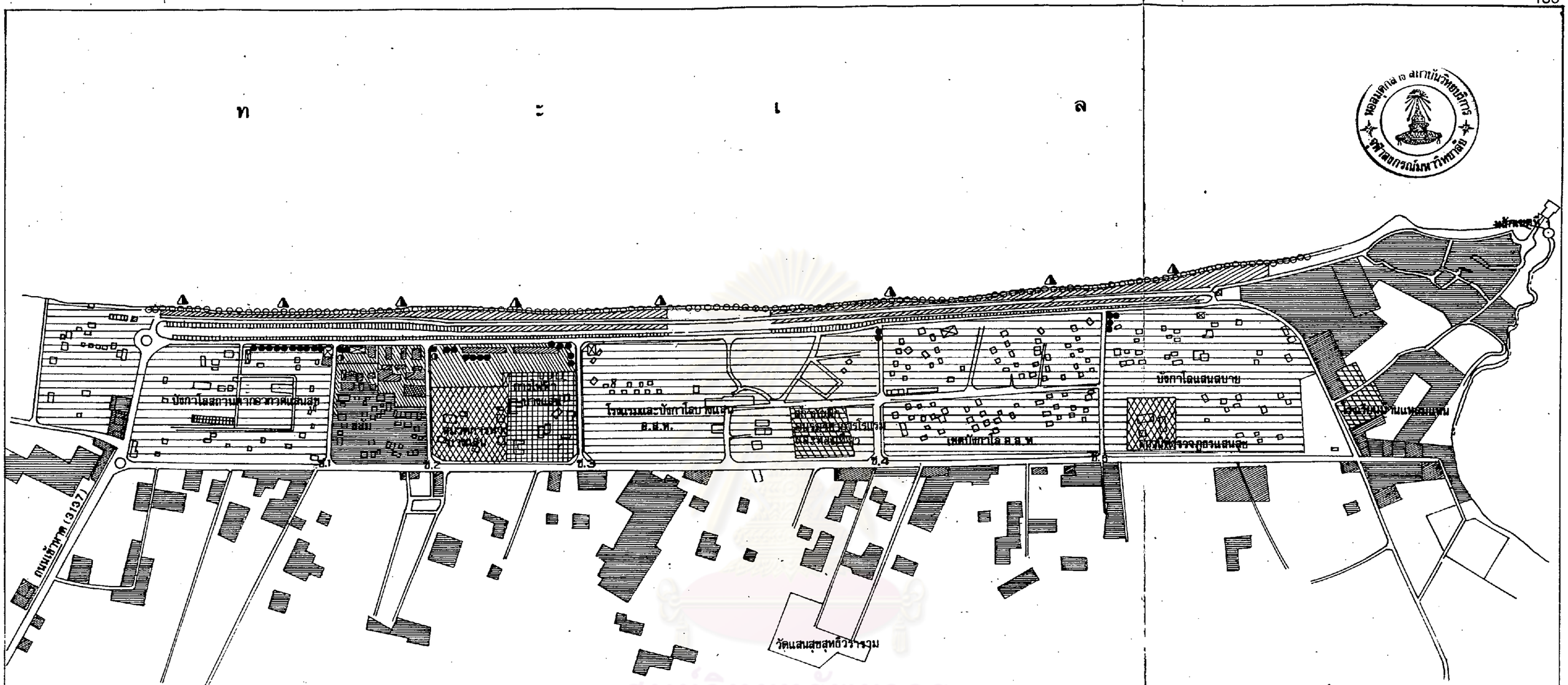

แผนผังที่ 2

แผนผังบริเวณหาดบางแสน

แสดง : การใช้ที่ดินและบริเวณที่ตั้งของกิจกรรม

สัญลักษณ์

- ย่านที่อยู่อาศัยทั่วไป และสลัมที่ซอย1,2
- ย่านพาณิชยกรรม ร้านค้าบริการทั่วไป
- ย่านพาณิชยกรรม ธุรกิจโรงแรม บังกาโล และที่เช่าพักอาศัยชั่วคราว
- สถานที่ราชการ สถานีตำรวจภูธรแสนสุข และแขวงการทางบางแสน
- สาธารณูปโภค การไฟฟ้าบางแสน
- การศึกษา
- สถานที่ให้บริการอาบน้ำจืด
- โกดังเก็บเก้าอี้ผ้าใบและรถเข็น
- บริเวณที่ตั้งหาบเร่ แผงลอยรถเข็น
- บริเวณที่ตั้งเก้าอี้ผ้าใบ
- บริเวณที่ตั้งลูกยางเช่าเล่นน้ำ
- บริเวณที่ตั้งเรือยนต์ เรือสกูเตอร์เช่า
- บริเวณที่ตั้งรถจักรยานเช่า
- บริเวณที่ตั้งรถจักรยานยนต์เช่า
- สถานที่จอดรถทัศนาจร
- ป้อมยามตำรวจ

น.

มาตราส่วน 1 : 8,000

80 0 80 160 240 320 400 เมตร

ที่มา: จากการสำรวจ
1 ม.ค. 2527

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

(3.3.4) สถานบริการอาบน้ำจืด เป็นสถานที่ให้บริการแก่นักท่องเที่ยวที่ลงเล่นน้ำทะเลและในด้านสุขาทั่วไป ซึ่งมีการจัดตั้งกระจายกันตลอดแนวชายหาด จะมีไม่น้อยกว่า 22 แห่ง (ดูตารางที่ 21 ประกอบ) ที่สามารถช่วยบริการแก่นักท่องเที่ยวในด้านสุขาได้เป็นอย่างมาก แต่จำนวนสถานที่อาบน้ำจืดเหล่านี้กล่าวได้ว่า ยังไม่ได้มาตรฐานทั้งในด้านรูปอาคารสถานที่ และในด้านสุขอนามัยเท่าที่ควร ลักษณะการจัดห้องอาบน้ำและสุขาค่อนข้างแคบ และจัดเรียงติดกัน ทำให้เกิดความแออัดสำหรับผู้ที่ใช้บริการ ส่วนน้ำที่ใช้อาบเป็นน้ำบ่อที่ขุดขึ้นบริเวณที่อาบน้ำ เป็นบ่อน้ำตื้น ๆ มีรสกร่อย ไม่สะอาดเพียงพอสำหรับใช้ชำระร่างกาย เนื่องจากมีการระบายน้ำจะปล่อยให้ซึมลงไปในดินบริเวณใกล้เคียง และบริเวณที่สลัมซอย 1 ซอย 2 ที่อาจจะมีปัญหาในด้านความปลอดภัยของสุภาพสตรีได้ เนื่องจากอาคารทำด้วยไม้เก่า ๆ บางส่วนก็ผุพัง ซึ่งนักท่องเที่ยวมักจะถูกชักจูงจางผู้ประกอบการนำมายังสถานที่อาบน้ำเหล่านี้ โดยไม่ได้ตั้งใจ

(3.4) ความปลอดภัยของนักท่องเที่ยว

(3.4.1) ความปลอดภัยทางน้ำ ได้แก่ ความปลอดภัยของนักท่องเที่ยวที่ลงไปเล่นน้ำทะเล ตลอดแนวหาดที่มีความยาวไม่น้อยกว่า 2 กิโลเมตร ซึ่งยังขาดมาตรการป้องกันอุบัติภัยทางทะเลต่าง ๆ เพียงพอ ยังขาดหน่วยบรรเทาสาธารณภัย เจ้าหน้าที่ตำรวจน้ำ เรือตรวจการณ์กู้ภัย เจ้าหน้าที่พยาบาล พร้อมอุปกรณ์ปฐมพยาบาล ประจำอยู่บริเวณชายหาด ซึ่งในช่วงฤดูการท่องเที่ยวเดือนมีนาคม-เมษายน จะมีเจ้าหน้าที่ตำรวจน้ำมาประจำอยู่ในระยะเวลาสั้นเท่านั้น ส่วนพื้นที่ในทะเลยังขาดการกำหนดเขตบริเวณที่เล่นน้ำทะเลให้เด่นชัดตลอดจนเครื่องหมายที่แสดงถึงบริเวณที่อาจจะไม่ปลอดภัยสำหรับเล่นน้ำต่าง ๆ เช่น บริเวณที่มีน้ำลึก บริเวณที่เป็นหินโสโครก บริเวณที่เป็นโคลนดินเหลว ฯลฯ และที่สำคัญยังขาดการจัดระเบียบของการจอดและแล่นเรือยนต์ เรือสกูทเทอะต่าง ๆ ที่จะเป็นอันตรายต่อผู้ที่เล่นน้ำทะเลได้

(3.4.2) ความปลอดภัยทั่วไป ได้แก่ ความปลอดภัยของผู้เดินบนทางเดินเท้า ถนนเลียบริมชายหาดที่เกิดจาก รถจักรยาน รถจักรยานยนต์ ขับขี่บนถนนทางเท้าที่กว้างเพียง 3 เมตร ความปลอดภัยของผู้ที่เช่ารถจักรยาน รถจักรยานยนต์ เรือยนต์ และเรือสกูทเทอะ ที่ผู้ขับขี่ไม่มีความชำนาญมาก่อน ความปลอดภัยจากพวกมิจฉาชีพในรูปแบบต่าง ๆ ที่อาจทำให้เสียชีวิตและทรัพย์สิน และความปลอดภัยในพื้นที่พักผ่อนหย่อนใจบางบริเวณ เช่น บริเวณแหลมแท่น เขาสามมุข และตลอดแนวถนนจากเขาสามมุขเลียบอ่าวบ่าง-โปรง อ่างศิลา ซึ่งเป็นบริเวณที่เปลี่ยวที่อาจจะสร้างปัญหาความปลอดภัยให้กับนักท่องเที่ยว

(3.5) สาธารณูปโภค

(3.5.1) ถนนและการจราจร ถนนที่เลียบหาดบางแสนมีอยู่ 3 สายด้วยกัน คือ ถนนทางเดินเท้าคอนกรีตเสริมเหล็กเลียบชิดริมชายหาด มีความกว้าง 3 เมตร ยาวประมาณ 246 กิโลเมตร ถนนคอนกรีตเสริมเหล็กเลียบชายหาดด้านในมีความยาวประมาณ 2.46 กิโลเมตร มีความกว้างเฉลี่ยประมาณ 12 เมตร เป็นผิวจราจรกว้าง 6 เมตร เป็นทางเท้าขวามือด้านทิศเหนือเฉลี่ยกว้างประมาณ 3.[illegible] เมตร ทางด้านซ้ายมือกว้างเฉลี่ยประมาณ 2.50 เมตร เป็นที่จอดรถ และถนนราดยางเลียบชายหาดด้านนอกมีความยาววัดจากวงเวียนหอนาฬิกาถึงทางแยกบ้านแหลมแท่นประมาณ 2,465 กิโลเมตร ซึ่งโดยสภาพทั่วไปถนนทางเดินเท้าและถนนเลียบชายหาดด้านในมีความคับแคบไม่เพียงพอต่อจำนวนนักท่องเที่ยวที่จะใช้เป็นทางเดินเท้า กับปริมาณยานพาหนะต่าง ๆ ที่แล่นเข้าออกและจอดบริเวณตลอดแนว 2 ฝากของถนนซึ่งในวันหยุดราชการและเทศกาลต่าง ๆ โดยเฉพาะในวันหยุดที่สำคัญ ๆ จะมีนักท่องเที่ยวและยานพาหนะประเภทต่าง ๆ เข้ามายังหาดบางแสนเป็นจำนวนมาก

จากการสำรวจเมื่อวันอาทิตย์ที่ 8 เมษายน พ.ศ. 2527 (ดูตารางที่ 19 ประกอบ) พบว่า จะมียานพาหนะไม่น้อยกว่า 4,657 คัน ที่แล่นเข้ามายังหาดบางแสนโดยเป็นยานพาหนะของนักท่องเที่ยวไม่น้อยกว่า 3,641 คัน และรถโดยสารประจำทาง 1,016 คัน ประมาณจำนวนนักท่องเที่ยวได้ไม่น้อยกว่า 26,560 คน ซึ่งบริเวณถนนทางเดินเท้าเลียบชายหาด จะมีนักท่องเที่ยวจำนวนมากใช้เป็นทางเดินพักผ่อนหย่อนใจ ขณะเดียวกันก็มีผู้ที่ขับขี่รถจักรยาน รถจักรยานยนต์ ไปมาตลอดทั้งวัน และผู้ประกอบการค้าหาบเร่ แผงลอย รถเข็น จำนวนมากที่วางตั้ง เดินเร่ และเข็นรถเร่จำหน่ายสินค้าตลอดแนวถนน จึงทำให้พื้นที่ถนนที่เป็นทางเดินกว้างเพียง 3 เมตร ซึ่งคับแคบอยู่แล้วกับคับแคบลงไปอีก ทำให้นักท่องเที่ยวไม่สามารถใช้ประโยชน์เพื่อการพักผ่อนหย่อนใจได้เต็มที่ นอกจากนี้ยังสร้างปัญหาในด้านความปลอดภัยให้กับนักท่องเที่ยวจากรถจักรยานและรถจักรยานยนต์ที่ส่วนใหญ่รถเช่า ซึ่งผู้ขับขี่ไม่มีความชำนาญเพียงพอและการกีดขวางทางสัญจรของผู้ประกอบการค้า หาบเร่ แผงลอย รถเข็นต่าง ๆ อีกด้วย ส่วนถนนเลียบชายหาดด้านใน สภาพการจราจรจะมียานพาหนะแล่นเข้าออกเป็นจำนวนมากเฉลี่ยจำนวนยานพาหนะที่แล่นเข้าเฉลี่ยไม่น้อยกว่าชั่วโมงละ 465.7 คัน (ดูตารางที่ 19 ประกอบ) ช่วงเวลาที่มียานพาหนะแล่นเข้ามากที่สุดคือ 12.00 น. ถึง 14.00 น. เฉลี่ยชั่วโมงละ

563 คัน ซึ่งพื้นผิวจราจรและพื้นที่จอดยานพาหนะที่มีอยู่ค่อนข้างแคบไม่เพียงพอต่อการรองรับปริมาณการจราจรและยานพาหนะที่จะจอดได้ ประกอบกับการจัดระเบียบการจราจรยังไม่ดีพอ ยังขาดการติดป้าย เครื่องหมายสัญญาณไฟจราจรต่าง ๆ รวมเจ้าหน้าที่คอยควบคุมดูแล การจราจรบริเวณจุดที่สำคัญ ๆ และยังมีผู้ประกอบการค้าเข็นรถเร่ ไปมาตามแนวถนน จึงมีส่วนทำให้เพิ่มความหนาแน่นบนพื้นถนนมากขึ้น และทำให้เกิดปัญหาการจราจรในบางช่วง สำหรับถนนเลียบชายหาดด้านนอกนั้น สภาพทั่วไปไม่มีปัญหาด้านจราจรมากนัก แต่ยังเครื่องหมายและสัญญาณไฟจราจร ในบริเวณทางแยกซอยต่าง ๆ ที่เชื่อมต่อกับถนนเลียบชายหาดด้านในบริเวณวงเวียนหอนาฬิกา เป็นต้น ซึ่งอาจจะเกิดอุบัติเหตุได้ง่าย โดยเฉพาะในวันหยุดที่มีปริมาณการจราจรมาก

(3.5.2) <u>พื้นที่สำหรับการจอดยานพาหนะ</u> จากการสำรวจเมื่อวันอาทิตย์ที่ 8 เมษายน พ.ศ.2527 (ดูตารางที่ 19 ประกอบ) พบว่าจะมียานพาหนะของนักท่องเที่ยวไม่น้อยกว่า 3,641 คัน ที่เข้ามาจอดบริเวณหาดบางแสน ซึ่งพื้นที่สำหรับการจอดยานพาหนะจะมีอยู่ 2 บริเวณด้วยกันคือ บริเวณซอย 2 ส่วนใหญ่จะเป็นที่จอดรถบัสทัศนาจร กับบริเวณ 2 ฝาก ตลอดแนวถนนเลียบชายหาดด้านใน ซึ่งจะเป็นที่จอดยานพาหนะของนักท่องเที่ยวมากที่สุด ซึ่งจำนวนยานพาหนะที่จอดไม่นับรถบัสทัศนาจรจำนวน 30 คัน รถโดยสารสองแถวขนาดใหญ่ 15 คัน รถโดยสารสองแถวขนาดเล็ก 10 คัน ที่จอดอยู่บริเวณซอย 2 รถหัวร์ทัศนาจร 6 คัน ที่ใช้เวลาจอดสั้น ๆ กับรถจักรยานยนต์ 160 คัน ที่จอดอยู่บริเวณริมชายหาดแล้วจะมียานพาหนะไม่น้อยกว่า 3,420 คัน ที่จอดตลอดแนว 2 ฝากถนนเลียบชายหาดด้านใน สำหรับพื้นที่จอดยานพาหนะตั้งแต่ซอย 1 ถึงสุดเขตถนนและเชื่อมต่อถนนริมชายหาด จะมีความยาวประมาณ 2.144 กิโลเมตร พื้นที่สำหรับจอดยานพาหนะจากทิศเหนือทางด้านซ้ายมือจะมีพื้นที่กว้างประมาณ 2.5 เมตร จะมีพื้นที่รวมเท่ากับ 5360 ตารางเมตร (2.5ม.x 2144 ม.) ส่วนทางด้านขวามือจะมีพื้นที่กว้างประมาณ 3 เมตร จะมีพื้นที่รวมเท่ากับ 6430 ตารางเมตร (3 ม.x 2144 ม.) จากการสังเกตุลักษณะการจอดยานพาหนะพบว่า จะมีการจอดชิดติดขอบผิวจราจรทำมุม 180° ในแนวนอน เรียงกันต่อกัน มีการเว้นช่วงห่างระหว่างหัวกับท้ายเพื่อเป็นช่องทางเดินเท้า การเลี้ยวออก การขึ้นและลงจากยานพาหนะ ซึ่งจะใช้ความกว้างเท่ากับขอบพื้นที่จอดที่มีอยู่ 2 ฝากถนน ซึ่งถ้ากำหนดให้ช่วงความยาวของยานพาหนะที่จอดเฉลี่ย 5 เมตร แล้ว พื้นที่จอดยานพาหนะจากทิศเหนือทางด้านซ้ายมือจะจอดยานพาหนะได้

ประมาณ 428.8 คัน (5360 ม.^{2} ÷ (2.5 ม. x 5 ม.) หรือ 2144 ม. ÷ 5 ม.) ส่วนทางด้านขวามือจะจอดยานพาหนะได้ประมาณ 428.8 คัน (6432 ม.^{2} ÷ (3 ม. x 5 ม.) หรือ 2144 ม. ÷ 5 ม.) รวมพื้นที่ 2 ฝากรถสามารถจอดยานพาหนะได้ประมาณ 858 คัน ส่วนพื้นที่ 2 ฝากถนนต่อจากซอย 1 ถึงวงเวียนจะมีความยาวด้านละ 316 เมตร ความกว้างพื้นที่ด้านละประมาณ 7 เมตร ซึ่งลักษณะการจอดจะทำมุม 90° กับขอบผิวจราจร โดยเอาด้านท้ายออกจอดเรียงกัน โดยมีการเว้นพื้นที่ระหว่างด้านข้างยานพาหนะที่จอดส่วนใหญ่จะเป็นรถบัสทัศนาจร รถโดยสารสองแถวขนาดใหญ่ ดังนั้น การใช้พื้นที่เฉลี่ยความยาวของยานพาหนะจะเท่าความกว้างของพื้นที่จอด ส่วนความกว้างถ้าเฉลี่ยประมาณ 3 เมตรต่อคันแล้ว บริเวณ 2 ฝากถนนดังกล่าวจะจอดยานพาหนะได้รวมประมาณ 210.6 คัน ด้านละประมาณ 105.3 คัน (316 ม. ÷ 3 ม.) ซึ่งถ้ารวมพื้นที่ทั้งหมด 2 ฝากตลอดแนวถนน จะสามารถรองรับยานพาหนะได้ประมาณ 1068.6 คัน จากจำนวนยานพาหนะที่มาจอดบริเวณถนนนี้ทั้งหมด (จากการสำรวจ) 3,420 คัน เฉลี่ย 342 คันต่อชั่วโมง (10 ชั่วโมง) ถ้ากำหนดให้มีอัตราการหมุนเวียนของยานพาหนะที่เข้าจอดเฉลี่ย 3 ชั่วโมงต่อคัน (เป็นเวลาที่ใช้ในการพักผ่อนเฉลี่ยอย่างต่ำของนักท่องเที่ยวที่มากับยานพาหนะ) จะมียานพาหนะทั้งหมดอย่างต่ำ 1,026 คัน (342 x 3) ที่จอดบน 2 ฝากถนนสายนี้ เฉลี่ยทุก 3 ชั่วโมง ขณะที่พื้นที่จอดยานพาหนะรองรับได้ 1,068.6 คัน มากกว่าจำนวนยานพาหนะที่หมุนเวียนเฉลี่ย แสดงว่ายังมีพื้นที่สามารถรองรับยานพาหนะได้ แต่จากสภาพความเป็นจริงที่สำรวจจะพบว่าการจอดยานพาหนะจะเป็นไปอย่างแออัดหนาแน่นตลอดทั้ง 2 ฝากแนวถนน และมียานพาหนะบางส่วนเข้าไปจอดยังพื้นที่พักผ่อนชายหาดด้วย ซึ่งถ้าเป็นวันหยุดเทศกาลที่สำคัญ ๆ เช่น วันตรุษจีน วันขึ้นปีใหม่ ฯลฯ คาดว่าจะมียานพาหนะที่เข้าจอดมากกว่าที่สำรวจไว้ ซึ่งจะทำให้พื้นที่จอดยานพาหนะที่มีอยู่ไม่เพียงพอ เนื่องจากความกว้างของพื้นที่จอดและผิวจราจรมีน้อย ไม่เพียงพอสำหรับการจัดรูปแบบการจอดให้เป็นแบบอย่างอื่น ๆ ได้ ส่วนพื้นที่จอดยานพาหนะบริเวณซอย 2 มีพื้นที่ประมาณ 11 ไร่ ซึ่งจะเป็นที่จอดรถบัสทัศนาจร และรถโดยสารสองแถวขนาดใหญ่ ส่วนรถยนต์นั่งส่วนบุคคล รถโดยสารสองแถวขนาดเล็ก ฯลฯ ไม่ค่อยจะเข้าไปจอดมากนัก เนื่องจากอยู่ห่างจากชายหาด ขาดการประชาสัมพันธ์ให้กับผู้ขับขี่ได้ทราบอย่างทั่วถึง ขาดการจัดระเบียบการจราจร และสภาพพื้นที่ขาดการปรับปรุงอีกมาก ซึ่งโดยสภาพทั่วไปสามารถจะปรับปรุงให้เป็นที่จอดรถที่ดีได้

(3.5.3) ไฟฟ้าให้แสงสว่างสาธารณะ โดยสภาพทั่วไปกล่าวได้ว่ายังขาดแคลนดวงไฟให้แสงสว่างบริเวณริมชายหาดด้านในและชายหาดด้านนอก ตลอดจนถนนตรอกซอยต่าง ๆ อีกมาก จากการสำรวจพบว่า บริเวณถนนทางเดินทางริมชายหาดกำลังแสงสว่างจากโคมไฟฟ้าค่อนข้างน้อย ช่วงการตั้งเสาโครงไฟมีระยะห่างประมาณ 20 เมตร ซึ่งห่างเกินไป ไม่สามารถให้แสงสว่างบริเวณพื้นที่ริมชายหาดได้เพียงพอ นอกจากนี้ยังมีดวงไฟฟ้าบางบริเวณที่ขาดการซ่อมแซม ทำให้บางช่วงขาดแสงสว่าง ส่วนถนนเลียบชายหาดด้านในจะมีการติดตั้งดวงไฟตามเสาไฟฟ้าเฉพาะด้านขวามือจากทิศเหนือเพียงด้านเดียวและจะมีการติดตั้งเฉพาะบางบริเวณเท่านั้น สำหรับถนนซอย 1,2,3,4,5 และถนนเลียบชายหาดด้านนอก การติดตั้งไฟฟ้าให้แสงสว่างยังน้อย การติดตั้งมีระยะห่างกันค่อนข้างมากเกินกว่า 50 เมตร ซึ่งจากการติดตั้งไฟฟ้าให้แสงสว่างค่อนข้างน้อยเกินไปนี้ อาจจะทำให้เกิดปัญหาความปลอดภัยให้กับนักท่องเที่ยวที่พักค้างแรม และเดินทางพักผ่อนในเวลาค่ำคืน โดยเฉพาะบริเวณริมชายหาดด้านทิศเหนือที่ติดต่อกับบ้านแหลมแท่นเป็นบริเวณที่เปลี่ยว และยังขาดการติดตั้งไฟฟ้าให้แสงสว่างสาธารณะ ซึ่งเป็นบริเวณที่ไม่ปลอดภัยอย่างมากในเวลากลางคืน

(3.5.4) โทรศัพท์ บริเวณตลอดแนวหาดบางแสนยังขาดการติดตั้งตู้โทรศัพท์สาธารณะทั้งโทรติดต่อภายในกับติดต่อทางไกล ซึ่งไม่อำนวยความสะดวกให้กับนักท่องเที่ยวเท่าที่ควร

(3.5.5) การระบายน้ำ โดยสภาพพื้นที่ทั่วไปของหาดจะเป็นดินทรายร่วน ที่ง่ายต่อการดูดซึมน้ำ จึงไม่มีปัญหาในการระบายน้ำโสโครกที่เกิดจากสถานที่อาบน้ำจืด ร้านค้าพาณิชย์ ที่อยู่อาศัย ธุรกิจโรงแรม บังกาโล ฯลฯ สำหรับปัญหาการระบายน้ำ จะมีอยู่บริเวณแนวถนนเลียบชายหาดด้านใน ซึ่งในเวลาฝนตกหนักจะมีน้ำฝนเจิ่งนองท่วม ผิวจราจร และพื้นที่จอดรถ เนื่องจากดินดูดซึมน้ำได้ไม่ทัน ทำให้การขับขี่และการจอดยานพาหนะทำได้ไม่สะดวก

(3.6) ขยะมูลฝอย

ขยะมูลฝอยโดยทั่วไปมีแหล่งที่มา 4 ทางด้วยกัน คือ ขยะที่มาจากกระแส น้ำทะเลที่พัดพามาติดฝั่ง ซึ่งพบเห็นได้ตลอดแนวชายหาดซึ่งมีทั้งไม้ไผ่ ถุงพลาสติก ซากพืชพวกสาหร่ายทะเล ซากสัตว์ทะเล ฯลฯ ซึ่งพวกซากพืชซากสัตว์ทะเลนี้ ถ้ามีจำนวนมากและทับถมกันเป็นเวลาหลายวันจะส่งกลิ่นเหม็นทั่วไป (2) ขยะที่มาจากธรรมชาติได้แก่ พวกกิ่งไม้ใบไม้ หางมะพร้าว ลูกมะพร้าว ซึ่งขยะนี้ ไม่มีปัญหาเท่าไรนักเพราะจะมีพวกพ่อค้า แม่ค้าบางแสนเก็บไปทำเชื้อเพลิง (3) ขยะที่มาจากนักท่องเที่ยว เป็นขยะที่นักท่องเที่ยวนำมาจากที่อื่น ๆ และนำมาทิ้งที่หาด ซึ่งจากการสำรวจพบว่าบริเวณที่ซอย 1 และ 2 จะมีขยะที่มาจากรถบัสทัศนาจรนำมาทิ้งมากที่สุด (4) ขยะที่เกิดขึ้นบริเวณภายในหาดบางแสน มาจากที่อยู่อาศัยแหล่งเสื่อมโทรมบริเวณซอย 1 - 2 บริเวณที่พักโรงแรมบังกาโลและร้านค้า ผู้ประกอบการค้าหาบเร่ แผงลอย รถเข็น ฯลฯ ซึ่งพื้นที่ที่มีปัญหาในด้านขยะมูลฝอยจากการสำรวจพบว่า บริเวณริมชายหาดตลอดแนวตั้งแต่หัวหาดทางด้านทิศเหนือบ้านแหลมแท่นถึงวงเวียนท้ายหาด จะมีขยะมากที่สุด โดยเฉพาะบริเวณหัวหาดจะมีขยะที่กองทับถมกันเป็นเวลานานมองเห็นได้ทั่วไป รองลงมาบริเวณซอย 1 - 2 ที่ขยะกระจายออกไปในพื้นที่บริเวณกว้าง ส่วนบริเวณอื่น ๆ จะมีขยะหลงเหลืออยู่บ้างไม่มากนักโดยเฉพาะบริเวณที่พักโรงแรมบังกาโล และที่เช่าเก้าอี้ผ้าใบจะมีขยะค่อนข้างน้อย

ในด้านการเก็บขยะมูลฝอย สุขาภิบาลแสนสุขรับผิดชอบการจัดเก็บในบริเวณซอย 1 2 ถนนเลียบชายหาดด้านใน และพื้นที่ริมชายหาดตลอดแนว โดยการวางตั้งถังขยะทำมาจากถังน้ำมันขนาด 1,000 ลิตร วางตลอดแนวถนนทางเท้าริมหาดระยะประมาณ 10-15 เมตร ต่อ 1-2 ถัง แนวถนนเลียบหาดด้านในระยะประมาณ 15-20 เมตรต่อ 1-2 ถัง และบริเวณซอย 1-2 จำนวน 5-6 ถัง รวมเป็นจำนวนถังทั้งหมดประมาณ 200 ใบ มีลูกจ้าง พนักงาน กวาดถนน 2 คน รับผิดชอบบริเวณซอย 1-2 จัดรถขนเก็บขยะ 1 คัน เก็บขยะวันละ 1 เที่ยว และจัดรถบรรทุกกับพนักงานโยธา 7 คน จัดเก็บขยะริมชายหาดอาทิตย์ละ 1 เที่ยว ส่วนพื้นที่บริเวณวงเวียนถึงซอย 1 บังกาโลสถานตากอากาศแสนสุขเป็นผู้รับผิดชอบจัดเก็บ บริเวณซอย 3-5 โรงแรมบังกาโลบางแสน เป็นผู้จัดเก็บ บริเวณซอย 5 ถึงสุดหาด บังกาโลแสนสบายเป็นผู้จัดเก็บ และบริเวณที่วางตั้งเก้าอี้ผ้าใบผู้ประกอบการเป็นผู้จัดเก็บ

ซึ่งจากการสังเกตุพบว่า จำนวนถังขยะยังมีไม่เพียงพอ โดยเฉพาะบริเวณริมชายหาดและบริเวณซอย 1-2 ซึ่งวันหยุดสุดสัปดาห์หรือวันหยุดเทศกาลต่าง ๆ จะมีนักท่องเที่ยว รถทัศนาจร และผู้ประกอบการค้าประเภทต่าง ๆ เป็นจำนวนมาก ซึ่งทำให้ปริมาณขยะมูลฝอยจะมากกว่าปกติ และขยะที่ทิ้งลงไปในถัง 50% เป็นขยะที่มาจากผู้แกะขนนชาย ทำให้ถังเต็มเร็วกว่าปกติ ในด้านเจ้าหน้าที่เก็บกวาดมีไม่พอเพียง และมักกวาดเก็บขยะกันในวันจันทร์หรือวันอังคารหรือหลังจากวันหยุดเทศกาลต่าง ๆ 1-2 วัน จำนวนเที่ยวการจัดเก็บขยะบริเวณชายหาดน้อยเกินไปโดยเฉพาะวันหยุดต่าง ๆ จะมีปริมาณขยะล้นออกมาจากนอกถัง และการจัดเก็บขยะที่มาจากน้ำทะเลบริเวณริมหาดอาทิตย์ละครั้งนั้นน้อยเกินไป ทำให้ยังคงมีขยะกระจายเกลื่อนกลาดตลอดทั้งอาทิตย์ และบางครั้งรถบรรทุกเกิดเสียใช้การไม่ได้แล้ว จะทำให้ปริมาณขยะกองทับถมเป็นจำนวนมาก จึงเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้พื้นที่ริมชายหาดบางแสนสกปรกตลอดเวลา

(3.8) <u>คุณภาพน้ำทะเล</u>

จากการศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ เมื่อปี 2520 พบว่า คุณภาพของน้ำทะเลหาดบางแสนและบริเวณใกล้เคียงมีสารแขวนลอยและปริมาณโคโลฟอร์มแบคทีเรีย มีค่าเฉลี่ย 2,450 M.P.N./น้ำ 100 ลบ.ซม.มีค่าสูงสุดต่ำสุด เท่ากับ 9,200 และ 330 M.P.N. /น้ำ 100 ลบ.ซม. สูงกว่ามาตรฐานที่กำหนดสำหรับนักท่องเที่ยว ซึ่งปัจจุบันสภาพน้ำทะเลหาดบางแสนมีความสกปรกอย่างเห็นได้ชัด สีน้ำทะเลเริ่มเป็นสีเทาและขุ่น เนื่องจากการปล่อยน้ำเสียและสิ่งปฏิกูลของชุมชนและโรงงานอุตสาหกรรมต่าง ๆ ซึ่งเป็นสาเหตุหนึ่งของปัญหาการท่องเที่ยว และการเพาะเลี้ยงชายฝั่ง

4) <u>ปัญหาที่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวบริเวณพื้นที่ต่อเนื่องหาดบางแสน</u>

ปัญหาทางการท่องเที่ยวนอกจากปัญหาของหาดบางแสนที่กล่าวมาแล้ว ก็ยังมีปัญหาการใช้ที่ดินและการปรับปรุงพัฒนาทรัพยากร การท่องเที่ยวต่าง ๆ ที่อยู่ในเขตพื้นที่ชายฝั่งทะเลตั้งแต่เขตชุมชน ต.อ่างศิลา เขาสามมุข บ้านแหลมแท่น หาดบางแสน และพื้นที่ต่อเนื่องสุดเขตอำเภอเมืองชลบุรี ซึ่งพิจารณาได้ดังนี้

(4.1) บริเวณบ้านแหลมแท่นซึ่งอยู่ติดต่อกับหาดบางแสนทางทิศเหนือเป็นแหลมเล็ก ๆ ที่ยื่นออกไปในทะเลซึ่งสภาพปัจจุบันมีการตั้งบ้านเรือนที่อยู่อาศัยเป็นจำนวนมาก และมีบ้านพักรับรองสำนักเลขานุการนายกรัฐมนตรีตั้งอยู่ ซึ่งมีการใช้ที่ดิน

สิ่งปลูกสร้างต่าง ๆ ชิดริมชายทะเล ซึ่งทำให้ไม่สามารถขยายแนวชายหาดเพื่อการพักผ่อนหย่อนใจต่อเนื่องไปยังเขาสามมุขได้

(4.2) บริเวณเขาสามมุข ซึ่งเป็นภูเขาเตี้ย ๆ เหมาะสำหรับการพักผ่อนเดินขึ้นเขาชมภูมิประเทศล้อมรอบด้วยชายฝั่งทะเลที่สวยงาม ซึ่งสภาพปัจจุบันได้มีการตัดถนนขึ้นไปจนถึงยอดเขา มีแนวท่อประปาและถังจ่ายน้ำประปา โครงข่ายไฟฟ้า แนวโครงข่ายโทรศัพท์ผ่าน ซึ่งนับได้ว่าโครงสร้างพื้นฐานอยู่ในชั้นที่ดี แต่อย่างไรก็ตาม ตลอดระยะเวลามากกว่า 10 ปีที่ผ่านมา เขาสามมุขไม่ได้มีการพัฒนาปรับปรุงให้เป็นสถานที่ท่องเที่ยวพักผ่อนหย่อนใจอย่างจริงจังโดยปล่อยให้มีการจับจองปลูกสร้างบ้านเรือนรุกล้ำลงไปในทะเลบริเวณเชิงเขา ซึ่งนับวันจะเพิ่มจำนวนบ้านเรือนมากขึ้น และบ้านพักตากอากาศเชิงเขาก็ถูกปล่อยปะละเลย ทำให้มีสภาพเสื่อมโทรม ต้นไม้ต่าง ๆ บนเขาเบาบางน้อยลง และที่ประการสำคัญคือ บ้านพักรับรองสำนักเลขานุการนายกรัฐมนตรีที่ตั้งอยู่เชิงเขา ซึ่งอดีตเคยเป็นที่พักรับรองของจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัตน์ และจอมพลถนอม กิตติขจร และปัจจุบันก็ยังเป็นบ้านพักรับรองเจ้าหน้าที่ระดับสูงของรัฐบาลอยู่นั้นเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวบริเวณนี้มาก เนื่องจากมีการวางมาตรการรักษาความปลอดภัยต่าง ๆ เมื่อเวลาผู้นำระดับสูงของรัฐบาลมาพักผ่อน ดังนั้นการพัฒนาใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อกิจกรรมการท่องเที่ยวต่าง ๆ ทำได้ค่อนข้างจำกัด

(4.3) บริเวณชุมชนอ่างศิลา ซึ่งเป็นชุมชนชาวประมง เขตการเพาะเลี้ยงหอยนางรม และหัตถกรรมศิลปหินอ่างศิลาที่มีชื่อเสียง ซึ่งโดยลักษณะพื้นที่ชายฝั่งทะเลทั่วไปแหลมเล็ก ๆ มีชายฝั่งทะเลโค้งบรรจบกับอ่าวบางโปรงที่ต่อเนื่องจากเขาสามมุข และมีพื้นที่สามารถพัฒนาปรับปรุงให้สถานที่ท่องเที่ยวพักผ่อนหย่อนใจตากอากาศชายทะเลได้ ตั้งแต่ปากคลองบางโปรงเลียบถนนเสม็ด-อ่างศิลา-เขาสามมุข ถึงบริเวณหัวแหลมหรือหาดศิลาทิพย์ ส่วนท่าเทียบเรือองค์การสะพานปลา สามารถพัฒนาให้เป็นศูนย์กิจกรรมพักผ่อนทางเรือและบริเวณพระตำหนักมหาราช และมหาราชินีซึ่งเป็นสถาปัตยกรรมที่สร้างในรัชกาลที่ 5 สามารถปรับปรุงให้เป็นสถานพักผ่อนหย่อนใจด้านสถาปัตยกรรมเป็นต้น แต่อย่างไรสภาพที่เป็นอยู่ปัจจุบันพื้นที่บริเวณนี้ขาดการวางแนวทางการพัฒนาเพื่อการท่องเที่ยวให้ต่อเนื่องจากหาดบางแสนและเขาสามมุข กล่าวคือพื้นที่ริมชายหาดและพื้นที่ทะเลส่วนใหญ่ขาดการจัดระเบียบการใช้ที่ดินสำหรับการเพาะเลี้ยงหอยนางรมทำให้มีการขยายพื้นที่เพาะเลี้ยงอย่างกว้างขวางและรุกล้ำพื้นที่ทะเลลึกออกไปมากขึ้นตลอดเวลา

ซึ่งนอกจากไม่ก่อให้เกิดปริมาณผลผลิตของหอยนางรมที่ควรจะเพิ่มขึ้นตามจำนวนพื้นที่แล้ว ยังทำให้พื้นที่เพาะเลี้ยงหอยนางรมที่อยู่ใกล้ชายฝั่งได้ปริมาณผลผลิตน้อยลงเป็นอุปสรรค การพักผ่อนหย่อนใจในพื้นที่ชายฝั่งและพื้นที่น้ำทะเลบริเวณนี้ ส่วนพื้นที่บริเวณหัวแหลมซึ่งเป็นทรายและเนินยื่นล้ำไปในทะเลมีเนื้อที่ประมาณ 160.39 ไร่ ที่ยังไม่ได้รับความสนใจจากภาคเอกชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการปรับปรุงให้สถานที่พักผ่อนใจเท่าที่ควร และบริเวณพระตำหนักมหาราชและมหาราชินีถูกปล่อยปละละเลย และมีการใช้อาคารสถานที่ไม่เหมาะสม โดยการใช้ตึกพระตำหนักมหาราชินีเป็นที่พักแรมของสมาชิกคุรุสภา เป็นต้น จึงทำให้ชุมชนตำบลอ่างศิลาเป็นเสมือนทางผ่านของนักท่องเที่ยวเท่านั้น

(4.4) <u>บริเวณหาดวอนนภาและพื้นที่ที่ต่อเนื่องกับหาดบางแสนตอนใต้</u> ซึ่งสภาพพื้นที่ทั่วไปเป็นแนวชายหาดที่โค้งเว้าต่อเนื่องจากหาดบางแสน ซึ่งมีพื้นที่สามารถพัฒนาให้เป็นเขตการท่องเที่ยวได้ แต่สภาพปัจจุบันพื้นที่ริมชายฝั่งบางส่วนถูกใช้เป็นที่อยู่อาศัย โดยเฉพาะส่วนที่ต่อเนื่องจากบริเวณวงเวียนบางแสน ทำให้เป็นอุปสรรคต่อการขยายพื้นที่เพื่อการพักผ่อนหย่อนใจของชายหาดบางแสน ซึ่งพื้นที่บริเวณนี้ถ้าได้มีการเวนคืนกรรมสิทธิ์ในที่ดินบางส่วนโดยเฉพาะส่วนที่อยู่ริมชายฝั่งทะเล และสร้างถนนเลียบริมชายหาดต่อเนื่องจากหาดบางแสนไปจนถึงบ้านบางแสนล่าง หาดวอนนภาแล้ว จะทำให้นักท่องเที่ยวสามารถเดินพักผ่อนหย่อนใจตลอดพื้นที่ชายฝั่งทะเลได้มากขึ้นและเป็นแนวทางการพัฒนาพื้นชายฝั่งทะเลเพื่อการท่องเที่ยวอีกด้วย

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

5. สาธารณูปโภคและสาธารณูปการ

5.1 การคมนาคมขนส่ง

5.1.1 ยานพาหนะโดยสารประจำทาง

การคมนาคมขนส่งภายในเขตสุขาภิบาลทั่วไปในปัจจุบันจะอาศัยเส้นทางถนนเป็นหลัก ส่วนการขนส่งทางน้ำ จะเป็นเส้นทางของเรือประมงที่แล่นผ่านตลอดแนวชายฝั่ง ซึ่งการคมนาคมขนส่งโดยทั่วไปกล่าวได้ว่าอยู่ในชั้นที่ดี มีถนนสายหลักตัดผ่านครอบคลุมพื้นที่โดยรอบ โดยเฉพาะอย่างยิ่งมีถนนสุขุมวิท (ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 3 บางนา-ตราด) ที่ตัดผ่านตลอดแนวเขตสุขาภิบาล มีส่วนช่วยให้สุขาภิบาลแสนสุขเป็นจุดแวะผ่านที่สำคัญแห่งหนึ่งในเส้นทางสายตะวันออกด้วย ในด้านการเดินทางติดต่อกันภายในระหว่างชุมชน หมู่บ้านของตำบลต่าง ๆ ซึ่งมีระยะทางไม่ไกลเกินไปส่วนใหญ่จะใช้การเดินทางด้วยรถจักรยานและรถจักรยานยนต์ ส่วนการเดินทางติดต่อไปยังพื้นที่ภายนอกที่มีระยะทางไกล ๆ ก็จะเดินทางด้วยรถเมล์และรถโดยสารสองแถว โดยสารประจำทางสายต่าง ๆ ได้แก่ (ดูแผนที่ 11 และตารางที่ 14 ประกอบ)

1) รถโดยสารสองแถวเล็กสายชลบุรี-อ่างศิลา วิ่งประจำทางถนนสุขุมวิท เลี้ยวเข้าถนนเสม็ด-อ่างศิลา-เขาสามมุข (ทางหลวงจังหวัดหมายเลข 3134) มีคิวรถประจำอยู่ที่ตลาดอ่างศิลา และเทศบาลเมืองชลบุรีใน พ.ศ. 2527 มีจำนวนรถที่เข้าคิว 56 คันต่อวัน อัตราค่าโดยสารตลอดสายคนละ 4 บาท ซึ่งรถสองแถวดังกล่าวนี้ยังมีการวิ่งผ่านไปยังถนนมิตรสัมพันธ์บริเวณวัดใหม่เกตุงามและถนนบ้านบึง-เสม็ด ในเขต ต.บ้านปึก และ ต.เสม็ดด้วย ซึ่งจำนวนเที่ยวเดินรถจะไม่น้อยกว่า 200 คันต่อวัน เฉลี่ย 20 คันต่อชั่วโมง (ดูตารางที่ 18 ประกอบ)

2) รถโดยสารสองแถวเล็กชลบุรี-หนองมน-บางแสน วิ่งประจำทางจากเทศบาลเมืองชลบุรี ตามแนวทางถนนสุขุมวิท ผ่าน ต.บ้านสวน ต.เสม็ด ต.ห้วยกะปิ ต.แสนสุข ถึง ตลาดแสนสุข - หนองมน และผ่านแนวถนนแยกสุขุมวิทเข้าหาดบางแสน (ทางหลวงจังหวัดหมายเลข 3137) ถึงเขาสามมุข ใน พ.ศ. 2527 มีจำนวนรถรวมประมาณ 553 คัน ส่วนใหญ่วิ่งโดยอิสระมีบางส่วนที่มีการจัดคิวบริเวณตลาดแสนสุขวิ่งระหว่างชลบุรี - หนองมน ประมาณ 20 คันต่อวัน ชลบุรี - บางแสน 20 คันต่อวัน และบริเวณปากทางแยกบางแสนวิ่งระหว่างทางแยกสุขุมวิทเข้าหาดบางแสน ประมาณ 10 คันต่อวัน อัตราค่าโดยสารระหว่างชลบุรี-หนองมน คนละ

4 บาท หนองมน-บางแสน คนละ 3 บาท เฉลี่ยจำนวนเที่ยวการเดินรถไป-กลับจะไม่น้อยกว่า 1,730 คัน เฉลี่ย 173 คันต่อชั่วโมง

3) <u>รถโดยสารสองแถวเล็กสายชลบุรี-หนองมน-ศรีราชา</u> วิ่งประจำทางจากเทศบาลเมืองชลบุรี ตามแนวถนนสุขุมวิท ผ่าน ต.บ้านสวน ต.เสม็ด ต.ห้วยกะปิ ต.แสนสุข ตลาดแสนสุขหนองมน ต.บางพระ ถึงตลาดเทศบาลตำบลศรีราชา ใน พ.ศ.2527 มีจำนวนรถรวมประมาณ 323 คัน ส่วนใหญ่วิ่งรับผู้โดยสารอิสระไม่มีคิว ค่าโดยสารตลอดสายคนละ 8 บาท เฉลี่ยจำนวนเที่ยวการเดินรถไปกลับไม่น้อยกว่า 1,320 คันต่อวัน เฉลี่ย 132 คันต่อชั่วโมง

4) <u>รถโดยสารสองแถวเล็กสายตลาดแสนสุข-หาดวอนนภา</u> วิ่งประจำทางจากตลาดสดแสนสุข ผ่านถนนสุขุมวิท ถนนแยกสุขุมวิทเข้าหาดบางแสน ถนนหาดวอนนภา ถึงหมู่บ้านบางแสนล่าง ใน พ.ศ.2527 มีจำนวนรถรวม 1 คัน ค่าโดยสารตลอดสาย คนละ 3 บาท จำนวนเที่ยวการเดินรถไป-กลับ วันละ 12 เที่ยว เวลาไม่แน่นอน

5) <u>รถเมล์โดยสารประจำทางชลบุรี-ศรีราชา</u> เป็นรถเมล์ขนาดเล็กวิ่งระหว่างสนามกีฬาจังหวัดชลบุรี ต.หนองไม้แดง ตามแนวถนนสุขุมวิท ผ่าน ต.บางทราย เทศบาลเมืองชลบุรี ต.บ้านสวน ต.เสม็ด ต.ห้วยกะปิ ต.แสนสุข ทางแยกเข้าหาดบางแสน ตลาดแสนสุข หนองมน อ.เมืองชลบุรี ถึงสุขาภิบาลอ่าวอุดม อ.ศรีราชา ใน พ.ศ.2527 มีจำนวนรถที่เข้าคิวรวม 56 คันต่อวัน เฉลี่ยจำนวนเที่ยวการเดินรถไป-กลับไม่น้อยกว่า 140 คันต่อวัน เฉลี่ย 14 คันต่อชั่วโมง ค่าโดยสารตลอดสายคนละ 7 บาท

6) <u>รถเมล์โดยสารประจำทางชลบุรี-หนองมน-บางแสน</u> เป็นรถเมล์ขนาดเล็กวิ่งระหว่างสุขาภิบาลบางทราย ตามแนวถนนสุขุมวิทผ่านเทศบาลเมืองชลบุรี ต.บ้านสวน ต.เสม็ด ต.ห้วยกะปิ ต.แสนสุข ตลาดแสนสุข หนองมน หาดบางแสน ถึงเขาสามมุข มีจำนวนรถที่เข้าคิว 14 คันต่อวัน เฉลี่ยจำนวนเที่ยวการเดินรถไป-กลับไม่น้อยกว่า 140 คันต่อวัน เฉลี่ย 14 คันต่อชั่วโมง ค่าโดยสารตลอดสายคนละ 5 บาท

7) <u>รถเมล์โดยสารประจำทางชลบุรี-สัตหีบ</u> เป็นรถเมล์ขนาดกลางวิ่งระหว่างเทศบาลเมืองชลบุรี ตามแนวถนนสุขุมวิท ผ่านทางแยกเข้า

หาดบางแสน ตลาดแสนสุขหนองมน ต.บางพระ เทศบาลตำบลศรีราชาถึงสัตหีบ ใน พ.ศ.2527 มีรถที่เข้าคิว 20 คันต่อวัน เฉลี่ยจำนวนเที่ยวการเดินรถไม่น้อยกว่า 80 คันต่อวัน เฉลี่ยชั่วโมงละ 8 คัน ค่าโดยสารตลอดสาย 15 บาท

8) รถเมล์โดยสารประจำทางสายตะวันออก (บ.ข.ส.) เป็นรถเมล์โดยสารขนาดใหญ่ที่วิ่งระหว่างกรุงเทพมหานครกับจังหวัดต่าง ๆ ในชายฝั่งทะเลตะวันออก ตามแนวถนนสุขุมวิท (ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 3 บางนา-ตราด) ซึ่งผ่านเขตสุขาภิบาลแสนสุข และแวะจอดที่ตลาดแสนสุขหนองมนทั้งเที่ยวไป-กลับของแต่ละวันใน พ.ศ.2527 ได้แก่

เส้นทาง (สาย)	จำนวนรถ (คัน)	จำนวนเที่ยวเดินรถต่อวัน		ค่าโดยสารตลอดสาย (บาท)
		ไปจาก กทม. (เที่ยว/วัน)	เข้าสู่ กทม. (เที่ยว/วัน)	
กรุงเทพฯ - ตราด	10	6	6	74
กรุงเทพฯ - จันทบุรี	20	14	12	60
กรุงเทพฯ - ประแส	4	4	4	52
กรุงเทพฯ - ระยอง	38	32	30	38
กรุงเทพฯ - บ้านค่าย	11	9	9	44
กรุงเทพฯ - สามย่าน	3	4	4	50
กรุงเทพฯ - สัตหีบ	20	26	26	34
กรุงเทพฯ - พัทยา	19	30	26	32
กรุงเทพฯ - ศรีราชา	26	32	28	23
รวม	151	157	145	-

(ที่มา : บริษัทขนส่งจำกัด เอกมัย ตารางแสดงเส้นทางและเวลาการเดินรถสายตะวันออกเลียบฝั่งทะเล พ.ศ.2527)

ซึ่งจะเห็นได้ว่าสุขาภิบาลแสนสุขอยู่ในทำเลที่ตั้งที่ดี มีเส้นทางสายหลักถนนสุขุมวิทตัดผ่าน จึงทำให้ประชาชนโดยทั่วไปมีความสะดวกในด้านการเดินทางติดต่อระหว่างเทศบาลเมืองชลบุรี เทศบาลตำบลศรีราชา กรุงเทพมหานคร และจังหวัดชายฝั่งทะเลอื่น ๆ ของภาคตะวันออก ซึ่งศูนย์กลางการคมนาคมขนส่งนั้นจะมีอยู่ 2 บริเวณด้วยกันคือ บริเวณย่านการค้าตลาดแสนสุข หนองมน ซึ่งจะเป็นศูนย์การคมนาคมขนส่งรองจากเทศบาลเมืองชลบุรีที่เป็นจุดแวะจอดของรถโดยสารประจำทางสายต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งจะเป็นจุดแวะจอดป้ายรองสุดท้ายก่อนเข้าสู่กรุงเทพมหานคร และจุดแวะจอดป้ายที่สองจากกรุงเทพมหานครของรถโดยสารประจำทางสายตะวันออกด้วย ซึ่งในแต่ละวันจะมีผู้เดินทางและยานพาหนะที่แล่นผ่านและแวะจอดที่ตลาดแสนสุขเป็นจำนวนมาก จากการสำรวจและแจงนับเมื่อวันศุกร์ที่ 30 มีนาคม และวันอาทิตย์ที่ 1 เมษายน พ.ศ.2527 (ดูตารางที่ 14 และ 15 ประกอบ) จะมีผู้ที่เดินทางเข้ามาด้วยรถโดยสารประจำทางไม่น้อยกว่า 7,653 คน และ 10,739 คน โดยเป็นผู้ที่เดินทางมาจากรถเมล์โดยสาร บ.ข.ส. 445 คน และ 409 คน รถเมล์โดยสารระหว่างอำเภอ 1,080 คน และ 1,080 คน รถโดยสารสองแถวเล็ก 6,128 คน และ 9,250 คน นอกจากนี้ยังมีนักท่องเที่ยวและผู้ที่เดินทางโดยขับขี่ยานพาหนะประเภทต่าง ๆ เข้ามาจอดและแวะผ่านในแต่ละวันเป็นจำนวนมากอีกด้วย ซึ่งจะช่วยส่งเสริมสภาพการค้าบริเวณตลาดแสนสุข หนองมน เพิ่มมากขึ้น ส่วนบริเวณตลาดอ่างศิลาจะเป็นศูนย์การคมนาคมขนส่งและการเดินทางของประชาชนที่อาศัยอยู่บริเวณพื้นที่ตอนกลางของสุขาภิบาลในเขต ต.บ้านปึก ต.เสม็ด ต.แสนสุข และ ต.อ่างศิลา โดยอาศัยรถโดยสารสองแถวสายชลบุรี-อ่างศิลา เดินทางไปสู่เขตเทศบาลเมืองชลบุรี หรือถนนสุขุมวิทเพื่อที่เดินทางต่อไปยังพื้นที่ต่าง ๆ

5.1.2 ถนนและการจราจร

สภาพโครงข่ายโดยทั่วไป จะมีถนนสายหลักที่สำคัญไม่กี่สายที่ตัดผ่านพื้นที่ของสุขาภิบาล การคมนาคมขนส่งติดต่อกันภายในระหว่างชุมชน หมู่บ้าน ส่วนใหญ่จะเป็นถนนซอย ที่แคบ คดเคี้ยว และไม่ได้ราดยาง (ดูแผนที่ . 11 ประกอบ) ส่วนถนนสายหลักและถนนซอยที่สำคัญบางสายยังขาดการปรับปรุงให้สอดคล้องกับสภาพการจราจรในปัจจุบัน ซึ่งสภาพถนนและการจราจรของถนนสายต่าง ๆ พิจารณาได้ดังนี้

1) ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 3 ถนนสุขุมวิท (บางนา-ตราด) เป็นถนนราดยางสายหลักที่สำคัญ ที่เชื่อมระหว่างกรุงเทพฯ กับจังหวัด

ชายฝั่งทะเลของภาคตะวันออก และได้ตัดผ่านตลอดแนวเขตพื้นที่สุขาภิบาล จึงมีส่วนทำให้เกิดการขยายตัวของความเจริญต่าง ๆ ไปตามแนวถนนสายนี้ ซึ่งสภาพถนนโดยทั่วไปอยู่ในชั้นที่ดี ผิวจราจรราดยาง แบ่งเป็น 4 ช่องทางจราจร กว้างช่องทางละ 3.5 เมตร รวม 14 เมตร มีพื้นที่ทางเดินเท้ากว้างด้านละ 3.5 เมตร ลักษณะถนนจะยกพื้นสูงและมีเกาะกลางถนนที่เป็นร่องดูดิน กว้างประมาณ 4 เมตร แบ่งผิวจราจรออกเป็นด้านละ 2 ช่องทาง ยกเว้นบริเวณช่วงหน้าวัดแจ้งเจริญดอน ตลาดแสนสุข หนองมน ถึงปั๊มน้ำมันเอสโซ่ที่ผิวจราจรจะเป็นที่ราบไม่มีเกาะกลางถนน สภาพการจราจรทั่วไปอยู่ในชั้นดี เฉลี่ยปริมาณการจราจรที่แล่นผ่าน 23,203 คัน/วัน แต่จะมีปัญหาการจราจรอยู่บ้างที่บริเวณรอบ ๆ ตลาดแสนสุข หนองมน จากการสังเกตพบว่าในช่วงวันหยุดสุดสัปดาห์จะมียานพาหนะประเภทต่าง ๆ เป็นจำนวนมากที่เข้ามาแวะจอดบริเวณ 2 ฝากถนนสุขุมวิทช่วงธนาคารกรุงเทพพาณิชยการจำกัด ทางทิศเหนือ ถึงธนาคารกรุงเทพจำกัด ทางทิศใต้ จากการสำรวจในวันอาทิตย์ที่ 1 เมษายน พ.ศ.2527 (ดูตารางที่ 14 ประกอบ) จะมียานพาหนะประเภทต่าง ๆ ที่เข้าจอดไม่น้อยกว่า 5,648 คัน เฉลี่ย 564.8 คันต่อชั่วโมง ซึ่งช่วงเวลาที่มีการแวะจอดมากที่สุดระหว่าง 14.00 น. - 18.00 น. จะมีจำนวนไม่น้อยกว่า 2,285 คัน เฉลี่ยชั่วโมงละ 571.25 คัน ซึ่งลักษณะการจอด ผู้ขับขี่จะพยายามนำรถเข้าจอดใกล้กับบริเวณตลาดแสนสุขให้มากที่สุด การจอดมักจะทำตามอำเภอใจ ไม่จอดในช่องเส้นขาวที่ทางตำรวจกำหนดไว้ให้ ทำยรถและรถบางคันจอดซ้อนกันจนล้ำออกมาสู่ช่องทางจราจรทำให้ช่องทางจราจรที่มีแต่เดิม 4 ช่อง เหลือเพียง 2 ช่อง สภาพการจราจรยังขาดสัญญาณไฟ เครื่องหมายจราจร การจัดระบบการเดินรถรอบตัวตลาดแสนสุขยังไม่ดีพอ ป้ายรถโดยสารประจำทางอยู่ใกล้กับตลาดแสนสุขมากเกินไป และการจอดรถรับผู้โดยสารของรถโดยสารสองแถวต่าง ๆ ยังขาดความเป็นระเบียบมีการจอดแย่งรับผู้โดยสารล้ำออกมาในช่องทางจราจร ซึ่งจำนวนรถโดยสารสองแถวจะมีจำนวนไม่น้อยกว่า 800 คัน คิดเป็นเที่ยวเดินรถไม่ต่ำกว่า 3,050 คัน/วัน เฉลี่ยชั่วโมงละ 305 เที่ยว หรือ 1 นาทีจะมีรถอย่างน้อย 5 คัน ที่จะผ่านเข้ามารับผู้โดยสาร นอกจากนี้ยังมีรถมอเตอร์ไซค์โดยสารประจำทาง บ.ข.ส. และประจำทางระหว่างอำเภอไม่น้อยกว่า 293 คัน เฉลี่ยชั่วโมงละ 29.3 คัน ที่เข้ามาจอดรับผู้โดยสารด้วย ซึ่งการจอดรับผู้โดยสารนี้จะใช้เวลามากกว่า 1 นาที/คัน บางคันจะมีการจอดรอรับผู้โดยสารจนกว่าจะพอใจและมีการใช้ป้ายรถโดยสารประจำทางจัดเป็นคิวรถสองแถวที่จอดชิดช่องทางจราจร นอกจากนี้

ก็เป็นความไม่มีระเบียบในการเดินข้ามถนนของประชาชนทั่วไป ผู้ที่เดินทางและนักท่องเที่ยวที่มากับยานพาหนะประเภทต่าง ๆ ที่มักจะเดินข้ามตามความพอใจ เนื่องจากขาดสะพานลอยและจุดกำหนดให้เดินข้ามที่เหมาะสมและเพียงพอ ซึ่งสภาพปัญหาต่าง ๆ ที่เป็นอยู่นี้ จึงทำให้เกิดปัญหาการจราจรติดขัดขึ้นบริเวณตลาดแสนสุขหนองมน ซึ่งสาเหตุที่สำคัญคือยังขาดการจัดระเบียบการจราจรที่ดีพอ และขาดสถานที่สำหรับจอดยานพาหนะต่าง ๆ ที่เหมาะสม ที่จะช่วยระบายและรองรับยานพาหนะที่เข้ามาแวะจอดในวันหยุดสุดสัปดาห์และวันหยุดเทศกาลต่าง ๆ ซึ่งจากการคาดประมาณจำนวนยานพาหนะประเภทต่าง ๆ ที่จะเดินทางเข้ามาแวะจอด และความต้องการพื้นที่จอดรถในวันหยุดสุดสัปดาห์ของ พ.ศ.2530 พ.ศ.2535 และ พ.ศ.2540 (ดูหน้าที่ 130 ประกอบ) จะมีพบว่าจะมีจำนวนยานพาหนะไม่น้อยกว่า 6,216 คัน พ.ศ.2530 6,978 คัน พ.ศ.2535 และ 7,832 คัน พ.ศ.2540 ซึ่งต้องการพื้นที่จอดยานพาหนะ 3,103.59 ตารางเมตร ใน พ.ศ.2530 3,484.04 ตารางเมตร พ.ศ.2535 3,910.44 ตารางเมตร พ.ศ.2540 ซึ่งคาดว่าจะทำให้เกิดปัญหาในด้านการจราจรบริเวณตลาดแสนสุข หนองมนมากยิ่งขึ้น

2) <u>ทางหลวงจังหวัดหมายเลข 3134</u> เป็นถนนราดยางที่แยกจากถนนสุขุมวิท ผ่าน ต.เสม็ด ต.อ่างศิลา เชื่อมต่อกับทางหลวงจังหวัดหมายเลข 3137 ที่เขาสามมุข มีความยาวประมาณ 9.3 กิโลเมตร กว้าง 14 เมตร เป็นผิวจราจร 8 เมตร ทางเดินเท้าข้างละ 3 เมตร สภาพถนนอยู่ในขั้นที่ดีมีปริมาณการจราจรเฉลี่ย 3,026 คัน/วัน สภาพการจราจรคล่องตัว แต่จะมีปัญหาในบริเวณตลาดอ่างศิลา ซึ่งในวันหยุดสุดสัปดาห์จะมียานพาหนะ นักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาแวะจอดเป็นจำนวนมาก จากการสำรวจในวันอาทิตย์ที่ 25 มีนาคม พ.ศ.2527 (ดูตารางที่ 18 ประกอบ) จะมียานพาหนะประเภทต่าง ๆ ที่เข้ามาแวะจอดไม่น้อยกว่า 675 คัน เฉลี่ยชั่วโมงละ 67.5 คัน โดยเป็นยานพาหนะของนักท่องเที่ยวไม่น้อยกว่า 475 คัน เฉลี่ยชั่วโมงละ 47.5 คัน ซึ่งลักษณะการจอดจะรวมกลุ่มกันบริเวณทางโค้งโรงเรียนพระ-คำหนักมหาราช 2 ฝากแนวถนนเข้าตลาดสายใน จึงทำให้ช่องทางจราจรคับแคบประกอบกับขาดการจัดระเบียบจราจร ที่อนุญาตให้รถแล่นสวนทางกันได้ จึงทำให้เกิดปัญหาการจราจรติดขัด บางครั้งอาจจะเป็นอันตรายของการเบียดเสียดกันระหว่างรถที่จอดกับรถที่แล่นสวนผ่านอีกด้วย

3) <u>ทางหลวงจังหวัดหมายเลข 3137</u> เป็นถนนราดยางที่แยกจากถนนสุขุมวิท เข้าสู่หาดบางแสน และเขาสามมุข มีความยาวตลอดสายประมาณ 6 กิโลเมตร มีความกว้าง 14 เมตร เป็นผิวจราจร 8 เมตร ทางเท้าข้างละ 3 เมตร และมีพื้นที่ว่างเป็นเขตทางหลวงข้างละ 10 เมตร สภาพถนนอยู่ในเกณฑ์ที่ดี ปริมาณการจราจรเฉลี่ย 4,931 คัน/วัน ซึ่งถนนสายนี้จะแยกออกเป็นถนนเลียบหาดด้านในถนนเลียบหาดด้านนอก และถนนเดินเท้าเลียบริมชายหาด ตลอดแนวหาดบางแสน ซึ่งถนนเลียบชายหาดด้านนอกจะราดยางและมีความกว้างถนนเท่ากับถนนสายหลัก ส่วนถนนเลียบริมชายหาด เป็นถนนคอนกรีตเสริมเหล็ก กว้างประมาณ 3 เมตร ยาว 2.46 กิโลเมตร สภาพทั่วไปมีความคับแคบไม่เพียงพอต่อจำนวนนักท่องเที่ยวที่จะใช้เป็นทางเดินพักผ่อนหย่อนใจ และถนนเลียบชายหาดด้านใน เป็นถนนคอนกรีตมีผิวจราจรกว้างประมาณ 6 เมตร ยาวประมาณ 2.46 กิโลเมตร มีพื้นที่จอดยานพาหนะจากซอย 2 ถึงหัวหาดทางทิศเหนือด้านซ้ายมือกว้างประมาณ 2.5 เมตร ทางด้านขวามือประมาณ 3 เมตร ซึ่งสภาพการจราจรมีความคับคั่งอย่างมากในวันหยุดสุดสัปดาห์ ที่จะมีปัญหาในด้านการจราจรและพื้นที่จอดยานพาหนะ (ดูรายละเอียดหน้าที่ 161 ประกอบ) จึงอาจจะกล่าวได้ว่าตลอดแนวถนนสายนี้จะมีปัญหาในด้านการจราจร ที่พื้นผิวจราจรมีความคับแคบไม่เพียงพอต่อปริมาณจราจรที่เข้าออกได้ นอกจากนี้ยังขาดป้ายเครื่องหมายและสัญญาณไฟจราจร ตลอดแนวถนนและบริเวณทางแยกซอยต่าง ๆ โดยเฉพาะบริเวณปากทางแยกสุขุมวิทเข้าหาดบางแสน ซึ่งจะมียานพาหนะที่เลี้ยวเข้าออกเป็นจำนวนมาก ซึ่งอาจจะก่อให้เกิดอุบัติเหตุของการจราจรได้

4) <u>ทางหลวงจังหวัดหมายเลข 3144</u> เป็นถนนราดยางที่แยกจากถนนสุขุมวิท ไปยังอ่างเก็บน้ำบางพระ มีความยาวประมาณ 10.8 กิโลเมตร ความกว้างถนน 12 เมตร เป็นผิวจราจร 8 เมตร เป็นทางเดินเท้าข้างละ 2 เมตร สภาพถนนอยู่ในขั้นที่ดี มีปริมาณจราจรเฉลี่ยในปี 2525 1,873 คัน/วัน ซึ่งถนนสายนี้ส่วนใหญ่จะมีรถยนต์บรรทุก 10 ล้อ บรรทุกหัวมันและแป้งมันสำปะหลัง มันเส้น หิน ดินทราย ผ่านเข้าออกจำนวนมาก จึงอาจเกิดอุบัติเหตุอันตรายได้เนื่องจากยังขาดสัญญาณไฟจราจรบริเวณทางแยกเข้าออกของถนน

5) ถนนเปรมใจราษฎร์ เป็นถนนราดยางสายรองที่แบ่งเขตตำบลแสนสุขกับตำบลเหมือง ซึ่งแยกจากถนนสุขุมวิท บริเวณตรงข้ามกับทางแยกบางแสนและสถานีตำรวจทางหลวง ถนนนี้มีความยาวประมาณ 3.2 กิโลเมตร ความกว้างเฉลี่ยละตลอดสาย 6 เมตร ถนนนี้มีความสำคัญที่ถือเสมือนทางสายหลักของชุมชนในตำบลเหมืองในการติดต่อกับตลาดแสนสุข หรือถนนสุขุมวิท สภาพถนนโดยทั่วไปยังไม่ดีนัก คือ มีพื้นผิวจราจรแคบ ขาดทางเดินเท้า บางช่วงของถนนเป็นหลุมเป็นบ่อ และยังไม่ได้มีการราดยาง

6) ถนนมิตรสัมพันธ์ เป็นถนนราดยางสายรองที่เชื่อมระหว่างตัวตลาดแสนสุขกับชุมชนตำบลบ้านปึก และตำบลอ่างศิลา มีความยาว 6.2 กิโลเมตร ความกว้างถนนเฉลี่ย 10 เมตร เป็นผิวจราจร 6 เมตร ทางเดินเท้าข้างละ 2 เมตร เป็นถนนราดยางบางช่วงใกล้บริเวณตลาดเป็นคอนกรีตเสริมเหล็ก สภาพถนนอยู่ในชั้นที่ดี

7) ถนนหาดวอนนภา เป็นถนนราดยางที่เชื่อมระหว่างหาดบางแสนกับถนนสุขุมวิท มีความยาวประมาณ 3 กิโลเมตร ความกว้างถนนตลอดสายเฉลี่ย 8 เมตร เป็นถนนลาดยาง สภาพถนนอยู่ในชั้นดีพอใช้ คือ มีบางช่วงที่เป็นหลุมเป็นบ่อ บางช่วงของถนนแคบไม่มีทางเดินเท้า และบางช่วงยังไม่ได้ราดยาง

8) ถนนสันติเกษม เป็นถนนที่แยกจากสุขุมวิทบริเวณตรงข้ามวัดตาล้อมตัดผ่านกลางของชุมชนที่ตลาดแสนสุข เป็นถนนที่ประชาชนในเขตตำบลเหมืองและส่วนที่อยู่ขอบนอกตัวตลาดออกไป นิยมใช้เป็นทางคมนาคมเข้าสู่ตัวตลาดแสนสุข เป็นถนนลาดยาง บางช่วงเป็นคอนกรีตเสริมเหล็กมีความยาวประมาณ 1 กิโลเมตร ความกว้างเฉลี่ยตลอดถนน 11 เมตร เป็นผิวจราจร 8 เมตร เป็นทางเดินเท้าข้างละ 1.50 เมตร สภาพถนนอยู่ในชั้นดี แต่มีความคับแคบ พื้นผิวจราจรบางส่วนถูกใช้ที่จอดรถ ทำให้เกิดปัญหาการจราจร

9) ถนนเสม็ดบ้านปึก เป็นถนนราดยางที่แยกจากถนนมิตรสัมพันธ์ที่บริเวณสถานีอนามัยบ้านปึก ผ่านตำบลเสม็ดเชื่อมกับทางหลวงจังหวัดหมายเลข 3134 มีความยาวประมาณ 1.9 กิโลเมตร กว้างเฉลี่ยตลอดสาย 12 เมตร เป็นผิวจราจร 6 เมตร ทางเดินเท้าข้างละ 2 เมตร สภาพถนนอยู่ในชั้นที่ดี มีความสำคัญที่ช่วยให้ประชาชนในตำบลบ้านปึกสามารถเดินติดต่อกับตัวเมืองชลบุรีได้สะดวกขึ้น

จากการศึกษาจะเห็นได้ว่า ถนนสายหลักสายรองของสุขาภิบาลจะมีปัญหาที่เกี่ยวกับความคับแคบของถนนและพื้นผิวจราจร การปัญหาการจราจรที่ติดขัดในถนนบางสาย รวมทั้งสภาพของผิวจราจรบางสายที่ทรุดโทรมเป็นหลุมเป็นบ่อ บางช่วงยังไม่ได้ราดยาง เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีถนนซอยบางสายที่มีความสำคัญที่ประชาชนได้ใช้เป็นทางการคมนาคม ซึ่งช่วยย่นระยะทางการติดต่อระหว่างชุมชนของหมู่บ้านต่าง ๆ กับตัวตลาดแสนสุข หาดบางแสน ถนนสุขุมวิท ได้แก่ ถนนซอยเนตรดี ๑ เป็นถนนซอยราดยางซึ่งเชื่อมติดต่อระหว่างถนนหาดวอนนภามหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ กับถนนสุขุมวิทและตลาดแสนสุข ซึ่งสภาพถนนยังไม่ดีเท่าที่ควร คือ มีความคับแคบ คดเคี้ยวไปมาและบางบริเวณเป็นหลุมเป็นบ่อ ซอยสวนกล้วยไม้ เป็นถนนซอยราดยางแยกจากถนนสายสุขุมวิท บางแสน (3137) ตรงบริเวณหน้าสนามกีฬาของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒเชื่อมต่อกับวัดแสนสุข สภาพถนนซอยมีความคับแคบและคดเคี้ยวไปมา ซึ่งบริเวณนี้ต่อไปในอนาคตจะเป็นเขตที่อยู่อาศัยหนาแน่น เนื่องจากมีโครงการหมู่บ้านจัดสรรเกิดขึ้นหลายโครงการ ถนนซอยหลังตลาดเป็นถนนซอยลาดยางที่แยกจากถนนสายสุขุมวิท - บางแสน (3137) ผ่านหลังตลาดแสนสุขเชื่อมต่อกับถนนซอยเนตรดี ๑ สภาพถนนมีความคับแคบและคดเคี้ยวไปมา ถนนซอยเชื่อมระหว่างถนนมิตรสัมพันธ์ที่บริเวณสถานีอนามัยตำบลบ้านปึกกับถนนสุขุมวิท สภาพมีความแคบและคดเคี้ยว เป็นต้น ซึ่งถนนซอยเหล่านี้ถ้าได้มีการปรับปรุงสภาพถนนดังกล่าวให้ดีขึ้นแล้ว ก็จะเป็นถนนสายรองที่จะรองรับความเจริญที่เกิดขึ้นในอนาคต ซึ่งจะช่วยการคมนาคมติดต่อสะดวกมากยิ่งขึ้น

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

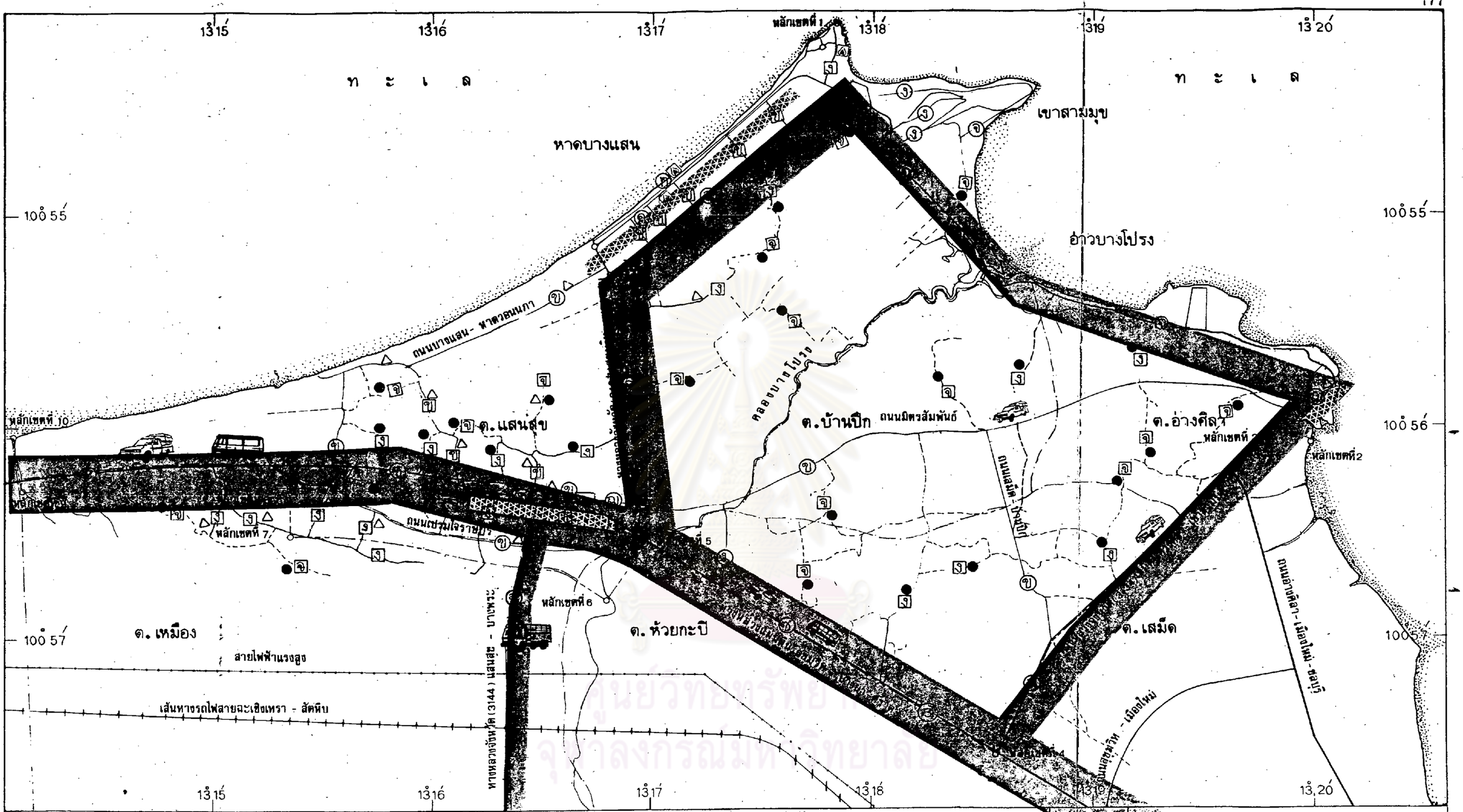

แผนที่สุขาภิบาลแสนสุข อ.เมือง จ.ชลบุรี

แสดงะโครงข่ายการคมนาคมขนส่ง

มาตราส่วน 1 : 31,600 0 .316 .632 1.264 กม.

—·—·— เส้นแนวเขตตำบล

—o— — — —o— เส้นแนวเขตและหลักเขตสุขาภิบาล

——— ถนน.ซอยที่ราดยาง

- - - - - ถนน.ซอยไม่ได้ราดยาง

น.

สัญลักษณ์

—o— ถนนสายหลักสายรอง —□— ถนนซอย 1/

ขนาดและสภาพของถนน ความกว้างหน่วยเป็นเมตร ผิวจราจรราดยาง

L TRAFFIC LANES ช่องทางจราจร S SIDE WALK ช่องทางเดินเท้า

P PARKING ที่จอดรถ G GREEN ที่ปลูกต้นไม้ หรือพื้นที่ว่างสีเขียว

M MEDIAN เกาะกลางถนน

สภาพถนน ▲ คับแคบไม่เพียงพอต่อปริมาณจราจรในวันหยุดราชการต่าง ๆ

△ คับแคบไม่เพียงพอต่อปริมาณจราจรในวันปกติ

● คับแคบ คดเคี้ยว ไม่ได้ราดยาง เป็นหลุม เป็นบ่อ

หมายเหตุ ⓝ ⓐ ⓜ เป็นถนนคอนกรีตเสริมเหล็ก

2/ ปริมาณจราจร พ.ศ. 2525

1,873 คัน/วัน

3,026 คัน/วัน

4,931 คัน/วัน

23,203 คัน/วัน

ยานพาหนะขนส่งประจำทาง

รถสองแถวเล็ก รถบรรทุก10ล้อ

รถเมล์เล็ก รถเมล์ บ.ข.ส.

บริเวณที่มีปัญหาด้านจราจร

ที่มา : 1/ จากการสำรวจ (27-30 มี.ค.2527), 2/ กรมทางหลวง

แผนที่ 11

การศึกษาเพื่อเสนอแนะแนวทางการ
พัฒนาชุมชนสุขาภิบาลแสนสุข
อ.เมือง จ. ชลบุรี
โดย นายณรงค์ พิระภิญโญ
ภาควิชา การวางแผนภาคและเมือง
บัณฑิตวิทยาลัย
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

5.2 ไฟฟ้า

การให้บริการด้านไฟฟ้าในเขตสุขาภิบาลแสนสุขอยู่ในความรับผิดชอบของการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคบางแสน ซึ่งขึ้นตรงต่อการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคชลบุรีอีกต่อหนึ่ง โดยได้รับกระแสไฟฟ้าแรงสูงจากการไฟฟ้าฝ่ายผลิตขนาด 115 - 230 kv. ผ่านสถานีแปลงความดันที่ชลบุรี (Substation) เพื่อเปลี่ยนเป็นกระแสไฟฟ้าแรงสูงขนาด 22 kv. โดยมีโครงข่ายรองขนาดสายไฟแรงสูง เท่ากับ 95 120 และ 185 แอมแปร์ วางตามแนวถนนสายสำคัญต่าง ๆ ทั้งในเขตและนอกเขตสุขาภิบาล (ดูแผนที่ที่ 12) และมีสายไฟฟ้าแรงต่ำขนาด 230 v. ที่แปลงแยกจากสายไฟฟ้าแรงสูง เพื่อใช้ในกิจการต่าง ๆ วางเป็นแนวโครงข่ายอยู่ทั่วไป ซึ่งจากการสำรวจพบว่า โครงข่ายสายไฟฟ้าแรงต่ำนี้เข้าถึงทุกชุมชนหมู่บ้านต่าง ๆ ทั้งในเขตและนอกเขตสุขาภิบาล ซึ่งประชาชน และบ้านเรือนส่วนใหญ่มีไฟฟ้าใช้ ยกเว้นบางบริเวณที่ยังไม่มีบ้านเรือนอาศัยหรือห่างไกลโครงข่ายสายไฟฟ้ามากเกินไป ซึ่งทำให้ค่าใช้จ่ายของผู้ที่จะขออนุญาติขยายเขตและติดตั้งไฟฟ้าสูงเกินกว่าขีดความสามารถที่จะทำได้ เนื่องจากการไฟฟ้าคิดค่าบริการติดตั้งและขยายเขตตามระยะทางที่ห่างจากแนวโครงข่าย ในด้านการให้บริการไฟฟ้าสาธารณะได้แก่ การติดตั้งดวงไฟเพื่อให้แสงสว่างบริเวณถนน ตรอก ซอย หรือทางเกวียน อยู่ในความรับผิดชอบของการไฟฟ้าและสุขาภิบาล ที่ยังจัดให้บริการไม่ทั่วถึงโดยเฉพาะบริเวณที่เปลี่ยว ซึ่งอาจจะเป็นอันตรายต่อชีวิตและทรัพย์สินของผู้ที่สัญจรไปมาได้ เช่น บางช่วงของถนนเปรมใจราษฎร์ ถนนมิตรสัมพันธ์ ถนนสายเสม็ด- อ่างศิลา - เขาสามมุข ตอนช่วงบ้านปากโรงนาค - เขาสามมุข ถนนบ้านปึก - เสม็ด - สุขุมวิท ตลอดสายและถนนหาดวอนนภา ตอนช่วงโรงเรียนสาธิต ม.ศ.ว. ถึง หมู่บ้านหาดวอน ซึ่งถนนเหล่านี้เป็นถนนสายสำคัญ ที่มีบางช่วงดังกล่าวยังไม่ได้ติดตั้งดวงไฟให้แสงสว่าง นอกนี้ยังมีบริเวณถนน ตรอก ซอย ที่ตัดผ่านหมู่บ้าน ชุมชนต่าง ๆ ที่สมควรจะติดตั้งดวงไฟให้แสงสว่าง เช่น ถนนซอยแยกจากถนนเปรมใจราษฎร์ เข้าสู่ชุมชนบริเวณวัดท้ายดอน หมู่ที่ 3 ต. เหมือง ถนนซอยเนตรดี 1 ที่ตัดสู่หาดวอนนภา ถนนซอยหนองมาบนิยม ที่แยกจากถนนสาย 3137 (สุขุมวิท - บางแสน - เขาสามมุข) ตัดเชื่อมกับซอยเนตรดี 1 ถนนซอยกล้วยไม้ ถนนซอยแยกสุขุมวิทเข้าวัดบางเป้งและถนนซอยแยกสุขุมวิท - เสม็ด - บ้านปึก ซึ่งถนนซอยเหล่านี้ซึ่งเป็นเส้นทางที่มีประชาชนสัญจรเป็นประจำ สำหรับจำนวนประชากร บ้านเรือน ปริมาณกระแสไฟฟ้าที่ได้รับบริการในเขตสุขาภิบาลนั้น (ดูตารางที่23 ประกอบ)

ซึ่งจะเห็นได้ว่า พ.ศ.2519 ในเขตสุขาภิบาล มีจำนวนประชากร 25,498 คน บ้านเรือน 4,006 หลัง ที่มีไฟฟ้าใช้ ยังเหลือประชากรอีก 3,933 คน บ้านเรือน 618 หลัง ที่ไม่มีไฟฟ้าใช้ ส่วน พ.ศ.2525 ประชากรและบ้านเรือนในเขตสุขาภิบาลจะมีไฟฟ้าใช้และประชากร 11,184 คน บ้านเรือน 1,838 หลัง นอกเขตสุขาภิบาลจะมีไฟฟ้าใช้ด้วย แสดงว่าในช่วง 6 ปีที่ผ่านมาได้มีการขยายเขตการให้บริการอย่างกว้างขวาง ซึ่งปริมาณการใช้กระแสไฟฟ้าใน พ.ศ.2519 มีใช้เพียง 5,681,924 kw/h. ซึ่งน้อยกว่าที่ควรจะเป็นจริงที่ต้องการ 6,558,466 kw/h. เท่ากับ 87,654 kw/h. ส่วน พ.ศ.2525 ปริมาณกระแสไฟฟ้าที่ใช้เท่ากับ 34,067,648 kw/h. จะเป็นของสุขาภิบาลประมาณ 25,389,015 kw/h. และเป็นของนอกเขตสุขาภิบาลประมาณ 8,678,633 kw/h. จะเห็นได้ว่าปริมาณการใช้กระแสเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว เนื่องจากมีการขยายการให้บริการออกไปสู่ชุมชนนอกเขตสุขาภิบาลข้างเคียงและการเพิ่มขึ้นในด้านที่อยู่อาศัย การค้า อุตสาหกรรมอื่น ๆ ด้วย ซึ่งมีอัตราการเพิ่มเฉลี่ย 25.3%

ซึ่งจำนวนปริมาณกระแสไฟฟ้าที่ต้องการใช้ในอนาคตอาจจะมีมากกว่าที่เป็นอยู่ปัจจุบัน โดยเฉพาะ ถ้ามีการขยายตัวด้านอุตสาหกรรม การค้า และบริการ จำนวนมากเกิดขึ้น แต่อย่างไรก็ตามก็ไม่เป็นปัญหาด้านการขาดแคลน เนื่องจากปัจจุบันได้มีการก่อสร้างโรงงานผลิตกระแสไฟฟ้าด้วยพลังงานก๊าซ ที่อำเภอบางประกง จังหวัดฉะเชิงเทรา ที่สามารถจ่ายกระแสไฟฟ้าไปยังส่วนต่าง ๆ ของภาคตะวันออกได้อย่างเพียงพอ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 23 แสดงจำนวนประชากร บ้านเรือน และการเปลี่ยนแปลงปริมาณกระแสไฟฟ้าที่ใช้บริโภคในเขตสุขาภิบาลแม่สุย พ.ศ. 2519 - 2525

ปี	เขตสุขาภิบาล		ประชากร			บ้านเรือน			ปริมาณกระแสไฟฟ้าบริโภค	อัตราส่วนบ้าน : ปริมาณกระแสไฟฟ้า	ปริมาณกระแสไฟฟ้า			การเปลี่ยนแปลงปริมาณกระแสไฟฟ้า พ.ศ.2519 - 2525 เขต ส.	อัตราเพิ่มเฉลี่ย % ต่อปี C.R.
	ประชากร	บ้านเรือน	ใช้ไฟฟ้า รวม	ส. ไม่ใช้ไฟฟ้า	นอกเขต ส.ใช้ไฟฟ้า	ใช้ไฟฟ้า	ส. ไม่ใช้ไฟฟ้า	นอกเขต ส.ที่ใช้ไฟฟ้า			ที่ต้องการใน ส.	ที่ ส. ขาดแคลน	ที่ใช้ นอกเขต ส.		
	(1)	(2)	(3)=(1)+(2)+(3)	(4)=(3)-(1)	(5)=(3)-(1)	(6)	(7)=(6)-(2)	(8)=(6)-(2)	(9)	(10)=(9)÷(6)	(11)=(9)÷(6)+(2)	(12)=(9)-(11)	(13)=(9)-(11)	(14)=(11)ปี25-(11)ปี19	(15)
2519	29,431	4,624	25,498	-3,933	-	4,006	618	-	5,681,924	1,418.35	6,558,466	-876,542	-	18,830,549	25.3
2525	32,718	5,377	43,902	-	11,184	7,215	-	1,838	34,067,648	4,721.78	25,389,015	-	8,678,633		

ที่มา : สำนักงานการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

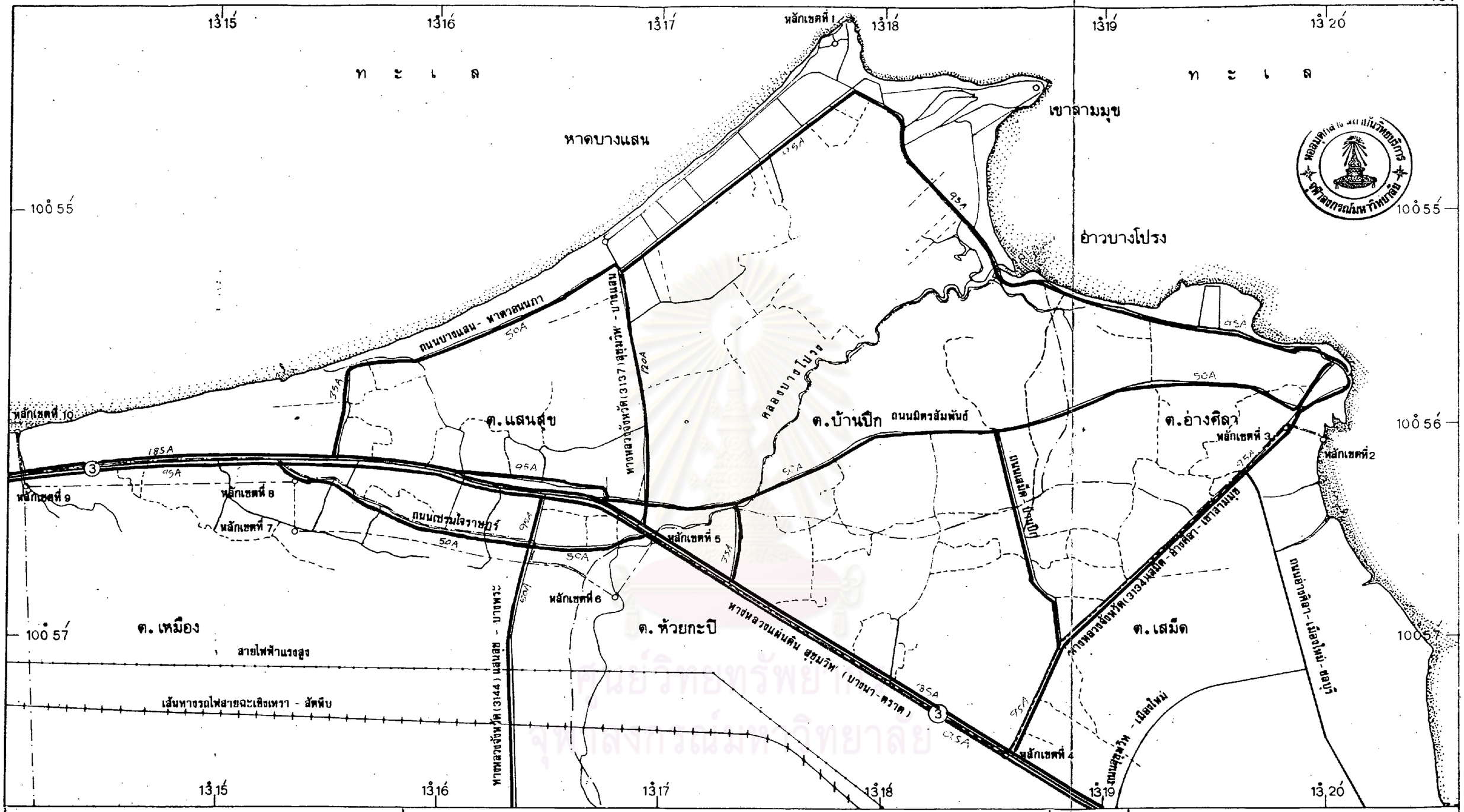

แผนที่สุขาภิบาลแสนสุข อ.เมือง จ.ชลบุรี

แสดงระโครงข่ายสายไฟฟ้าแรงสูง พ.ศ.2525

มาตราส่วน 1:31,600 0 .316 .632 1.264 กม.

—·—·— เส้นแนวเขตตำบล

—o—- - -—o— เส้นแนวเขตและหลักเขตสุขาภิบาล

——— ถนน,ซอยที่ราดยาง

- - - - - - - ถนน,ซอยไม่ได้ราดยาง

น.

สัญลักษณ์

สายไฟฟ้าแรงสูง

——— A หน่วยกำลังกระแสไฟฟ้า = AMPERE

ที่มา: การไฟฟ้าส่วนภูมิภาค ชลบุรี

แผนที่ 12

การศึกษาเพื่อเสนอแนะแนวทางการ
พัฒนาชุมชนสุขาภิบาลแสนสุข
อ.เมือง จ. ชลบุรี
โดย นายณรงค์ พิระภิญโญ
ภาควิชา การวางแผนภาคและเมือง
บัณฑิตวิทยาลัย
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

5.3 การประปา

การให้บริการด้านประปาเขตสุขาภิบาลแสนสุขอยู่ในความรับผิดชอบของการประปาส่วนภูมิภาคชลบุรี ซึ่งได้รับน้ำประปาจากโรงกรองน้ำบางพระ อำเภอศรีราชา ที่สูบจ่ายส่งไปยังเขตจำหน่ายน้ำศรีราชา บางแสน และชลบุรี ซึ่งโครงข่ายการวางท่อประปาในเขตสุขาภิบาลแสนสุขนั้น (ดูแผนที่ที่ 13) จะเห็นได้ว่าจะมีการวางไปตามแนวถนนสายเล็กต่าง ๆ ซึ่งเป็นท่อประธาน ชนิดซีเมนต์ใยหินทนความดัน ขนาดตั้งแต่ 100 - 150 - 200, 250 300 400 และ 400 ม.ม ขึ้นไป ส่วนท่อที่ต่อแยกจากท่อประธาน ไปยังบ้านเรือนของผู้บริโภค จะเป็นชนิดท่อเหล็กฉาบสังกะสี ท่อเหล็กหล่อ หรือท่อพี.วี.ซี. นอกจากนี้ยังมีสถานีจ่ายน้ำบางแสน โรงสูบน้ำบ้านแหลมแท่น ถังส่งน้ำเขาสามมุข สถานีจ่ายน้ำอ่างศิลา ที่ช่วยเพิ่มแรงดันของน้ำทำให้ประสิทธิภาพการจ่ายน้ำดีขึ้นและช่วยเพิ่มขอบเขตการให้บริการ

อย่างไรก็ตามจากการสำรวจของผู้วิจัยพบว่า การให้บริการด้านน้ำประปายังให้ได้ไม่กว้างขวางเท่าที่ควร กล่าวคือ บ้านเรือนที่มีน้ำประปาใช้ส่วนใหญ่จะอยู่ติดถนนที่มีแนวท่อประปาผ่าน หรืออยู่ห่างออกไปไม่มากนัก ส่วนบ้านเรือนที่อยู่ห่างจากโครงข่ายออกไปเกินกว่า 2,000 เมตร มักจะไม่มีน้ำประปาใช้โดยเฉพาะบ้านเรือนที่ยากจน เนื่องจากการประปาคิดคำนวณค่าใช้จ่ายการขออนุญาติต่อท่อติดตั้งมาตรใช้น้ำตามระยะทางที่ห่างจากแนวท่อ ดังนั้นบ้านเรือนใดที่อยู่ห่างออกไปเท่าใดโอกาสที่จะมีน้ำประปาใช้นั้นยาก เช่น ระยะห่างจากแนวท่อประมาณ 100 เมตรต้องใช้จ่ายค่าติดตั้งไม่ต่ำกว่า 20,000 บาท (สัมภาษณ์ผู้ขออนุญาติใช้น้ำท่านหนึ่ง วันที่ 12 พฤศจิกายน 2526) นอกจากนี้ นโยบายที่ไม่ยืดหยุ่นเองของการประปาที่ไม่อนุญาติให้มีการต่อขยายท่อประปาที่ต่อขยายมา จากท่อประธานของบุคคลอื่น ๆ จึงเป็นข้อจำกัดขอบเขตการให้บริการอีกประการหนึ่งทำให้ผู้ที่จะขออนุญาติใช้น้ำประปาต้องต่อจากท่อประธานโดยตรง ซึ่งทำให้ประชาชนหรือครอบครัวที่มีรายได้น้อยไม่สามารถมีน้ำประปาไว้ใช้ได้ทั้ง ๆ ที่อยู่ใกล้กับท่อประปาและอยู่ในบริเวณชุมชน เช่น บริเวณท้ายตลาด หลังตลาดแสนสุข หมู่ที่ 1,2,3 ต.แสนสุข ที่ยังมีบ้านเรือนที่ไม่มีน้ำประปาไว้ใช้อยู่ และหมู่ที่ 1 บริเวณวัดตาล้อม หมู่ที่ 3 บริเวณวัดราษฎร์ศรัทธา ต.เหมือง บ้านเรือนส่วนใหญ่ยังไม่มีน้ำประปาใช้โดยเฉพาะพื้นที่ต่อเนื่อง แต่อยู่นอกเขตสุขาภิบาล บริเวณหมู่ที่ 2 ประชากรส่วนใหญ่ยังมีการใช้น้ำบ่อบาดาล สำหรับบริเวณที่มีการใช้น้ำประปาน้อยที่สุดคือ

ต.บ้านปึก และบางส่วน ต.เสม็ด บริเวณตอนในของหมู่ที่ 3,4,5,6,7,8 เนื่องจากมีบ้านเรือนตั้งอยู่ค่อนข้างกระจายและอยู่ห่างจากแนวท่อประปามาก ซึ่ง ต.บ้านปึกนั้นมีการวางท่อประปามาถึงเพียงหน้าวัดใหม่เกตุงาม ทำให้พื้นที่แนวถนนมิตรสัมพันธ์ตั้งแต่หน้าวัดใหม่เกตุงามถึงอ่างศิลาไม่มีน้ำประปาใช้

จากลักษณะการวางโครงข่าย และข้อจำกัดของขีดความสามารถในการมีน้ำประปาไว้ใช้นั้น ทำให้ดูเสมือนว่า การที่จะให้บริการน้ำประปาแก่ประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพและทั่วถึงนั้นขึ้นอยู่กับขีดความสามารถของประชาชนในการมีจำนวนเงินที่เพียงพอต่อการขอขยายเขตมีน้ำประปาไว้ใช้มากกว่าประสิทธิภาพการให้บริการ และเจตนารมณ์ของรัฐหรือหน่วยงานที่รับผิดชอบในการแก้ไขปัญหาขาดแคลนน้ำดื่มน้ำใช้ที่สะอาดของประชาชนโดยส่วนรวม

สำหรับจำนวนประชากรและบ้านเรือนที่ได้รับบริการน้ำประปาในช่วง พ.ศ.2516 2520 และ 2525 นั้น (ดูตารางที่ 24) จะเห็นได้ว่า แนวโน้มประชากรและบ้านเรือนจะมีน้ำประปาใช้มากขึ้น แต่ก็ยังมีประชากร บ้านเรือนจำนวนมากยังไม่มีน้ำประปาใช้ ซึ่งใน พ.ศ.2516 มีประชากรที่มีน้ำใช้เพียง 9,611 คน บ้านเรือน 1,488 หลัง หรือ 35.5% ใน พ.ศ.2520 ได้เพิ่มขึ้นเป็น 12,116 คน 2,000 หลัง หรือ 40.1% และ พ.ศ.2525 เพิ่มขึ้นเป็น 22,538 คน 3,704 หลัง หรือ 68.9% ของจำนวนรวม ส่วนปริมาณน้ำประปาที่ใช้ก็มีจำนวนที่เพิ่มขึ้นจาก พ.ศ.2516 เท่ากับ 716,133 $ม^3$ ต่อปี พ.ศ.2520 เป็น 753,563 $ม^3$ ต่อปี และ พ.ศ.2525 1,875,874 $ม^3$ ต่อปี ทำให้อัตราเฉลี่ยต่อประชากรและบ้านเรือนที่มีน้ำประปาใช้เพิ่มขึ้นยกเว้น พ.ศ.2520 ซึ่งต่ำกว่า พ.ศ.2516 และ 2525 ในด้านการเปลี่ยนแปลงนั้นอัตราเพิ่มเฉลี่ยต่อปีของประชากรและบ้านเรือนที่มีน้ำประปาใช้จะมีสูงกว่าอัตราเพิ่มเฉลี่ยของประชากรและบ้านเรือนรวม ขณะที่อัตราการเพิ่มเฉลี่ยประชากรและบ้านเรือนที่ไม่มีน้ำประปาใช้ลดลง แสดงว่ามีการเปลี่ยนแปลงประชากรและบ้านเรือนที่มีน้ำประปาใช้เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วโดยเฉพาะช่วง พ.ศ.2520 - 2525 จะมีประชากร 10,422 คน และบ้านเรือน 1,704 หลัง ที่มีน้ำประปาใช้เพิ่มขึ้นคิดเป็นอัตราการเพิ่มเฉลี่ย 13.2% และ 13.1% ต่อปี ถ้าพิจารณาในช่วง 9 ปีที่ผ่านมา(พ.ศ.2516 - 2525) มีปริมาณน้ำประปาที่ใช้เพิ่มขึ้นเท่ากับ 1,159,741 $ม^3$ ต่อปี คิดเป็นอัตราเพิ่มเฉลี่ย 11.3% ต่อปี จะเห็นได้ว่าช่วง พ.ศ.2516 - 2525 มีการขยายตัวของประชากรและบ้านเรือนที่มีน้ำ

ประปาใช้มากขึ้น ซึ่งทำให้มีปริมาณการใช้น้ำประปาเพิ่มขึ้นตามไปด้วย ซึ่งแนวโน้มจะต้องมีความต้องการเพิ่มมากขึ้นเพื่อให้คล้องกับการขยายตัวประชากรที่อยู่อาศัย ธุรกิจพาณิชยกรรมและอุตสาหกรรมต่าง ๆ ซึ่งจะมีปัญหาในด้านแหล่งน้ำดิบ เนื่องจากน้ำประปาที่ใช้ปัจจุบันในเขตอำเภอเมืองชลบุรี อำเภอศรีราชา บางส่วนของอำเภอบางละมุง ได้ใช้แหล่งน้ำดิบจากเขื่อนบางพระเพียงแห่งเดียว ซึ่งในอนาคตเขตจำหน่ายน้ำต่าง ๆ ในอำเภอเหล่านี้ก็ต้องการปริมาณน้ำเพิ่มขึ้นเช่นกัน จะทำให้ปริมาณน้ำดิบในเขื่อนไม่เพียงพอต่อการนำไปใช้ทำน้ำประปา เพราะส่วนหนึ่งของน้ำต้องนำไปใช้เพื่อการชลประทานด้วย ซึ่งอาจจะทำให้ขาดแคลนน้ำประปาได้ในอนาคต โดยเฉพาะในช่วงฤดูแล้ง

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 24 แสดงจำนวนและการเปลี่ยนแปลงประชากร บ้านเรือน และปริมาณน้ำประปาที่ให้บริการในเขตสุขาภิบาลแสนสุข พ.ศ. 2516, 2520, 2525

หน่วยปริมาณน้ำ ม.ป.

พ.ศ.	จำนวน									ประชากร					
	ประชากร			บ้านเรือน			ปริมาณน้ำที่ใช้								
	รวม	ที่ใช้น้ำ	ไม่ได้ใช้น้ำ	รวม	ที่ใช้น้ำ	ไม่ได้ใช้น้ำ	รวม	ต่อประชากรที่ใช้น้ำ	ต่อบ้านที่ใช้น้ำ	รวม	อัตราเพิ่มเฉลี่ย%/ปี	ที่ใช้น้ำ	อัตราเพิ่มเฉลี่ย%/ปี	ไม่ได้ใช้น้ำ	อัตราเพิ่มเฉลี่ย%/ปี
	(1)	(2)=(1)×(4)×(5)	(3)=(1)-(2)	(4)	(5)	(6)=(4)-(5)	(7)	(8)=(7)÷(2)	(9)=(7)÷(5)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)
2516	27,071	9,611	17,460	4,191	1,488	2,703	716,133	74.51	481.27						
	(100%)	(35.5%)	(64.5%)	(100%)	(35.5%)	(64.5%)									
2520	30,236	12,116	18,120	4,991	2,000	2,991	753,563	62.20	376.78	3,165	2.8	2,505	6.0	660	0.9
	(100%)	(40.1%)	(59.9%)	(100%)	(40.1%)	(59.9%)									
2525	32,718	22,538	10,180	5,377	3,704	1,673	1,875,874	83.23	506.44	2,482	1.6	10,422	13.2	-7,940	-10.9
	(100%)	(68.9%)	(31.1%)	(100%)	(68.9%)	(31.1%)									
2516 - 2525										5,647	2.1	12,927	9.9	-7,280	- 5.8

พ.ศ.	การเปลี่ยนแปลง											
	บ้านเรือน						ปริมาณน้ำที่ใช้					
	รวม	อัตราเพิ่มเฉลี่ย%/ปี	ที่ใช้น้ำ	อัตราเพิ่มเฉลี่ย%/ปี	ไม่ได้ใช้น้ำ	อัตราเพิ่มเฉลี่ย%/ปี	รวม	อัตราเพิ่มเฉลี่ย%/ปี	ต่อประชากรที่ใช้น้ำ	อัตราเพิ่มเฉลี่ย%/ปี	ต่อบ้านที่ใช้น้ำ	อัตราเพิ่มเฉลี่ย%/ปี
	(16)	(17)	(18)	(19)	(20)	(21)	(22)	(23)	(24)	(25)	(26)	(27)
2516												
2520	800	4.5	512	7.7	288	2.6	37,430	1.3	-12.31	-4.4	-104.49	-5.9
2525	386	1.5	1,704	13.2	-1,318	-11.0	1,122,311	20.0	21.03	6.0	129.66	6.1
2516 - 2525	1,186	2.8	2,216	10.7	-1,030	- 5.2	1,159,741	11.3	8.72	1.2	88.17	0.6

ที่มา : สำนักงานการประปาส่วนภูมิภาค

ท ะ เ ล

หาดบางแสน

เขาสามมุข

อ่าวบางโปรง

ท ะ เ ล

ต.แสนสุข

ต.บ้านปึก

ต.อ่างศิลา

ต.เหมือง

ต.ห้วยกะปิ

ต.เสม็ด

ถนนบางโปรง

ถนนมิตรสัมพันธ์

ถนนสุขุมวิท (3144) แสนสุข - บางแสน

ถนนเสรีไทย

ถนนเลียบชายหาดบางแสน

ถนนเส้นทาง บ้านปึก - เสม็ด

ถนนชลบุรี - เมืองใหม่ - พัทยา

ถนนแหลมฉบัง - เมืองใหม่ - ชลบุรี

สายไฟฟ้าแรงสูง

เส้นทางรถไฟสายฉะเชิงเทรา - สัตหีบ

หลักเขตที่ 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

100 55′ 100 56′ 100 57′

13 15′ 13 16′ 13 17′ 13 18′ 13 19′ 13 20′

แผนที่สุขาภิบาลแสนสุข อ.เมือง จ.ชลบุรี

แสดง : แนวโครงข่ายท่อประปาสายหลัก พ.ศ.2525

มาตราส่วน 1 : 31,600 0 .316 .632 1.264 กม.

เส้นแนวเขตตำบล

เส้นแนวเขตและหลักเขตสุขาภิบาล

ถนน.ซอยที่ราดยาง

ถนน.ซอยไม่ได้ราดยาง

สัญลักษณ์

แนวโครงข่ายท่อประปาสายหลัก

Ø ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางของท่อ

A/C ท่อซีเมนต์ใยหินทนความดัน

G/S ท่อเหล็กอาบสังกะสี

C/I ท่อเหล็กหล่อ

หัวท่อดับเพลิง

สถานีจ่ายน้ำประปา

ที่มา : การประปาส่วนภูมิภาค

แผนที่13

การศึกษาเพื่อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาชุมชนสุขาภิบาลแสนสุข อ.เมือง จ. ชลบุรี

โดย นายณรงค์ พิระภิญโญ
ภาควิชา การวางแผนภาคและเมือง
บัณฑิตวิทยาลัย
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

5.4 การโทรศัพท์

การให้บริการโทรศัพท์ของสุขาภิบาลแสนสุขอยู่ในเขตชุมสายโทรศัพท์บางแสน ที่ตั้งอยู่บริเวณศูนย์การค้าการุญนิเวศน์ และอยู่ในความรับผิดชอบของเขตโทรศัพท์ภูมิภาคที่ 1 อำเภอศรีราชา ซึ่งระบบโทรศัพท์ใช้อยู่ในปัจจุบัน คือ แบบ Crossbart เป็นระบบเครื่องรับ - ส่งอัตโนมัติที่ใช้พนักงานเจ้าหน้าที่ควบคุมการทำงานของเครื่องภายในที่ทำการของชุมสาย ซึ่งกำลังจะเป็นระบบที่ล้าสมัย ไม่สอดคล้องกับความเจริญก้าวหน้าและการขยายตัวทางเศรษฐกิจ เนื่องจากว่า เป็นเครื่องที่มีขีดจำกัดในการบรรจุคู่สายหรือขยายจำนวนเลขหมาย และเมื่อต้องการเพิ่มจำนวนคู่สายหรือเลขหมายก็ต้องติดตั้งเครื่องใหม่ โดยก่อสร้างเป็นอาคารที่ชุมสาย ทำให้เพิ่มจำนวนเงินในการลงทุน ในอาคารสถานที่และเจ้าหน้าที่โดยไม่จำเป็น นอกจากนี้ยังเป็นระบบต้องอาศัยอุปกรณ์หลายชิ้น แต่ละชิ้นราคาสูงมาก การจัดซื้อต้องตั้งงบประมาณเป็นปี จึงทำให้การติดตั้งสื่อสารบางครั้งไม่สะดวกเท่าที่ควร โดยเฉพาะช่วงของการเปิดบริการโทรศัพท์ทางไกลแบบหมุนด้วยตัวเองนั้น การติดต่อระหว่างเขตสุขาภิบาลกับอำเภอต่าง ๆ ภายในจังหวัดและต่างจังหวัด ยังติดต่อได้บ้างไม่ได้บ้าง ยังมีเสียงสอดแทรกทางโทรศัพท์ด้วย อย่างไรก็ตามโครงการในอนาคตองค์การโทรศัพท์จะเปลี่ยนแปลงระบบโทรศัพท์ใหม่ คือ ใช้เครื่อง S.P.C. (Store program control) ซึ่งเป็นเครื่องที่มีขีดความสามารถในการเพิ่มจำนวนคู่สายหมายเลขมากขึ้น ไม่ต้องอาศัยอาคาร สถานที่และเจ้าหน้าที่ควบคุม

ในด้านการวางโครงข่ายและขอบเขตการให้บริการนั้น จะมีการวางแนวสายโทรศัพท์พ่วงไปกับโครงข่ายสายไฟฟ้า ตามแนวถนนสายสำคัญ ๆ โดยแต่ละช่วงจะมี 12 คู่สาย หรือ 12 หมายเลข ขนาดสายที่ใช้มีตั้งแต่ 0.4 0.5 0.65 0.9 AP (Cable Apeth) ตามขนาดแรงส่งและระยะทางที่ห่างจากเขตชุมสาย โดยมีเขตการให้บริการอยู่เขตชุมชนที่สำคัญ คือ บริเวณตลาดแสนสุข - หนองมน ตลาดอ่างศิลา สถานที่ราชการ โรงแรมและบังกาโลเขตหาดบางแสน แนวถนนสุขุมวิท ถนนบางแสน - เขาสามมุข ถนนเสม็ด - อ่างศิลา - เขาสามมุข และบางส่วนของถนนมิตรสัมพันธ์บริเวณวัดบางเป้ง ซึ่งขอบเขตการให้บริการนั้นนับได้ว่าไม่เพียงพอ บางบริเวณยังขาดแนวโครงข่ายสายโทรศัพท์หลัก หรือมีแต่ขาดเลขหมายคู่สาย และบางบริเวณจำนวนคู่สายหรือหมายเลขมีไม่เพียงพอ ทั้งนี้เนื่องจากการประสิทธิภาพของระบบที่ใช้อยู่

ส่วนการให้บริการโทรศัพท์สาธารณะนั้นจากการสำรวจ เมื่อวันที่ 30 เดือนธันวาคม 2526 มีตู้โทรศัพท์สาธารณะทางไกล 3 แห่ง ที่จะติดตั้งเปิดให้ใช้กลางปี 2527 คือที่ตลาดแสนสุข - หนองมน สี่แยกสังเลเลยปากทางแยกถนนสุขุมวิทเข้าหาดบางแสน ประมาณ 200 เมตรและที่ตลาดอ่างศิลา ส่วนโทรศัพท์สาธารณะที่ติดต่อภายในยังไม่มีการติดตั้ง สำหรับบริเวณที่ขาดแคลนและสมควรในการติดตั้งทั้งโทรศัพท์ภายในและทางไกลเพิ่ม คือ บริเวณสถานีตำรวจทางกลวง มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สถาบันศูนย์วิทยาศาสตร์ โรงพยาบาล (สถานบริการทางการแพทย์ท่านผู้หญิงประภาศรี กำลังเอก ที่กำลังก่อสร้าง) และบริเวณหาดบางแสนที่จะเป็นสถานที่ จะมีประชาชนใช้บริการมาก (ดูแผนที่ที่ 14 ประกอบ)

ส่วนจำนวนและเลขหมายที่ให้บริการโทรศัพท์ ในช่วง พ.ศ. 2515 - 2520 - 2525 (ดูแผนภูมิที่ 8 ประกอบ) จำนวนเลขหมายที่มีอยู่เท่ากับ 400 400 และ 1,400 เลขหมาย มีจำนวนเลขหมายที่มีผู้เช่า 207 305 และ 948 เลขหมาย ยังมีเลขหมายเหลือ 193 95 และ 452 เลขหมาย แสดงว่าในช่วงแต่ละ 5 ปีที่ผ่านมา มีผู้เช่าเลขหมายและเพิ่มขึ้นและก็มีจำนวนเลขหมายเพิ่มขึ้น เมื่อพิจารณาในภาพรวมจะเห็นว่าเลขหมายที่อยู่เพียงพอต่อผู้เช่าใช้บริการ ในด้านการเปลี่ยนแปลงในช่วง พ.ศ.2520 - 2525 มีจำนวนหมายเลขรวมและหมายเลขที่เช่ามากที่สุดเท่ากับ 1,000 และ 643 เลขหมาย หรือคิดเป็นอัตราเพิ่มเฉลี่ย 28.5% และ 25.5% ต่อปี เนื่องจากการขยายตัวความเจริญทางเศรษฐกิจ เมื่อพิจารณาในช่วง พ.ศ.2515 - 2525 10 ปี ที่ผ่านมาจะมีจำนวนหมายเลขเพิ่มขึ้นเท่ากับ 1,000 และ 741 เลขหมายหรืออัตราการเพิ่มเฉลี่ย 13.3% และ 16.4% แสดงว่ามีแนวโน้มความต้องการเลขหมายโทรศัพท์เพิ่มมากขึ้น แต่อย่างไรก็ตามการวางโครงข่ายในปัจจุบันยังดำเนินการได้ไม่ทั่วถึงและบางบริเวณที่สำคัญยังขาดแคลนเลขหมายอยู่ ซึ่งอาจจะเป็นปัญหาในด้านความต้องการที่คาดว่าจะมีจำที่เพิ่มมากขึ้นในอนาคต

แผนภูมิที่ 8 แสดงจำนวนการใช้เลขหมายโทรศัพท์และเลขหมายโทรศัพท์รวม ในเขตสุขาภิบาลแสนสุข พ.ศ. 2515 – พ.ศ. 2525

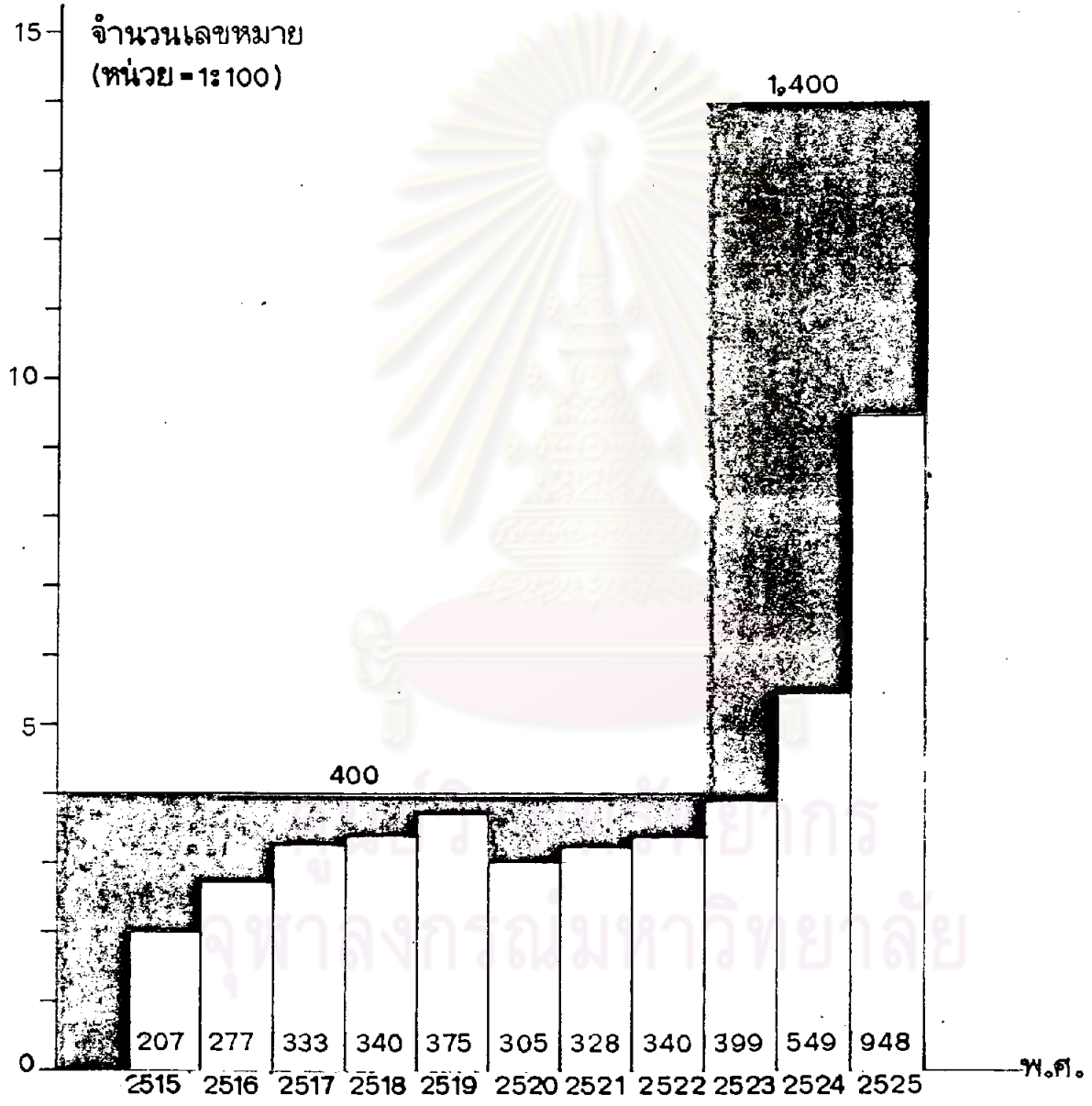

ที่มา: สำนักงานการโทรศัพท์ภูมิภาคที่ 1
อ.ศรีราชา จ.ชลบุรี

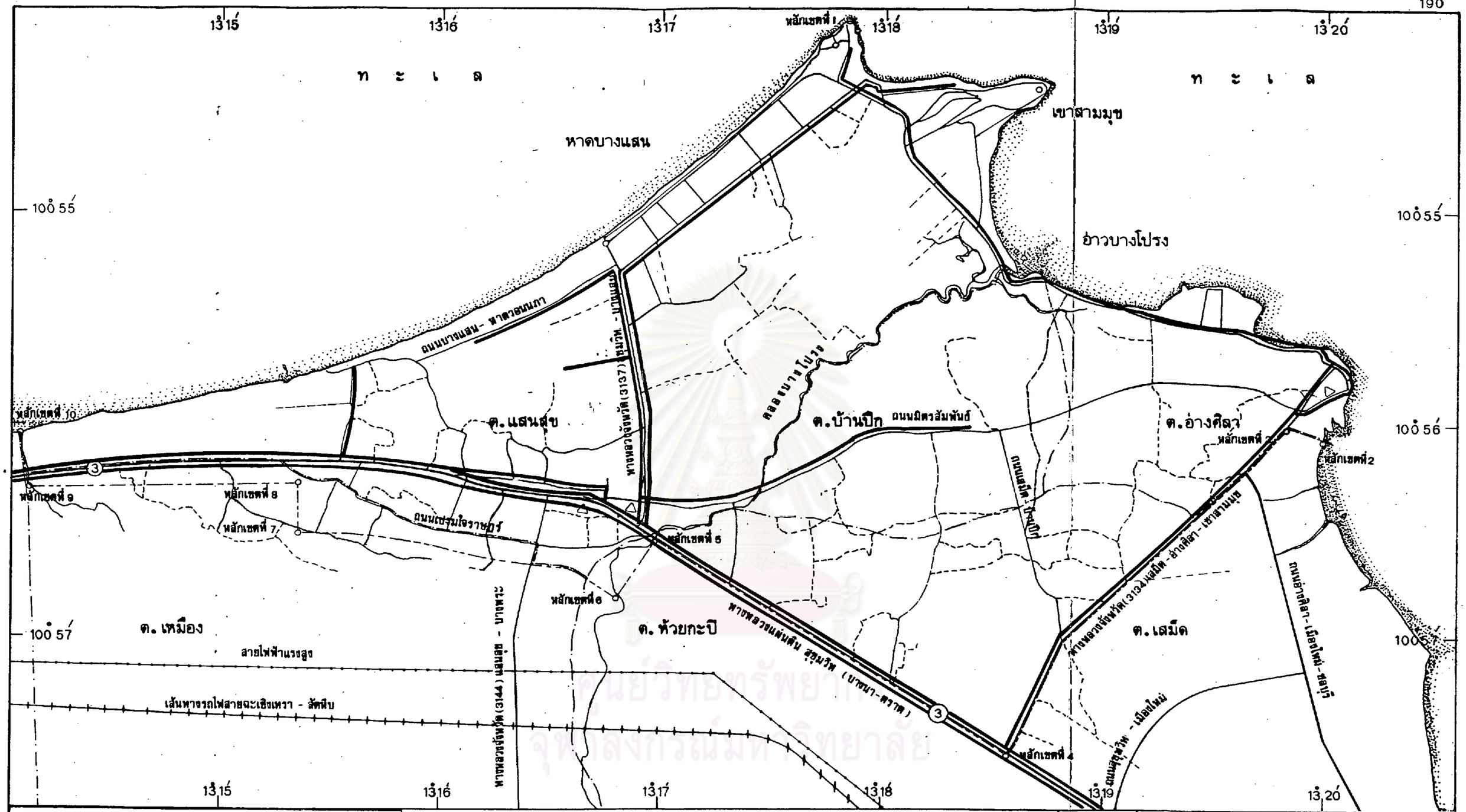

แผนที่สุขาภิบาลแสนสุข อ.เมือง จ.ชลบุรี

แสดง : ผังแนวโครงข่ายโทรศัพท์ พ.ศ.2525

มาตราส่วน 1 : 31,600 — 0 .316 .632 1.264 กม.

- เส้นแนวเขตตำบล
- เส้นแนวเขตและหลักเขตสุขาภิบาล
- ถนน,ซอยที่ราดยาง
- ถนน,ซอยไม่ได้ราดยาง

น.

สัญลักษณ์

- แนวโครงข่ายสายโทรศัพท์
- △ ตู้โทรศัพท์สาธารณะประจำชุมชน

ที่มา : การโทรศัพท์ส่วนภูมิภาคเขต1 อำเภอศรีราชา และจากการสำรวจ 25 ธ.ค.2526

แผนที่ 14

การศึกษาเพื่อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาชุมชนสุขาภิบาลแสนสุข อ.เมือง จ.ชลบุรี

โดย นายณรงค์ พิระภิญโญ

ภาควิชา การวางแผนภาคและเมือง

บัณฑิตวิทยาลัย

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ศูนย์วิทยทรัพยากร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

5.5 การระบายน้ำ

การระบายน้ำด้วยท่อ จะมีอยู่เฉพาะในบริเวณชุมชนรอบ ๆ ตลาดแสนสุข กับตัวตลาดอ่างศิลา โดยมีโครงข่ายลักษณะดังนี้

5.5.1 ในเขตบริเวณชุมชนรอบ ๆ ตลาดแสนสุข

โครงข่ายของท่อระบายน้ำจะวางขนานตามแนวถนน โดยมีระดับการไหลของน้ำเริ่มต้นที่ปากทางแยกถนนสุขุมวิท - สันติเกษม (บริเวณปั๊มน้ำมันเอสโซ่) ด้านหนึ่งวางไปตามแนว 2 ฝากถนนสุขุมวิท ไปจนจดคลองบางโปรง ที่สะพานหนองมน ขนาดท่อมีเส้นผ่าศูนย์กลาง 1 เมตร อีกด้านหนึ่งวางไปตามแนว 2 ฝากถนนสันติเกษม ผ่านตัวตลาดแสนสุข ไปจนถึงวัดแจ้งเจริญผล ขนาดท่อมีเส้นผ่าศูนย์กลาง 60 ซ.ม. และเชื่อมต่อกับแนวท่อของถนนมิตรสัมพันธ์ที่ซอยโรงเรียนแสนสุขศึกษา ส่วนบริเวณตลาดแสนสุข 2 ฝาก ตึกอาคารพาณิชย์มีท่อขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 60 ซ.ม. เชื่อมต่อกับถนนสุขุมวิท กับถนนสันติเกษมและถนนมิตรสัมพันธ์ที่มีท่อขนานเส้นผ่าศูนย์กลาง 60 ซ.ม. วางเป็นแนวไปจนจดคลองบางโปรงที่สะพานวัดบางเป้ง สำหรับโครงการที่กำลังดำเนินการอยู่ คือ วางแนวท่อต่อจากท่อถนนสุขุมวิทที่ปั๊มน้ำมันเอสโซ่ผ่านซอยเนตรดี 1 ผ่านมหาวิทยาลัยฯ ไปจนจดชายฝั่งทะเลที่หาดวอนนภา ลักษณะเป็นรางระบายน้ำมีความกว้าง 1 เมตร ลึก 1.50 เมตร

5.5.2 ในเขตบริเวณตลาดอ่างศิลา

โครงข่ายท่อระบายน้ำจะอยู่ตามแนวถนนด้านขวามือของทิศเหนือขนาดท่อมีเส้นผ่าศูนย์กลาง 60 ซ.ม. และมีรางระบายกว้าง 30 ซ.ม. เชื่อมต่อลงสู่ทะเลในซอยต่าง ๆ ส่วนด้านปลายของท่อระบายจะไหลลงสู่ทะเล เช่นกัน

จากการสำรวจโครงข่ายการระบายน้ำพบว่า ในเขตบริเวณตลาดแสนสุขท่อน้ำระบายน้ำส่วนใหญ่มีการอุดตัน บางบริเวณท่อมีขนาดเล็กและการก่อสร้างยังไม่ถูกต้องตามหลักวิศกรรมสุขาภิบาลเท่าที่ควร จึงทำให้เกิดปัญหาน้ำท่วมในช่วงฤดูฝน ส่วนที่ตลาดอ่างศิลา ท่อส่วนใหญ่มีการอุดตัน ขนาดท่อเล็ก เน้นการระบายน้ำลงสู่ทะเล เป็นหลัก ซึ่งจากโครงข่ายท่อระบายน้ำทั้งหมดในภาพรวมที่มีการระบายน้ำน้ำโสโครกจากบ้านเรือนของชุมชน ลงสู่คลอง และทะเลโดยตรงนั้น จะมีส่วนทำให้เกิดสภาวะมลพิษของน้ำทะเลในบริเวณชายฝั่งทะเลแถบนี้เพิ่มมากขึ้น ซึ่งจะส่งผลกระทบทำให้เกิดผลเสียหายต่อเศรษฐกิจ การเพาะเลี้ยงหอยนางรมของชาวตำบลอ่างศิลาและแสนสุข

5.6 การศึกษา

โครงสร้างทางการศึกษาในเขตสุขาภิบาลแสนสุขอาจกล่าวได้ว่าอยู่ในขั้นที่ดี กล่าวคือมีสถานศึกษาที่เปิดสอนตั้งแต่ระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา อาชีวศึกษา อุดมศึกษา และการศึกษาพิเศษ ในปีการศึกษา 2526 (ดูตารางที่ 25และ26 ประกอบ) มีโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาแห่งชาติ 10 โรง มีจำนวนครูเท่ากับ 144 คน นักเรียน 3,015 คน ห้องเรียน 115 ห้อง ซึ่งตั้งกระจายอยู่บริเวณศูนย์กลางของชุมชนในตำบลต่าง ๆ โรงเรียนสังกัดคณะกรรมการการศึกษาเอกชน 6 โรง เป็นโรงเรียนอาชีวศึกษา 1 โรง มีจำนวนครูรวมเท่ากับ 84 คน นักเรียน 1,631 คน ห้องเรียน 52 ห้อง โรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา 2 โรง มีจำนวนครูเท่ากับ 65 คน นักเรียน 1,182 คน ห้องเรียน 30 ห้อง โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย มีจำนวนครูเท่ากับ 50 คน นักเรียน 194 คน ห้องเรียน 21 ห้อง โรงเรียนโสตศึกษา สังกัดการศึกษาพิเศษ ซึ่งเปิดสอนสำหรับเด็กที่พิการทางโสต หูหนวก เป็นใบ้ มีจำนวนครูเท่ากับ 20 คน นักเรียน 137 คน ห้องเรียน 16 ห้อง รวมโรงเรียนทั้งหมด 20 โรง ครู 363 คน นักเรียน 6,159คน ห้องเรียน 234 ห้อง นอกจากนี้ยังมีสถาบันฝึกอบรมวิชาการโรงแรมและการท่องเที่ยวสังกัดองค์การส่งเสริมการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยและมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

5.6.1 การวิเคราะห์อัตราส่วน ขนาดโรงเรียน นักเรียน:ครู นักเรียน : ห้องเรียน ครู : ห้องเรียน

จากจำนวนโรงเรียนต่าง ๆ ที่กล่าวมาข้างต้นนี้ ถ้าพิจารณาจากมาตรฐานที่คณะกรรมการวิจัยโครงการวิจัยและวางแผนเพื่อพัฒนาการศึกษาจังหวัดชลบุรี ปี 2523 และมาตรฐาน กระทรวงศึกษาธิการที่กำหนดไว้[17] ขนาดของโรงเรียน มีจำนวนนักเรียน : 300 - 600 : โรงเรียน 1 โรง จำนวนนักเรียน : ครู เท่ากับ 24 คน : 1 คน

---

[17] สำนักนายกรัฐมนตรี, สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, รายงานผลการวิจัยโครงการวิจัยและวางแผนเพื่อพัฒนาการศึกษาจังหวัดชลบุรี (กรุงเทพมหานคร : สำนักนายกรัฐมนตรี, 2523), หน้า 59,64

: 1 คน จำนวนนักเรียน : ห้องเรียน เท่ากับ 35 คน : 1 ห้อง จำนวนครู : ห้องเรียน 1.5 คน:1 ห้อง หรือ 3 คน : 2 ห้อง แล้วจะพบว่า

5.6.1.1 ขนาดของโรงเรียน

โรงเรียนส่วนใหญ่จะมีจำนวนนักเรียนอยู่ในเกณฑ์มาตรฐาน และยังสามารถรองรับจำนวนนักเรียนเพิ่มขึ้นจากเดิมได้ ส่วนโรงเรียนที่เกินมาตรฐาน ได้แก่ โรงเรียนวัดกลางคอน มีจำนวนนักเรียน 689 คน โรงเรียนแสนสุข มีจำนวนนักเรียนเท่ากับ 788 คน ส่วนโรงเรียนที่ต่ำกว่ามาตรฐานมาก ได้แก่ โรงเรียนบ้านปากคลองโรงนาค มีนักเรียนเพียง 25 คน โรงเรียนวัดเตาปูน มีจำนวนนักเรียน 113 คน ยกเว้นโรงเรียนอนุบาลสุดารักษ์ และโรงเรียนเสริมศรีวิจิตรศิลป์ ซึ่งเพิ่งเปิดการสอนปีการศึกษา 2526

5.6.1.2 จำนวนนักเรียนต่อครู

โรงเรียนส่วนใหญ่อยู่ในเกณฑ์ต่ำกว่ามาตรฐาน แสดงว่าจำนวนครูที่มีอยู่สามารถรองรับจำนวนนักเรียนที่เพิ่มขึ้นได้ ส่วนโรงเรียนที่เกินมาตรฐาน ได้แก่ ร.ร.วัดกลางคอน ร.ร.แสนสุขศึกษา ร.ร.สุขุมวิทยา ซึ่งไม่สามารถรองรับนักเรียนเพิ่มขึ้นได้

5.6.1.3 จำนวนครูต่อห้องเรียน

โรงเรียนส่วนใหญ่อยู่ในเกณฑ์ที่เกินกว่ามาตรฐาน แสดงว่ามีจำนวนครูไม่เพียงพอต่ำจำนวนห้องเรียน ส่วนโรงเรียนที่อยู่ในเกณฑ์มาตรฐาน ได้แก่ ร.ร.วัดใหม่เกตุงาม ร.ร.พระตำหนักมหาราช และโรงเรียนที่ต่ำกว่ามาตรฐาน ได้แก่ ร.ร.สามมุขคริสเตียนวิทยา ร.ร.แสนสุข ร.ร.อ่างศิลาพิทยาคม ร.ร.สาธิต-มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ แสดงว่าสามารถขยายห้องเรียนเพิ่มขึ้นได้

5.6.1.4 จำนวนนักเรียนต่อห้องเรียน

โรงเรียนส่วนใหญ่อยู่ในเกณฑ์ที่ต่ำกว่ามาตรฐาน แสดงว่าจำนวนห้องเรียนที่มีอยู่สามารถรองรับนักเรียนเพิ่มขึ้นได้ ส่วนโรงเรียนที่เกินกว่ามาตรฐาน ได้แก่ โรงเรียนแสนสุขศึกษา โรงเรียนแสนสุข โรงเรียนอ่างศิลาพิทยาคม แสดงว่ามีจำนวนนักเรียนต่อห้องหนาแน่นเกินไป อย่างไรก็ตามอัตราส่วนของจำนวนครูต่อห้องเรียน นักเรียนต่อห้องเรียน ขึ้นอยู่กับการจัดจำนวนชั้นเรียน ห้องเรียนและนักเรียนในห้องเรียนด้วย

จากการศึกษาในมาตรฐาน อัตราส่วนจะเห็นได้ว่า โรงเรียนที่สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาแห่งชาติ ส่วนใหญ่มีมาตรฐาน ที่สามารถจะรองรับจำนวนนักเรียนเพิ่มขึ้นได้ เว้นแต่ ร.ร.วัดกลางคอน ที่ยังต้องการ ครู และห้องเรียนเพิ่มขึ้น และ ร.ร.บ้านปากคลองโรงนาค ซึ่งมีมาตรฐาน ต่ำกว่าที่กำหนดมากเกินไปโดยมีจำนวนครูเพียง 3 คน ห้องเรียน 4 ห้อง นักเรียน 25 คน ซึ่งต้องการการปรับปรุงอย่างมากสำหรับโรงเรียนสังกัดคณะกรรมการศึกษาเอกชนหรือโรงเรียนราษฎร์นั้น โรงเรียนที่มีมาตรฐาน ต่ำกว่าที่กำหนดได้แก่ ร.ร.แสนสุขศึกษา ร.ร.สุขุมวิทยา ร.ร.สหพาณิชย์ ซึ่งยังต้องการครูและห้องเรียนเพิ่มขึ้น ส่วน ร.ร.แสนสุข ร.ร.อ่างศิลาพิทยาคม สังกัดกรมสามัญศึกษา ยังต้องการห้องเรียนเพิ่มขึ้น ที่เหลือ คือ ร.ร.สาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มีการรับนักเรียนน้อยเกินไป ทั้ง ๆ ที่มีจำนวนครู ห้องเรียน อาคารสถานที่ ที่สามารถรองรับจำนวนนักเรียนตามมาตราฐานที่กำหนดได้

5.6.2 การเปลี่ยนแปลง

การเปลี่ยนแปลงของจำนวน นักเรียน ครู ห้องเรียน ในช่วงปีการศึกษา 2521- 2526 ในภาพรวมจะมีโรงเรียนเพิ่มขึ้น 3 โรง คือ ร.ร.อนุบาลสุดารักษ์ เปิดสอนระดับชั้นอนุบาล 1 - 2 ร.ร.เสริมศรีวิจิตรศิลป์ เปิดสอนระดับ ปวช. ทั้ง 2 โรงเรียนเปิดสอนปีการศึกษา 2526 ร.ร.โสตศึกษา เปิดสอนสำหรับผู้พิการทางโสต หูหนวก เป็นใบ้ เปิดสอนปีการศึกษา 2522 มีจำนวนการเปลี่ยนแปลงของครูเพิ่มขึ้นรวม 30 คน ห้องเรียนเพิ่มขึ้นรวม 18 ห้อง และจำนวนนักเรียนลดลง -121 คน ซึ่งพิจารณาแยกตามสังกัดส่วนการศึกษาดังนี้

5.6.2.1 สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาแห่งชาติ

จะมีจำนวนครูเพิ่มรวม 12 คน ห้องเรียนเพิ่มขึ้นรวม 10 ห้อง แต่จะมีจำนวนนักเรียนลดลงรวม -47 คน โรงเรียนที่มีจำนวนนักเรียนลดลงมีจำนวน 6 โรง ได้แก่ ร.ร.บ้านแหลมแท่น ร.ร.วัดใหม่เกตุงาม ร.ร.พระตำหนักมหาราช ร.ร.วัดตาล้อม ร.ร.วัดเตาปูน และ ร.ร.บ้านปากคลองโรงนาค ซึ่งมีนักเรียนลดลงมากที่สุดเท่ากับ -44 คน โรงเรียนที่มีจำนวนครูลดลงได้แก่ ร.ร.พระตำหนักมหาราช ร.ร.บ้านปากคลองโรงนาคและ ร.ร.วัดกลางคอน ซึ่งมีจำนวนครูลดลงมากที่สุดเท่ากับ -5 คน โรงเรียนที่มีห้องเรียนลดลง ได้แก่ ร.ร.พระตำหนักมหาราช ร.ร.วัดใหม่เกตุงาม จะเห็นได้ว่ามีจำนวนโรงเรียนที่มีนักเรียนลดลงเกินกว่าครึ่งหนึ่ง

ของโรงเรียนทั้งหมด ซึ่งส่งผลทำให้บางโรงเรียนต้องลดจำนวนครู และห้องเรียนลง ซึ่งแนวโน้มในอนาคต ถ้ายังมีจำนวนนักเรียนที่ลดลง ขณะที่จำนวนประชากรมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นแล้ว จะทำให้เกิดปัญหาทางการศึกษาได้ ทั้งนี้เนื่องจากโรงเรียนเหล่านี้เป็นโรงเรียนหลักที่ให้การศึกษาแก่เด็กนักเรียนระดับประถมศึกษาในชุมชนของตำบลต่าง ๆ ในเขตและนอกเขตสุขาภิบาล

5.6.2.2 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการศึกษาเอกชน

โรงเรียนที่มีจำนวนครูลดลง ได้แก่ ร.ร.แสนสุขศึกษา เท่ากับ -2 คน ร.ร.สุขุมวิทยา เท่ากับ -5 คน รวมเป็น -7 คน

ส่วนโรงเรียนที่นักเรียนลดลง ได้แก่ ร.ร.แสนสุขศึกษา เท่ากับ -69 คน ร.ร.สุขุมวิทยา เท่ากับ -286 คน รวมเป็น -355 คน ซึ่งเป็นจำนวนที่ลดลงค่อนข้างมาก

และโรงเรียนที่มีห้องเรียนลดลง ได้แก่ ร.ร.แสนสุขศึกษา เท่ากับ -3 ห้อง ร.ร.สุขุมวิทยา -6 ห้อง รวมเป็น 9 ห้อง ซึ่งการที่โรงเรียนเอกชนมีจำนวนนักเรียนลดลงมีผลทำให้ต้องลดจำนวนครูและห้องเรียนลง ทั้งนี้อาจจะเนื่องจากการขาดประสิทธิภาพในการบริหารของโรงเรียนเอง ที่ทำให้ผู้ปกครองนักเรียนขาดความนิยมลง หรือเนื่องจากรัฐบาลยังขาดการสนับสนุนโรงเรียนภาคเอกชนอย่างจริงจัง

5.6.2.3 สังกัดกรมสามัญศึกษา

จะเห็นได้ว่าโรงเรียนแสนสุขซึ่งถือเสมือนว่าเป็นโรงเรียนมัธยมประจำของสุขาภิบาลมีจำนวนครูลดลงเท่ากับ -1 คน นักเรียนลดลงเท่ากับ -81 คน ห้องเรียนลดลง -3 ห้อง แสดงว่าผู้ปกครองและนักเรียนมีความนิยมด้านการเรียนการสอนของโรงเรียนนี้น้อยลงทั้ง ๆ ที่เปิดสอนถึงระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ส่วน ร.ร.อ่างศิลาพิทยาคม มีจำนวนครูเพิ่มขึ้น 9 คน นักเรียนเพิ่มขึ้น 262 คน ห้องเรียนเพิ่มขึ้น 2 ห้อง แสดงว่าแนวโน้มนักเรียนที่จบประถมศึกษาในเขตบางส่วนของตำบลแสนสุข บ้านปึก เสม็ด และอ่างศิลา ที่อยู่ห่างไกลจาก ร.ร.แสนสุข จะเข้าศึกษาต่อในระดับมัธยมที่โรงเรียนนี้เพิ่มขึ้น เนื่องจากมีการขยาย การเรียนการสอนถึงชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

5.6.2.4 สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย

โรงเรียนสาธิตศรีนครินทรวิโรฒ มีจำนวนห้องเรียนลดลง -7 ห้อง นักเรียนลดลง -315 คน ซึ่งการลดลงนี้อาจเนื่องจากการจัดระบบ

และรูปแบบการเรียนการสอนของโรงเรียนเองที่ต้องการให้การศึกษามีมาตราฐานสูง ซึ่งอาจจะจำเป็นต้องรับนักเรียนน้อยลง

จากการศึกษาดังที่กล่าวมาแล้ว จะเห็นได้ว่า โรงเรียนต่าง ๆ ที่อยู่ในเขตสุขาภิบาล ส่วนใหญ่สามารถจะรองรับจำนวนนักเรียนที่เพิ่มขึ้นได้ แต่ยังมีปัญหาในด้านอัตราส่วน ครู : ห้องเรียน และนักเรียน : ห้องเรียน ของบางโรงเรียนยังต่ำกว่ามาตราฐาน และปัญหาแนวโน้มที่โรงเรียนต่าง ๆ ส่วนใหญ่จะมีนักเรียนลดลง อาจจะเนื่องจากนักเรียนมีความนิยมและความต้องการเรียนในโรงเรียนเขตสุขาภิบาลน้อยลงจากการสังเกตุของผู้วิจัยพบว่ามีนักเรียนในระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา จำนวนมากเดินทางไปเรียนที่โรงเรียนในเขตตัวเมืองชลบุรีและศรีราชา ซึ่งมีโรงเรียนในระดับการศึกษาต่าง ๆ ทั้งภาครัฐบาลและเอกชนจำนวนมาก

แต่อย่างไรก็ตาม ปัญหาในด้านการศึกษาสำหรับโรงเรียนระดับประถมศึกษา ในอนาคตจะมีแนวโน้มเป็นไปในด้านจำนวนนักเรียนลดลง จำนวนครูที่มีอยู่เกินความต้องการ จำนวนชั้นเรียนลดลง และแต่ละห้องเรียนจะเหลือที่ว่างสำหรับเด็กนักเรียนเป็นจำนวนมาก ทั้งนี้เนื่องจากการขยายเป้าหมายการคุมกำเนิดของหน่วยของรัฐ ยังคงเป็นไปอย่างต่อเนื่อง จึงมีส่วนทำให้เด็กนักเรียนลดลง ส่วนการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาและอาชีวศึกษาคาดว่าจะมีนักเรียนเพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะในระดับอาชีวศึกษา ซึ่งเป็นแนวนโยบายการศึกษาของชาติที่เน้นการศึกษาด้านอาชีพให้กับเด็กนักเรียน เพื่อลดจำนวนนักเรียนที่จะมุ่งเข้ามหาวิทยาลัย ดังนั้นการขยายตัวทางการศึกษาในเขตสุขาภิบาลแสนสุขในอนาคต คาดว่าจะเป็นโรงเรียนประเภทอาชีวศึกษาและสถาบันอบรมวิชาชีพในด้านต่าง ๆ ที่ขยายตัวออกมาจากเทศบาลเมืองชลบุรี และผลกระทบจากโครงการจัดตั้งมหาวิทยาลัยบูรพาที่เปลี่ยนแปลงฐานะมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขตบางแสนให้เป็นมหาวิทยาลัยภาคตะวันออก

ตารางที่ 25 การวิเคราะห์อัตราส่วน นักเรียน : ครู ครู : ห้องเรียน และนักเรียน : ห้องเรียน ของโรงเรียนสังกัดส่วนการศึกษาต่าง ๆ ในเขตสุขาภิบาลแสนสุข ปีการศึกษา พ.ศ. 2526

ส่วนสังกัด	ที่ตั้ง		ชั้นที่เปิดสอน	จำนวน			อัตราส่วน		
	หมู่ที่	ตำบล		ห้องเรียน	ครู	นักเรียน	น.ร./ครู	ครู/ห้อง	น.ร./ห้อง
1. สำนักงานการประถมศึกษา[1]									
1.1 ร.ร.วัดกลางดอน	4	แสนสุข	ป.1-6	22	25	689	28	1.1	31
1.2 ร.ร.วัดบางเป้ง	4	แสนสุข	"	13	15	325	22	1.2	25
1.3 ร.ร.วอนนภาศัพท์	14	แสนสุข	"	6	8	155	19	1.3	26
1.4 ร.ร.บ้านแหลมแท่น	13	แสนสุข	"	13	15	322	22	1.2	25
1.5 ร.ร.วัดใหม่เกตุงาม	2	บ้านปึก	"	11	17	325	19	1.5	30
1.6 ร.ร.พระตำหนักมหาราช	4	อ่างศิลา	"	11	16	286	18	1.5	26
1.7 ร.ร.วัดตาลล้อม	1	เหมือง	"	9	12	227	19	1.3	25
1.8 ร.ร.วัดราษฎร์ศรัทธา	3	เหมือง	"	19	25	548	22	1.3	29
1.9 ร.ร.บ้านปากคลองโรงนาค	5	อ่างศิลา	"	4	3	25	8	0.8	6
1.10 ร.ร.วัดเตาปูนมิตรภาพที่ 21	5	เสม็ด	"	7	8	113	14	1.1	16
รวม 10 โรงเรียน				115	144	3015	21	1.3	26
2. สำนักงานคณะกรรมการศึกษาเอกชน[2]									
2.1 ร.ร.แสนสุขศึกษา	2	แสนสุข	อ.1-ป.6	14	20	511	26	1.4	37
2.2 ร.ร.สุขุมวิทยา	6	แสนสุข	อ.1-ป.6	16	21	531	25	1.3	33
2.3 ร.ร.สหพาณิชย์	4	อ่างศิลา	อ.1-ป.4	7	8	214	27	1.1	31
2.4 ร.ร.สามมุขคริสเตียนวิทยา	15	แสนสุข	ป.1-ม.6	12	26	272	10	2.2	23
2.5 ร.ร.อนุบาลสุคารักษ์	3	อ่างศิลา	อ.1-2	2	4	66	16	2.0	33
2.6 ร.ร.เสริมศรีวิจิตรศิลป์		บ้านปึก	ป.ว.ช.	1	5	37	7	5.0	37
รวม 6. โรงเรียน				52	84	1,631	19	0.6	31
3. กรมสามัญศึกษา[2]									
3.1 ร.ร.แสนสุข	1	แสนสุข	ม.1-6	22	46	788	17	2.1	36
3.2 ร.ร.อ่างศิลาพิทยาคม	4	อ่างศิลา	ม.1-3	8	19	394	21	2.4	49
รวม 2 โรงเรียน				30	65	1,182	18	2.2	39
4. หนวงมหาวิทยาลัยของรัฐ[2]									
4.1 ร.ร.สาธิตศรีนครินทรวิโรฒ	14	แสนสุข	ป.1-ม.6	21	50	194	4	2.4	9
5. การศึกษาพิเศษ[2]									
5.1 ร.ร.โสตศึกษา	14	แสนสุข	เด็กเล็ก-ม.1	16	20	137	7	1.2	9
รวมทั้งสิ้น 20 โรงเรียน				234	363	6,159	17	1.6	26

ที่มา: [1] สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาจังหวัดชลบุรี

[2] ศึกษาธิการอำเภอเมืองชลบุรี

หมายเหตุ ปีการศึกษา 2521 ได้เริ่มการใช้ภาคการศึกษาบังคับ ป.1 - ป.6 และในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นได้ใช้ ม.1 - ม.3 และมัธยมศึกษาตอนปลาย ม.4 - ม.6 แทน ม.ศ.1 - 3 และม.ศ.4 - 5

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 26 การเปลี่ยนจำนวน ครู นักเรียน ห้องเรียน ที่สังกัดส่วนการศึกษาต่าง ๆ ในเขตสุขาภิบาลแสนสุข ปีการศึกษา พ.ศ. 2521 - 2526

สังกัดส่วนการศึกษา	พ.ศ. 2521			พ.ศ. 2526			การเปลี่ยนแปลง		
	จำนวน			จำนวน			พ.ศ. 2521 - 2526		
	ห้อง	ครู	น.ร.	ห้อง	ครู	น.ร.	ห้อง	ครู	น.ร.
1. สำนักงานการประถมศึกษา									
1.1 ร.ร.วัดกลางดอน	20	30	645	22	25	689	2	-5	44
1.2 ร.ร.วัดบางเฝ้ง	10	13	307	13	15	325	3	2	18
1.3 ร.ร.วอนนภาศัพท์	5	6	149	6	8	155	1	2	6
1.4 ร.ร.บ้านแหลมแท่น	11	13	334	13	15	322	2	2	-12
1.5 ร.ร.วัดใหม่เกตุงาม	13	17	347	11	17	325	-2	0	-22
1.6 ร.ร.พระตำหนักมหาราช	12	17	312	11	16	286	-1	-1	-26
1.7 ร.ร.วัดตาลล้อม	8	7	240	9	12	227	1	5	-13
1.8 ร.ร.วัดราษฎร์ศรัทธา	17	20	537	19	25	548	2	5	11
1.9 ร.ร.วัดปากคลองโรงบาท	4	4	69	4	3	25	0	-1	-44
1.10 ร.ร.วัดเขาฝูนมิตรภาพที่ 21	5	5	122	7	8	113	2	3	- 9
รวม 10 โรงเรียน	105	132	3,062	115	144	3,015	10	12	-47
2. สำนักงานคณะกรรมการศึกษาเอกชน									
2.1 ร.ร.แสนสุขศึกษา	17	22	580	14	20	511	-3	-2	-69
2.2 ร.ร.สุขุมวิทยา	22	26	817	16	21	531	-6	-5	-286
2.3 ร.ร.สหพาณิชย์	6	7	132	7	8	214	1	1	82
2.4 ร.ร.สามมุขคริสเตียน	7	19	179	12	26	272	5	7	93
2.5 ร.ร.อนุบาลสุดารักษ์	-	-	-	2	4	65	2	4	65
2.6 ร.ร.เสริมศรีวิจิตรศิลป์	-	-	-	1	5	37	1	5	37
รวม 6 โรงเรียน	52	74	1,708	52	84	1,631	-	10.	- 77
3. กรมสามัญศึกษา									
3.1 ร.ร.แสนสุข	25	47	869	22	46	708	-3	-1	-81
3.2 ร.ร.อางศิลาพิทยาคม	6	10	132	8	19	394	2	9	262
รวม 2 โรงเรียน	31	57	1,001	30	65	1,182	-1	8	181
4. หบวงมหาวิทยาลัย									
4.1 ร.ร.สาธิตศรีนครินทรวิโรฒ	28	50	509	21	50	194	-7	0	-315
5. การศึกษาพิเศษ									
5.1 ร.ร.โสตศึกษา	-	-	-	16	20	137	16	20	137
รวมทั้งสิ้น 20 โรงเรียน	216	313	6,280	234	363	6,159	18	50	-121

ที่มา: 1/ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาจังหวัดชลบุรี

2/ ศึกษาธิการอำเภอเมืองชลบุรี

หมายเหตุ ปีการศึกษา 2521 ได้เริ่มการใช้ภาคการศึกษาบังคับ ป.1-ป.6 และในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นใช้ ม.1-ม.3 และมัธยมศึกษาตอนปลาย ม.4-ม.6 แทน ม.ศ.1-3 และ ม.ศ.4-5

แผนที่สุขาภิบาลแสนสุข อ.เมือง จ.ชลบุรี

แสดง: ที่ตั้ง อัตราส่วน และการเปลี่ยนแปลงของครู นักเรียน ห้องเรียน ของโรงเรียนสังกัดส่วนการศึกษาต่างๆ

มาตราส่วน 1 : 31,600 0 .316 .632 1.264 กม.

- —·—·— เส้นแนวเขตตำบล
- —o—o— เส้นแนวเขตและหลักเขตสุขาภิบาล
- ——— ถนน,ซอยที่ราดยาง
- - - - - - - ถนน,ซอยไม่ได้ราดยาง

น.

สัญลักษณ์

- โรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาแห่งชาติ
- โรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน
- โรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา
- โรงเรียนสังกัดทบวงมหาวิทยาลัยของรัฐ
- สถาบันฝึกอบรมวิชาชีพ โรงเรียนการศึกษาพิเศษ
- มหาวิทยาลัย รัศมีการให้บริการของโรงเรียนประถมศึกษาระยะทางเดินเท้า 800 เมตร (มาตรฐานกระทรวงศึกษาธิการ)

△ การเปลี่ยนแปลง ครู(ค)นักเรียน(น)ห้องเรียน(ห) ปีการศึกษา 2521-2526

○ อัตราส่วนครูระนักเรียน(ค:น) ห้องเรียนระครู(ห:ค)ห้องเรียนระนักเรียน(ห:น) ปีการศึกษา 2526

ที่มา : ดูตารางที่ 23,24 ประกอบ

แผนที่ 15

การศึกษาเพื่อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาชุมชนสุขาภิบาลแสนสุข อ.เมือง จ.ชลบุรี

โดย นายณรงค์ พิระภิญโญ
ภาควิชา การวางแผนภาคและเมือง
บัณฑิตวิทยาลัย
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

5.7 สาธารณสุข

ในภาพรวมทั่วไปสุขาภิบาลแสนสุขมีทำเลที่ตั้งที่เหมาะสมที่ประชาชนทั่วไปสามารถไปใช้บริการทางด้านสาธารณสุขทั้งภาครัฐบาลและเอกชนในเขตเทศบาลเมืองชลบุรีและเทศบาลตำบลศรีราชาได้อย่างสะดวก ซึ่งทั้ง 2 เขตเป็นที่ตั้งของโรงพยาบาลชลบุรีและโรงพยาบาลสมเด็จ ณ ศรีราชา ศูนย์บริการสาธารณสุข คลินิคสถานพยาบาลและผดุงครรภ์ของเอกชนเป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะเขตเทศบาลเมืองชลบุรีจะเป็นศูนย์กลางการให้บริการสาธารณสุขของจังหวัดซึ่งจะมี โรงพยาบาลรวม 3 โรง ศูนย์กามโรคเขต 2 ศูนย์วัณโรคเขต 2 ศูนย์โรคเรื้อนเขต 2 ศูนย์โภชนการเขต 2 ศูนย์ควบคุมโรคเขต 2 วิทยาลัยสาธารณสุขภาคกลางชลบุรี คลินิคแพทย์แผนปัจจุบัน 44 แห่ง คลินิคทันตกรรมเอกชนชั้น(1)13 แห่ง สถานพยาบาลผดุงครรภ์เอกชนชั้น(1) 9 แห่ง ร้านขายยาแผนปัจจุบันชั้น(1) 76 ร้านเป็นต้น ส่วนสถานบริการสาธารณสุขในเขตสุขาภิบาลนั้นจากการสำรวจพบว่า(พ.ศ. 2526) นอกจากสถานีอนามัยประจำตำบล แสนสุข อ่างศิลา บ้านปึก และเสม็ดแล้ว จะมีสถานบริการคลินิคทันตกรรมชั้น(1) 2 แห่ง ทันตกรรมชั้น(2) 2 แห่ง ร้านขายยาแผนปัจจุบันชั้น(1) 6 ร้าน ร้านขายยาบรรจุสำเร็จ 2 ร้าน ร้านขายยาแผนโบราณ 1 ร้าน คลินิคแพทย์แผนปัจจุบัน 6 แห่ง อยู่บริเวณตลาดแสนสุข หนองมนและร้านขายยา 1 ร้าน อยู่ที่ตลาดอ่างศิลา ซึ่งสถานีอนามัยและสถานบริการเหล่านี้จะให้บริการรักษาพยาบาลทั่วไปเบื้องต้นเท่านั้น และโดยปกติประชาชนทั่วไปส่วนใหญ่มักจะนิยมเดินทางไปรับการรักษาพยาบาลในเขตเทศบาลเมืองชลบุรี เนื่องจากมีความพร้อมของอุปกรณ์ทางการแพทย์และสถานพยาบาลที่มากกว่า และการคมนาคมเข้าถึงสะดวก

สำหรับการศึกษาวิเคราะห์งานด้านสาธารณสุขภายในเขตสุขาภิบาลนั้นสามารถพิจารณาได้จากอัตราส่วนกำลังเจ้าหน้าที่พนักงานสาธารณสุขต่อจำนวนประชากรที่รับผิดชอบและการประเมินผลการปฏิบัติงานของสถานีอนามัยต่างๆซึ่งเป็นหน่วยงานหลักของรัฐที่ให้บริการด้านสาธารณสุขมูลฐานแก่ประชาชนในชุมชนต่างๆ ซึ่งจะพบว่าจำอัตรากำลังเจ้าหน้าที่พนักงานสาธารณสุขยังไม่เพียงพอและผลการปฏิบัติงานด้านสาธารณสุขยังไม่บรรลุถึงเป้าหมายที่กำหนดเท่าที่ควร ซึ่งรายละเอียดพิจารณาได้ ดังนี้

5.7.1 อัตรากำลังเจ้าหน้าที่

ในพ.ศ.2525 (ดูตารางที่ 27 ประกอบ) มีจำนวนเจ้าหน้าที่ประจำสถานีอนามัยต่าง ๆ รวม 16 คน เป็นพนักงานอนามัย 1 คน พนักงานผดุงครรภ์ 6 คน ผู้ช่วยผดุงครรภ์ 4 คน พยาบาล 1 คน แพทย์ประจำตำบล 4 คน ซึ่งต้องรองรับจำนวนประชากรทั้งในเขตและนอกเขตสุขาภิบาลรวม 40,316 คน 6,586 หลังคาเรือน 8,134 ครอบครัว คิดเป็นอัตรากำลังเจ้าหน้าที่ต่อประชากร เท่ากับ 1 : 2,520 คน ต่อบ้านเรือน 1 คน : 412 หลัง ต่อครอบครัว 1 คน : 508 ครอบครัว ซึ่งในจำนวนเจ้าหน้าที่นี้ สถานีอนามัยแสนสุขมีมากที่สุด 5 คน และต้องรับผิดชอบต่อประชากรมากที่สุด 21,331 คน 3,070 หลังคาเรือน คิดเป็นอัตรากำลังเจ้าหน้าที่ต่อประชากร 1 : 4,266 คน ต่อบ้านเรือน 1 คน : 614 หลัง ต่อครอบครัว 1 คน : 676 ครอบครัว ส่วนสถานีอนามัยเสม็ดมีเจ้าหน้าที่น้อยที่สุดเพียง 2 คน ซึ่งต้องรองรับประชากรมากเป็นอันดับ 2 คือ 6,348 คน บ้านเรือน 949 หลัง 969 ครอบครัว คิดเป็นอัตรากำลังเจ้าหน้าที่ต่อประชากร 1 : 3,174 คน บ้านเรือน 1 : 474 หลัง ต่อ 1 : 484 ครอบครัว ส่วนสถานีอนามัยอ่างศิลา บ้านปึก เหมือง มีเจ้าหน้าที่เท่ากัน 3 คน ซึ่งต้องรับผิดประชากร บ้านเรือน ครอบครัว มากน้อยตามลำดับ จะเห็นได้ว่าอัตรากำลังเจ้าหน้าที่มีไม่เพียงพอต่อการให้บริการและปฏิบัติงานสาธารณสุข อัตราส่วนความรับผิดชอบต่อประชากร บ้านเรือน ครอบครัวของเจ้าหน้าที่มีมากเกินไป ซึ่งอาจจะเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้การบริการและปฏิบัติงานสาธารณสุขไม่มีประสิทธิภาพและบรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดมากนัก

5.7.2 งานด้านสาธารณสุข

สถานีอนามัยต่าง ๆ มีงานด้านสาธารณสุขที่รับผิดชอบ 7 ประเภท ซึ่งแต่ละประเภทก็แบ่งแยกเป็นงานให้บริการต่าง ๆ 26 งาน โดยแต่ละงานจะมีเป้าหมายที่กำหนดจำนวนผู้ที่จะได้รับบริการ และจำนวนครั้งที่จะให้บริการ ซึ่งสาธารณสุขจังหวัดและสาธารณสุขอำเภอเมืองชลบุรี รวมสถานีอนามัยต่าง ๆ เป็นผู้กำหนดเป็นนโยบายและเป้าหมายงานสาธารณสุข ซึ่งใน พ.ศ.2525 (ดูตารางที่ 28 ประกอบ) มีเป้าหมายการให้บริการแก่ประชาชนของงานต่าง ๆ รวม 27,380 คน มีผู้รับบริการ 28,896 คน จะเห็นได้ว่าในภาพรวม มีผู้มาขอรับบริการเกินเป้าหมายที่กำหนด เท่ากับ

1,516 คน แต่เมื่อพิจารณาในรายละเอียดจะเห็นได้ว่ามีงานสาธารณสุขหลัก 4 ประเภท ที่ยังไม่บรรลุตามเป้าหมายที่กำหนด ได้แก่ งานควบคุมโรค งานอนามัยแม่และเด็ก งานโภชนาการงานสุขาภิบาล กับงานให้บริการ 19 ประเภท ที่ยังไม่บรรลุเป้าหมาย ได้แก่ จำนวนครั้งในการตรวจผู้ป่วย การฉีด ดี.ที.พี แก่เด็กอายุ 0 - 1 ปี การฉีดโปลิโอแก่เด็กอายุ 0 - 1 ปี การตรวจหญิงมีครรภ์ การฉีดวัคซีน ดี.ที.พี น.ร.ป.1 การตรวจเลือดเพื่อหาเชื้อกามโรคในหญิงมีครรภ์ การตรวจเสมหะหาเชื้อวัณโรคในผู้ป่วย การเยี่ยมมารดาก่อนคลอดจำนวนรายและจำนวนครั้ง การตรวจมารดาหลังคลอด 6 สัปดาห์ การเยี่ยมมารดา - ทารกหลังคลอดจำนวนรายและจำนวนครั้ง การเฝ้าระวังติดตามโภชนาการเด็กอายุ 0 - 4 ปี การสร้างส้วมซึมและการสร้างที่เก็บขยะประจำบ้าน ซึ่งงานบริการที่ไม่ได้บรรลุตามเป้าหมายเหล่านี้จะมีเกินกว่าครึ่งของประเภทงานที่ให้บริการทั้งหมด ส่วนงานสาธารณสุขที่บรรลุตามเป้าหมายมี 3 ประเภท ได้แก่ การรักษาพยาบาล การส่งเสริมภูมิคุ้นกันโรค และการวางแผนครอบครัว กับงานให้บริการมี 7 งาน โดยมีการฉีดวัคซีนป้องกันโรคไทฟรอยด์เด็กอายุ 2 - 14 ปี เกินเป้าหมายมากที่สุด รองลงมาคือการตรวจรักษาผู้ป่วยภายนอกรายใหม่ และการให้บริการอื่น ๆ มากน้อยตามลำดับ

สำหรับงานบริการสาธารณสุขของสถานีอนามัยต่าง ๆ นั้น สถานีอนามัยบ้านปึกมีงานให้บริการเกินกว่าเป้าหมายมากที่สุด มีงานเกินเป้าหมาย 19 งาน รองลงมาสถานีอนามัยเสม็ด 17 งาน และสถานีอนามัยอ่างศิลา - เหมือง เท่ากัน 13 งาน ส่วนสถานีอนามัยแสนสุขมีงานให้บริการต่ำกว่าเป้าหมายมากที่สุด คือ 18 งาน ซึ่งงานให้บริการที่ต่ำกว่าเป้าหมายส่วนใหญ่ของสถานีอนามัยเหล่านี้คือ จำนวนครั้งที่ตรวจรักษาผู้ป่วยรายใหม่ การตรวจหญิงมีครรภ์ การตรวจเลือดหญิงมีครรภ์หาเชื้อกามโรค การตรวจเสมหะหาเชื้อวัณโรคในผู้ป่วย การเยี่ยมมารดาก่อนคลอดจำนวนรายและจำนวนครั้ง การตรวจมารดาหลังคลอด 6 สัปดาห์ การเยี่ยมมารดาและทารกจำนวนรายและจำนวนครั้ง การเฝ้าระวังติดตามโภชนาการเด็กอายุ 0 - 4 ปี ส่วนงานที่ให้บริการเกินเป้าหมายได้แก่ การตรวจรักษาผู้ป่วยภายนอกใหม่ ยกเว้นสถานีอนามัยเหมืองที่ต่ำกว่าเป้าหมายที่กำหนด งานประเภทส่งเสริมภูมิคุ้มกันโรคต่าง ๆ งานวางแผนครอบครัว และงานประเภทสุขาภิบาล เป็นต้น

จะเห็นว่าปฏิบัติงานด้านสาธารณสุขของสถานีอนามัยเหล่านี้จะบรรลุตามเป้าหมายเฉพาะงานที่ประชาชนมาขอรับบริการ ส่วนงานประเภทตรวจเยี่ยม

เฝ้าระวังติดตาม หรือให้บริการเข้าถึงแก่ประชาชนยังไม่บรรลุตามเป้าหมายที่กำหนด ทั้งนี้เนื่องจาก อัตรากำลังเจ้าหน้าที่มีไม่เพียงพอ สำหรับงานรักษาพยาบาลนั้นพบว่าผู้ป่วยที่มาขอรับบริการส่วนใหญ่เป็นโรค ระบบทางเดินหายใจ อุบัติเหตุการถูกพิษติดเชื้อและปรสิต ระบบการย่อยอาหาร ผิวหนัง และสภาวะแปรปวนทางจิต ส่วนผู้ป่วยที่ต้องการการวินิจฉัยจากแพทย์หรือต้องการอุปกรณ์การรักษาพยาบาลที่ดีกว่านี้จะไปรักษาที่โรงพยาบาลทั้งของรัฐและเอกชน ในเขตเทศบาลเมืองชลบุรีและเขตเทศบาลตำบลศรีราชา . อย่างไรก็ตามในปี 2527 ในเขตสุขาภิบาลแสนสุขจะมีโรงพยาบาลขนาด 30 เตียง เป็นศูนย์บริการทางการแพทย์ท่านผู้หญิงประภาศรี กำลังเอก ตั้งอยู่ที่มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ชื่งจะช่วยส่งเสริมการให้บริการและงานสาธารณสุขดีขึ้น อีกทั้งจะช่วยสนับสนุนกิจการท่องเที่ยวอีกส่วนหนึ่งด้วย

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 27 แสดงจำนวนอัตรากำลังเจ้าหน้าที่สาธารณสุข ประชากร บ้านเรือน และครัวเรือน ที่อยู่ในเขตการรับผิดชอบของสถานีอนามัย 5 ตำบล ในพื้นที่เขตสุขาภิบาลแสนสุข และนอกเขตสุขาภิบาลแสนสุข พ.ศ.2525

สถานีอนามัยประจำตำบล	ในเขตพื้นที่ตำบลรับผิดชอบ พ.ศ. 2525 [1]			อัตรากำลังเจ้าหน้าที่ประจำ พ.ศ. 2525 [2]						อัตราส่วนกำลังเจ้าหน้าที่ 1 คน ต่อ		
	ประชากร	บ้านเรือน	ครอบครัว	รวม	พนักงานอนามัย	ผดุงครรภ์	ผู้ช่วยผดุงครรภ์	พยาบาล	เภสัชประจำตำบล	ประชากร	บ้านเรือน	ครอบครัว
1. แสนสุข	21,331	3,070	3,378	5	1	1	1	1	1	4,266	614	676
2. อ่างศิลา	3,519	833	1,952	3		1	1	–	1	1,173	278	651
3. บ้านปก	3,035	685	786	3		1	1	–	1	1,012	228	262
4. เหมือง	6,083	1,049	1,049	3		1	1	–	1	2,028	350	350
5. เสม็ด	6,348	949	969	2		2	–	–	–	3,174	474	484
รวม	40,316	6,586	8,134	16	1	6	4	1	4	2,520	412	508

ที่มา : [1] กรมการปกครอง, กองวิชาการ ศูนย์เอกสารและไมโครฟิล์ม, "รายงานจำนวนประชากร บ้านเรือน และครอบครัว รายตำบลของอำเภอเมืองชลบุรี พ.ศ. 2525" (เอกสารอัดสำเนา)

[2] สาธารณสุขอำเภอเมืองชลบุรี

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 28 แสดงการประเมินผลการปฏิบัติงานของสถานีอนามัยประจำตำบลต่าง ๆ ที่รับผิดชอบทั้งในเขตและนอกเขตสุขาภิบาลแสนสุข พ.ศ. 2525

เป้าหมายให้บริการ : ราย
ผู้รับบริการ : ราย

กิจกรรม	รวม			สถานีอนามัย													
				แสนสุข			อ่างศิลา			บ้านปก			เหมือง			เสม็ด		
	เป้าหมาย	ผู้รับบริการ	ผลงาน	เป้าหมาย	ผู้รับบริการ	ผลงาน	เป้าหมาย	ผู้รับบริการ	ผลงาน	เป้าหมาย	ผู้รับบริการ	ผลงาน	เป้าหมาย	ผู้รับบริการ	ผลงาน	เป้าหมาย	ผู้รับบริการ	ผลงาน
1. งานรักษาพยาบาล	12,900	13,101	201	3,000	3,372	372	2,400	2,514	114	2,400	1,796	- 604	2,400	1,715	-685	2,700	3,704	1,004
ตรวจรักษาผู้ป่วยภายนอกใหม่	4,300	5,705	1,405	1,000	1,507	507	800	1,111	311	800	844	44	800	685	-115	900	1,558	658
ตรวจรักษาผู้ป่วยภายนอกใหม่ (ครั้ง)	8,600	7,396	-1,204	2,000	1,865	-135	1,600	1,403	-197	1,600	952	-648	1,600	1,030	-570	1,800	2,146	346
2. งานส่งเสริมภูมิคุ้มกันโรค	7,978	10,025	2,047	3,252	3,589	337	740	768	28	662	1,139	477	1,192	1,730	538	2,132	2,799	667
ฉีด ดี.ที.พี. เด็กอายุ 0 – 1 ปี	367	313	- 54	188	100	- 88	40	41	1	20	36	16	57	62	5	62	74	12
ฉีด บี.ซี.จี. เด็กอายุ ปี	367	419	52	188	145	- 43	40	67	27	20	46	26	57	55	-2	62	106	44
ฉีด โปลิโอ เด็กอายุ ปี	367	316	- 51	188	86	-102	40	44	4	20	42	22	57	65	8	62	79	17
การตรวจหญิงมีครรภ์	256	179	- 77	83	27	-56	34	22	-12	20	24	4	57	50	-7	62	56	- 6
ฉีดป้องกันไทฟรอยด์อายุ 2-14 ปี	5,017	6,509	1,492	1,961	2,570	609	458	458	-	446	640	194	738	963	225	1,414	1,878	464
ฉีด บี.ซี.จี. น.ร.ป. 1	802	1,492	690	322	563	241	64	66	2	68	249	181	113	309	196	235	305	70
ฉีด ดี.ที.พี. น.ร.ป. 1	802	797	-5	322	98	- 224	64	70	6	68	102	34	113	226	113	235	301	66
3. งานควบคุมโรค	993	962	- 31	253	123	- 130	176	169	- 7	156	87	-69	193	180	- 13	215	403	188
การตรวจเลือดหญิงมีครรภ์หาเชื้อกามโรค	262	256	- 6	83	41	- 42	40	19	-21	20	29	9	57	52	- 5	62	115	53
การตรวจเสมหะผู้ป่วยหาเชื้อวัณโรค	86	18	- 68	20	2	- 18	16	2	-14	16	11	- 5	16	0	- 16	18	3	- 15
การเจาะโลหิตผู้ป่วยหาเชื้อมาลาเรีย	645	688	43	150	80	-70	120	148	28	120	47	-73	120	128	8	135	285	150
4. งานวางแผนครอบครัว รับยาเม็ดใหม่	188	251	63	64	78	14	28	36	8	18	6	-12	16	22	6	54	97	43
5. งานทันตสาธารณสุข	3,166	2,512	-654	1,012	566	-446	488	480	- 8	239	313	74	689	505	-184	738	648	- 90
การเยี่ยมมารดาก่อนคลอด	239	185	-114	95	28	- 67	46	35	-11	22	26	4	65	56	- 9	71	40	- 31
การเยี่ยมมารดาก่อนคลอด (ครั้ง)	897	466	-431	285	56	- 229	138	131	- 7	66	74	8	195	106	- 89	213	99	-114
การตรวจครรภ์มารดา	252	295	43	83	75	- 8	40	27	-13	20	32	12	57	62	5	52	99	47
การทำคลอด	45	46	1	15	8	- 7	6	6	0	6	2	- 4	6	12	6	12	18	6
การตรวจมารดาหลังคลอด 6 สัปดาห์	224	201	- 23	71	52	- 19	34	29	- 5	17	27	10	49	47	- 2	53	46	- 7
การเยี่ยมมารดา–ทารกหลังคลอด	299	190	-109	95	28	- 67	46	36	-10	22	37	15	65	44	- 21	71	45	- 26
การเยี่ยมมารดา–ทารกหลังคลอด (ครั้ง)	897	696	-201	285	193	- 92	138	161	23	66	61	- 5	195	120	- 75	213	161	- 52
การเยี่ยมมารดา–ทารกหลังคลอด 6 สัปดาห์ – 1 ปี	253	433	180	83	126	43	40	55	15	20	54	34	57	58	1	53	140	87
6. งานโภชนาการ	1,674	1,588	- 86	547	343	- 204	248	276	28	169	288	119	380	349	- 31	330	332	2
การเฝ้าระวัง ติดตาม โภชนาการเด็กอายุ 0 – 3 ปี	196	415	219	60	159	99	38	47	9	14	54	40	40	67	27	44	88	44
การเฝ้าระวัง ติดตาม โภชนาการเด็กอายุ 0 – 4 ปี	1,478	1,173	-305	487	184	-303	210	229	19	155	234	79	340	282	- 58	286	244	- 42
7. งานสุขาภิบาล	481	457	- 24	171	170	- 1	61	59	- 2	52	52	-.	72	82	10	125	94	- 31
การสร้างที่เก็บน้ำฝนตามหลักสุขาภิบาล	23	47	24	3	10	7	5	2	-3	5	13	8	5	9	4	5	13	8
การสร้างส้วมถูกสุขลักษณะ	270	230	- 40	90	103	13	30	36	6	30	18	-12	30	32	2	90	41	- 49
การสร้างที่เก็บขยะประจำบ้าน	188	180	- 8	78	57	- 21	26	21	- 5	17	21	4	37	41	4	30	40	10
รวม	27,380	28,896	1,516	8,299	8,241	- 58	4,141	4,302	161	3,696	3,681	-15	4,942	4,583	-359	4,294	6,077	1,783

ที่มา : สำนักงานสาธารณสุขอำเภอเมืองชลบุรี

5.8 การรักษาความสงบเรียบร้อย และความปลอดภัยในชุมชน

สถานีตำรวจในเขตสุขาภิบาลมีอยู่ 2 สถานี คือ สถานีตำรวจทางหลวงตั้งอยู่ทางขวามือของทิศเหนือริมถนนสุขุมวิทตรงหลักเขตที่ 8 ของสุขาภิบาล ซึ่งมีหน้าที่รับผิดชอบในส่วนที่เป็นเขตทางหลวงแผ่นดิน กับสถานีตำรวจภูธรแสนสุข ซึ่งมีหน้าที่รับผิดชอบความสงบเรียบร้อยความมั่นคงปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน มีที่ตั้งอยู่บริเวณซอย 3 ชายหาดบางแสนหลังบังกาโลแสนสบาย มีอัตรากำลังเจ้าหน้าที่ พ.ศ.2526 40 นาย มีขอบเขตรับผิดชอบในเขต 3 ตำบล คือ ตำบลแสนสุข บ้านปึก อ่างศิลา ส่วนพื้นที่ที่เหลืออยู่ในความรับผิดของสถานีตำรวจภูธรเมืองชลบุรี มีอำนาจหน้าที่ในการรับแจ้งความ และจับกุมเบื้องต้นแต่ไม่มีอำนาจสอบสวน ผู้ต้องหาที่ถูกจับกุมได้จะถูกส่งต่อไปยังสถานีตำรวจภูธรเมืองชลบุรีต่อไป การแบ่งพื้นที่รับผิดชอบโดยจัดให้มีตำรวจประจำที่ป้อมยามที่ตลาดแสนสุข ตลาดอ่างศิลา และซอย 2 หาดบางแสนป้อมละ 3 นาย และจัดสายตรวจ 3 สาย ๆ ละ 4 นาย เป็นรถจักรยานยนต์ 2 สาย เดินเท้า 1 สาย รวม 12 นาย จัดให้ป้อมยามตลาดแสนสุขเป็นจุดศูนย์กลางของจุดตรวจ และมีหน่วยกำลังเคลื่อนที่เร็ว 12 นาย สายสืบสวน 1 ชุด 3 นาย[18] ปฏิบัติงานประจำ

จากอัตรากำลังเจ้าหน้าที่ ขอบเขตหน้าที่รับผิดชอบจะพอเห็นได้ว่าไม่เพียงพอต่อการรักษาความสงบเรียบร้อยในพื้นที่ได้ เนื่องจากอาชญากรรม ปัญหาที่เกี่ยวกับความสงบเรียบร้อย ความมั่นคงปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน มีโอกาสเกิดได้ตลอดเวลา และการกำหนดขอบเขตอำนาจหน้าที่ไม่ครอบคลุมตลอดพื้นที่ ทำให้เมื่อมีคดีเกิดขึ้นนอกเขตรับผิดชอบ ผู้เสียหายต้องเสียเวลาเดินทางไปแจ้งความที่สถานีตำรวจภูธรเมืองชลบุรี ซึ่งทำให้ล่าช้า และอาจจะเกิดผลเสียหายต่อราชการได้

สำหรับสถิติคดีต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในเขตรับผิดชอบของสถานีตำรวจภูธรแสนสุข (ดูตารางที่ 29 ประกอบ) พ.ศ.2526 มีคดีต่าง ๆ เกิดขึ้นรวม 255 คดี เป็นประเภทคดีประทุษร้ายต่อทรัพย์มากที่สุด มีจำนวน 144 คดี คิดเป็นสัดส่วน 56.47% ซึ่งในจำนวนคดีดังกล่าวเป็นคดีลักทรัพย์มากที่สุด คือ 125 คดี คิดเป็น 49.02% รองลงมาคือประเภทคดีที่รัฐเป็นผู้เสียหาย มีจำนวน 60 คดีคิดเป็นสัดส่วน 23.53%

---

[18] สถานีตำรวจภูธรแสนสุข "บันทึกรายงานแผนปฏิบัติงานประจำวัน พ.ศ.2526" (ชลบุรี : สถานีตำรวจภูธรแสนสุข), ไม่ปรากฏหน้า

โดยเป็นคดีเล่นการพนัน 39 คดี คิดเป็นสัดส่วน 15.30% จากคดีที่เกิดขึ้นทั้งหมด มีคดีที่จับได้ 78 คดี เป็นประเภทคดีที่รัฐเป็นผู้เสียหายมากที่สุด 38 คดี คิดเป็นสัดส่วน 48.72% โดยเป็นคดีการพนัน 22 คดี คิดเป็นสัดส่วน 28.21% ส่วนจำนวนผู้ต้องหาที่ถูกจับได้ทั้งหมดในคดีต่าง ๆ รวมเท่ากับ 203 คน เป็นประเภทคดีที่รัฐเป็นผู้เสียหายมากที่สุด 136 คน คิดเป็นสัดส่วน 67.0% โดยเป็นคดีการพนัน 107 คน คิดเป็นสัดส่วน 52.71%

จากสถิติคดีต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจะเห็นได้ว่า ส่วนใหญ่เป็นคดีลักทรัพย์และการเล่นการพนัน ทำร้ายร่างกาย ส่วนคดีประเภทอุกฉกรรจ์ไม่มี แสดงว่าในภาพรวมของเขตพื้นที่รับผิดชอบ มีความสงบเรียบร้อยดี ซึ่งในคดีที่เกิดขึ้นมาก เช่น การเล่นการพนัน ส่วนใหญ่เป็นผู้ที่มาพักผ่อนตากอากาศที่หาดบางแสน เช่าบังกาโลเป็นที่เล่นการพนัน คดีลักทรัพย์ส่วนใหญ่เกิดขึ้นทั่วไป โดยเฉพาะตลาดแสนสุขที่มีการชุมชนรถจักรยาน รถมอร์เตอร์ไซค์กันมาก และเมื่อเกิดคดีแล้วมักจะจับกุมผู้ต้องหาไม่ค่อยได้ คดีทำร้ายร่างกายส่วนใหญ่เป็นการทะเลาะวิวาทและกลุ่มวัยรุ่นอันธพาลที่รวมตัวกันลักษณะซ่องโจร ซึ่งคดีดังกล่าวอาจจะนับได้ว่าเป็นปัญหาด้านความสงบเรียบร้อย ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนในเขตสุขาภิบาลได้

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 29 แสดงจำนวนและสัดส่วนคดีประเภทต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น คดีที่จับกุมได้ และผู้ต้องหาในเขตสุขาภิบาลแม่สุข

พ.ศ. 2526

ประเภท	พ.ศ. 2526					
	คดีที่เกิด	สัดส่วน %	คดีที่จับกุมได้ ครั้ง	สัดส่วน %	ผู้ต้องหา คน	สัดส่วน %
1. คดีอุกฉกรรจ์	-	-	-	-	-	-
ฆาตกรรม	-	-	-	-	-	-
2. คดีประทุษร้ายต่อชีวิต ร่างกาย เพศ						
เสรีภาพ	51	20.0	18	23.07	32	15.76
พยายามฆ่า	6	2.35	2	2.56	2	0.98
ทำร้ายร่างกาย	37	14.51	11	14.10	25	12.32
ข่มขืน	2	0.78	2	2.56	2	0.98
อนาจาร	3	1.18	3	3.85	3	1.48
บุกรุก	3	1.18	-	-	-	-
3. คดีประทุษร้ายต่อทรัพย์	144	56.47	22	28.21	35	17.24
ลักทรัพย์	125	49.02	19	24.36	26	12.81
วิ่งราวทรัพย์	9	3.53	1	1.29	2	0.98
ชิงทรัพย์	8	3.14	2	2.56	7	3.45
กรรโชกทรัพย์	1	0.39	-	-	-	-
ฉ้อโกง	1	0.39	-	-	-	-
4. คดีที่รัฐเป็นผู้เสียหาย	60	23.53	38	48.72	136	67.0
อาวุธปืนธรรมดา	9	3.53	9	11.54	11	5.42
ยาเสพติดให้โทษ	11	4.31	6	7.69	16	7.88
การพนัน	39	15.30	22	28.21	107	52.71
เรื่อไร่	1	0.39	1	1.28	2	0.99
ประมง	-	-	-	-	-	-
ม่าสัตว์	-	-	-	-	-	-
มีซากสัตว์ป่า	-	-	-	-	-	-
ค้ากำไรเกินควร	-	-	-	-	-	-
รวมทั้งหมด	255	100	78	100	203	100

ที่มา: สถานีตำรวจภูธรแม่สุข

หมายเหตุ เป็นสถิติที่อยู่ในเขตรับผิดชอบ 3 ตำบล คือ ตำบลแม่สุข อ่างศิลา บ้านปิก

5.9 การไปรษณีย์โทรเลข

ปัจจุบันมีที่ทำการไปรษณีย์โทรเลข 2 แห่ง ที่ให้บริการอยู่ในเขตสุขาภิบาล คือ ที่ทำการไปรษณีย์โทรเลขบางแสน ตั้งอยู่ริมถนนสุขุมวิทห่างจากทางแยกบางแสนประมาณ 300 เมตร มีพนักงาน 4 คน เป็นพนักงานส่งจดหมาย 2 คน กับที่ทำการไปรษณีย์โทรเลขมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มีพนักงาน 3 คน เป็นพนักงานจดหมาย 1 คน รวมพนักงานทั้งหมด 10 คน เป็นพนักงานส่งจดหมายรวม 3 คน ที่รับผิดชอบในเขตสุขาภิบาล ซึ่งนับได้ว่าโครงสร้างสาธารณูปโภคด้านไปรษณีย์โทรเลขอยู่ในขั้นที่ดี เมื่อเปรียบเทียบกับสุขาภิบาลหรือชุมชนตำบลอื่น ๆ ที่ไม่มีที่ทำการไปรษณีย์โทรเลข

แต่อย่างไรก็ตาม การให้บริการยังไม่ทั่วถึงและให้ความสะดวกเท่าที่ควรกล่าวคือ

5.9.1 ตู้ไปรษณีย์

จากการสำรวจพบว่า มีตู้ไปรษณีย์เพียง 3 ตู้ ตั้งอยู่ที่สี่แยกถนนมิตรสัมพันธ์กับถนนบางแสน - เขาสามมุข 1 ตู้ หน้าตลาดแสนสุข - หนองมน 1 ตู้ ร.ร.สาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ 1 ตู้ ซึ่งยังไม่เพียงพอต่อจำนวนแหล่งชุมชน หมู่บ้านที่มีประชาชนอาศัยอยู่อย่างหนาแน่นและอยู่ห่างจากที่ทำการไปรษณีย์ ได้แก่ บริเวณวัดตาลล้อม วัดราษฎร์ศรัทธา ต.เหมือง บริเวณหน้าวัดใหม่เกตุงาม ต.บ้านปึก บริเวณทางถนนเสม็ด - บ้านปึก ต.เสม็ด บริเวณหาดวอนนภา บ้านแหลมแท่น และบริเวณตลาดอ่างศิลา ที่ยังขาดตู้ไปรษณีย์ จึงทำให้ประชาชนต้องเสียเวลาและค่าใช้จ่ายมากขึ้นในการเดินทางมาที่ทำการไปรษณีย์เพียงเพื่อส่งจดหมายธรรมดา

5.9.2 จำนวนเจ้าหน้าที่

จะเห็นได้ว่า พ.ศ.2525 (ดูตารางที่ 30 ประกอบ) มีไปรษณีย์ภัณฑ์ โทรเลข ธนาณัติ ตั๋วแลกเงินไปรษณีย์ และพัสดุ ที่ต้องนำส่ง 327,018 ชิ้นฉบับ เฉลี่ยวันละ 896 ชิ้นฉบับ เฉลี่ยต่อพนักงานส่งจดหมาย 1 คน/1 วัน 299 ชิ้นฉบับ พนักงานส่งจดหมายนี้มีเพียง 3 คน ที่ต้องรับผิดชอบพื้นที่กว้างขวาง โดยใช้รถมอร์เตอร์ไซค์ในการนำส่ง นับได้ว่าไม่เพียงพอ อาจจะทำให้การสื่อสารติดต่อที่ต้องการความรวดเร็วเกิดความล่าช้าได้ เช่น โทรเลข หรือ โทรเลขด่วน ที่มีเฉลี่ย

ตารางที่ 30 แสดงจำนวน สัดส่วน และอัตรากำลังเจ้าหน้าที่นำส่งต่อไปรษณีย์ภัณฑ์ต่าง ๆ รวม ในเขตสุขาภิบาลแสนสุข พ.ศ. 2525

หน่วย : ชิ้นฉบับ

ประเภท	ไปรษณีย์ภัณฑ์					
	รับฝาก	สัดส่วน %	เฉลี่ย /วัน	นำส่ง	สัดส่วน %	เฉลี่ย /วัน
1. ไปรษณีย์ภัณฑ์ธรรมดา	268,662	82.0	736	247,527	75.7	678
2. ไปรษณีย์ภัณฑ์ลงทะเบียน	29,036	8.9	80	46,970	14.4	129
3. ไปรษณีย์ภัณฑ์รับรอง	5	0.0	0.01	1,554	0.4	4
4. พัสดุไปรษณีย์	4,402	1.3	12	5,299	1.6	14
5. โทรเลข	16,933	5.2	46	11,670	3.6	32
6. ธนาณัติ	6,924	2.1	19	13,455	4.1	37
7. ตั๋วแลกเงินไปรษณีย์	1,625	0.5	4	543	0.2	2
รวม	327,587	100	897	327,018	100	896
อัตรากำลังเจ้าหน้าที่นำส่ง รวม 3 คน เฉลี่ย 1 คน : ไปรษณีย์ภัณฑ์				109,006		298

ที่มา : ที่ทำการไปรษณีย์โทรเลขจังหวัดชลบุรี

หมายเหตุ ไปรษณีย์ภัณฑ์ต่าง ๆ เป็นยอดของเขตการไปรษณีย์โทรเลขบางแสนและมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ บางแสน

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วันละ 32 ฉบับ ถ้าผู้รับปลายทางอยู่ห่างจากที่ทำการไปรษณีย์มาก ๆ โดยเฉพาะพื้นที่บางส่วนตอนในของ ต.บ้านปึก ต.เสม็ด ต.อ่างศิลา และ ต.เหมือง ที่มีการตั้งบ้านเรือนกระจายออกไปจากชุมชนหมู่บ้าน เส้นทางคมนาคมการเข้าถึงสำหรับรถยนต์มอร์เตอร์ไซค์ไม่ค่อยสะดวก เป็นต้น

5.10 <u>การบรรเทาสาธารณภัย</u>

สาธารณภัยที่สำคัญ คือ อัคคีภัย ซึ่งเคยเกิดขึ้น 3 ครั้ง บริเวณตลาดแสนสุข หนองมน ก่อให้เกิดความสูญเสียต่อชีวิตและทรัพย์สินเป็นอันมาก ในปี 2517 เกิดขึ้น 1 ครั้ง ทรัพย์สินเสียหาย 3,460,000 บาท มีผู้เสียชีวิต 5 ราย ในปี 2519 เกิดขึ้น 2 ครั้ง ทรัพย์สินเสียหาย 4,500,000 บาท ผู้เสียชีวิต 3 ราย[19]

ในด้านการป้องกันอัคคีภัยสุขาภิบาลแสนสุขมีรถดับเพลิง 1 คัน พนักงาน 5 คน จอดประจำที่ตลาดแสนสุข (หนองมน) ตลอดคืน แสดงว่าได้มีการเตรียมพร้อมเฝ้าระวังอย่างดี แต่อย่างไรก็ตามการป้องกันอัคคีภัยของชุมชนยังทำได้ไม่ดีเท่าที่ควร คือ ยังขาดการติดตั้งอุปกรณ์เครื่องมือดับเพลิงเบื้องต้นประจำบริเวณชุมชนหรือหมู่บ้านที่มีบ้านเรือนอาศัยอยู่หนาแน่น บริเวณตลาดแสนสุข บริเวณวัดตาลล้อม สลัมหาดบางแสน หมู่บ้านแหลมแท่น และตลาดอ่างศิลา ซึ่งทำให้เมื่อเกิดอัคคีภัยขึ้นจะไม่สามารถระงับเหตุการณ์ได้ทันท่วงที ก่อให้เกิดสูญเสียมากขึ้น เนื่องจากอัคคีภัยมีโอกาสเกิดขึ้นได้ตลอดเวลา โดยเฉพาะบริเวณที่ชุมชนที่อยู่ห่างจากที่ตั้งของรถดับเพลิง คือ ตลาดแสนสุขหนองมน

สำหรับบริเวณชุมชนที่จะมีปัญหาการบรรเทาสาธารณภัยมากที่สุด คือ บริเวณตลาดอ่างศิลา ซึ่งมีการปลูกบ้านเรือนหนาแน่น เป็นตรอกตามสะพานไม้ยื่นล้ำลงไปสู่ทะเล ใน พ.ศ.2526 มีประมาณ 176 หลังเรือน 197 ครอบครัว ประชากร 1,119 คน[20] บ้านเรือนส่วนใหญ่สร้างด้วยไม้ จากสำรวจพบว่ายังไม่มีการติดตั้งอุปกรณ์

---

[19] สำนักงานสุขาภิบาลแสนสุข "บันทึกรายงานประจำปี 2517 และ 2519" (ชลบุรี : สำนักงานสุขาภิบาลแสนสุข, 2517, 2519), หน้า 9

[20] สถานีอนามัยอ่างศิลา "รายงานสำรวจประชากร ต.อ่างศิลา พ.ศ.2526" (ชลบุรี : สถานีอนามัยอ่างศิลา, 2526), หน้า 1 - 3

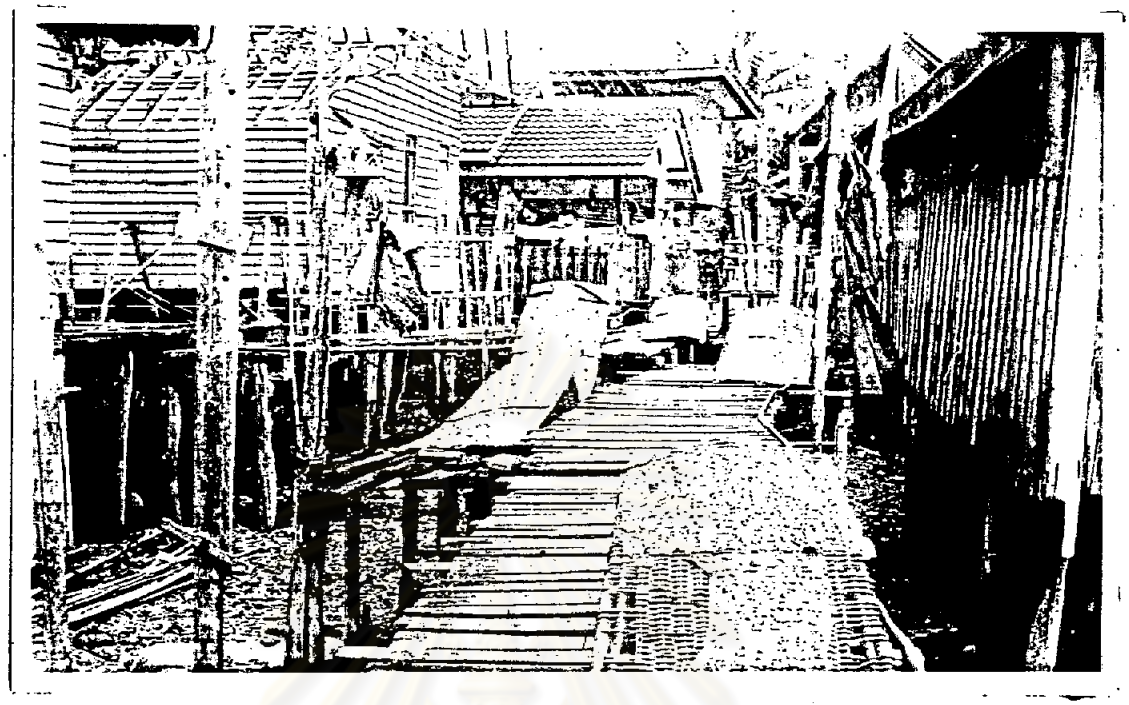

รูปภาพที่ 9 สภาพบ้านเรือนที่อยู่อาศัยหนาแน่นตามแนวสะพาน บริเวณตลาดอ่างศิลาที่อาจเป็นปัญหาด้านอัคคีภัย(12 ม.ค. 2527)

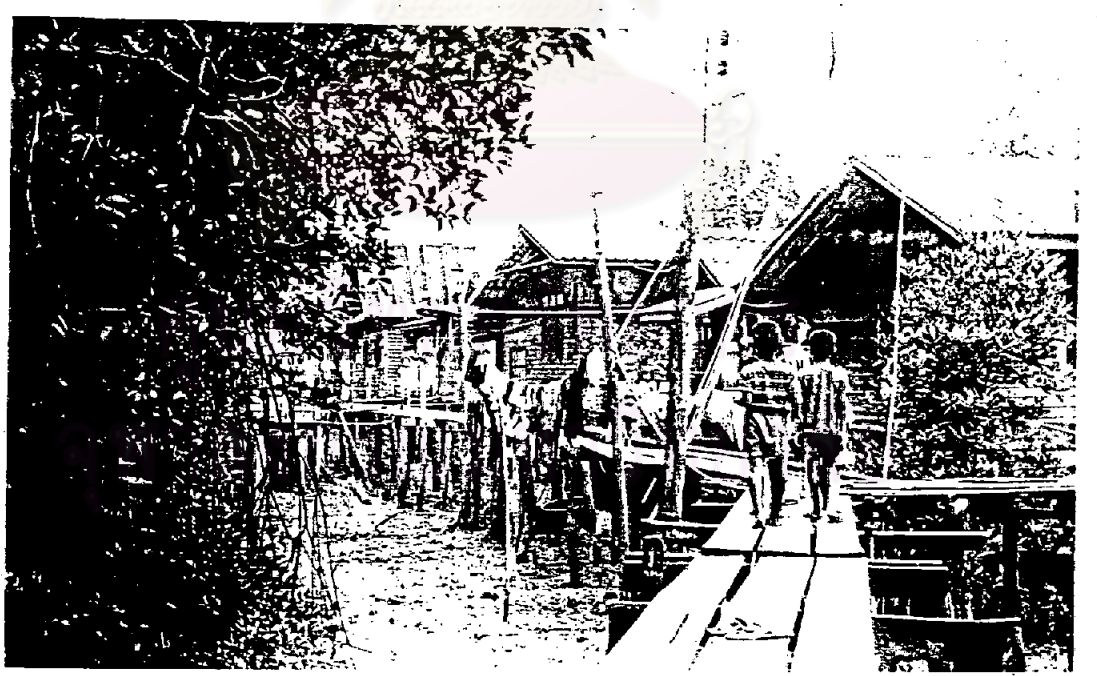

รูปภาพที่ 9 ต่อ

คับเพลิงในบริเวณนี้ ซึ่งถ้าเกิดอัคคีภัยขึ้นแล้วจะก่อให้เกิดความเสียหายมาก เนื่องจากสภาพบ้านเรือนเป็นไม้ปลูกกันอย่างแออัด เป็นเชื้อเพลิงอย่างดี และมีลมทะเลที่พัดผ่านอยู่เสมอจะทำให้เพลิงลุกลามรวดเร็วขึ้น การดับเพลิงทำได้ยาก เนื่องจากเป็นตรอกแคบกว้างประมาณ 1 - 2 เมตร และมีสภาพที่ต่อยื่นลงไปในทะเลอีกด้วย ทำให้รถดับเพลิงเข้าได้ไม่ถึง ซึ่งความเสียหายจะรุนแรงมากขึ้น ถ้าอยู่ในช่วงฤดูลมมรสุมหรือฤดูหนาวที่มีลมพัดกรรโชกอย่างรุนแรง

6. การบริหารและการคลังสุขาภิบาล

สุขาภิบาลแสนสุขได้จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติสุขาภิบาล พ.ศ.2495 โดยประกาศกระทรวงมหาดไทยวันที่ 28 ธันวาคม พ.ศ.2494 และพระราชกิจจานุเบกษาวันที่ 26 มกราคม พ.ศ.2500 ซึ่งเป็นรูปแบบการปกครองท้องถิ่นรูปหนึ่ง ที่มีการจัดองค์การบริหาร หน้าที่ และฐานะทางการคลัง ดังนี้

6.1 การจัดองค์การบริหาร

การจัดองค์การบริหารของสุขาภิบาลเป็นแบบคณะกรรมการซึ่งประกอบด้วย

6.1.1 กรรมการสุขาภิบาล แบ่งได้เป็น

1) กรรมการโดยตำแหน่ง ได้แก่ นายอำเภอ สมุห์บัญชีอำเภอ หัวหน้าสถานีตำรวจประจำอำเภอ สาธารณสุขอำเภอ และกำนันผู้ใหญ่บ้าน

2) กรรมการโดยการเลือกตั้ง ได้แก่ ประชาชน 4 คน ที่มีคุณสมบัติของผู้ใหญ่บ้านตามกฎหมายว่าด้วยการปกครองท้องที่ และได้รับการเลือกตั้งจากประชาชนในเขตสุขาภิบาล

กรรมการที่เป็นโดยตำแหน่งและการแต่งตั้งจะมีวาระในการดำรงตำแหน่งตราบเท่าที่ยังเป็นข้าราชการในตำแหน่งนั้น ๆ อยู่ ก่อนกรรมการที่เป็นโดยการเลือกตั้งจะอยู่ในวาระ 5 ปี ยกเว้นการออกจากตำแหน่งด้วยสาเหตุอื่น ๆ

6.1.2 อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการ แบ่งได้เป็น

1) อำนาจหน้าที่ตามนิติบัญญัติ คือ มีอำนาจหน้าที่ในการประชุมปรึกษาหารือในการกำหนดนโยบายเพื่อการบริหาร หรือแก้ไขอุปสรรคหรือ

ปัญหาในการปฏิบัติงานและมีอำนาจหน้าที่ในการตราข้อบังคับสุขาภิบาล ได้แก่ ข้อบังคับสุขาภิบาลทั่วไป ซึ่งมีผลบังคับพร้อมบทลงโทษปรับไม่เกิน 100 บาท และข้อบังคับว่าด้วยงบประมาณประจำปี ข้อบังคับสุขาภิบาลจะใช้ได้ต่อเมื่อผู้ว่าราชการจังหวัดเห็นชอบและลงชื่อประกาศใช้

2) อำนาจหน้าที่ทางการบริหาร คือ มีหน้าที่ทำแผนการดำเนินงาน ซึ่งจะใช้เป็นหลักการบริหารกิจการของสุขาภิบาล เพื่อให้เกิดประโยชน์สุขความเจริญแก่ท้องถิ่น แผนการดำเนินงานนี้สุขาภิบาลต้องทำ และแผนนี้จะใช้ได้ต้องได้รับการอนุมัติจากผู้ว่าราชการจังหวัด

6.1.3 <u>การแบ่งส่วนราชการ</u>

สุขาภิบาลแสนสุขได้แบ่งส่วนราชการออกเป็น (ดูแผนภูมิที่ 9 ประกอบ)

1) คณะกรรมการสุขาภิบาล ทำหน้าที่เป็นฝ่ายนิติบัญญัติและบริหาร

2) ปลัดสุขาภิบาล ซึ่งทำหน้าที่เป็นหัวหน้าสำนักงานสุขาภิบาล ทำหน้าที่รับผิดชอบงานบริหารทั่วไป ซึ่งแบ่งเป็นสายงานต่าง ๆ ดังนี้

(1) สำนักงานสุขาภิบาล มีหน้าที่รับผิดชอบงานด้านธุรการทั่วไปของสุขาภิบาล และงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย มีลูกจ้างประจำ 5 คน นักการภารโรง 1 คน รถดับเพลิง 1 คัน รถบรรทุกน้ำ 1 คัน

(2) แผนกคลัง มีหน้าที่รับผิดชอบด้านการบริหารการคลัง มีลูกจ้างประจำ 2 คน

(3) แผนกสาธารณสุข มีหน้าที่รับผิดชอบการกำจัดขยะมูลฝอย การก่อสร้างและบำรุงทางระบายน้ำ โรงฆ่าสัตว์ การรักษาพยาบาล งานอนามัยอื่น ๆ มีลูกจ้างประจำ 7 คน ลูกจ้างชั่วคราว 5 คน มีรถขนขยะ 3 คัน รถบรรทุกขยะ 1 คัน

(4) แผนกช่าง มีหน้าที่รับผิดชอบการก่อสร้างถนน สะพาน บำรุงรักษาถนน การติดตั้งไฟฟ้า วางท่อประปา และงานรักษาสาธารณูปการอื่น ๆ มีลูกจ้างประจำ 7 คน ลูกจ้างชั่วคราว 14 คน มีรถยนต์บรรทุก 1 คัน

แผนภูมิที่ 9 แสดงรูปแบบบริหารการปกครองสุขาภิบาลแสนสุข

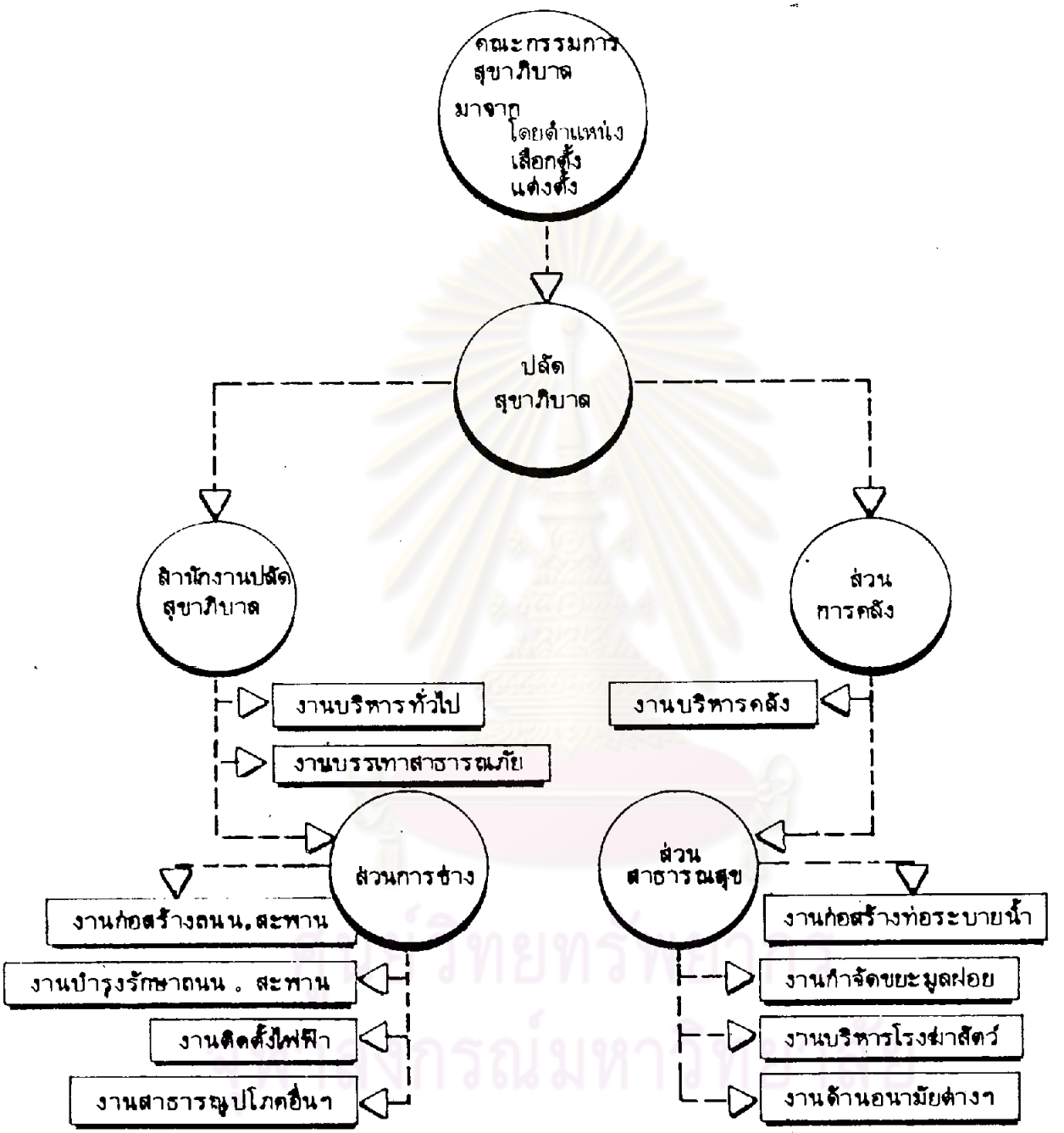

ที่มา: สำนักงานสุขาภิบาลแสนสุข

รวมจำนวนพนักงานทั้งหมด 41 คน เป็นลูกจ้างประจำ 22 คน ลูกจ้างชั่วคราว 19 คน รถดับเพลิง 1 คัน รถบรรทุกน้ำ 1 คัน รถขนขยะ 3 คัน

6.2 หน้าที่ของสุขาภิบาล

จากพระราชบัญญัติสุขาภิบาล พ.ศ.2495 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติสุขาภิบาล พ.ศ.2511 มาตราที่ 25 ได้กำหนดไว้ ดังนี้[21]

1. ให้มีและบำรุงทางน้ำและทางบก
2. ให้มีและบำรุงทางระบายน้ำ
3. รักษาความสะอาดของถนนทางเดินและที่สาธารณะ
4. การกำจัดมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล
5. ป้องกันและระงับโรคติดต่อ
6. ให้มีน้ำสะอาดหรือการประปา
7. ให้มีโรงฆ่าสัตว์
8. ให้มีตลาด ท่าเทียบเรือ และท่าข้าม
9. ให้มีสุสาน และฌาปนสถาน
10. ให้มีและบำรุงการไฟฟ้าหรือแสงสว่างโดยวิธีอื่น
11. ป้องกันและระงับสาธารณภัย
12. ให้มีเครื่องใช้ในการดับเพลิง
13. ให้มีและบำรุงสถานที่ทำการพิทักษ์รักษาคนไข้
14. ส่งเสริมให้ราษฎรได้รับการศึกษาอบรม
15. บำรุงและส่งเสริมการทำมาหากินของราษฎร
16. ให้มีและบำรุงสถานที่สำหรับการกีฬา การพักผ่อนหย่อนใจ สวนสาธารณะ สวนสัตว์ ตลอดจนสถานที่ประชุมอบรมราษฎร

หอสมุดกลาง สถาบันวิทยบริการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

---

[21] วิทยา นภาศิริกุลกิจ, การเมืองส่วนท้องถิ่นในประเทศไทย (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2520), หน้า 72 - 73

17. ส่งเสริมศาสนา วัฒนธรรมและศีลธรรม

18. การสาธารณสุข

19. การพาณิชย์

20. กิจอื่น ๆ ซึ่งจำเป็นเพื่อประโยชน์ของราษฎรและท้องถิ่น หรือกิจอื่น ๆ ซึ่งกฎหมายบัญญัติให้เป็นกิจการของสุขาภิบาล

นอกจากนี้สุขาภิบาลอาจจะปฏิบัติหน้าที่นอกเขตสุขาภิบาลได้ ถ้าเป็นงานลักษณะต่อเนื่องโดยได้รับความยินยอมจากส่วนราชการหรือการปกครองท้องถิ่นอื่น ๆ และได้รับการอนุมัติจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย อีกทั้งยังสามารถร่วมกับบุคคลอื่น ๆ ก่อตั้งบริษัทจำกัดเพื่อประกอบการค้าอันเป็นสาธารณูปโภคได้ โดยมีส่วนถือหุ้นหรือร่วมกับหน่วยการปกครองท้องถิ่นอื่น ๆ เกินกว่าร้อยละ 50 และได้รับการอนุมัติจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย

จากการศึกษาการจัดรูปแบบขององค์การและขอบเขตหน้าที่ของสุขาภิบาล จะเห็นได้ว่าการจัดองค์การบริหารในรูปแบบคณะกรรมการนั้น ยังมีส่วนบกพร่องในด้านแนวความคิด การกระจายอำนาจที่ต้องการใช้ ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครองตนเอง กล่าวคือ ประชาชนจะมีส่วนร่วมในการปกครองน้อยมาก ในแต่ละช่วง 5 ปี ประชาชนมีบทบาทเป็นเพียงผู้สมัคร และผู้เลือกตั้งกรรมการ 4 คน ให้ไปเป็นชนกลุ่มน้อยในคณะกรรมการ มีบทบาทหน้าที่เพียงร่วมประชุมลงมติ ไม่มีอำนาจการบริหาร การตัดสินใจอย่างแท้จริง จากการกำหนดให้ข้าราชการประจำเป็นคณะกรรมการเป็นหัวหน้าสำนักงานบริหารนั้นเท่ากับว่ารัฐบาลยังมีส่วนควบคุม และการปกครองท้องถิ่นอยู่ ซึ่งบางครั้งการตัดสินใจในนโยบาย มติ ข้อบังคับต่าง ๆ ของกรรมการอาจจะถูกอิทธิพล หรือการโน้มน้าว หรือการชักจูงใจจากข้าราชการประจำ ได้แก่ นายอำเภอ ปลัดอำเภอได้ ซึ่งจะทำมติข้อบังคับต่าง ๆ ที่ออกมาไม่สอดคล้องกับความต้องการของประชาชนในด้านขอบเขต หน้าที่ความรับผิดชอบของสุขาภิบาล จะเห็นได้ว่ามีลักษณะที่กว้างขวางเกินไป กล่าวคือ สุขาภิบาลมีหน้าที่ครอบคลุมทั้งภารให้บริการโครงสร้างพื้นฐาน เช่น ถนน สะพาน ทางระบายน้ำ ไฟฟ้า ประปา ด้านสาธารณสุข ด้านเศรษฐกิจ การศึกษา ศาสนา วัฒนธรรม และงานอื่น ๆ ที่เห็นว่าจำเป็นเพื่อประโยชน์ของราษฎร ซึ่งงานบางอย่างเกินขีดความสามารถของสุขาภิบาลจะกระทำได้ เช่น การส่งเสริมให้ราษฎรได้รับการศึกษา ที่หมายความรวมถึงการสร้างโรงเรียน

ประถมศึกษา เช่นเดียวกันกับเทศบาล การให้มีและบำรุงสถานที่ทำการพิทักษ์รักษาคนไข้ ที่หมายความรวมถึงการให้มีสถานีอนามัย โรงพยาบาลของสุขาภิบาลเองด้วย เป็นต้น ทั้งนี้เนื่องจากงบประมาณและอัตรากำลังเจ้าหน้าที่มีจำนวนจำกัด โดยเฉพาะสุขาภิบาลแสนสุขปัจจุบันที่มีจำนวนเจ้าหน้าที่ 41 คน รถเก็บขยะ 3 คัน รถยนต์บรรทุก 1 คัน รถยนต์บรรทุกน้ำ 1 คัน รถดับเพลิง 1 คัน รับผิดชอบพื้นที่ประมาณ 27.9 ตารางกิโลเมตร ประชากร 32,718 คน (พ.ศ.2525) ซึ่งนับได้ว่าไม่เพียงพอในการปฏิบัติหน้าที่พระราชบัญญัติกำหนดไว้ได้ ขณะเดียวกันงานในหน้าที่รับผิดชอบอยู่ก็ยังปฏิบัติได้ไม่มีประสิทธิภาพเท่าไรนัก การจัดให้บริการยังทำได้ไม่ทั่วถึง

6.3 <u>การคลังสุขาภิบาล</u>

ในภาพรวมฐานะทางการคลังของสุขาภิบาลแสนสุขเมื่อเปรียบเทียบกับสุขาภิบาลอื่น ๆ ของจังหวัดชลบุรีแล้ว นับได้ว่าอยู่ในเกณฑ์ที่ดี ใน พ.ศ.2520 (ดูตารางที่ 31 ประกอบ) มีรายได้เท่ากับ 3,257,110 บาท คิดเป็นสัดส่วน 9.24% มีรายจ่ายเท่ากับ 2,981,469 บาท คิดเป็นสัดส่วน 9.53% ใน พ.ศ.2525 มีรายได้เท่ากับ 5,729,065 บาท คิดเป็นสัดส่วน 10.19% ของรายรับรายจ่ายสุขาภิบาลรวมทั้งจังหวัด ซึ่งอยู่ในอันดับที่ 3 รองจากสุขาภิบาลอ่าวอุดมที่อยู่ในลำดับที่ 1 ใน พ.ศ.2520 มีรายได้เท่ากับ 11,121,978 บาท คิดเป็นสัดส่วน 31.56% มีรายจ่ายเท่ากับ 10,609,790 บาท คิดเป็นสัดส่วน 33.90% ใน พ.ศ.2525 มีรายได้เท่ากับ 16,240,691 บาท คิดเป็นสัดส่วน 28.88% มีรายจ่ายเท่ากับ 16,567,566 บาท คิดเป็นสัดส่วน 30.11% และสุขาภิบาลบ้านสวนที่อยู่ในลำดับที่ 2 ใน พ.ศ.2520 มีรายได้เท่ากับ 4,256,032 บาท คิดเป็นสัดส่วน 12.08% มีรายจ่ายเท่ากับ 4,111,687 บาท คิดเป็นสัดส่วน 13.14% ใน พ.ศ.2525 มีรายได้เท่ากับ 7,391,745 บาท คิดเป็นสัดส่วน 13.14% มีรายจ่ายเท่ากับ 7,255,382 บาท คิดเป็นสัดส่วน 13.19%

ในด้านดุลยภาพทางการคลัง ใน พ.ศ.2520 มีจำนวนเงินต่ำเกินดุล 275,641 บาท คิดเป็นสัดส่วน 7.00% ของดุลยภาพรวม ซึ่งอยู่ในระดับที่ 5 รองจากสุขาภิบาลบางพระ อ่าวอุดม สัตหีบ และพานทอง คิดเป็นสัดส่วน 32.17%, 13.01%, 9.77%, 9.60% ตามลำดับ ใน พ.ศ.2525 มีจำนวนเงินที่เกินดุล 287,592 บาท คิดเป็นสัดส่วน 23.56% อยู่ในอันดับที่ 2 รองจาก

ตารางที่ 31 แสดงจำนวนและการเปลี่ยนแปลงงบประมาณรายได้ รายจ่ายของสุขาภิบาลต่าง ๆ ในจังหวัดสระบุรี พ.ศ. 2520 และ 2525

เขตการปกครอง	พ.ศ. 2520						พ.ศ. 2525						การเปลี่ยนแปลง พ.ศ. 2520 - 2525					
	รายได้	สัดส่วน %	รายจ่าย	สัดส่วน %	ดุลภาพ	สัดส่วน %	รายได้	สัดส่วน %	รายจ่าย	สัดส่วน %	ดุลภาพ	สัดส่วน %	รายได้	อัตราเพิ่มเฉลี่ย %	รายจ่าย	อัตราเพิ่มเฉลี่ย %	ดุลภาพ	อัตราเพิ่มเฉลี่ย %
1 ส.อาวุธ	11,121,978	31.56	10,609,790	33.90	512,188	13.01	16,240,691	28.88	16,567,566	30.11	-326,875	-26.77	5,118,713	7.86	5,957,776	9.32	-839,063	-191.4
2 ส.บ้านส่วน	4,256,032	12.08	4,111,687	13.14	144,345	3.67	7,391,745	13.14	7,255,382	13.19	136,363	11.17	3,135,713	11.67	3,143,695	12.03	- 7,982	- 1.13
3 ส.เสนสุข	3,257,110	9.24	2,981,469	9.53	275,641	7.00	5,729,065	10.19	5,441,473	9.89	287,592	23.56	2,471,955	11.96	2,460,004	12.79	11,951	0.85
4 ส.โคกกระ	2,330,612	6.61	1,946,131	6.22	384,481	9.77	4,142,244	7.36	4,126,223	7.50	16,021	1.31	1,811,632	12.19	2,180,092	16.22	-368,460	-47.04
5 ส.บ้านยิง	1,581,567	4.49	1,463,258	4.68	118,309	3.01	2,775,701	4.93	2,523,938	4.59	251,763	20.62	1,194,134	11.91	1,060,680	11.52	133,454	16.30
6 ส.หัวกุญแจ	1,270,835	3.61	1,297,190	4.14	- 26,355	- 0.67	2,569,832	4.57	2,387,676	4.34	182,156	14.92	1,298,997	15.12	1,090,486	12.98	208,511	-47.2
7 ส.หัวไทร	2,187,960	6.21	1,957,844	6.26	230,116	5.84	2,496,360	4.44	2,487,790	4.52	8,570	0.70	308,400	2.67	529,946	4.91	-221,546	- 48.2
8.ส.บางพราย	1,517,449	4.31	1,342,719	4.29	174,730	4.44	1,992,200	3.54	1,944,356	3.53	47,844	3.92	474,751	5.60	601,637	7.68	-126,886	-22.82
9 ส.หนองมั่	2,005,340	5.69	1,908,467	6.10	96,873	2.46	1,843,274	3.28	1,670,353	3.04	172,921	14.16	- 162,066	-1.67	- 238,114	-2.63	76,047	12.29
10 ส.บางพระ	1,436,641	4.08	170,456	0.54	1,266,185	32.17	1,784,824	3.17	1,940,639	3.53	- 155,815	-12.76	348,183	4.44	1,770,183	62.65	-1,422,000	-165.77
11 ส.หนองแค	259,571	0.74	188,391	0.60	71,180	1.81	1,736,260	3.09	1,305,505	2.37	430,755	35.28	1,476,689	46.24	1,117,114	47.28	359,575	43.34
12 ส.บางละมุง	1,370,835	3.89	1,291,347	4.12	79,488	2.02	1,651,720	2.94	1,821,588	3.31	- 169,868	-13.91	280,385	3.80	530,241	7.12	- 249,356	-216.4
13 ส.หนองใหญ่	152,619	0.43	114,035	0.36	38,584	0.98	1,570,280	2.79	1,527,080	2.77	43,200	3.53	1,417,661	59.40	1,413,045	68.02	4,616	2.28
14 ส.เขาสามัง	1,233,857	3.50	1,041,355	3.33	192,502	4.89	1,505,924	2.68	1,395,131	2.54	110,793	9.08	272,067	4.06	353,776	6.02	- 81,709	-10.46
15 ส.บ่อทอง	-	-	-	-	-	-	1,451,050	2.58	1,265,636	2.30	185,414	15.19	1,451,050	-	1,265,636	-	185,414	-
16 ส.หนองแค	1,252,424	3.56	874,400	2.79	378,024	9.60	1,360,085	2.42	1,360,085	2.47	-	-	107,661	1.66	485,685	9.24	- 378,024	-
รวม	35,234,330	100	31,298,539	100	3,936,291	100	56,241,255	100	55,020,421	100	1,220,834	100	21,006,425	9.80	23,721,882	11.34	-2,715,457	-20.87

ที่มา: กรมการปกครอง, กองราชการส่วนท้องถิ่น, สถิติจำนวนเงินประมาณรายได้ รายจ่ายประจำปีของสุขาภิบาลและเทศบาล พ.ศ. 2520 และ 2525 (เอกสารอัดสำเนา)

สุขาภิบาลหนองตำลึง มีจำนวน 430,755 บาท คิดเป็นสัดส่วน 35.28%

สำหรับการเปลี่ยนแปลงช่วง 5 ปี (พ.ศ.2520 - 2525) มีรายได้เพิ่มขึ้น 2,471,955 บาท คิดเป็นอัตราเพิ่มเฉลี่ย 11.96% ต่อปี อยู่ในลำดับที่ 5 รองจากสุขาภิบาลหนองใหญ่ หนองตำลึง หัวกุญแจ และสัตหีบ ซึ่งมีอัตราเพิ่มเฉลี่ย 59.40%, 46.24%, 15.12% ,12.19% ต่อปีตามลำดับ ด้านรายจ่ายมีจำนวนเพิ่มขึ้น 2,460,005 บาท คิดเป็นอัตราเพิ่มเฉลี่ยร้อยละ 12.79% ต่อปี อยู่ในอันดับที่ 6 รองจากสุขาภิบาลหนองใหญ่ บางพระ หนองตำลึง สัตหีบ และหัวกุญแจ ซึ่งมีอัตราเพิ่มเฉลี่ย 68.02%, 62.65%, 47.28%, 16.22%, 12.98% ต่อปี ตามลำดับ ส่วนการเพิ่มของดุล ภาพทางการคลังมีจำนวน 11,951 บาท คิดเป็นอัตราการเพิ่มเฉลี่ย 0.85 ต่อปี อยู่ในอันดับที่ 5 รองจากสุขาภิบาลหนองตำลึง บ้านบึง ท่าบุญมี หนองใหญ่ ที่มีอัตราเพิ่มเฉลี่ย 43.34%, 16.30%, 12.29%, 2.28% ต่อปีตามลำดับ จากการเปลี่ยนแปลงจะเห็นได้ว่าอัตราการเพิ่มเฉลี่ยของรายได้ รายจ่าย ดุล ภาพของสุขาภิบาลแสนสุข จะมีมากกว่าอัตราการเพิ่มเฉลี่ยรวม ซึ่งมี 11.96%, 12.79%, 0.85% ซึ่งนับได้ว่าอยู่ในเกณฑ์ดี ที่รายได้เพิ่มขึ้นสัมพันธ์กับรายจ่าย ในขณะที่สุขาภิบาลอื่น ๆ มีแนวโน้มรายจ่ายเพิ่มขึ้นกว่ารายได้ ทำให้ดุลย์ภาพทางการคลังลดลง ส่วนสุขาภิบาลหนองใหญ่กับหนองตำลึงอัตราการเพิ่มของรายได้ รายจ่ายมีมากก็เนื่องจากเป็นสุขาภิบาลที่ตั้งขึ้นใหม่ ช่วง พ.ศ.2519 ดังนั้นจึงต้องการรายได้ และรายจ่ายในการพัฒนามาก แต่จำนวนรายได้นั้นมีมากกว่ารายจ่าย แสดงว่าการใช้จ่ายในการพัฒนายังกระทำไม่เต็มที่ ทำให้ดุล ภาพทางการคลังมีอัตราเพิ่มที่สูงโดยเฉพาะสุขาภิบาลหนองตำลึง

สำหรับรายละเอียดด้านการคลังของสุขาภิบาลแสนสุขในช่วงปี 2515 2520 และ 2525 สามารถแยกพิจารณาได้ดังนี้ (ดูตารางที่ 32 ประกอบ)

(ก) รายได้ รายได้สามารถแบ่งได้เป็น 2 ประเภท คือ รายได้ที่แท้จริงกับรายได้อื่น ๆ ซึ่งรายได้ที่แท้จริงจะเป็นรายได้หลักของสุขาภิบาลที่ได้มาจากหมวดภาษีอากร ค่าธรรมเนียม ทรัพย์สิน และเบ็ดเตล็ด ที่มีจำนวนรวมและคิดเป็นสัดส่วนมากที่สุดคือ ใน พ.ศ.2515 มีจำนวนเท่ากับ 904,950 บาท พ.ศ.2520 เท่ากับ 2,298,120 บาท พ.ศ.2525 เท่ากับ 3,584,545 บาท คิดเป็นสัดส่วน 87.56%, 70.56% และ 62.57% ส่วนรายได้รอง คือ รายได้อื่นที่

ได้มาจากเงินอุดหนุน เงินสะสม และเงินอื่น ๆ ใน พ.ศ.2515 มีจำนวนเท่ากับ 128,571 บาท พ.ศ.2520 เท่ากับ 958,990 บาท พ.ศ.2525 เท่ากับ 2,144,520 บาท คิดเป็นสัดส่วน 12.44%, 29.44% และ 37.43% จะเห็นได้ว่าสัดส่วนของรายได้แท้จริงมีแนวโน้มลดลง ส่วนรายได้อื่น ๆ มีสัดส่วนที่เพิ่มขึ้น ทั้งนี้เนื่องมีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มมากขึ้นในรายได้อื่น ๆ คิดเป็นอัตราเพิ่มขึ้นเฉลี่ย พ.ศ.2515 - 2525 32.50% ต่อปี มากกว่าอัตราเพิ่มขึ้นเฉลี่ยของรายได้แท้จริงที่มีเพียง 14.76% ต่อปี เมื่อพิจารณาในแต่ละหมวดของรายได้ รายได้จริงจะมีรายได้มาจากภาษีอากรมากที่สุด ใน พ.ศ.2515 มีจำนวนเท่ากับ 683,375 บาท พ.ศ.2520 เท่ากับ 1,862,050 บาท พ.ศ.2525 เท่ากับ 2,935,396 บาท คิดเป็นสัดส่วน 66.12% 57.17% และ 51.23% แต่มีแนวโน้มสัดส่วนจะลดลง เนื่องจากรายได้หมวดอื่น ๆ มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นหรืออาจจะเนื่องจากการเก็บภาษีได้ไม่ทั่วถึงในขณะที่มีการขยายตัวด้านการค้า การก่อสร้าง อาคารโรงเรียนมากขึ้น ส่วนรายได้จากค่าธรรมเนียม ทรัพย์สิน และเบ็ดเตล็ดที่มีสัดส่วนเพิ่มขึ้น ส่วนในด้านรายได้อื่น ๆ ใน พ.ศ.2515 มีรายได้จากเงินสะสมจำนวนเท่ากับ 72,540 บาท คิดเป็นสัดส่วน 7.02% ซึ่งมากกว่าเงินอุดหนุนที่มีจำนวนเท่ากับ 55,246 บาท คิดเป็นสัดส่วน 5.34% ใน พ.ศ.2520 เงินอุดหนุนมีจำนวน เท่ากับ 867,090 บาท คิดเป็นสัดส่วน 26.62% ซึ่งมากกว่าเงินสะสมที่มีจำนวนเท่ากับ 91,900 บาท คิดเป็นสัดส่วน 2.82% และ พ.ศ.2525 เงินอุดหนุนมีจำนวนเท่ากับ 1,485,520 บาท คิดเป็นสัดส่วน 25.93% ซึ่งมากกว่าเงินสะสมที่มีจำนวนเท่ากับ 439,000 บาท คิดเป็นสัดส่วน 7.66% แสดงว่ารายได้จากเงินอุดหนุนจะมีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้น และจะมีความสำคัญต่อรายได้รวมที่ทำให้ฐานะทางการคลังเกินดุล เนื่องจากเงินอุดหนุนนี้รัฐบาลจะเป็นผู้กำหนดให้แก่สุขาภิบาลตามสัดส่วนประชากร เมื่อประชากรเพิ่มเงินอุดหนุนก็มีส่วนที่เพิ่มขึ้นด้วย

ในด้านการเปลี่ยนแปลงในภาพรวมรายได้หมวดต่าง ๆ จะมีจำนวนที่เพิ่มขึ้น แต่เมื่อพิจารณาถึงอัตราการเพิ่มเฉลี่ยต่อปีจะเห็นว่าในช่วง พ.ศ.2515 - 2520 จะมีการอัตราเพิ่มเฉลี่ยมากกว่า พ.ศ.2520 - 2525 ทั้งนี้อาจจะเนื่องจากการปรับปรุงระบบการจัดเก็บภาษีอากรของรัฐบาล หรือการที่รัฐบาลได้แบ่งส่วนภาษีที่จัดเก็บบางอย่างให้กับสุขาภิบาลเพิ่มขึ้น จึงทำให้มีอัตราการเพิ่มสูงขึ้นอย่างผิดปกติ ส่วนในช่วง พ.ศ.2520 - 2525 ที่มีอัตราการเพิ่มที่น้อยลง อาจจะเนื่องมาจากสภาวะการ

ปรับปรุงการจัดเก็บภาษีอากรอยู่ในชั้นปกติ จึงทำให้อัตราการเพิ่มอยู่ในชั้นปกติ หรืออาจจะมีแนวโน้มที่ลดลงจริง ๆ ก็เป็นได้ เมื่อพิจารณาอัตราเพิ่มเฉลี่ยต่อปี ช่วง พ.ศ.2515 - 2525 รายได้หมวดเบ็ดเตล็ดจะมีอัตราการเพิ่มเฉลี่ยมากที่สุด คิดเป็น 22.53% ทั้งนี้เนื่องจากได้เริ่มมีการเก็บค่าเช่าที่วางตั้งลูกยางริมชายหาดที่วางตั้งเช่ารถจักรยาน เรือยนต์ เรือสกูทเทอะ และเพิ่มค่าเช่าที่วางตั้ง เก้าอี้ผ้าใบชายหาดบางแสน เป็นต้น รายได้ที่รองลงมา คือ เงินสะสมเฉลี่ย 19.73% ต่อปี เงินอุดหนุนเฉลี่ย 12.06% ต่อปี และภาษีอากรเฉลี่ย 15.69% ต่อปี ส่วนรายได้อื่น ๆ ก็มีเฉลี่ยมากน้อยตามลำดับ จะเห็นได้ว่า รายได้เบ็ดเตล็ดจะมีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้นและจะเป็นรายได้ที่สำคัญอันดับ 2 รองจากภาษีอากรของรายได้ที่แท้จริง ส่วนรายได้อื่น ๆ แนวโน้มอนาคตจะได้มากจากเงินอุดหนุนมากที่สุด และเมื่อพิจารณาอัตราการเพิ่มเฉลี่ยของรายได้อื่น ๆ ที่เท่ากับ 32.50% ต่อปี มากกว่าอัตราการเพิ่มเฉลี่ยของรายได้จริงที่เท่ากับ 14.76% ต่อปีแล้ว จะเห็นได้ว่าแนวโน้มการคลังในอนาคตต้องอาศัยรายได้จากรายได้อื่น ๆ เพิ่มมากขึ้นโดยเฉพาะเงินอุดหนุน มิฉะนั้นฐานะทางการคลังจะขาดดุล

(ข) รายจ่าย รายจ่ายแบ่งได้เป็น 2 ประเภท คือ รายจ่ายประจำกับรายจ่ายพิเศษ ซึ่งรายจ่ายประจำมีจำนวนและคิดเป็นสัดส่วนมากที่สุด คือ ใน พ.ศ.2515 มีจำนวนเท่ากับ 891,928 บาท พ.ศ.2520 เท่ากับ 2,114,379 บาท พ.ศ.2525 เท่ากับ 3,296,953 บาท คิดเป็นสัดส่วน 91.11%,70.92% และ 60.59% ส่วนรายจ่ายพิเศษ พ.ศ.2515 มีจำนวนเท่ากับ 87,000 บาท พ.ศ.2520 เท่ากับ 867,090 บาท พ.ศ.2525 เท่ากับ 2,144,520 บาท คิดเป็นสัดส่วน 8.89%, 29.08% และ 39.41% จะเห็นได้ว่าแนวโน้มสัดส่วนของรายจ่ายประจำจะน้อยลง เนื่องจากรายจ่ายพิเศษมีจำนวนเป็นสัดส่วนที่เพิ่มขึ้น ซึ่งรายจ่ายพิเศษส่วนหนึ่งคือ จ่ายจากเงินอุดหนุนของรัฐบาลที่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นนั่นเอง จึงมีผลทำให้รายจ่ายหมวดต่าง ๆ มีสัดส่วนที่น้อยลงด้วย เมื่อพิจารณาในแต่ละหมวดของรายจ่ายจะเห็นได้ว่า รายจ่ายหมวดค่าที่ดินสิ่งก่อสร้าง มีจำนวนและสัดส่วนที่มากที่สุดใน พ.ศ.2515 มีจำนวนเท่ากับ 371,605 บาท ใน พ.ศ.2525 เท่ากับ 1,105,852 บาท คิดเป็นสัดส่วน 37.96% และ 20.32% รองลงมาคือ ค่าจ้างประจำ ใน พ.ศ.2515 มีจำนวนเท่ากับ 212,478 บาท พ.ศ.2525 มีจำนวนเท่ากับ 619,063 บาท คิดเป็นสัดส่วน 21.71% และ 11.38% ส่วน พ.ศ.2520 หมวดใช้สอยมีจำนวนมากที่สุดเท่ากับ

672,147 บาท รองลงมาคือ ค่าที่ดินสิ่งก่อสร้าง มีจำนวนเท่ากับ 628,947 บาท และค่าจ้างประจำที่มีจำนวนเท่ากับ 297,140 บาท คิดเป็นสัดส่วน 22.54%, 21.10% และ 9.96% จะเห็นได้ว่ารายจ่ายในหมวดค่าที่ดินและสิ่งก่อสร้าง ซึ่งเป็นงบพัฒนาโดยตรงนั้น เมื่อเปรียบเทียบกับรายจ่ายหมวดอื่น ๆ จะมีสัดส่วนที่สูง แต่ถ้าเปรียบเทียบกับสัดส่วนรวมของรายจ่ายประจำยังมีน้อย ไม่เพียงพอต่อการพัฒนาและการดำเนินโครงการพัฒนาต่าง ๆ ที่สำคัญ ๆ ได้ ดังนั้นจึงต้องอาศัยเงินอุดหนุนจากรัฐบาลในรูปของรายจ่ายพิเศษ ทั้งนี้เนื่องจากรายจ่ายส่วนใหญ่จะถูกใช้เป็นรายจ่ายด้านบริหารเสียมากกว่า เช่น ค่าจ้างประจำ ค่าจ้างชั่วคราว ค่าใช้สอย ค่าตอบแทนวัสดุครุภัณฑ์ เป็นต้น

ในด้านการเปลี่ยนแปลง ในภาพรวมของรายจ่ายจะมีจำนวนการเปลี่ยนแปลงที่เพิ่มขึ้น แต่เมื่อคิดเป็นอัตราการเพิ่มเฉลี่ยต่อปีแล้ว ช่วง พ.ศ.2515-2520 จะมีอัตราเพิ่มเฉลี่ยเท่ากับ 24.95% ซึ่งมากกว่าช่วง พ.ศ.2520 - 2525 ที่มีเท่ากับ 12.79% แสดงว่าอัตราการเพิ่มเฉลี่ยมีแนวโน้มที่น้อยลง ทั้งนี้อาจจะเนื่องจากความต้องการให้งบประมาณอยู่ในลักษณะเกินสมดุล จึงพยายามตั้งงบประมาณรายจ่ายให้สอดคล้องกับงบประมาณรายได้ ซึ่งเฉลี่ยของรายได้ และตัวแนวโน้มอัตราเฉลี่ยทั้งสองยังอยู่ในลักษณะนี้ ฐานะการคลังจะอยู่ในลักษณะเกินดุล สำหรับประเภทของรายจ่าย ในช่วง พ.ศ.2515 - 2520 พ.ศ.2520 - 2525 และ พ.ศ.2515 - 2525 อัตราการเพิ่มเฉลี่ยต่อปีของรายจ่ายพิเศษจะเท่ากับ 58.38%, 19.85% และ 37.78% มากกว่ารายจ่ายประจำที่มีเท่ากับ 18.84%, 9.29% และ 13.97% แสดงให้ว่าแนวโน้มรายจ่ายพิเศษจะมากขึ้น ส่วนหมวดรายจ่ายแต่ละหมวด ในช่วง พ.ศ.2515 - 2520 และ พ.ศ.2520 - 2525 หมวดที่มีอัตราการเพิ่มเฉลี่ยต่อปีมากที่สุด ได้แก่ ค่าจ้างชั่วคราว 45.47%, 28.07% รองลงมา คือ ค่าใช้สอย 45.08%, -6.27% ค่าวัสดุ 22.65%, 11.92% ค่าตอบแทน 17.14%, 5.11% ซึ่งรายจ่ายเหล่านี้มีแนวโน้มลดลง ส่วนรายจ่ายที่มีแนวโน้มอัตราเพิ่มเฉลี่ยต่อปีสูงขึ้น ได้แก่ เงินอุดหนุน 14.79%, 18.47% ค่าที่ดินสิ่งก่อสร้าง 11.10%, 11.95% และค่าจ้างประจำ 6.94%, 15.81% ซึ่งรายจ่ายเหล่านี้จะเพิ่มขึ้นตามสัดส่วนปริมาณงานและอัตราเงินเดือนค่าจ้างของเจ้าหน้าที่ที่สูงขึ้นทุกปี เมื่อพิจารณาอัตราเพิ่มเฉลี่ย 10 ปี ช่วง พ.ศ.2515 - 2525 รายจ่ายที่มีอัตราการเพิ่มเฉลี่ยต่อปีมากที่สุด ได้แก่ ค่าจ้าง-

ชั่วคราว 36.50% รองลงมาค่าวัสดุ 17.16% เงินอุดหนุน 16.6% ค่าใช้สอย 16.61% ค่าที่ดินสิ่งก่อสร้าง 11.52% ค่าจ้างประจำ 11.29% และค่าตอบแทน 10.96% จะเห็นได้ว่ามีอัตราการเพิ่มเฉลี่ยค่อนข้างสูง และมีความแตกต่างระหว่างรายจ่าย ซึ่งลักษณะนี้จะก่อให้เกิดปัญหาการจัดทำงบประมาณรายจ่ายในอนาคต ที่สัดส่วนของรายจ่ายแต่ละหมวดไม่สัมพันธ์กัน จะมีบางหมวดที่ได้รับเงินมากเกินไปหรือน้อยเกินไปได้ ถ้ามีการจัดทำงบประมาณรายจ่ายโดยดูจากแนวโน้มอัตราการเพิ่มเฉลี่ยจากเดิม

(ค) ดุลภาพทางการคลัง

เมื่อพิจารณาจากรายได้รวมกับรายจ่ายรวม จะเห็นได้ว่าฐานะทางการคลังของสุขาภิบาลอยู่ในลักษณะเกินดุล คือ ใน พ.ศ.2515 มีจำนวนเท่ากับ 54,593 บาท พ.ศ.2520 เท่ากับ 275,641 บาท พ.ศ.2525 เท่ากับ 287,592 บาท มีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นจากเดิมช่วง พ.ศ.2515 - 2520 เท่ากับ 221,048 บาท ช่วง พ.ศ.2520 - 2525 เท่ากับ 11,951 บาท เฉลี่ย 10 ปี ช่วง พ.ศ.2515 - 2525 เท่ากับ 232,999 บาท คิดเป็นอัตราการเพิ่มเฉลี่ยของแต่ละช่วงปี 38.24%, 0.85% และ 18.08% ต่อปี ซึ่งนับได้ว่ามีฐานะทางการคลังที่ดี แต่ถ้าพิจารณาดุลภาพทางการคลังที่แท้จริง ที่รายได้จริงลบด้วยรายจ่ายรวม จะเห็นได้ว่าฐานะทางการคลังอยู่ในลักษณะขาดดุล คือ มีจำนวนที่ขาดดุล ใน พ.ศ.2515 เท่ากับ -75,978 บาท พ.ศ.2520 เท่ากับ -683,349 บาท พ.ศ.2525 เท่ากับ -1,856,928 บาท โดยมีจำนวนการเปลี่ยนแปลงที่ขาดดุลในช่วง พ.ศ.2515 - 2525 เท่ากับ -609,371 บาท ช่วง พ.ศ.2520 - 2525 เท่ากับ -1,773,579 บาท เฉลี่ย 10 ปี ช่วง พ.ศ.2515 - 2525 เท่ากับ -1,782,950 บาท คิดเป็นอัตราการเพิ่มเฉลี่ยต่อปีของการขาดดุลแต่ละช่วงปี 55.99%, 22.13% และ 38.03% ซึ่ง

จากการศึกษาการคลังสุขาภิบาลแสนสุข จะเห็นได้ว่าฐานะทางการคลังยังไม่ดีเท่าที่ควร กล่าวคือรายได้ยังมีไม่เพียงพอต่อการนำไปใช้ในการพัฒนาและการจัดการบริการต่าง ๆ ให้กับประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้เนื่องจากรายได้หลักมีเพียงภาษีอากรเท่านั้น ส่วนรายได้รองจากหมวดอื่น ๆ ยังมีน้อย จึงทำให้ฐานะทางการคลังยังต้องพึ่งเงินอุดหนุนจากรัฐบาลอยู่และมีแนวโน้มที่ต้องการมากขึ้น

ตารางที่ 32 แสดงงบประมาณรายได้-รายจ่ายของสุขาภิบาลแสนสุข พ.ศ. 2515 2520 และ 2525

รายการ	พ.ศ. 2515		พ.ศ. 2520		พ.ศ. 2525		การเปลี่ยนแปลง					
							พ.ศ. 2515-2520		พ.ศ. 2520-2525		พ.ศ. 2515-2525	
	จำนวน	สัดส่วน %	จำนวน	สัดส่วน %	จำนวน	สัดส่วน %	จำนวน	อัตราเพิ่มเฉลี่ย % ต่อปี	จำนวน	อัตราเพิ่มเฉลี่ย % ต่อปี	จำนวน	อัตราเพิ่มเฉลี่ย % ต่อปี
ก. รายได้												
1. รายได้แท้จริง	904,950	87.56	2,296,120	70.56	3,584,545	62.57	1,393,170	20.49	1,286,425	9.30	2,679,595	14.76
1.1 หมวดภาษีอากร	683,375	66.12	1,862,050	57.17	2,935,396	51.23	1,178,675	22.20	1,073,346	9.53	2,252,021	15.69
1.2 หมวดค่าธรรมเนียม	114,545	11.08	138,216	4.24	192,330	3.36	23,671	3.83	54,114	6.83	77,785	5.32
1.3 หมวดรายได้จากทรัพย์สิน	67,230	6.51	136,057	4.18	153,297	2.68	68,827	15.14	17,240	2.41	86,067	8.59
1.4 หมวดเบ็ดเตล็ด	39,800	3.85	161,797	4.97	303,522	5.30	121,997	32.38	141,725	13.41	263,722	22.53
2. รายได้อื่น ๆ	128,571	12.44	958,990	29.44	2,144,520	37.43	830,419	49.46	1,185,530	17.46	2,015,949	32.50
2.1 หมวดเงินอุดหนุน	55,246	5.34	867,090	26.62	1,485,520	25.93	811,844	73.44	618,430	11.37	1,430,274	38.99
2.2 หมวดเงินสะสม	72,540	7.02	91,900	2.82	439,000	7.66	19,360	4.84	347,100	36.72	366,460	19.73
2.3 หมวดกู้												
2.4 อื่น ๆ	785	0.08	-	-	220,000	3.84	- 785	-	220,000	-	219,215	75.69
รวมรายได้ทั้งหมด	1,033,521	100	3,257,110	100	5,729,065	100	2,223,589	25.86	2,471,955	11.96	4,695,544	18.68
ข. รายจ่าย												
1. รายจ่ายประจำ	891,928	91.11	2,114,379	70.92	3,296,953	60.59	1,222,451	18.84	1,182,574	9.29	2,405,025	13.97
1.1 รายจ่ายจากเงินงบกลาง	-	-	-	-	76,000	1.40	-	-	76,000	-	76,000	-
1.1.1 ค่าชำระหนี้เงินกู้	-	-	-	-	76,000	1.40	-	-	76,000	-	76,000	-
1.2 รายจ่ายของหน่วยงาน	891,928	91.11	2,114,379	70.92	3,220,953	59.19	1,222,451	18.84	1,106,574	9.29	2,329,025	13.97
1.2.1 หมวดค่าจ้างประจำ	212,478	21.71	297,140	9.96	619,063	11.38	84,662	6.94	321,923	15.81	406,585	11.29
1.2.2 หมวดค่าจ้างชั่วคราว	12,990	1.33	84,625	2.84	291,600	5.36	71,635	45.47	206,975	28.07	278,610	36.50
1.2.3 หมวดค่าตอบแทน	72,940	7.45	160,873	5.40	206,357	3.79	87,933	17.14	45,484	5.11	133,417	10.96
1.2.4 หมวดค่าใช้สอย	104,569	10.68	672,147	22.54	486,219	8.94	567,578	45.08	- 185,928	- 6.27	381,650	10.61
1.2.5 หมวดค่าวัสดุ	84,830	8.66	235,402	7.90	413,449	7.60	150,572	22.65	178,047	11.92	328,619	17.16
1.2.6 หมวดค่าครุภัณฑ์	-		12,000	0.40	49,460	0.91	12,000	-	37,460	32.74	49,460	-
1.2.7 หมวดสาธารณูปโภค					27,953	0.51	-	-	27,953	-	27,953.	-
1.2.8 หมวดเงินอุดหนุน	4,516	0.46	9,000	0.30	21,000	0.38	4,484	14.79	12,000	18.47	16,484	16.6
1.2.9 หมวดค่าที่ดินสิ่งก่อสร้าง	371,605	37.96	628,947	21.10	1,105,852	20.32	257,342	11.10	476,905	11.95	734,247	11.52
1.2.10หมวดรายจ่ายอื่น ๆ	28,000	2.86	14,245	0.48	-		- 13,755	-	- 14,245	-	- 28,000	-
2. รายจ่ายพิเศษ	87,000	8.89	867,090	29.08	2,144,520	39.41	780,090	58.38	1,277,430	19.85	2,057,520	37.78
รวมรายจ่ายทั้งหมด	978,928	100	2,981,469	100	5,441,473	100	2,002,541	24.95	2,460,004	12.79	4,462,545	18.71
ดุลภาพทางการคลังรวม = รายได้รวม - รายจ่ายรวม	54,593		275,641		287,592		221,048	38.24	11,951	0.85	232,939	18.08
ดุลภาพทางการคลังที่แท้จริง = รายได้จริง - รายจ่ายรวม	- 73,978		- 683,349		-1,856,928		- 609,371	55.99	-1,173,579	22.13	-1,782,950	38.03

ที่มา: สำนักงานสุขาภิบาลแสนสุข "รายงานงบประมาณประจำปี พ.ศ. 2515 2520 และ 2525"

7. การใช้ที่ดิน

7.1 สภาพการใช้ที่ดิน พ.ศ.2526

จากแผนที่การใช้ที่ดิน พ.ศ.2526 ที่จัดทำโดยสำนักผังเมือง กระทรวงมหาดไทย ประกอบกับการสำรวจของผู้วิจัย พบว่า การใช้ที่ดินในกิจกรรมประเภทต่าง ๆ ส่วนใหญ่ยังมีลักษณะกระจาย การรวมกลุ่มของกิจกรรมหรือประชากรจะมีอยู่เป็นกลุ่ม ๆ ในลักษณะชุมชนที่เป็นศูนย์กลางของตำบลหรือหมู่บ้าน ได้แก่ บริเวณตัวตลาดอ่างศิลา ต.อ่างศิลา วัดใหม่เกตุงาม ต.บ้านปึก วัดเสม็ด วัดเตาปูน ต.เสม็ด ตัวตลาดแสนสุข - หนองมน หมู่บ้านบางแสนล่าง หาดวอนนภา บ้านแหลมแท่น ต.แสนสุข และบริเวณวัดท้ายดอน วัดตาล้อม ต.เหมือง เป็นต้น

ใน พ.ศ.2526 (ดูตารางที่ 33 และแผนที่ที่ 16ประกอบ) การใช้ที่ดินที่มีการก่อสร้าง (Built up Area) เท่ากับ 3,848.67 ไร่ คิดเป็น 22.07% พื้นที่ว่าง (Open Space) เท่ากับ 13,588.83 ไร่ คิดเป็น 77.93% ของพื้นที่ทั้งหมด 17,437.5 ไร่ แสดงว่ายังเหลือพื้นที่อีกมากที่สามารถจะพัฒนาเป็นเขต Built up Area ซึ่งจะรองรับความเจริญเติบโตของชุมชนได้ในอนาคต ซึ่งสามารถแยกการพิจารณาได้ดังนี้

7.1.1 การใช้ที่ดินที่มีการก่อสร้าง (Built up Area)

ต.แสนสุขเป็นเขตที่มีการใช้ที่ดินมากที่สุด เท่ากับ 2,704.1 ไร่ คิดเป็น 15.5% เนื่องจากเป็นเขตที่มีความเจริญและที่ตั้งของกิจกรรมต่าง ๆ จำนวนมาก รองลงมา ต.เสม็ด เท่ากับ 389.61 ไร่ คิดเป็น 2.24% และ ต.อ่างศิลา เท่ากับ 358.74 ไร่ คิดเป็น 2.05% ส่วน ต.บ้านปึก และต.เหมือง มีการใช้ที่ดินค่อนข้างน้อย เท่ากับ 193.44 ไร่ และ 202.78 ไร่ คิดเป็น 1.11% และ 1.16% สำหรับพื้นที่ ต.ห้วยกะปิ ส่วนที่อยู่ในเขตสุขาภิบาลประมาณ 43.75 ไร่ นั้นยังเป็นบริเวณพื้นที่ว่าง ซึ่งรายละเอียดของกิจกรรมที่มีการใช้ที่ดินที่สำคัญ ได้แก่ ที่อยู่อาศัย พาณิชยกรรม อุตสาหกรรม สามารถพิจารณาได้ ดังนี้

1) การใช้ที่ดินเพื่อที่อยู่อาศัย

ต.แสนสุขจะมีการใช้ที่ดินมากที่สุด เท่ากับ 854.36 ไร่ โดยมีการรวมกลุ่มกันมากในบริเวณตลาดแสนสุขหรือหนองมนในเขตหมู่ที่ 2,3,4,5,6 และกระจายเป็นกลุ่มเล็ก ๆ เช่น บริเวณหมู่ที่ 14 บ้านบางแสนล่างหรือหาดวอนนภา

และหมู่ที่ 13 บ้านแหลมแท่น รองลงมา ได้แก่ ต.เสม็ด เท่ากับ 162.0 ไร่ การรวมตัวจะมีอยู่บริเวณหมู่ที่ 3 รอบ ๆ วัดเสม็ด วัดเตาปูน ต.อ่างศิลา เท่ากับ 161.64 ไร่ การรวมตัวจะมีความหนาแน่น อยู่ที่หมู่ที่ 2,3,4 บริเวณตลาดอ่างศิลา ต.บ้านปึก เท่ากับ 137.28 ไร่ การรวมตัวจะมีอยู่บริเวณหมู่ที่ 3,4 วัดใหม่เกตุงาม ต.เหมืองเท่ากับ 102.88 ไร่ การรวมตัวจะมีอยู่บริเวณหมู่ที่ 1,3 รอบ ๆ วัดราษฎร์ศรัทธา วัดตาลล้อม ซึ่งบริเวณที่เป็นรวมตัวของที่อยู่อาศัยนั้นจะเป็นจุดศูนย์กลางของตำบล ซึ่งมีความหนาแน่นยังไม่มากนัก สามารถรองรับจำนวนประชากรและการใช้ที่ดินเพื่อที่อยู่อาศัยเพิ่มขึ้นได้

2) พาณิชยกรรม

ต.แสนสุข มีการใช้ที่ดินมากที่สุด เท่ากับ 429.45 ไร่ เป็นการใช้ในด้านการท่องเที่ยวชายหาดบางแสน เท่ากับ 245.76 ไร่ เป็นอาคารพาณิชย์บริเวณตลาดแสนสุขและหนองมน กับ 2 ฝากถนนสุขุมวิท ตั้งแต่ปากทางแยกเข้าหาดบางแสน ถึงทางแยกเข้าวัดตาลล้อม เท่ากับ 70.72 ไร่ ส่วนที่เหลืออีก 112.97 ไร่ กระจายไปสู่บริเวณอื่น ๆ รองลงมา ได้แก่ ต.เสม็ด เท่ากับ 20.80 ไร่ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นอาคารพาณิชย์ ศึกแถว และโชว์รูมรถยนต์ ส่วน ต.อ่างศิลา มีการใช้ที่ดินเท่ากับ 15.24 ไร่ ส่วนใหญ่อยู่ในตัวตลาดอ่างศิลา สำหรับ ต.เหมือง และ ต.บ้านปึก จะมีการใช้ที่ดินน้อย คือ 3.12 และ 1.23 ไร่ ซึ่ง ได้แก่ ร้านค้าของชำเล็ก ๆ ประจำตามหมู่บ้านต่าง ๆ ในภาพรวมจะเห็นได้ว่าการใช้ที่ดินด้านพาณิชยกรรมจะอยู่ตามแนวถนนที่สำคัญ ๆ ได้แก่ ถนนสุขุมวิท ถนนบางแสน - เขาสามมุข กับบริเวณเขตที่อยู่อาศัยที่เป็นศูนย์กลางของชุมชนในตำบลต่าง ๆ

3) อุตสาหกรรม

ต.แสนสุข มีการใช้ที่ดินมากที่สุดเท่ากับ 107.4 ไร่ รองลงมา ได้แก่ ต.เหมือง เท่ากับ 41.60 ไร่ ซึ่งการใช้ที่ดินในเขต 2 ตำบลนี้ส่วนใหญ่จะเป็นโรงงานแป้งมันสำปะหลัง มันเส้น มันอัดเม็ด และสาคู ซึ่งมีจำนวนเท่ากับ 94.72 ไร่ อยู่ใน ต.แสนสุข เท่ากับ 53.12 ไร่ ต.เหมือง เท่ากับ 41.60 ไร่ ส่วนตำบลเสม็ดมีเท่ากับ 41.44 ไร่ ส่วนใหญ่เป็นโรงงานซ่อมรถยนต์ เชื่อมกลึงโลหะ และตำบลอ่างศิลา มีเท่ากับ 0.48 ไร่ ส่วนตำบลบ้านปึกไม่มีโรงงานอุตสาหกรรม การใช้ที่ดินอุตสาหกรรมส่วนใหญ่จะอยู่ตามแนวถนนสุขุมวิท ซึ่งมีเขตอุตสาหกรรมอยู่บริเวณหมู่ที่ 11 ต.แสนสุข หมู่ที่ 3 ต.เหมือง ได้แก่ โรงงานแป้งมันสำปะหลัง มันเส้น

มันอัดเม็ด อาหารสัตว์ สาคู

ส่วนการใช้ที่ดินในกิจกรรมอื่น ๆ นั้น การใช้ที่ดินของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ (บางแสน) จะมีจำนวนมากเท่ากับ 544.6 ไร่ นอกจากนั้นก็เป็นพื้นที่ถนนเท่ากับ 392.28 ไร่ ศาสนสถาน เท่ากับ 219.88 ไร่ และโรงเรียนเท่ากับ 262.35 ไร่ นอกนั้นมีการใช้ที่ดินมากน้อยตามลำดับ

7.1.2 พื้นที่เกษตรกรรมและพื้นที่ว่าง (Open Space)

ใน พ.ศ.2526 มีการใช้ที่ดินรวมเท่ากับ 13,528.83 ไร่ โดยเป็นพื้นที่ว่างมากที่สุดเท่ากับ 9,003.48 ไร่ คิดเป็น 51.63% รองลงมาคือ พื้นที่ใช้ทำสวนมะพร้าวเท่ากับ 2,303.76 ไร่ คิดเป็น 13.21% พื้นที่ทำนาเท่ากับ 1,273.32 ไร่ คิดเป็น 9.37% พื้นที่ทำไร่เท่ากับ 691.11 ไร่ คิดเป็น 3.97% พื้นที่เพาะเลี้ยงกุ้งเท่ากับ 289.6 ไร่ คิดเป็น 1.66% และพื้นที่ทำสวนเท่ากับ 27.56 ไร่ คิดเป็น 0.16% เมื่อพิจารณาการใช้ที่ดินแต่ละตำบล จะเห็นได้ว่า ต.เสม็ดกับ ต.บ้านปึก จะมีการใช้ที่ดินทำนาและทำไร่มากที่สุด เท่ากับ 641.08 และ 346.4 ไร่ กับ 142.84 และ 349 ไร่ ส่วน ต.แสนสุข จะมีพื้นที่ว่างและพื้นที่ปลูกมะพร้าวมากที่สุด เท่ากับ 4,677.34 และ 1,221.64 ไร่

จากการศึกษาการใช้ที่ดินในภาพรวมจะเห็นได้ว่า ต.แสนสุข เป็นที่มีกิจกรรมและการใช้ที่ดินประเภท Built up Areas มากที่สุด ซึ่งนับได้ว่าเป็นเขตที่มีความเจริญที่สุดของสุขาภิบาล รองลงมาได้แก่ ต.เสม็ด ต.อ่างศิลา และ ต.เหมือง ส่วน ต.บ้านปึก นับได้ว่ามีความเจริญน้อยที่สุด ซึ่งสภาพการใช้ที่ดินในภาพรวมอาจจะกล่าวได้ว่า ยังไม่ก่อให้เกิดปัญหาชนิดที่จะมีผลกระทบต่อชุมชนโดยส่วนรวมอย่างรุนแรง ทั้งนี้เนื่องจากมีพื้นที่กว้างขวาง ความเจริญของชุมชนพึ่งเริ่มมีการขยายตัว แต่อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาการขยายตัวของการใช้ที่ดินในกิจกรรมแต่ละประเภทแล้ว จะเห็นได้ว่ายังขาดความเป็นระเบียบ กล่าวคือ มีการกำหนดและเลือกใช้ที่ดินในกิจกรรมต่าง ๆ ตามอำเภอใจ การออกแบบ และการก่อสร้างอาคารต่าง ๆ ปราศจากการตรวจสอบ และควบคุมจากเจ้าหน้าที่อย่างใกล้ชิด มีการใช้ประโยชน์ในดินสำหรับกิจกรรมต่าง ๆ อย่างเต็มที่ เป็นต้น ซึ่งถ้าสภาพการใช้ที่ดินยังเป็นลักษณะเช่นนี้ต่อไป อนาคตคงจะเกิดปัญหาการใช้ที่ดินที่จะมีผลกระทบต่อชุมชนโดยส่วนรวมอย่างรุนแรงได้ โดยเฉพาะบริเวณตลาดแสนสุข - หนองมน ชายหาดบางแสน และตลาดอ่างศิลา เป็นต้น

ตารางที่ 33. แสดงจำนวนพื้นที่และสัดส่วนของการใช้ที่ดินในกิจกรรมประเภทต่าง ๆ แยกเป็นรายตำบลในเขตสุขาภิบาล

พ.ศ. 2526 (หน่วยเป็นไร่) ตารางที่ 39 ต่อ

ประเภทของกิจกรรม	จำนวนพื้นที่การใช้ที่ดินแยกเป็นรายตำบล						รวม	สัดส่วน %
	แสนสุข	เหมือง	อ่างศิลา	บ้านปึก	เสม็ด	ห้วยกะปิ		
1. การใช้ที่ดินที่มีการก่อสร้าง (Builtup Areas)								
1.1 พาณิชยกรรม	429.45	3.12	15.24	1.23	20.80	-	469.84	2.69
1.2 อุตสาหกรรม	107.40	41.60	0.48	-	41.44	-	190.92	1.10
1.3 ที่อยู่อาศัย	854.36	102.88	161.64	137.28	162.00	-	1,418.16	8.13
1.4 สถานที่ราชการ	95	-	8.92	-	-	-	103.92	0.60
1.5 โรงเรียน	175.39	19.64	42.40	15.36	9.56	-	262.35	1.50
1.6 มหาวิทยาลัย	544.60	-	-	-	-	-	544.60	3.13
1.7 สถานีอนามัย	0.24	1.28	0.92	0.72	-	-	3.16	0.02
1.8 ไปรษณีย์	0.56	-	-	-	-	-	0.56	0.00
1.9 ไฟฟ้า	10.40	-	-	-	-	-	10.40	0.09
1.10 ประปา	-	-	2.40	-	-	-	2.40	0.01
1.11 ถนน	231.46	3.82	51.58	16.97	88.45	-	392.28	2.25
1.12 สาสนสถาน	93.76	26.60	65.28	21.88	12.36	-	219.88	1.26
1.13 สถานที่ผักผ่อนหย่อนใจ	108.20	-	-	-	-	-	108.20	0.59
1.14 ปศุสัตว์	30.92	-	9.88	-	52.40	-	93.20	0.53
1.15 โกดัง โรงเก็บสินค้า	22.36	3.84	-	-	2.60	-	28.80	0.16
รวม	2,704.10	202.78	358.74	193.44	389.61		3,848.67	22.07
สัดส่วน (%)	15.51	1.16	2.05	1.11	2.24			

ประเภทของกิจกรรม	จำนวนพื้นที่การใช้ที่ดินแยกเป็นรายตำบล						รวม	สัดส่วน (%)
	แสนสุข	เหมือง	อ่างศิลา	บ้านปึก	เสม็ด	ห้วยกะปิ		
2. พื้นที่เกษตรกรรมและพื้นที่ว่าง (Open Space)								
2.1 พื้นที่ทำนา	195.60	-	90.24	346.40	641.08	-	1,273.32	7.30
2.2 พื้นที่ทำไร่	59.16	-	101.40	34 90	142.84	38.71	691.11	3.97
2.3 พื้นที่ทำนากุ้ง	289.60	-	-	-	-	-	289.60	1.66
2.4 พื้นที่มะพร้าว	1,221.64	33.40	142.08	634.20	267.40	5.04	2,303.76	13.21
2.5 พื้นที่สวน	27.56	-	-	-	-	-	27.56	0.16
2.6 พื้นที่ว่าง	4.677.34	332.57	1,470.04	1,058.21	1,465.32	-	9,003.48	51.63
รวม	6,470.90	365.97	1,803.76	2,387.81	2,516.64	43.75	13,588.83	77.93
สัดส่วน (%)	37.12	2.10	10.34	13.69	14.43	0.25		
รวมทั้งสิ้น	9,175	568.75	2,162.5	2,581.25	2906.25	43.75	17,437.5	100
สัดส่วน (%)	52.62	3.26	12.4	14.8	16.67	0.25		

ที่มา: สำนักผังเมือง, "แผนที่แสดงการใช้ที่ดินของสุขาภิบาลแสนสุข พ.ศ. 2526" มาตราส่วน 1 : 8,000

หมายเหตุ: เนื้อที่ของแต่ละประเภทกิจกรรมมาจากการวัดจากแผนที่แสดงการใช้ที่ดินของสุขาภิบาลแสนสุข พ.ศ. 2526 มาตราส่วน 1 : 8,000 ซึ่งเนื้อที่ที่ได้เป็นค่าที่ประมาณจากการวัด ซึ่งลักษณะของสภาพความเป็นจริงอาจจะมีมากหรือน้อยกว่านี้ก็ได้ แต่อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยก็ได้พยายามจัดให้ใกล้เคียงกับมาตราส่วนของแผนที่มากที่สุด

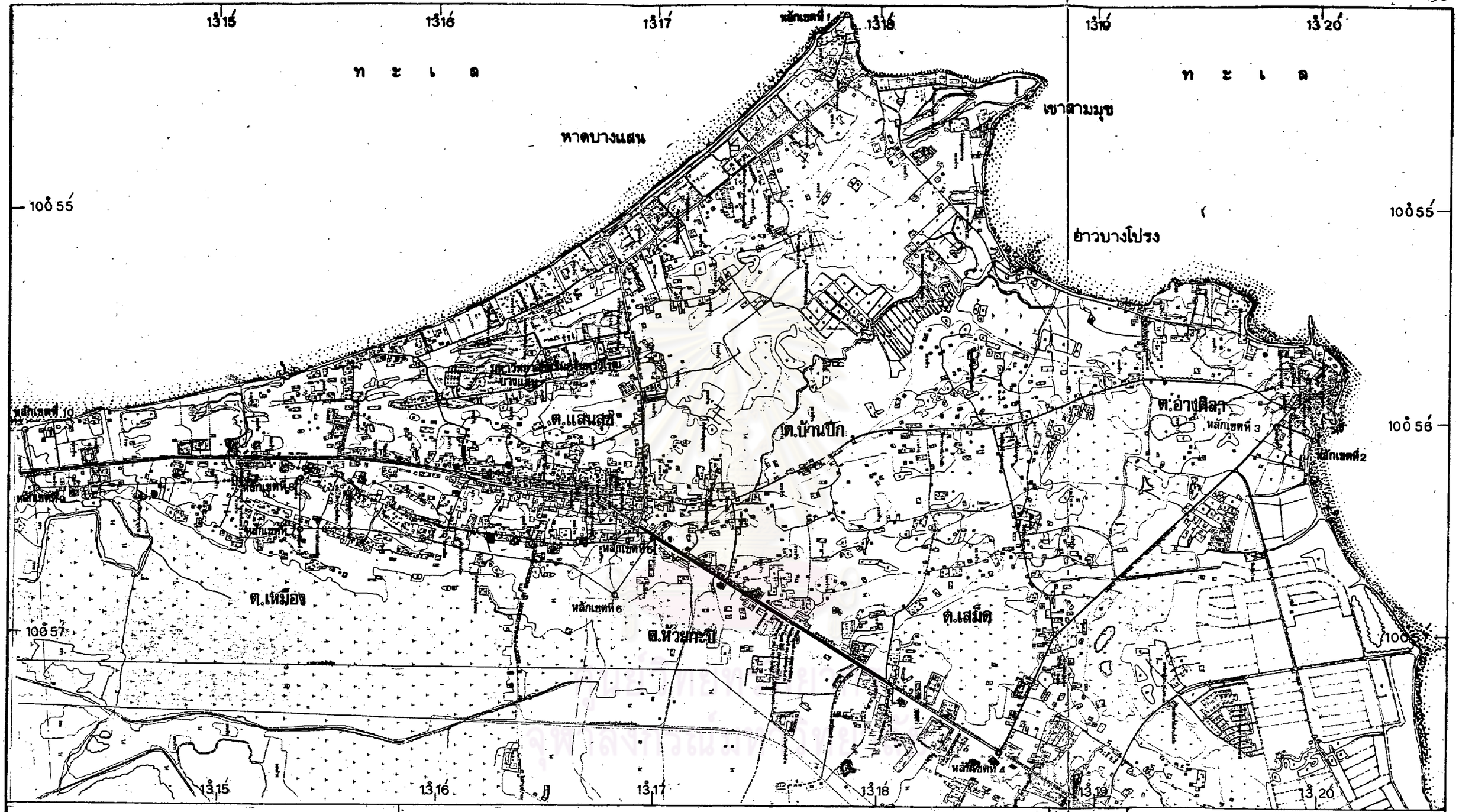

แผนที่สุขาภิบาลแสนสุข อ.เมือง จ.ชลบุรี

แสดง : การใช้ที่ดิน พ.ศ. 2526

มาตราส่วน 1 : 31,600 0 .316 .632 1.264 กม.

เส้นแนวเขตตำบล

เส้นแนวเขตและหลักเขตสุขาภิบาล

ถนน.ชอยที่ราดยาง

ถนน.ชอยไม่ได้ราดยาง

น.

สัญลักษณ์

- ที่อยู่อาศัย
- การค้าและบริการ
- อุตสาหกรรม
- โรงเก็บสินค้า
- คอกปศุสัตว์
- สถานที่ราชการ
- โรงเรียน มหาวิทยาลัย
- สาธารณูปโภค
- วัด ศาสนสถาน
- บริเวณที่พักผ่อนหย่อนใจ

ที่มา : สำนักผังเมือง, กระทรวงมหาดไทย

แผนที่ 16

การศึกษาเพื่อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาชุมชนสุขาภิบาลแสนสุข อ.เมือง จ. ชลบุรี

โดย นายฉรงค์ พิระภิญโญ
ภาควิชา การวางแผนภาคและเมือง
บัณฑิตวิทยาลัย
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

7.2 การวิเคราะห์ศักยภาพพื้นที่สำหรับกิจกรรมที่อยู่อาศัย พาณิชยกรรม อุตสาหกรรม

เป็นการพิจารณาหาศักยภาพของพื้นที่ ที่เหมาะสมสำหรับการใช้ที่ดินของกิจกรรมต่าง ๆ ซึ่งการศึกษาได้ประยุกต์วิธีการวิเคราะห์ศักยภาพของพื้นที่ เรียกว่า POTENTIAL SURFACE ANALYSIS[22] เพื่อพิจารณาหาศักยภาพของการใช้ที่ดินสำหรับที่อยู่อาศัย พาณิชยกรรม และอุตสาหกรรมที่กำลังขยายตัวอย่างรวดเร็ว เพื่อประโยชน์ในการกำหนดนโยบาย การใช้ที่ดิน และการวางแผนการใช้ที่ดินต่อไป ซึ่งมีขั้นตอนในการศึกษา ดังนี้

7.2.1 สูตรทางคณิตศาสตร์

$$Pij = \sum_{k=1}^{n} Wki\ Pkj$$

เมื่อ Pij = ค่าคะแนนศักยภาพของกิจกรรม i ในเขตพื้นที่ j

Wki = ค่าน้ำหนัก (weight) ของตัวปัจจัย k (Factor) สำหรับกิจกรรม i

Pkj = ค่าคะแนนของตัวปัจจัย k (Factor) ในเขตพื้นที่ j

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

---

[22] Lertwit Rangsiraksa, "Space Planning Techniques : As Application of Potential Surface Analysis" (Master's thesis, Department of Urban and Regional Planning Graduate School, University of Qeensland, 1981),P.30-32,65-67

ก่อนที่จะมีการคูณค่าน้ำหนัก Wik ค่าคะแนนแต่ละตัวของปัจจัย (Factor) ต้องทำให้เป็นค่าปกติ (Normalize) เพื่อให้ค่าคะแนนมีสัดส่วนที่สัมพันธ์กัน ซึ่งมีสูตรดังนี้

$$Pkj^{*} = \left[\frac{Pkj - Pk^{min}}{Pk^{max} - Pk^{min}} \right] \times 100 \text{ or } 10$$

เมื่อ Pkj^{*} = ค่าคะแนนปกติ (Normalized) ของปัจจัย k ในเขตพื้นที่ j

Pk^{min} = ค่าคะแนนที่น้อยที่สุดของปัจจัย k ที่อยู่ในเขตพื้นที่ j

Pk^{max} = ค่าคะแนนตัวที่มากที่สุดของปัจจัย k ที่อยู่ในเขตพื้นที่ j

Pkj = ค่าคะแนนดิบและตัวของปัจจัย k ที่อยู่ในเขตพื้นที่ j

7.2.2 วิธีการวิเคราะห์

ใช้วิธีตาราง Grid รอบบริเวณพื้นที่สุขาภิบาล ซึ่งมีจำนวน 331 ช่อง ๆ ละ 1 ตารางเซนติเมตร เทียบเท่ากับพื้นที่ 0.09986 ตารางกิโลเมตร หรือ 62.41 ไร่ โดยกำหนดปัจจัย (factor) สำหรับกิจกรรมที่อยู่อาศัย พาณิชยกรรม อุตสาหกรรม และการจัดให้ค่าคะแนนของแต่ละปัจจัยในแต่ละช่องตารางของพื้นที่ ซึ่งการกำหนดตัวปัจจัย (factor) และการจัดให้ค่าคะแนนนี้พิจารณาจากหลักเกณฑ์มาตรฐาน ที่มีการกำหนดไว้ กับสภาพความเป็นจริงของพื้นที่ในเขตสุขาภิบาลเป็นหลัก (ดูแผนภูมิที่ 10 และแผนที่ที่ 17 ประกอบ)

ปัจจัย (Factor) ที่ใช้ในการวิเคราะห์มีจำนวนรวม 11 ตัว ได้แก่

(1) ความสูงต่ำของพื้นที่ (Slope)

(2) พื้นที่น้ำทะเลท่วมถึง

(3) ราคาที่ดิน

แผนภูมิที่ ๑๐ แสดงวิธีการวิเคราะห์ศักยภาพของพื้นที่

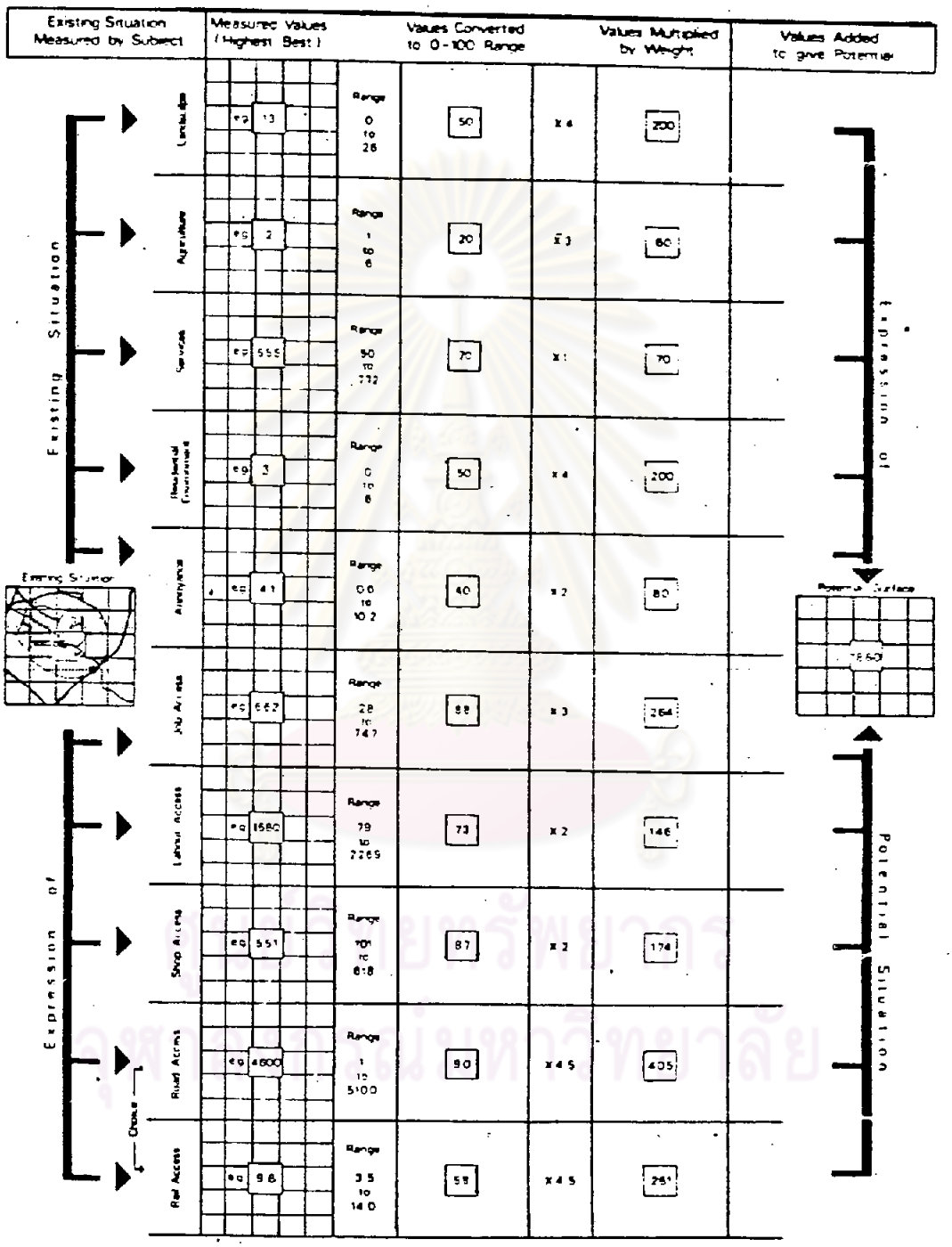

ที่มา : Lertwit Rangsiraksa, Ibid, 72

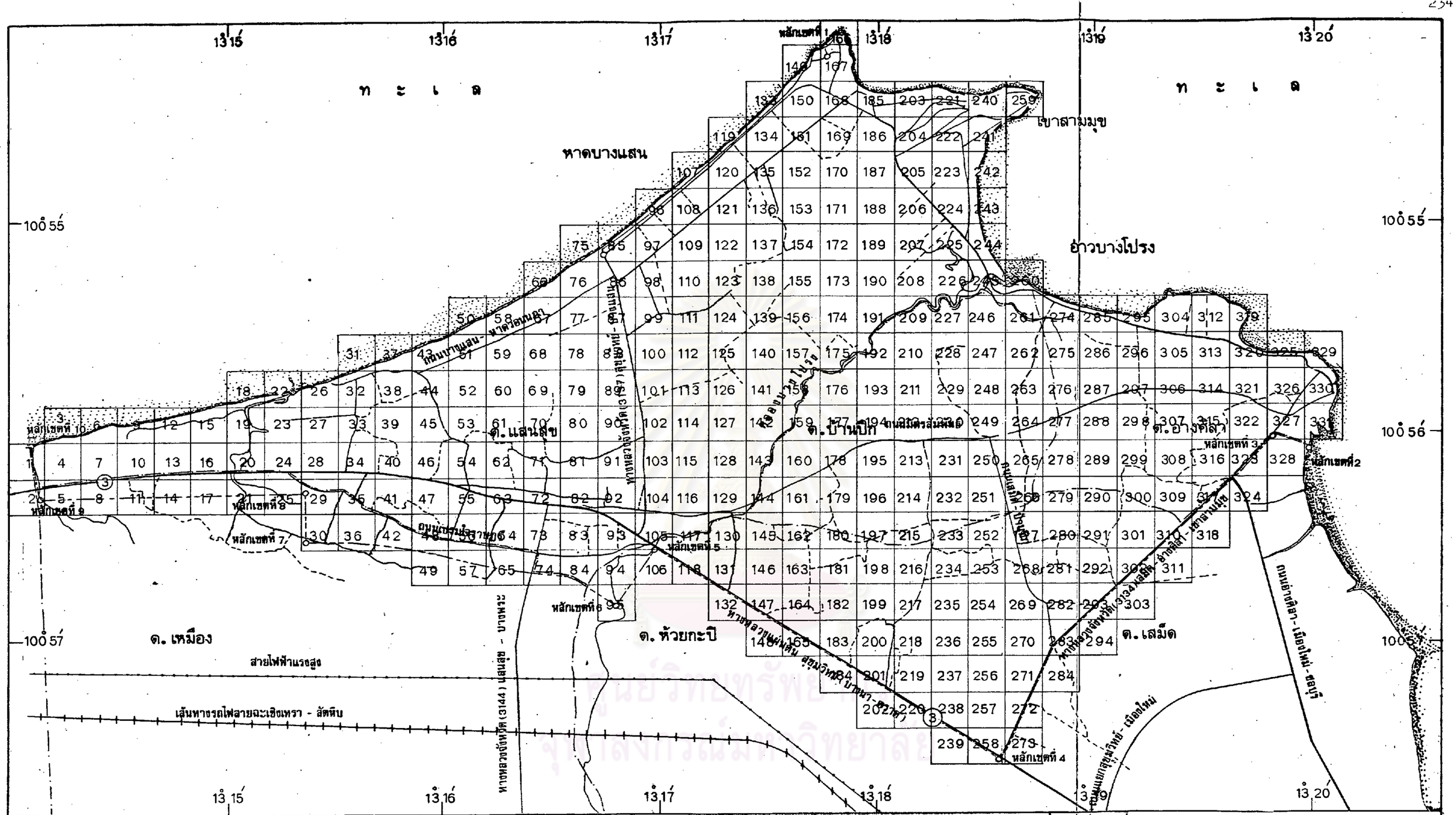

แผนที่สุขาภิบาลแสนสุข อ.เมือง จ.ชลบุรี

มาตราส่วน 1 : 31,600 0 .316 .632 1.264 กม.

เส้นแนวเขตตำบล

เส้นแนวเขตและหลักเขตสุขาภิบาล

ถนน.ซอยที่ราดยาง

ถนน.ซอยไม่ได้ราดยาง

แสดง : ตารางกริดการวิเคราะห์ศักยภาพพื้นที่สำหรับกิจกรรม
ที่อยู่อาศัย พาณิชยกรรม และอุตสาหกรรม
มีจำนวนรวม 331 ช่อง
1 ช่องตารางกริดมีพื้นที่เท่ากับ 62.41 ไร่

แผนที่ 17

การศึกษาเพื่อเสนอแนะแนวทางการ
พัฒนาชุมชนสุขาภิบาลแสนสุข
อ.เมือง จ. ชลบุรี
โดย นายณรงค์ พิระภิญโญ
ภาควิชา การวางแผนภาคและเมือง
บัณฑิตวิทยาลัย
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

4) ถนน

5) ไฟฟ้า

6) ประปา

7) โทรศัพท์

8) ตลาด

9) สถานที่พักผ่อนหย่อนใจ

10) โรงเรียน

11) สถานีอนามัยและโรงพยาบาล

ปัจจัย (Factor) ตั้งแต่ 1-11 เป็นของกิจกรรมที่อยู่อาศัย ตั้งแต่ 1-9 เป็นของพาณิชยกรรม และตั้งแต่ 1-8 เป็นของอุตสาหกรรม ซึ่งมีหลักเกณฑ์การจัดให้คำคะแนน ดังนี้

1) ความสูงต่ำของพื้นที่ (Slope) กำหนดให้บริเวณที่เป็นที่ราบมีค่าคะแนนเท่ากับ 3 บริเวณที่มี Slope ระหว่าง 0-4% มีค่าคะแนนเท่ากับ 2 ได้แก่ บริเวณตำบลอ่างศิลา บริเวณที่มี Slope มากกว่า 10% มีค่าคะแนนเท่ากับ 1 ได้แก่ บริเวณเขาสามมุข

2) พื้นที่น้ำทะเลท่วมถึง กำหนดให้บริเวณที่มีน้ำทะเลท่วมถึงมีค่าคะแนนเท่ากับ 1 ส่วนบริเวณอื่น ๆ ที่น้ำทะเลท่วมไม่ถึงมีค่าคะแนนเท่ากับ 2

3) ราคาที่ดิน ซึ่งเป็นราคาประเมินที่จัดทำโดยสำนักงานที่ดินจังหวัดชลบุรี ปี 2524 ในท้องที่เขตสุขาภิบาล การกำหนดค่า พิจารณาศักยภาพของโอกาสในการใช้ประโยชน์ที่ดินเมื่อเทียบกับราคา โดยมีสมมุติฐานที่ว่าบริเวณที่มีราคาที่ดินสูง การที่จะเปลี่ยนแปลงหรือพัฒนาการใช้ประโยชน์ที่ดิน ย่อมทำได้ยากกว่าบริเวณที่มีราคาที่ดินต่ำ ดังนั้นจึงกำหนดให้ราคาที่ดินตั้งแต่ 1.5 หมื่น - 5 หมื่นบาท มีค่าคะแนนเท่ากับ 5 ตั้งแต่ 5.1 หมื่น - 1 แสนบาท มีค่าคะแนนเท่ากับ 4 1.1 แสน - 2.5 แสนบาท มีค่าคะแนนเท่ากับ 3 ตั้งแต่ 2.51 แสน - 3 แสนบาท มีค่าคะแนนเท่ากับ 2 ตั้งแต่ 1 ล้าน - 3 ล้านบาทขึ้นไปมีค่าเท่ากับ 1

4) ถนน การกำหนดพิจารณาจากรัศมีระยะทางเดินด้วยเท้า (Walking distance) จากแนวถนนมายังพื้นที่ ซึ่งใช้มาตรฐานเดียวกับรัศมีการให้บริการของโรงเรียน คือ ระยะ 200 เมตรแรกจากแนวถนนมีค่า

คะแนนเท่ากับ 3 201-400 เมตร มีค่าคะแนนเท่ากับ 2 401-800 เมตร มีค่าคะแนนเท่ากับ 1 ส่วนที่ไกลกว่านั้นมีค่าเท่ากับ 0 (กำหนดโดยพิจารณาจากสภาพความเป็นจริงของพื้นที่)

5) ไฟฟ้า ประปา โทรศัพท์ การกำหนดค่าพิจารณาจากรัศมีการให้บริการของโครงข่ายที่ประชาชนทั่วไปจะสามารถขออนุญาติติดตั้งและใช้บริการได้ โดยเฉพาะการติดตั้งไฟฟ้า และประปา จะต้องมีการขยายเขตติดตั้งเสาไฟฟ้า วางท่อประปาใหม่ ซึ่งจะคิดคำนวณราคาการติดตั้งตามระยะทาง ดังนั้นระยะที่เหมาะสมกำหนดให้ระยะ 200 เมตรแรกจากแนวโครงข่าย มีค่าคะแนนเท่ากับ 3 201-400 เมตร มีค่าคะแนนเท่ากับ 2 401-800 เมตร มีค่าเท่ากับ 1 ส่วนที่ไกลกว่านั้นมีค่าเท่ากับ 0

6) ตลาด กำหนดจากรัศมีการให้บริการ สำหรับตลาดแสนสุขที่เป็นศูนย์กลางของชุมชน (Community Center) มีมาตราฐานกำหนดไว้เท่ากับ $1\frac{1}{2}$ - 2 ไมล์ หรือ 2.42 - 3.22 กิโลเมตร[23] จึงแบ่งคะแนนออกเป็น 5 ค่า คือ บริเวณรัศมี 500 เมตรแรกจากตัวตลาดให้ค่าคะแนนเท่ากับ 5 รัศมี 501 เมตร - 1 กิโลเมตร มีค่าคะแนนเท่ากับ 4 ตั้งแต่ 1.00 กิโลเมตรขึ้นไป - 1.5 กิโลเมตร มีค่าคะแนนเท่ากับ 3 ตั้งแต่ 1.501 กิโลเมตร - 2 กิโลเมตร มีค่าคะแนนเท่ากับ 2 ตั้งแต่ 2.001 กิโลเมตร - 2.5 กิโลเมตร มีค่าคะแนนเท่ากับ 1 ส่วนที่เหลือมีค่าคะแนนเท่ากับ 0 ตลาดอ่างศิลาจึงเป็น Neighborhood Center มีมาตราฐานกำหนดไว้เท่ากับ $\frac{1}{2}$ ไมล์ หรือ 0.805 กิโลเมตร แบ่งคะแนนออกเป็น

---

[23] Joseph Dechiara, and Lee Koppelman, Urban Planning and Design Criteria, (New York : Van Nostrana Company, 1975), P.427

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

5 ค่า คือ บริเวณรัศมี 400 เมตรแรกจากตัวตลาดให้ค่าคะแนนเท่ากับ 5 401-800 เมตร ให้ค่าคะแนนเท่ากับ 4 801 เมตร - 1.20 กิโลเมตร ให้ค่าคะแนนเท่ากับ 3 1.201-1.60 กิโลเมตร ให้ค่าคะแนนเท่ากับ 2 1.601-2 กิโลเมตร ให้ค่าคะแนนเท่ากับ 1 ส่วนที่เหลือให้ค่าคะแนนเท่ากับ 0

7) สถานที่พักผ่อนหย่อนใจ ได้แก่ บริเวณแนวชายหาดบางแสน การให้ค่าคะแนนมาจากมาตราฐานที่กำหนดรัศมีการให้บริการไว้ เท่ากับ 2 ไมล์ หรือ 3.22 กิโลเมตร[24] จึงแบ่งคะแนนออกเป็น 5 ค่า คือ บริเวณรัศมี 500 เมตรแรกจากบริเวณชายหาดบางแสนให้มีค่าคะแนนเท่ากับ 5 501 เมตร - 1 กิโลเมตร ให้ค่าคะแนนเท่ากับ 4 1.001 - 1.5 กิโลเมตร ให้ค่าคะแนนเท่ากับ 3 1.501 - 2 กิโลเมตร ให้ค่าคะแนนเท่ากับ 2 2.001 - 2.5 กิโลเมตร ให้ค่าคะแนนเท่ากับ 1 ส่วนที่เหลือนอกนั้นให้ค่าคะแนนเท่ากับ 0

8) โรงเรียน พิจารณาจากโรงเรียนประถมศึกษา การให้ค่าคะแนนมาจากมาตราฐานที่กำหนดรัศมีระยะการเดินทางด้วยเท้าของเด็กนักเรียนมายังโรงเรียน ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติกำหนดไว้ 800 เมตร[25] จึงแบ่งค่าคะแนนเป็นระยะห่างจากโรงเรียน 400 เมตรแรก ให้ค่าคะแนนเท่ากับ 3 ระยะ 401 - 800 เมตร ให้ค่าคะแนนเท่ากับ 2 801 - 1,200 เมตร ให้ค่าคะแนนเท่ากับ 1 นอกจากนั้นให้ค่าคะแนนเท่ากับ 0

---

[24] Ibid, p. 363-392

[25] สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, รายงานการวิจัยและวางแผนเพื่อพัฒนาการศึกษาจังหวัดพิษณุโลก 2523-2528, (กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2523), หน้า 7

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

9) สถานีอนามัย โรงพยาบาล การให้คะแนนพิจารณาจากรัศมีระยะการเดินทางด้วยเท้า สำหรับประชาชนทั่วไป ซึ่งกำหนดให้ใกล้เคียงกันกับโรงเรียน คือ ระยะห่าง 500 เมตรแรกจากสถานีอนามัยหรือโรงพยาบาล ให้คะแนน 3 501 เมตร - 1 กิโลเมตร ให้คะแนนเท่ากับ 2 1.001 - 1.5 กิโลเมตร ให้คะแนนเท่ากับ 1 นอกนั้นให้คะแนนเท่ากับ 0

7.2.3 การให้ค่าน้ำหนัก (Weight)

การให้ค่าน้ำหนัก (weight) กับแต่ละปัจจัย (factor) สำหรับกิจกรรมที่อยู่อาศัย พาณิชยกรรม อุตสาหกรรม โดยการแจกแบบสอบถามให้กับนักลงทุนในด้าน การจัดสรรที่ดิน ที่อยู่อาศัย อุตสาหกรรม ศูนย์การค้า อาคารพาณิชย์ นายธนาคาร และสถาปนิก จำนวน 10 ท่าน ทั้งนี้โดยมีสมมุติฐานว่า การใช้ประโยชน์ในที่ดินในกิจกรรมต่าง ๆ ส่วนใหญ่จะถูกตัดสิน และถูกเลือกโดยกลุ่มนักลงทุนและผู้ที่เกี่ยวข้อง ดังนั้นพื้นที่ใดถูกเลือกใช้เป็นที่ตั้งของกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งย่อมแสดงว่า มีปัจจัย (Factor) ที่เป็นองค์ประกอบของพื้นที่ ที่ทำให้มีศักยภาพสูงสุด

วิธีการให้ค่าน้ำหนักโดยให้คะแนนที่กำหนดจากการเรียงลำดับที่ของปัจจัยทั้งหมดตามลำดับความสำคัญของแต่ละปัจจัย (Factor) ของกิจกรรมจากน้อยไปหามาก (ดูตารางที่ 34 ประกอบ) แล้วหาค่าคะแนนเฉลี่ยก็คือ ค่าน้ำหนักของแต่ละปัจจัย (Factor) ที่นำไปคูณกับค่าคะแนนของแต่ละปัจจัย (Factor) ตามสูตรที่กล่าวมาเบื้องต้น ผลรวมสุทธิของแต่ละช่องตาราง (ดูแผนที่ที่ 18, 19, 20 ประกอบ) นำมาตัดกลุ่ม Histrogram ได้เป็น 6 กลุ่ม (ดูแผนภูมิที่ 11, 12, 13 ประกอบ) จะได้กลุ่มบริเวณพื้นที่ที่มีศักยภาพสูงสุดและต่ำสุดสำหรับกิจกรรมต่าง ๆ ดังนี้

ตารางที่ 34 แสดงค่าน้ำหนัก (weight) ของแต่ละปัจจัย (Factor)
สำหรับกิจกรรมที่อยู่อาศัย พาณิชยกรรม อุตสาหกรรม

ปัจจัย (Factor)	ค่าคะแนนน้ำหนักของปัจจัยสำหรับที่อยู่อาศัย													ค่าคะแนนน้ำหนักของปัจจัยสำหรับพาณิชยกรรม											
	จำนวนผู้ให้ค่าน้ำหนัก 10 ท่าน													จำนวนผู้ให้ค่าน้ำหนัก 10 ท่าน											
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	รวม	ค่าเฉลี่ย	ลำดับที่	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	รวม	ค่าเฉลี่ย	ลำดับที่
1. ความสูงต่ำของพื้นที่ (slope)	2	1	9	2	2	1	3	3	1	2	26	2.6	10	1	1	1	1	2	1	1	1	2	3	15	1.5	9
2. พื้นที่น้ำทะเลท่วมถึง	3	2	10	3	3	3	1	2	3	3	33	3.3	9	2	2	2	2	1	2	1	2	1	4	19	1.9	8
3. ราคาที่ดิน	11	11	11	11	11	11	11	11	11	11	110	11.0	1	7	8	6	4	6	7	5	7	4	8	62	6.2	3
4. ถนน	10	10	8	10	10	9	10	8	8	8	91	9.1	2	8	7	7	7	8	6	6	8	9	7	73	7.3	2
5. ไฟฟ้า	9	9	7	9	8	10	9	10	10	10	91	9.1	2	5	5	5	5	5	5	7	6	6	6	55	5.5	5
6. ประปา	8	8	6	5	9	8	8	9	9	9	79	7.9	4	5	4	4	6	4	4	8	5	5	5	50	5.0	6
7. โทรศัพท์	1	3	1	1	1	2	2	1	2	1	15	1.5	11	4	3	3	3	3	3	4	4	3	2	32	3.2	7
8. ตลาด	5	7	3	6	7	6	7	7	5	5	58	5.8	6	9	9	9	9	9	8	9	9	8	9	88	8.8	1
9. สถานที่พักผ่อนหย่อนใจ	4	4	2	7	4	7	4	4	4	4	44	4.4	8	4	6	8	8	7	9	3	3	7	1	56	5.6	4
10. โรงเรียน	7	6	4	8	5	5	5	6	7	6	59	5.9	5													
11. สถานีอนามัยและโรงพยาบาล	6	5	5	7	6	4	6	5	6	7	57	5.7	7													

ที่มา : จากแบบสอบถาม การให้ค่าคะแนนน้ำหนัก (weight)
สำหรับกิจกรรมที่อยู่อาศัย พาณิชยกรรม อุตสาหกรรม

หมายเหตุ ค่าคะแนนน้ำหนักของปัจจัยใดให้ค่าเรียงตามลำดับที่ความสำคัญของแต่ละปัจจัย ค่าคะแนนสูงจะมีความสำคัญมาก

ตารางที่40 ต่อ

ปัจจัย (Factor)	ค่าคะแนนน้ำหนักของปัจจัยสำหรับอุตสาหกรรม												
	จำนวนผู้ให้ค่าน้ำหนัก 10 ท่าน												
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	รวม	ค่าเฉลี่ย	ลำดับที่
1. ความสูงต่ำของพื้นที่ (slope)	1	1	1	1	1	2	3	2	2	1	15	1.5	8
2. พื้นที่น้ำทะเลท่วมถึง	3	3	7	2	2	4	2	4	1	2	30	3.0	6
3. ราคาที่ดิน	8	7	8	8	8	8	7	7	8	7	76	7.6	1
4. ถนน	7	8	6	7	7	7	8	8	7	8	73	7.3	2
5. ไฟฟ้า	6	6	5	6	6	6	6	6	6	6	59	5.9	3
6. ประปา	5	4	4	5	4	3	4	3	5	5	42	4.2	5
7. โทรศัพท์	4	5	3	4	5	5	5	5	4	4	44	4.4	4
8. ตลาด	2	2	2	3	3	1	1	1	3	3	21	2.1	7
9. สถานที่พักผ่อนหย่อนใจ													
10. โรงเรียน													
11. สถานีอนามัยและโรงพยาบาล													

ที่มา : จากแบบสอบถาม การให้ค่าคะแนนน้ำหนัก (weight)
สำหรับกิจกรรมที่อยู่อาศัย พาณิชยกรรม อุตสาหกรรม

หมายเหตุ ค่าคะแนนน้ำหนักของปัจจัยใดให้ค่าเรียงตามลำดับที่ความสำคัญของแต่ละปัจจัย ค่าคะแนนสูงจะมีความสำคัญมาก

7.2.4 <u>ศักยภาพของที่ดินสำหรับที่อยู่อาศัย</u> (ดูแผนที่ที่ 18 ประกอบ)

1) พื้นที่มีศักยภาพสูงสุดจะอยู่บริเวณขอบตลาดแสนสุข ตามแนวถนนสุขุมวิทตั้งแต่ปากทางแยกเข้าบางแสน - ทางแยกเข้าวัดตาล้อม กับบริเวณหมู่ที่ 3 วัดราษฎร์ศรัทธา ต.เหมือง และตัวตลาดอ่างศิลา ซึ่งบริเวณดังกล่าวก็เป็นศูนย์กลางของชุมชนในแต่ละตำบล มีเนื้อที่ประมาณ 2,253.76 ไร่

2) พื้นที่มีศักยภาพสูงอันดับที่ 2 จะอยู่บริเวณถนนเปรมใจราษฎร์ บริเวณวัดตาล้อม ตำบลเหมือง บริเวณหมู่ที่ 4 วัดบางเป้ง แนวถนนสุขุมวิท - บางแสน - เขาสามมุข บริเวณรอบ ๆ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ และบริเวณวงเวียนบางแสน ตำบลแสนสุข บริเวณรอบ ๆ วัดใหม่เกตุงาม ตำบลบ้านปึก และบริเวณหมู่ที่ 4 และ 1 ตำบลอ่างศิลา มีเนื้อที่ประมาณ 2,607.50 ไร่

3) พื้นที่มีศักยภาพอันดับที่ 3 จะอยู่บริเวณหมู่ที่ 14 บ้านบางแสนล่างหรือหาดวอนนภา บริเวณหมู่ที่ 13 บ้านแหลมแท่นบางส่วน บริเวณหาดบางแสนตั้งแต่วงเวียน - ซอย 1 และซอยกล้วยไม้ ซอยสวนมะพร้าว ต.แสนสุข บริเวณแนวถนนมิตรสัมพันธ์ ต.บ้านปึก บริเวณวัดเตาปูน ถนนบ้านปึก - เสม็ด บางส่วนถนนอ่างศิลา - เขาสามมุข ต.เสม็ด และบริเวณหมู่ที่ 5 บ้านปากคลอง ต.อ่างศิลา มีเนื้อที่ประมาณ 5,978.25 ไร่

ส่วนพื้นที่มีศักยภาพอันดับ 4 5 และ 6 จะมีอยู่ทั่วไป ส่วนใหญ่จะอยู่ตอนในของเขตพื้นที่สุขาภิบาล สำหรับศักยภาพที่ต่ำที่สุดจะอยู่บริเวณ หมู่ที่ 15 บ้านจรุง ต.แสนสุข และหมู่ที่ 3 ต.บ้านปึก บริเวณปากคลองบางโปรง ซึ่งเป็นเขตน้ำทะเลท่วมถึง และบริเวณตอนในของหมู่ที่ 4 5 ต.เสม็ด กับ หมู่ที่ 6 ต.บ้านปึก มีเนื้อที่ประมาณ 8,600.58 ไร่

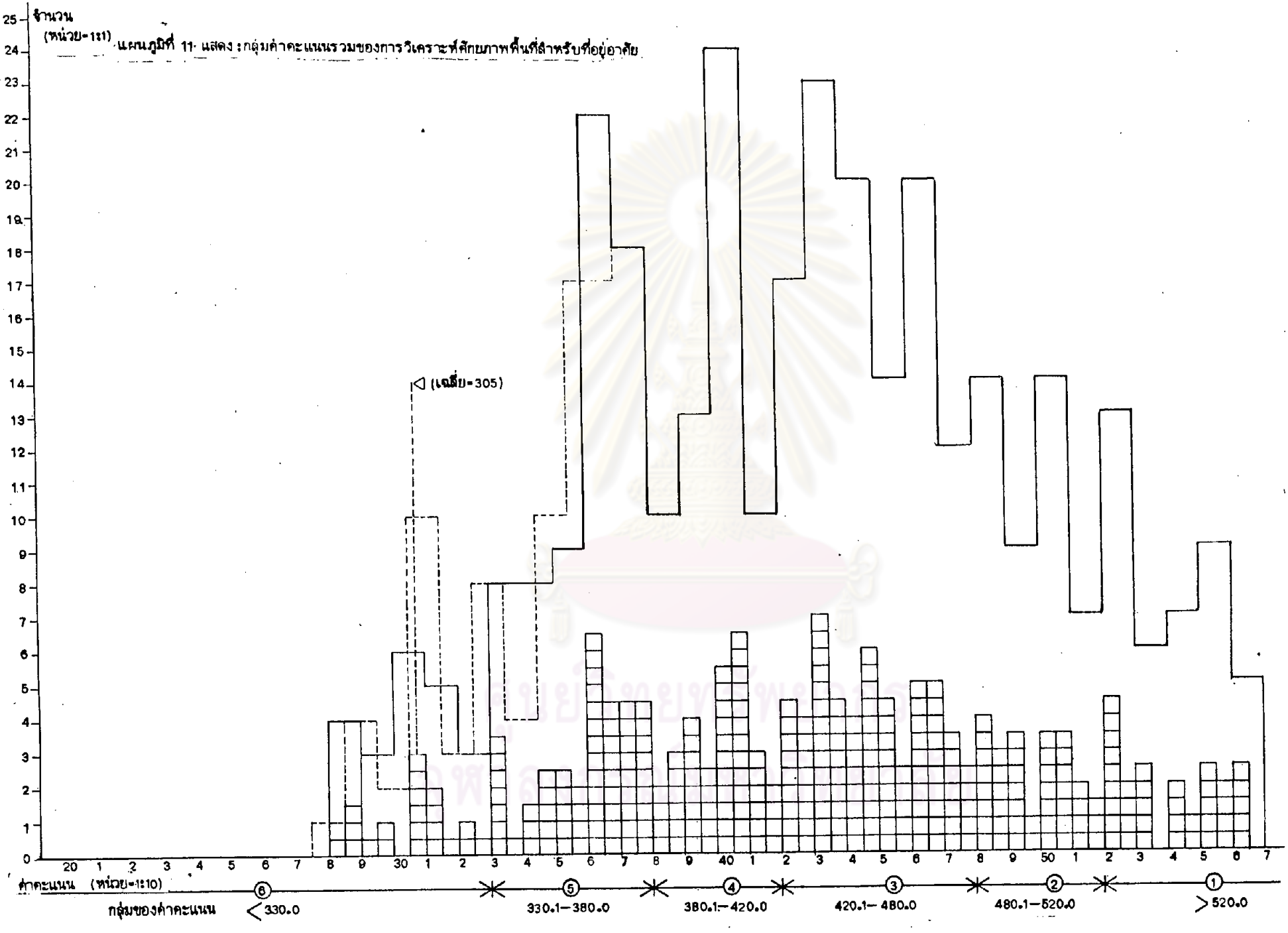

แผนภูมิที่ 11 แสดง : กลุ่มค่าคะแนนรวมของการวิเคราะห์ศักยภาพพื้นที่สำหรับที่อยู่อาศัย

241

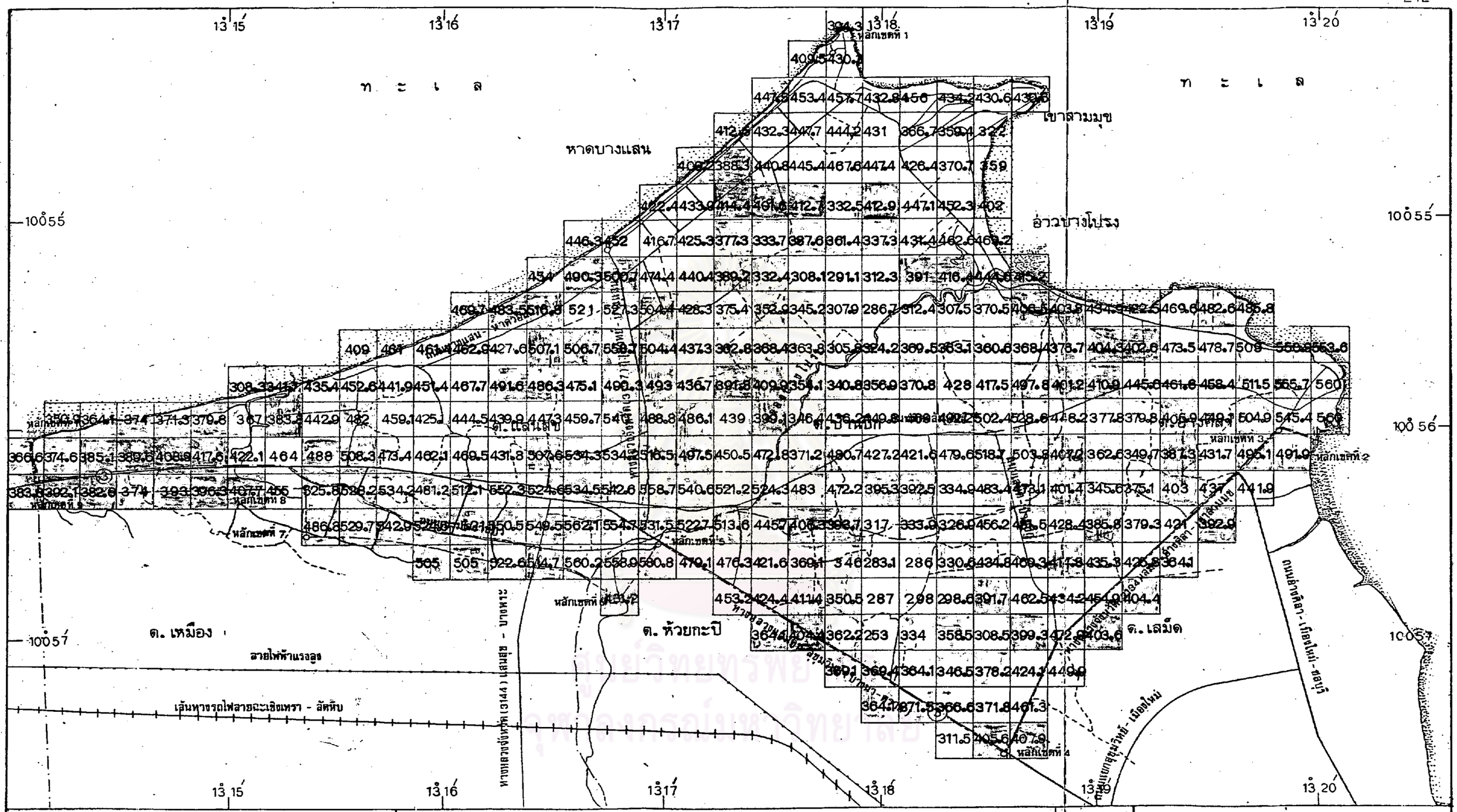

แผนที่สุขาภิบาลแสนสุข อ.เมือง จ.ชลบุรี

แสดง : กลุ่มศักยภาพพื้นที่สำหรับที่อยู่อาศัย

มาตราส่วน 1 : 31,600 — 0 .316 .632 1.264 กม.

- เส้นแนวเขตตำบล
- เส้นแนวเขตและหลักเขตสุขาภิบาล
- ถนน.ซอยที่ราดยาง
- ถนน.ซอยไม่ได้ราดยาง

น.

สัญลักษณ์

กลุ่มที่ 1 ศักยภาพสูงมากที่สุด	> 520.0 คะแนน	
กลุ่มที่ 2 ศักยภาพสูงมาก	480.1—520.0	"
กลุ่มที่ 3 ศักยภาพสูง	420.1 480.0	"
กลุ่มที่ 4 ศักยภาพต่ำ	380.1—420.0	"
กลุ่มที่ 5 ศักยภาพต่ำมาก	330.1—380.0	"
กลุ่มที่ 6 ศักยภาพต่ำมาที่สุด	< 330.0 คะแนน	

ที่มา : แผนภูมิที่

แผนที่ 18

การศึกษาเพื่อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาชุมชนสุขาภิบาลแสนสุข อ.เมือง จ. ชลบุรี

โดย นายณรงค์ พิระภิญโญ

ภาควิชา การวางแผนภาคและเมือง

บัณฑิตวิทยาลัย

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

7.2.5 ศักยภาพของที่ดินสำหรับ พาณิชยกรรม (ดูแผนที่ที่ 19 ประกอบ)

1) พื้นที่มีศักยภาพสูงสุดอยู่บริเวณรอบ ๆ ตัวตลาดแสนสุข ตามแนวถนนสุขุมวิท ตั้งแต่ปากทางแยกบางแสน ถึงทางแยกวัดตาลล้อม แนวถนนสุขุมวิท - บางแสน - เขาสามมุข บริเวณหน้ามหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒถึงวงเวียนบางแสน มีเนื้อที่ประมาณ 1,703.79 ไร่

2) พื้นที่มีศักยภาพสูงอันดับที่ 2 จะอยู่รอบ ๆ ของพื้นที่ศักยภาพชั้นที่ 1 ตามแนวถนนสุขุมวิท ตั้งแต่ทางแยกเข้าวัดบางเป้ง ทางแยกเข้าหาดบางแสน ตามแนวถนนสุขุมวิท - บางแสน - เขาสามมุข บริเวณมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ และบริเวณหาดบางแสนถึงบ้านแหลมแท่น มีเนื้อที่ประมาณ 3,163.56 ไร่

3) ศักยภาพอันดับที่ 3 จะอยู่ตามแนวถนนสุขุมวิท ตั้งแต่ทางแยกเข้าวัดราษฎร์ศรัทธา ถึงสุดเขตสุขาภิบาล บริเวณชุมชนหมู่ที่ 3 วัดราษฎร์ศรัทธา ต.เหมือง บริเวณหมู่ที่ 14 บ้านบางแสนล่าง หาดวอนนภา บริเวณบางส่วนของถนนสุขุมวิท ตั้งแต่ปากทางแยกอ่างศิลาถึงปากทางแยกวัดบางเป้ง ตามแนวถนนสุขุมวิท - อ่างศิลา - เขาสามมุข และตัวตลาดอ่างศิลา มีเนื้อที่ประมาณ 4,006.10ไร่

ส่วนพื้นที่มีศักยภาพอันดับที่ 4 5 และ 6 จะมีอยู่ทั่วไป ส่วนใหญ่จะอยู่ตอนกลางของเขตสุขาภิบาล สำหรับศักยภาพที่ต่ำที่สุด จะอยู่บริเวณ หมู่ที่ 15 และหมู่ที่ 3 ต.บ้านปึก บริเวณปากคลองบางโปรง ซึ่งเป็นเขตน้ำทะเลท่วมถึง กับบริเวณตอนในของหมู่ที่ 4,5 ต.เสม็ด และหมู่ที่ 6 ต.บ้านปึก ซึ่งทั้ง 2 บริเวณขาดปัจจัย (Factor) สำหรับพาณิชยกรรมมากที่สุด มีเนื้อที่ประมาณ 10,566.64 ไร่

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แผนภูมิที่ 1.2 แสดงกลุ่มค่าคะแนนรวมของการวิเคราะห์
ศักยภาพพื้นที่สำหรับพาณิชยกรรม

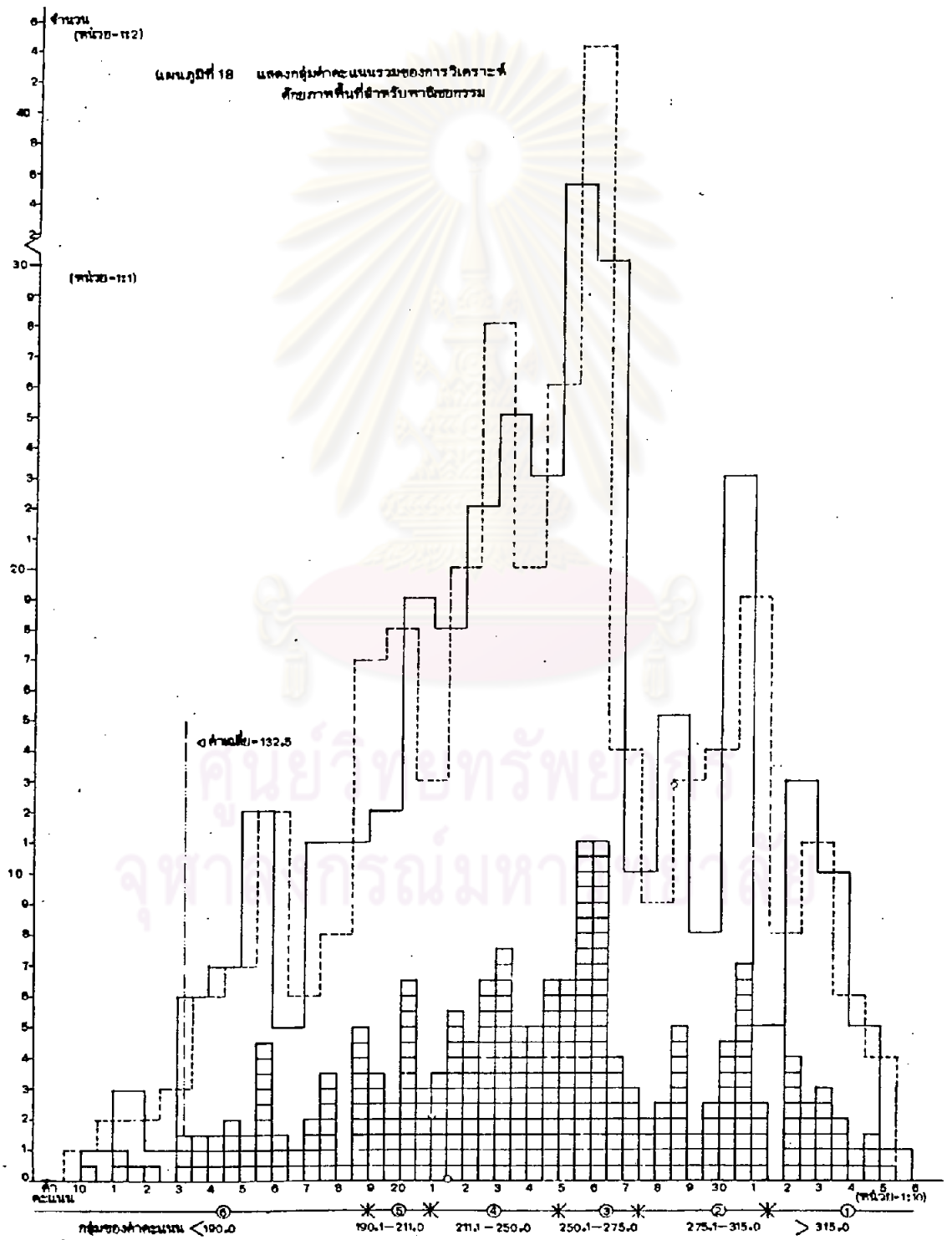

แผนที่สุขาภิบาลแสนสุข อ.เมือง จ.ชลบุรี

แสดงระ กลุ่มศักยภาพพื้นที่สำหรับพาณิชยกรรม

มาตราส่วน 1 : 31,600 0 .316 .632 1.264 กม.

เส้นแนวเขตตำบล

เส้นแนวเขตและหลักเขตสุขาภิบาล

ถนน,ซอยที่ราดยาง

ถนน,ซอยไม่ได้ราดยาง

น.

สัญลักษณ์

- กลุ่มที่ 1 ศักยภาพสูงมากที่สุด > 315.0 คะแนน
- กลุ่มที่ 2 ศักยภาพสูงมาก 275.1 – 315.0 "
- กลุ่มที่ 3 ศักยภาพสูง 250.1 – 275.0 "
- กลุ่มที่ 4 ศักยภาพต่ำ 211.1 – 250.0 "
- กลุ่มที่ 5 ศักยภาพต่ำมาก 190.1 – 211.0 "
- กลุ่มที่ 6 ศักยภาพต่ำมากที่สุด < 190.0 คะแนน

ที่มาระ แผนภูมิที่

แผนที่ 19

การศึกษาเพื่อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาชุมชนสุขาภิบาลแสนสุข อ.เมือง จ.ชลบุรี

โดย นายณรงค์ ศิระภิญโญ

ภาควิชา การวางแผนภาคและเมือง

บัณฑิตวิทยาลัย

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

7.2.6 ศักยภาพของที่ดินสำหรับอุตสาหกรรม (ดูแผนที่ที่ 20 ประกอบ)

1) พื้นที่มีศักยภาพสูงสุด อยู่บริเวณรอบ ๆ ตัวตลาดแสนสุขตามแนวถนนสุขุมวิท ถนนเปรมใจราษฎร์ ตั้งแต่ปากทางแยกบางแสนถึงทางแยกเข้าวัดตาลล้อม บริเวณตลาดอ่างศิลา มีเนื้อที่ประมาณ 933.03 ไร่

2) พื้นที่มีศักยภาพอันดับที่ 2 อยู่ตามแนวถนนสุขุมวิทตั้งแต่ทางแยกเข้าวัดตาลล้อมจนสุดเขตของสุขาภิบาล ตามแนวถนนสุขุมวิท - บางแสน - เขาสามมุข ถนนเสม็ด - อ่างศิลาเขาสามมุข และบริเวณเชิงเขาสามมุข มีเนื้อที่ประมาณ 3,900.62 ไร่

3) พื้นที่มีศักยภาพอันดับที่ 3 อยู่ตามแนวถนนสุขุมวิท บริเวณหมู่ที่ 3 ต.เหมือง บริเวณตอนในฝั่งซ้ายมือของถนนสุขุมวิท - บางแสน - เขาสามมุข แนวถนนบางแสน - หาดวอนนภา บริเวณหาดบางแสน บ้านแหลมแท่น ถนนมิตรสัมพันธ์ บริเวณวัดใหม่เกตุงาม แนวถนนสุขุมวิท บริเวณหมู่ที่ 4 ต.เสม็ด แนวถนนเสม็ด - อ่างศิลา - เขาสามมุข และบริเวณหมู่ที่ 5,1 ของ ต.อ่างศิลา ซึ่งมีเนื้อที่ประมาณ 5,328.57 ไร่ ส่วนพื้นที่มีศักยภาพอันดับที่ 4 5 และ 6 จะมีอยู่ทั่วไป ส่วนใหญ่อยู่ตอนกลางของเขตสุขาภิบาล สำหรับพื้นที่มีศักยภาพน้อยที่สุด จะอยู่บริเวณหมู่ที่ 15 ต.แสนสุข หมู่ที่ 3 ต.บ้านปึก บริเวณปากคลองบางโปรง ซึ่งเป็นเขตน้ำทะเลท่วมถึง กับบริเวณหมู่ที่ 4,5 ต.เสม็ดและหมู่ที่ 6 ต.บ้านปึก ซึ่งทั้ง 2 บริเวณขาดปัจจัย (Factor) สำหรับอุตสาหกรรม มีเนื้อที่ประมาณ 9,277.87 ไร่

จากผลการศึกษาศักยภาพของพื้นที่สำหรับกิจกรรมทั้ง 3 นั้นจะเห็นได้ว่า ศักยภาพของพื้นที่จะอยู่ตามแนวถนนที่สำคัญ เช่น ถนนสุขุมวิท ถนนสุขุมวิท - บางแสน - เขาสามมุข ถนนเสม็ด - อ่างศิลา - เขาสามมุข ถนน-เปรมใจราษฎร์ บริเวณชุมชนที่สำคัญ ได้แก่ รอบ ๆ ตลาดแสนสุข หมู่ที่ 3 วัดราษฎร์ศรัทธา หมู่ที่ 1 บริเวณวัดตาลล้อม ตำบลเหมือง บริเวณรอบ ๆ วัดใหม่เกตุงาม ตำบลบ้านปึก และบริเวณตลาดอ่างศิลา ซึ่งบริเวณดังกล่าวนับได้ว่าสอดคล้องกับสภาพปัจจุบันที่เป็นบริเวณที่มีปัจจัย (Factor) ต่าง ๆ เหมาะสำหรับกิจกรรมทั้ง 3

แต่อย่างไรก็ตาม เมื่อนำเอาแผนที่แสดงศักยภาพของพื้นที่สำหรับกิจกรรมทั้ง 3 มาซ้อนกันโดยพิจารณาเฉพาะบริเวณที่มีศักยภาพสูงสุด และความเหมาะสมบริเวณพื้นที่ทั้งในด้านสิ่งแวดล้อม และผลประโยชน์ตอบแทนการใช้ที่ดินสูงสุดแล้วก็จะได้พื้นที่ที่มีศักยภาพสำหรับกิจกรรมทั้ง 3 ดังนี้

แผนภูมิที่ 13 แสดงกลุ่มคะแนนรวมของศักยภาพพื้นที่อุตสาหกรรม

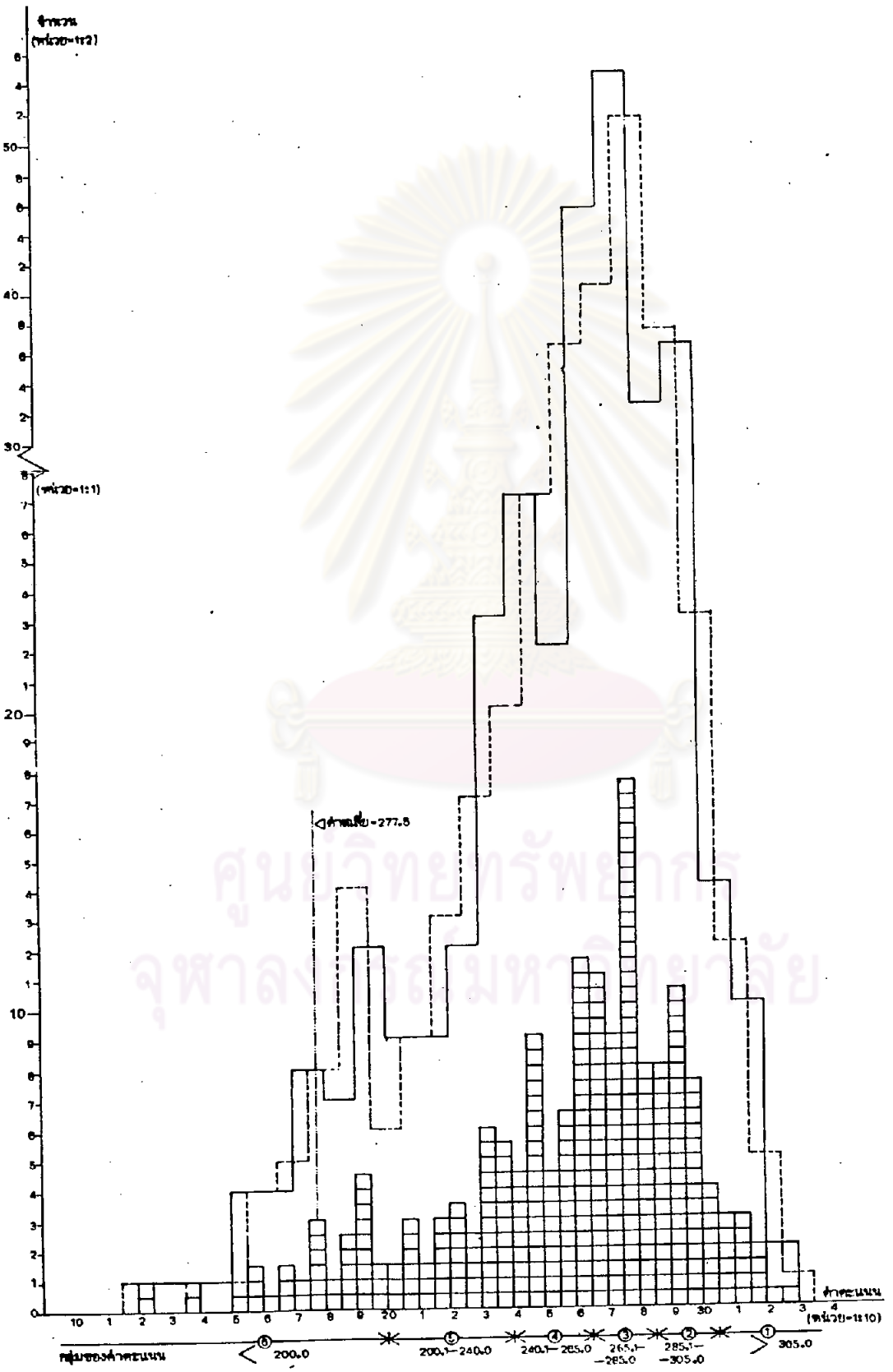

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แผนที่สุขาภิบาลแสนสุข อ.เมือง จ.ชลบุรี

แสดงระดับศักยภาพพื้นที่สำหรับอุตสาหกรรม

มาตราส่วน 1 : 31,600 0 .316 .632 1.264 กม.

- เส้นแนวเขตตำบล
- เส้นแนวเขตและหลักเขตสุขาภิบาล
- ถนน.ชอยที่ราดยาง
- ถนน.ชอยไม่ได้ราดยาง

สัญลักษณ์

กลุ่มที่ 1 ศักยภาพสูงมากที่สุด	> 305.0 คะแนน	
กลุ่มที่ 2 ศักยภาพสูงมาก	285.1—305.0	"
กลุ่มที่ 3 ศักยภาพสูง	265.1—285.0	"
กลุ่มที่ 4 ศักยภาพต่ำ	240.1—265.0	"
กลุ่มที่ 5 ศักยภาพต่ำมาก	200.1—240.0	"
กลุ่มที่ 6 ศักยภาพต่ำมากที่สุด	< 200.0 คะแนน	

ที่มาะ แผนภูมิที่

แผนที่ 20

การศึกษาเพื่อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาชุมชนสุขาภิบาลแสนสุข อ.เมือง จ.ชลบุรี

โดย นายณรงค์ พิระภิญโญ
ภาควิชา การวางแผนภาคและเมือง
บัณฑิตวิทยาลัย
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

7.2.7 ศักยภาพที่ดินรวมสำหรับที่อยู่อาศัย พาณิชยกรรม และอุตสาหกรรม (ดูแผนที่ 21 ประกอบ)

1) พื้นที่มีศักยภาพสูงสุดสำหรับที่อยู่อาศัย อยู่บริเวณแนวถนนเปรมใจราษฎร์ หมู่ที่ 1,3 ต.เหมือง หมู่ที่ 14 บ้านบางแสนล่าง แนวถนนหาดบางแสน - หาดวอนนภา บริเวณรอบ ๆ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ แนวถนนสุขุมวิท - บางแสน - เขาสามมุข แนวถนนมิตรสัมพันธ์ หมู่ที่ 13 บ้านแหลมแท่น ต.แสนสุข แนวถนนมิตรสัมพันธ์บริเวณวัดใหม่เกตุงาม ต.บ้านปึก แนวถนนบ้านปึก - เสม็ด - อ่างศิลา บริเวณวัดเตาปูน ต.เสม็ด และบริเวณหมู่ที่ 2,3,4,5 ต.อ่างศิลา มีเนื้อที่ประมาณ 5,614.78 ไร่ กับบริเวณส่วนที่มีศักยภาพสำหรับพาณิชยกรรม ซึ่งมีประมาณ 257.86 ไร่ รวมเป็น 5,872.64 ไร่ ส่วนพื้นที่บริเวณอื่น ๆ สามารถใช้เป็นที่อยู่อาศัย ได้แก่ มีศักยภาพน้อยกว่า

2) พื้นที่มีศักยภาพสูงสุดสำหรับพาณิชยกรรม อยู่ตามแนวถนนสุขุมวิท บริเวณตลาดแสนสุข ตั้งแต่ปากทางแยกเข้าวัดบางเป้งถึงปากทางแยกเข้าวัดราษฎร์ศรัทธา แนวถนนสุขุมวิท - บางแสน - เขาสามมุข บริเวณหาดบางแสน บ้านแหลมแท่น มีเนื้อที่ประมาณ 257.86 ไร่ ซึ่งบริเวณดังกล่าวนี้มีศักยภาพเหมาะสำหรับเป็นที่อยู่อาศัยด้วย

3) พื้นที่มีศักยภาพสูงสุดสำหรับอุตสาหกรรม อยู่ตามแนวถนนเสม็ด - อ่างศิลา - เขาสามมุข ตามแนวถนนสุขุมวิท ตั้งแต่ปากทางแยกอ่างศิลา บริเวณตรงข้ามศูนย์การค้าการุณนิเวศน์ และตั้งแต่สถานีตำรวจทางหลวงถึงสุดเขตสุขาภิบาล และบริเวณหมู่ที่ 13 เชิงเขาสามมุข ตามแนวถนนเสม็ด - อ่างศิลา - เขาสามมุข มีเนื้อที่ประมาณ 1,997.12 ไร่

ส่วนพื้นที่เหลือจะมีศักยภาพน้อยซึ่งอาจจะใช้เป็นที่อยู่อาศัย แต่ไม่เหมาะสำหรับ พาณิชยกรรม และอุตสาหกรรม ซึ่งควรจะเป็นพื้นที่ว่าง โดยเฉพาะบริเวณบางส่วนหมู่ที่ 15 ตำบลแสนสุข และหมู่ที่ 3 ตำบลเหมือง ที่มีน้ำทะเลท่วมถึง กับบริเวณบางส่วนหมู่ที่ 4,6 ตำบลเสม็ด และหมู่ 6 ตำบลบ้านปึก ซึ่งทั้ง 2 บริเวณนี้ขาดปัจจัย (Factor) ต่าง ๆ ที่จำเป็นสำหรับกิจกรรม

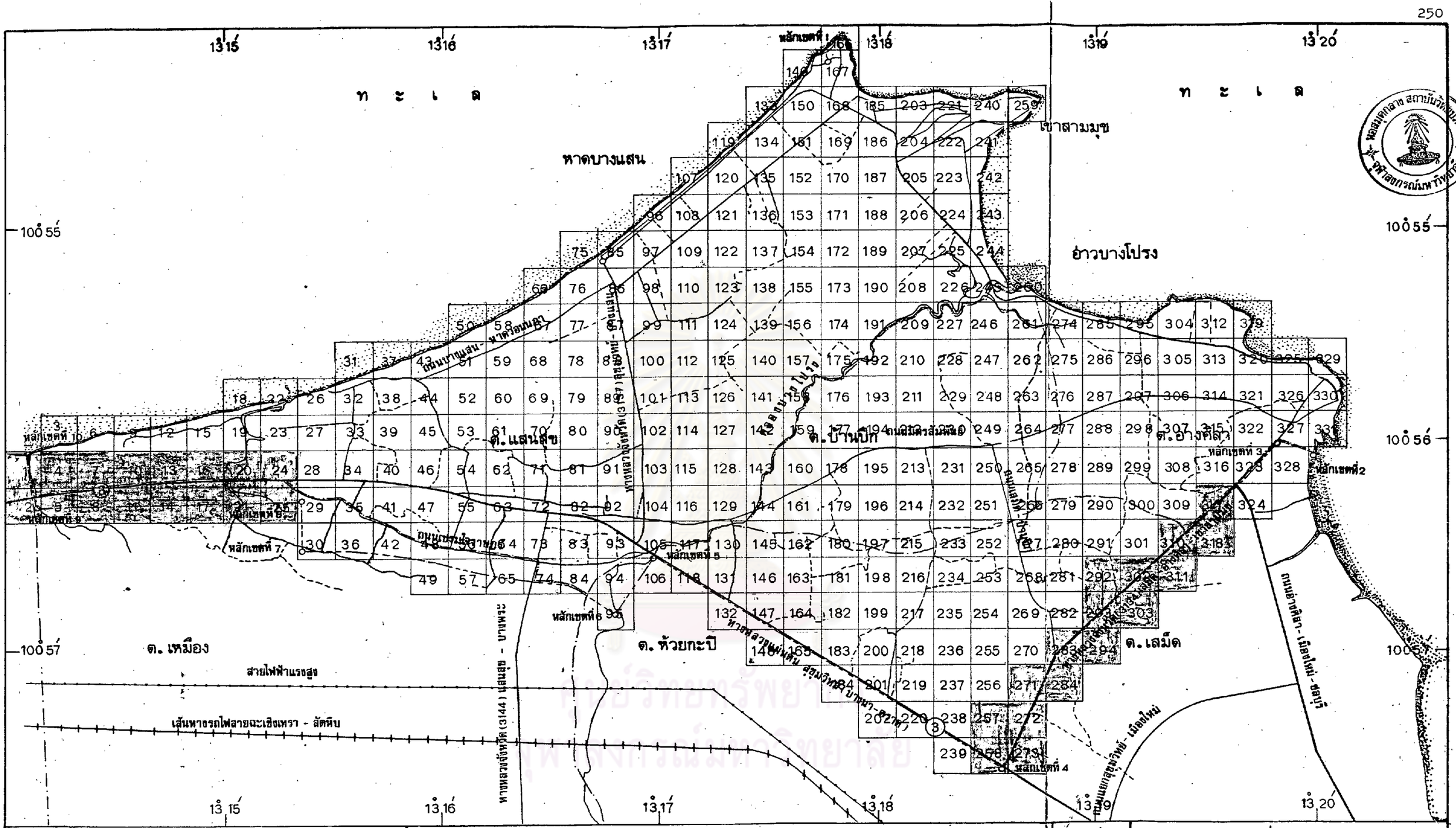

แผนที่สุขาภิบาลแสนสุข อ.เมือง จ.ชลบุรี

แสดง : กลุ่มศักยภาพพื้นที่สำหรับกิจกรรมรวม

มาตราส่วน 1 : 31,600 0 .316 .632 1.264 กม.

เส้นแนวเขตตำบล

เส้นแนวเขตและหลักเขตสุขาภิบาล

ถนน,ซอยที่ราดยาง

ถนน,ซอยไม่ได้ราดยาง

น.

สัญลักษณ์

ที่อยู่อาศัย

พาณิชยกรรม

อุตสาหกรรม

พื้นที่ว่างเกษตรกรรม

ที่มา : ดูแผนที่ที่ 18, 19, 20 ประกอบ

แผนที่ 21

การศึกษาเพื่อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาชุมชนสุขาภิบาลแสนสุข อ.เมือง จ.ชลบุรี

โดย นายณรงค์ พิระภิญโญ
ภาควิชา การวางแผนภาคและเมือง
บัณฑิตวิทยาลัย
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

หอสมุดกลาง สถาบันวิทยบริการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

7.3 ความต้องการในการใช้ที่ดิน

เป็นการคาดประมาณความต้องการในการใช้ที่ดินของกิจกรรมต่าง ๆ ในเขตสุขาภิบาลแสนสุข พ.ศ.2540 โดยการอาศัยผลการวิเคราะห์มูลเบื้องต้นที่กล่าวมาแล้วกับมาตราฐานการใช้ที่ดิน สำหรับกิจการที่กำหนดโดยหน่วยงานต่าง ๆ ซึ่งมีดังนี้ (ดูตารางที่ 35.36ประกอบ)

7.3.1 การใช้ที่ดินเพื่อที่อยู่อาศัย

การกำหนดการใช้ที่ดินพิจารณาจากอัตราส่วนประชากรต่อมาตราฐานการใช้ที่ดินของชุมชนแต่ละตำบล ดังนี้

1) ตำบลอ่างศิลา ใน พ.ศ.2526 มีการใช้ที่ดินรวมเท่ากับ 161.64 ไร่ แบ่งเป็นเขตที่อยู่อาศัยหนาแน่นบริเวณตลาดอ่างศิลาเท่ากับ 62.16 ไร่ และบริเวณที่อยู่อาศัยหนาแน่นน้อยที่ค่อนข้างกระจายเท่ากับ 99.48 ไร่ ถ้ากำหนดให้บริเวณตลาดอ่างศิลาเป็นเขตที่อยู่อาศัยหนาแน่นมากซึ่งมีมาตราฐานการใช้ที่ดินเท่ากับ 60 คน/ไร่ แล้ว การใช้ที่ดินปัจจุบันสามารถรองรับประชากรได้เท่ากับ 3,730 คน (62.16 x 60) และถ้ากำหนดให้เป็นเขตที่อยู่อาศัยหนาแน่นปานกลาง ซึ่งมีมาตราฐานการใช้ที่ดินเท่ากับ 40 คน/ไร่ จะรองรับประชากรได้เท่ากับ 2,486 คน (62.16 x40) ส่วนบริเวณที่อยู่อาศัยค่อนข้างกระจาย กำหนดให้เป็นเขตที่อยู่อาศัยหนาแน่นน้อย ซึ่งมีมาตราฐานการใช้ที่ดินเท่ากับ 15 คน/ไร่ การใช้ที่ดินปัจจุบันสามารถรองรับประชากรได้ 1,492 คน (99.48 x 15) ซึ่งถ้ารวมประชากรในเขตที่มีความหนาแน่นน้อยกับเขตที่มีความหนาแน่นปานกลางตามที่กำหนดจะเท่ากับ 3,978 คน (2,486 +1,492) หรือเขตที่มีความหนาแน่นน้อยรวมกับเขตที่มีความหนาแน่นมากตามที่กำหนดจะเท่ากับ 5,222 คน (3,730 + 1,492) คิดเป็นสัดส่วนของประชากรในบริเวณตลาดอ่างศิลาเท่ากับ 62.5%ถึง 71.4% ของประชากรรวมที่การใช้ที่ดินปัจจุบันสามารถรองรับได้ และจะมีประชากร 37.5 หรือ 28.6% ที่อยู่ในเขตที่อยู่อาศัยหนาแน่นน้อย ถ้าสัดส่วนประชากรของตำบลจากการคาดประมาณใน พ.ศ.2540 เท่ากับ 4,806 คน บริเวณตลาดอ่างศิลาจะมีประชากร 3,004 คน ถึง 3,432 คน (62.5%,71.4%) การใช้ที่ดินที่กำหนดให้เป็นที่อยู่อาศัยหนาแน่นมากต้องการที่ดินเท่ากับ 57.2 ไร่ (3,432 ÷ 60) ซึ่งไม่จำเป็นต้องเพิ่มการใช้ที่ดินเนื่องจากเนื้อที่ดินเดิมมี 62.16 ไร่ แต่ถ้ากำหนดให้เป็นเขตหนาแน่นปานกลางแล้ว ต้องการพื้นที่เท่ากับ 75.1 ไร่ (3,004 ÷ 40) ต้องการที่ดินเพิ่มขึ้นเท่ากับ

12.94 ไร่ (75.1 - 62.16) ดังนั้น การใช้ที่ดินบริเวณตลาดอ่างศิลาใน พ.ศ.2540 จะมีการใช้ที่ดินหนาแน่นปานกลางถึงหนาแน่นมาก 57.2 ไร่ และต้องการเพิ่มขึ้น 12.94 ไร่ เป็นความหนาแน่นปานกลาง ส่วนบริเวณที่มีความหนาแน่นน้อยจะมีประชากร 1,802 คน (37.5%) ต้องการการใช้ที่ดินเท่ากับ 120.13 ไร่ (1,802 ÷ 15) เพิ่มขึ้นจากเดิมเท่ากับ 20.65 ไร่ (120.13 - 99.48) กระจายอยู่บริเวณพื้นที่ทั่วไปของตำบล

2) ตำบลแสนสุข ในพ.ศ.2526 มีการใช้ที่ดินเท่ากับ 854.36 ไร่ เป็นเขตที่มีความหนาแน่นบริเวณรอบ ๆ ตัวตลาดแสนสุขหนองมนเท่ากับ 249.28 ไร่ ส่วนที่เหลือเท่ากับ 605.08 ไร่ มีการกระจายอยู่ในบริเวณพื้นที่ต่าง ๆ ถ้ากำหนดให้บริเวณตลาดแสนสุข เป็นเขตที่อยู่อาศัยหนาแน่นมากซึ่งมีมาตราฐานการใช้ที่ดินเท่ากับ 60 คน/ไร่ แล้ว การใช้ที่ดินในปัจจุบันสามารถรองรับประชากรได้เท่ากับ 14,957 คน (249.28 x 60) ถ้ากำหนดให้เป็นเขตที่อยู่อาศัยหนาแน่นปานกลาง การใช้ที่ดินปัจจุบันสามารถรองรับประชากรได้เท่ากับ 9,971 คน (249.28 x 40) ส่วนบริเวณที่อยู่อาศัยค่อนข้างกระจายกำหนดให้เป็นเขตที่อยู่อาศัยหนาแน่นน้อยซึ่งมีมาตราฐานการใช้ที่ดิน 15 คน/ไร่ การใช้ที่ดินปัจจุบันจะสามารถรองรับประชากรได้เท่ากับ 9,076 คน (605.08 x 15) ซึ่งถ้ารวมประชากรในเขตที่มีความหนาแน่นน้อยกับเขตที่มีความหนาแน่นมากตามที่กำหนด จะมีประชากรรวมเท่ากับ 24,033 คน (14,957 + 9,076) และประชากรในเขตที่มีความหนาแน่นน้อยรวมกับเขตที่มีความหนาแน่นปานกลางตามที่กำหนดจะมีประชากรรวมเท่ากับ 19,047 คน (9,971 + 9,076) คิดเป็นสัดส่วนของประชากรที่บริเวณรอบ ๆ ตลาดแสนสุข หนองมน สามารถรองรับได้เท่ากับ 52.35% ถึง 62.24% ของประชากรรวมที่การใช้ที่ดินปัจจุบันสามารถรองรับได้และจะมีประชากร 37.76% ถึง 47.65% อยู่บริเวณพื้นที่ทั่วไป ซึ่งถ้าสัดส่วนประชากรของตำบลจากการคาดประมาณใน พ.ศ.2540 เท่ากับ 29,134 แล้ว บริเวณรอบ ๆ ตลาดแสนสุข หนองมน จะมีประชากร 15,252 ถึง 18,133 คน (52.35%, 62.24%) ดังนั้นความต้องการใช้ที่ดินหนาแน่นมากเท่ากับ 302.22 ไร่ (18,133 ÷ 60) และความหนาแน่นปานกลางเท่ากับ 381.3 ไร่ (15,252 ÷ 40) ซึ่งต้องการที่ดินเพิ่มขึ้นเท่ากับ 52.94 ไร่ (302.22 - 249.28) ถึง 132.02 ไร่ (381.3 - 249.28) ดังนั้น บริเวณรอบ ๆ ตลาดแสนสุข หนองมน ใน พ.ศ.2540 จะเป็นเขตที่อยู่อาศัยหนาแน่นปานกลางถึงหนาแน่นมากที่ต้องการใช้ที่ดินเท่ากับ 302.22 ไร่ และต้องการที่ดินเพิ่มขึ้นอีก

79.08 ไร่ เป็นเขตการขยายตัว ที่อยู่อาศัยหนาแน่นปานกลาง ส่วนบริเวณที่มีความหนาแน่นน้อยจะมีประชากร 13,882 คน (47.65%) ซึ่งต้องการพื้นที่เท่ากับ 925.47 ไร่ (13,882 ÷ 15) เพิ่มขึ้นจาก พ.ศ.2526 เท่ากับ 320.32 ไร่ (925.4 - 605.08)

3) ตำบลบ้านปึก ใน พ.ศ.2526 มีการใช้ที่ดินเท่ากับ 137.28 ไร่ ซึ่งสภาพการใช้ที่ดินค่อนข้างกระจาย ซึ่งถ้าใน พ.ศ.2540 กำหนดให้เป็นบริเวณที่อยู่อาศัยหนาแน่นน้อย ซึ่งมีมาตราฐานการใช้ที่ดิน 15 คน/ไร่ สัดส่วนประชากรจากการคาดประมาณใน พ.ศ.2540 เท่ากับ 4,145 คน ดังนั้นความต้องการใช้ที่ดินรวมเท่ากับ 276.33 ไร่ (4,145 ÷ 15) เพิ่มจากเดิม พ.ศ.2526 เท่ากับ 139.05 ไร่ (276.33 - 137.28)

4) ตำบลเสม็ด ใน พ.ศ.2526 มีการใช้ที่ดินเท่ากับ 162 ไร่ ซึ่งสภาพการใช้ที่ดินค่อนข้างกระจาย ถ้าใน พ.ศ.2540 กำหนดให้เป็นเขตที่อยู่หนาแน่นน้อย ซึ่งมีมาตราฐานการใช้ที่ดิน 15 คน/ไร่ สัดส่วนประชากรของตำบลจากการคาดประมาณใน พ.ศ.2540 จะเท่ากับ 4,031 คน ดังนั้นความต้องการใช้ที่ดินรวมเท่ากับ 268.73 ไร่ (4,031 ÷ 15) เพิ่มจากเดิม พ.ศ.2526 เท่ากับ 106.73 ไร่ (268.73 - 162)

5) ตำบลเหมือง ใน พ.ศ.2526 มีการใช้ที่ดินเท่ากับ 102.88 ไร่ สภาพการใช้ที่ดินค่อนข้างกระจาย ซึ่งถ้าใน พ.ศ.2540 กำหนดให้เป็นบริเวณที่อยู่อาศัยที่มีความหนาแน่นน้อย ซึ่งมีมาตราฐานการใช้ที่ดิน 15 คน/ไร่ สัดส่วนประชากรของตำบลจากการคาดประมาณใน พ.ศ.2540 เท่ากับ 2,570 คน ดังนั้นความต้องการใช้ที่ดินรวมเท่ากับ 171.33 ไร่ (2,570 ÷ 15) เพิ่มขึ้นจากเดิมใน พ.ศ.2526 เท่ากับ 68.45 ไร่ (171.33 - 102.88)

รวมการคาดประมาณความต้องการใช้ที่ดินเพื่อที่อยู่อาศัยใน พ.ศ.2540 เท่ากับ 2,213.43 ไร่ เป็นที่อยู่หนาแน่นปานกลางถึงหนาแน่นมาก เท่ากับ 359.42 ไร่ หนาแน่นปานกลางเท่ากับ 92.02 ไร่ ความหนาแน่นน้อยเท่ากับ 1,761.99 ไร่ รวมความต้องการที่เพิ่มขึ้นเท่ากับ 795.27 (2,213.43 - 1,418.16)

ตารางที่ 35 แสดงมาตรฐาน การใช้ที่ดินสำหรับผังเมือง

ประเภท	มาตรฐานการใช้ที่ดิน	ที่มา
1. ที่อยู่อาศัย 1/		
หนาแน่นมาก	60 คน/ไร่	
หนาแน่นปานกลาง	40 คน/ไร่	มาตราฐานสำนักผังเมือง
หนาแน่นน้อย	15 คน/ไร่	
2. อุตสาหกรรม	12 คน/ไร่	
3. พาณิชยกรรม	315 คน/ไร่	มาตราฐานประเทศไทย
4. สถานศึกษา	263 คน/ไร่	
5. พื้นที่พักผ่อนหย่อนใจ	167. คน/ไร่	
6. สาธารณูปโภค	20% ของ Builtup Area	มาตราฐานเมืองหลัก
7. โรงเรียน อนุบาล 2/	120 คน/ไร่	
ประถมศึกษา	100 คน/ไร่ (ไม่ต่ำกว่า 5 ไร่/ 1 โรง)	ผังนครหลวงฉบับสมบูรณ์
มัธยมศึกษา	100 คน/ไร่	
อาชีวศึกษา	ไม่ต่ำกว่า 5 ไร่/ 1 โรง	
8. พื้นที่สถานีอนามัย ชั้น 1-2	2 ไร่	
9. พื้นที่โรงพยาบาล ขนาด 50 เตียง	30 ไร่	กองวิชาการกระทรวงสาธารณสุข
10. ถนน	20-30% ของพื้นที่วางผัง	กรุงเทพมหานคร
11. โทรศัพท์	100 หมายเลขต่อโทรศัพท์สาธารณะ 1 หมายเลข	องค์การโทรศัพท์แห่งประเทศไทย

ตารางที่ 35 ต่อ

ประเภท	มาตรฐานการใช้ที่ดิน	ที่มา
12. ไปรษณีย์	100-300 เมตร/1 ตู้	กรมไปรษณีย์โทรเลข
13. สถานีขนส่ง ชั้น 1	10 ไร่	
ชั้น 2	2-7 ไร่	กรมการขนส่ง
ชั้น 3	3-5 ไร่	

ที่มา

1/ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, บัณฑิตวิทยาลัย, ภาควิชาผังเมือง, "รายงานการศึกษาประกอบการเรียน การสอน วิชาปฏิบัติการวางแผน 3 ปีการศึกษา 2526"

2/ วิจัย เจริญเรืองวานิชย์ "การศึกษาเพื่อหาแนวทางพัฒนาและการใช้ที่ดินของเทศบาลเมืองพนัสนิคม อำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี ปี 2542" (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาการวางผังเมือง บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2521) หน้า 194

หมายเหตุ : สัดส่วนประชากรรายตำบลจากจำนวนประชากรที่คาดประมาณในพ.ศ.2540มีดังนี้

เขตการปกครอง	ประชากรในเขตสุขาภิบาลแสนสุข			
	พ.ศ.2525	%	พ.ศ.2540	%
ต.แสนสุข	21,331	65.2	29,134	65.2
ต.อ่างศิลา	3,519	10.8	4,806	10.8
ต.บ้านปึก	3,035	9.2	4,145	9.2
ต.เสม็ด	2,951	9.0	4,031	9.0
ต.เหมือง	1,882	5.8	2,570	5.8
รวม	32,718	100.0	44,686	100.0

7.3.2 พาณิชยกรรม

การกำหนดการใช้ที่ดินพิจารณาจากจำนวนการใช้ที่ดินใน พ.ศ.2526 เทียบเป็นอัตราส่วนประชากรต่อเนื้อที่แล้วเปรียบเทียบเป็นอัตราส่วนที่ต้องการกับประชากรใน พ.ศ.2540 ทั้งนี้เนื่องจากจำนวนอัตราส่วนการใช้ที่ดินต่อประชากรใน พ.ศ.2525 เกินกว่ามาตราฐานการใช้ที่ดินที่กำหนดไว้ 315 คน/ไร่ กล่าวคือใน พ.ศ.2526 มีการใช้ที่ดินเท่ากับ 469.84 ไร่ ประชากรรวมเท่ากับ 32,718 คน เป็นอัตราส่วนเท่ากับ 104 คน/ไร่ และเมื่อเทียบอัตราส่วนประชากร พ.ศ.2540 ซึ่งเท่ากับ 44,686 คน กับมาตราฐานการใช้ที่ดิน 315 คน/ไร่แล้ว จะมีความต้องการที่ดินเท่ากับ 141.86 ไร่ ซึ่งต่ำกว่าการใช้ที่ดิน พ.ศ.2526 ดังนั้น เพื่อให้สอดคล้องความเป็นจริง จึงเปรียบเทียบอัตราส่วนการใช้ที่ดินต่อประชากรใน พ.ศ.2525 แล้วเปรียบเทียบให้เป็นอัตราส่วนการใช้ที่ดินต่อประชากรใน พ.ศ.2540 ซึ่งมีความต้องการใช้ที่ดินรวมเท่ากับ 641.70 ไร่ (44,686 x 469.84 ÷ 32,718) อยู่ในเขต ต.แสนสุข เท่ากับ 418.39 ไร่ ต.อ่างศิลาเท่ากับ 69.30 ไร่ ต.เหมือง เท่ากับ 36.58 ไร่ ต.บ้านปึก 59.68 ไร่ และตำบลเสม็ดเท่ากับ 57.75 ไร่ รวมเป็นความต้องการเพิ่มขึ้นเท่ากับ 171.86 ไร่ (641.70 - 469.84 ไร่)

7.3.3 อุตสาหกรรม

การกำหนดการใช้ที่ดินใช้วิธีการด้วยกันกับพาณิชยกรรมโดยกำหนดให้มีอัตราส่วนการใช้ที่ดินต่อประชากร พ.ศ.2525 แล้วจึงเปรียบเทียบให้เป็นจำนวนการใช้ที่ดินด้วยประชากร พ.ศ.2540 ทั้งนี้เนื่องจากว่าการขยายตัวอุตสาหกรรมที่ต้องการใช้ที่ดินจำนวนมากมีน้อยโดยเฉพาะโรงงานแป้งมันสำปะหลัง มันเส้น มันอัดเม็ด ซึ่งมีจำนวนที่ลดลงจากปี 2506 เป็นจำนวนมาก ขณะเดียวกันจำนวนคนงานที่ทำงานโรงงานอุตสาหกรรม ใน พ.ศ.2526 มีจำนวนน้อยมากเท่ากับ 619 คน ซึ่งถ้าพิจารณามาตราฐานการใช้ที่ดินสำหรับอุตสาหกรรมที่กำหนดไว้เท่ากับ 121 ไร่ แล้ว จำนวนแรงงานที่กล่าวมาจะต้องการที่ดินเท่ากับ 51.58 ไร่เท่านั้น น้อยกว่าจำนวนที่เป็นอยู่ในปัจจุบันที่เท่ากับ 190.92 ไร่ ดังนั้นความต้องการใช้ที่ดินใน พ.ศ.2540 จึงกำหนดจากการใช้ที่ดินที่จะเพิ่มขึ้นตามสัดส่วนประชากรซึ่งเท่ากับ 260.76 ไร่ (190.92 x 44,686 ÷ 32,718) เพิ่มจากเดิมเท่ากับ 69.84 ไร่ (260.76 - 190.92)

7.3.4 โรงเรียน

การใช้ที่ดินของโรงเรียนต่าง ๆ ใน พ.ศ.2526 นับได้ว่ามีพื้นที่เกินมาตราฐานที่กำหนดไว้เท่ากับ 263 คน/ไร่ ซึ่งสามารถรองรับจำนวนประชากรและนักเรียนที่จะเพิ่มขึ้นในอนาคตได้ กล่าวคือ ใน พ.ศ.2540 จะมีประชากรเท่ากับ 44,686 คน ซึ่งต้องการพื้นที่เท่ากับ 169.91 ไร่ ซึ่งยังน้อยกว่า พ.ศ.2526 ที่เท่ากับ 262.35 ไร่ แต่อย่างไรก็ ในอนาคตอาจจะมีโรงเรียนเพิ่มขึ้นประเภทอาชีว-ศึกษา หรือการศึกษาพิเศษทั้งภาครัฐบาลและเอกชน ดังนั้นจึงกำหนดการใช้ที่ดินตามจำนวนประชากรที่เพิ่มจาก พ.ศ.2525 - 2540 ที่เท่ากับ 11,968 คน ซึ่งต้องการที่ดินเพิ่มขึ้น เท่ากับ 45.50 ไร่ (11,968 ÷ 263) รวมเป็นการใช้ที่ดินทั้งหมดเท่ากับ 307.85 ไร่

7.3.5 มหาวิทยาลัย

การใช้ที่ดินของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒใน พ.ศ.2526 เท่ากับ 544.6 ไร่ ซึ่งมาตราฐานการใช้ที่ดินนั้นไม่มีการกำหนดไว้ แต่อย่างไรก็ดีจากการสำรวจของผู้วิจัยพบว่า ยังมีที่ดินที่ยังไม่ถูกใช้ทำประโยชน์อีกมากในมหาวิทยาลัย จึงนับว่าเพียงพอสำหรับการศึกษาใน พ.ศ.2540 ถึงแม้นว่าจะมีแนวโน้มที่จะเป็นมหาวิทยาลัยภาคตะวันออกก็ตาม

7.3.6 สถานีอนามัย

การใช้ที่ดินรวมของสถานีอนามัย 4 แห่งใน พ.ศ.2526 เท่ากับ 3.16 ไร่ คือ สถานีอนามัยแสนสุขเท่ากับ 0.24 ไร่ ต.บ้านปึกเท่ากับ 0.72 ไร่ ต.อ่างศิลาเท่ากับ 0.92 ไร่ ต.เหมืองเท่ากับ 1.28 ไร่ ซึ่งต่ำกว่ามาตราฐานของกระทรวงสาธารณสุขที่กำหนดไว้เท่ากับ 2 ไร่ ดังนั้นความต้องการที่ดินของสถานีอนามัยดังกล่าวควรจะเป็นสถานีละ 2 ไร่ รวมเป็น 8 ไร่ เพิ่มขึ้นเท่ากับ 4.84 ไร่

7.3.7 ไปรษณีย์โทรเลข

การใช้ที่ดินเป็นที่ทำการไปรษณีย์ปัจจุบันมีอยู่แห่งเดียวคือที่ทำการไปรษณีย์บางแสนเท่ากับ 0.56 ไร่ ซึ่งมาตราฐานการใช้ที่ดินไม่มีการกำหนดไว้ แต่จากการศึกษาพบว่า ควรที่จะมีการเพิ่มที่ทำการไปรษณีย์ที่ตำบลอ่างศิลาเพื่อให้บริการ

แก่ประชาชนเขตตำบลบ้านปึก เสม็ด อ่างศิลา และพื้นที่อื่น ๆ ให้ทั่วถึงยิ่งขึ้น ซึ่งความต้องการใช้ที่ดินผู้วิจัยขอเสนอให้เท่ากับ 2 ไร่ เท่ากับสถานีอนามัย ทั้งนี้เนื่องจากลักษณะการให้บริการ และความต้องการอาคารที่ทำการบ้านพักพนักงาน คงจะไม่แต่ต่าง ๆ กันมากนัก รวมเป็น 2.56 ไร่

7.3.8 การไฟฟ้า

ใน พ.ศ.2526 มีการใช้ที่ดินเท่ากับ 10.4 ไร่ ซึ่งเป็นที่ทำการของการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคบางแสน จากการสำรวจพบว่าจำนวนที่ดินดังกล่าวเพียงพอต่อการขยายสำนักงาน การเก็บวางพัสดุ จึงไม่จำเป็นต้องเพิ่ม แต่จากการศึกษาเห็นว่าควรจะย้ายที่ทำการไฟฟ้าออกไปจากหาดบางแสน ดังนั้นสถานที่ตั้งการไฟฟ้าแห่งใหม่ก็จะมีจำนวนเนื้อที่เท่าเดิม

7.3.9 การประปา

ใน พ.ศ.2526 มีการใช้ที่ดินเท่ากับ 2.4 ไร่ ซึ่งเป็นสถานีจ่ายน้ำที่อ่างศิลา ซึ่งจากการศึกษาเห็นว่าควรจะตั้งที่ทำการประปาส่วนภูมิภาคขึ้นที่สุขาภิบาลเพื่ออำนวยความสะดวกและสามารถจัดการให้บริการแก่ประชาชนในบริเวณนี้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ซึ่งมาตรฐานการใช้ที่ดินไม่มีการกำหนดไว้ ดังนั้นผู้วิจัยจึงขอเสนอกำหนดให้เท่ากับ 5 ไร่ ซึ่งเป็นมาตรฐานยังเมืองที่กำหนดให้ โรงเรียนมัธยมและอาชีวศึกษาควรมีเนื้อที่ไม่ต่ำกว่า 5 ไร่

7.3.10 ถนน

ใน พ.ศ.2526 มีการใช้ที่ดินเท่ากับ 396.28 ไร่ จากการศึกษาเห็นว่าควรจะมีการปรับปรุงถนน ซอยบางสาย และตัดถนนเพิ่มขึ้นภายใน พ.ศ.2540 ซึ่งต้องการที่ดินเพิ่มเท่ากับ 95.38 ไร่ รวมเป็นการใช้ที่ดินเท่ากับ 487.66 ไร่

7.3.11 สถานที่พักผ่อนหย่อนใจ

ใน พ.ศ.2526 มีการใช้ที่ดินเท่ากับ 108.2 ไร่ คือบริเวณริมชายหาดบางแสน ซึ่งการใช้ที่ดินนับได้ว่ายังไม่เพียงพอ จากมาตรฐานการใช้ที่ดินที่กำหนดไว้ 167 คน/ไร่ ซึ่งใน พ.ศ.2540 ต้องการเท่ากับ 267.58 ไร่

เพิ่มขึ้นจากเดิม 145.38 ไร่ ซึ่งส่วนหนึ่งจะเป็นขยายปรับปรุงพื้นที่ชายหาดบางแสน และจัดสวนสาธารณะต่าง ๆ

7.3.12 สถานที่ราชการ

การใช้ที่ดินสำหรับสถาบันราชการนั้นไม่มีมาตรฐานที่กำหนดไว้ เนื่องจากการใช้ที่ดินขึ้นอยู่กับจำนวนและการออกแบบอาคาร ซึ่งจากการศึกษาเบื้องต้น พบว่าสุขาภิบาลแสนสุขมีโอกาสที่จะได้ยกฐานะขึ้นเป็นเทศบาลเพื่อที่จะได้จัดการให้บริการแก่ประชาชน และแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ดังนั้นจึงต้องมีการเพิ่มสถานที่ราชการต่าง ๆ เช่น อาคารที่ทำการเทศบาล ศาลาประชาคม หอสมุดประชาชน หรือที่ทำการของส่วนราชการกระทรวงทบวงกรมต่าง ๆ เป็นต้น ซึ่งผู้วิจัยเสนอกำหนดให้เพิ่มเท่ากับ 62.41 ไร่ ซึ่งเท่ากับ 1 ช่องตาราง ของการวิเคราะห์ศักยภาพของพื้นที่รวมเป็น 166.33 (62.41 + 103.92)

7.3.13 ศาสนสถาน

การใช้ที่ดินของศาสนสถาน ได้แก่ วัด สำนักสงฆ์ และศาลเจ้าต่าง ๆ ใน พ.ศ.2526 เท่ากับ 219.88 ไร่ ซึ่งนับได้ว่าเพียงพอไม่จำเป็นต้องเพิ่มขึ้น

จากการคาดประมาณความต้องการการใช้ที่ใน พ.ศ. 2540 นั้น การใช้ที่ดินที่มีการก่อสร้าง(Built up Area)จะมีเพิ่มขึ้นจากเดิมประมาณ 1,416.44 ไร่ ซึ่งการใช้ที่ดินดังกล่าวอาจจะมีมากกว่าที่กำหนดไว้ก็ได้หรืออาจจะมีการขยายตัวของการใช้ที่ดินในกิจกรรมประเภทอื่นๆที่แตกต่างออกไป ซึ่งความต้องการในการใช้ประโยชน์ที่ดินโดยแท้จริงนั้น นอกจากปัจจัยที่เป็นองค์ประกอบภายในพื้นที่แล้ว ยังมีปัจจัยภายนอกที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจในการใช้ประโยชน์ที่ดินอีกไม่น้อย แต่อย่างไรก็ตามสุขาภิบาลแสนสุขก็ยังมีพื้นที่ว่างอีกมากที่สามารถรองรับการขยายตัวของกิจกรรมและการใช้ประโยชน์ที่ดินสำหรับกิจกรรมต่างๆในอนาคต

ตารางที่ 36 แสดงการคาดประมาณความต้องการการใช้ที่ดินสำหรับกิจกรรมต่างๆ ในเขตสุขาภิบาลแสนสุข พ.ศ. 2540

ประเภทกิจกรรม	พ.ศ.2526 (ไร่)	พ.ศ.2540 (ไร่)	การเปลี่ยนแปลง (ไร่)
1. ที่อยู่อาศัยรวม	1,418.16	2,218.39	800.23
หนาแน่นมากถึง	311.44	456.40	144.96
หนาแน่นปานกลาง			
หนาแน่นน้อย	1,106.72	1,761.99	655.27
2. พาณิชยกรรม	469.84	641.70	171.86
3. อุตสาหกรรม	190.92	260.76	69.84
4. การไฟฟ้า	10.40	10.40	-
5. การประปา	2.40	7.40	5.00
6. ถนน	392.28	487.66	95.38
7. โรงเรียน	262.35	307.85	45.50
8. มหาวิทยาลัย	544.60	544.60	-
9. สถานที่ราชการ	103.92	166.33	62.41
10. สถานีอนามัย	3.16	8.00	4.84
11. ไปรษณีย์โทรเลข	0.56	2.56	2.00
12. ศาสนสถาน	219.88	219.88	-
13. สถานที่พักผ่อนหย่อนใจ	108.20	267.58	159.38
รวม	3,726.67	5,143.11	1,416.44

หมายเหตุ ไม่นับรวมการใช้ที่ดินของ ปศุสัตว์ โกดังเก็บสินค้า

(ดูตารางที่ 33 ประกอบ)

8. สิ่งแวดล้อม

8.1 ขยะมูลฝอย

8.1.1 แหล่งที่มา

โดยทั่วไปมีแหล่งที่มาดังนี้ คือ

(1) จากชุมชนที่อาศัยทั่วไป

(2) จากตลาด ร้านค้าพาณิชย์ และโรงงานต่าง ๆ

(3) จากนักท่องเที่ยว ที่นำมาทิ้งบริเวณตลาดแสนสุข - หนองมน หาดบางแสนและบริเวณอื่น ๆ ซึ่งแหล่งที่มาทั้ง 3 นี้ ส่วนใหญ่เป็นพวกเศษอาการ เปลือกผลไม้ ผัก ใบตอง พลาสติค เศษกระดาษ และอื่น ๆ

(4) จากธรรมชาติ ได้แก่ ทางมะพร้าว กิ่งไม้แห้ง ลูกมะพร้าว กาบมะพร้าว และอื่น ๆ

(5) จากการพัดพามาของน้ำทะเล ได้แก่ ซากพืช ซากสัตว์ สาหร่าย พลาสติค เศษไม้ และอื่น ๆ

ซึ่งขยะเหล่านี้จะกระจายอยู่ทั่วไป และจะมีมากบริเวณหาดบางแสน ตลาดแสนสุข - หนองมน และตลาดอ่างศิลา โดยเฉพาะหาดบางแสนจะมีปริมาณขยะมากที่สุด ซึ่งจากการสำรวจของสำนักงานคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ ใน พ.ศ.2520 พบว่าในวันปกติธรรมดาจะมีปริมาณขยะไม่ต่ำกว่า 13,330 ก.ก./วัน หรือ 119 $ม^3$/วัน และวันหยุดสุดสัปดาห์หรือเทศกาลต่าง ๆ จะมีปริมาณขยะเพิ่มขึ้นอีก 3,240 ก.ก./วัน หรือ 16.2 $ม^3$/วัน[26] ซึ่งสภาพปัจจุบันปริมาณขยะยังคงมีมาก แหล่งที่มาของขยะจะมาจากชุมชนที่อาศัย ได้แก่ สลัมแถวซอย 1-2 มาจากพ่อค้าแม่ค้าหาบเร่ แผงลอย รถเข็น ร้านค้าต่าง ๆ มาจากนักท่องเที่ยว มาจากธรรมชาติ

---

26. สำนักงานคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ, "แนวทางการปรับปรุงคุณภาพสิ่งแวดล้อมบางแสน" (กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ, 2520), หน้า 22.

และน้ำทะเลพัดพามา ในบริเวณตลาดแสนสุข - หนองมน ปริมาณขยะจะมีมากรอบ ๆ ตัวตลาดแสนสุข ตลาดปลา และบนพื้น 2 ฝากไหล่ถนนสุขุมวิท ตั้งแต่ตลาดแสนสุขถึงหน้าขนาคารกรุงเทพฯ จำกัด ซึ่งมาจาก ตลาด ร้านค้าพาณิชย์ ชุมชนที่อยู่อาศัย และจากนักท่องเที่ยว และบริเวณตลาดอ่างศิลา ปริมาณขยะจะมีมากบริเวณที่อยู่อาศัยชายทะเล ซึ่งมาจากการทิ้งของประชาชนในชุมชน และจากการพัดพามาของน้ำทะเล ส่วนบริเวณอื่น ๆ ขยะจะมาจากชุมชนที่อาศัย มาจากธรรมชาติ และน้ำทะเลพัดพามา

8.1.2 การจัดเก็บขยะมูลฝอย

ใน พ.ศ.2525 สุขาภิบาลแสนสุขมีอัตรากำลังเจ้าหน้าที่รับผิดชอบงานจัดเก็บขยะมูลฝอยโดยตรง 12 คน เป็นลูกจ้างประจำ 7 คน ลูกจ้างชั่วคราว 5 คน รถขนขยะขนาด 5 $ม^3$ 3 คัน และขนาด 7 $ม^3$ 1 คัน ถังใส่ขยะสาธารณะ ซึ่งเป็นถังน้ำมันขนาด 1,000 ลิตร 500 ใบ ให้บริการและจัดเก็บตามถนนตรอกหรือซอยที่รถสามารถเข้าถึง และมีบ้านเรือนตั้งอาศัยอยู่เท่านั้น ส่วนบ้านเรือนที่อยู่ห่างแนวถนนออกไป หรืออยู่ในตรอก ซอยที่รถเก็บขยะเข้าได้ไม่สะดวกจะไม่ได้รับบริการ จึงนับได้ว่าประชาชนและบ้านเรือนส่วนใหญ่ยังคงใช้วิธีการกำจัดขยะมูลฝอยด้วยตนเอง เช่น วิธีการเผา ฝัง หรือปล่อยทิ้งไว้ สำหรับในเขตที่มีการจัดเก็บขยะที่สำคัญคือ

1) หาดบางแสน

การจัดเก็บขยะเบื้องต้นจะมีการตั้งถังขยะขนาด 200 ลิตร ประมาณ 200 ใบ ริมถนนเลียบชายหาดด้านใน เฉลี่ยระยะ 10 เมตรต่อถังขยะ 1 ใบ หรือถังขยะ 1 ใบต่อลอดเก้าอี้ 1 ลอด และอีกประมาณ 50 ใบ อยู่ถนนเลียบชายหาดด้านนอกจะมีการตั้งกระจายกันออกไป จากการสังเกตุพบว่า จำนวนถังขยะยังมีไม่เพียงพอในวันหยุดสุดสัปดาห์หรือเทศกาลต่าง ๆ จะมีปริมาณขยะจำนวนมากกองล้นจากถังขยะทั่วไป โดยเฉพาะบริเวณริมชายหาดเช่าเก้าอี้ผ้าใบจะมีปริมาณมากที่สุด ส่วนบริเวณที่ยังขาดแคลนถังขยะ ได้แก่ บริเวณซอย 1 ซอย 2 ซึ่งเป็นที่จอดรถทัศนาจร และสลัม จึงทำให้มีการทิ้งขยะจากนักท่องเที่ยวและจากชุมชนที่อาศัยกระจายอยู่ทั่วไป ในด้านความรับผิดชอบ สุขาภิบาลรับผิดชอบการเก็บขยะในเขตซอย 1 - ซอย 2 และริมชายหาดทั้งหมด ส่วนบริเวณที่ตั้งของบังกาโลแสนสุข โรงแรมและบังกาโลบางแสน บังกาโลแสนสบาย ต่างจะรับผิดชอบการรักษาความสะอาด จัดเก็บ

เองซึ่งเท่ากับช่วยลดภาระของสุขาภิบาล และก็เป็นบริเวณที่ไม่มีปัญหาเรื่องขยะ ซึ่งการจัดเก็บของสุขาภิบาลจะมีรถเก็บขยะขนาด 5 $ม^3$ 1 คัน พนักงาน 4 คน เก็บขยะวันละเที่ยว และมีรถบรรทุกขนาด 6 ล้อ 1 คัน พนักงานฝ่ายโยธา 7 คน เก็บขยะที่มาจากน้ำทะเลตลอดริมชายหาดอาทิตย์ละ 1 ครั้ง นับได้ว่าจำนวนเที่ยวการเก็บยังไม่เพียงพอ ในแต่ละวันยังคงมีขยะจำนวนมากตกค้างอยู่ โดยเฉพาะบริเวณริมชายหาดจะมีปัญหาการทับถมตลอดทั้งอาทิตย์ของพวกขยะที่มาจากทะเล ได้แก่ สาหร่าย ซากพืช ซากสัตว์ทะเลต่าง ๆ ส่งกลิ่นเหม็น ก่อให้เกิดความรำคาญให้กับนักท่องเที่ยว และจะมีปัญหามากขึ้นถ้ารถบรรทุกขยะเกิดเสีย ส่วนการเก็บกวาดรักษาความสะอาด บริเวณริมชายหาดไม่ค่อยมีปัญหามากนักเนื่องจากเจ้าของเก้าอี้ผ้าใบเป็นผู้เก็บกวาดเอง เพื่อประโยชน์ทางการค้า แต่บริเวณที่สุขาภิบาลรับผิด มีเจ้าหน้าที่เก็บกวาดน้อยเกินไปมีเพียง 2 คนเท่านั้น จึงทำให้บริเวณนี้สกปรกที่สุดในเขตบางแสน อย่างไรก็ตามปัญหาความสกปรกของหาดบางแสน นอกจากประสิทธิภาพของการดำเนินงานของสุขาภิบาลแล้ว นักท่องเที่ยว พ่อค้าแม่ค้าหาบเร่ แผงลอย และรถเข็น ตลอดจนประชาชนทั่วไปยังขาดการให้ความร่วมมือในการรักษาความสะอาดเท่าที่ควร

2) <u>บริเวณตลาดแสนสุข</u>

ปริมาณขยะจำมีมากบริเวณตัวตลาดแสนสุข และตลาดสด ซึ่งมีถังขยะรองรับจำนวน 10 ใบ อยู่ที่ตลาดสด 7 ใบ การจัดเก็บโดยรถขนาด 5 $ม^3$ วันละเที่ยวช่วงเวลาระหว่าง 10 - 11 นาฬิกา ซึ่งจำนวนถังขยะกับการจัดเก็บไม่เพียงพอ คือ ในช่วงเวลาค่อนเย็นจะมีขยะกองล้นจากถังจำนวนมาก ส่วน 2 ฝากบนพื้นถนนสุขุมวิท ตั้งแต่ตลาดแสนสุข (หนองมน) ลงไปถึงขนาดารกรุงเทพฯ จำกัด จำนวนถังขยะมีน้อย ไม่เพียงพอ และมีระยะที่ห่าง ประกอบกับขาดความร่วมมือของนักท่องเที่ยว พ่อค้าแม่ค้า หาบเร่ แผงลอย และรถเข็นต่าง ๆ ทำให้บริเวณนี้สกปรก มีเศษของกระจายอยู่ทั่วไป และจะมีมากในวันหยุดสุดสัปดาห์หรือเทศกาลต่าง ๆ ส่วนเจ้าหน้าที่รักษาความสะอาดมีเพียงคนเดียว ที่ต้องกวาดเก็บขยะบริเวณรอบ ๆ ตัวตลาดแสนสุข - หนองมน รวมทั้งบริเวณถนนสุขุมวิท ดังกล่าวด้วย

3) <u>บริเวณตลาดอ่างศิลา</u>

จำนวนถังขยะมีน้อยมากเพียง 10 ใบ วางตั้งระยะห่างประมาณ 30 เมตร นอกนั้นเป็นภาชนะอื่น ๆ ของร้านค้าที่อยู่อาศัยทั่วไป

ซึ่งไม่เพียงพอ การจัดเก็บให้รถขนาด 3 $ม^3$ เก็บวันละเที่ยว สภาพทั่วไปบริเวณถนนตัวตลาดไม่มีปัญหาด้านขยะมากนัก แต่บริเวณริมชายหาดตลอดแนวจะมีปัญหาขยะที่น้ำทะเลพัดพามา ได้แก่ สาหร่าย ซากพืช ซากสัตว์ สัตว์ทะเล เศษไม้ พลาสติก และอื่น ๆ ที่ไม่มีการจัดเก็บ ทำให้ชายหาดมีความสกปรก และที่สำคัญประชาชนส่วนใหญ่ที่ตั้งบ้านเรือนหนาแน่นริมฝั่งทะเลจะทิ้งขยะมูลฝอยต่าง ๆ รวมทั้งระบายน้ำโสโครกลงสู่ทะเล จึงเป็นสาเหตุหนึ่งที่ช่วยเพิ่มสภาวะมลพิษของน้ำทะเลบริเวณนี้

8.1.3 <u>การกำจัดขยะมูลฝอย</u>

จำนวนขยะมูลฝอยที่รถขยะเก็บได้ทั้งหมดนี้จะนำไปทิ้งริมถนนมิตรสัมพันธ์ ห่างจากตัวตลาดอ่างศิลา ประมาณ 150 เมตร มีเนื้อที่ประมาณ 2 ไร่ ไม่เพียงพอสำหรับทิ้งขยะ การกำจัดขยะใช้วิธีเผาให้ค่อย ๆ ยุบสลายลงไป จากการสังเกตพบบริเวณที่ทิ้งขยะอยู่บนเนินสูง อยู่ใกล้กับชุมชนมากเกินไป มีปัญหาในทิศทางลม กล่าวคือในช่วงฤดูร้อนลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ที่พัดควันไฟและกลิ่นเหม็นจากกองขยะไปทางทิศเหนือเข้าสู่ชุมชนตัวตลาด และบริเวณกองขยะจะมีผู้คนมาขุดคุ้ยหาสิ่งของมีค่า เศษกระดาษ ถุงพลาสติก และอื่น ๆ ทำให้เชื้อไฟที่จุดไว้ดับลงกลายเป็นควันไฟคลุกคลุนอยู่ทั่วไป ไม่สามารถกำจัดทำลายขยะให้หมดไปได้ จึงทำให้มีขยะทับถมตลอดเวลา ส่งกลิ่นเหม็น เป็นที่อยู่อาศัย และแหล่งเพาะพันธุ์ของพวกหนูและแมลงวัน ซึ่งจะส่งผลทำให้เกิดปัญหาการระบาดของเชื้อโรคต่าง ๆ เข้าสู่ชุมชนได้ง่าย และเป็นอุปสรรคต่อการใช้ประโยชน์ที่ดินและการขยายตัวของชุมชนตลาดอ่างศิลาไปทางทิศใต้แนวถนนมิตรสัมพันธ์ด้วย

8.2 <u>กลิ่นเหม็นรบกวน</u>

เป็นกลิ่นเหม็นที่เกิดจากโรงงานแป้งมันสำปะหลัง ที่ขาดการเก็บกำจัดกากแป้งมัน และน้ำเสียที่ดีพอ ซึ่งจะส่งกลิ่นเหม็นรบกวนก่อให้เกิดความรำคาญแก่ผู้สัญจรและตั้งบ้านเรือนใกล้เคียง นอกจากนี้ก็เป็นกลิ่นเหม็นรบกวนที่เกิดการปล่อยน้ำเสียของผู้ประกอบกิจการเลี้ยงเป็ด ที่อยู่ริมถนนสุขุมวิท เขตตำบลเสม็ด

8.3 มลพิษของน้ำทะเลในอ่าวไทยตอนบน

8.3.1 สภาวะมลพิษของน้ำทะเลในบริเวณอ่าวไทยตอนบน

จากการศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ (ดูตารางที่ 37 ประกอบ) พบว่า มีสาเหตุส่วนใหญ่มาจากการระบายน้ำทิ้ง สิ่งปฏิกูล ของโรงงานอุตสาหกรรม ที่อยู่อาศัยบริเวณชุมชนที่ตั้งอยู่บนฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยาตอนล่าง ได้แก่ จังหวัดนนทบุรี กรุงเทพมหานคร สมุทรปราการ บริเวณแม่น้ำบางปะกงตอนล่าง ได้แก่ จังหวัด ปราจีนบุรี ฉะเชิงเทรา บริเวณแม่น้ำท่าจีนตอนล่าง ได้แก่ จังหวัด สุพรรณบุรี นครปฐม สมุทรสาคร และบริเวณแม่น้ำแม่กลอง ได้แก่ จังหวัด กาญจนบุรี ราชบุรี สมุทรสงคราม และบริเวณอ่าวไทยตอนบน ได้แก่ จังหวัด ชลบุรี สมุทรปราการ สมุทรสาคร สมุทรสงคราม และเพชรบุรี ซึ่งใน พ.ศ.2522 มีปริมาณ BOD ที่ทิ้งลงสู่อ่าวไทยตอนบน 333.6 ตัน/วัน โดยเป็น BOD จากโรงงานมากที่สุด 179.3/ตัน หรือ 53.7% และจากชุมชน 154.3 ตัน/วัน หรือ 46.3% นอกจากนี้ยังมีปริมาณ BOD ที่มาจากอ่าวไทยตอนล่างบริเวณชายฝั่งระยองอีก 77.5 ตัน/วัน ทำให้ปริมาณ BOD ในน้ำทะเลอ่าวไทยตอนบนต่อเนื่องชายฝั่งทะเลระยอง มีไม่ต่ำกว่า 411.1 ตัน/วัน สำหรับบริเวณชายฝั่งทะเลจังหวัดชลบุรี ได้แก่ อ่าวชลบุรี ที่อยู่ในเขตเทศบาลเมืองชลบุรี ต่อเนื่องกับอ่าวอ่างศิลา (อ่าวบางโปรง) อ่าวหาดบางแสน ซึ่งอยู่ในเขตสุขาภิบาลแสนสุข จากการตรวจคุณภาพน้ำ พ.ศ.2515 - 2516 พบว่าปริมาณน้ำเสียที่ปล่อยระบายลงสู่ชายฝั่งทะเลดังกล่าว มีสารสกปรก สารแขวนลอยปนอยู่ในน้ำประมาณ 6 ล้านกิโลกรัม และมีสารอินทรีย์ประมาณ 13 ล้านกิโลกรัมต่อปี ซึ่งเราจะเห็นว่า ปริมาณ BOD สารแขวนลอยต่าง ๆ นับวันจะทับถมอยู่ในบริเวณอ่าวไทยตอนบนมากขึ้น เนื่องจากการระบายน้ำทิ้ง สิ่งปฏิกูลจากชุมชนและโรงงานต่าง ๆ ลงสู่ทะเลยังคงมีอยู่ทุกวัน ถึงแม้ว่าจะมีการควบคุมบ้างก็ตาม อีกประการหนึ่งคือ ลักษณะการไหลวนของกระแสน้ำในอ่าวเป็นสาเหตุทำให้ปริมาณ BOD สารแขวนลอยต่าง ๆ ส่วนใหญ่ไม่สามารถระบายออกไปจากอ่าวได้ จึงทำให้เกิดการทับถมและทำให้สภาวะมลพิษที่เป็นอยู่ทวีความรุนแรงมากขึ้น

ตารางที่ 37 จำนวนปริมาณ BOD ที่ระบายลงสู่อ่าวไทยตอนบนและชายฝั่งทะเลระยอง พ.ศ. 2522

(หน่วย : ตัน/วัน)

บริเวณ	ชุมชน	โรงงาน	รวม	%
1. แม่น้ำเจ้าพระยาตอนล่าง	107.5	37.6	145.1	43.5
2. แม่น้ำบางปะกงตอนล่าง	3.1	0.4	3.5	1.2
3. แม่น้ำท่าจีนตอนล่าง	4.5	2.8	7.3	2.2
4. แม่น้ำแม่กลอง	4.9	27.5	32.4	9.6
5. ตามแนวชายฝั่งทะเลอ่าวไทยตอนบน	34.3	111.0	145.3	43.5
รวมอ่าวไทยตอนบน	154.3 (46.3)	179.3 (53.7)	333.6	100 (81.2)
อ่าวไทยตอนล่างชายฝั่งทะเลระยอง	4.5	73.0	77.5	(18.8)
รวมอ่าวไทยตอนบนและตอนล่าง	158.8	252.3	411.1	(100)

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ, รายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมเบื้องต้นโครงการอุตสาหกรรมหลักชายฝั่งทะเลตะวันออก ปี 2524 (กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ, 2524), หน้า 37

หมายเหตุ

1. เป็นปริมาณ BOD ของโรงงานน้ำตาล 21 ตัน/วัน
2. เป็นปริมาณ BOD ของโรงงานแป้งมันสำปะหลัง 93 ตัน/วัน
3. เป็นปริมาณ BOD ของโรงงานแป้งมันสำปะหลัง 69 ตัน/วัน

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

9. ปัญหาของสุขาภิบาลแสนสุข

จากการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลของสุขาภิบาลในด้านสาขาต่าง ๆ สามารถสรุปประเด็นปัญหาได้ดังนี้

9.1 ลักษณะภูมิประเทศ

(1) ลักษณะดิน และสมรรถนะของดินโดยทั่วไปมีคุณภาพต่ำไม่เหมาะสำหรับการเพาะปลูกข้าวและพืชไร่

9.2 โครงสร้างทางสังคม

(1) ประชากรเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ทำให้เกิดหนาแน่นและความต้องการในด้านสาธารณูปโภค สาธารณูปการเพิ่มมากขึ้น

(2) ประชากรในเขต ต.บ้านปึก มีแนวโน้มการย้ายออกมากกว่าย้ายเข้า

9.3 โครงสร้าง ทางเศรษฐกิจ

(1) พื้นที่การทำเกษตรกรรมน้อยลง

(2) การเพาะปลูกข้าวและพืชไร่ไม่ได้ผลผลิตเท่าที่ควร

(3) การประมงทะเล ที่ปริมาณสัตว์น้ำลดน้อยลง

(4) การเพาะเลี้ยงชายฝั่ง ที่ปริมาณผลผลิตหอยนางรมและหอยแมลงภู่มีแนวโน้มลดลง

(5) อุตสาหกรรมหลักของชุมชนเดิม คือโรงงานประเภทแป้งมันสำปะหลังมีแนวโน้มลดลง

(6) การลงทุนในอุตสาหกรรมต่าง ๆ ยังมีน้อย

(7) สินค้าทั่วไปมีราคาค่อนข้างสูง

(8) ผู้ประกอบการค้ามักจะเอาเปรียบนักท่องเที่ยว

(9) ความไม่มีระเบียบของผู้ประกอบการค้าหาบเร่ แผงลอย รถเข็น บริเวณตลาดแสนสุข-หนองมน

9.4 การท่องเที่ยวหาดบางแสน

(1) ด้านกรรมสิทธิ์ในที่ดินที่ถูกแบ่งเป็น 4 ส่วน ทำให้เป็นอุปสรรคในการวางแผนพัฒนา

(2) การใช้ที่ดินบริเวณชายหาดที่อยู่ในความรับผิดชอบของสุขาภิบาล ขาดการวางแผนและควบคุมการก่อสร้างที่ดีพอ

(3) แหล่งเสื่อมโทรมหรือชุมชนแออัดบริเวณซอย 1,2

(4) ความไม่มีระเบียบของผู้ประกอบการค้าหาบเร่แผงลอยรถเข็น

(5) การวางตั้งเก้าอี้ผ้าใบและลูกยางที่บดบังทัศนียภาพที่สวยงามของชายหาด

(6) ความปลอดภัยของนักท่องเที่ยว

(7) ถนนบริเวณชายหาดมีความคับแคบทำให้เกิดปัญหาการจราจร

(8) ขาดแคลนตู้โทรศัพท์สาธารณะ

(9) ขาดท่อระบายบริเวณถนนชายหาด

(10) การติดตั้งดวงไฟให้แสงสว่างบริเวณชายหาดยังไม่เพียงพอ

(11) ขยะมูลฝอยบริเวณชายหาด

(12) น้ำทะเลสกปรกขุ่นดำ

9.5 การศึกษา

(1) โรงเรียนบ้านปากคลองโรงนาค มีสภาพทรุดโทรม มีจำนวนครู นักเรียน และห้องเรียนน้อยเกินไป

(2) โรงเรียนเอกชนต่าง ๆ ยังมีมาตรฐานต่ำ จำนวนครูและห้องเรียนยังมีไม่เพียงพอต่อจำนวนนักเรียน

(3) โรงเรียนมัธยมแสนสุข และโรงเรียนอ่างศิลาพิทยาคาร ยังขาดแคลนห้องเรียน

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

(4) โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มีจำนวนนักเรียนที่น้อยเกินไป

(5) จำนวนนักเรียนโรงเรียนระดับต่าง ๆ มีแนวโน้มลดลง

(6) นักเรียนในชั้นเรียนระดับต่าง ๆ นิยมไปเรียนยังโรงเรียนที่อยู่นอกเขตสุขาภิบาล

9.6 สาธารณสุข

(1) อัตรากำลังเจ้าหน้าที่สถานีอนามัยต่าง ๆ มีไม่เพียงพอ

(2) การให้บริการทางด้านสาธารณสุขของสถานีอนามัยต่าง ๆ ยังไม่บรรลุตามเป้าหมายของแผนที่กำหนดไว้เท่าที่ควร

9.7 การรักษาความสงบเรียบร้อยและความปลอดภัยในชุมชน

(1) อัตรากำลังเจ้าหน้าที่ตำรวจมีไม่เพียงพอ

(2) การตรวจตรารักษาความสงบเรียบร้อยยังทำได้ไม่ทั่วถึง

(3) สถิติการลักทรัพย์ มีจำนวนที่สูง

9.8 การไปรษณีย์โทรเลข

(1) พนักงานส่งจดหมายยังมีไม่เพียงพอ

(2) ยังขาดแคลนตู้ไปรษณีย์ประจำชุมชน

9.9 การบรรเทาสาธารณภัย

(1) ยังขาดมาตรการป้องกันอัคคีภัย และเครื่องมืออุปกรณ์ดับเพลิงบริเวณตลาดแสนสุข-หนองมน ตลาดอ่างศิลา และบริเวณที่มีประชาชนตั้งบ้านเรือนหนาแน่น

9.10 ถนนและการจราจร

(1) ถนนบางสายคับแคบและผิวจราจรยังเป็นหลุมเป็นบ่อ ยังไม่ได้ราดยาง

(2) สภาพการจราจรที่คับคั่งบริเวณถนนสุขุมวิท หน้าตลาดแสนสุข-หนองมน ช่วงวันหยุดราชการหรือเทศกาลต่าง ๆ

(3) สภาพการจราจรที่คับคั่งบริเวณตลาดอ่างศิลา ช่วงวันหยุดราชการหรือเทศกาลต่าง ๆ

(4) การขาดสัญญาณไฟจราจรและเครื่องหมายจราจรยังมีไม่เพียงพอบริเวณถนนสุขุมวิท รอบ ๆ ตลาดแสนสุข-หนองมน ถนนทางแยกเข้าหาดบางแสน ถนนทางแยกเข้าไทยพิพัฒน์ ถนนทางแยกเข้าเสม็ด อ่างศิลา

9.11 การไฟฟ้า

(1) การให้บริการติดตั้งไฟฟ้าสาธารณะตามสถานที่และถนนสายต่าง ๆ ยังไม่ทั่วถึงและเพียงพอ

9.12 การประปา

(1) การวางโครงข่ายแนวต่อประปายังทำได้ไม่ทั่วถึง

(2) ประชากรและบ้านเรือนบางส่วนในเขตสุขาภิบาลยังไม่มีน้ำประปาใช้

9.13 โทรศัพท์

(1) การวางโครงข่ายแนวคู่สายโทรศัพท์ยังทำได้ไม่ทั่วถึง

(2) จำนวนเลขหมายหรือคู่สายบางบริเวณยังไม่เพียงพอ

(3) การสื่อสารติดต่อยังไม่สะดวกหรือมีประสิทธิภาพเท่าที่ควร

(4) การให้บริการตู้โทรศัพท์สาธารณะยังไม่เพียงพอ

9.14 การระบายน้ำ

(1) การวางโครงข่ายแนวท่อระบายน้ำยังไม่เพียงพอ

(2) ท่อระบายน้ำส่วนใหญ่มีขนาดเล็ก และอุดตัน

(3) ระบบการระบายน้ำที่ปล่อยลงสู่ทะเลโดยตรงจะมีส่วนช่วยเพิ่มปัญหามลพิษของน้ำทะเล

(4) ปัญหาน้ำท่วมบริเวณรอบ ๆ ตลาดแสนสุข

9.15 การบริหารการปกครอง

(1) การปกครองรูปแบบสุขาภิบาลไม่กระจายอำนาจการปกครองให้กับประชาชนเท่าที่ควร ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครองน้อย

(2) ขอบเขตหน้าที่ความรับผิดชอบของสุขาภิบาลตามพระราชบัญญัติมีมากเกินไป ทำให้ไม่สามารถดำเนินการและจัดการให้บริการต่าง ๆ ให้ประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

(3) ยังขาดแคลนเจ้าหน้าที่ฝ่ายปฏิบัติการด้านต่าง ๆ

9.16 การคลังสุขาภิบาล

(1) รายได้ที่แท้จริงมีไม่เพียงพอต่อรายจ่าย ทำให้ฐานะทางการคลังต้องพึ่งเงินอุดหนุนจากรัฐบาล

(2) งบประมาณรายจ่ายเพื่อการพัฒนายังมีไม่เพียงพอต่อความต้องการและการจัดให้บริการต่าง ๆ แก่ประชาชน

9.17 การใช้ที่ดิน

(1) ยังขาดการวางแผนการใช้ที่ดินในกิจกรรมประเภทต่าง ๆ เช่น ที่อยู่อาศัย การค้าบริการ อุตสาหกรรม สถานที่ราชการ ฯลฯ

9.18 สิ่งแวดล้อม

(1) กลิ่นเหม็นรบกวนที่เกิดจากการปล่อยและเก็บกักน้ำเสียของโรงงานแป้งมันสำปะหลัง

(2) กลิ่นเหม็นรบกวนที่เกิดจากการเลี้ยงเป็ด

(3) มลพิษของน้ำทะเลที่มีผลกระทบต่อการเพาะเลี้ยงหอยนางรม หอยแมลงภู่ และการท่องเที่ยวหาดบางแสน

(4) กำลังเจ้าหน้าที่ รถขนขยะ และถังใส่ขยะยังมีไม่เพียงพอ

(5) สถานที่ทิ้งขยะอยู่ใกล้กับแหล่งชุมชนตลาดอ่างศิลามากเกินไป

(6) ระบบการกำจัดขยะยังไม่ถูกต้องตามหลักวิชาการเท่าที่ควร